M

G.S.

G.S.

REGALE SACERDOTIUM ROMANO PONTIFICI ASSERTUM,

ET

QUATUOR

PROPOSITIONIBUS EXPLICATUM.

EDITIO TERTIA

AUCTIOR

Tertia parte.

Typis Monasterij S. GALLI.

Excudebat Jacobus Müller, ANNO 1693.

Paraenesis praevia ad Lectorem.

QUandoquidem & in Regali Sacerdotio & in Galliæ Vindicatæ Libro sæpiùs veterum Pontificum epistolæ citantur, earumque auctoritate Pontificis Romani Primatus asseritur; necessariò monendum Lectorem duximus, quantæ, & quàm firmæ auctoritatis Epistolæ illæ sint; ne videlicet errore aliquo deceptus dubia & apocrypha pro certis & canonicis habeat. Nec enim Causa, quam defendimus, hujusmodi est, ut argumentis & adminiculis incertis egeat, cùm certissimis abundet.

Sciendum igitur est, testimonia antiquorum Pontificum trium priorum sæculorum usque ad Siricium (qui obijt Anno 398.) à gravissimis Auctoribus in dubium vocari, quamvis aliàs Decreto Gratiani inserta sint. Et primò quidem quæstio non vertitur de Epistolis S. Cornelij, quæ inter Opera Cypriani extant. Neque de epistolis Julij 1. quæ referuntur à S Athanasio Apologia 2. Neque de epistolis Liberij, quæ à S Hilario in fragmento recensentur. Nec etiam de epistola Damasi ad Illyrici Episcopos, quam exscribit Theodoretus *lib. 2. Histor. Eccles. cap. 22.* Sola ergo quæstio de ijs epistolis, quas ex Isidori Mercatoris collectione Compilatores Canonum

in numerum & decalogum Decretalium retulêrê; nec earum à veteribus Historiæ Ecclesiasticæ scriptoribus, aut à Sanctis Patribus ulla fit mentio. Tales sunt *S. Clementis* quinque. *S. Anacleti* tres. *Evaristi* duæ. *Alexandri* tres. *Sixti* I. duæ. *Telesphori* una. *Hygini* duæ. *Pij* I. quatuor. *Aniceti* una. *Soteris* duæ. *Eleutherij* una. *Victoris* quatuor. *Zephyrini* duæ. *Lucij* una. *Calisti* I. duæ. *Vrbani* I. una. *Pontiani* duæ. *Anteri* una. *Fabiani* tres. *Cornelij* duæ. *Stephani* I. duæ. *Sixti* II. duæ. *Dionysij* duæ. *Felicis* I. tres. *Eutychiani* duæ. *Caji* una. *Marcellini* duæ. *Marcelli* I. duæ. *Eusebij* tres. *Melchiadis* una. *Marci* una ad S. Athanasium. *Julij* I. duæ. *Liberij* duæ. *Felicis* II. duæ. *Damasi* plures; nimirum tres ad S. Hieronymum; aliæque ad Afros de Corepiscopis; ad universos Episcopos Italiæ, ad Aurelium. De his quærimus, legitimæ sint, an suppositittiæ? Et dico, suppositittias esse, falsóque ijs Pontificibus adscriptas. Id verò ita esse ex sequentibus rationibus patet.

Primò quia epistolæ illæ abundant verborum sordibus, & omnino alienæ sunt ab elegantia sermonis illius ætatis; & à majestate & gravitate alijs Pontificibus, qui tunc temporis scribebant, observata. *Secundò*, quia eodem scribendi stylo & charactere præditæ sunt; adeo, ut unius tantùm Scriptoris non plurium & diversorum esse omnino videantur. *Tertiò*, quia utuntur vulgata S. Hieronymi versione, quæ multò recentior est, ut proinde post ætatem Hieronymi scripsisse videantur. *Quartò* quia Hieronymo (qui Scriptorum Ecclesiasticorum Catalogum texuit) Innocentio, Leoni, alijsque Sanctis Patribus incognitæ. *Quintò*, quia Dionysius Exiguus, qui tempore Justiniani scripsit, quique omnium Pontificum Romanorum constituta, Decreta, & Epistolas Romæ colligebat; num-

numquam earum meminit; sed initium à Siricio facit. *Sextò*, quia Legum Imperatoriarum verba, quæ in Codice Theodosiano habentur, usurpant; cùm tamen ij Pontifices duobus aut tribus sæculis Codicem Theodosianum præcesserint. *Septimò*. Leo IV. Anno circiter 850. Epistolas Decretales diligenter enumerans, initium à Siricio facit. *Octavò* Codex Canonum Ecclesiæ Romanæ ex tribus vetustissimis exemplaribus transcriptus solas exhibet Decretales à tempore Siricij. *Nonò*, earum epistolarum argumenta, contra morem omnium Ecclesiasticorum Doctorum & Patrum, quis ijs sæculis scripsere; omnino ijs temporibus non conveniunt, nihilque tradunt, quod controversijs, quæ ea tempestate agitabantur, accommodatum sit. *Decimò*, omnes ferè eorum Pontificum epistolæ falsis temporum, & Consulum notis consignantur. *Undecimò*, Ipse Baronius & Bellarminus, imò plerique hujus temporis Auctores Apocryphas esse fatentur. *Duodecimò*, singulæ propemodùm manifestis erroribus scatent, v. g. Epistolæ Anacleti habent testimonia Damasi, Augustini, Idacij, Gregorij M. Gelasij, aliorumque, qui diu postea vixere. Agunt quoque de Patriarchis, quorum nomen primò audiri cæptum circa tempus Concilij Chalcedonensis &c.

Ergo, ut dixi, illæ primorum Pontificum epistolæ suppositiitiæ omnino videntur; non ideo tamen contemnendæ auctoritatis; nam, ut de Marca *lib 3. cap. 5.* § *1.* notat, *è sententijs & verbis legum, Canonum antiquorum & Sanctorum Patrum, qui quarto sæculo floruerunt, si pauca demas; concinnatas esse constat*; Et ideo Hincmarus Rhemensis eas epistolas ad canones pertinere, nec canonum auctoritate præditas esse; eas tamen magni facit; ijsque

rum ignorantiâ, quàm malitiâ aut fraudę destinatâ laborasse.

Sed præsertim, quæ in utroque Libro de Patribus Societatis dicta sunt; ea de aliquibus & particularibus tantùm intelligi oportet; nullâ autem ratione de toto Societatis Corpore. Societatem enim ipsam quod attinet, tantùm abest, eam Pontificiæ authoritati adversatam esse; ut potiùs dicendum sit, de tota Christiana Republica, ipsaq; Apostolica Sede optimè & hactenus meritam esse; & in hac ipsa causa, quam præ manibus habemus, P. Tyrsus Gonzales Societatis Generalis egregium opus quatuor Propositionibus Parisiensibus profligandis adornâsse, typisque edidisse, quod tamen, ne in publicum prodiret, spes cum Gallo componendi effecit; ut taceam, insigne aliud opus P. Nicolai Pallavicini Innocentio XI. dicatum. Ergo ut dixi, quæ ab aliquibus è Societate admissa sunt, in ipsam Societatem nulla ratione redundare possunt. Quamvis enim P. Zerle magnus Appamiarum Vicarius in Epistolis suis ad Pontificem Romanum datis aliqua recitet, quæ ipsum Societatis institutum notare videntur; crediderim, hæc illi (ut alijs quoque Sanctissimis Viris) calamitatum, quibus conflictabatur; ac ardore disputandi excidisse, quæ pacato posteà compositoque animo non scripta maluisset; cùm alioquin & ex Sanctorum Pontificum Diplomatibus; & rebus toto Orbe præclarissimè gestis, ipsaque experientiâ teste negari haud possit; Societatis institutum sanctissimum, optimeque de Republica Christiana meritum esse, hodieque mereri tot libris in omnibus scientiarum facultatibus eruditissimè scriptis; tot peccatoribus ad Christianam vitam revocatis; tot sacris expeditionibus in remotissimas orbis plagas pro Religione susceptis.

Quod

Quod si præterea in utroque Libro Galliæ videlicet Vindicatæ, Regalisque Sacerdotij; ac etiam illo, quo Legationem Lavardini prosequimur, aliqua in medium producta sint, quæ cujusque status aut conditionis hominibus damno aut etiam dedecori esse possint; ea in hac Editione consultò omittenda duximus; idem quoque in alijs Libris facturi, si recudentur; non enim pro personis bellum, sed pro causa suscepimus, quam ut optimam esse omnino persuasum habemus; & rationibus, quæ superari non possint, armatam; ita nemini noxiam esse volumus; juxtaque invictam & innocentem.

PRÆ-

PRÆFATIO.

OPeris, quod suscepimus, & rationes, & causas tibi, Amice Lector, expandere animus est, ne aut illarum ignorantiâ aliter, quàm cupimus, & res ipsa est, de hac scriptione sentias, aut earundem rerum crebrâ repetitione, & tibi fastidio simus, & ipsum disputationis cursum aliò flectamus. Primò igitur persuasum illud habe, nullo nos aut partium studio, aut odio in hoc stadium decurrisse: Animum affectibus liberum pacatúmque, & calamum juxtà innocentem, ac nullis conductum stipendijs, nullis obstrictum præmijs ferimus, solíque Veritati militamus. Nec Romæ, nec Parisijs degimus, nec læsi, nec amati, nec metu, nec pretio scribimus, tantisque & hinc Tyberi, & hinc Sequanâ spatijs dividimur, ut parùm interesse nostra debeat, utri magis, Lupara an Vaticano, placeamus; in solam quippe Veritatem intenti, & ab hac una gratiam relaturi, Cælo teste, pugnamus. Enimverò si quatuor illæ propositiones nuper in Conventu Parisiensi editæ, Regijsq; edictis armatæ intra Galliam stetissent, nec eò devolâssent, ubi hæreticis cingimur, præpotentibus æquè ac Papa infestis, silentio rem premi decuisset, Gallóque eam curam relinquere, ut sedem, quam calamo infestabat, imperio & potentiâ adversùs sui Regni hæreticos tueretur, paucos debilesq;: Nunc verò ubi doctrina Parisijs deprompta, totum Orbem pervasit, laptúmque abest, hæreticos (quod tamen propositionibus illis prætexitur) circumscriptâ

Pontificis auctoritate molliri, nostrasq; in partes trahi; ut potiùs Catholicos rideant, Pontificia Majestati à suis tentata illudant: Triumphum de Gallis ipsis, & Ecclesiastico præsertim ordine agant, quos in suam tandem sententiam descendisse dicunt, quam tot retrò annis pracinuerant: evadántque tanto ferociores, alieníque à Catholicorum Religione, quòd victos hos, victores se credant. Stupidi planè gelatíque animi fuisset, silentium tenere, & insultante parantéque triumphum hoste, eam causam deserere, quâ nulla melior, nulla æquior, nulla firmior fuit, quæque nisi Scripturis, Canonibus, Patribus, Concilijs, sacris Doctoribus, antiquitate, usuq; perpetuo, ac ratione calcatâ deseri non potest. Quid ergo? Illi malam causam nullis Scripturæ, nullis Patrum suffragijs nixam, tanto apparatu, tanto studio curâque muniant, nos nostram tanto meliorem negligamus, & cui omnia probationum, & veritatis adminicula, quæ ad certissimam causæ victoriam optari possunt, præsidio sunt? Illi nihil non agant, ut Regiam auctoritatem in immensum proferant? nos Pontificiam non tantùm non proferri, sed in arctum cogi, in discrimen vocari patiamur, idque spectante, gestiente, insultante, & velut ad lectissimum spectaculum Calvino ludente? Enimverò non hanc Christianissimo Regi mentem esse credimus, ut ignaviam in causa Ecclesiæ probet, quam in alijs omnibus damnat: Et quos vellet, si Regno suo, sibíque periculum immineret, flammeos invictósque, eosdem cùm de Pontificis Maximi, quem Patris loco reveretur, periculo agitur, inertes amet vecordésque, & stupore quodam ac somno obstrictos: maximè cùm non in Gallijs agamus, ubi & hæreticis nihil ultra Regiam voluntatem licet: Et Catholicis vitio vertitur, si plus tribuant Pontifici, quàm Aula præscripsit: Nunc verò illic terrarum agimus, ubi nemo est, qui doctrinam Conventûs Parisiensis æquis auribus audiat, ubi liberis vocibus uti licet, ubi hære-

hæreticos patimur & multos & præpotentes, ubi denique silentium non reverentiæ, non obsequio, sed malæ causæ adscribitur: Cur ergo taceremus in tanta loquendi necessitate, & ubi ipsa Gallia non tacuit? ab hac enim præcipua monumenta accepimus, quibus hanc nostram disputationem adornamus. Ecclesiam Gallicanam in quatuor ordines distinguimus. Primus Clerum, præcipuè verò Episcopos complectitur. Secundus sacros Doctores. Tertius Reges ipsos. Quartus Scriptores, qui historiam Gallicanam posteritati commendârunt. Istos omnes si ostenderimus in nostram sententiam convenire, (ostendemus verò) quæ erit tandem illa Ecclesia Gallicana, cujus nomine Adversarij gloriantur? ut videlicet, quod mercatores jam solent, specioso elogio merci nec nobili nec raræ, pretium aliquod adjungant. Patres ergo Concilij Lugdunensis I. exauctorari à Pontifice Imperatores posse definiunt. c. ad Apostolicæ de sent. & re jud. *Iidem Patres Lugdunenses jus Imperatorem eligendi Germaniæ Principibus ademptum, ab Innocentio IV. PP. transferri in Septemviros patiuntur.* Paris. in hist. Anglic. *Idque & fieri potuisse, & ritè factum esse, Patres Concilij Viennensis fatentur.* Clem. un. de jurejur. *Patres Concilij Constantiensis, quos Galli unicè venerantur, Principibus imperant, pœnas statuunt, in ordinem redigunt, Provincijs spoliant.* sess. 20. 28 39. 42. ult. *Totus Galliæ Clerus in Comitijs Parisiensibus sub Ludovico XIII. hanc ipsam in Reges potestatem Pontifici tribuit, & qui negant, acribus censuris perstringit.* Grammond lib. 1. S. Thomas, S. Bonaventura, S. Bernardus, Petrus Blesensis, Innocentius III. Clemens V. *Doctores Galli, primaq; nota hoc ipsum & sinserunt, & doctissimis commentarijs illustrârunt. De Innocent III. Vide Maymburgum in historia belli sacri,* Tomo 3 f. 31. & 223. *ubi præclarissimis elogijs hunc Pontificem exornat. De Clemente V. vide Spondanum* ad annum MCCCV.

 Exem-

Exempla Regum Francorum sunt quàm plurima: Childericus auctoritate Zachariæ PP. Regno exuitur. Pipino Regnum defertur, & ex Stephani PP. præscripto illi soli, ac Carolinæ stirpi Franciæ Proceres se obstringunt. Carolus M. à Leone Imperium Occidentis accipit. Ludovicus Pius Imperatori Græco coronam repetenti auctoritatem Pontificum opponit. Theodoricus & Brunihilda Francorum Reges privilegio subscribunt, cujus observantiam Regni jacturâ S. Gregorius sanxerat.

Philippus Pulcher sibi fratríve Imperium Occidentis à Clemente V. reposcit. Episc. Meldensis Caroli VII. Regis Christianissimi nomine supremam in Pontifice potestatem, non in Concilio agnoscit, & qui illam Concilio tribuunt, vesanos turbidosq́ appellat. Raynald. ad annum MCCCCXLI. n. 10. *Carolus VIII. Romam cum exercitu ingressus, Imperium Orientis ab Alexandro VI. Pontifice petit obtinetq́, accepto Zizimo Bajazetis fratre ejus expeditionis comite.* Spondanus ad annum MCCCCXCV. Bzov. *Ludovicus XII. Concilio Lateranensi, quo Basileensia acta rescinduntur, & potestas supra Concilium Pontifici asseritur, subscribit, illudq́ legitimum ac universale agnoscit recipitq́.* Acta Concil. Sess. 8. *En Lector, doctrinam, sensumq́ Ecclesiæ Gallicanæ, cum qua si Conventûs Parisiensis nuperas propositiones componas, meritò dubites, an Galli fuerint, aut saltem, an Gallicanæ Ecclesiæ doctrinâ imbuti, qui illas ediderunt.*

Quis enim in animum inducat, eam esse Gallicanam Ecclesiam, quæ cum Concilio Lugdunensi, cum Concilio Viennensi, cum Patribus Constantiensibus, cum Doctoribus Gallis, & celeberrimis, & sanctissimis, cum Cardinali Perronio, totóque Clero Gallicano, & denique cum ipsis Galliæ Regibus tam apertè depugnat? Planè si hæc P. Ludovicus Maymburgus considerâsset, aliter fortè, & moderatiùs quàm fecit scripsisset; de quo illud dici-

dicimus, potuisse inter præclaros Scriptores aliquando censeri, si amœnitatem florémque Gallici sermonis, pari in sedem Apostolicam reverentiâ æquâsset, nimiámque Aulam demerendi cupidinem prudentiâ vicisset: quæ enim historico necessitas fuit, tot illas & perpetuas diversiones capiandi, ubi dum præter professionem suúmque institutum in arcana Imperij calamum mergit, seque regnantium litibus miscet, ac velut stipendio conductus, Pontificiam auctoritatem ex composito carpit; quid, rogo, aliud fecit, quàm ut sanguinantem adhuc plagam foderet, ut oleum flammæ aspergeret, ut mutuos dolores silentio potiùs velut somno componendos, excitaret, ut fidem candorémque, & animi æqualitatem historico dignam seponeret? Tanti videlicet fuit ingenium ostentare, & oculis nova præ veris deamantibus placere? Quanto æquius erat, Ecclesiâ inter tot hæreticos obsessâ bello abstinere, eóque calamum ac ingenium vertere, ubi plus gloriæ, plus præmij, minúsque periculi ostendebatur. An verò potentissimi Regis causa tam mala erat, ut fragili eam calamo fulciri oporteret, & calamo Religioni, non Aulæ sacro, ubi tot alij non deerant? Ecquid tandem profectum est, nisi ut nullâ necessitate animi discordijs, Ecclesiæ turbis, Aulæ odijs, hæretici gaudio, omnes querelis futurique metu implerentur, execratione in eos versâ, qui ut privatas cupiditates explerent, publicæ quieti bellum attulêre. Sed quid querimur plagâ jam in sinum receptâ? Ergo illud agamus, ut jura offensæ veritatis in lucem producantur, Deum pacis & veritatis precati, ut Concordiam faciat in Sublimibus. *Documenta & Apostolicas litteras, quibus Præludium instruximus, à magno Principe, ac Romæ notissimo, partim scripta, partim impressa accepimus; quæ proinde, quantam fidem mereantur, Lectori permittimus.*

REGALE SACERDOTIUM ROMANO PONTIFICI ASSERTUM, &c.

PRÆLUDIA IN PRÆSENTEM TRACTATUM

§. I.

Quid Jus Regaliæ, quæ illius origo, progressus: quæ causa, ut tam acriter impugnatum, defensumq́; & rationes utrinq́; productæ.

SUMMARIA.

1. *Causa scribendi.*
2. *Fructus Ecclesia vacantis de Jure Canonico ad Electos pertinent.*
3. *Et Jure, & consuetudine, fructuum custodia ex S. Pontif. consensu Principibus sæcularibus competere potest: non tamen fructuum occupatio, & vacantium Beneficiorum dispositio.*
4. *Concilia Lugdunense, & Constantiense occupationem vacantium fructuum aliquando concedunt.*

5. Re-

I.

NOn in naturalibus tantùm, sed etiam Politicis rebus multùm interest, è quibus causis, quibusque principijs res aliqua proveniat, causarum indolem plerumque imitante effectu: enimverò quod ex impetu animi, turbatâque ratione initium habuit, ratò est, ut intra justum, honestumque consistat, affectu videlicet dominante, & medium, aut modum virtutis perrumpente: & miraculo planè, aut casui adscribas, si quod Amor, aut Ira consuluit, rectè provenerit, non minùs, quàm si navis remo, & rectore amissis inter ventos, procellasque portum, quò cursum flexerat, teneat. Hæc nobis causa fuit argumentum, quod præ manibus est, à principijs suis repetendi, lectoris postea judicio commissuri, ut examinatis causis de effectu pronuntiet, & florem, fru-

fructumque ex radicibus æstimet, quod in Jure nostro non est novum, ex Proëmio videlicet mentem, & intentionem ac causam finalem dispositionis colligi, animumque proferentis declarari. (*a*) Et eleganter notavit D. Leo Pontifex: *Principatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupavit; etiamsi moribus atq; actibus non offendit, ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo. Et difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. c. Principatus. 1. q. 1.*

II. Jus ergo Regaliæ nihil aliud est, quàm jus quoddam custodiæ; & depositi; cùm videlicet vacante Ecclesiâ aliquâ, fructus interim, qui proveniunt, Principibus loci custodiendi, aut in depositum committuntur, quos Electo postea Ecclesiæ Pastori integros restituant. Sic enim sacris Canonibus statutum est, ut fructus Ecclesiæ vacantis Electo, non alteri cedant, nec possint alienari. (*b*) Dabimus aliquot textus, ut res evadat clarior: Sic ergo Alexander III. Cantuariensi Archiepiscopo, ejusque suffrageneis loquitur: *Fraternitati vestræ mandamus, quatenus si quando in vacantibus Ecclesijs, in quibus Ecclesiastica persona præsentationem non habet, vel quia persona minùs idonea præsentatur, vel alia de causa de jure personas non potueritis in eis instituere: appellatione remotâ ponatis œconomos, qui debeant fructus percipere, & eos aut in Ecclesiarum utilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reservare. c. cum vos plerumq; 4. de offic. Jud. ordinarij.* Et Bonifacius VIII. *Quia sæpe contingit, quòd Cathedralibus, & Regularibus, ac Collegiatis Ecclesijs vacantibus, Capitula, Conventus, Collegia, & singulares earundem personæ bona à Prælatis ipsarum dimissa, vel vacationis tempore obvenientia, quæ in utilitatem dictarum Ecclesiarum expendi, vel futuris deberent successoribus fideliter reservari, occupant; & consumunt in earum grave dispendium, & jacturam. Nos ipsorum ausus reprimere, ac Ecclesiarum indemnitatibus præcavere volentes, decernimus, ut ij, qui præmissa de cætero præsumpserint, eo ipso sint, & tamdiu maneant ab officio, & beneficijs quibuscúnque suspensi, donec plenè restituerint, quidquid de bonis perceperint supradictis, non obstantibus quibuscúnque privilegijs, consuetudinibus, vel statutis juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, aut alia quacunq; firmitate vallatis, quæ omnia Apostolicâ auctoritate revocamus. c. quia sæpe 40. de Elect. in 6.* Eadem ferè disponit Gregorius X. in Generali Concilio Lugdun. Olim

(*a*) De quo vide Barbosam axiomate. 192.

(*b*) Vide c. 38. causa. 12. q. 2. c. non liceat. 43. & 47. causa. 12. q. 2. c. quoniam. 2. dist. 75. Concilium Trident. Sess. 24. de reformat. c. 16. quæ capitula ex Concilijs Ilerdensi, Chalcedonensi, & Lateranensi desumpta sunt.

Olim ergo, ut ex allatis textibus constat, vacante sede Episcopali unus ex Provincialibus Episcopis à Metropolitano eligebatur, qui vacantem Ecclesiam regeret, quem veteres *Intercessorem* vocabant, aut etiam à summo Pontifice in Italia Visitator decernebatur, qui vacanti Ecclesiæ præesset. Et tamen inter tot sacrorum Canonum præsidia impediri non potuit, quin in omnium vacantium Ecclesiarum custodiam, & fructus involaretur. Audi Flodoardum *in calce Historiæ Rhemensis*, & Rigordum *Anno Christi 1190. Si fortè contigerit sedem Episcopalem vel aliquam Abbatiam Regalem vacare, Regina, & Archiepiscopus tamdiu regalia in manu sua teneat, donec Electus consecratus sit, vel benedictus.* Idem jus custodiæ, seu Regaliæ ab Angliæ Regibus usurpatum refert Guilielmus Rufus *in Chronico 1089.* & Mathæus Parisiensis ad eundem annum: *Rex*, inquit, *Wilhelmus, defuncto Venerabili Patre Landfranco Cantuar. Archiepiscopo, Ecclesias, & Monasteria fere totius Angliæ in manu sua, defunctis Pastoribus, retinens, gravi omnia depopulatione vastabat, & instar firmarum Laicis commendabat.* Idem de Orientis Imperatoribus narrat Zonaras *tom. 3. Annalium*, & Balsamon in *c. 35. sextæ Synodi Trullensis.* Idem de Ducibus, & Comitibus Galliæ, & Britanniæ habet Dandinus Alteserra *l. 2. de Ducibus.* (*a*)

III. Duo igitur complectitur jus Regaliæ. Primò custodiam, deinde fructuum occupationem. Hanc, ùt diximus, jura non tantùm severè prohibent, sed etiam eos, qui usurpant, anathemate feriunt, ut patet ex allatis textibus. Ipsam verò custodiam tam jura, quàm consuetudo Patronis etiam Laicis aliquando concedunt: jura quidem: quia Laicis Patronis permittunt, ut possint honestam conditionem Fundationibus adjicere, qualis est custodia Ecclesiæ vacantis. Quid enim æquius, quàm ut rebus tuis modum aliquem adjicias, & donato Ecclesiæ patrimonio, defuncto illius Episcopo, solam tuendi curam tibi reserves? Nemo planè ingentes facultates hac conditione sibi donatas respueret, nec donatorem injuriæ appellaret. (*b*) Imò etiam pensiones ab Ecclesia solvendas cum Episcopi consensu reservare sibi possunt. *c. præterea 23. de jure Patronatûs* (*c*) Consuetudinem verò admittunt multi gravesque Auctores, & ea summorum Pontificum venia etiamnum in Hispa-

(*a*) Vide Gonzalez. ad c. 4. de officio ordin.

(*b*) Videantur Textus in c. decernimus 16. q. 7. c. cum dilectus 8. de consuetudine, ubi Abbas. e verum de conditionibus appositis. Trid. sess. 24. de reformat. c. 3. & sess. 25. c. 9.

(*c*) Vide Gloss. in c. generali 13. de Elect. circa finem.

nijs viget, (*a*) modò, ùt diximus, fructus, aut alia vacantis Ecclesiæ jura sibi non vendicent, alioquin gravissimis pœnis à sacris Canonibus multantur; imò jus patronatûs amittunt. (*b*) Et meritò quidem: qui enim custodiam habent, custodire debent, non consumere, *ut dicitur in l. Is cui 5. ff. ut in possessionem legat. §. 22.* Multò minùs concessa est Patrono obtentu fundationis aut dotationis, Beneficiorum vacantium collatio. *c. relatum, de jure patronatûs. Trident. sess. 22. c. 11. de reformat.*

Ergo, ùt dicebamus, Principibus & Patronis, tam jus, quàm consuetudo custodiam vacantis Ecclesiæ permisit: sed illa paulatim in lucrum, & spolia cessit; & quæ prius custodia dicebatur, cœpit Patrimonium esse, dilatante terminos cupiditate. (*c*) Principes ergo, quibus jus Regaliæ, & custodiæ competebat, non solùm vacantis Ecclesiæ decimas, oblationes, legata pia, aliósque proventus dispensabant, sed etiam canonicatus, & beneficia interim conferebant; in quam nimis præsidentem licentiam à sanctis PP. acriter est declamatum, ùt videre est in literis Formosi Papæ ad Fulconem Archiepiscopum datis, & apud Innocentium III. *in Concilio Lateranensi c. 12. de pœnis.*

IV. Hæc, quantumvis sic se habeant, cum moderatione tamen aliqua intelligenda sunt: si enim Patronus Laicus tempore fundationis, aut dotationis ex fructibus Ecclesiæ pensionem aliquam reservâsset; (*d*) Aut antiquâ consuetudine jus percipiendi fructus in vacante Ecclesia obtinuisset; nolebant jura patronis quicquam derogari, cùm Ecclesiæ intersit, eorum liberalitatem Beneficijs potiùs provocare, quàm decretis constringere, & sunt expressi textus in *c. præsenti 9. de offic. ordin. in 6.* Sed præsertim in Concilio Lugdunensi secundo sub Gregorio X. Anno MCCLXXIV. celebrato; ubi Ecclesijs juxta, & Ecclesiarum Benefactoribus consultum est jure Regaliæ, & vacantium fructuum Principibus quidem concesso, sed etiam temperato: statuit enim, ut gravissimis pœnis etiam excommunicationis latæ sententiæ in eos animadverteretur, qui jus Re-

(*a*) Teste Gonzalez. de offic. jud. ordin. c. 4. n. 6.
(*b*) Vide c. filijs 16. q. 7. c. præterea 4. de jure Patronatûs. Trid. sess. 25. de reformat. c. 9.
(*c*) Vide Flodoardum l. 4. Historiæ Rhemensis. c. 2.
(*d*) c. 23. de jure Patronatûs. Glossa in c. generali 13. de Elect. in 6. circa finem.

Regaliæ hactenus non obtentum de novo invaderent, qui verò titulo fundationis, aut antiquæ consuetudinis jam olim illud possedissent, non quidem turbarentur, abusibus tamen abstinerent: Verba Concilij sunt: *Generali Constitutione sancimus, universos & singulos (qui Regaliam, custodiam, sive guardiam, advocationis seu defensionis titulum in Ecclesijs, Monasterijs, seu quibuslibet alijs pijs locis de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt) quantacúnque dignitatis honore præfulgeant, Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & personas cæteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant: eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se (ut deberent) talia facientibus non opponunt: de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debitâ contradictione permiserint: aliquid percipere districtiùs inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorumq; locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vendicant: ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis sollicitè faciant abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive reditus provenientes vacationis tempore non usurpent: Nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent. c. generali. de Elect. in 6.* Nota: Hoc ipsum Lugdunense Concilium receptum fuisse, & observari jussum in Concilio Provinciali Salisburgensi Año *1274.* cujus Provincialis Concilij hoc est initium: *Ad honorem & gloriam Sponsæ Christi, & fidei Christianæ, Nos DEI Gratiâ F. S. Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus A. S. L. Leo, Petrus, Bruno, Wernardus, & Joannes Ratisponensis, Passaviensis, Brixiensis, Seccoviensis, & Chiemensis Ecclesiarum Episcopi in Provinciali hoc sancto Concilio congregati, &c.* (a) Eadem fermè est Concilij Constantiensis sententia, quod *sess. 43. §. de fructibus percipiendis,* sic loquitur: *Fructus & proventus Ecclesiarum, Monasteriorum, Beneficiorum vacationis tempore obvenientes juris & consuetudinis, vel Privilegij dispositioni relinquimus.* Hoc est ergo illud jus Regaliæ à sacris Canonibus partim, ùt ostendimus, permissum, partim damnatum, tantáq; animorum contentione, ac partium studijs in Gallia defensum, Romæque oppugnatum, & justâ forsan utrinque ratione, si abusum excludas. Sed difficile est magnam potentiam intra limites coërcere, magnóque flumini, ne exundet, ripas præscribere; parva siquidem continentur, sed plena excurrunt.

(a) Reperitur hoc concilium Tom. 3. p. 2. Concil. General. SEVERINI BINIJ ad Concil. Lugdunense. 2. mihi fol. 1498. colum. 2.

V. Inter primos, quibus Regaliæ, aut custodiæ jus à multis retro sæculis quæsitum est, meritò Galliæ Reges adnumeres; qui & Imperij potentiâ, & rerum gestarum magnitudine, & ingentibus in Ecclesiam meritis illud assecuti sunt, ut præclarissimis elogijs à Summis Pontificibus ornarentur, in quos ipsi tot beneficia contulerant: Gregorius Regem Galliæ *Christianissimum* dixit: Innocentius IV. *Catholicum Principem*: Urbanus IV. *Principem inclitâ devotione præclarum*: Honorius III. *Murum inexpugnabilem Populi Christiani*, teste Chopino *l. 1. De sacra politia titulo 3.* Stephanus III. in celebri epistola ad Pipinum data apud Baronium *ad annum*, *755. Super omnes* inquit, *gentes, quæ sub cœlo sunt, vestra Francorum gens Apostolo Dei Petro prima existit: quia secundum promissionem, quam ab eodem Domino, & Redemptore nostro accepimus, peculiares inter omnes gentes vos omnes Francorum populos habemus.* Et apud Bzovium *l. de Pontif. Rom. c. 47.* Idem Stephanus Pipino Regi sic benedicit*: Benedictus es eximie fili à Deo excelso, qui fecit cœlum & terram: & benedictus Deus, quo protegente in manibus Tuis hostes sunt: Benedicat Tibi Dominus, pulchritudo justitiæ & Tuos amantissimos Natos, meósque spirituales filios à Deo institutos Reges Francorum, & Patritios Romanorum cum Christianissima eorum matre excellentissima Regina tueatur, & in omnibus protegat. Dilatet Dominus semen vestrum, & benedicat in æternum, atq; solium Regni fruendum perenniter concedat.* Ergo, ùt diximus, inter tot alia privilegia etiam illud Regibus Galliæ concessum est percipiendi vacantis Ecclesiæ fructus, ùt patet ex Bullis SS. PP. Innocentij III. Clementis IV. Gregorij X. Et aliorum in libro Gallico, cui titulus: *Preuues des Libertez de l' Eglise Gallicane.* Sed cùm dubitari cæptum esset, an jus illud ad omnes Regni Ecclesias extendi posset; re in Parlamentis agitatâ, sub Henrico Magno, cùm jam Ecclesiæ Romanæ, abjectâ hæresi, accessisset, definitum; esse universale, & ad omnes pertinere. Intercesserunt continuò Episcopi longi temporis exemptionem causati; quorum precibus, allatisque rationibus datum, ut sententia non revocaretur quidem, sed executione interim suspensâ, quiesceret. Ita 60. annis cessatum, nisi quòd Ludovico XIII. Regnante, lis aliquoties gliscere visa, iterum consedit. Successit Ludovicus XIV. Qui rem finiri aliquando volens, coactis, uti dicunt, pari doctrinâ, & virtute Proceribus examinandum argumentum hoc dedit, eóque discusso Arrestum anno M. DC. LXXIII, Febr. XII, è Regio consilio prodijt, quod ad omnes

Regni

Regni Ecclesias extendebatur, non tam novâ sententiâ latâ, quàm confirmatâ Henrici Magni antiquâ, imperatâque executione.

VI. Varios in Ecclesiarum prælatis affectus Regium edictum aut excitavit aut prodidit; alijs per occultas querelas dolorem testantibus, alijs, & plerisque Regiæ voluntati obsecutis, quòd nihil crederent à tam æquo Principe iniquum imperari posse; præsertim cùm speciosissimæ rationes Regaliam adornarent: facileque non improbis solùm, sed etiam æqui amantibus imponebant; hinc si Regi obedirent, propositum præmium; inde facies honestatis tot coloribus picta: quæ causa fuit, ut complures potentiori causæ subscriberent.

VII. Duo Episcopi tamen infractis animis in aciem prodire, & ministris Regijs libertatem Pastoribus dignam opponere ausi sunt, Apamiensis scilicet, & Alectensis; qui, cùm suas Ecclesias à longissimo tempore, & ultra memoriam hominum Regaliæ oneribus exemptas esse dicerent, negabant, nisi calcatâ immunitate Ecclesiasticâ, gravari posse. Et, cùm à Regijs non audirentur, nec Metropolitani, quos inclamabant, succurrerent, utpote qui causam Regiam tuebantur, ad communis omnium Matris, hoc est, Romanæ Ecclesiæ sinum confugiunt, eámque appellant. Admissa est à Romano Pontifice appellatio: Cui, cùm Episcoporum, qui certatim, & undique impetebantur, calamitas vehementer doleret, ad Regem Galliæ humanissimis scribit, quibus, *ut ab inceptis desistat, hortatur; alijs tot præclarè gestis hoc etiam addat, ut turbata Ecclesiæ pax redeat: hoc unum deesse, quo majorum gloriam exæquet, famâq; toto orbe volantis magnitudinem expleat.* Additæ ad Episcopos litteræ, quibus officij sui in tuendâ Ecclesiarum libertate, componendisque, qui gliscebant, tumultibus admonebantur.

VIII. A Rege, quod mireris, benigniùs, quàm ab Episcopis responsum: nec tamen tempestas dissipata, quæ tota in Pastorem, & Ecclesiam Apamiensem incubuit: spoliatus beneficijs, & proventibus, omníque ærumnarum genere exercitus, cùm tamen constantiam non exueret, sed quà verbo, quà exemplo, libertatem suæ Ecclesiæ tueretur, fulminatisque censuris procul Regalistas arceret, animam tandem inter ærumnas septuagenarius posuit scripto priùs, missoque Regi libello, quò & persecutiones, quas injustè ignaróque Rege ferebat; & necessitatem, quâ divinam huma-

næ voluntati præponere cogebatur, cùm præsertim juramento se devinxisset ad libertatem Ecclesiæ suæ tuendam: deniqueRegis periculum, si pergeret blandientium potiùs, quàm Episcopi vera monentis Consilium audire, adeò graphicè depingit, miscétque reverentiam Regi suo debitam libertati, & officio pastorali, ut planè expressam in illo videas boni Pastoris ideam, qui animam suam ponit pro ovibus suis. Mortuo Episcopo Canonici Apamienses alij exilio pulsi, alij reb⁹ omnibus exuti, alij extrema passi speciem omnino primitivæ Ecclesiæ referre, apertóque velut theatro antiquas Martyrum pugnas, & triumphos seriò ludere videbantur, non alterius culpæ comperti, quàm quòd Papæ obedirent. Equidem credo æterno dedecore apud posteros laborabunt, qui tam fœdo jactatos naufragio non tantùm non juverint, sed etiam prædati sint, aliorum lacrymis, & infortunio divites. Suspirabat ad hæc, quæ ad aures quotidie ferebantur, Romanus Pontifex, & cùm aliter non posset, partim afflictos benignissimis litteris solatus est, partim repetitis admonitionibus Regium animum pulsabat, à quo tandem Estrensis Cardinalis Romam missus, qui cum Pontifice super Regalia conferret, & si æquis conditionibus posset, negotium componeret.

IX. Erit fortasse, qui scire rationes cupiat, quæ hinc Gallum movebant, ut Regaliam defenderet, inde Romanum Pontificem, ut oppugnaret: breviter illas expendamus. Ex parte Pontificis hæc dicebantur: *Jus Custodiæ, seu Regaliæ, utpote contra leges Canonicas, & Patrum Decreta inductum, extendi non posse, nisi quantùm privilegia, consuetudo, & Ecclesiarum fundationes admitterent. Non hoc agi, ut Regi tam bene de Ecclesia merito hoc jus adimatur, sed tantùm, ut extra limites non excurrat: in ijs Ecclesijs, quæ jam olim hoc onus tulissent, pergeret Rex privilegio suo uti, illis modò abstineret, quæ hactenus immunes fuerant. Non posse Regem ullo privilegio, aut consuetudinis, & fundationis titulo eas Ecclesias occupare, quas recentibus victorijs Galliæ adjectas, nunquam fundâsset, nunquam possedisset; cur ergo in istas pedem proferret? Concilium Generale Lugdunense in Gallijs celebratum, sanctéq; habitum terminos jam olim fixisse, quos egredi non liceat, ut videlicet jus Regaliæ, ubi hactenus longâ consuetudine obtentum esset, permitteretur, non tamen de novo, ubi non erat, induci posset, qui secus facerent, & facientibus non obsisterent, anathemate & diris ferirentur; hoc solùm, nec aliud Romanum Pontificem velle; esset tantùm Lugdunensi Concilio locus, nec am-*

amplius controversiam ullam fore. Ex *Regijs monumentis, observantia quatuor & ultra sæculorum, & celebriorum Galliæ Jurisconsultorum testimonio satis constare, multas Ecclesias, & præsertim Apamiensem à Regalia fuisse immunem; cur istam æquè in servitutem raperent? defuturum partibus suis Papam, si hoc permitteret, nam exemplum in alias Ecclesias, Regesq; manaturum cum ingenti rerum sacrarum, & Episcoporum damno, idq; tanto magis, quòd obtentu Regaliæ tot alij abusus miscerentur. Non esse Regios decimis, oblationibus, pijs legatis, alijsq; proventibus contentos: nomine fructuum, collationes omnium beneficiorum (exceptis curatis) Canonicatuum, præbendarum Theologicalium comprehendi, nec aliam institutionem, quàm Principis placitum requiri: sic Ecclesiasticam disciplinam omninò everti: nec posse summum Pastorem, nisi officij aut immemorem, aut negligentem connivere; aliud esse jus Regaliæ, aliud abusus tam indignos; istos tollerent, & illud non impugnari.*

Respondebant ex adverso Galli: *Regem nihil novi molitum, nec aliam, quàm Regum prædecessorum viam insistere, eorumq; vestigia illi pro regula, & legibus esse. Jus Regaliæ sex jam sæculis, & multò ante Lugdunense Concilium immotum stetisse, nec posse tanto tempore firmatum sine injuria, & damno everti.*

Non illud gratis, & precariò à Regibus obtentum, sed summis in Ecclesiam præsertim Romanam beneficijs: Inspicerent tot Episcopatus in Gallia fundatos, dotatosq; tot feuda collata, tot templa, tot loca pia, tot præbendas, aliaq; innumera; hæc omnia bases esse, quibus Regalia insistat, nec posse hanc Regibus adimi, quin omnia illa Regibus restituantur. Si deessent alia, hoc unum instar omnium fore, quòd se, suaq; omnia, etiam Coronam, quam capite ferrent, tuendis Ecclesijs earumq; juribus Reges addixissent, quantulum hoc esset præmium tantis beneficijs? & tamen hoc ipsum clementia Regis multò minus, leviusq; effectum. Fuisse olim jus Regaliæ sic constitutum, ut tenerentur Episcopi Reges ad bella comitari, arma, pecuniamq; conferre, Aulam ipsam, militesq; hospitio excipere, multaq; alia præstare, nunc Episcopis remissa. Ipsos vacantium Ecclesiarum fructus sic à Moderno Rege distribui, ut tertiam partem Electis Pastoribus cedat; quod superest, non profanis usibus, sed hæreticorum bono impendi, quid ipse Papa meliùs faceret? Laborare ipsum Regem, nec sanguini, nec thesauris in augenda Catholica Religione parcere, majori nescias fortitudine, an pietate; & Romæ circa pauculos fructus tantum pulveris, & contentionis esse? Nihil ab ipso Rege decisum, sed Henrici Magni sententia locum datum esse, idq; non temere, & inconsultò, sed adhibitis peritissimis juxtà, & æqui amantissimis, quosq; ipsi Episcopi judices optâssent. Nihil ampliùs à Rege fieri potuisse, quo conscientiæ suæ consuleret: ab istis jus

Rega-

Regalia illimitatum, ac universale, & in omnes Ecclesias extensum agnosci; ipsos Episcopos, virosq; Religiosos, extra paucos certatim subscribere: non posse sibi Regem persuadere, paris & doctrina, & pietatis viros aut velle, aut posse falli, solemq; Romæ tantùm, non Parisijs illucere. Falli omnino, qui crederent fuisse Ecclesias aliquas Regaliæ non obnoxias: Regum enim indulgentiâ, non jure aliquo, aut privilegio libertatem consecutas: quis nesciat gratias non præscribi? Id ipsum Episcopos intellexisse, qui per annorum intervalla hanc immunitatem à Regibus peterent, nunquam petituros, nisi debitum agnoscerent. Jus hoc custodiæ, & occupandorum fructuum Coronæ innexum esse, & à nullo Regum alienari posse, remittíque; & si qui prædecessorum remisissent, potuisse id facere, quoad viverent, seque ipsos tantùm, non successores obstringere. Nihil aliud Regem quàm sua petere, nec de lucro, sed dignitate certamen esse, nec sibi minorem, quàm Papæ necessitatem incumbere jus Regale, quod à Majoribus accepisset, tuendi: hoc enim, cùm thronum conscenderet, juràsse, & hanc ipsam Religionis esse causam, juramenta servare.

Lugdunense Concilium quod attinet, illo potiùs causam Regis adjuvari, quàm opprimi, cùm antiquis possessoribus Regaliam confirmet, & illud tantùm vetet, ne ab alijs usurpetur. Mirum esse, Episcopis omnibus Regiam causam probantibus duos solùm, Apamiensem, & Alectensem adversari; quasi verò æquum videri possit, ut omnium auctoritas, & sententia duobus cedat, assurgatq;; & tamen utriusq; contumaciam Romanum Pontificem haud latere, qui in causa Jansenij duobus Summis Pontificibus Alexandro VII. & Clementi IX. pertinaciter obstiterint, nec Amicorum aut precibus, aut rationibus flecti prius potuerint, quàm armatum Vaticanum viderent, & fulmen eminus coruscare. His ergo tam paucis, tamq; obstinatis nec minùs Romæ, quàm Galliæ molestis major fides habenda esset, quàm alijs omnibus? habere Gallicanam Ecclesiam, quod meritò doleat, si Pontifex Maximus Prælatos doctrinâ, & virtute, tantoq; numero insignes duobus illis non tantùm æquet, sed etiam posthabeat. Denique Concilio Lugdunensi definitum esse, jus Regaliæ tutò ab ijs possideri, qui longâ consuetudine, aut privilegio munirentur: solùm ergo quæstionem facti superesse, an longa hæc consuetudo omnes Galliæ Ecclesias occupàsset: hic de facto, non jure certari, & proinde ad solum Regium Senatum sententiam pertinere, cùm nihil sacri admixtum habeat: & meritò calumniatores esse, qui propterea dicant turbari à Rege Ecclesiasticum forum, cùm ad hoc juris tantùm quæstiones pertineant, quæ nulla hic vertitur, utpote in Lugdunensi Concilio jam finita.

Ad

Ad has Gallorum exceptiones aliæ à Pontificijs oppositæ. *Extra lineam esse, quæ à Gallis dicerentur, nec ad materiam, de qua agitur, pertinere. Pontificem Maximum nec tam ignarum esse, nec tam ingratum, ut quantùm Galliæ Regibus debeat, aut nesciat, aut neget. Beneficia, quæ in Ecclesiam Romanam contulissent, nunquam effluxura; & quàm altè Romani Pontifices memoria illa inscripserint, testari tot privilegia, indulta, gratias, aliaq; quàm plurima, quæ Reges vicissim à Christi Vicario acceperint. Cæterùm donato etiam totius Orbis Imperio, & Coronâ, quam capite Reges gestent, nunquam effecturos, ut officio, & partibus sibi à Christo impositis, sanctéque juratis Pontifex Romanus deesse possit. Non privilegia, non consuetudines, non libertatem, non Regaliam denique ipsam impugnari, sed abusus tantùm, quibus Regaliæ nomen imponant. Collationes beneficiorum invadi, impediri Canonicas Institutiones, jus custodiæ, & fructuum occupandorum ad Ecclesias extendi omnium testimonio liberas, exemptasq; & hoc ipsum custodiæ Jus tanquam Coronæ proprium, innatumq;, non verò à summis Pontificibus acceptum palàm jactari. Episcopos, qui ausis tam indignis se opponant, tanquam perduellionis reos toto Regno agitari, & quod in sinum communis Ecclesiæ Patris lacrymas suas, & querelas effundant, in exilium, & ad pœnas rapi: Libertatem denique Ecclesiasticam sic deleri, ut vestigium ejus vix aliquod appareat. Hæc quâ ratione, quo privilegio, aut consuetudine excusari possint? has Pontificis Romani querelas, non alias esse; nec ad istas priùs à Gallis responsum iri, quàm sacrorum Canonum, Ecclesiæq; disciplinâ penitus oppressâ. Non hæc in angulis & occultè fieri, ut ad illa credenda opus habeat Pontifex Maximus duorum Episcoporum testimonijs, Apamiensis videlicet, & Alectensis. Nimis hæc aperta, soliq; exposita esse, ut ab aliquo ignorari possint, multóque minùs ab illo, qui in fastigio Ecclesiæ velut speculâ positus orbem circumspiciat. Nihil ergo Gallos agere, dum privilegia, dum consuetudines, ipsumq; Lugdunense Concilium suæ causæ prætexant: Nihil istorum à Romano Pontifice oppugnari, nec antiquos terminos convelli, sed novos tantùm abusus, quos nulla consuetudo, aut privilegium purgare possit, damnari; hos si tollant, pacem cum Christo, ejusq; Vicario, nec aliter fore.*

Hæ, ùt credimus, potissimæ rationes erant, quibus utrinque pugnabatur: alia non tam ex solido, quàm declamantium more, & pro singulorum affectu producta, omnibus, ùt fieri amat, dicere aliquid volentibus. Nos potiora selegimus.

X. Romæ interim, dum gliscentibus turbis remedium quæritur, pejora in Gallijs agitabantur. Exacerbaverant Episcopos va-

riæ Pontificis querelæ, missique libelli, & quod mireris, illos maximè offendit, quorum causæ tam ardenter studebat. Notabantur Romæ Gallicani Pastores tanquam officij sui negligentes, desidesque. Si animosè principijs obstitissent, Regem veneratione Sacerdotum jam dudum alium fore, nunc verò eorum conniventiâ, & blanditijs, qui mederi debebant, plagam incruduisse, & extra remedium esse, non tam ægroti, quàm Medicorum culpâ.

Querelis accesserant anathemata, & censuræ, quibus Regalistæ omnes petebantur, & nominatim Tolosanus Archiepiscopus: atque, ut infortunia rarò sola, sed catenatim incedunt, aliud evenit, quod Archiepiscopum Parisiensem vehementer incitavit. Haud procul Parisijs in paupere Monasterio sanctimoniales ex Ordine D. Augustini degebant, quibus mortuâ, ùt vocant, Matre, aliam Archiepiscopus præfecit; hâc paulò pòst è vivis sublatâ, alia iterum ab Archiepiscopo suffecta, sed Religionis, & habitûs alterius, ac cum titulo Abbatissæ perpetuæ. Dolebant sacræ Virgines sibi Electionem ademptam, & contra Regulæ Decreta, longasque consuetudines Matris titulum in Antistitæ mutatum, nec singulis triennijs, sed perpetuò datam. Archiepiscopo igitur supplicant, dignetur Antistitam aliò movere, & quam vellent eligi, permitteret: rejectæ preces obtentu Regij Chirographi, & necessitate collapsas Monasterij facultates per Abbatissam reparandi. Romam ergo confugiunt: illic auditæ, Decretum Matrem aliquam liberè eligendi impetrant, omnique obedientiâ in Antistitam solvuntur. Hinc enim verò ab Archiepiscopo, alijsque Galliæ Prælatis querelæ. Exacerbatis ergò animis, & in communem causam sociatis facile fuit, eam tempestatem cogi, quæ postea erupit; easque propositiones conflari, quæ adversus Romanam authoritatem præsidio essent, si aliqua, quæ Gallis displicerent, imperâsset.

Hic contentionis hujus ortus, hic progressus fuit, exitu adhuc pendente. Hinc in multos Galliæ Prælatos Romani Pontificis indignatio, & in Gallis par indignationis offensa. Ex hac non dicam vindictæ, sed injuriæ, ùt putabant, arcendæ causâ, Parisios Comitia indicta, & in Comitijs propositiones contextæ, quæ infra producentur.

XI. Cæterùm, ut, quæ hactenus diximus, evadant clariora, Pontificis Romani ad Regem Christianissimum Diploma subjungimus.

Pri-

Primum Breve Apostolicum.

Ludovico Francorum Regi.

JAm pridem inaudivimus, non deesse Majestati Tuæ Consiliarios, & administros, qui tibi persuadere niterentur, ut usum illum antiquum custodires, fructuum vacantium Ecclesiarum, quod Regaliam vocant, ad eas quoque Regni tui Ecclesias extenderes, quas illi juri obnoxias nunquam fuisse, vel ex ipsis Fisci Regij tabularijs liquidò constat. Sed Nos memoriâ repetentes omnem de hac re controversiam, communi olim Ecclesiæ Catholicæ consensu, & benignâ Sedis Apostolicæ indulgentiâ providè, sapienterque compositam fuisse in Generali Concilio Lugdunensi, minimè ad credendum adduci poteramus, Majestatem Tuam consilijs hujusmodi aures præbituram aliquando esse, multò minùs admoturam operi manum, invitâ Synodo tantæ apud universam Ecclesiam auctoritatis, & reclamantibus constitutionibus, & exemplis Regum Majorum tuorum, qui constitutionem in eadem Synodo ad preces Regias, Regijs Legatis præsentibus, in ipsa Gallia, & totâ Gallicâ Gente efflagitante, sancitam per integrum quatuor ferme seculorum spatium certatim probârunt, observarúntque, & præcipuo in honore semper habuerunt; nec vero simile videbatur Majestatem Tuam, postquam tantum sibi apud Deum meriti, & apud homines gloriæ maximis pro Religione Catholica rebus gestis comparavit, ut nullius Majorum Tuorum Regum clarissimorum memoriæ pos-

riæ Pontificis querelæ, missique libelli, & quod mireris, illos maximè offendit, quorum causæ tam ardenter studebat. Notabantur Romæ Gallicani Pastores tanquam officij sui negligentes, desidesque. Si animosè principijs obstitissent, Regem veneratione Sacerdotum jam dudum alium fore, nunc verò eorum conniventiâ, & blanditijs, qui mederi debebant, plagam incruduisse, & extra remedium esse, non tam ægroti, quàm Medicorum culpâ.

Querelis accesserant anathemata, & censuræ, quibus Regalistæ omnes petebantur, & nominatim Tolosanus Archiepiscopus: atque, ut infortunia rarò sola, sed catenatim incedunt, aliud evenit, quod Archiepiscopum Parisiensem vehementer incitavit. Haud procul Parisijs in paupere Monasterio sanctimoniales ex Ordine D. Augustini degebant, quibus mortuâ, ùt vocant, Matre, aliam Archiepiscopus præfecit; hâc paulò pòst è vivis sublatâ, alia iterum ab Archiepiscopo suffecta, sed Religionis, & habitûs alterius, ac cum titulo Abbatissæ perpetuæ. Dolebant sacræ Virgines sibi Electionem ademptam, & contra Regulæ Decreta, longasque consuetudines Matris titulum in Antistitæ mutatum, nec singulis triennijs, sed perpetuò datam. Archiepiscopo igitur supplicant, dignetur Antistitam aliò movere, & quam vellent eligi, permitteret: rejectæ preces obtentu Regij Chirographi, & necessitate collapsas Monasterij facultates per Abbatissam reparandi. Romam ergo confugiunt: illic auditæ, Decretum Matrem aliquam liberè eligendi impetrant, omnique obedientiâ in Antistitam solvuntur. Hinc enim verò ab Archiepiscopo, alijsque Galliæ Prælatis querelæ. Exacerbatis ergò animis, & in communem causam sociatis facile fuit, eam tempestatem cogi, quæ postea erupit; easque propositiones conflari, quæ adversus Romanam authoritatem præsidio essent, si aliqua, quæ Gallis displicerent, imperâsset.

Hic contentionis hujus ortus, hic progressus fuit, exitu adhuc pendente. Hinc in multos Galliæ Prælatos Romani Pontificis indignatio, & in Gallis par indignationis offensa. Ex hac non dicam vindictæ, sed injuriæ, ùt putabant, arcendæ causâ, Parisios Comitia indicta, & in Comitijs propositiones contextæ, quæ infra producentur.

XI. Cæterùm, ut, quæ hactenus diximus, evadant clariora, Pontificis Romani ad Regem Christianissimum Diploma subjungimus.

Pri-

Primum Breve Apostolicum.

Ludovico Francorum Regi.

IAm pridem inaudivimus, non deesse Majestati Tuæ Consiliarios, & administros, qui tibi persuadere niterentur, ut usum illum antiquum custodires, fructuum vacantium Ecclesiarum, quod Regaliam vocant, ad eas quoque Regni tui Ecclesias extenderes, quas i juri obnoxias nunquam fuisse, vel ex ipsis Fisci Regij bularijs liquidò constat. Sed Nos memoriâ repetentes nnem de hac re controversiam, communi olim Eccle- e Catholicæ consensu, & benignâ Sedis Apostolicæ inlgentiâ providè, sapientérque compositam fuisse in enerali Concilio Lugdunensi, minimè ad credendum lduci poteramus, Majestatem Tuam consilijs hujusmoi aures præbituram aliquando esse, multò minùs adioturam operi manum, invitâ Synodo tantæ apud unierssam Ecclesiam anctoritatis, & reclamantibus constituonibus, & exemplis Regum Majorum tuorum, qui conitutionem in eadem Synodo ad preces Regias, Regijs egatis præsentibus, in ipsa Gallia, & totâ Gallicâ Gente fflagitante, sancitam per integrum quatuor ferme seculorum spatium certatim probârunt, observarúntque, & ræcipuo in honore semper habuerunt; nec vero simile ndebatur Majestatem Tuam, postquam tantum sibi apud Deum meriti, & apud homines gloriæ maximis pro Religione Catholica rebus gestis comparavit, ut nullius Majorum Tuorum Regum clarissimorum memoriæ pos-

sis invidere, vellerem aggredi, quæ, nullâ vel urgente necessitate, vel æquitate suadente, magnum esset quàm plurimis Galliæ Episcopis, eorúmque Clero incommodum, & justum dolorem allatura, non sine gravi Catholicorum omnium sensu, qui in Francorum Annalibus, & in sacrorum Canonum Statutis animadvertunt, quantùm id veteri consuetudini, & Ecclesiasticæ libertatis, ac disciplinæ rationibus adversetur. Unde plerique tum veteres, tum recentes Galliæ scripores, quantumvis Majestati Tuæ & imperio subessent, & auctoritati magnitudinique impensiùs studerent, in eos, qui præfatam Regaliæ extensionem suadere ausi fuerunt, tanquam in malæ, perditæque causæ Patronos, & favorem Aulæ captantes liberâ indignatione invecti, stylum subinde strinxerunt; nullus verò Galliæ Regum vel tentare id voluit, vel tentatum exequi innituit, memor à sapiente præclarè præcipi: Ne transiliamus terminos, quos posuerunt Patres nostri. Illud præterea nos hujus periculi metu, curâque liberabat, quòd, cùm Majestas Tua multis ab hinc annis hujus Sanctæ Sedis liberalitate aucta, ornatáque sit penè supra votum indultis amplissimis, præter ea, quibus etiam Reges Majores Tui ejusdem Sedis benignitate gaudebant, nominandi ad beneficia Ecclesiastica, putavissemus ipsam sanctissimi, sapientissimique olim Galliæ Regis exemplo cogitare potius de se tam gravi periculosâque sarcina exonerando, quàm novis ineundis rationibus Regiæ in sacros reditus auctoritatis amplificandæ. Sed ubi allatæ ad nos fuère b. m. Alectensis Episcopi litteræ, in quibus post debitas Religiosi in hanc sanctam Sedem obsequij, & filialis observantiæ significationes suas ad Nos querelas, quas propè jam moriens postea renovavit, ob Regaliæ usum in Diœcesim

suam,

nam, quæ ab eo libera semper fuit, nuper investum decerebat, unáque appellationem à sententia Metropolitani Narbonensis; deinde etiam edocti sumus idem Apamiensi Ecclesiæ pariter liberæ contigisse, ac tandem Gallici Regni Ecclesiæ hujusmodi onere jubentur assuescere: mirati vehementer sumus Constitutionum Apostolicarum, & Generalium conciliorum Decretis, ac tam certâ, compertáque apud omnes veritate, & justitiâ potiores fuisse illorum conatus, qui terrena potius, & caduca, quàm cœlestia, & æterna respicientes, dum Majestatis Tuæ gratiam, potentiam amplificando, aucupantur, molestissimos Tibi, & valde periculosos conscientiæ terrores, quod Deus avertat, in id tempus præparant, cùm in districto Dei judicio mortales omnes, quocunque tandem potentiæ & dignitatis loco sint, diligenter reddere debent omnis anteactæ vitæ rationem. Nos itaque pro nostra non minùs erga æternam, quæ magnæ nobis curæ & est, & esse debet, Majestatis Tuæ salutem, quàm erga inclitum Clerum, & Religiosissimos Galliæ Præsules, imò erga universam Ecclesiam, cujus in hoc negotio procul dubio causa agitur, paternâ charitate seriò admonendum Te, & vehementer hortandum, obsecrandúmque judicavimus, ut à tam injustis ac perniciosis consilijs animum abducas: præfatis Alectensi, & Apamiensi, cæterisque Regni Tui Ecclesijs, quæ usui Regaliæ obnoxiæ non fuère, suas libertates, atque immunitates tutas relinquas, ne eas de cætero ullo modo labefactari sinas, sed quidquid in contrarium hactenus actum, tentatumque est, reparari, atque in pristinum statum restitui cures; néve cœlestis beneficentiæ fontem, quam subditæ Tibi gentes, pietatis inprimis, justitiæque suæ merito, sicuti credere nos juvat, expertæ

D 3 hucus-

hucusque sunt, secus nunc agendo, & Dei, per quem regnas, Ecclesiam graviter lædendo obstruas, qui scias hujus quoque vitæ bona, & regnorum felicitatem, & incrementa à divina bonitate unicè dari, expectandaque esse, sicuti innumera omnium gentium, ac temporum exempla testantur. Nos sanè hos animi Nostri sensus in sinu tacitos continere non patitur, vel Nostri pastoralis officij ratio, cui sollicitudo incumbit omnium Ecclesiarum; vel justitiæ debitum, quo omnibus ad hanc Sedem ex veteri, justoque more, quem à nulla humana potestate impediri fas est, recurrentibus jus reddere, consilium, opem, ac paternum patrocinium præstare; vel denique necessitas occurrendi scandalo, quo Christiani latè populi ad tantæ rei exitum conversi afficerentur, si à laicali potestate Ecclesiæ, earumque Antistites, & ministri suis libertatibus, atque immunitatibus, earumque usu, & antiquâ concessione contra generalium Conciliorum Decreta, & veterem inconcussamque observantiam, spoliarentur, non alio prætextu, quàm novæ, & inauditæ opinionis nullo jure nixæ, cui nonnulli postea accesserunt, non quod aliquid novi afferrent, quod rei veritatem tam apertam posset in dubium revocare, sed ut rem suam agerent, nihil sollicit, si publica perderent. Speramus Majestatem Tuam causæ justitiâ, & æquitate cognitâ, quæ patet ipsa per se. Paternæ cohortationi, ac precibus nostris, pro spectata animi tui pietate, & sapientia, perpetuaque in hanc Sedem observantia auscultaturam, Nosque curâ non minùs molestâ, quàm necessariâ, inter tot alias, quibus circumdamur, liberaturam. Sanè si aliter suadentium consilia Majestas Tua paulò attentiùs excusserit, facilè intelliget, homines gratiæ & fortunæ inhiantes, obtentu Regiæ pote-

potestatis suam firmare velle; neque tam esse amplitudinis Tuæ cupidos, quàm laudis Inimicos, ut qui ad omnem posteritatis memoriam illustribus factis Christianæ Reipublicæ salutem tueri, & Religionem amplificare tantopere studuisti in alienis terris, nunc à Te ipso quodammodo alienus, Ecclesiæ libertatem, auctoritatemque in tuis imminutam velis; quasi verò facilè tibi persuaderi posse confidant, æquum esse, vel fieri posse, ut nobilitetur & crescat ex Ecclesiæ ruinis Imperium, quod Religiosissimi fortissimique Reges Majores Tui mirifico in eandem Ecclesiam studio, & pari in Apostolicam Sedem pietate Tibi eorum vestigijs strenuè insistendi, amplissimum reliquerunt. Tu Reges eos, Fili charissime, vel etiam Te ipsum imitare, & eorum tuaque præclarè facta in mentem revoca. Nos quidem oblivisci non possumus prædecessores nostros Romanos Pontifices, qui similibus de causis graves, ac diuturnas pati ærumnas, & immanes contentionum ac periculorum procellas, in eo confisi, qui mari ventisque imperat, invicto animo subire non dubitârunt. Hæc ad Majestatem Tuam inviti scribimus, qui in materia lætioris argumenti versari magnopere cuperemus, sed postquam Apostolicæ servitutis onus subeundo divinæ voluntati paruimus, liberum Nobis jam non est exequi nostram, quæ tuæ obsecundare quacumque in re vellet; sicut in pluribus, quas nobis ratio temporum, & publicæ pacis studium hactenus indulgere permisit, cognoscere potuisti. Significavimus hæc ipsa Oratori Majest. Tuæ nobili viro Duci de Estre, ut Tibi pluribus referret, itidemque venerabili Fratri Archiepiscopo Adrianopolis Nuncio apud Te Nostro, quem, ut de tota re disserentem diligenter, ac benignè pro more tuo audire velis,

velis, vehementer à Te petimus, ac Majeſtati Tuæ Apoſtolicam Benedictionem amantiſſimè impartimur.

Secundum Breve Apoſtolicum.

Ludovico Francorum Regi.

EX litteris, quibus Majeſtas Tua ad noſtras 12. Martij datas reſpondit, & ex ijs, quæ ad Nos retulit venerabilis Frater Archiepiſcopus Adrianopolitanus, eò rem adductam videmus, ut Nos vel officio Noſtro deeſſe, retinendo verbum in tempore ſalutis, vel Tibi fortaſſe moleſti eſſe cogamur. Sed dabis, Chariſſime Fili, Paſtoralis officij debito, dabis paternæ ſollicitudini, átque amori in Te Noſtro, ſi Te malè conſulentium culpâ in ſummo æternæ ſalutis periculo conſtitutum videntes, opportunè, importunè inſtamus, & obſecramus, clarâ voce clamantes, ut è tam præcipiti loco pedem referas. Duo imprimis ut certa, átque indubitata affirmari cognovimus ex tuis litteris. Primùm quidem Regaliæ jus, uti nuncupant, in Eccleſias Galliæ univerſas Majeſtati Tuæ competere, tanquam Regiæ Coronæ inſitum, & innatum; deinde clariſſimos Reges majores tuos jus illud exercuiſſe, dum viverent, & ad Te morientes hæreditario ordine transmiſiſſe; quibus à Te creditis minimè miramur, ſi ad ea progreſſus fuiſti, quæ talium principiorum conſentanea erant. Verumtamen illa tam aliena à vero ſunt, ut nihil magis. Nemo enim ſanæ mentis, & doctrinæ auſit in dubium revocare, nullum ſæculari poteſtati in res ſacras jus eſſe, niſi quatenus Eccleſiæ indulſit auctoritas. Nunc autem non ſolùm Galliæ Regibus non indulſit, ut Regaliam prædictam extenderent ad Eccleſias illi oneri non aſſuetas, ſed

etiam

etiam id fieri apertè vetuit in Generali Concilio Lugdunensi, quod Gallia inprimis veneratur, & sanctum habet. Reges prædecessores tuos, quotquot fuêre, ejusdem Concilij dispositionem religiosè semper, & per quadringentorum ferme annorum spatium custodivisse; & siquis eorum de illa confringenda cõgitavit, re meliùs pensatâ, ab incepto destitisse audimus, in confesso esse apud omnes scriptores, præsertim Gallos, & Regia ipsa tabularia ad oculum demonstrare. Quamobrem pati non possumus, neç debem' Majestati Tuæ obtrudi errorem tam manifestum, tam conscientiæ tuæ, Tam Galliæ Regno, tam Ecclesiæ universæ perniciosum; semel enim admisso Majestati Tuæ licere adversùs Generalis Concilij decreta, adversùs Regum Majorum tuorum exempla, adversùs ipsam rerum sacrarũ naturam, & primogeniam Ecclesiarum libertatẽ, jus Regaliæ in eas quoq́ue Ecclesias, quæ hujusmodi oneri obnoxiæ nunquam fuêre, idq́; palàm dissentiente, & reclamante, & ineluctabilem cœlestis iræ animadversionẽ multis cum lacrymis denuntiante Romano Pontifice, ad quem, sicuti vetus consuetudo poscebat, nonnulli Galliæ Episcopi à Metropolitanorum sententijs appellârunt; nemo non videt, quæ inde Ecclesiæ catholicæ deformatio, ac ruina, quæ sacrarum, ac profanarum rerum confusio, sublato quodammodo inter spiritualem, & sæcularem Potestatem pariete medio, sit consecutura, non in Gallia solùm, sed in omnibus alijs Christiani orbis Provincijs manante in dies latiùs exempli auctoritate. Accedet ad hæc, nisi error tam absurdus, ac tam certus corrigatur, gravis jactura, & periculum animarum in isto Regno: illi enim, quos Majestas Tua vacantium Ecclesiarum fructibus augebit, in quibus Ecclesijs jus illud locum non habet, cum progressu temporis, vel monitu Sacerdotum, quibus Arcana con-

scientiæ suæ detegunt, vel etiam ipsi per se, ut in re clara, & aperta viderint, in quos se laqueos induerint, & in quod animam suam perditionis æternæ discrimen adduxerint, tot censuris, adeóque tot Sacrilegijs obstricti, tot illicitè perceptis bonis Ecclesiæ, quæ restituere cogantur, incredibile dictu est, quâ animi perturbatione, quibus conscientiæ terroribus agentur, Regiam beneficentiam Tuam magni infortunij loco habituri. Quorum profectò malorum, & discriminum culpam, nisi providè arceantur, Majestas Tua haud dubiè in districto DEI Judicio sustineret. Vehementer itaque Majestatem Tuam rogamus, ut pro eximia animi tui æquitate, & sapientia rem seriò perpendas, acsi innumeris amplissimi Regni Tui negotijs impediris, quo minùs eam per Te cognoscas, viros aliquos non tam doctrinâ, quæ non adeò magna requiritur ad hujus causæ cognitionem, quàm pietate fidéque præstantes, consulas, vel, si placet, evolvas acta ipsa Cleri Gallicani nuper impressa, quæ Tibi rei veritatem luculenter aperient. Quâ cognitâ minimè dubitamus, quin Majestas Tua illico declaret nihil Tibi majori curæ esse, quàm reddi Deo, quæ Dei sunt, à quo tantas opes, tam splendidum amplúmque Regnum, & omni Regno potiora tot præclara animi corporísque bona accepisti. Longiùs fortasse, quàm patitur, vel evidens causæ justitia, vel egregia virtus Tua, in hoc argumento immoramur. Verùm, non ut Te confundamus, hæc scribimus, sed tanquam Filium charissimum admonemus, animo reputantes, nihil prodesse homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Speramus, Charissime Fili, opus non fore, ut novis eximiam religionem, æquitatemque Tuam precibus in hoc nego.io interpellemus; ea cætero-

teroqui eſt rei magnitudo, & gravitas, in qua non Gallicanæ ſolùm, ſed totius Eccleſiæ dignitas, ſalusque vertitur, ut pro Apoſtolici officij noſtri munere extrema omnia pati potiùs, quàm cauſam iſtam negligenter agere debeamus. Reliqua ſuper hoc argumento accipies à præfato Nuncio Noſtro, ac Tibi Apoſtolicam benedictionem perpetuo cum felicitatis Tuæ voto conjunctam amantiſſimè impartimur.

Tertium Breve Apoſtolicum.

Chariſſimo Filio noſtro Ludovico Francorum Regi Chriſtianiſſimo Innocentius Papa XI.

CHariſſime in Chriſto Fili: Binis jam litteris fusè, & luculenter oſtendimus, Majeſtatem Tuam etiam in concordi ferè omnium Galliæ ſcriptorum teſtimonio, & ex ipſis Regij tabularij tui actis, quod eſſet Eccleſiæ libertati injurioſum, omni divino, humanoque juri contrarium, & alienum, & perpetuo Regum Majorum Tuorum more, & exemplo editum, ſeptem ab hinc annis à Te decretum, quo conſuetudinem illam cuſtodiendi fructus, & vacantium Eccleſiarum, quam Regaliam nuncupant, ad eas quoque Eccleſias extendi jubes, quæ hujusmodi oneri numquam obnoxiæ fuère, in quibus litteris vehementer à Te pro Paſtoralis officij Noſtri debito, & prò paterna, quam gerimus, ſalutis Tuæ cura efflagitavimus, ut Decretum ipſum, aliaque deinceps acta adverſus jura libertatesque Eccleſiarum abrogari, abolerique mandares; erat ſanè illud etiam cauſæ ipſius meritum, ea de Regij animi tui æquitate, & magnitudine opinio No-

 ſtra,

tùm sapiunt, quique consilijs in speciem utilibus, sed reverâ perniciosis incliti istius Regni fundamenta in rerum sacrarum reverentia, & in Ecclesiæ auctoritate, juribusque tuendis posita convellunt; qui quidem, si ij esse vellent, quos esse ipsorum dignitas, & officium, Tuaque singularis in eos benignitas cogit, imitari potiùs deberent integritatem, fidemque eorum, quos olim pari loco positos memoriæ proditum est, & in Gallicani Cleri acta nuper relatum, liberâ aliquando voce in simili causa monuisse Reges Prædecessores tuos: meminissent, quid, & quâ jurisjurandi Religione, ubi Regni gubernacula suscepturi, sacro chrismate inungerentur, polliciti Deo fuissent, se videlicet divinæ ejus gloriæ omni ope, & studio inservituros, & pro Ecclesiæ suæ Sanctæ juribus, & libertate asserenda paratos semper fore sanguinem ipsum, vitamque profundere: considerarent fluxam, & fugacem esse mortalium vitam, Regum præsertim, ac Principum, qui, ubi ad districtum Dei judicium vocarentur, illuc accederent sine custodibus, sine comitatu, sine ullis Regiæ, vel dignitatis insignijs, vel potentiæ præsidijs nudi, atque inermes, reddituri omnis anteactæ vitæ rationem Judici scrutatori cordium, quem nulla res latet, apud quem non est acceptio personarum, qui potestatem habet mittere in gehennam, ubi potentes tormenta patiuntur. Nec superiori sæculo defuit in Gallia Episcopus, qui in frequenti aliorum Præsulum, aulæque Procerum coronâ apud Henricum Regem hujus nominis Tertium Cleri Gallicani causam in re non absimili orans Regi dixerit: observatum fuisse, nunquam Regias in Gallia stirpes defuisse, nisi ubi Reges indebitas ad beneficia nominationes arrogare sibi cœpissent, à quibus S. Ludovicus Rex Christianæ humili-

tatis non minùs gloriâ, quàm Regiæ dignitatis culmine sublimior, usque adeò abhorruisset, ut ultro etiam Pontificiâ authoritate sibi delatas rejecerit. Fuit hæc quondam in Gallia, imò ad hæc nostra tempora strenuè retenta est penes Episcoporum ordinem Apostolica loquendi libertas, nihil metuens, nihil sperans, nisi à Deo; neque id solùm per Reges licuit, sed ita Episcoporum monita semper accepta sunt, ut Episcopi ipsi, & sibi meritam laudem, & causæ optatum exitum sint consecuti, mansitque proptereà inviolata tandem, atque inconcussa sanctio Oecumenici Concilij Lugdunensis: adeò, ut nonnulli Galliæ Reges impios, & sacrilegos publico Decreto eos appellaverint, quicumque Regaliam ad Ecclesias ei non assuetas extendere aliquâ ratione tractarent; sicuti in nostris annalibus traditum reperitur; hæc autem temporis præsentis infirmitas eò acerbior nobis accidit, quòd scimus M. T. nihil ducere inter Regij animi Tui ornamenta præclarius Zelo justitiæ, & studio Divini honoris, pro quo tam pia, & tam salutaria decreta nuper edidisti, ac tam multa tanta cum nominis tui laude, & bonorum omnium lætitia in præsens agis, destruendo Synagogas, & ædes hæreticorum, ut tibi non minora in cœlo statuere videaris conservatæ propagatæque Religionis trophæa, quàm in terris relicturum speramus devictarum Gentium Barbararum. Cavendum tamen diligenter est, ne quod dextera, hoc est, ingenita pietas Tua ædificat, destruat sinistra, hoc est, callida, & iniqua consilia dicentium tenebras lucem, & lucem tenebras: Cùm moneamur Apostolico Oraculo; qui in uno delinquit, esse omnium reum: non defuère hác etiam occasione in Gallia quidam, neque plures deessent ex fratribus nostris Episcopis, viri fortes, &

Divi-

Divinæ legis, & libertatis Ecclesiæ Zelatores, qui gravissimam hanc, & toti Franciæ Regno, imò Ecclesiæ universæ communem causam pari constantiâ, & spiritu apud Majestatem Tuam agerent, sed metu quodam, ùt ipsis videtur, justo, ignoscendoque; ùt Nos autem judicamus, vano, & non solùm Episcopali officio, sed etiam magnanimitati, æquitatique Tuæ injurioso retenti silent, expectantes, dum humilitas Nostra à filiali Tua in hanc S Sedem observantia impetret, quod à Regia Tua justitia Ecclesijs debitum poscere ipsi non audent. Itaque in his litteris Nostris illorum omnium justum dolorem, & preces agnosce, quinimò Dei ipsius voluntatem ore Te Nostro alloquentis, ac seriò monentis, ut præfatum Decretum, & quidquid ejus occasione adversùs jura libertatesque Ecclesiæ actum, gestumque hactenus fuit, corrigi, emendarique omnino cures; alioquin magnopere veremur, ne subire aliquando debeas, quam Tibi aliàs in litteris denunciavimus, & nunc iterum, & tertiò, invitique quidem, quantùm pertinet ad sensum amoris in Te Nostri, sed Deo Nos interiùs movente apertè denunciamus, Cœlestis iræ animadversionem; Nos sanè neque hoc negotium per litteras ampliùs urgebimus, neque desides erimus in adhibendis remedijs, quæ traditæ Nobis divinitùs potestati competunt, quæque in tam gravi, & periculoso morbo omittere, sine gravissima neglecti Apostolici muneris culpa non possùmus; neque tamen ullum inde incommodum, aut periculum, nullam quantumvis sævam, atque horribilem tempestatem pertimescemus, ad hoc enim vocati sumus, neque facimus animam Nostram pretiosiorem, quàm Nos, probè intelligentes, non forti solùm, sed etiam æquo animo subeundas esse tribulationes propter justitiam, in qui-

quibus, & in Cruce Domini JEsu Christi gloriari oportet. Causam Dei agimus, quærentes, non quæ Nostra sunt, sed quæ JEsu Christi, cum Eo posteà, non Nobiscum Tibi negotium erit imposterum; cum Eo scilicet, adversus quem non est sapientia, non est consilium, non est potentia. Nos, postquam Ministerij Nostri partes plantando, & rigando, sicut oportet, impleverimus, expectabimus, dum operi incrementum det Deus, à quo accurata prece flagitare non desinemus, ut verbis, & exhortationib⁹ hisce Nostris vim, & robur infundat, Majestatis Tuæ animum ad salubriora consilia flectendo, unde & mereri Tu possis, & Nos lætari, res Tuas omnes secundiores indies cursum fluere, subditas Imperio Tuo gentes perpetuâ, ac optimâ pace florere, Tibique Apostolicam Benedictionem amantissimè impartimur. Datum Romæ, die XXIX. Xbris. M. DC. LXXIX.

Quartum Breve Apostolicum.

Ludovico Francorum Regi.

CHarissime in Christo Fili Noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quò expectatior, eò gratior nobis accidit dilecti Filij nostri Cardinalis d'Estrées in Urbem adventus. Virum enim nobis merito suo jam pridem charum, judicium de illo Tuum, & huc proficiscenti munus impositum fecit etiam chariorem. Læto itaq; ac perlibenti animo eum ad nos adeuntē excepimus, & intimo paternæ charitatis sensu complexi sumus. Gaudium autem hoc nostrum non leviter cumulârunt redditæ Nobis ab eo Majestatis Tuæ litteræ, insignibus refertæ notis, non solùm eximiæ & verè filialis Tua erga nos, atque

que erga hanc Sanctam Sedem observantiæ, sed etiam præclari inflammatique cujusdam studij, pietate & avitâ gloriâ digni, de Catholica Ecclesia & de tota re Christiana bene merendi, nostrosque in ea administranda pastorales labores & conatus strenuè juvandi. Quâ quidem pij ac liberalis, & planè Regij animi Tui testificatione nihil evenire nobis optatius poterat, in his rerum angustijs, maximisq; periculis, quæ Ecclesiam DEI omni ex parte circumstant, quæque cor nostrum de remedio opportuno valde solicitum continenter excruciant; cùm Tibi, & animi Tui Religio, ac magnitudo suadeant ut velis, & florentissimæ Gallici Regni opes, & conciliata nomini Tuo apud Barbaras quoque gentes reverentia tribuant, ut possis, quæ liberaliter exhibes, efficaciter implere. Ab hoc tamen solatio, quod perpetuum & in dies uberius cuperemus, penè excidimus, ubi idem Cardinalis disserere nobiscum aggressus est de negotio Regaliæ, in quo illum Regiæ Tuæ mentis interpretem apud nos fore ad nostras litteras in exitu anni superioris ad Te datas, rescripseras. Cùm enim & Causæ ipsius meritum, & animi Tui æquitas, post interposita apud Majestatem Tuam tot officia precesque nostras felicem tandem gravissimo huic, & multis nominibus permolesto negotio, exitum pollicerentur; nosque hâc unà spe leniremur, & longiorem ejus moram in itinere, & paterni doloris sensum, quo viscera nostra assiduè transfigunt voces Ecclesiarum Galliæ, Apamiensis præsertim, graviter gementium sub novo jugo per decretum, seu arrestum, quod prodijt octo ab hinc annis mense Februario, illis impositο; ea idem Cardinalis Tuo nomine nobis exposuit, quæ nos ad pristinam solicitudinem mæroremque revolvunt; quantum enim ex ejusdem sermone conjicere ha-

ctenus potuimus, non aliud videtur Mandatum habere, quàm explicandi causas & rationes, quibus innititur Decretum, quod diximus. Qua quidem in consideratione hæsimus dubij, quid consilij caperemus: sed vicit sensus, & vivida vis accensi nostri erga Te amoris: quamvis enim ex certis & indubitatis rationibus, & documentis perspecta nobis exploratáque sit justitia causæ, quam tuemur, & pateat ipsa per se; ac propterea fieri non posse credamus, ut Cardinalis quicquam novi afferat, quod nos à sententia dimoveat; cùm verum non sit vero contrarium: convenire tamen Pontificiæ erga Te charitati nostræ duximus, patienter excipere, quæ ille nobis exponenda habebat, sicuti fecimus. Audivimus enim illum luculenter, & quantum ei libuit, hac de re disserentem; si quæ addenda præterea habet, iterum audiemus. Sed tolle moras, Fili Charissime, & parentis amantissimi veram Tibi, solidamque, non fucatam & umbratilem gloriam, tum in hac mortali vita, tum in æterna, illa peroptantis verba plena salutis libenter audi, & quæ perperàm acta sunt, celeriter emenda, & nos ab hac molestissima cura, & molestiore necessitate, pastorale officium exequendi, Te verò ipsum, & Regnum populosque Tuos, quos omni felicitate florentes cupimus, à divinæ animadversionis periculo liberes: cui quidem magnopere veremur, ne via quamprimum aperiatur, si paternis hortationibus, & justissimis postulatis nostris aures diutiùs occluseris. Facilè enim fiet, ut dum nos lentâ nimis mitique manu (quod utinam divinam non armet in nos quoque) vulnus Ecclesiæ libertati inflictum tractamus, exurgat Deus, & judicet causam suam. Nemo est, qui non intelligat, in hac disceptatione summam rerum Ecclesiasticarum in discrimen adduci. Si enim

enim dissimularetur diutiùs decreti, seu arresti illius malum in dies magis invalescens, brevi profectò fieret, ut disjectis ac revulsis ubique gentium terminis, quos inter utramque potestatem divinâ ordinatione posuerunt patres nostri, nulla relinqueretur ratio tuendæ disciplinæ, nulla sacerdotio reverentia, nullum Episcopali ordini vestigium pristinæ dignitatis. Notum est jam omnibus, & pervulgatum causæ illius meritum. Neque Tu, ut rei veritatem assequâre, necesse habes peregrina documenta scrutari, cùm amplissima & certissima domi habeas. Interroga majores Tuos, & dicent Tibi. Plura sunt ab ijs hac de re edita decreta, eaque Regijs tabularijs inclusa & asservata, quæ omnem dubitationem de medio tollunt, accedente præsertim perpetuâ & inconcussâ quadringentorum annorum observantiâ. Stamus adhuc ad ostium & pulsamus, aperi Fili Charissime, aperi cordis Tui sinum vocibus Patris Tui, qui Te assiduo gerit in visceribus charitatis Christi, non minùs anxius de tua æterna salute, quam videt & magno quidem cum animi sui dolore, apertè periclitari, quàm de Ecclesiarum Galliæ libertate, cui sustinendæ manum applicuit. Exigua sanè ab hac Regaliæ extensione accessio fieret ad Regiam Tuam authoritatem, & amplitudinem; sed non parùm nominis Tui laudi decederet, si in animis hominum suspicio oriretur, Te rei parùm consonæ æquitati patrocinium Tuum præbere. Hæc paulò uberiore affectu voluimus ad Te scribere, ut nihil intentatum relinquamus, quod Majestatem Tuam possit ab eorum consilijs abducere, qui præclarè secum, & cum rationibus suis actum iri putant, si summa illa conjunctio animorum, quæ majoribus Tuis Galliæ Regibus, Regnoque ipsi, cum Prædecessoribus no-

 stris,

ſtris, atque Apoſtolica Sede, ſemper, & magna quidem cum utrorumque utilitate, & Catholicæ Eccleſiæ ſingulari ſolatio, interceſſit; quamque inter nos conſervari, atque in dies magis mutuæ charitatis officijs colligari, in præſens, ſi unquam anteà, neceſſarium videtur, paulatim debilitari ac diſſolvi incipiat. Quod improbum ſanè lucrum (quantum ad nos pertinet) nunquam illi aſſequentur. Te enim, quæcunque hominum vel temporum iniquitas inciderit, intimo & conſtanti ſemper amore, (ſalvis Dei honore, & Sedis Apoſtolicæ dignitate) proſequemur. Quem interim quaſi præſentem in ſpiritu charitatis arctè complectimur, dum Majeſtati Tuæ veram in utroque homine felicitatem ab immortali Deo precamur, & Apoſtolicam benedictionem amantiſſimè impertimur. Datum Romæ, die 3. Martij 1681.

Marius Spinola.

Breve Innocentij PP. XI. ad Archiepiſcopum Tholoſanum.

VEnerabilis Frater. Delatæ nuper ſunt ad nos querelæ Monialium Ordinis ſanctæ Claræ Urbaniſtarum in Tholoſana civitate, graviter dolentium, & dolorem ſuum in paternum ſinum Noſtrum multis cum lacrymis deponentium, ut accifis ac penè perditis rebus ſuis præſentem opem pro Apoſtolici muneris Noſtri debito afferamus: per hos enim dies ad illud Monaſterium veniſſe Monialem quamdam magno comitatu, militum etiam cohorte ſtipatam, ut Abbatiſſatûs perpetui poſſeſſionem invaderet, prætextu Regiæ nominationis, nulli juri, aut conſuetudini, nulli Apoſtolico indulto ſubnixæ:

ſe

ſe quidem ad inuſitatæ rei ſpectaculum primò attonitas, mox collectis animis, & imploratâ cœleſti ope, quacumque ratione licuit, reſtitiſſe, ne immunitati Eccleſiæ, & inſtituto Ordinis ſui Apoſtolicâ authoritate firmato, tam inaudita, ac tam pernicioſi exempli injuria inferretur; ſed ſuperante vi militum cedere tandem coactas, effractiſque foribus, & pariete ipſo, liberum multis ſæcularibus aditum patuiſſe, cum quibus ingreſſos quoque milites violenter ibi & ſacrilegè multa patrâſſe, magna cum totius civitatis indignatione & ſcandalo, Fraternitate autem tuâ, quæ par omnino erat, ut venientibus Lupis Paſtorale pectus opponeret, non ſolùm non repugnante, ſed ultro eos quodammodo invitante, & Monaſterium edito decreto per vim recludi jubente. Inhorruit ad tam indignæ rei nuntium animus Noſter, adeoque monſtri ſimilis viſa eſt, ut quamvis aliunde quoque eadem afferrentur, vix tamen perſuadere Nobis potuiſſemus, Archiepiſcorum Tholoſanum, inſpectantibus Religioſiſſimis fortiſſimiſque Galliæ Epiſcopis, & Galliâ universâ, eò progreſſum fuiſſe, ut dignitatis ac muneris ſui oblitus, nullo horribilium cenſurarum, & cæleſtis iræ metu, nullâ famæ reverentiâ, tanto facinori. pro quo impediendo animam ipſam, boni Paſtoris exemplo, ponere debuiſſet, non ſolùm non reſiſteret, ſed etiam ſuffragaretur; niſi memoriâ teneremus, quid duobus abhinc annis in negotio Regaliæ, ut nuncupant, ubi de Apamienſi Eccleſia Tholoſanæ ſuffraganea agebatur, decernere auſus fueris contra manifeſtam cauſæ juſtitiam, contra omnes humani divinique juris regulas, contra ipſius Eccleſiæ totiuſque Provinciæ tuæ jura & libertatem, & contra morem prædeceſſorum tuorum aliorumque Galliæ Præſulum, qui in ſimilibus

casibus Regiæ voluntati atque indignationi, ne muneri suo deessent, obviàm fortiter eundo, & DEI causam strenuè orando, læta & salutaria Ecclesijs suis responsa ab ingenita Christianissimorum Regum justitia & pietate retulêre. Officij itaque Nostri esse duximus, gravem ac planè acerbum ea de re animi Nostri sensum tibi aperire, teque in Domino monere, ut diligenter consideres, quo in periculo sis experiundæ divinæ ultionis, quam facilè provocabunt gemitus tot lectissimarum Virginum, quarum vitæ innocentia & candor, atque assiduus divinarum laudum concentus deliciæ quodammodo sunt cœlestis Sponsi, cui sacrosancto & insolubili vinculo conjunctæ fuêre; nisi quàm primum, emendatis, quæ admissa sunt, misericordiarum Patris clementiam demereri studueris. Alioquin Nos, pro Vicaria Christi Domini in universam Ecclesiam potestate, quâ fungimur quamquam indigni immerentesque, & pro solicitudine, quam debemus unicuique Christi fidelium ad paternum patrocinium Nostrum confugienti, cogemur de opportunis remedijs seriò cogitare. Datum Romæ die 18. Januarij 1679.

Sententia Excommunicationis ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi contra Guerin Palarin Sacerdotem solemniter pronuntiata.

FRanciscus Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis, &c. Visâ Constitutione Nostrâ sub data 27. Octobris Anno 1677 quâ omnibus Canonicis Cathedralis & Collegiatæ Beatissimæ Virginis de Campo Ecclesiarum districtè prohibetur, ne sub pœna suspen-

ſuſpenſionis ipſo facto incurrendæ ad præfatarum Eccleſiarum beneficia titulo Regaliæ quemquam admittant, neque ad ullos actus Capitulares, locum in Choro, aliasq; functiones recipiant. Viſis etiam actis, & inſtrumentis executionis à Domino Antonio Novè Eccleſiaſtico Diœceſis Tholoſanæ die 26. Fe bruarij, Anno 1680. Domino Balthaſaro d'Ouvrier Decano noſtræ Collegiatæ de Campo inſinuatæ: attentâ quoque inobedientiâ & contumaciâ contra præfatam noſtram Conſtitutionem Domini Guerin Palarin, Canonici & Sacerdotis ſæpedictæ noſtræ Collegiatæ (quamvis ipſe quoque unus ex illis fuerit, qui, ut noſtra Conſtitutio in publica Capituli acta referretur, conſenſerat) quippe qui non obſtantibus Conſtitutione, & Inhibitionibus noſtris, titulo Regaliæ Poſſeſſionem Decanatûs Eccleſiæ Collegiatæ de Campo adire præſumpſit (prout apparet tam ex publico actu ad prædictos Canonicos Vigeſimâ currentis menſis directo, quàm ex ſtallo locoque Decani ab ipſo occupato) quantumvis eum non lateret, Diœceſin noſtram Regaliæ ſubjectam non eſſe, imò quamvis Regaliæ ſubjaceret, Decaniam, utpote Beneficium electivum, exemptam eſſe, præſertim cùm ipſe Palarin ſeptem integros annos Dominum Balthaſarum de Ouvrier pro Decano canonicè electo ſemper agnoverit: viſo denique prænominato actu ad jam dictos Canonicos ſub data 20 currentis menſis, & rationibus in eo adductis, & præſertim quia ſæpè fatus D. Palarin, quamvis ter à nobis admonitus, nullas probabiles cauſas allegat, ob quas excommunicari & denuntiari non debeat, invocato DEI Omnipotentis nomine Patris, Filij & Spiritûs Sancti de poteſtate ligandi atque ſolvendi ſpecialiter confiſi, quam Chriſtus Apoſtolis Epiſcopiſque eorum Succeſſoribus

bus clementer largiri dignatus eſt, Declaravimus & denuntiavimus, declaramus & denuntiamus pro Excommunicato præfatum Guerin Palarin Presbyterum Canonicum noſtræ Eccleſiæ Collegiatæ Beatiſſimæ Virginis de Campo, eumque velut Excommunicatum ſeparamus à Communione Eccleſiæ, nec non à participatione Corporis & Sanguinis Chriſti JESU, eumque poteſtati Sathanæ temporaliter ſubjicimus, ut per veram ſinceramque pœnitentiam ejus ſpiritus ſalvus fiat in die Domini. Poteſtatem verò ab hac Excommunicatione abſolvendi nobis reſervamus, prohibentes & diſtrictè omnibus utriusque ſexûs inhibentes, ne ſub pœna Excommunicationis à Sacris Canonibus latæ cum prædicto Palarin audeant communicare. Præcipimus etiam, ut præfatus Palarin publicè denuntietur, ejusque Denuntiationis & Excommunicationis notitia vicinis quoque Diœceſibus inſinuetur, nec non omnibus, quibus opus erit, ut ita juxta Juris diſpoſitionem tamquam excommunicatus, & ab Eccleſiæ Communione ſeparatus habeatur. Factum & pronuntiatum dicto Palarin in noſtra Eccleſia de Campo in præſentia Cleri Populique, die 24. menſis Martij Anno 1680.

Franciſcus Epiſcopus Apamienſis.

Epiſto-

Epistola Cleri Gallicani, auctoritate Regiâ Parisijs congregati ad Sanctissimum Dominum Dominum INNOCENTIUM PP. XI.

Beatissime Pater,

QUam consecrandi fecimus Apostolicæ Sedi canonicæ obedientiæ professionem, ea nos impellit, quæ Parisijs jussu Regio congregati gessimus, ad Apostolatum Vestrum referamus, gravesque metus nostros paternum in sinum effundamus: (*a*) *Cùm enim Te Dominus gratia sua præcipua munere in Sede Apostolica collocaverit, talemq́; nostris temporibus præstiterit, ut nobis potiùs ad culpam negligentiæ valeat, si apud venerationem Tuam, quæ pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quàm ea possit Sanctitas Vestra, vel fastidiosè, vel negligenter accipere, non ambigimus, quin magnis periculis nostris Pastoralem diligentiam adhibere digneris.*

Sanè, Beatissime Pontifex, à majoribus nostris, sanctis, gravibusque viris accepimus, Regni & Sacerdotij tutâ piâque concordiâ res humanas niti: (*b*) *Dum unum ab altero impugnatur, periclitari utrumq́; eâ occasione & de Regno tolli justitiam, & de Ecclesia pacem, schismata & scandala suscitari, & fieri animarum perditionem simul & corporum*; (*c*) *Sine horum concordia res humanas nec incolumes esse posse, nec*

G *tutas.*

(*a*) Epistola Concilij Milevitani ad Papam Innocentium, inter Epistolas S. Augustini Epist. 92.
(*b*) Goffridus Vindocinensis Opusculo quarto.
(*c*) Ivo Carnotensis Epistola 60.

tutas. Hæc Goffridus Vindocinensis, hæc Ivo Carnotensis, sanctissimi, gravissimique Ecclesiæ Gallicanæ Præsules immortalibus scriptis testata reliquerunt. Hos in medium afferre, & ad Vestram Sanctitatem allegare juvat, quos pro Ecclesiastica libertate, atque Apostolica auctoritate multa perpessos Sancti Vestri Decessores, non tantùm ut probabiles Magistros, sed ut præcipuos, singularesque filios semper habuerint. His accedat tertius Claræ vallis Abbas, non Gallicanæ tantùm, sed Universæ Ecclesiæ lumen, Sanctus Bernardus, ille Canonum propugnator, ac fortissimæ cujusque sententiæ gravissimus auctor, ubi nimio rigore Regnum & Sacerdotium dividi, (*a*) atque *inconsutilem Christi Tunicam* scindi animadvertit, utili condescensione temperari canones supplicavit, ac pacem utriusque potestatis, quæ utramque fulciat, retineri, præsertim in Gallia, (*b*) ubi *nullam unquam Regnum inter & Sacerdotium divisionem fuisse* antiquiores Episcopi gloriati erant, ubi denique, ipso teste Bernardo, toto orbe colliso, ipsisque Pontificibus gravi toties tempestate jactatis, non modò nullæ scissuræ factæ essent, (*c*) sed etiam *solerent scissura alia resarciri.*

Nec minore studio Apostolici Præsules Vestræ Sanctitatis Antecessores eam concordiam commendârunt, cùm geminâ potestate res humanas regi ex sacris Litteris accuratissimè tradidêre; quarum proinde concordiâ publicam pacem, totiusque generis humani statum contineri certissimum sit, dicente Prophetâ: (*d*) *Ecce vir Oriens nomen ejus,* Zorobabel in persona, in figura Christus. certè

(*a*) Sanctus Bernardus Epistola 219.
(*b*) Ivo Carnotensis Epistola 238.
(*c*) S. Bernardus Epistola 219.
(*d*) Gelasius Papa Epistola 8. ad Anastasium Imperatorem.

certè populi Dei Dux & Princeps; (a) *Et ipse extruet Templum Domino; & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo; & erit Sacerdos super solio suo; & consilium pacis erit inter illos duos.* Stet ergo utrumque solium, alterum Principis, alterum Sacerdotis, auxilio mutuo, mutuâ consensione munitum; hinc populi salus; hinc non tantùm corporum, sed etiam animarum lucra proveniant; hinc denique res humanæ stabili, ac Deo pariter, hominibusque placitâ tranquillitate decurrant.

Quæ cùm ex Patrum traditione, ipsaque adeò prophetica ac divina auctoritate descenderint, ubi eam pacem nostris temporibus occasione Regaliæ sollicitari vidimus, cœpimus cogitare, quid Majores nostri, quid antiqui Sedis Apostolicæ Antistites præscriberent, pro certo habituri, quod verbo pariter, & exemplo docuissent. Sic autem comperimus, quæ Ecclesiasticâ auctoritate, æternâ lege sancita essent, manere inconcussa; quæ Ecclesiasticâ prohibitione constarent, in his Ecclesiarum Principes multa pro tenore canonum districtiùs judicâsse, multa pro temporum necessitate tolerâsse, ubi non periclitatur fidei veritas, aut morum honestas, quædam instituta temperari, non cæcâ tamen & indiscretâ relaxatione disciplinæ, sed si adesset necessitas, ex qua leges quoque mutari contingeret: sanctos enim Pontifices Antecessores vestros ita præcepisse: (b) *Ubi necessitas non est, Sanctorum Patrum Decreta manere inconvertibilia*; eadem ergo Decreta ex necessitate interdum temperanda: eam verò necessitatem esse, si graves dissensiones, si turbulenti motus, tumultusque imminerent, quam *populorum stragem*

 San-

(a) Zachariæ cap. 6. vers. 12. & 13.

(b) S. Bernardus Tractatu de Præcepto & Dispensatione cap. 4.

Sancti Patres vocant; tunc enim Charitatem, quæ summa Ecclesiæ lex sit, alias emollire ac temperare leges, (a) ac *detrahendum aliquid canonum severitati*; *ut majoribus morbis sanandis Charitas sincera subveniat*; hinc nempe profectam, à Sanctis Patribus, ipsaque Apostolica Sede toties celebratam moderationem canonum, quæ utili dispensatione, & providâ compensatione librata Ecclesiam ædificet, propulset dissidia, Regnum & Sacerdotium firmâ pace componat.

Hæc ex Sancto Augustino, alijsque Patribus; hæc ex Sanctis Pontificibus, Leone, Gelasio, cæterisque Majores nostri didicerunt, nobisque tradiderunt: (b) *Salvo* scilicet *fidei fundamento, & communi morum regulâ, toleranda quadam, etiam facienda, qua infirma videantur*; *hac enim facit Charitas, qua operit multitudinem peccatorum, qua cum infirmantibus infirmatur, cum scandalizatis uritur, & omnibus omnia fit, ut omnibus prodesse mereatur.* Quod si jus illud Regium, quam Regaliam dicimus, aut Fidei fundamentis, aut morum regulis esset adversum, non illud utique sancti Pontifices doctrinâ & pietate conspicui Alexander III. Innocentius III. atque alij comprobâssent; non illud denique sacrum generale Lugdunense Concilium tot personis, totque sub titulis suâ auctoritate firmâsset. At enim extendi vetuit ad eas Ecclesias, quæ primævâ atque innatâ libertate gauderent; sed ut hanc interim quæstionem omittamus, neque minutatim verba Concilij, variosque sensus quæque antegressa, quæque consecuta sint, expendamus: id sanè liquidò constat, nullum esse periculum, ut extensum Fidei, moribusque noceat, quod illæsâ Fide, salvaque morum regulâ, longè lateque propagatum, plurimas

(a) Augustinus Epistola 50.
(b) Ivo Carnotensis Epistola 214.

rimas jam Regni Ecclesias occupârit; ex quo illud efficitur, Regaliæ causam, non ad (*a*) *Fidei*, morumque *regulam*, quæ *immobilis & irreformabilis* sit, sed ad disciplinam, quæ pro locis ac temporibus subinde mutetur, quæque temperamenta ac salubrem illam moderationem admittat, omnino pertinere.

Jam ergo constituto quæstionis statu, Beatissime Pater, quantum intelligimus, rem totam expediri haud difficile fuerit; cùm id unum inquirendum restet, justáne causa fuerit, cur post Ecclesiarum quarumdam libertatem totis sexaginta annis strenuè propugnatam, victi in eo Tribunali, quod ipsi antiquo more Regni appellavimus, acquiescere potiùs, quàm omnia commovere, Regiam potestatem cum Pontificiali committere, nova denique bella ciere vellemus. Nos pacem anteponimus, nec in simili causa piget imitari Vindocinensem Abbatem non minùs fortitudine, quàm prudentiâ clarum, cujus verbis dicimus: (*b*) *Habeat Ecclesia suam libertatem; sed summoperè caveat, ne dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur.*

Neque verò publicam pacem, ac sub tanto Rege prosperum rerum Ecclesiasticarum cursum turbatum oportebat. Adhibe pias aures, Sanctissime Pontifex, & tantisper cogita, quem Regem habeamus: non invictam bello dexteram, ac decora victoriarum prædicaturi sumus pacifici Sacerdotes: habent illæ laudem suam universis Gentibus celebratam, ac pacis gloriâ cumulatam. Utinam, Beatissime Pater, rebus nostris interesse, & coram intueri posses (paternis sanè oculis dignum spectaculum) quàm benignè Optimus Princeps Episcopos audiat, quàm

 rebus

(*a*) Tertullianus de Virginibus velandis.
(*b*) Goffridus Vindocinensis opusculo 4.

rebus Ecclesiæ faveat, quàm bonos fulciat, quàm invictâ auctoritate frangat contumaces, quàm cœlestem illam nobis à Domino traditam potestatem intemeratam velit. Eo protegente, Jurisdictio Episcopalis propemodùm profligata emergit è tenebris: nostris jam Decretis, nostræ auctoritati Parlamenta obsecundant, ac Regia Decreta Canonicæ disciplinæ ancillantur. Jam verò Hæresis quot accipit subinde salutares plagas? Quot Edictis comprimitur? Quot amissa Templa luget? Quantas nobilium, plebejorumque turbas ad Petri, hoc est, Christi ovile revocatas? Quid deinde referemus, ut Regius animus exosas habeat novitates omnes, nulloque Regni loco consistere patiatur? Est profectò Ludovicus Magnus alter ille Mauritius à Sancto Gregorio Antecessore Vestro toties commendatus: (*a*) *Cujus temporibus Hæreticorum ora conticescunt; quia etsi eorum corda in insaniam perversi sensûs ebulliunt, Catholici tamen Principis tempore, prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.*

Hæc coram admiramur, hæc luculentiùs Vestra quoque Sanctitas ab altissima illa, cui totus orbis subest, Petri Sede commemorat; his Apostolicum Vestrum pectus exultat; si quid fortasse tot inter prospera emergit incommodi, non omnia proindè ad juris apices exigimus; (*b*) magno enim Cyrillo Alexandrino Præsule docente didicimus œconomiâ rerum plerumque cogi nos etiam à stricto & confesso Ecclesiæ jure discedere. Quanti verò æstimamus illa privilegia aliquot Ecclesiarum, si emolumentis damna contendimus? Quid, quòd illud onus vix Ecclesiæ sentiunt, vacantium Ecclesiarum fructibus, quos Reges vindicare fisco in Ecclesiarum longè maxima parte

(*a*) Libro 7. Epistolarum Epistolâ 48.

(*b*) Epistola ad Gennadium Presbyterum & Archimandritam.

parte non dubiâ consuetudine poterant, Successori reservatis, rebusque ad Canonum auctoritatem Ludovici Decimi tertij augustæ memoriæ Edicto redactis? Quid, quòd in quibusdam Præbendis ac Dignitatibus conferendis, si quid erat asperius, nobis supplicantibus, à Rege mollitum, tanti Principis pietatem, largitatemque commendat? Quid, quòd Capitulis sua jura servata, certique Judicibus præscripti limites, ne Regaliæ nomine omnia invadantur? Id subjuncta his litteris gesta testantur, certoque indicio sunt, quàm bene illi aliqua concedantur, qui multa jam sibi possessione vindicata ultrò concedat.

Sed enim exprobrabunt, qui votis suis omnia metiuntur, leve illud quoque (sic enim sentiunt) quod Rex Christianissimus tanto studio assertum Coronæ suæ velit, nobis auctoribus ac flagitantibus potuisse dimitti: næ illi falsi sunt, rerumque nostrarum imperitissimi. Liceat verò nobis, Beatissime Pater, quando eo in cardine totius negotij summa versatur, paulò liberiùs interturbare graves illas curas Apostolicæ mentis, ac jus Regaliæ Francorum Regibus, totique Regno infixum, prout nostris hominibus insitum, inditumque est, ab ortu repetere.

Sic nempe inclamant Regij Magistratus, Christianissimos Reges jam inde à Clodovæo, ac primis Christianæ Religionis exordijs, Ecclesiarum omnium, ut pietate filios, ita effusissimâ liberalitate nutritios, & Regiâ defensione propemodùm Patronos, ac Tutores extitisse: ea verò, quæ Ecclesiæ in fundis haberent, teste Augustino, jure Cæsareo, hoc est, Regio obtineri, supremamque eorum omnium potestatem penes Reges esse. Hinc à priscis temporibus, vacantium Ecclesiarum Regiâ manu occupata bona, mox reddita Successoribus: nec à Sede Apostolica reprobata,

bata, quæ huic juri tuendo antiquissimis etiam temporibus Reges Francorum fecissent; Præbendas quoque, hoc est nativo sensu, stipendia Clericorum, partem Ecclesiasticæ possessionis ac proventus, necdum à toto discretas, si vacarent Ecclesiæ, eodem quoque jure à Principibus collatas; quarum quippe collatio & antiquo jure à solida massa decidi non posset, & recentioribus quoque juris Pontificij institutis in fructu haberetur. Hæc omnia ab antiquo Regibus de se benè meritissimis concessisse Ecclesiam, sanè consensisse, jusque illud utriusque potestatis consensione firmatum, Regiæ Majestati proprium atque congenitum ita coaluisse, ut distrahi nequeat: neque verò fas esse, ut Ecclesiæ primis Francici Imperij temporibus diverso jure haberentur, quas eâdem Regiâ protectione fulciri, eâdem liberalitate ditari, ejusdem Majestatis reverentiâ ac potestate contineri certum esset. Si quid ergo tristioris diversitatis exortum sit, id esse referendum ad illa tempora, queis scissum Regni corpus, Ducumque & Comitum olim innocuo, tunc infausto nomine avulsa ac discerpta membra vix inter se cohærerent: hos enim Principes, Regalibus occupatis, sæpe etiam sine Regum conscientia relaxatis, omnia perturbâsse: at postquam Regia potestas distractas Provincias ad sese revocavit, & afflictum diu, dissipatumque Regnum suam demum integrè sub uno Capite nobilissimo pariter ac valentissimo sanitatem intellexit, tunc obliterandam, quæ laceros artus olim dehonestabat, fœdam diversitatem, nec Regio juri ex antiquissimis, receptisque Regni Francici legibus, nocere potuisse possessionem intermissam, quam & per Principes sibi subditos diu retinuissent, nec ipsi unquam animo dimisissent; universasque Ecclesiæ, non tantùm ad deco-

decorem, sed etiam ad robur firmamque compagem, eodem denique jure componendas. Neque verò obstare Lugdunense Concilium, quippe quod nec Reges nominet, ex Pontificijs quoque Decretis pro sua Majestate specialiter appellandos, nec de Præbendis loquatur, & aliò verti possit; neque à Pontificibus Regibúsve in quæstione Regaliæ, cùm de ea maximè ageretur, memoratum, aut leviter saltem indicatum fuerit.

Hæc utcumque se habent; neque enim lubet commemorare, quæ Antecessores nostri reposuerint, aut litigare est animus coram Vestra Sanctitate pacis negotium tractaturis; hæc, inquam, adeò Regijs Magistratibus infixa menti sedent, ut à se avelli nullâ ratione patiantur, causâque ceciderimus, eorum quoque sententiâ, qui & æquitatis laude florerent, & in nostrum ordinem essent propensissimi; quâ consensione victus Rex Maximus, satisque sibi conscius, quàm ab invadendis Ecclesiarum juribus abhorreret, jus Regium putat, quod in universum Regnum penè diffusum, suo velut cursu undique protendatur, rerum similitudine, parique Ecclesiarum conditione, velut in proclive ductum. Quid hic nobis mentis, Sanctissime Pontifex, planè simpliciterque dicemus; hæc neque omnia ut certa proponimus, nec ut erronea & fidei regulis adversa propulsamus; ac dispensationi providæ locum esse censemus, gravissimos scilicet auctores secuti Apostolicos viros Antecessores Vestros.

Prodeat sanè vir maximus, non minùs in sacris litteris, quàm in Canonum disciplina versatus Innocentius III. atque in simili causa quid agendum sit, doceat: de Regalibus agebatur; jure autem Regalium multa contineri, quæ, jam Ecclesijs Regum liberalitate remissa sint, certo cer-

tius est. Primùm jus procurationis, sive hospitij, quo Episcopi Abbatesque Regem domo excipere, totamque cum ipso curiam, publicasque personas alere certis temporibus: tum jus exercitûs, quo certos milites ad Regium exercitum ducere, eosque alere deberent: & quidem occupari à Rege Ecclesiarum bona, non modò si illæ vacâssent, verùm etiam si Episcopi consueta, quæ vocabant, servitia omisissent; eaque omnia ab eodem fonte Regalium existere, & perspicuum ex sese est, & ipse Innocentius profitetur. Duo ergo Episcopi à Rege accusati, quòd illius injussu milites abduxissent, eorum Regalia manu Regiâ confestim invaduntur, nullâ judicij formâ; nec tantùm Regalia, sed etiam alia bona quæcumque possiderent; id enim juris Regij esse Rex contendebat: Episcopi id negare, tum factum excusare, vim illatam conqueri, gravissimasque expostulationes deferre ad Innocentium. Quid ergo tantus Pontifex? susceptâ, ut decebat, Episcoporum causâ, Philippum Augustum aggreditur, multa interminatus, multisque adhortatus: (a) *Ne inter Regnum & Sacerdotium scandalum oriretur*; intentato quoque Apostolicæ censuræ metu, nisi Episcopis Regalia, aliaque omnia præter jus fasque (sic enim ferebat) occupata relaxaret: gravis sanè causa, in qua Rex Maximus (b) *censurâ cohibendus* esse videretur, sed interim Innocentius ad Episcopos scribit: (c) *Fraternitati Vestræ consulimus bonâ fide, quatenùs cum charissimo Filio nostro Rege, quantò meliùs poteris, componere studeatis; quoniam arcus, qui semper est tensus, vires amittit, & nonnùnquam Reges meliùs vincuntur mansuetudine, quàm rigore.* Præclarè ille quidem, ubi nullum fidei, nul-

(a) Libro 1. Epistolarum Epist. 107.
(b) Lib. 3. Epist. 40.
(c) Lib. 3. Epist. 107.

nullum morum regulæ creatum periculum est; sed particulare factum, inquient, nec in exemplum trahendum; & tamen agebatur, uti prædictum est, non tantùm de Episcoporum facto, sed etiam de Regalium jure, quousq; pateret, quæ bona complecteretur, quâ formâ exerceri posset: sed hæc omittamus. Quid Benedictus Duodecimus, unus omnium Pontifex & constantiæ & prudentiæ laude ornatissimus? Is Philippum Valesium Regem editâ Philippinâ multa (*a*) Regaliæ Juri ab antiquo more diversa velut inserentem gravissimis monitis ab ea tutanda lege deterruit; sed præclarè functus officio, ab negotio destitit; neque enim omnia urgenda Pontifici, nec exactè semper ad minutos quosque apices res Ecclesiasticas deducendas: Philippinaque ad nostra usque tempora stetit incolumis.

Sed ne Vestræ Sanctitati molesti simus, postremum commemoramus Bonifacium Octavum; nec tamen refricamus infausta illa dissidia, quæ nec sine lacrymis legi queant: abeant illa in tenebras æterno sepelienda silentio. Id de Bonifacio referre lubet, quod ad pacem conducat, quod dignitatem pariter atque clementiam Summæ Sedis deceat. Grave erat Bonifacio à Philippo Pulchro, pleno etiam jure conferri Præbendas, seu Regaliæ, seu quovis alio titulo; nec tamen negabat Pontifex, imò profitebatur id *fieri posse Ecclesiæ consensu tacito vel expresso.* (*b*) Rex interim se possessione tuebatur; eo enim jure à se conferri Præbendas, *quo à Majoribus, & à Sancto Ludovico Avo data essent.* Rectè ille & ordine, ut videtur; satis enim constabat, reclamante nemine, eo jure usos: neque frau-

H 2 di

(*a*) Rainaldus ad ann. 1337. numero 17.
(*b*) Histoire du different de Boniface VIII. & de Philippe le Bel page 90. page 93. page 78.

di esse poterat optimis Regibus, quòd ad Jus Regium ea revocabant. Id enim Jus Regium esse, quod Coronæ Regiæ ab antiquo insitum; coalitumque sit: atque ut ex simili rem conficiamus, an non Patronatus, quos vocant Laicos, ipsis quoque terris atque dominijs ex possessione inhærere, ac quasi temporalis juris loco esse constat: cùm tamen id juris ex Ecclesiasticæ potestatis fonte profluere nemo non fateatur? Quantò ampliora Regibus & Beneficentia, & propria Majestas conciliare potuit? Neque id Bonifacium juris consultissimum fugiebat; sed cùm in ancipiti esse videretur, quatenùs Juri Regio Præbendas conferendi Ecclesiæ consensus accessisset, quod dubium, quod illicitum reputabat Pontifex, de potestatis plenitudine concedebat, ac licitum faciebat: *Quid enim litigamus,* inquit, *volumus, ut Rex faciat licitè, quod facit illicitè: volumus super hoc sibi facere gratiam omnem, quam poterimus.* Sic quem nodum solvere ex Pontificis sensu, antiqua monumenta juraque non poterant, Apostolicæ potestatis gladio amputabat: atque id Bonifacius Octavus tot inter simultates conferre ultrò voluit in Philippum Pulchrum: quanta Innocentius Undecimus Benevolentissimus & propensissimus in Ludovicum Magnum? Neque verò ambiguum, quid Orbis Christianus expectet, si Pontifici Pontificem, Regem denique Regi componamus. Id tantùm postulamus, ne plus æquo audiantur, qui in Jure Coronæ novas hæreses fingunt, nimisque intelligendo faciunt, nihil ut intelligant præposteri homines, qui quem exsufflant pulverem, ut præclarè Sanctus Augustinus, in suos, aliorumque excutiunt oculos. Vestra verò Sanctitas hæc omnia supergressa, Christianique Orbis intenta commodis, tantas contentiones ex telu. ortas, sed in gra-

vissi-

vissima mala, nisi Deus avertat, aliquando erupturas, Apostolicâ auctoritate componat: pacem expetimus, pacem flagitamus, pacem, quæ Vestrum nomen tantâ pietatis ac sanctitatis laude omnibus Gentibus, ipsisque adeò Ecclesiæ hostibus clarum, venerandumque immortalitati consecratura sit. Satis jam, superque Parens Optimus, Devotissimusque Filius repugnante animo altercantur. Nos quidem, Beatissime Pater, ut gratias agimus, quas possumus maximas, quòd Jura quarundam Ecclesiarum, quæ nobis omnibus communia facit ipsa Fraternitas, sarta tectaque esse vultis, ita nostrâ causâ concuti Orbem, Pacemque Christianam conturbari nolumus: quare eo quoque, quidquid inerat, jure decessimus: id in Regem Optimum atque Beneficentissimum ultrò contulimus: (a) *Et si fortè propter Canonum rigorem minùs licebat, factum est tamen, quia Ecclesiastica paci sic expediebat; cùm enim plenitudo legis sit Charitas, in hoc legibus obtemperatum esse credimus, in quo Charitatis opus impletum esse cognovimus.*

Quæ à nobis acta, si Vestra Sanctitas dignetur inspicere, probaturam esse pro sua æquitate confidimus Sanè summâ consensione, pronaque omnium nostrûm voluntate gesta esse testamur; cùm præsertim nemo sit, qui rebus nostris intellectis, ac perpensis omnibus, quæ recèns nobis supplicantibus à Rege Maximo statuta sunt, non ultrò fateatur, plura & ampliora concessa, quàm dimissa, atque Ecclesiæ causam Regiâ æquitate ac liberalitate, meliore nunc omnino conditione esse: quamobrem obsecramus, ut quæ à nostra humilitate, non modò publicæ pacis intuitu, sed maximo Ecclesiæ emolumento gesta sunt, quæque Rex Maximus, tanto Religionis studio, tan-

H 3 taque

(a) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

taque omnium noſtrûm obteſtatione conceſſit, Regijs Magiſtratibus nequicquam reclamantibus, ſic Veſtra Sanctitas complectatur, ut Sacerdotij Regnique concordiam æternûm firmet & ſanciat.

Quid enim luctuoſius, quàm ſub tanto Pontifice, ac tanto Rege, quorum conſenſione tot in Eccleſiam bona redundatura ſint, per inviſa & importuna diſſidia eludi expectationem Orbis, & publica commoda retardari? Sanè ex quo Eccleſia eſt, Sede Apoſtolicâ Regnoque Francorum nihil conjunctius fuiſſe, & maximo honori ducimus, & Veſtri Anteceſſores libentiſſimè prædicant; hanc verò perpetuam conjunctionem animorum noſtris quoque temporibus auctam oportuit. Quid enim videt Orbis Magno Ludovico majus? Quem Turcæ ſævienti graviorem hoſtem? Quam expeditiorem manum? Quem animum promptiorem? Quem idoneum magis, quicum ea, quæ Vos aſſiduè pulſant, coërcendi hoſtis, atque amplificandæ Eccleſiæ, communicare conſilia? Quem ad ardua quæque jam ſponte currentem incitare poſſitis? Ne verò prohibeat Veſtram Sanctitatem Eccleſiarum aliquarum haud tantis ſanè motibus digna libertas: ſolet Eccleſia Chriſti quædam omittere, ut alia, eaq; potiora ſervet, multa quoq; in melius ferendo, commutare. Ipſa Regalia quantùm imminuta eſt, cùm pij Principes à potiundis fructibus jam abſtinuerint, & graviſſima onera alendorum militum ac Procurationum ſponte remiſerint, ut jam illi à nobis, ſi neceſſe ſit, memorem animum ſuo quodam jure repoſcere videantur? Quid attinet commemorare in Epiſcopis atq; Abbatibus eligendis, inveſtituris, in juſſionibus, permiſſionibus, aſſenſionibus Regijs, in Epiſcopatuum & Abbatiarum conceſſione & dono, in Hominijs quoque & Sacramentis fidelitatis, quàm multa primùm cenſuris

gra-

graviſſimis reprobata, mox ultrò conceſſa ſint? Ipſa Apoſtolica Sedes, arx Eccleſiaſticæ libertatis, quàm multa Principum in ſeipſam quoq; jura toleràrit, imò aliquando conceſſerit, ipsâ temporum morâ excuſſa cervicibus, & in optimum ſtatum ſpontè reſtituta? An ergò Eccleſia (a) *levitate uſa eſt? fuitq; in illa eſt & non?* Abſit, ſed ſatis ſibi conſcia æternitatis ſuæ, ipſique veritati ſemper immobili animo adhæreſcens, aliquâ ſui parte humanis ſe rebus utcunq; accommodat, nec tam temporibus, quàm animarum ſaluti ſervit. (b) *Hæc dicendo doctam Paternitatem Veſtram non docemus, ſed eamdem conſulendo & rogando monemus, ut ibi conſilijs & pietatis ſtudeatis viſceribus abundare, ubi fas non eſt, fortitudinem exercere.*

Quare, Beatiſſime Pater, ad ſacros Veſtros pedes ritè provoluti, atque Apoſtolicam Benedictionem expectantes, Summum illum Eccleſiæ, veſtrique unici Primatûs Auctorem oramus, obſecramus, uti mentem Veſtram ad pacis conſilia inflectat, & quæ pacis ſtudio, exemplo Majorum, Sanctitas Veſtra geſſerit, ea in Veſtram gloriam, quam in Chriſto habetis, totique Eccleſiæ utilitati vertat.

Datum Pariſijs tertio Nonas menſis Februarij, An. 1682.

Obſequentiſſimi & devotiſſimi Filij ac Servi Veſtri,

Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Eccleſiaſtici Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Pariſijs congregati.

Franciſcus Archiepiſcopus Pariſienſis, Præſes.

De Mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, totiusq; Cœtus Eccleſiaſtici in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Pariſijs congregati.

Alia

(a) 2. ad Corinthios cap. 1. v. 17.
(b) Ivo Carnotenſis Epiſtolâ 190.

Alia Cleri Gallicani epiſtola ad Sanctiſſimum Dominum Noſtrum Innocentium XI. Pontif. Max.

Beatisſime Pater,

QUantum olim à Majoribus noſtris Sedi Apoſtolicæ delatum eſt, tantum nos, qui honoris Sacerdotalis ſucceſſores Patrijque animi hæredes ſumus, Veſtræ Sanctitati debere, ſolemniter profitemur; neque id modò, quòd Veſtra Beatitudo in præcelſo editoque Eccleſiæ loco poſita eſt, ſed & quòd Illam videmus ſingulari pietate, & religione ſummâ, loci auctoritatem exæquare. Cùm enim Petri Cathedram eâ quà debemus veneratione proſequimur, & pariter nobis ante oculos proponimus virtutes eximias, quibus V. S ornata eſt, ſeveritatem ſcilicet Inſtitutorum, ſtudium amplificandæ Eccleſiæ, conſtantem retinendæ veteris diſciplinæ ſententiam, quotidianam ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, obfirmatam non acquieſcendi carni aut ſanguini voluntatem, non poſſumus non admirari, & ſummam in honoribus gloriam, & parem in moribus diſciplinam. Hæc & alia, quæ ſanè magnifica ſunt, magnam de Veſtro Pontificatu ſpem omni Eccleſiæ injecerunt; quiſque ſtatim Veſtri nominis merita prædicare, ſibi quiſque polliceri cœpit, fore ut ſummo Pontifice Innocentio Undecimo Eccleſia Provincias reciperet, quas Patrum noſtrorum memoriâ Hæreſis abſtulerat, & fides Romana prolatis longè finibus amiſſam recuperaret poſſeſſionem. Ea ſpes Orbis Chriſtiani fuit, eaque opinio hoc magis apud

nos

nos invaluit, quòd paribus votis, & simili animorum consensione cum Vestra Sanctitate conveniret Rex Christianissimus, qui, quâ Religione, & quâ præditus est potentiâ, impietatem disturbare, & solus inter Principes Christianos domitam hæresim Romanis subjicere fascibus potest; neque frustra est hæc expectare ab invictissimo Principe, qui jam non minùs religione, quàm armis, Magni Nomen implevit. Ille domi hæresis tanquam alicujus hydræ innumera capita Edictorum pondere oppressit: Ille jam pridem foris subactis Provincijs & Civitatibus expugnatis, Romanæ Ecclesiæ religionem intulit, & nuper in Argentoratensem Civitatem, stupente Europâ, & frendente hæresi fidem ab exilio reduxit, expiatoque Dei Sanctuario, signa Catholica sacris affixit postibus, quos tot annos hæreticorum polluerat impietas. Hæc Christianissimus Rex, cujus spectata virtus, summa in rebus gerendis Prudentia, in exequendis Fortitùdo admirabilis, Magnitudo animi, Justitia, Fides, Religio, tanquam sagittæ in arcu brachij potentis, ad tollendam hæresim, delendum mendacium. Cùm hæc inter sanctissimum Pontificem, & Regem Maximum incredibilis esset virtutum, & voluntatum conspiratio, quid aliud nos augurari oportebat, quàm fidei victorias, & gloriam Ecclesiæ. Verumtamen, Beatissime Pater, hæc contra omnium exspectationem perversis quibusdam hominum improborum artibus interpellata sunt; vix præ dolore hæc meminisse, nedum commemorare possumus. Enim dum Rex Christianissimus pro sua pietate rem Ecclesiæ bene & feliciter gerit, ecce per Provincias & Civitates Galliarum Litteræ Apostolicæ divulgatæ sunt, quibus sacra Regis Christianissimi Majestas offenditur, acerbis minacibusque litteris impetitur ille Rex,

Prædicator fidei, Defensor Ecclesiæ, Regionum Præsul, Patriæ Custos, Triumphator Gentium; convelluntur Jura Regni, tolluntur sacra majorum nostrorum deposita, pulsantur Ecclesiæ Gallicanæ libertates, cæditur reverentia Sacerdotalis, Provinciarum Ecclesiarumq́ue Privilegia violantur, subvertitur Jurisdictio Episcoporum, perruptisq́ue terminis, quos Patres nostri constituerunt, ex antiqua Patrum nostrorum hæreditate immeriti dejicimur. Ingemuit, Beatissime Pater, Clerus Gallicanus, cùm videret, contra Canonem Ecclesiasticum, & contra formam judiciorum condemnatum esse Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum; exhorruit districtum & minitantem Capiti Collegæ excommunicationis gladium, demum contra fidem Concordatorum litteræ Pontificiæ absque Canonica causa denegantur ritè nominato ad Apamiensem Episcopatum; unde accidit, ut non succurratur Ecclesiæ scissurâ laboranti, quoniam non adest Episcopus, qui & pro munere institutionis suæ tollat schisma, & dissidentes ad unitatem revocet.

Unde verò, Beatissime Pater, tot & tantæ in nos irarum causæ? quos olim unus ex Vestræ Sanctitatis Prædecessoribus appellabat Gentem sanctam, Regale Sacerdotium, Populum acquisitionis, cui DEUS Israel benedixit. Nonne nobis eadem, quæ Majoribus nostris fuit in Summum Pontificem devotio? Nonne erga Sanctitatem Vestram reverentiæ & obedientiæ obtestatio similis? idemq́ue nos, quos illos olim ejusdem communionis vinculum Sedi Apostolicæ adstrictos tenet? Dolemus, Beatissime Pater, nihilominùs ex vestris litteris in Ecclesia seri discordias; cumq́ue in dies malum ingravesceret, huic tandem obviàm ire cœpimus; habitoq́ue generali Ecclesiæ Gallicanæ

canæ conventu in commune providere, ne quid detrimenti Christiana res caperet. Adivimus itaque Regem Christianissimum, & quâ legatione pro Christo fungimur, tanquam DEO exhortante per nos, obsecravimus, ne ex unius negotij causa ædificationem Dei dissolvi sineret. Eum verò, Beatissime Pater, qui pacandi orbis gratiâ, gloriæ & magnitudini suæ, quibus nihil fortissimo Principi pretiosius est, ultrò modum fecit, tranquillitati Ecclesiæ & felicitati Sacerdotum nihil non condonaturum esse, rogationis nostræ eventus comprobavit.

Quoniam verò paci & quieti Ecclesiæ Gallicanæ, non modò in præsentiarum, sed etiam in posterum prospiciendum est, talia nempe præcesserunt, ut similia, vel etiam graviora præcaveri oporteat; præmisso erga Sedem Apostolicam quod decet, reverentiæ & obedientiæ officio, impensiùs deprecamur Sanctitatem Vestram, ne jura, privilegia, mores, & instituta Majorum convelli, aut minui patiatur, ea præsertim, quæ sacris Canonibus, & Patrum Decretis stabilita nobis semper in honore & usu fuerunt, & quæcumque Ecclesia Gallicana auctoritate consuetudinis & vetustatis possessione defendit: idque eò ardentioribus votis exposcimus, quo nullâ temporum interruptione, nullaque definitione Patrum hac in re Ecclesiæ Gallicanæ derogatum est. Ejusmodi autem sunt Episcoporum judicia, quæ ex Patrum Decretis, & ex moribus nostris in his partibus à nobis tractari, quin etiam interjectis ad Sedem Apostolicam appellationibus finiri debent; ea quoque, quæ ad jurisdictionem Metropolitanorum & Episcoporum attinent, jura Regni, libertates Ecclesiarum, negotia Ecclesiastica, quæ omnia intra limites Diœceseos Galliarum æstimari, agitari, & judicari con-

I 2 dictum

dictum est. Prudentissimè enim, & justissimè, ut in simili propè negotio Patres Africani ad Cœlestinum Papam scribebant, Nicæni Patres providerunt, quæcunque negotia, ubi orta, sunt finienda, nec unicuique Provinciæ gratiam Sancti Spiritûs defuturam, quâ æquitas à Christi Sacerdotibus, & prudenter videatur, & constantissimè teneatur.

Oramus itaque Sanctitatem Vestram, & omnibus precibus obtestamur, ut suam, quam Vestris Fratribus DEUS tribuit portionem, intactam illibatamque esse velit, ut paterno animo suam filijs hæreditatem sartam tectamque custodiat, ut vulneribus Ecclesiæ Gallicanæ Matris nostræ piâ, & salubri eorum, quæ gesta sunt, ratione medeatur; nec intercessionem Cleri Gallicani minùs æquis auribus accipiat, dum præsertim periculum est, ne quid dispendij res nostræ, nobis tacentibus, patiantur. Neque hæc pro juribus nostris defendendis repentina supervenerunt subsidia: antiqua Majorum nostrorum documenta sunt, quæ ut hausimus ab ijs, ea pariter hoc Ecclesiastici vigoris, & Sacerdotalis animi exemplo, ad posteros transmittimus. Quin etiam æmulamur sapientiam Patrum, qui in similibus causis, simili modo suis institutis providerunt, neque id ægrè tulisse Summos Pontifices Bonifacium & Cœlestinum, quin & hisce postremis temporibus Innocentium X. accepimus; speramus quoque, Beatissime Pater, fore ut Vestra Sanctitas æqui bonique consulat hanc nostram contestandæ, & dirimendæ causæ rationem, ubi sine honoris ergà Vestram Sanctitatem diminutione, sine ulla charitatis offensione, decertata jura suis possessoribus asseruntur. Nobis enim hoc inprimis de Vestra Sanctitate pollicemur, ut ille, cujus ad Pontificatum felix ortus, &

læti

læti dies fuerunt, cujus vita omnis virtutibus tanquam faustis syderibus fulget, amotis procul vel levium dissidiorum nebulis, tranquillitatem Ecclesiæ Gallicanæ afferat, & serenitatem. Hoc omnium nostrûm votum, & hoc cum Apostolica benedictione optant, expectantque.

Datum Parisijs pridie Nonas mensis Maji, Anno 1682.

Sanctitatis Vestræ

Obsequentissimi & devotissimi Filij ac Servi Vestri,

Archiepiscopi, Episcopi, & alij Ecclesiastici Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Franciscus Archiepiscopus Parisiensis, Præses.

De Mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum Archiepiscoporum, Episcoporum, totiúsque Cœtûs Ecclesiastici in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Litteræ S. Pontificis ad Conventum Parisiensem.

VEnerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, &c. Paternæ charitati, quâ charissimum in Christo Filium nostrum Ludovicum Regem Christianissimum, & Ecclesias vestras, vos ipsos, & universum istud Regnum amplectimur, permolestum accidit, ac planè acerbum cognoscere ex vestris litteris die tertiâ Februarij ad Nos datis, Episcopos, Clerumque Galliæ, qui corona olim, & gaudium erant Apostolicæ Sedis, ita se erga illam in præsens gerere, ut cogamur multis cum lacrymis usurpare propheticum illud : *Filij matris meæ pugnaverunt adversùm me.* Quamquam adversùm Vos ipsos potiùs pugnatis, dum Nobis in ea causa resistitis, in qua vestrarum Ecclesiarum salus, ac libertas agitur, & in qua Nos pro viribus, & dignitate Episcopali in isto Regno tuenda, ab aliquibus Ordinis vestri pijs, ac fortibus viris appellati absque mora surreximus, & jam pridem in gradu stamus, nullas privatas Nostras rationes secuti, sed debitæ Ecclesijs omnibus sollicitudini, & intimo amori erga Vos Nostro satisfacturi.

Nihil sanè lætum, & vestris nominibus dignum eas litteras continere in ipso earum limine intelleximus: nam præter ea, quæ de norma in comitijs convocandis, peragendisque servata afferebantur, animadvertimus, eas ordiri à metu Vestro, quo suasore nunquam Sacerdotes Dei esse solent, & in ardua, & excelsa pro Religione, & Ecclesiastica libertate, vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes. Quem quidem metum falsò judicavistis

viſtis poſſe vos in ſinum Noſtrum effundere. In ſinu enim Noſtro hoſpitari perpetuò debet Charitas Chriſti, quæ foras mittit, & longè arcet à ſe timorem. Quâ charitate erga vos, Regnumque Galliæ paternum cor Noſtrum flagrare multis jam, ac magnis experimentis cognoſci potuit, quæ hic referre non eſt neceſſe. Si quid eſt autem, in quo bene merita de vobis ſit charitas Noſtra, id eſſe imprimis putamus, hoc ipſum Regaliæ negotium, ex quo ſi ſeriò res perpendatur, omnis ordinis veſtri dignitas, atq; authoritas pendet. *Timuiſtis* ergo, *ubi non erat timor:* Id unum timendum vobis erat, ne apud DEUM, hominesq; redargui ritè poſſetis, loco atque honori veſtro, & Paſtoralis officij debito defuiſſe: memoriâ vobis repetenda erant, quæ antiqui illi Sanctiſſimi Præſules, quos quàm plurimi poſtea quâlibet ætate ſunt imitati, Epiſcopalis conſtantiæ, ac fortitudinis exempla in hujuſmodi caſibus ad veſtram eruditionem ediderunt. Intuendæ imagines Prædeceſſorum veſtrorum, non ſolùm qui Patrum, ſed qui noſtrâ quoque memoriâ floruerunt; & qui Ivonis Carnotenſis dicta laudatis, debuiſtis etiam facta, cùm res poſceret, imitari. Nôſtis quantum is fecerit, paſſusque ſit in turbulenta illa, & periculoſa contentione inter Urbanum Pontificem, & Philippum Regem, muneris ſui eſſe arbitratus, contra Regiam indignationem ſtare, bonis ſpoliari; carceres, & exilia perferre, deſerentibus alijs cauſam meliorem. Officij veſtri erat Sedis Apoſtolicæ authoritati Vos adjungere, & Paſtorali pectore, humilitate ſacerdotali cauſam Eccleſiarum veſtrarum apud Regem agere, ejus conſcientiam de tota re inſtruendo, etiam cum periculo Regium in vos animum irritandi, ut poſſetis impoſterùm ſine rubore in quotidiana Pſalmodia

Deum

Deum alloquentes Davidica verba proferre: *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.* Quantò magis id vobis faciendum fuit, tam perspectâ & exploratâ optimi Principis justitiâ, & pietate, quem singulari pietate Episcopos audire, Ecclesijs favere, & Episcopalem potestatem intemeratam velle vos ipsi scribitis, & Nos magna cum voluptate legimus in vestris litteris. Non dubitamus, si stetisseris coram Rege pro causæ tam justæ defensione, neque defutura vobis verba, quæ loqueremini, neque Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc, cùm muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodò obliti in tanti momenti negotio silentium tenueritis, non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum adductos, quòd in controversia victi sitis; quòd causâ cecidistis. Quomodo cecidit, qui non stetit? ecquis vestrûm tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam curavit apud Regem? Cùm tamen prædecessores vestri in simili periculo constitutam, non semel apud Superiores Galliæ Reges, imò apud Hunc Ipsum liberâ voce defenderint, victoresque à Regio conspectu decesserint, relatis etiam ab æquissimo Rege præmijs pastoralis officij strenuè impleti? Ecquis vestrûm in arenam descendit, ut opponeret murum pro domo Israel? quis ausus est invidiæ se offerre? quis vel vocem unam emisit memorem pristinæ libertatis? clamaverunt interim, sicuti scribitis, & quidem in mala causa pro Regio Jure clamaverunt Regis administri, cùm vos in optima pro Christi honore sileretis. Neque illa solidiora, quòd redditurì Nobis rationem, seu veriùs excusationem allaturi, rerum in hujusmodi comitijs per vos actarum exaggeratis periculum, ne Sacerdotium, & Imperium inter

tur se collidantur, & mala, quæ exinde in Ecclesiam, & in Rempublicam consequi possent; proinde existimâsse vos ad officium vestrum pertinere, aliquam inire rationem tollendi de medio gliscentis dissidij, nullam verò apparuisse commodiorem remedio à Patribus judicato, utili condescensione Canones temperandi pro temporum necessitate, ubi neque fidei veritas, neque morum honestas periclitetur. Deberi ab ordine vestro, deberi à Gallicana, imò ab universa Ecclesia plurimùm Regi, tam præclarè de Catholica Religione merito, & in dies magis mereri cupienti; propterea vos jure vestro decedentes illud in Regem contulisse. Omittimus hîc commemorare, quæ significatis de appellato à vobis sæculari Magistratu, à quo victi decesseritis; cupimus enim ejus facti memoriam aboleri, & volumus ea Vos verba à litteris vestris expungere, ne in actis Cleri Gallicani resideant ad dedecus vestri nominis sempiternum. Quæ de Innocentio III. Benedicto XII. Bonifacio VIII. in vestram defensionem adducitis, non defuère, qui doctis litteris ostenderint, quàm frivola, atque extranea sint causæ, & magis notum est, quàm ut opus sit commemorare, quo Zelo, quâ constantiâ eximij illi Pontifices Ecclesiæ libertatem defenderint adversùs sæculares potestates, tantùm abest, ut exemplo eorum possint errori vestro suffragari. Cæterùm ultro admittimus, & laudamus consilium relaxandi Canonum disciplinam pro temporum necessitate, ubi fieri id possit sine fidei, & morum dispendio; imò addimus cum Augustino toleranda aliquando pro bono unitatis, quæ pro bono æquitatis odio habenda sunt, neque eradicanda zizania, ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur. Id ita tamen accipi oportet, & in aliquo

tantùm peculiari casu, & ad tempus, & ubi necessitas urget, licitum sit, sicuti factum est ab Ecclesia, cùm Arrianos, & Donatistas Episcopos ejurato errore suis Ecclesijs restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio continerent. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiæ per universi amplissimi Regni ambitum sine temporis termino, & manifesto periculo, ne exemplum latiùs manet, labefactatur, imò evertitur ipsius disciplinæ, & Hierarchiæ Ecclesiasticæ fundamentum, sicuti evenire necesse esset, si quæ à Rege Christianissimo in negotio Regaliæ nuper acta sunt, conniventibus, imò etiam consentientibus vobis, contra notam jam vobis in eam rem mentem Nostram, & contra ipsam jurisjurandi Religionem, quâ vos DEO, Romanæ, vestrisque Ecclesijs obligâstis, cùm Episcopali charactere imbueremini, hæc executioni mandari, & malum invalescere diutiùs differendo permitteretur; ac non ea nos pro tradita divinitùs humilitati Nostræ suprema in universam Ecclesiam potestate solemni more, prædecessorum Nostrorum vestigijs inhærentes, improbaremus. Cùm præsertim per abusum Regaliæ non solùm everti disciplinam Ecclesiæ res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari facilè intelligamus ex ipsis Regiorum Decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vindicant, non tanquam profluens ex aliqua Ecclesiæ concessione, sed tanquam ingenitum Regiæ Coronæ. Illam verò partem litterarum vestrarum non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitur, vos jure vestro decedentes illud in Regem contulisse, quasi Ecclesiarum, quæ curæ vestræ creditæ sunt, effectis arbitri non custodes, & quasi Ecclesiæ ipsæ, & spiritualia earum jura possent sub potestatis sæcula-

cularis jugum mitti ab Episcopis, qui se pro earum libertate in servitutem dare deberent. Vos sanè ipsi hanc veritatem agnoscitis, & confessi estis, dum alibi pronunciâstis, jus Regaliæ servitutem quandam esse, quæ in ea præsertim, quæ spectant beneficiorum collationem, imponi non potest, nisi Ecclesiâ concedente, vel saltem consentiente. Quo jure vos ergo jus illud in Regem contulistis? cumque sacri Canones distrahi vetent jura Ecclesiarum, quomodò vos distrahere in animum induxistis, quasi eorundem Canonum authoritati derogare liceat vobis? Revocate in memoriam, quæ inclitus ille vester Clarevallensis Abbas, non Gallicanæ modò, sed universalis Ecclesiæ Lumen à Vobis jure merito nuncupatus, Eugenium Pontificem officij sui admonens reliquit scripta præclarè; meminisset se esse, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt, esse quidem & alios cœli janitores, & gregum pastores, sed cùm habeant illi assignatos greges singuli singulos, ipsi universos creditos, Unicum, nec modò ovium, sed & Pastorum Eugenium esse Pastorem, ideoque juxta Canonum statuta alios Episcopos vocatos fuisse in partem sollicitudinis, Ipsum in plenitudinem potestatis. Ex quibus verbis quantùm vos admoneri par est de obsequio, & obedientiâ, quàm habetis huic sanctæ Sedi, cui Nos Deo authore, quamquàm immeriti præsidemus, tantumdem Pastoralis Nostra sollicitudo excitatur, ad inchoandum tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia fortasse longanimitas Nostra, dum pœnitentiæ spatium damus, hactenus distulit, Apostolici muneris executionem; quamobrem per præsentes litteras traditâ Nobis ab Omnipotente Deo authoritate improbamus, rescindimus, & cassamus, quæ in istis vestris comitijs acta sunt in negotio

Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ imposterùm attentari contingat, eaque perpetuò irrita, & inania declaramus, quamvis, cùm sint ipsa per se manifestè nulla, cassatione, declaratione hujusmodi non egerent. Speramus attamen vos quoque ipsos re meliùs consideratâ, celeri retractatione consulturos conscientiæ vestræ, & Cleri Gallicani existimationi, ex quo Clero, sicuti hucusque non defuêre, ita imposterùm non defuturos confidimus, qui boni Pastoris exemplo libenter animam ponere parati sint pro ovibus suis, & pro testamento Patrum suorum. Nos quidem pro officij Nostri debito parati sumus, DEI adjutrice gratiâ, sacrificare sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ jura, ac libertatem, & hujus S. Sedis authoritatem, dignitatemque defendere, nil de Nobis, sed omnia de Eo præsumentes, qui Nos confortat, & operatur in Nobis, & qui jussit Petrum super aquam ambulare; *præterit enim figura hujus mundi, & dies Domini appropinquat.* Sic ergo agamus Venerabiles Fratres, ac dilecti filij, ut, cùm Summus Paterfamilias, & Princeps Pastorum rationem ponere voluerit cum servis suis, sanguinem pessumdatæ Ecclesiæ, quam suo cruore ipse quæsivit, de Nostris manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apostolicam benedictionem, cui cælestem accedere exoptamus, intimo Paterni amoris affectu impartimur. Datum Romæ die XI. Aprilis. M.DC. LXXXII.

Dile-

Dilectis in Christo Filiabus Monialibus, seu Canonissis Regularibus Congregationis Beatæ Mariæ Virginis nuncupatis, Monasterij loci de Sciaron, Parisiensis Diœcesis, Ordinis Canonicorum Regularium Sancti Augustini Servi DEI Petri Fourier.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Dilectæ in Christo Filiæ, allatum ad nos est, monialem quandam Cisterciensis, seu alterius, non tamen Vestri Ordinis Mariam Angelicam Le Maistre nuncupatam, prætextu Regiæ nominationis ad perpetuam, seu temporalem istius Monasterij præfecturam se in ejusdem possessionem, effractis violenter claustri vestri foribus, dum vos ad Divinam opem implorandam preces ad aram suppliciter funderetis, immisisse. Eam sanè ex hujusmodi facto cepimus intimi doloris amaritudinem, quam rei ipsius atrocitas, & grave scandalum, quod exinde profectum est, exposcebat, neque minori commiserationis sensu prosecuti vos fuimus, Qui cognitam, & perspectam habemus pietatem átque egregiam disciplinam, quâ instituti vestri, præsertim in gratuita & fideli puellarum instructione normam tenetis, speramus non defutura Vobis veriora solatia à Patre Misericordiarum, qui Virtutem vestram ita exercet, & quasi per ignem probat, ut ornet, & illustret magis, & ampliori mercede suo tempore coronet: Præcipimus interim Vobis, ne

præfatæ Mariæ Angelicæ ullum obedientiæ actum exhibeatis, aut quidquam faciatis, quod trahi aliquo modo possit in approbationem, & consensum eorum, quæ hâc occasione à quocunq;, quovis colore peracta & patrata sunt, quæque Nos Apostolicâ authoritate nulla, átque irrita declaramus, & (quatenus opus sit) cassamus, omniáque & singula tam à dicta Maria Angelica, quàm ab ejus fautoribus attentata annullamus, revocamus, átque abrogamus; sed procedatis juxta Regularum vestrarum præscriptum, ad eligendum de gremio vestro Matrem, seu Priorissam triennalem eâ charitate, & prudentiâ, ut monasterio vestro præesse cum laude possit. Cæterùm mandamus, ut sorores seu Matres vestræ, Moniales dicti vestri Monasterii, quæ ausu temerario relegatæ asseruntur, quantò citiùs redeant, & ibi voce activâ & passivâ frui, potiri & gaudere possint, Vobisque & ipsis, totique Congregationi Beatæ Mariæ Virginis Instituti præfati Servi DEI Petri Fourier, & præsertim vestro Monasterio Pontificium Nostrum patrocinium ex animo pollicemur, dum accuratis, & jugibus precibus vestris necessitates Ecclesiæ, & Nos ipsos commendamus, quibus Apostolicam Benedictionem paternè impartimur. Datum Romæ die VII. Augusti. M. DC. LXXX.

Marius Spinola.

Litte-

Litteræ ab Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, cæteriſque Cleri Gallicani deputatis ad Regem Chriſtianiſſimum datæ, & Latinitati ex Gallico redditæ.

Domine &c.

INtelleximus, nec abſque intimo doloris ſenſu à S.mo D. N. Romano Pontifice ad Majeſtatem Veſtram delatas eſſe litteras, quibus non ſolùm Majeſtatem Veſtram exhortandam ducit, ne aliquas noſtrarum Eccleſiarum Regaliæ ſubijciat; Verùm etiam, niſi Paternis, ac ſæpè repetitis admonitionibus acquieſcat, ſuâ poteſtate ſe uſurum denunciat; Enimverò Noſtrarum partium, Noſtrique obſequij eſſe credimus minimè in re tanti momenti ſilentium tenere, eo præſertim temporis, quo invito, ægroque animo ferimus Filium Primogenitum, Eccleſiæque Protectorem ijs omnino minis, eâdemque acerbitate tractari, quâ Principes ſolent, qui Eccleſiæ jura invadunt. Non eſt Nobis animus cum Majeſtate Veſtra in eo negotio diſceptare, in quo ab Eadem tot argumenta notaſque Pietatis, & juſtitiæ jam dudum accepimus; ſed tantùm hanc novam agendi rationem dolentes intuemur, ex qua tantùm abeſt, ut Eccleſiæ, Sedíque Romanæ honoris aliquid, & emolumenti accedat, ut potiùs ingentia utrique mala peſſimíque effectus timendi ſint, quis enim non videat intempeſtivâ hâc ſeveritate eorum animos, & molitiones ali, qui turbido, inquietóque ingenio ſint, & contra Sanctitatis ſuæ genium, ac intentiones rectiſſimas occaſionem hanc amplectuntur, vindictam, privatóſque affectus explicandi, & Majeſtatis Veſtræ, ejuſque Prælatorum honori, quod jam dudum faciunt,

ciunt, acerbè insultandi. Ipsi omnino sunt, qui lapidem omnem movent, industriamque collocant dignitati Sacerdotali cum Regia collidendæ, eo potissimùm tempore, quo nunquam magis oportuit utrámque fœderari, & nunc maximè, cùm, quæ Religioni augendæ, Disciplinæ exornandæ, expugnandísque erroribus Hæreticorum, à Majestate Vestra quotidie fiunt orbe toto, cantantur; Enimverò nec consilia Nobis, nec media desunt, quibus auctoritate Majestatis Vestræ, & potentiâ nixi, tam perniciosos funestosque eventus avertere possimus, explicatâ videlicet summo Pontifici animi nostri sententiâ, alijsque remedijs, quæ tam gravi malo conveniunt, maturè adhibitis, illæsâ tamen eâ Reverentiâ, obsequióque, quæ Christi Vicario profitemur. Hoc siquidem Prædecessores nostri solemne semper habuerunt, ut Zelo, quo Ecclesiasticam libertatem tuendi flagrabant, Reverentiam adjungerent tot titulis cum naturæ, tum Religionis suis Regibus debitam. Et quemadmodùm Majestati Vestræ inter alia tot decora illud etiam accessit, ut Majores Suos omnes potentiâ & Religione post se relinquat, ita Nos quóque sic obstrictos habet, devinctósque, ut ab Ejus obsequio nullâ ratione, nullísque artibus avelli possimus. Serviet hæc animi nostri contestatio eludendis conatibus omnium sacræ Sedi, Regnóque inimicorum, eámque Nos tantò libentiùs, &, quàm fieri potest candidissimè, repetendam ducimus, quòd necessarium credamus, ut totus Orbis intelligat, & amorem Ecclesijs, & venerationem Regibus debitam conjungi à Nobis posse. Qui erimus perpetuùm

Majestatis Vestræ

Humillimi, obsequentissimi, fidelissimi, obligatissimi Servi & Subditi

Archiepiscopi, Episcopi cæterique Deputati, &c.

XII.

XII. Hactenus Innocentij XI. Pontificis Max. litteræ, in quibus & libertas Pontifice digna, & Majestas, ad quam scribit, observata publico reverentiæ, & auctoritatis temperamento, & tamen à quibusdam inhumanitatis notatæ sunt, quòd dicerent, oportuisse Regem majestate, & victorijs ferocem molliùs tractari, nec minis, sed obsequio flecti.

Sed qui hæc dicunt, nec officium satis considerant Pontificis Max. nec morem; quis enim Regem veritatis admoneat, tacente Petro, Christique Vicario?

Inter tot adulantium illecebras miserrima sit Principis conditio, si ne à Patre quidem veritatem audiat. Eodem calamo scripsit Innocentius XI. quo Illius Prædecessores ad Reges scripsêre, imò dulciore, ùt patebit ex fragmentis paulò post recitandis; recitabimus verò eo animo, ut intelligat Lector Summorum Pontificum semper hunc animum, & morem fuisse, ut Dei sapientiam, cujus in Ecclesia personam sustinent, imitarentur, *quæ operatur omnia fortiter, & suaviter.*

Innocentius III. ad Alexium Comnenum Imperatorem (*a*) sic loquitur: *Mirata est Imperialis sublimitas, quòd Te nisi fuimus in nostris litteris increpare. Huic autem Tuæ admirationi non causam, sed occasionem præbuit, quòd legisti B. Petrum Apostolorum Principem sic scripsisse: Subditi estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi tanquam præcellenti, sive Ducibus, tanquam ab Eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: Nos autem etsi non increpando scripserimus, potuissemus tamen rationabiliter increpare: cùm B. Paulus Apostolus Episcopum instituens ad Timotheum scribat: Prædica Verbum, insta oportunè, importunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia; Non enim os Nostrum debet esse ligatum, sed patere debet ad omnes; ne secundùm Propheticum verbum simus canes latrare non valentes. Unde correctio Nostra Tibi non debuit esse molesta, sed magis accepta, quia Pater Filium, quem diligit, castigat: debitum igitur Pastoralis officij exequimur, cùm obsecramus, arguimus, quando increpamus, & non solùm alios, sed Imperatores, & Reges, & ad ea studemus adducere, quæ Divinæ sunt placita Majestati.*

Symmachus Papa in Apologetico ad Anastasium Imperatorem: *Precor Imperator*, inquit, *pace Tuâ dixerim: Memento Te hominem, ut possis uti concessâ Tibi divinitùs potestate, quia etiamsi hæc sub humano prævenêre judicio, sub Divino necesse est, ut discutiantur examine. Fortassis dicturus es, scriptum esse omni Potestati sub-*

L

(*a*) in c. 6. de major. & obed.

ti subditos nos esse debere. Nos quidem Potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas non erigunt voluntates. Defer Deo in Nobis senatus, & Collegio Clericorum Romæ, & Nos deferemus Deo in Te. Cæterùm si Tu Deo non defers, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis. Dicis; quòd mecum conspirante Senatu excommunicaverim Te. Ita quidem Ego, sed rationabiliter factum à Decessoribus Meis sine dubio subsequor, & contestari meâ voce non desino, ut Te memineris hominem, quantâlibet sis mundi Potestate subnixus, circumspiciásque cunctos, qui Catholicam fidem persequi, & affligere sunt conati, quemadmodùm prævalendo defecerint, &c.

Stephanus Papa Basilio Imperatori: *Accipe quæso Imperator optimam in partem, quæ subijcio: Datum Tibi est, ut cures, quo pacto Tyrannorum impietatem, & immanitatem potentia ferro præcidas, subjectis tuis jura administres, leges condas, terrâ, maríque exercitum componas, hæc sunt capita, curæq́; Imperij Vestri. Nostri verò cura gregis tantò præstantior est, quantum est inter cœlestia, ac terrestria discrimen: obtestor igitur Tuam pietatem, ut Principum Apostolorum instituta sequâre, magnâque veneratione amplectâre, omnium enim in orbe Terrarum ordo, & Pontificatus Ecclesiæ à Principe Apostolorum Petro originem accepit, per quem & Nos sincerâ, & incorruptâ doctrinâ instruimus, & docemus omnes: Tua verò Majestas perpendat potiùs, si ex grege DEI (quod opto) est, ovem se esse, & limites Apostolorum ne transilias.*

Gregorius Papa Leoni Isaurico Imperatori: *Obsecutus es*, ait, *pervicaci animo Tuo, ac domesticis perturbationibus, & scripsisti*: IMPERATOR SUM, ET SACERDOS. *Audi humilitatem Nostram Imperator: cessa, & sanctam Ecclesiam sequere, prout invenisti, átque accepisti: non sunt Imperatorum dogmata, sed Pontificum, quoniam sensum Christi Nos habemus: alia est Ecclesiasticarum Constitutionum institutio, & alius sensus sæcularium. In administrationibus sæculi militarem, ac ineptum, quem habes sensum, ac crassum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non potes &c. Imperatores, qui piè, & in Christo vixerunt, Ecclesiarum Pontificibus obedire minimè recusârunt, nec Eos vexârunt. Tu verò Imperator, cùm transgressus fueris, ac perversus evaseris & manu propriâ subscripseris, ac confessus fueris, eum, qui terminos Patrum tollit execrabilem esse, in hoc proprio judicio condemnatus es, ac Spiritum sanctum à Te alienâsti, & animam Tuam in barathra, & prærupta loca præcipitem egisti, quòd humiliari nolueris, durámque cervicem Tuam submittere. Ecce, nunc quóque Te hortamur, pœnitentiam age, & convertere, atq́; ad veritatem ingredere, sicut invenisti, & accepisti, custodi.*

Am-

Ambrosius Theodos. Imp. *Fortasse Princeps dignitas ista, quâ præditus es, & luentia, quam Tibi sumis, animo caliginem offundit, neq; sinit reputare, quàm sit atrox facinus, ac detestabile, quod admisisti. Ego autem scire Te pervelim, unum Deum esse potentem omnium rerum, & Dominum hujus Universitatis: mortales verò nihil nisi canum, & inane nomen: neq; in hac communi miseria singularem esse Vestram Regum conditionem: ex luto vicissim â rerum natura patre ficti, & excitati mox in lutum recidimus, Vosq; temporis momento mors æquat illis ipsis, quos nimirum eluditis umbratili hoc Imperio. Agnosce crimen, & perhorresce, neq; ausus fueris temeratum istud caput intra sacratos templi fines inferre; tantùm humani sanguinis hausisti, ut procul inde sis amovendus, ubi celebrantur Augustissima Mysteria Redemptionis humanæ*, &c. Extincto Maximo Tyranno, & Mediolani agente Ambrosio, facinus accidit, quo res Catholicorum turbatæ. Incensa fuerat à Christianis majori studio, quàm prudentiâ Judæorum Synagoga, & Lucus Valentinianorum. Hi Dijs triginta thus adolebant. Res ad Imperatorem delata: qui turbarum metu Synagogam ab Episcopo, & Christianorum impensis reparari mandat. Movere se continuò Ambrosius, qui tum degebat Aquilejæ, datâque epistolâ Imperatorem à sententia revocare. Ubi inter alia: *Peto, ut patienter sermonem meum audias; nam si sum indignus, qui à te audiar, indignus sum, qui pro te offeram, cui Tua Vota, cui Tuas committas preces. Ipse ergo non audies eum, quem pro Te audiri velis? non est imperiale libertatem dicendi negare: neq; sacerdotale, quod sentiat, non dicere. Relatum est à Comite Orientis incensam esse Synagogam, idq; auctore factum Episcopo. Jussisti judicari in cæteros, Synagogam ab ipso ædificari Episcopo. Non adstruo exspectandam fuisse assertionem Episcopi. Hoc dico, non vereris Imperator, ne non acquiescat sententiæ tuæ? Non etenim vereris, quod futurum est, ne verbis resistat Comiti Tuo? necesse erit igitur, ut aut prævaricatorem, aut Martyrem facias. Hâc propositâ conditione puto dicturum Episcopum, quòd ipse ignes sparserit, turbas compulerit, populos concluserit; hoc, inquam, dicet, ne amittat occasionem Martyrij. O beatum mendacium! quo acquiritur aliorum absolutio. Hoc est Imperator, quod poposci & ego, ut in me magis vindicares, & hoc si crimen putas, mihi adscribas. Quid mandas in absentes judicium? habes præsentem, habes confitentem reum. Proclamo, quòd ego Synagogam incenderim, certè quòd ego mandaverim; ne locus esset, in quo negaretur Christus. Legimus templa Idolis antiquitùs condita de Manubijs Cimbrorum, de spolijs reliquorum hostium. Prô pudor! Theodosi, ergo titulum hunc Judæi in fronte Synagogæ suæ scribent: tem-*

 plum

plum impietatis factum de Manubijs Christianorum? Cunctabatur tamen Theodosius, & an edictum refigeret, animi pendebat; advolat igitur Mediolanum Ambrosius, & præsentem Imperatorem de suggestu vehementi Apostrophe, induta que persona Dei si aggreditur: *Audi Theodosi, quid ad Te pro se dicat Christus. Ego Te ex gregario Imperatorem feci: Ego de fructu seminis Tui in throno locavi: Ego Tibi subjeci Nationes Barbaras: Ego Tibi pacem dedi: Ego perturbavi hostis tui consilia, ut se ipse nudaret: Ego ipsum usurpatorem Imperij Tui ita vinxi, mentemq; ei ita ligavi, ut, cùm haberet fugiendi copiam, tamen cum omnibus suis, ne quis Tibi periret, ipse se clauderet. Ego, cùm periculum summum esset, ne alpes Barbari penetrarent, intra ipsum alpium vallum victoriam Tibi contuli, ut sine damno vinceres. Et tu de Me inimicis Meis triumphum donas. Et Tu erigis Synagogam hostibus Meis de cadaveribus Christianorum, de sanguine maceratam.* Sic Ambrosius peroravit, sic victus Cæsar, qui descendentem de Cathedrâ sic est affatus: *Contra nos deposuisti hodie Episcope.* Cui Ambrosius: *Non contra Te, sed pro Te locutus sum.* Nec priùs ad altare oblaturus accessit, quàm Imperator fidem suam obstringeret. Cui Episcopus: *Ego,* inquit, *agam fide tuâ?* respondit Theodosius: *Age fide meâ*: quâ sponsione repetitâ, jam securus Deo litavit.

Nicolaus Papa I. Epist. ad Michaëlem Imp. *His,* inquit, *ita prælibatis sub conspectu DEI, purè synceréq; pietatem Vestram deprecamur, obtestamur, exhortamur, ut petitionem Nostram non indignanter accipiatis. Rogamus denique, ut Nos in hac Vita potiùs audiatis deprecantes, quàm (quod absit) in Divino judicio sentiatis accusantes. Et ideo nolite (precamur) irasci, si Vos tantùm diligimus, ut Regnum, quod temporaliter adsecuti estis, velimus vos habere perenne: & qui imperatis sæculo, possitis regnare cum Christo. Nam quâ fiduciâ (rogamus) illic DEI præmia petituri estis, Cujus hîc Ecclesiæ detrimenta non prohibetis? Non sint gravia, quæsumus Vos, quæ vestra salutis æternitate dicuntur. Scriptum legitis, meliora sunt vulnera amici, quàm fraudulenta oscula inimici.* Innocentius I. in causa D. Chrysostomi ad Arcadium Imperatorem sic scribit: *Vox sanguinis Fratris Mei Joannis clamat ad Deum contra Te ò Imperator, sicut quondam Abel Justi contra parricidam Cain; & Is omnino vindicabitur: ne id modò admisisti, sed etiam pacis tempore persecutionem magnam adversus Deum, & Ecclesiam Ejus conflâsti. Ejecisti è throno suo sine non judicatâ, Magnum totius Orbis Doctorem, & unà cum illo Christum persecutus es. Neq; de illo ita queror, quamvis intolerabilis ea jactura sit, propterea quòd primùm de animarum Vestrarum salute, deinde de illis, qui sapientissimâ, & Divinâ doctri-*

doctrinâ orbati, fame Verbi DEI conficiuntur, sum sollicitus. Nova Dalila Eudoxia Imperatrix, quæ paulatim erroris sui novaculâ Te Imperatorem totondit, execrationem sibi ipsi conflavit, grave, &, quod gestari nequeat, peccatorum pondus colligens, atq; id prioribus suis peccatis superaddens. Itaque Ego minimus peccator, Cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego, & rejicio Te & illam à perceptione Immaculatorum Mysteriorum Christi DEI Nostri: Episcopum etiam omnem, aut Clericum Ordinis sanctæ DEI Ecclesiæ, qui administrare, aut exhibere Vobis ea ausus fuerit, ab ea hora, quâ præsentes legeritis litteras, dignitate suâ excidisse decerno. quòd si ut homines potentes, quemq; vi adegeritis, & Canones Nobis à Salvatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis, Scitote id vobis non parvum peccatum fore in horrenda illa Judicij die cum neminem hujus Vitæ honor, & dignitas adjuvare poterit; Arcana autem & abdita cordium sub oculos omnium effundentur, atq; exhibebuntur. Arsacium quóque, quem pro Magno Joanne in thronum Episcopalem produxisti, etiam post obitum exauctoramus unà cum omnibus, qui consultò cum eo communicârunt Episcopi, cujus etiam Nomen in sacro Episcoporum albo non inscribatur; indignus enim honore est qui Episcopatum quasi adulterio polluerit; omnis enim planta, quæ à Patre Nostro in cœlis plantata non est, eradicabitur.

Paulus III. ad Carolum V. Imperatorem, & Regem in causa Edicti Spirensis, inter alia sic scribit: *Ex edicto Majestatis Tuæ Acta Conventûs Tui Spirensis cognovimus. Nos verò, Fili, cùm à Te indigna quædam Decreta in Conventu Spirensi ex ipsis actis animadverterimus, indigniora verò designata esse, & talia, ut si propositum exitum, quod Deus avertat, consequantur, non solùm Te in certissimum animæ periculum adductura, sed Ecclesiæ pacis, atq; unitati majorem, quàm hactenus perturbationem sint allatura, &c. Hæc, Charissime Fili, cùm ita sint, quæ Tuam ipsius animam in magnum salutis periculum adducant, & Ecclesiæ pacem magis, magisq; perturbent, facilè videre potes, nisi per Te quam primùm his malis remedium adhibeatur (quod Te facturum speramus) in quas angustias sis Nos compulsurus: ut aut officio, & muneri Nobis à Deo per ejus Filium dato deesse cogamur cum maximo detrimento, aut iterum severiùs agere, quàm vel consuetudo Nostra, vel natura, vel voluntas ferant. Quamquam Officio quidem deesse in tanto discrimine non debemus prorsus, nec volumus, quantùm per ejus gratiam, cujus vices licet indigni in terris gerimus, de Nobis polliceri possumus. Insidet enim in animo, & ob oculos Nobis obversatur illud idem, de quo principio diximus. Divinæ severitatis in Heli Sacerdotem exemplum, quem non ob id quidem damnatum legimus quòd in filijs corripiendis prorsus abstinuerit, corripuisse enim eos satis constat ex Scriptura: sed quòd in corripiendo, ut inquit*

D. Hieronymus, lenitate Patris, non auctoritate Pontificis agebat. Nos lenitate Patris integris prope adhuc rebus usi sumus, quibus ex Edicti forma transactis (quod Deus avertat) in Heli exemplo satis vides, in quam Nos necessitatem sis adducturus. Quare Tuum considera, Cæsar, quid Te magis deceat, quid ad Tuum imprimis officium erga Deum, & Ecclesiam magis pertineat, quid honori, & rebus Tuis magis expediat: an ut brachium Nostræ severitati in ijs, quæ ad unitatem Ecclesiæ pertinent, præbeas? an potiùs illis faveas, qui hanc semet ruptam in plures adhuc partes scindere miserabiliter laborant, & optant?

Adjungemus denique, quas igne, & Zelo plenas ex horto voluptatum ad Joram Regem Elias Propheta maximus dedit, de quibus. *2. Paralip. 21. Allatæ sunt ei litteræ ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat: hæc dicit Dominus DEUS David Patris tui: quoniam non ambulâsti in vijs Josaphat Patris tui, & in vijs Asa Regis Juda, sed incessisti per iter Regum Israël, & fornicare fecisti Judam, & habitatores Jerusalem, insuper & fratres tuos meliores te occidisti; ecce! Dominus percutiet te plagâ magnâ, cum populo tuo, & filijs & uxoribus tuis, universáq; substantia tua.*

Comparet jam quilibet, quas ad Orientis, & Occidentis Imperatores summi, & antiqui Pontifices litteras dedêre, cum illis Innocentij XI. ad Regem Christianissimum; inveniet, nisi fallor, in illis flammas, & myrrham esse, in istis flores, & mella, productâ quidem efficaciter veritate, sed tot elogijs, & blanditijs sparsâ, ut mirum sit non placuisse tam comptam, totque argumentis Paterni amoris conditam. Planè in tanta Ecclesiæ, Prælatorum, & innocentium clade, quorum voces, & lacrymæ Galliam, Romamque implebant, nihil minus à Pontifice Max. dici potuit, nisi statuam velis, non Papam: si enim miles infamiam, ultimúmque supplicium meretur, qui pugnam otiosus, inersque spectat, nec gladium in hostem torquet; quantò majore culpá Vicarius Christi bellum Episcopis, & Ecclesiæ juribus indictum, oppressosque innocentes otiosus cerneret, & gladium Verbi DEI in vagina teneret, expositis interim ad prædam, & injurias ovibus? Enim verò mercenarij hoc exemplum, non boni Pastoris est, dicente Christo: *Bonus Pastor animam suam dat pro Ovibus suis. Mercenarius autem, & qui non est Pastor, cujus non sunt Oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit Oves, & fugit, & lupus rapit, & dispergit Oves: Mercenarius autem fugit, quia Mercenarius est, & non pertinet ad eum de Ovibus.*

XIII.

XIII. Verùm cùm hoc ipsum Regaliæ argumentum non modò hâc nostrâ tempestate, sed jam olim per gravissimas contentiones agitatum fuerit, & Ecclesiam diu multùmque afflixerit, ut meritò dubitare possis, plúsne illi dirimendo calamis certatum, an armis fuerit; operæ pretium me facturum credidi, si rem totam à suis principijs evolverem; maximè cùm vix aliud in historia Ecclesiastica obscurius occurrat magisque implexum, & faciliùs exitum in Labyrintho invenias, quàm in tot canonibus decretisque Conciliorum aliter. semper alitérque statuentium: facem igitur præferam, quantúmque licuerit, claritatem huic nocti affundam.

Jus ergo Regaliæ ex quatuor juribus conflatum est, ex *jure videl. eligendi*; *jure investiendi*; *jure conferendi beneficia Sede Episcopali vacante*; ac tandem *jure proventûs fructûsque, dum nova electio expectatur, percipiendi*: hoc ultimum *temporalem Regaliam* vocant; alia ad Regaliam spiritualem pertinent. De omnibus sigillatim agendum est, sic enim res tota clariùs sub aspectum cadet.

Eligendi ad cathedras Episcopales non eadem semper ratio, sed varia, & multiplex observata est; nec mirum; cùm enim ritus eligendi nullo divino aut naturali jure sancitus sit, sed ex voluntate hominum pendeat, sicut alia humana jura, ita & hoc mutari debuit, novis videlicèt hominum moribus, novas leges exposcentibus: nec enim minùs ridendus est, qui eandem legem omni tempori, quàm qui eandem vestem aptandam velit. Initio Ecclesiæ nascentis, & multò post tempore non Episcopi tantùm, sed etiam populus eligendo Pastori admittebatur. Id tam clarum est, ut negari possit à nemine; ita enim expressè testantur S. Clemens Papa in *epistola*, *quam ex manuscripto codice Junius Patricius vulgavit*, ubi dicit, sic ab Apostolis constitutum esse: S. Cyprianus *epist. 68.* Origenes *homil. 6. in Levit.* & videri possunt varij de hac re canones apud Grat. *d. 63.* Sic Anno CCCXXVI. Athanasius postulante omni populo electus est: Sic Anno CCCLXIX. Basilius: Sic Anno CCCLXXIV. Ambrosius: Sic quamplurimi alij, quorum electiones in annalibus Ecclesiasticis videre est. (*a*) Ratio verò ob quam eligendis Episcopis populus admittebatur præcipua fuit, ne Pastor invitis, & nolentibus datus parùm reverentiæ & amoris habe-

(*a*) Vide Cabassutium ad can. Concilij Nic. fol. 109.

haberet, nec enim amamus, quæ non eligimus: deinde quia electio ad Episcopatum vices Matrimonij spiritualis refert, Matrimonium verò cum invitis non est. Audiamus hac de re Cyprianum lib. 1. Epist. 3. *Post divinum judicium, post populi suffragium, post Coëpiscoporum consensum Episcopi eliguntur &c.* Et lib. 1. epist. 4. *Ipsa maximè plebs habet potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. . . . . . Coram omni Synagoga jubet Deus constitui Sacerdotem, id est, instruit & ostendit, ordinationes Sacerdotales, non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere; ut plebe præsente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur; & sit ordinatio justa & legitima, quæ omnium suffragio & judicio fuerit examinata.* Et lib. 2. epist. 2. de electione Cornelij Papæ: *Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei & Christi ejus judicio, de plebis, quæ tunc affuit, suffragio, de Clericorum penè omnium testimonio &c.* Idem habet de Fabiano Papa Eusebius lib. 6. cap. 29. Ceterùm cùm ad electiones & Clerus, & Populus convenirent, aliæ tunc Cleri, aliæ populi vices erant. Populus enim propriè non eligebat, nec ejus suffragium necessitatem inducebat, ùt habetur in can. 13. *Concilij Laodiceni* (quod auctore Baronio Niceno antiquius est) *c. non est permittendum. d. 63. epistolâ Leonis 1. ad Episcopos Viennensis Provinciæ. in c. Vota. d. 63.* & idem Leo *epist. 90 in c. 1. d. 62.* & Stephanus Papa *epist. ad archiep. Ravennatem in c. nosse. d. 63.* S. Basilius *epist. 64. & epist. 75. ad Neocæsarienses.* Concilium Antiochenum (quod celebratum est Anno CCCXXXXI) *can. 18.* Concilium Oecumenicum 7. alias Nicænum 2. Anno DCCLXXXVII. celebratum. *canon. 3.* allegans canonem 4. Concilij Nicæni primi, in quem canonem Theodorus Balsamon, & Zonaras affirmant, post Concilium Nicænum 1. consensum populi non ampliùs necessarium fuisse, sed totum eligendi jus ad Episcopos translatum esse. Cùm ergo in allegatis auctoritatibus expressè *inter electionem & petitionem distinguatur, & hanc populi, illam Episcoporum esse dicatur, oportere illum à civibus recipi, quem Episcopi elegissent: Si populus à Clero electum temere recusset, non ideò electionem irritam esse: solos Episcopos eligere, &c.* ex his, inquam, alijsque palàm est, consensum popularem, nec propriè electivum fuisse, nec semper necessarium. In electionibus ergo futuri Pastoris populus aut optabat tantùm petebàtque, aut testimonium de vita & moribus eligendi ferebat exemplo non præcepto Apostolorum *1. ad Tim. 3. Act. 1. & 6.* aut tantùm consulebatur: aut factâ

factâ electione populi consensus expetebatur, non quia necessarius, sed ne invitis Pastor obtruderetur. (a) Id verò clarissimum evadit exemplo Athanasij, ut alia omittamus. De illius enim electione ita Patres Concilij Alexandrini (quorum verba describit ipse Athanasius Apologia secunda:) *Testamur omnem multitudinem, populumq; catholicæ Ecclesiæ in unum coactum clamoribus, vociferationibusq; postulasse Athanasium Episcopum dari, idq; publicis votis à Christo expetisse, nosq;, ut faceremus, per multos dies ac noctes jurejurando obtestatos fuisse.* Ubi vides ad populum *postulare* tantùm, *precariq;*, ad Episcopos verò eligere & votis assentiri spectasse. Et Theodoretus lib. 4. c. 20. de Lucio Ariano loquens: *Non Episcoporum Orthodoxorum Synodo; non Clericorum verorum suffragio, non petitione populorum, ut Ecclesiæ leges præscribunt.* Et ideo sæpissimè contingebat, ut Episcopi à Collegis eligerentur, nullo populi voto. Sic Patiens Lugdunensis Archiepiscopus Joannem delegit in Episcopum Cabilonensem, quem nec Clerus, nec populus poposcisset, ut scribit Sidonius epist. 25. Sic Augustinus Eradium sibi successorem delegit ijs verbis usus: *Presbyterum Eradium mihi Successorem volo.* Et S. Leo ad Episcopos Mauritaniæ epist. 87. *Mirantes tantùm apud vos per occasionem temporis impacati, aut ambientium præsumptionem, aut tumultum valuisse populorum, ut indignis quibusq;, & longè extra Sacerdotale meritum constitutis, Pastorale fastigium & gubernatio Ecclesiæ crederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere: Nec præstare regimen, sed augere discrimen.* Narrat Eusebius, à Petro, Jacobo & Joanne electum fuisse Jacobum cognomine justum & Ierosolymæ creatum Episcopum. Extincto autem Jacobo, Apostolos, Discipulosque Domini conglobatos designasse eis Successorem Simeonem Cleophæ filium. Et plurima hujusmodi exempla pergit recitare lib. 2. cap. 1. Lib. 3. cap. 11. lib. 6. cap. 9. & cap. 11. lib. 7. cap. 30. Idem in Concilio Antiocheno expressum est can. 16. & 19. ubi: *Servetur autem jus Ecclesiasticum id continens, ut judicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, eum qui dignus extiterit, promovere.* Idem observatum ab Episcopis Concilij Ephesini, ut videre est Actione 3. part. 3. cap. 14. & cap. 21. Plura videantur apud Thomasinum part. 2. lib. 2. à cap. 4.

M Ad-

(a) Quæ omnia probantur ex c. 1. d. 62. c. nôsse d. 63. c. vota. d. 63. Cypr. epist. 33. Athanas. alijque supra citt.

enim modus eligendi sit juris merè humani, mutari pro necessitate potuit. Apostoli quidem electiones non soli, sed coram tota congregatione instituebant, *ùt habetur in Act. cap. 1. 6. 13.* & ideo S. Cyprianus *Epist. 68.* scribit, traditione divinâ, & Apostolicâ observatione inductum esse, ut Episcopi coram plebe eligerentur, non quòd hoc juris & præcepti divini Apostolici fuerit (nec enim quidquid Apostoli observabant, jus & præceptum erat) sed quod moris & exempli. Ratio verò populum excludendi multiplex fuit; quòd videlicèt aucto fidelium numero convocari sine gravi difficultate, & tumultu vix posset; quòd discordijs ac partium studijs usque ad rixas, & bellum cædesque scinderetur: quòd affectu plerumque & favore non merito vota conferret: quòd potentiorum, qui Episcopatus aut sibi, aut suis, affectabant, metu & præmijs facilè vinceretur, nec tam eligeret, quàm venderet: quòd invitos ad dignitates compelleret: quòd unius Ecclesiæ Episcopos ad aliam vocaret, *ùt habetur in c. Osius. 2. de Elect.* & denique, ùt dicitur *l. Ad bestias. 31. ff. de pœn. l. Decurionum. 12. §. 1. C. eod.* quòd judicium vulgi inconstans sit & varium, & ideò vanæ voces populi non sint audiendæ.

Principes quod attinet, res sic se habet. Negari haud potest, jam primis Ecclesiæ annis, cùm pace fidelibus redditâ, & Constantino rerum potito, illa suis legibus vivebat, gravissimè vetitum esse, ne Episcopi fierent, qui non à Clero electi, non à populis expetiti, solâ Principum voluntate promovebantur. Sic expressè habetur inter canones Apostolicos *c. 29. (aliàs 31.) & can. 3. Concilij Nic. 2.* quod etiam canonem Apostolorum adducit: *& act. ult. Concilij Constantinopolit. 4. & octavi Oecumenici*, in quo monita sunt cedro æternaque memoriâ digna, quæ à Basilio Augusto sunt ad Patres Concilij & Laicos perorata. *De vobis*, inquit, *Laicis, tam qui in dignitatibus, quàm qui absolutè conversamini, quid ampliùs dicam non habeo; quàm quia nullo modo vobis licet de Ecclesiasticis causis sermonem movere, neq; penitus universali Synodo adversari. Hoc enim investigare & quærere Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt; qui sanctificandi, solvendi & ligandi potestatem habent, qui ecclesiasticas & cœlestes adepti sunt claves; non nostrûm, qui pasci debemus, qui sanctificari, ligari vel à ligamento solvi egemus; Quantumcumq; enim Religionis & sapientiæ laicus existat, vel etiamsi universa virtute interius polleat; donec lai-*

tus est, ovis vocari non definet. Rursumq́; quantàcumq́; Episcopus sit irreverentiâ & irreligiositate plenus, & nudus omni virtute &c. Ipse S. Athanasius epist. ad solitariam vitam agentes : *Cur cùm se ecclesiasticum canonem cura habere Constantius prætexit, omnia contra canonem facit? Ubi enim ille canon, ut de palatio mittatur is, qui Episcopus futurus est?* Florus cognomento Magister, Diaconus Ecclesiæ Lugdunensis in fragmento de Electione, quod circa Annum 820. scripsit, apud Stephanum Balluzium: *Omnium Ecclesiarum Antistites, absq́; ullo consultu mundanæ potestatis, à temporibus Apostolorum, & postea per annos ferè quadringentos ordinatos fuisse constat &c.* Plura videantur apud Thomasinum, qui hoc argumentum accuratissimè prosequitur Tom. 2. Disciplinæ Ecclesiasticæ. Ex quibus omnibus constat, legibus Ecclesiasticis vetitum quidem Principibus fuisse, ne ipsi Episcopos juberent, & libertatem electionis imperio ac suprema potestate turbarent; solumque ijs permissum, ut suffragio suo, quod etiam populo licebat, electiones juvarent. Progressu tamen temporis hanc sibi eligendi potestatem sæpius vindicasse; idque Episcopis, summisque Pontificibus, ac præsertim Gregorio Magno haud repugnantibus: Tùm quòd temporum acerbitas id exposceret: Tùm quòd usus invaluisset, nec facilè corrigi compescíq; posset; tum præsertim pejorum metu, ob ambitionem videlicet, potentiam, profusasque largitiones Candidatorum, suffragia, auramque popularem captare festinantium; unde sæpissimè indigni promovebantur; quibus malis avertendis etiam sanctissimorum Episcoporum consensu Principibus electio permittebatur. (a) Non ideò tamen Principum consensus negligebatur, cùm in quamplurimis Episcoporum electionibus videre sit Principis nutum expetitum esse, idque aut diuturnâ consuetudine, aut honestate, aut etiam aliquo jure inductum est; cùm enim sacri canones ex populorum votis Episcopos eligi vellent, quantò magis ex voto Principis, qui caput & apex est Reipublicæ? Sic Joannes Chrysostomus ex voluntate Arcadij Imp. Epiphanius ex Justini, Menas ex Justiniani, Nicetius Episcopus Lugdun. ex Regum Francorum; sic denique quamplurimi alij ex aliorum Principum assensu nutuque electi sunt. Imo cùm magna necessitas, aut metus civilium discordiarum premeret, Episcopi jus eligendi ipsis

(a) Vide Spondanum Anno DCCCLXIX. n. 9.

ipsis Imperatoribus demandabant, & istorum præcepto tota electio stabat. Exempla sunt illustria in Nectario, Proclo Patriarchis Constantinopolitanis, Imperio Theodosiorum electis. (*a*) Elegans etiam hujus rei exemplum est apud Theodoretum *l. 4. c. 6.* Baron. *ad Annum* CCCLXXIV. ubi cùm Auxentio Episcopo Mediolanensi è vivis sublato ingentes futuræ dissensiones praviderentur, Arianis & Catholicis pro novo Antistite pugnaturis, Episcopi Orthodoxi Valentiniano Imperatori hanc provinciam eligendi Pastoris imponunt, illius Majestatem & potentiam Arianis objecturi, quam tamen modestissimè Augustus recusavit. Imò in hoc ipso necessitatis publicique periculi casu etiam Romanum Pontificem multi Imperatorum elegerunt, maximè cùm schisma votis certantibus Ecclesiæ imminebat, neque tunc proprio jure Imperatores, sed delegato utebantur, & nomine ac voto Cleri populique; sic à Valentiniano cum Damaso in schismate Ursicini: ab Honorio cum Bonifacio in schismate Eulalij: sic cum alijs Pontificibus factum: supra etiam notavimus, mortuo Auxentio Episcopo Mediolanensi, cùm ab Arianis schisma timeretur, partes eligendi ab Episcopis Orthodoxis Valentiniano Imperatori esse impositas. Imo in Concilio Lugdun. 2. Imperatoribus alijsque Principibus sæcularibus potestas à Pontifice & Concilio demandatur curandi, ut quæ de summo Pontifice deligendo statuta sunt, executioni dentur. (*b*) Cùm ergo Principes sæculares avertendo schismati, extremæque Ecclesiarum calamitati electionibus Pontificum aliorumque Antistitum se immiscebant, jure non proprio utebantur, sed à Clericis delegato, imo ab ipsa natura, quæ in tali casu Principibus, tamquam Advocatis & Protectoribus Ecclesiæ jus eam defendendi permittit. Illud verum est, intra limites Principes non stetisse, sed ultra provectos esse, necessitate in moram conversâ. Id verò manifestè ut appareat, rem totam à suis principijs, & per annos singulos repetemus, est enim maximi momenti, & quam vix ab aliquo ritè pertractatam invenies. Ergo.

Anno CCCLV. Primus Constantius Imperator Arianus, quod ne ab Ethnicis quidem tentatum fuerat, Liberio in exilium pulso, Felicem II. Cathedræ Romanæ imponit.

M 3 Anno

(*a*) Vide Sozom. l. 7. c. 8. Socr. lib. 5. c. 8. & l. 7. c. 29. & l. 7. c. 39.
(*b*) Vid. c. ubi 3. de elect. in 6. §. præterea.

Anno DXXVI. Theodoricus Italiæ Rex æquè Arianus, Constantij exemplum imitatus Felicem IV. Pontificem jubet, & paulo post qui triginta tres annos feliciſſimè regnaverat, in præmium uſurpatæ, præter alia ſcelera, poteſtatis miſerrimè extinguitur.

Anno DXXXIII. Athalaricus Italiæ Rex non contentus electionum confirmationes ſibi vendicare, certam inſuper pecuniæ vim Pontifici Rom. alijsque ſuæ ditionis Epiſcopis imponit.

Anno DLV. Juſtiniani Imperatoris non aſſenſu tantùm, ſed etiam promotione extincto Vigilio, Pelagius Pontificatu donatur, & deinceps exemplo ab Arianis ducto, pecunia electis Pontificibus imperatur, non aliter confirmationem obtenturis. Adeò cupiditas lucri ne pijſſimo quidem Principi pepercit. Doluit vehementer hanc Romanæ Eccleſiæ miſeram conditionem Gregorius Magnus, *diros*q; *perſecutores ac regio nomine indignos* appellavit, qui hæc molirentur, ut videre eſt in *Pſalm. 4. pœnit.* & tamen cùm alium Pontificatum evadendi aditum non haberet, Mauritio Imperatori idem Gregorius ſupplicat, ne ſui electionem à Clero populoque factam admittat: quod cùm non impetraret, pecuniam ſolvit, & caput infulæ ſubmiſit. (*a*) Interim dum ab Imperatore conſenſus expectabatur, electus Papa officio abſtinebat, & Eccleſia à quatuor Vicarijs, inter quos electus, curabatur. (*b*)

Anno DCLXXXI. Conſtantinus Pogonatus dato ex Concilio 6. Oecumenico ad Agathonem Papam diplomate remittit pecuniam hactenus pro confirmatione ſolvi ſolitam, ſalvo tamen jure confirmandi.

Anno DCLXXXIV. Idem Conſtantinus Benedicto II. neceſſitatem petendæ Conſtantinopoli confirmationis remittit, ſic tamen, ut confirmatio ab Exarchis, qui nomine Imperatorum Italiam gubernabant, peteretur. Id videtur teſtari Anaſtaſius in vita Cononis Papæ, qui poſt Benedictum II. Anno 685. electus eſt; Baronius tamen repugnat ad *Annum 686.*

Anno DCCLXXIV. Adrianum I. Carolo M. jus tradidiſſe eligendi Papam omnesq; Epiſcopos inveſtiendi ſcribit Sigebertus Monachus Gemblacenſis in Chronico, qui poſt Annos CCCXXXVIII ſcripſit; recitat hoc privilegium Carolo conceſſum Gratianus in

c. Ha-

(*a*) Vide Gregor. Turon. l. 10. c. 1. & Joan. in Vita Gregor. l. 1. c. 39.

(*b*) Vide Bedam 2. hiſt. Anglic. 19. Baron. ad Annum 590. & 650.

c. Hadrianus 22. d. 63. Verùm præter Baronium,& Spondanum ad Annum DCCLXXIV. Sigebertum egregiè confutat Petrus de Marca Archiep. Parif. *l. 8. c. 12.* Sed quidquid de veritate hujus privilegij fit, certum videtur aut a Carolo non acceptatum, aut renuntiatum illi fuisse, cùm ex testimonio Flori Magistri Carolo contemporanei, quémq; Walafridus in carm. ad Agobardum Archiepisc. Lugdun. magnis laudibus affecit, constet, sine ullo Principis consensu Papam tunc temporis eligi solitum. Verba Flori sunt in fragmento de elect. ex editione Papirij Massoni apud Balluzium in notis ad Agobardum *p. 152.* operâ Agobardi, fol. 414. Petrum de Marca *cit. n. 4.* Spondanum *ad Annum DCCCXIII. In Romana Ecclesia usq; ad præsentem diem cernimus absque interrogatione Principis solo dispositionis Divinæ judicio, & fidelium suffragio legitimè Pontifices consecrari.* Ipse Carolus tantum abest, ut sibi electiones Episcoporum adscripserit, ut potiùs publico diplomate eas liberas, & ex canonum præscripto à Clericis fieri decreverit, ùt expresè habent capitularia Caroli, & Ludovici Imp. *lib. 1. c. 84. & c. sacrorum canonum. 34. d. 63.* Lupus Ferrar. *in epist. 81.* (hic ex Monacho Benedictino in aulam Ludov. Pij Imp. translatus fuerat.) Totum jus Episcopos nominandi Imperatoribus, & Regibus Franciæ non ex privilegio Hadriani, sed Zachariæ Pontificis ob temporum calamitatem, quibus Laici palàm passimque Episcopatus involabant, unicè derivat, nullâ factâ mentione hujus privilegij ab Hadriano concessi, quod utique nunquam omisisset, utpote & recentius, & amplius. Ipse Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Anno DCCLXXXIV. data Episcoporum in Regno Longobardico electiones à Clero populoque factas solus confirmat, & de Ecclesia Ravennate idem manifestè apparet ex epistola ejusdem Hadriani Anno DCCLXXXVII. ad Carolum scripta. Ex quibus omnibus palàm est, privilegium illud à Sigeberto consignatum, aut fictum, aut nunquam Carolo concessum esse, aut nunquam acceptatum fatetur etiam Mayn. b. *l. 10. de Arianism. f. 155.* Hincmarus tamen Episcopus Rhemensis epistolâ ad Carolum Calvum, Florus in Fragm. cit. de Electionibus, Spondanus ad Annum DCCCXIII. n. 7. fatentur, consensum Regium in electionibus Episcoporum consuetudine inductum, & necessarium fuisse, mittíque Visitatorem à Principibus solitum, qui curaret in electionibus omnia canonicè peragi, idque tunc temporis necessarium omnino fuit, competentium

tium ambitione omnia vi, metu, ac largitionibus miscente, ex qua ipsa caussa executio eorum, quæ pro electione Pontificum statuta sunt, Principibus sæcularibus committitur, in Concilio Lugdunensi 2. in *c.3. de elect. in 6.* sed de electionibus Episcoporum posteà.

Anno DCCCXVII. Ludovicus Pius Imperator in celeberrimo & frequentissimo Conventu Aquisgrani electionem Romani Pontificis liberrimam reddit, eximitque ab omni consensu Imperatorum aut Præfectorum; nam anteà Græcis Imperantibus consensus ab Exarchis petebatur (eâ solùm conditione, ut à Clero Populoque parastâ electione Legati ad Imperatorem mitterentur, qui nomine electi Pontificis inter hunc, & Imperatorem *amicitiam & charitatem* (verba sunt Ludovici) *ac pacem sociarent.* (a)

Anno DCCCXXIV. Lotharius Ludovici Imperatoris filius Romam proficiscitur, schisma ob electionem Eugenij II. natum componit, & nequis electioni Romani Pontificis intersit præter eos, quos sacri canones admittunt, edicto vetat. (b)

Anno DCCCX LVII. Leo IV. Pontifex renuntiatur, & Privilegium liberæ electionis à Lothario Imperatore iterum confirmatum est, Leone reciprocè obstricto, ut legibus imperialibus, cùm temporalia negotia agitarentur, uteretur. (c)

Anno DCCCXCVII. Stephanus VII. potentiâ Marchionum Tusciæ solio imponitur. Hi mole Hadriani potiti, divitijs armis, & clientelis præpotentes, electiones Pontificum sibi per nefas vindicârunt. Nihil corruptis fictisque illis Pontificibus fædius visum, qui hoc tempore Vaticanum insedêre. Alij pecuniâ promoti, alij vix pueritiam egressi, alij per mutuas cædes, alij, quod supra pudorem & fidem est, meretricis arbitrio omnia Romæ potentiâ & libidine miscentis: & tamen inter tot vitia, causasque Romanos Pontifices aversandi nullum tunc schisma in Ecclesia visum, omnibus in Vicario etiam indigno Christum adorantibus. Joannes enim x. à Marozia nobili, & præpotente scorto intrusus, & tamen à Clero, Populoque, majoris mali, & schismatis metu pro legitimo Papa receptus (quòd etiam in alijs intrusis observatum) Berengarium Imperatorem coronat, ab Archiepiscopo Hamburgensi rogatus pallium mittit, ab Ordonio Rege Legionensi splendidâ

Lega-

(a) Vide lib. 1. Capitularium cap. 84. & c. ego Ludov. 30. d. 63. §. quando.
(b) Vide Sigon de reb. Italiæ ad ann. 825. Gretsch. c. 11. Apolog.
(c) Vide c. 31. d. 63. & c. 9. d. 10.

Legatione honoratur; Legationem ab Orientalibus expetitam pro ineunda concordia Constantinopolim mittit; confirmat electionem Archiepiscopi Rhemensis, &c. Sic iterum Joannes XI. quamvis à scorto Matozia natus, intrusúsque, & deinde à Clero, & Populo communi consensu receptus, nihilominus Theophylacti Patriarchæ Constantinopolitani electionem confirmat, eidemque ac successori jus Pallij in perpetuum concedit, & à tota Orientali Ecclesia, semper aliàs in schisma præcipiti, pro capite, summoque pastore agnoscitur. Ex quibus facilè intelligas verissimè à B. Leone dictum esse: *Petri Vicariam dignitatem etiamnum in indigno hærede non deficere.* Alius quippe est honor qui personæ, alius qui officio debetur, hunc dignitati, illum virtuti dicamus.

Anno DCCCCLXII. Otto Magnus Romam intrat, Pontifici Romano, quæ ab Imperatoribus donata, à tyrannis verò ablata fuerant, restituit, sancitque,ut electio Romani Pontificis canonicè deinceps fiat, idque Clerus, & universa Nobilitas se facturam juramento promittat, nec antè electus Papa consecretur, quàm Legati ab Imperatore adveniant. Extorsit hanc legem tot jam annos cum ingenti totius Ecclesiæ scandalo grassata tyrannorum potentia, Romanam Sedem opprimentium. (*a*)

Anno DCCCCLXIII. Otto M. Joannem XII. quòd Adelberto Berengarij filio studeret, urbe pellit, & Romanos juramento adstringit, nunquam præter voluntatem Imperatoris Papam electuros.

Anno DCCCCLXIV. Leo VIII. Othoni Imperatori jus Pontifices, aliosque Episcopos eligendi, & investiendi donat, ùt habetur *in c. 23. d. 63.* Synodalis hæc Leonis Constitutio extat apud Cranzium Mettop. Saxon. *l. 4. c. 20.* Sed multis ex capitibus falsi postulatur, quòd videlicèt data habeatur tertio Calend. Maij; cùm tamen ex Reginone illius temporis scriptore constet, Othonem expugnatâ Româ nono Calendas Julij in ipsa Vigilia S. Joañis Baptistæ urbem ingressum esse, & synodo Lateranensi adfuisse: quòd ponatur annus Othonis & Leonis secundus, cùm tamen Othonis tertius, & Leonis primus fuerit: quòd Episcopi, qui subscribunt, alij sint ab ijs omnibus, qui anno superiori easdem Ecclesias tege-

N bant,

(*a*) Vide Baron. ad hunc ann. & Gretsch. c. 20. Apolog. & c. 32. d. 63. cum seq.

bant, & in synodo Rom. Joannem XII. exauctorârunt: oportet ergo intra eundem annum repentinâ morte omnes sublatos esse: & si hoc fingas, constat Joannem Episcopum Narniensem posteà in Pontificem electum esse retento nomine Joannis XIII. quomodo igitur Martinus Episcopus Narniensis in hac synodo subscribit, vivente adhuc Joanne ejusdem sedis Antistite? Plura addit Baronius *ad hunc annum.* Sed quidquid de veritate hujus privilegij sit, valere ex eo saltem capite non potuit, quòd non à legitimo, sed Pseudopapa concessum. Leo enim viventibus adhuc Joanni XII. & posteà Benedicto V. legitimis, verisque Pontificibus suppositus est, ob quam caussam Dithmarus Episcopus Merleburg. ejus temporis nobilissimus scriptor *lib. 2. Chron.* testatur exercitum Imperatoris sævissimâ peste, cum ingenti Procerum & Antistitum clade, deletum esse; & hoc forsan causa fuit, ut Ottonum sanguis & familia in tertio hærede deficeret, nec ultra 65. annos rerum & Imperij potita sit, quamquam æterna credi debuisset, magnitudinem rerum, quæ ab Ottone M. gestæ sunt, æstimantibus.

Anno M. XIV. Henricus I. Imperator dato regio, ex omnium statuum consensu, diplomate, liberam electionem Clero, populoque Romano restituit, reservatis tamen juribus sibi ab Eugenio, Leone, alijsque Pontificibus datis *V. cit. c. 32. d. 63.*

Anno M. XXXXVI. Henricus II. cum exercitu in Italiam venit, indictâque synodo Gregorium VI. metu schismatis renuntiare cogit, cui suffectus omnium Romanorum consensu Clemens II. Gregorio inter alia crimini datum, quòd nullo Henrici suffragio electus esset.

Anno M. LIX. Nicolaus Papa II. Henrico III. Imperatori in schismatis extincti præmium jus confirmandi Pontificis, jam à Cardinalibus electi concedit, quòd si contingeret Cardinales aut factionibus aut tyrannorum potentiâ, aut aliàs impediri, ut ipsemet Imperator, ejusque Successores, Cleri & Cardinalium nomine, Pastorem Ecclesiæ darent. *V. c. in nomine Domini d. 23.*

Anno M. LXI. Totius Cleri, Populique Romani consensu Alexander II. eligitur. Hinc ab Henrico IV. schisma, qui Cadaloum Antipapam Alexandro sufficit; nec enim Pontificem eligi potuisse dicebat, Imperatore aut ignaro, aut invito. Diu schismate conflictata est Ecclesia, sed vicit totius orbis Christiani sen-

ten-

tentiâ, Alexandrum pro legitimo Pastore venerantis. Conquerenti Annoni Archiepiscopo Coloniensi in Concilio Mantuano, quòd absque mandato, assensûque regio Alexander evectus esset, responsum ab Hildebrando Archidiacono, alijsque Cardinalibus; nullum Imperatoribus in electiones Pontificum jus esse, sacris Canonibus id expressè vetantibus. Vide (*a*)

Anno M.LXXIII. Eligitur Gregorius VII. qui qualis, quantusque fuerit, non ex virtutibus, non ex vitæ innocentia, non ex miraculis, non ex historicis illorum Temporum, sed ex testimonio Henrici IV. implacabilis Gregorij hostis desumptum velim. Gregorius ut primùm electus est, statim ad Imperatorem misit, qui electionem significarent, rogarentque, ne in illam consentiret. Imperator Gregorio rescribit, electionem ipsius in Romanum Pontificem cælitus esse factam, neminem illo Pontificatu digniorem esse: non posse improbari à se, quod Deus comprobâsset: eum Patrem & Benefactorem vocat; ab eo suorum peccatorum veniam petit, & denique totam epistolam elogijs implet, quam reperies inter epistolas Gregorij VII. *lib. 1. post epist. 29.* (*b*) Hic ergo est ille Gregorius, quo nemo infractiùs contra Reges, & Imperatores caussam & libertatem Ecclesiæ sustinuit, adeò ut dubitari de nimio rigore posset, nisi cœlo teste absolutus esset. (*c*)

Anno MC. XIX. Callistus II. in synodo Rhemensi (cui 426. Patres & Ludovicus Crassus Rex Francorum adfuit) ex omnium Patrum voto jus investiturarum Laicis, & Principibus interdicit, & Henricum Imperatorem anathemate ferit, quadringentis viginti sex facibus simul extinctis, quas Patres manu gestabant. Verba Canonis sunt: *Investituram Episcopatuum, & Abbatiarum aut quarumlibet Ecclesiasticarum possessionum per manum Laicam fieri penitus prohibemus.*

Anno MC.XXII. Romæ generale Concilium, & supra trecentos Episcopos frequens in Laterano habitum, ubi tandem Henricus Imperator ad officium redijt, absolutusque est; libertas electionum Episcopalium, & præsertim Pontificia, post certamina tot annorum, reddita; investituræ quoad spiritualia abolitæ, & pax tandem reducta. Laus tanti operis, & à quingentis annis agitati

(*a*) Acta Concilij Mantu. & Baron. ad annum 1064.
(*b*) Vide etiam vitam Greg. & Maymb. l. 2. dela decadenz. fol. 227.
(*c*) V. Leon. Ostiens. l. 3. c. 53.

Callisto II. Pontifici Max. debita. Ab hoc tempore pax inter Sacerdotium Regnumque sancita, & jacta illius altissimæ quietis fundamenta, quâ Romani Pontifices modò fruuntur. Electiones Episcoporum extra Germaniam, præsertim verò summorum Pontificum, ab omni Principum assensu exemptæ, in Germania Clero quidem permissæ, sed tamen præsente Imperatore, ejúsve legatis, eâque conditione, ut à Clero electi ab Imperatore per sceptrum Regalia & feuda postea reciperent. Eventus ergo docuit, quæ pro Ecclesiarum libertate contra Imperatores Gregorius VII. tanto ardore molitus est, prudentiæ non temeritatis fuisse; nec enim vicisset Ecclesia, si Gregorius non pugnâsset, hujus bellis, curisque tantum gloriæ & triumphi paratum est; (a) Ratio ob quam Principes ab electione Romani Pontificis exclusi, varia fuit; quòd pecunia, non merita, spectabantur: nec enim Imperatores tot alijs curis belli domique impliciti, merita eligendorum aut cognoscebant aut curabant; quòd illi præferrentur, qui Aulam sequebantur, & plus gratiâ aut commendatione apud Principem valebant, quid verò absurdius, quàm in aula castrisque Papatum mereri? quòd Principis voluntas non tam votum, quàm imperium esset, & ita libertas eligendi calcaretur contra Imperatoris placitum nemine ausuro; nam si auderet, Principis offendendi metus erat, nec metus tantùm, sed parata etiam vindicta: quòd Imperatores Cleri consensu non starent, sed omnium approbatione electis, alios Pseudopontifices opponerent, sicque civili bello in Ecclesiam grassante, omnia sacra & profana, cæde, sacrilegio fædarentur: quòd cùm forma electionis sit humani juris, & experientia docuisset, exspectato Principis assensu, Ecclesiam miserrime conflictari, supremi Pastoris officium & cura fuit, electionis formam mutare, & malo aliàs immedicabili remedium afferre: quòd denique & Patrum & Imperatorum decretis sancitum sit, abusu privilegia amitti; maximè cùm Principes non tam hoc privilegio exuti sint, quàm sponte abstinuerint; eique non solùm in Concilijs Rhemensi, & Lateranensi, sed etiam in comitijs generalibus Wormatiæ habitis renuntiaverint, communi Henrici IV.

(a) Vide. T. X. concilior. Edit. Paris. Siggerum in Ludov. V. Abbat. Ursperg. Baron. Spondan. ad hunc annum; & Maymburg. de la decadence liv. 4. f. 399.

ei IV. omniumque Imperij statuum consensu, ùt videre est locis supra citatis. Illud etiam in hoc argumento memoriâ & notatu dignum est, omnes fere Imperatores Regesque, quotquot jura electionis Romanæ turbârunt, aut infelici morte extinctos, aut aliàs prætenti supplicio pœnas dedisse. Constantius spectris, umbrisque mortuorum ante oculos errantibus, & mæstitiâ diu confectus, & à Genio Tutelari quem discedentem vidit, desertus, corpore tandem instar foculi ardente, quo tangentium quoque manus urebantur, in febri extinguitur. Idem fere Theodorico Regi finis. Athalaricum Regem in ipso juventutis flore, sextum decimum ætatis annum agentem morbus absumpsit. Justinianum priùs in hæresin lapsum, & immortalitatem sibi promittentem, in ipso persecutionis impetu, quam Orthodoxis parabat, mors improvisa occupavit. Ottonis Magni posteritas varijs cladibus afflicta est, & in primo nepote deleta. Henricus II. intempestivâ morte anno ætatis nono supra tricesimum excessit: diu inter dæmonum manus colluctatus, ejus animam expetentium, vix tandem precibus B. Laurentij, quem eximiè coluerat, subtractus periculo est. *(a)* Henricus IV à filio perduelli diuturnum carcerem passus, imperio exutus, in exilium actus, mortem quotidie à veneno & ferro ante oculos oberrantem cernens, Leodij tandem vitam infelicem absolvit: Anonymus tamen apud Abbatem Urspergensem ante exitum pœnituisse tradit, acceptâque factorum veniâ cum Ecclesia in gratiam rediisse, sacrumque Epulum libâsse. *(b)* Henricus V. continuis fere bellis afflictus, diris percussus, tandem, nullo masculo hærede relicto defungitur, & ita Imperium ab Alemannis ad Saxones transit, Lothario II. Saxoniæ Duce à Proceribus electo.

Anno MCC. LXXIV. Concilium Lugdunense II. à Gregorio X. celebratum, in quo totum jus Pontificem Romanum eligendi solis Cardinalibus, exclusis non tantùm Principibus, sed etiam populo, collatum. *(c)* Sciendum enim est, fuisse longissimo usu receptum, ut electionem Romani Pontificis votum, & optio Romani populi præcederet, quod expresse S. Cyprianus testa-

(a) Vide Baron. & Spondan. ad Annum M. LVI.
(b) Vide etiam Maynb. de la decad. l. 4. f. 352.
(c) V. c. ubi. 3. de elect. in 6. §. præt. & §. ceterùm.

tur *epist.* 4. *&* *epist.* 52. & videre est in omnibus fere summorum Pontificum antiquis electionibus, idque exemplo Eleazari, quem Deus coram universo populo consecrari Pontificem jubet; & Apostolorum *Actorum* 1. *&* 6. Qui mos diutissimè observatus est, ut apparet in electione Alexandri III. qui Anno MCLIX. Pontifex communi Clericorum, populique voto renuntiatus est. Imperitè, sed more suo, Novatores ab exemplo Apostolorum, usuque Ecclesiæ, divinum præceptum deducunt: nec enim aut Christi aut Apostolorum exempla in præceptis sunt, alioquin in quàm multa præcepta ipsi offenderent; usus Ecclesiæ in ijs, quæ ad fidem non pertinent, mutari potest, debetque, ut necessitas exigit, præsertim auctoritate Ecclesiæ: & mirum est à Novatoribus usum, moremque fidelium allegari, & pro præcepto urgeri, cùm ipsi nullis Ecclesiæ præceptis, nullaque traditione stringi velint. (*a*) S. Aug. docet in ijs, quæ ad fidem non pertinent, sed ad solos mores, penes Ecclesiæ arbitrium esse, ut alias & alias leges statuat, & antiquis abolitis novas sufficiat: cùm enim leges humanæ moribus, temporibus, utilitati alijspue circumstantijs aptari debeant; sicuti ista mutantur, ita & leges mutari oportet, alioquin quæ priùs salubres, posteà rebus mutatis noxiæ evadent; nam & medicus mutatis in corpore humano morbis, mutabit medicinas, numquam eodem remedio contrarijs malis profuturo; quod nisi faciat, non tam curabit, quàm perdet, & quæ priùs fomenta, posteà venena fient; & hæc est illa serpentis prudentia nobis à Christo in Evangelijs commendata: verno enim tempore appetente, hausto fæniculi succo, senectam & antiquitatem exuit, & in novam membranam transit; sic prudens, cùm tempus & res poscunt, non dubitabit antiquis legibus novas supponere.

Ex hactenus de Romanorum Pontificum electione dictis, facilè conijcias, quæ Episcopalium electionum conditio fuerit; quis enim dubitet Principes sæculares, qui tantùm sibi juris in Papam sumebant, multò plus in Episcopos sumpsisse? ergo vix aliquas in Germania, Gallia, Hispania, electiones Antistitum reperias, quæ non ex Principum aut consensu, aut voto, aut imperio fierent, quamvis ut suprà notatum, id graviter Canones prohiberent, cùm Principum voluntas pro imperio esset, imperium verò pro necessitate,

(*a*) Vide S. Augustin. l. 2. de Baptism. contra Donatistas. c. 3. & 9.

ſitate, ſicque electionum libertas pessum ibat. Vide multa exempla electionum regio conſenſu aut imperio factarum apud Gregorium Turonenſem. (*a*) Huic malo ut Concilium Pariſienſe III. mederetur, edidit Anno DVII. can. 7. quo vetabantur electiones regio imperio violari, & à Rege electi omnino ſacerdotijs arcebantur. Anno tamen DXLIX. Concilium Aurelianenſe v. licèt can. II. electiones Epiſcoporum ſolis Clericis, & populo concedat, vetetque ne Principes ad *conſenſum faciendum* (verba ſunt Concilij) *cives aut Clericos, quod dici eſt nefas, inclinent*: canon tamen 10. approbationem electionis Regiæ voluntati permittit. Idem in Concilio v. Pariſienſi Anno DCXV. & edicto Regis Clotarij confirmatum, ſicque conſuetudo in jus & legem verſa. Idem quoque jus Regibus Hiſpaniæ (nam Gothorum Reges nominationem Epiſcoporum jam olim ſibi vendicaverant) in Concilio Toletano XII. can. 6. aut collatum, aut confirmatum eſt Anno DCLXXXI. habetur is canon apud Gratianum *canone 25. d. 63.* Videntur Reges Galliæ Hiſpaniæque exemplum à Græcis Imperatoribus accepiſſe, qui ultrò in electionibus Patriarcharum, aliorumque Epiſcoporum ſibi tribuebant, & exempla, hiſtoriam Eccleſiaſticam legentibus, paſſim occurrunt. Septimo ſæculo labente Martellus rerum in Francia potitus, unà cum alijs juribus Eccleſiaſticis etiam electiones ſibi adſcripſit; maximè Clericorum palatinorum, ùt videre eſt apud Lupum Ferrar. *epiſt. 81. 98. & 99.* Quæ res & Martello fatalis fuit, & Eccleſiæ, tantâ rerum omnium inductâ confuſione, tantâ morum corruptelâ, ut Epiſcopatibus laici fruerentur, teſte S. Bonifacio *epiſt. ad Zachariam Papam*, & Hadriano I. *in privilegio Eccleſiæ Rhemenſi dato apud Flodoard.* Huic malo ut mederetur Zacharias Papa, Pipino Francorum Regi privilegium dedit, ad omnes Regni vacantes Eccleſias, Epiſcopos nominandi. Id expreſsè teſtatur Lupus Abbas Monaſterij Ferrarienſis apud Senonas in Gallijs in epiſt. ad Amulum Archiepiſcopum Lugdunenſem : eſt verò epiſtola 81. additque cauſſam conceſſionis, *propter temporis acerbitatem.* Teſtatur etiam Joannes X. PP. epiſtola ad Herimannum Colonienſem Anno DCCCCXXI. ubi, *Sicut priores ſuos Anteceſſores, noſtrorum Anteceſſorum auctoritate, Epiſcopum per unamquamq; parochiam ordinare probabiliter ſtatutum eſt, ita ut Carolus Rex faciat ordinando ſtatuimus.* Fatetur etiam Maynburg

(*a*) Lib. 4. c. 7. & II. & c. 15. & l. 5. c. 47. & l. 6. c. 39. & l. 3. c. 2. & l. 8. c. 23.

burg histor: Iconoclast: *f. 259. l. 2.* & præsertim Florus cognomento Magister, Diaconus Ecclesiæ Lugdun. omnium ore laudatissimus: hic in fragmento de electione (quod circa annum DCCCXX. scripsit edidítque post Papirium Massonum Stephanus Balluzius, & habetur ad calcem operum S. Agobardi) *Omnium* inquit, *Ecclesiarum Antistites absque ullo consulto mundanæ potestatis à temporibus Apostolorum, & posteà per annos fere 400. ordinatos fuisse constat.* & infrà. *Quòd verò in quibusdam Regnis posteà consuetudo obtinuit, ut consulto Principis ordinatio Episcoporum fieret, &c.* Est quoque celebre testimonium Paschalis II. in privilegio investiturarum Henrico Imperatori concesso, apud Malmespuriensem *l. 5.* & della Marca *l. 8. c. 20. n. 4.* ubi conceptis verbis hoc privilegium summis Pontificibus adscribitur. Id verò privilegium varias ob caussas Regibus Francorum à Zacharia concessum; quòd calamitas temporum id exposceret, potentioribus laicis Episcopatus involantibus, qui non aliter quàm Regiâ potestate coërceri poterant: quòd Pipini ingentia in Ecclesiam Catholicam, Sedemque Romanam merita essent, quibus meritò præmium aliquod debebatur: quòd longâ consuetudine Regius consensus jam olim interpositus electionibus esset, & consensus jam fere in imperium transisset. Prudentis ergo consilij fuit, concedere quod prohibere non poterat, necessitate in legem & præmium versâ. Hoc ergo jus & privilegium in Pipini successores propagatum est; enimverò ante privilegium Zachariæ Reges non jure, sed facto eligebant; nec electioni aliud præter consensum accommodabant.

Anno DCCCXVI. Ludovicus Pius Pipini Nepos Aquisgrani in celeberrima synodo, ad Episcoporum preces, id ardenter expetentium, electionibus veterem usum, canonicam libertatem restituit, permisítque Episcopos ex Cleri, populíque consensu eligi. Sic habetur *l. 1. capitular. c. 48.* Eodem decreto Ludovicus vetuit, ne, quod fieri solebat, sacerdotia muneribus emerentur, qui turpissimus quæstus à Theodorico Gothorum Rege inductus est, teste Gregorio Tur. *de vit. patr. c. 3.* adeò ut non Imperatoribus & Regibus tantùm, sed etiam Episcopis ordinantibus pecunia solvenda esset, idque vario prætextu, Enthronismi, Emphanias, Pastilli, &c. unde Enthronistica, & Emphanistica vocabantur; quorum modus

modus à Justiniano in Patriarchis reductus fuit ad 20. libras auri; in tenuioribus Episcopatibus ad 300. vel 200. solidos. (*a*)

Quamvis verò Ludovicus Imperator libertatem eligendi Episcopos Clero reliquerit, non ideò tamen necessitatem Regij assensûs videtur remisisse, ùt apertè constat ex ijs, quæ Florus loco citato, Concilium Parif. Anno DCCCXXIX. celebratum *l. 3. c. 22.* quod habetur *Tomo 3. Concilior.* Hincmarus *epist. 12.* Patres in synodo apud Theodonis Villam Anno DCCCLIV. Joannes PP. X. *ep. ad Herimannum Coloniensem.* Anno DCCCCXXI. Flodoardus *l. 3. Histor: Rhem: cap. 35.* Flodoardus in chron: Anno DCCCCLXII. testantur; denique Sigerius in vita Ludovici Grossi, ubi scribit in Conventu Catalauni habito, Archiepiscopum Trevirensem coram Paschali II. & Ludovico Rege testatum esse, à tempore Gregorij M. antequam electio publicaretur, admoneri Imperatorem solitum; cui si electus placeret, tunc demum electionem vulgatam fuisse, & Episcopus consecratus Imperatorem adibat, petebatque Regalia, quæ cùm per annulum, pedumque accepisset, homagium Cæsari præstabat. Assensus tamen, aut voluntas Regia nullam inducebat necessitatem eligendi quem Rex optabat, ùt eleganter, prolixeque docet Hincmarus loco cit: nec omisso Principis assensu irrita electio reddebatur, sed tantùm litibus ac discordijs exposita, teste Floro citato, & tunc quoque suas partes Pontifices Romani interponebant, quod fatetur Petrus de Marca. (*b*) Hic status electionum fuit usque in Annum MCXXII. quando in Concilio Lateran: sub Callisto II. Pont: Max: electiones Episcopales in plenissimam libertatem assertæ, & ab omni Regio assensu exemptæ, salvâ tamen Regibus feudorum & Regalium investiturâ per sceptrum faciendâ. Anno tandem MDXV. post insignem ad Marignanum victoriam, cujus merces & præmium ducatus Mediolanensis fuit, Franciscus I. Galliarum Rex cum Leone X. Bononiæ congressus, abolitâ Pragmaticâ sanctione, tot discordiarum matre, Concordata inijt, quibus jure eligendi à Capitulis avocato, integra facultas ad Episcopatus vacantes nominandi, Regi concessa est; jus tamen electiones & nominationes confirmandi Papæ reservatum. Eadem Concordata in Concilio Lateranensi sess: 2. lecta & approbata sunt, ac Conci-

O lio

(*a*) Vide Novell. 123. c. 3. & c. 16. & l. si quemquam. Cod. de Episc. & Cler.
(*b*) Lib. 8. cap. 16. num. 6.

lio Lateranensi Sess. 2. lecta & approbata sunt, ac Concilij auctoritate firmata. Pragmaticam hanc sanctionem consensu Ecclesiæ Gallicanæ Carolus VII. Galliæ Rex Anno MCCCCXXXVIII. ediderat, quâ decreta Concilij Basileënsis recipiebantur, illa inprimis, quibus libertas electionum reddebatur, & gratiæ exspectativæ, ac Beneficiorum reservationes vetabantur. Sæpe in hanc Pragmaticam Roma declamavit, irrito semper conatu. Pius II. Ludovici XI. primus animum flexit, evicitque, ut Pragmaticam aboleret, sed repugnante Parlamento, nec finem querelis ponente, iterum Pragmatica valere jussa, iterum in usum deducta. Conati sunt quidem Sixtus IV. & Julius II. illam evertere, sed nullo eventu; donec inter Leonem X. & Franciscum I. conventum est. Doluit enim verò Clerus Gallicanus hac conventione, seu Concordatis libertatem eligendi sibi ademptam, & ideò ad futurum Concilium generale provocavit. (a) Sed vix est, ut aliquid hac provocatione sperare possit, concordatis in Concilio Lateranensi confirmatis, quod Concilium pro generali Reges Galliæ etiam habuêre, & publicè professi sunt, ùt ex actis Concilij patet, ad illud Ecclesia Gallicana sæpe vocata, multumque exspectata est, submotis, quæ obtendebantur, impedimentis. Multiplex ratio Regem ad hanc cum Pontifice conventionem movit: quòd gravissimo bello cum Carolo Imperatore implicitus mallet Pontificem amicum, quàm hostem habere: quòd Ecclesiâ Gallicanâ sæpius ad Concilium vocatâ, nec tamen comparente, timendum erat, ne Patrum suffragijs Pragmatica damnaretur, sicque aut invitus caussâ caderet, quod & damni & dedecoris plenum erat, aut perpetuis litibus, ac schismate, cum Romanis Pontificibus collideretur, quod eo potissimùm tempore, cùm à Carolo sævissimum bellum instaret, omnino fugiendum: prudentis ergo Consilij fuit, tempestatem præoccupare, navigio in tutum, nec sine spolijs, recepto; ijs enim concordatis jus omne electionum lucrabatur, nec leviores Pontificem caussæ movebant: Cum potentissimo Rege, eoque & victore, & vicino, recepto Mediolano, pacem jungebat: Annatas à Concilio Basileensi vetitas lucrabatur: Pragmaticam sanctionem, toties irritoque conatu, à summis Pontificibus appetitam delebat, & tandem Concilium Basileense patrocinio floren-

(a) Teste de Marca lib. 6. c. 9. & c. 10.

florentissimi Regis exuebat. Nec Clerus Gallicanus de sublatis electionibus conqueri posse videbatur. Cur enim non posset Leo Papa id Francisco Regi concedere, quod jam dudum Zacharias Pipino, Clero Gallicano nihil contra moliente? quòd si minus in Francisco meriti, quàm in Pipino fuit, non minus tamen in Leone necessitatis. Deinde modicum id erat, quod per concordata Clero adimebatur; nam etiam ante concordata assensus Regis eligendis Episcopis necessarius erat, immo preces Regiæ ex præscripto Pragmaticæ sanctionis, electiones prævenire, & poterant & solebant. Quis verò nescit preces Regum pares imperio esse? juxta illud Taciti, & Ausonij: *Potentissimum impetrandi genus est, cùm rogat, qui potest jubere; tunc enim preces quidem sunt, sed quibus contradici non potest.* Nihil ergo concordatis, præter nomen electionis Clero ademptum, collatione ipsâ dignitatum, precum obtentu, jam in Reges translatâ. Et in hoc fortè sensu sustineri utcumque potest, quod scribit Maymburg, *Histor. Iconoclast. l. 2. f. 259.* pactis inter Leonem & Franciscum initis, nullum novum jus Galliæ Regibus quæsitum, sed illud tantùm confirmatum, quod privilegio Zachariæ jam olim obtinebant. Id verum est, si velit preces Regias electionibus interponi solitas, eundem penè effectum habuisse, quem jus nominandi, & præsentandi, per concordata Regibus permissum, quod etiam fatetur della Marca Archiep. Paris. *lib. 6. c. 10. n. 13.* extra hunc sensum falsum est, jus ad Episcopatus nominandi jam ad Reges ante concordata ex privilegio Zachariæ spectâsse; huic enim privilegio jam olim Ludovicus Pius renuntiaverat *l. 1. capitular. c. 84.* & in Concilio generali Lateranensi sub Callisto II. libertas eligendi Clero permissa, nec Regibus aliud præter assensum & approbationem relictum est. Et verò si per concordata nullum jus Regibus datum, quid caussæ fuit Clero Gallicano concordatis repugnandi ob electiones ademptas, appellandique ad futurum Concilium? Hæc ergo sunt, quæ de electionibus & nominationibus Episcoporum dicere habui, quod quidem, quantùm in re obscura implexâque fieri potuit, diligenter etiam per annorum seriem tractatum est, si quid verò me fugit, aut minùs Lectori arridet, veniam difficultati dabit, & meliùs aliquid in solem expromet. Nunc ad investituras pergo, quæ proximè ad electiones sequuntur.

Postquam Regum Christianorum indulgentiâ factum est, ut Ecclesiæ non solùm magnâ vi auri, argenti, gemmarumque, verùm etiam multis magnisque feudis, dominijs, ac jurisdictione, donarentur, hæc ipsa amplitudo, opesque servitutem Ecclesijs parârunt. Auctâ igitur in Episcopis potentiâ, aucta quoque aut invidia, aut cupiditas, aut formido, aut denique necessitas in Principibus est, eos sibi obstringendi, à quibus metuere poterant. *Duplex*, inquit Bernardus, *serm. ad Pastor. inf. dominium Prælatorum: habent enim Claves Ecclesiæ quibus claudunt, & nemo aperit; habent & Regalia, quia Domini sunt urbium & oppidorum, nec solùm Episcopatus sed etiam consulatus habent, ut meritò eis dicatur, quid ultra debui facere & non feci, sed quod datum est illis in adjutorium, factum est illis in scandalum.* Hinc ergo nata servitus electionum, & necessitas eos ad infulas provehendi, quos Reges aut juberent, aut saltem cuperent; quamquam idem fere erat cupere, quod jubere: natæ etiam investituræ, quæ vox Caroli M. tempore nondum erat ad significandam concessionem Episcopatuum instituta, ùt notat Baronius, & post illum Marca, *l. 8. cap. 12. n. 7.* Cùm enim lege Salicâ (quâ solâ Reges utebantur) qui fundo aliquo, aut feudo, jure beneficiario, à Rege donabantur, in signum traditæ potestatis, baculum, festucam, aut aliquid simile acciperent, & secutis post annis, gladium etiam, aut vexillum; idem quoque ad Episcopos extensum, ut videlicèt feuda, & Regalia Episcopatibus annexa, traditâ à Rege Cruce, annuloque, post electionem acciperet, & juramento etiam, quod homagium, vel hominium dicebatur, eidem Regi se obstringeret, id verò fiebat manu Episcopi in Regiam manum insertâ. Hoc ergo ritu investitura dabatur, quæ, ùt dixi, Crucis annulique traditione, & juramento constabat; & hoc modo investiti à Regibus reperiuntur, S. Rembertus Archiepiscopus Bremensis à Ludovico Pio, S. Romanus Episc. Rothomag. à Clodovæo II. Ulstanus Episcop. Vigorniens. à S. Eduardo. Ivo Carnotens. à Philippo I. (a) Nec mirum videri debet hujusmodi investituris etiam sanctos acquievisse: id quippe in usum & morem transierat, & nondum summi Pontifices damnaverant, nec ad aliud spectare videbantur investituræ, quàm ad Regaliam & feudorum concessionem, non verò ad

(a) Vide Ivon. epist. 8. & 190. Matthæum Paris. in Eduard. & Auctarium vitæ SS. Remberti & Romani.

ad officium Episcopale, aut dignitatem spiritualem; & ideò à Callisto II. tandem in Concilio Lateranensi admissæ sunt; eratque in omnium oculis exemplum B. Gregorij, qui imperatam pecuniam adepti Pontificatûs præmium Mauritio Imp. solverat, id verò longè pejus investituris erat; sed necessitas vicit, nec pecunia ideò data, ut Pontificatum emeret, quem maximè fugiebat; sed ut occurreret pejoribus malis, &, ùt Theologi loquuntur, *redimendæ vexationis causâ.* Anno MLXXVIII. primus in Concilio Rom. V. teste Malmesburiensi in Wilhelmo I. Gregorius VII. investituris bellum indixit, easque & homagium Regibus præstari ab Episcopis solitum omnino vetuit, anathemate in Reges & Imperatores pronuntiato, qui illas darent acciperéntve. Enimverò classicum hoc fuit, quo diuturnis & gravissimis bellis prælusum est, Ecclesiâ Romanâ Imperioque diu multumque collisis. Causæ investituras delendi hæ à Gregorio prolatæ. *Eas ab Hadriano II. & Concilio Oecumenico VIII. can. 22. jamdudum proscriptas esse; Regum esse palatia & urbes condere, easq; quibus vellent donare, non verò infulas & sacerdotia; hæc extra Regiam potestatem esse, solisq; sacerdotibus commissa, non ergo quæ Regum non sunt, donari à Regibus posse; quid verò esse investituras, nisi Episcopatuum donationes? à Regibus crucem, à Regibus annulum, à Regibus virgam pastoralem electis dari, quid hæc aliud, quàm Episcoporum insignia esse? & quid aliud sit Episcopos facere, quàm hæc conferre? cogi sacerdotum greges aulas & castra sequi, alioquin ignotos neglectosq; procul infulis haberi, ijs solùm admotis, qui Regium latus sequerentur, sicq; non merito, non virtuti, sed gratia tantùm & obsequijs dignitates locari, immo, quod turpius & nefas dictu sit, Episcopos pecuniâ fieri, & velut in publico mercatu Ecclesias ijs cedere, qui plus pretij obtulerint; sic fieri, ut sceleratissimi quiq; integerrimis ac probatissimis præferantur; quanto hoc Regum dedecore, Ecclesiæ contemptu, animarum periculo damnoq;? quo deinde vultu egregios hos Antistites ausuros Regibus obsistere, quibus tot vinculis astringantur? populos monere, quos exemplis corrumpant? nihil aliud investituris agi, quàm ut disciplinâ Ecclesiasticâ penitùs excisâ, & Reges fræno, & Antistites reverentiâ, & populi verecundiâ peccandi careant: nullum ergo remedium tot malis superesse quàm ut fontes claudantur, unde illa proveniunt. Frustra verò tuendis investituris privilegia usumq; prætexi; primò enim privilegium nullum ostendi posse, quod enim illud? quando & à quo datum? deinde non plus firmitatis privilegio quàm legi esse, hanc verò, cùm in publicam perniciem vertitur, aut planè extingui, aut saltem à*

legitimò Magistratu deleri posse, & tandem omni jure sancitum esse, ut abusu privilegia tollantur; abusum verò nullo temporis decursu muniri, & pestis more, quantò diuturniorem, tantò pejorem esse. Hæ fere rationes erant, quibus Gregorius investituras persequebatur. Opponebant ex adverso Principes. *Duo in Episcopatibus spectari posse, & sacram dignitatem, & jura ac dominia temporalia; hæc investituris, non illa à Regibus dari; nec enim tantum aut ignorantiæ, aut impietatis Regibus esse, ut sibi, quæ Dei sunt, usurpent. Si non erubescant Principes thesauros suos Regiasq; opes in Episcopos effundere, cur isti erubescant à Principibus accipere? & si accipiunt, cur nolint palàm profiteri? alterutrum eligendum Episcopis esse; aut investituras accipere, aut Regijs Patrimonijs carere; hanc esse naturam feudi, nec posse aliâ conditione tradi. Nullum hactenus è tot retrò Pontificibus ausum hunc lapidem moliri; litemq; Regibus intendere, solum Gregorium post tot annorum decursus novam aciem instruere pacemq; turbare, num ergo tot alij & sanctissimi Pontifices, aut oculis carebant, quibus hos abusus ac sacrilegia viderent, aut linguâ calamoq;, quibus proscriberent? mirum ergo esse, aut illos non vidisse, quæ modò Gregorius videat, aut Gregorio non probari, quæ illis semper probata sint. Siqui abusus hujusmodi investituras incurrant, paratos Reges opem omnemq; operam illis purgandis polliceri; Gregorij tantùm esse remedia præscribere, non defuturos suis partibus Principes, quorum æquè ac Pontificum intersit ijs infulas imponi, qui Ecclesiæ æquè ac Regno dedecori non sint. Ceterùm si omnia illa è medio tolli oporteat, quæ abusu aliquo fœdantur, parùm esse Gregorio investituris irasci, totum orbem vertendum esse, cùm totus abusibus scateat, prudentem agricolam sterilibus quidem aridisq; ramis arborem purgare, non tamen excindere, alioqui pejus remedium periculo fore.* Hæc Gregorio pro investituris objecta ab illis sunt, qui Principum partes tuebantur, præsertim Ivone Episcopo Carnotensi. (*a*) Offensus vehementer est hâc epistolâ Urbanus II. eoque indignatio processit, ut Ivo de Episcopatu deponendo cogitaret, ùt patet ex ejusdem epistola. *68.* sed Urbano paullo pòst è vivis sublato, Ivo in gratiam cum Episcopatu redijt. Victor III. Pontif. Max. qui Gregorio successerat Anno MLXXXVII. in synodo Beneventana æquè sub anathemate Investituras prohibuit. Idem ab Urbano II. in synodo Claremontana repetitum Anno MXCV. *can. 16.* adhibitum tamen temperamentum est, ut videl. Reges abstinerent tantùm solemnitate annuli & virgæ pastoralis, aliàs jure suo uterentur. Ita colligitur ex *epistola 60.* Ivonis: constat verò, decretis Urbani synodi-

(*a*) In epist. 65. ad Hugonem Archiepisc. Lugdun.

nodique Reges Galliæ acquievisse. Paschalis II. qui Urbano successit, constantissimè Investituris obluctatus est, Anno tamen MCVII. post acre cum Henrico Rege Angliæ certamen ita conventum est, ut electi homagium quidem Regi præstarent, hic tamen nullum per baculum annulumque investiret. Sed multò gravior ab Henrico IV. Imp. tempestas in Paschalem incubuit. Hic Gregorij VII. & Urbani II. vestigijs insistens, repetitis Concilijs, Imperatoribus investituras abrogaverat, anathemate in Episcopos vibrato, qui illas à laicis reciperent. Henricus altâ dissimulatione iram contegere, & tandem rebus toto Imperio compositis, florentissimis copijs cinctus, inter quas tricies equitum millia, in Italiam movere. Color expeditioni quæsitus, velle Imperatorem Romæ more Majorum coronari. Copiæ, quò iter commodius esset, bifariam per Tyrolim & Sabaudiam divisæ Mediolani convenerunt: hinc Romam progressæ sunt, expugnatis deletisque urbibus, quæ militem morari auderent. Pontifex ubi exercitum prope urbem vidit, suspicatus quod erat, obtentu pacis vim admoveri, Legatos mittit pacemque his conditionibus impetrat; Imperator investituris cederet, Pontifici Romano vitam, libertatem, largitiones à Pipino, Carolo, Ottone alijsque Imperatoribus factas tueretur: Pontifex verò Imperatorem coronaret, juberetque Episcopos Regalia, feuda, ditionesque, quas à Regibus accepissent, restituere, solisque aris, ac fidelium oblationibus, ùt olim in primitiva Ecclesia, contentos esse. (a) Subscriptum utrimque, conventúmque in has conditiones; sed, ùt eventus docuit, irrito effectu, Episcopis Germaniæ, quorum spolia petebantur, nunquam consensuris. Henricus Romam invectus est, interque plausus communesque omnium voces eum Imperatorem & Augustum acclamantium, Vaticanum intravit: rogatus verò à Paschali, ut, quod jam priùs spoponderat, investituris palàm cederet; cessurum se respondit, si Episcopi Regalibus feudisque abirent, quæ ab Imperatoribus acceperant; hîc enimverò querelæ, strepitus clamorque Episcoporum negantium posse Ecclesias suas Pontificis Romani arbitrio spoliari, ipse priùs provincijs Regnisque, quæ à Pipino & Carolo acceperat, renuntiaret, secuturam exemplum Germaniam; hanc verò nudari, Româ tot Principum Regumque spolijs onustâ, iniquum esse. Dum

(a) Vide epist. Pasch. 22. ad Henric. & Chron. Cassin. lib. 4. cap. 37.

vis ſe Catholicos eſſe dicerent, & hæreſes Arianam ac Neſtorianam execrari. Hæreſis ergo non ex animo, qui occultus eſt, ſed ex facto æſtimabatur: rurſus hæreſin cenſebant eorum ſententiam, qui dicerent, inveſtituras toties ac tot Concilijs, ſummorumque Pontificum decretis vetitas, nihilominùs licitas eſſe. (*a*) Ipſe Ivo Epiſcopus Carnotenſis (*b*) negat quidem, ſententiam inveſtituras defendentium hæreticam eſſe, fatetur tamen ſchiſmati vicinam; cùm tamen annulus, & virga ſigna ſint ex ſua natura indifferentia, nec inveſtituræ Divino aliquo, ſed humano tantùm jure prohibitæ; potuiſſe illas, immo & debuiſſe à Paſchali Pontifice Imperatoribus majoris mali, & ſchiſmatis vitandi causâ concedi. Hæc ferè ſunt, quæ in hac celebri controverſia utrimque magnaque animi contentione jactabantur. Paſchalis factorum pœnitens abire Pontificatu ſtatuerat, ſed permiſſus non eſt. Tandem in Concilio Lateranenſi Anno MCXVI. ſeipſum ignaviæ accuſans privilegium Henrico datum damnat revocatque, & inveſtituras, eoſque qui illas darent reciperentque, perpetuo anathemate ferit, nullâ tamen Henrici mentione factâ, quem ſe nunquam excommunicatione percuſſurum juramento promiſerat. Paſchali è vivis ſublato, Gelaſius II. omnium voto ſuffectus eſt, ſed quòd palàm edixiſſet, ſe nunquam inveſtituris aſſenſurum, ab Imperatore Germaniſque Romam pervolantibus graviſſima paſſus confectuſque ærumnis eſt. Succeſſit Calliſtus II. à quo tandem, ùt ſuprà dictum eſt, pax Imperio & Eccleſiæ reddita eſt, electiones Epiſcoporum ab Imperatoribus ad Clerum translatæ, ipſis verò Imperatoribus inveſtituræ Regalium relictæ, ſic tamen, ut non per annulum pedumque, ſed per ſceptrum darentur. Ejuſdem Calliſti decreto abolitum jus homagij ab Epiſcopis præſtari ſoliti; hujus ſolemnitas erat, ut Epiſcopus Regiæ manui ſuam ſupponeret, ſicque fidelitatem juraret; juramentum enim fidelitatis jam olim in Hiſpania, Gallia, Anglia, & Germania ab Epiſcopis præſtari Regibus ſolebat. (*c*) Hic ergo

P in-

(*a*) Vide epiſt. Joannis Archiepiſc. Lugdun. quæ inter epiſt. Ivon. eſt. 227.
(*b*) Epiſtol. 233.
(*c*) Vide Concil. Toletanum 16. & Duziacenſe (oppidum Provinciæ Rhemenſis) ex Malmesb. l. 2. de geſtis Pontif. Angl. & l. 3. videantur Concil. Toletan. 4. c. 75. & Tol. 10. c. 2. & Concil. Turon. 3. c. 1. & Aquisgr. Anno DCCCXXXVI. c. 12. & Gratian. in 22. q. 5. ubi eleganter effectus juramenti fidelitatis deſcribuntur.

investiturarum ortus, progressus, exitusque fuit. P. Maymburg *lib. delle decadenze. f. 408.* Sanctum Anselmum Archiepisc. Cantuariens. imprudentiæ notat, parumque rebus gerendis accommodatum dicit, quòd homagium Henrico Regi Angliæ præstare, ab eoque investituras accipere diu recusaverit. Verùm quàm lubricæ sint hujus Critici censuræ, quámque ad Aulæ potiùs gratiam, quàm veritatis (quod in Ecclesiastico meritò displiceat) compositæ, tu ex historia cognosce. Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem, quòd contra Guibertum Antipapam pro Urbano II. staret, Guillelmus Rex abire in exilium jusserat: Guillelmo extincto Henricus successerat, à quo Anselmus revocatur. Paullo pòst investituras accipere, Regique homagium præstare rogatus, negat se id facere, tot Concilijs, tot Pontificibus prohibentibus, posse; missurum tamen Romam, qui sensa Pontificis perquirerent, Episcopos canonum custodes, non corruptores esse; quid Angliam, quid Galliam, quid Orbem universum dicturum esse, si, quæ nuperrimè in Concilio Romano tot Patrum suffragijs sancita fuerant, subverti ab Anselmo viderent? Romam ergo à Rege, ab Archiepiscopo Legati ad Paschalem missi: Paschalis investituras omnino damnare: repetita iterum legatio, at æquè repetita repulsa. Sed cùm legati à Rege missi corruptique muneribus dicerent, Paschalem investituris acquiescere, nec tamen voluisse id litteris commendare, ne gratia in exemplum transiret, id verò constanter pernegarent, quos Archiepiscopus miserat, idque allatis à Pontifice ad Anselmum litteris confirmarent, tertia ad Pontificem legatio instructa, sed à pontifice responsum, non posse investituras à se permitti, quas toties Prædecessores damnaverant; idque decreto firmavit, quod in Concilio Lugdunensi lectum acceptumque est. Quid Rex faceret toties repulsus? ipsum Anselmum, & Wilhelmum electum Exoniensem Episcopum mittit, qui Pontificem flectant. Tanta Wilhelmi perorantis eloquentia fuit, ut, cùm dicendi finem fecisset, omnes admiratione suspensi hærerent, obstinatoque silentio, quæ ab Anglo dicta fuerant, comprobarent. Additi Wilhelmo animi: *Illud*, inquit, *scitote, priùs Henrico Regi, & coronam, & caput, quàm investituras adimi posse.* Hîc Pontifex rupto silentio, vultuque in majestatem composito, *Et ego*, inquit, *ne quidem pro capitis mei redemptione patiar illum investituras habere.* Secuta omnium

Pur-

Purpuratorum, & Antiſtitũ acclamatio Pontificem collaudantium. Anglus ſilentio, & pudore defixus. Henricus verò Rex Anſelmum regno, & Archiepiſcopatu abſtinere jubet, ſed paullo pòſt revocatum, omni honore cultúque excipit; convenerat enim inter Pontificem Regemq́ue, ut hic quidem homagia ab Epiſcopis reciperet, eosq́ue, quod temporalia ſpectat, inveſtiret; annuli tamen, pedíque collatione abſtineret: quod ubi Anſelmo ſignificatum, promptiſſimè acquievit: hinc priſtina illi à Rege gratia. Sic Anſelmi certamen habuit. Jam hîc lectoris arbitrium eſto, annon omnes ab Anſelmo prudentiæ partes expletæ. Quòd Legatos Romam miſerit, quòd diſtulerit, quòd rogaverit, quòd ipſe in Italiam venerit, quòd acceptâ ſemel à Pontifice indulgentiâ continuò acquieverit; hæc omnia reverentiæ in Regem ſuum data: quòd verò tot à Gregorio, ab Urbano, à Paſchali, à Romano, Lugdunenſi, aliisque Concilijs decreta Regiæ voluntati, ſuisque commodis præhabuerit, id planè paſtoralis conſtantiæ ac libertatis fuit; plus enim Epiſcopus Pontifici ac Concilijs, quàm Regi ſuo debet; cùm & ipſi Reges Concilijs, ac Pontifici ſubdantur. Iubet Rex, Vetat Papa, cujus imperium præferas? Regium? ſic omnino Maymburgo viſum, ſed aliter Anſelmo; ſed quantò Anſelmus melior majorq́ue, tantò hujus melior æquiorq́ue ſententia. Jam ad ultimum Regaliæ caput, quod in cuſtodia, ac uſufructu bonorum Epiſcopalium ſede vacante conſiſtit, calamus vertendus eſt.

Primis Eccleſiæ temporibus non alij Epiſcopis proventus erant, quàm fidelium oblationes, decimæq́ue; his ſuſtentabantur. Conſtantinus lege lata (*quæ eſt prima C. de SS. Eccle.*) permiſit fidelibus, ut bona ac latifundia, quæ vellent Eccleſijs relinquerent: hinc Eccleſiarum opes vehementer auctæ. Divi Auguſtinus, ùt eſt in ipſius vita apud Poſſidium *c. 22.* & Chryſoſtomus *hom 22. in Math*: quo & curis rerum temporalium, & invidiâ ex opibus ortâ levarentur, latifundia, quæ Eccleſijs obvenerant, Laicis permittere conati ſunt, ſolis oblationibus victuri, ſed numquam perſuaderi fidelibus hoc potuit. Præcipua Clodovæi, Pipini, Caroliq́ue M. liberalitas fuit, integras provincias, immo Regna Eccleſijs donantium. Nec cauſſæ tam largæ profuſionis aberant. Summis & ipſi beneficijs ab Eccleſia affecti erant. Huic Clodovæus Religionem, & cum Religione tot victorias & incrementa, Pipinus Regnum,

 Caro-

Carolus Imperium debebant. Intererat quoque Episcopos potentiâ & opibus augeri, ij siquidem nec bellis gerendis, nec rebus novandis apti, minùs Imperatoribus afferebant metûs, plus verò fidelitatis; quam fuisse caussam Carolo M. Episcopos ditandi notat Malmesburiens. *de gestis Reg. Angl. l. 5.* Notat etiam Baronius ad Annum MLV. cùm hoc ipso sæculo Canones pænitentiales, expiandis in hac vita peccatis revocati essent, & tamen ob eorum acerbitatem, peccandique frequentiam, quàm plures aut spem veniæ deponerent, aut pænitendi conatum; pænarum redemptio induci cæpta est, ut quantum videlicèt pauperibus, aut Ecclesijs donaretur, tantum pænitentijs decederet; hinc à divitibus profusæ donationes. Auctis ergo Ecclesiæ opibus, ne deessent, qui illas curarent, sacris canonibus sancitum est, ut ijs Oeconomi, qui ex Clero legi debebant, præficerentur. *ita statutum in Concilio Chalcedonensi can. 26. Hispalensi secundo cap. 9. Toletano quarto cap. 47. Niceno secundo c. 11.* (*a*) Præcipuum verò Oeconomi officium erat, ut defuncto Episcopo, proventus Ecclesiæ curaret, custodiretque successori tradendos. Concil. Chalcedon. *can. 25.* & ibi Zonaras. Et cùm Principes sæculares vacante Ecclesiâ facultates redditusque sibi vendicarent, severè id eis prohibitum in Concilijs *Ilerdensi c. 16. Chalcedonensi c. 22. Claremontano, Laterar. & c. V. c. 22. & 25. 16. q. 7. & Concilium Francofordiense* Anno DCCXCIV. *can. 41. Pontigon.* Anno DCCCLXXVI. *can. 14. Trosleianum* Anno DCCCCXXI. *can. 14.* sed Nullæ leges coërcendæ Principum cupiditati pares fuêre, adeò ut nomine obtentuque custodiæ, omnia vacantis Ecclesiæ bona sibi Principes addicerent, nec solùm quæ titulo Regalium feudique Ecclesiæ obvenerant, sed etiam decimas, supellectilem, ipsasque Beneficiorum Ecclesiasticorum collationes. Videtur aliquibus hæc consuetudo circa sæculum undecimnm invaluisse, post Callisti II. cum Henrico Imperatore initam conventionem; enimverò nullam ejus mentionem Gregorius VII. Urbanus II. Paschalis II. & ipse Callistus fecêre, facturi utique, si illam agnovissent, ut qui ob solam Investituræ solemnitatem non dubitârunt tot Imperatoribus bellum indicere, seque, totámque Ecclesiam tot ærumnis, & persecutionibus involvere. Planè jam ab Anno MCLXI. sub Ludovico juniore, Philippo Augusto, Ludovico IX. Galliæ Regibus, hunc ipsum morem occupandi bona vacan-

(*a*) Vide etiam S. Gregorium l. 2. Epist. 22.

tantis Ecclesiæ obtinuisse, demonstrant varia exempla, quæ Auctor libertatum Ecclesiæ Gallicanæ congessit. *Tom. 2. tit. 5. tit. 16. tit. 4.* & della Marca *lib. 8. c. 22. n. 8.* Idem dicendum est, de Collatione Præbendarum, quæ nomine fructuum, pendente electione veniebant, quæque à summis Pontificibus Innocentio III. Anno MCCX. in caussâ Thomæ Argentolij à Philippo Augusto nominati Clemente IV. Anno MCCLXVII. Gregorio X. Anno MCCLXXI. aut approbatæ, aut saltem permissæ fuerunt, ùt apud citatos Auctores videre est. Illud tamen negari haud potest, hanc ipsam vacantium bonorum occupationem priùs saltem, quàm in legitimam consuetudinem transisset, gravissimis proborum censuris vapulâsse: Patres Concilij Troslejani *pessimum abusum.* Raymundus Comes Barcinonensis in privilegio Anni MCXXXVII. quod apud della Marca reperire est, *l. 8. Nefariam consuetudinem, detestabilem, & alienam ab omni jure divino, humanoq́.* Emmanuel Comnenus in constitutione Anno MCL. *Abusum vergentem in Dei Contemptum, legisq́, naturalis eversionem, indignum professione nominis Christiani.* Fridericus II. Imperator in constitutione de Año MCCXIII. (quam editâ Bullâ aureâ Año MCCXIX. confirmavit) *pravum abusum à suis majoribus inductum.* & ideò ijsdem constitutionibus ad Honorium III. Papam hunc abusum abrogat, abdicatque. Idem ab Ottone III. factum, qui ex Episcoporum ac Principum Germaniæ voto, hanc ipsam *pravam consuetudinem* (sic enim vocant) abolitam voluit, bonis morientium Episcoporum intactis, reservatisque Successori. Ita Principes Germaniæ Innocentio III. Anno MCC. significârunt. (*a*) Sed quidquid de hoc sit, hoc ipsum Regaliæ jus, quod solâ consuetudine, non lege nitebatur (saltem si proventus feudales excipias) tandem in privilegium, verúmque jus transijt, quando Gregorius X. in Concilio Lugdunensi Anno MCCLXXIV. Principibus concessit, ut ubi hactenus consuetudo obtinuerat, vacantium Ecclesiarum fructibus gaudere possent, excommunicatione percussis, qui hoc jus Regaliæ ad loca extenderent, ubi hactenus antiqua consuetudo non fuerat. Caussæ ob quas Patribus visum, posse Principibus hoc jus permitti, variæ fuerunt; quòd jam passim longâque consuetudine, ac infinitis penè exemplis hæc occupatio invaluisset, nec posset aboleri, nisi Principibus gravissimè offensis; necessitas ergo in privilegium

P 3 tran-

(*a*) Vide Baron. ad Annum 996.

transijt; quòd negari haud posset, ingentia fuisse Principum in Ecclesiam merita; istis ergo aliqua merces debebatur, & tunc præsertim, cùm instinctu Gregorij in sacrum bellum accingebantur, non tantùm immensos sumptus, sed etiam sanguinem profusuri; præsertim verò, quòd dignitas Episcopalis cùm non jure sanguinis, aut hæreditatis, sed tantùm electionis conferri posset, Episcopo extincto, feuda & Regalia devolvi ad Principem viderentur; donec alius in dignitatem succederet, & à Principe Regalium investituram per sceptrum acciperet; si enim, inquiebant, defuncto Antistite, feuda, latifundia, ditionesque ad Regem non redeunt, cur ergo electi Antistites à Rege investituram accipiunt? si enim non habet, dare non potest; aut si dat, ergo habet: quæ ratio in ijs potissimùm provincijs valebat, ubi *jus relevij* in feudis obtinuerat; mortuo siquidem vasallo, Dominus interim, donec hæres investiretur, proventus feudales, velut solatium levamenque translati in alios patrimonij recipiebat: & cum hoc onere feuda in Ecclesias transisse videbantur; Ceterùm si privilegium Concilij excludas, parùm hæ rationes Principum causam promovebant. Feuda enim Ecclesijs, non Episcopis donata fuerant, & ideò Episcopis sublatis, non ideò recidebant. Deinde vel in ipsis feudis, quæ Laicis conceduntur, quis nescit fructus, qui ante Investituram proveniunt, non Domino, sed vasallis & hæredibus deberi? & demus hæc omnia: quid de decimis, domestica supellectile, bonis mobilibus, & beneficiorum collationibus dicemus, quæ nec feuda, nec Regalia erant, & tamen à Principibus æquè occupabantur? & ideò ipsi Principes Regesque, ùt suprà vidimus, non tanti has rationes, aut prætextus faciebant, ut hanc occupationem non inter abusus & corruptelas referrent, eamque abdicarent: Ergo si verum fateri volumus, vera & unica Regaliæ origo cupiditas fuit, tùm consuetudo; ac tandem privilegium Concilij: hoc solùm Principes absolvit. Reliqua, quæ de investituris & feudis dicebantur, colores tantùm, qui numquam quærentibus desunt, non veritas erant; alioquin Patres Concilij Lugdunensis illimitatè hoc jus, & non tantùm ubi consuetudinis erat, Principibus indulsissent. Quia verò Concilium nihil de collationibus beneficiorum, sed tantùm de fructibus loquitur, noluit Bonifacius VIII. eo privilegio collationes contineri; sed à Philippo pulchro Galliarum Rege, & Joan-

an

ne Parisiensi, qui librum ea de re edidit, responsum; rationem Concilij Lugdunensis æquè ad collationes, ac fructuum receptionem spectare: æquè enim illos consuetudine, præscriptione, beneficijs Regum, ac concessione saltem tacitâ Pontificum niti. Quæ Patribus rationes fuere, vacantium Ecclesiarum fructus concedendi. Cæterùm jus Regaliæ in Gallijs extendi ad omnes provincias (præsertim Burdigalensem, Narbonensem, Arelatensem, & Auscitanam) non posse, docet ex edictis Philippi pulchri, Philippi Valesij, Ludovici XII. alijsque monumentis Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiens. *l. 8. c. 24. n. 8.* & apertè deduci videtur ex Concilio Lugdunensi, cujus fragmentum habes *cap. 13. de elect. in 6.* & hactenus de jure Regaliæ, cujus causam pleniùs Dissertatione primâ Galliæ Vindicatæ prosecuti sumus.

§. II.

§. II.

Rationibus, & exemplis ostenditur, animum passionibus agitatum in errores prolabi Ecclesiæ fatales.

SUMMARIA.

1. *Veritas placidum animum requirit, quod ratione, & auctoritate probatur.*
2. *Hæreses pleræq; contentionibus, & æmulationi principium debent, quod exemplis ostenditur Nicolai Diaconi.*
3. *Meletij, & Arij.*
4. *Luciferi Episcopi, & Tertulliani.*
5. *Lutheri.*
6. *Henrici VIII. Angliæ Regis.*
7. *Eâdem ratione propositiones Parisiensis Conventûs suspectas reddi.*

I.

SApienter in bello Catilinario monet Sallustius: *Omnes homines, qui de re dubia consultant, ab odio, ira, & amicitia vacuos esse debere:* Enimverò passiones tincturæ quædam sunt, quas si animus semel imbibat, ægrè alium colorem admittet; rationis libram in unam partem præcipitant, multisque modis veritatem excludunt.

Primò, quia impetu quodam, ùt dixi, voluntatem impellunt, secumque rapiunt, ut faciliùs contra torrentem naviges, quàm contra affectum semel incitatum. Deinde, quia voluntas cùm non

non eligat, nisi quod amat; nec amet, nisi quod placet; nec placeat, quod affectui repugnat; plerumque id eligitur, quod affectum mulcet: & quemadmodùm linguâ bile, aut absynthio corruptâ, quicquid infuderis, amarum erit: sic infecto passionibus animo quidquid dixeris, etiamsi verum, nisi affectui respondeat, displicebit, & respuet.

Et tandem passio plerumque, & vehemens præsertim, cum corporis alteratione humorumque conjungitur, qui excitatis velut nebulis objecta aut minora, aut majora, aut alia exhibent, quàm sunt; nec satis rationi permittunt, ut ad ea, quæ occurrunt, advertat, aut si advertit, nisu radioque tam debili, ut vix sentiat, & negligat æstu animum rapiente: quod ergo judicium de coloribus à cæco expectes? & ideò passiones, *perturbationem animi* Philosophus definit; ùt enim in pellucida, & tralucente aqua fundum videmus, qui turbatâ continuò latet, sic veritas placidum, quietumque animum intrat, commotum respuit irâ præsertim, quæ quantò plus sanguinem accendit, tantò plus flammæ, fumique habet, & veritatem tegit. Audi monentes Sacros Canones. Gregorius *in c. illa. 11. q. 3. Illa,* inquit, *Præpositorum sollicitudo utilis, illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vindicat. Restringenda sub ratione potestas est, nec quidquam agendum priùs, quàm concitata ad tranquillitatem mens redeat: nam commotionis tempore justum omne putat, quod fecerit.* Et idem D. Gregor. *in c. summopere 11. q. 3. summopere,* inquit, *præcavere debent Rectores Ecclesiarum, & qui publica judicia exercent, ut in dictandis sententijs nullatenus levitate, aut furore ducti sint præcipites: sed causis priùs diligenter ventilatis, cùm res, quæ ignorabatur, pleniter ad notitiam venerit, tunc Divina, & humana lex resolvatur, & tunc secundum quod ibi constitutum est, remotâ personarum acceptatione, definitiva proferatur sententia. Hinc est, quod Moyses querelas Populi semper ad Dominum, tabernaculum ingressus, referebat, & juxta quod Dominus imperabat, judicia proponebat: nimirum nos instruens, ut non ex corde nostro, sed ex præcepto Divino, condemnationis, vel justificationis sententiam proferamus.* Et D. Ambrosius *c. Ira 11. q. 3. Ira sæpe etiam innocentes in crimen abducit: quia dum justo ampliùs irascimur, & volumus alienum coërcere peccatum, graviora peccata committimus; unde Dominus Jesus dimittens ad evangelizandum Discipulos, misit eos sine auro, sine argento, sine virga, id est, ut & incentiva litis, & instrumenta eriperet ultionis.* Et aptè Seneca, *lib. 1. de Ira*

ferens, schisma contra Petrum Alexandrinum molitur, totamque Ægypti Ecclesiam perturbat, & in factiones scindit: Huic inter primos Arius adhæsit, & ipse ambitione, irâque in transversum actus. Fuit Arius, teste Epiphanio, dialecticâ præsertim insignis, & profanæ litteraturæ admodùm callens, ingenio acri subtilique, pietate, & studio religionis apud plerosque egregiè commendatus, tantâque morum elegantiâ, quam gravitas temperabat, ut animos priùs caperet, quàm obsideret, accedente præsertim eloquentiâ, quâ præpollebat; sed gloria nimius, contemptûsque impatiens, & ideò ad offensas pronus, nam ùt bene Seneca: *Nunquam sine querela ægra tanguntur.* Mortuo Achilla Alexandriæ Episcopo sibi infulas promiserat, neminem ratus huic dignitati parem: sed electus Alexander æmulum invidiâ perculit, quæ tunc maximè ex cinere in flammam emersit, cùm in publico Catholicorum Conventu scripturas doceret; ortâ enim inter disputandum contentione, suamque doctrinam minùs observari ab alijs dolens, quàm cuperet, ut æmulos torqueret, (Alexandrum præcipuè, qui Filij cum Patre æqualitatem frequenter repetebat) eandem æqualitatem impugnare aggressus est, nec priùs cessavit, quàm Episcopis, & Imperatoribus in sententiam suam raptis, Ecclesiam, à qua se contemptum dolebat, fœdissimè vexaret. (a)

IV. Eadem pestis Luciferum Episcopum, & Tertullianum perdidit duos Ecclesiæ nobilissimos Doctores, totique orbi, antequam caderent, summâ veneratione habitos. Luciferum commendabat eruditio maxima pari sanctitati conjuncta, parique constantiæ in tuenda Religione; pro qua, ùt erat animo invicto, gravissimas pœnas vicit, & quater in exilium abijt, donec à Juliano Imperatore revocatus naufragium in portu fecit, quem tormenta non poterant, expugnante irâ. Missus fuerat Antiochiam à Summo Pontifice Legatus, ut schisma inter Catholicos componeret, alijs Eustathium, alijs Meletium Episcopum acclamantibus: sublato è vivis Eustathio Lucifer Paulinum suffecit defuncto prædilectum; quæ res Meletij partem adeò offendit, ut spem omnem conciliandæ pacis abrumperent. Supervenit Eusebius Vercellensis Episcopus, & ipse notæ jam sanctitatis, qui ubi advertit imprudentiâ Luciferi, & Paulini electione, schisma, & discordias extra remedium

Q 2 esse,

(a) Vide Baronium ad annum 315.

esse, Luciferum præcipitatæ electionis arguit: *Paulinum Episcopatu quidem dignum esse, sed per mortem Eustathij Deo litem dirimente quid opus fuerit novum ignem accendere, & intempestivâ electione altare altari opponere? si Episcopatum Meletio reliquisset, pacem jam fore, nunc Christianos mutuis contentionibus perire.* Indignissimè hoc Lucifer tulit, cùm crederet eò se provectum, ut errare non posset, nec aliquid facere vituperio dignum; ergo amicitiam cum Eusebio abrumpit, & in Sardiniam profectus ferale Schisma Ecclesijs, bellumque indicit, in quo mortuum Baronius scribit. Hinc errores, & hæresis Luciferianorum, ex carne videlicèt animam propagari, lapsosque Episcopos non esse ad dignitatem recipiendos, si pœnituerint. (a)

Quid de Tertulliano dicam? qui non tam admirationi, quàm miraculo fuit? Omni scientiarum genere, sacræ, profanæ, naturalis, Divinæ supra omnem commendationem cultus: Eloquentiâ tam forti invictâque, ut teste Vincentio Lyrinensi, quot in illo sunt verba, tot oracula; & quot oracula, ac sententiæ, tot palmæ & victoriæ: Sanctitas vitæ, ardorque tuendæ Religionis ingenium, & doctrinam æquabant: quicquid scriberet, aut doceret, tot erant trophæa recentesque Catholicorum triumphi; nec in illa tam acri, sævaque persecutione majus habuit Ecclesia aut solatium, aut asylum, quàm Tertulliani calamum, linguamque: quis crederet lapsurum hunc Colossum? lapsus est tamen, non terræ, sed animi motu: quòd Sacerdotes Romani illius gloriæ inviderent; quodq; Episcopatu Carthaginensi, quem ambiebat (ut ominatur Pamelius) repulsus; causæ fuerunt desertæ Religionis, quam toties antè defenderat. Montanismum amplexus est, & fæminarum delicijs captus, quàm plurimis erroribus insenuit, felix pulcherrimis initijs, sed turpissimo fine miserrimus: De utroque scribit Augustinus. *Soliloq. cap. 29. Vidimus multos Domine, & audivimus à Patribus nostris, quod utique sine magno tremore non recolo, sine multo timore non confiteor; ascendisse primitus usq; ad cœlos, & inter sidera nidum suum collocâsse: postmodùm autem cecidisse usq; ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse: vidimus stellas de cœlo cecidisse, & eos, qui inter filios DEI ambulabant in medio lapidum ignitorum, quasi lutum ad nihilum defluxisse.*

V. Nimij simus, si antiquitatis singula exempla producamus: dabimus unum, alterúmve nostri temporis, ex quibus æquè intelli-

(a) Vide S. Aug. de hæresib. cap. 81. & D. Hieronym. lib. contra Lucifer.

telligas, in quos errores animus ambitioni, iræque impotenter obsequens præcipitet. Quas clades Lutherana hæresis Ecclesiæ dederit, palàm est: ejus origo ex jurgijs, & æmulatione ducta. Wittenbergiæ lauream Doctoralem incinxerat Lutherus, & cum plausu ob torrentem eloquentiæ, & præstantiam memoriæ audiebatur: hinc illi cum Theologis Scholasticis æmulatio nata, quos frequenti disputatione, editisque libellis, quotidie lacessebat. Sub illud tempus Leo X. Christianos Principes ad bellum Turcis inferendum sociabat, piasque in belli expensas oblationes colligi jusserat. Id negotium Patribus D. Augustini dari solitum; sed Albertus Archiepiscopus Moguntinus ex alio Ordine ad hoc munus quæstores delegit. Conqueri palàm Augustiniani hoc contemptum interpretati, datumque Luthero negotium: ut contra quæstores pro suggestu declamaret: fecit hoc ille non tantùm acriter, sed furiosè; nam impetu, & vindictâ ferebatur: nec contentus vocibus, libros, & disputationes adjungit, & quod irati solent, extra metas procurrens, aram fidei tangit, premitque: hinc ab æmulis, & præsertim Romano Inquisitore notatus errorum, & minis territus. Nimis erat superbus, ut scripta omnium manibus sparsa recantaret, multoque minùs, ut pateretur æmulos vincere; ergo ut illos perderet, à quibus premebatur, Ecclesiam incendit, perque communes flammas in tutum evadit. Dubites plus damni à Luthero Ecclesia acceperit, an à Friderico Duce Saxoniæ, qui & ipse privatis injurijs à Papa, & Archiepiscopo, ùt credebat, offensus, animum, opes, & asylum Luthero præstitit, sine hoc pariete illa hedera concidisset: ergo Schisma Lutheranum ambitioni, iræ, mutuisque jurgijs debemus.

VI. Idem Angliæ infortunium. Thomas Volsæus Regnum unà, & Regem moderabatur tanto fastu, ut plerumque sic juberet: *Rex & Ego:* Carolo Imperatori tam charus, ut cùm illi scriberet, ad calcem epistolæ adjungeret: *Filius vester Carolus:* ab hoc Papatum sperabat, sed mutato Cæsaris animo delusus vindictæ se accingit. Suadet Henrico Catharinam Imperatoris Materteram repudiet: Et facilè persuasit aliam amanti; ea fuit Anna Bolena ex Catharinæ gynecæo. Petita à Julio II. Pontifice Max. dispensatio, sed negata, quòd diceret, constante primo Matrimonio eam dari non posse. Rex amore victus Annam occultè priùs, dein apertè & cum

apparatu ducit. Papa excommunicationem minari. Intercessit tamen excommunicationi Franciscus I. Rex Galliarum, impetravitque terminum, etsi angustum, pœnitentiæ Henrico præscriptæ; die ultimâ jam consumptâ, nec apparente Nuntio in Angliam dimissò, diræ in Henricum pronuntiatæ, publicisque locis affixæ. Vix biduum fluxerat, & ecce! Nuntium, & litteras ab Henrico obsequij, & Reverentiæ plenas, quibus Pontifici causam submittebat; sed divulgatâ jam sententiâ, & paullo pòst in Angliam appulsâ, tantum iræ concepit Rex, ut Papam ejurârit, seque Caput Ecclesiæ jusserit: Recepti in Angliam Lutherani, & fides toto Regno expulsa: huc ira, & indignatio pervenit. Pœnituit enimverò Papam biduum non expectâsse; tantulâ enim morâ Angliæ Regnum constabat; sed Imperatoris Amici Pontificem impulêre, qui serò didicit verissimè à Philosopho dictum: *Dandum semper est tempus: veritatem dies aperit.* (a)

His exemplis satis, ùt opinor, constat, quantum sit periculi irato, infensoque animo Religioni consulere: quid enim aliud tunc lingua dicat, quàm quo animus redundat? *Habet iracundia hoc mali,* inquit Seneca, *lib. 1. de irâ. c. 16. non vult regi, & irascitur veritati, si contra voluntatem suam apparuerit; nec quicquam magnum, nisi quod simul & placidum: malè irato ferrum committitur, & calamus; utroq; enim feriet.*

VII. Oportebat planè Gallos cogitare; conventum ab illis hoc tempore indictum, cùm mutuæ querelæ, & offensæ ardebant, & propositiones in Comitijs vulgatas, non Religioni adscriptum iri, sed vindictæ, tantoque magis, cùm viderent Pontificem Max. non sui, suorumque, sed Episcoporum gratiâ, utque illis libertatem assereret, in aciem progressum. Enimverò si non gratitudinis, at saltem humanitatis erat, quæ Gallis adeò curæ est, eo tempore, quo Papa pro eorum amplitudine, tam ardenter, tamque invictè pugnabat, nihil hostile contra bene meritum moliri: demus Papam terminos egressum; at Illos tuendi causâ hoc fecerat; cur ergo arma in Defensorem conversa, quem potiùs excusari decebat etiam errantem: præsertim in conspectu Hæreticorum, quibus nullum gratius poterat exhiberi spectaculum, quàm Vaticani oppugnatio: si ergo nec sibi parcere animus erat, nec Papæ, saltem Religioni pepercissent, quam risibus hostium, & ludibrio

(a) Vide Senecam lib. 2. de ira cap. 22.

dibrio exponebant, Pontificis Auctoritatem tam fœdè, & palàm aggressi; aut distulissent: quod enim in mora periculum, si spatium aliquod componendis motibus darent, & ferias, ac tanti momenti curas in serenum, pacatumque tempus differrent? plus tunc ponderis, & fidei reperissent placidè concepta; nunc per tumultum, & rixas effusa, vel hoc ipso à prudentibus respuuntur, quòd ex impetu fluxerint. Prudenter Livius. *Decade 3. lib. 3.* Ubi orationem Hannonis recitâsset, quâ Carthaginensibus à Cannensi victoriâ pacem suadebat, Romanis facilè daturis, quia victis; subjungit: *Haud multos movit Hannonis oratio; nam simultas cum familia Barchina leviorem auctoritatem faciebat*; ita quidquid dixeris, quod doctrinam, ac æstimationem Parisiensis Conventûs augeat, semper respondebitur: *sed simultas cum Romano Pontifice leviorem auctoritatem facit, irascebantur*: hoc unum, si alia deessent, doctrinæ fidem, & venerationem ademit, ùt enim & ratio, & experientia ostendit, vera, & à Deo inspirata doctrina pacem amat, & nunquam ex contentione profluxit, *Omnis*, inquit Christus, *Matth. 15. v. 13. plantatio, quam non plantavit Pater meus, eradicabitur.*

§. III.

Exhibetur Edictum Regium cum Propositionibus Conventûs Parisiensis.

SUMMARIA.

1. *Edictum Regium latinè ex Gallico redditum.*
2. *Declaratio, & Propositiones Conventûs Parisiensis.*

I. Edi-

I. Edictum Regium, quod ex Gallico latinè dabimus sic habet.

Ludovicus DEI Gratia, &c.

Quamvis potestatem nostram, auctoritatemq; Regiam nulli hominum, soliq; Deo subjectam esse veritas sit omnino explorata, & extra dubitationem omnem, ac in sacris litteris omnino asserta; non potuimus tamen sine ingenti gaudio declarationem intelligere, quam Ecclesia Gallicana Deputati in Conventu Parisijs nostrâ permissione celebrato ediderunt. Eoq; libentiùs Supplicationem ab ijsdem Deputatis nobis factam admisimus, quâ petebatur, ut eandem declarationem toto Regno publicari juberemus: quòd à Prælatis concepta fuerit tantâ virtute, & doctrinâ conspicuis, quiq; in ea, quæ ad Ecclesiæ Catholicæ, nostræq; Coronæ majorem pertinent dignitatem, summo studio incumbunt: præsertim quòd præfatam declarationem suam pari sapientiâ, & moderatione temperaverint: ut nobis omnino polliceamur eâ subditorum nostrorum in sacram Sedem Reverentiam, ac venerationem promotum, & Ministris Religionis, ut vocant Reformatæ, omnes prætextus, & cavillationes ademptum iri, quibus caput Ecclesiæ visibilis Ejusq; auctoritatem (quam centrum unitatis Catholicæ agnoscimus) Principibus exosam, gravemq; reddere laborant, objectâ quorundam Scriptorum doctrinâ, qui eandem Papæ auctoritatem supra modum exaggerant. Propter has igitur, aliasq; rationes gravissimas, postq; examinatam in nostro Concilio prædictam Deputatorum Declarationem, perpetuo hoc nostro, sempérque duraturo Edicto volumus, atq; ordinamus eandem Declarationem in acta publica omnium Curiarum, & Parlamentorum nostrorum, omniumq; Præfecturarum, Universitatum, Facultatum Theologiæ, Jurisq; Canonici, quæ nostro Regno, nostræq; obedientiæ subsunt, referri.

Primò igitur omnibus Coronæ nostræ subditis, atq; etiam Extraneis in nostro Regno existentibus, tam Ecclesiasticis quàm sæcularibus, cujuscunq; Ordinis, Congregationis, Lociq; fuerint, districtè probibemus, ne aliquid Declarationi præfatæ, & illic comprehensis Propositionibus contrarium doceant.

Secundò, Ordinamus etiam, ut quicunq; sacræ Theologiæ docendæ admotus deinceps fuerit, priusquam hoc officium aggrediatur, seu Regularis, seu sæcularis sit, in Cancellaria ejusdem Facultatis præfatæ Declarationi subscribat, promittatq;

tatq; se nihil ab hac Declaratione alienum in Scholis lecturum, aut docturum; cujus subscriptionis suæ copias à Notario legitimè factas per syndicum Facultatis Theologicæ Ordinarijs, nostroq; Regio, & Generali Procuratori transmittet.

Tertiò, Volumus quoq; ut in omnibus Collegijs, aut domibus prædictarum Facultatum, ubi plures sunt Professores, propositiones eâ Declaratione contentæ singulis annis doceantur; ubi verò unicus Professor, quovis triennio.

Quartò, Jubemus deinde, ut singulis annis ad Scholarum apertionem nomina omnium Professorum per syndicum Facultatum Archiepiscopis, & Episcopis locorum, ubi commorantur, nostroq; Procuratori, sicut etiam lectiones Scholaribus, imposterùm dictandæ transmittantur.

Quintò, mandamus pariter, ut nullus Baccalaureus ad Licentiatum aut Doctoratum admittatur, qui non priùs in publica aliqua disputatione prædictas Propositiones palàm defenderit.

Sextò. Exhortamur, ac etiam injungimus omnibus Archiepiscopis, & Episcopis, qui in nostris Regnis, Provincijs terrisq; commorantur, Auctoritatem suam efficaciter interponant, curentq; Propositiones jam dictas in suis Diœcesibus ab omnibus doceri.

Denique omnes Syndici, & Facultatum Decani operam sedulò dabunt, ut præsens Edictum executioni mandetur, alioquin perinde ac si in illud ipsi deliquissent, puniendi. Datum, 23. Martij Anno MDCLXXXII.

Hactenus Edictum Regium. Sequitur Conventûs Parisiensis de potestate Ecclesiastica Declaratio.

Ecclesiæ Gallicanæ Decreta, & libertates à Majoribus nostris tanto studio propugnatas, earumq; fundamenta Sacris Canonibus, & Patrum traditione nixa multi diruere moliuntur, nec desunt, qui earum obtentu primatum B. Petri, ejusq; Successorum Romanorum Pontificum à Christo institutum, ijsq; debitam ab omnibus Christianis obedientiam, Sedisq; Apostolicæ, in qua fides prædicatur, & unitas servatur Ecclesiæ, reverendam omnibus gentibus Majestatem imminuere non vereantur. Hæretici quoq; nihil prætermittunt, quo eam potestatem, quâ pax Ecclesiæ continetur, invidiosam, & gravem Regibus, & populis ostendant, ijsq; fraudibus simplices animas ab Ecclesiæ, Christiq; adeò communione dissocient. Quæ ut incommoda propulsemus, Nos Archiepiscopi, & Episcopi Parisijs mandato regio congregati Ecclesiam Gallicanam repræsentantes, unà cum cæteris Ecclesiasticis viris nobiscum deputatis diligenti tractatu habito hæc sancienda, & declaranda esse duximus.

I. Beato Petro, Ejusq; Successoribus Christi Vicariis, ipsi Ecclesiæ rerum spiritualium, & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium à Deo traditam potestatem, dicente Domino; Regnum meum non est de hoc mundo; & iterum: Reddite ergo Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt DEI, Deo, ac proinde stare Apostolicum illud: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. non est enim potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Regentes ergo & Principes nulli Ecclesiæ potestati Dei ordinatione subjici, neq; auctoritate Clavium Ecclesiæ directè, vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide, atq; obedientiâ, ac præstito fidelitatis sacramento solvi posse, eamq; sententiam publicæ tranquillitati necessariam, nec minùs Ecclesiæ, quàm Imperio utilem, ut Verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis consonam omnino retinendam.

II. Sic autem inesse Apostolicæ Sedi, ac Petri Successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant, atq; immota consistant sanctæ œcumenicæ Synodi Constantiensis à Sede Apostolica comprobata, ipsoq; Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atq; ab Ecclesia Gallicana perpetuâ Religione custodita Decreta de auctoritate Conciliorum Generalium, quæ sess. 4. & 5. continentur, nec probari, qui eorum Decretorum, quasi dubiæ sint auctoritatis, ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilij dicta detorqueant.

III. Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per Canones Spiritu DEI conditos, & totius mundi Reverentiâ consecratos. Valere etiam Regulas, mores & instituta à Regno & Ecclesia Gallicana recepta, Patrumq; terminos manere inconcussos, atq; id pertinere ad Apostolicæ Sedis amplitudinem, ut statuta, & consuetudines tantæ Sedis, & Ecclesiarum consensione firmata propriam stabilitatem obtineant.

IV. In fidei quoq; quæstionibus præcipuas summi Pontificis esse partes, ejusq; decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.

V. Quæ accepta à Patribus ad omnes Ecclesias Gallicanas, atq; Episcopos mittenda decrevimus, ut idipsum dicamus omnes, simusq; in eodem sensu, in eadem sententia.

§. IV.

§. IV.

Hæreticos ad veram Religionem non propterea facilius converti, quòd Catholici eorum postulatis acquiescant, eorumq; Doctrinæ propiùs accedant.

SUMMARIA.

1. *Minutâ Pontificis Auctoritate non propterea Hæreticum faciliùs converti.*
2. *Immò ex conniventia insolescere.*
3. *Ipsos verò Catholicos oppugnato Capite turbari, ex sententia D. Cypriani.*

I.

PRæfigitur Declarationi Parisiensi honestissimus titulus, juvandi videlicet Hæreticorum conversionem, quos circumscriptâ Pontificis auctoritate, quam maximè aversantur, sperari potest ad unionem (a) reversuros. Exercent Galli, quam solent urbanitatem, dum amarissimo poculo saccarum oblinunt, & sanguinem hausturi inter florum illecebras ferrum abscondunt, doloremque officijs compensant. Hæretici à Papa non magis, quàm Concilijs abhorrent; & cùm ista tot capitibus constent, ac difficilimè conveniant, & quàm plurima, ut sint legitima requirantur, exceptionibus longè pluribus patent. Si Hæretici Concilia audirent, nunquam Arianos, Pelagianos, Calvinistas haberemus, jam dudum à Concilijs damnatos. Quantò magis auctoritatem Pontifici detraxeris, tantò magis contemnent, & quod hactenus suo more, deinceps Catholicorum etiam exemplo facient. Si Magnates, aut Ministros Refor-

R 2 matæ

(a) Vide fusiùs Galliam Vindic. Differt. 2. §.1.

matæ Religionis ſpectes, illi, aut ambitione, aut libertate, aut alijs affectibus tenentur, ut veræ Religioni non accedant, & ideò non minuto tantùm ſed nec etiam ſublato Pontificatu errorem deſerent. Si minores, & plebem accipias, parùm iſtius intereſt Papæ, Concilio, an alijs obediant; cùm alicui neceſſariò ſubſint: non ergo Papæ Imperium, & poteſtas errandi cauſa eſt, ſed prætextus, quem ſi auferas, alij non deerunt. Hæreticorum genius inſolens, & ſuperbus conniventiâ non tam molleſcit, quàm duratur in pejus, & tigridum more cantu efferatur.

II. Fallitur, qui credit hoſtem conceſſis expleri; unum adeptus aliud exiget obtentis inſolentior: & ſi Hiſtoriam percurras, rarò invenies hâc conniventiâ aliquid profectum.

Georgius Bohemiæ Rex à Pio II. Communionem ſub utraq; Specie pro Bohemis impetrarat, ſi hoc concederetur ad Catholicam unionem reverſuris; Idem à Concilio Baſileenſi exoratum, ſed tantùm abfuit beneficio illos proficere, ut impudenter potiùs jactarent: *Papiſtas ſuum errorem hac in re faſſos, ſpemq; allucere, ut alios aquè errores emendarent*: quæ cauſa fuit, ut quamvis Ferdinandus Cæſar à PP. Concilij Tridentini Communionem ſub utraque ſpecie ardentiſſimè urgeret, allegata Converſionis certiſſima ſpe, ſi gratia fieret; ſi negaretur, periculo, ne jam Catholici ad Hæreticos deficerent: numquam tamen obtinere potuit, quòd Patres reſponderent, *ſatis experientiâ conſtare, Hæreticos beneficijs obſtinari, abutiq;, & quidquid cedetur, Victoriam ſuam arbitrari, non piam Eccleſiæ conniventiam.* (*a*)

Eodem modo cùm peterent Ariani nomen *homouſij* aboleri: Neſtoriani nomen Deiparæ: Græci, ne ſymbolo adderetur: *Qui ex Patre, Filioq; procedit*, quòd dicerent, *hâc verborum novitate Eccleſiam hactenus abſtinuiſſe, illisq; vocabulis non ſatis à populo intellectis turbari alios, alios irritari, paratos ſe credere, quod Eccleſia credit, parumq; Religionis intereſſe verba mutari, re illæsâ.* Nunquam tamen ad has Hæreticorum blanditias permoveri Concilia poterant; cùm ſcirent eſſe principium fugæ hoſtibus credere.

III. Nec magis hac declaratione Catholicis conſultum credimus: ſiquæ enim inter Catholicos de Religione dubitatio ſurgat, habent in Romano Pontifice judicem erroris expertem, & infallibilem, cui omnes & meritò acquieſcunt; jam hâc ipsâ infallibilita-

te

(*a*) Vide Palavicinum in Hiſtoria Concilij l. 18. cap. 4.

te decidendi Papæ adempta, & in Concilium translata, quem rogo Judicem adibunt, qui lites dirimat? nam si ad Concilium differantur, erunt utique immortales: imitari ergo Judices Areopagi oportebit, qui difficili implexaque lite producta, partes jubebant post centum annos judicio sisti, accepturas nimirum à morte sententiam. Vicerunt Jansenistæ, si Concilium expectatur, & Innocentius, Alexander, Clemens Pontifices Maximi errare potuerunt. Verissimè scribit B. Cyprianus. *Epist. 55. ad Cornel. Non aliunde hæreses sunt exortæ, & nota schismata, quam quòd Sacerdoti DEI non obtemperatur, nec unus in Ecclesia DEI Sacerdos & Judex Vice Christi cogitatur.*

Est illud memoriâ dignum, quod tempore Justiniani Imp. & Vigilij Papæ contigit. Persuaserat Theodorus Episcopus Justiniano, fore, ut Acephali hæretici (qui Chalcedonensi Concilio ibique decretis repugnabant.) ad sinum Ecclesiæ redirent, modò contra ejusdem Concilij præscripta, Theodorus Mopsuuestenus, Ibas Edessenus, &Theodoretus Cyri Episcopi damnarentur Nestorianæ hæresis suspecti, & à Patribus Chalcedonensibus venia donati: æquum non esse tribus Episcopis, quorum hæresis in aprico erat, veniam datam, toti Ecclesiæ fraudi & periculo esse, quin potiùs sapientem ducem, bellique imperatorem omnium pacem, certamque victoriam, paucorum clade mercari. Vicit Imperatorem lucrandi hæreticos componendæque amor Ecclesiæ, affixoq; edicto, Episcoporum, quos Concilium Chalcedonense absolverat, memoriam damnavit: sed quo eventu? in Catholicos, qui pro Chalcedonensi synodo stabant, ingens, diuturna, crudelisque persecutio orta; Episcopis, qui edicto non parebant, in exilium raptis. Hæretici verò insolentiùs Concilio, & Patribus illudere, quos dicerent, vel ipsa confessione Catholicorum errâsse, & ab Imperatore correctos: ergo & Catholici turbati, nec Hæretici ad fidem conversi, immò recenti victoria implacabiles facti. (a) Eadem ratione eodemque eventu Zeno Imperator *Hennoticum* seu Decretum unionis: Constans *Typum*: Carolus V. constitutionem *Interim* vocatam, eo prætextu, ut omnes Christiani in unam eandemque fidem convenirent, ediderunt; nullo tamen alio effectu, quam ut ipsi Catholici inter se concurrerent, fluctuarentque; hæretici ve-

R 3 rò

(a) Vide Baron. ad annum DLIII. & ibi Leontium de sect. act. 6. & 7. quem citat Damascenus lib. 3. cap. 11. de fide Orthodoxâ.

rò discordibus insultarent, eorumque pugnas suis victorijs adderent. (a) Ergo nullibi, quàm in materia Religionis verius est Politici monitum: *Mediam viam pessimam esse, qua nec amicos parat nec inimicos tollit.*

§. V.

Calvinistis & Lutheranis non favere Propositiones Parisienses, quò causam suam meliorem faciant, Catholicorum verò pejorem reddant.

SUMMARIA.

1. *Propositiones Parisienses non tantùm Calvinistis non favere, sed plurimùm adversari.*
2. *Semper in Ecclesia, ante ultimam definitionem de varijs dogmatibus contentiones fuisse.*
3. *Salvâ tamen fidei unitate, ac integritate.*
4. *Secùs apud Calvinistas, aliosq; Reformatos, quibus, cùm nulla sit certa & indubitata credendi Regula, omnia incerta & dubia sunt, & consequenter nulla fides divina.*
5. *Quod Luculento exemplo probatur.*

I.

HOc habet omnis falsa mendaxque religio, ut cùm nullâ re propriâ commendetur, gloriam sibi pretiumque ex rapto quærat, nostris tantùm damnis felix, nostrisque sordibus pulchra; muscas ergo no-ctilu-

(a) Vide P. Maymb. in historia Lutheranismi lib. 5. fol. 192.

ĉilucas imitantur, tunc solùm claras, cùm alicubi tenebræ sunt. Enimverò ubi primum propositiones Parisienses vulgari cœpêre, quantum gaudij pompæque apud Reformatos nostros fuerit, expugnato jam velut Vaticano, Romanoque Pontifice in triumphum ducto, haud facilè exprimam, adeò somnijs umbrisque delectantur, ubi veritatem amisêre. *Miseri!* ut Prophetæ verbis utar, *qui lætamini in nihilo!* Propositiones Parisienses, quibus causam vestram munitis, non sunt illæ ipsæ, quæ in vos maximè vestrámque Religionem armantur? illæ Primatum Petri Romanique Pontificis profitentur; illæ Concilium Constantiense, quo vestri errores plerique damnati sunt, venerantur; illæ Unitatem Catholicæ veræq; fidei in cathedra Petri velut in centro collocant; & denique illæ sunt, quæ cardines vestros, ac fundamenta convellunt: frustra ergo ab ijs præsidium quæritis, qui tam enixè in vos pronuntiârunt. Aut ergo propositiones Parisienses veræ sunt, aut falsæ? si falsæ, cur illas contra nos vertitis? falso veritas non vincitur. Si veræ, cur illas non recipitis, & cum illis Primatum, Concilia, Romanámque Ecclesiam? infelix est vestra Religio, si aut vero repugnat, aut falso sustinetur. *Recipimus*, inquiunt, *in Conventu Parisiensi decreta, sed pro ea tantùm parte, quæ nobis favet, pro alia reijcimus.* Sic est, arbitrio vestro sedet, quid falsum verúmque sit; veritas erit, quæ vobis arriserit, falsitas nisi arriserit; egregijs enimverò testibus causam vestram fulcitis, quos & falsi postulatis, & in rem vestram adducitis; *errant, falluntur, veritati adversantur, credi tamen illis volumus, fidemq; præstari.* O jura legesque, Romanæ! quis unquam his testib⁹ causam dixit & vicit? sed demus hoc Calvinistis, habeant Patres Parisienses doctrinæ suæ testes; habemus planè & nos Catholici testes doctrinæ nostræ; quid ergo contra nos lucrantur, cùm plus pro nobis, quàm contra nos, aut saltem tantum pro nobis, quantum pro ipsis dicant? Si ergo hos testes recipimus, aut pares nos, aut victores sumus, immo victores, nam quæ contra sententiam nostram scribunt, ad fidem non pertinent, re nondum decisâ, diremptâque: quæ verò contra Calvinistas Patres Parisiens. decernunt, utique fidem & dogma spectant toties in sacris litteris expressum, in concilijs definitum, & à tot retrò seculis, quot à Christo ducuntur, in Ecclesia receptum, ùt infrà docebitur.

II. Sed, *inquiunt*, ubi est illa unitas, & consensus doctrinæ, quam toties Catholici contra Lutheri Calvinique asseclas jactârunt?

Respon-

Respondeo, unitatem doctrinæ non in eo esse, ut nunquam in Ecclesia lites pugnæque opinionum nascantur; pax ista nullis bellis turbata, Ecclesiæ triumphantis, non militantis est: quæ major unio, quàm quæ corpus animæ adstringit? & tamen quantæ utrique luctæ, & affectuum discordantium quotidiani tumultus! si ergo nec anima cum suo corpore, nec secum semper convenit, quid mirum est in Ecclesia dissidia esse, ubi tot corpora sunt, tot animæ, tot mentes, tot affectus? salvâ tamen semper fide, ac obedientiâ summo judici debitâ, ubi sententiam edixerit? quamdiu enim intra velum hæc latuit, nec edita est, conflictari partibus licet, neque hoc culpæ adscribitur, sæpe tamen damno. Percurre historiam Ecclesiasticam, videbis meritò Ecclesiam à spiritu sancto *lilio inter spinas* componi, nunquam enim, aut rarò sine spinis fuit, quæ amicum hunc florem eodem mucrone pungerent, quo protegebant, hoc est, inter ipsos Doctores, qui Ecclesiæ præsidio & custodiæ sunt, sententijs, calamisque certatum est. Sub ipsis Ecclesiæ initijs, Christus Dominus vix ad cœlos excesserat, inter ipsos Apostolos primosque fideles, quamvis Spiritu sancto plenos, recentique doctrinâ à Christo imbutos, quàm acre certamen fuit, & opinionum discordia de Legalium observantia? *Act. 15.* De eodem argumento ingens inter Petrum & Paulum contentio fuit, uterque tamen Spiritu sancto abundabat. *Ad Gal. 2.* An in SS. Trinitate dici tres hypostases deberent, diu inter sanctissimos Orientis & Occidentis Episcopos dimicatum est, adeò ut B. Basilius, alioquin modestissimus, hæresis notaret Occidentales, qui eas voces admittere recusabant, quòd crederent idem esse hypostasin, quod substantiam, nixi auctoritate Concilij Nicæni, anathema in eos dicentis, qui assererent, *Filium esse ex alia Usia vel Hypostasi.* (*a*) Hæreticos omnes rebaptizandos esse multi Africæ, & Orientis Episcopi censuerunt, pietate ac doctrina insignes, quorum agmen B. Cyprianus duxerat, nec priùs pax inter Catholicos facta, quàm Stephano Papa litem dirimente, cujus etiam sententiæ Cyprianus tandem acquievit. (*b*) Orta Semipelagiana hæresi, certum est, re in Ecclesia necdum satis illustrata, aut decisa, multos sanctitate ac doctrina insignes viros ei adhæsisse, ùt testatur S. Prosper *Epistolâ ad Augustin.* & Cas-

(*a*) V. S. Basil. ep. 78. & ep. 1. in addit. & ep. 10. S. Hieron. ep. 57. ad Damas.
(*b*) S. Augustin. epist. 48. ad Vinc. & de Bapt. contra Donat. lib. 2. cap. 4. Vide etiam Vincent. Lirin. adversus hæreticor. novitates. cap. 9.

Caſſian. *collat. 13. cap. 7. & c. 8. & 9.* inter quos numerantur Gennadius, poſteà Epiſcopus Maſſilienſis, Severus Sulpitius Epiſcopus Bituricenſis, immo, ùt multis probare nititur, Vaſq. *1. p. d. 91. cap. 8.* S. Joannes Chryſoſtomus.

III. His ergo exemplis palàm eſt, fuiſſe in Eccleſia inter viros ſanctiſſimos, & de rebus graviſſimis crebras longaſque contentiones, ſalvâ ſemper fidei unitate, quam omnes profitebantur; hæreticus enim non eſt, niſi qui pertinax, & certæ veritati obnitens: pertinax verò non eſt, qui non convictus, & ſententiâ necdum à judice prolatâ litem adverſario intendit; cùm ergo nec veritas ſatis expenſa, & oculis objecta eſſet, nec ſententia adhuc prolata, extra hæreſin erant, qui dimicabant, immo ipſa dimicatio tantò illuſtriorem veritatem reddebat rationibus utrimque collatis, & quantum haberent, aut non haberent virium, in acie & pugna prodentibus. Eadem ergo Patrum Pariſienſium, & eorum qui illis obſiſtunt, conditio eſt: propoſitiones, quas illi tuentur, necdum in Eccleſia damnatæ ſunt, non ergo fidem adhuc tangunt; intra aram confligitur. Si ergo nihil fidei veræque Religioni nocuit, quòd inter Apoſtolos de obſervantia Legalium; inter Orientem & Occidentem de tribus hypoſtaſibus; inter Cyprianum & Stephanum de Baptiſmo hæreticorum, inter Clerum Maſſilienſem & Orthodoxos de Gratia Dei, diu multumque certatum eſt, cur eidem unitati noceat, ſi de Pontificia auctoritate à Patribus Pariſienſibus excitata aliqua quæſtio ſit? nondum habent propoſitiones Pariſienſes tot à ſanctitate, à doctrina, à Concilijs ſuffragia, quot Cypriani opinio; hanc tamen tot præſidijs munitam vicit Stephani Papæ ſententia. Idem in noſtra tantò meliori cauſa, ùt poſteà videbimus, ſperandum eſt, Gallis non Zelum & doctrinam tantùm Cypriani, ſed etiam pietatem, agnoſcendæ veritatis parendique ſtudium imitantibus. Calviniſtæ ergo, cùm nobis diſſidium Pariſienſe objiciunt, tantum eis lucri accedit, quantum ſi primitivæ Eccleſiæ, quam ipſi quoque veram ſanctamque profitentur, Apoſtolorum, Cypriani, Baſilij, Patrum Ariminenſium ac Maſſilienſium diſſidia objicerent.

IV. Illud verum eſt, ingens diſcrimen eſſe inter domeſticas pugnas, quæ inter Catholicos, quæque inter Calviniſtas feruntur; iſtorum enim ſunt de ſumma rei, nec tamen finiri apud illos com-

ponique possunt, omni judice, qui pronunciet, sublato: unde nulla apud ipsos fides divina est, sed merè humana, incerta, anceps, & agitationis plena, à qua facilis omnino, & prona ad nihil credendum migratio. Quid enim magis ad essentiam, & necessitatem fidei pertinet, quàm isti articuli? Videlicet: *quænam Scripturæ sint verum Dei Verbum, quæ non: qui verus Scripturæ sensus, qui non:* ex sensu enim Scripturæ malè accepto omnes hæreses profectæ sunt; plerique enim Hæreticorum non circa litteram Scripturæ, sed circa sensum errabant: *quot, & quæ Sacramenta sint necessaria saluti: ubi, & quæ vera Ecclesia, extra quam nemo salvatur &c.* In his, inquam, tam necessarijs nulla potest esse Calvinistis, & Lutheranis certitudo, & consequenter neque vera fides; apud illos enim & Concilia, & Patres, & Traditio, & Papa, & Miracula, & Ecclesia errare possunt, & certi nihil habent; unde ergo illis certitudo, quâ credunt? *A scriptura,* inquiunt, *quæ nec falli, nec fallere potest; hâc judice, nec alio utimur.* Miserum, & deploratū refugium! scriptura quidem nec fallere potest, nec falli; sed falli vos circa scripturam, & fallere potestis, ùt Ariani, ùt Pelagiani, ùt Macedoniani, ùt Anabaptistæ, ùt Patres Ariminenses, Africani, Massilienses, alijque, qui omnes tunc maximè in scripturis errabant, cùm scripturis utebantur; quî ergo sciam vos minùs in scripturis, quàm Arianos errare; aut cur vobis vestræque assertioni majorem fidem, quàm Arianis adhibebo, utrisque scripturas prætexentibus? aut quibus ex signis vestram Ecclesiam meliorem esse credam, quàm Arianorum? Date quæso aliquod signum, quo vestra Ecclesia melior, quàm tot hæreticorum appareat. Non habetis miracula, non Ecclesiæ perpetuitatem, non missionem Ministrorum, non florem sanctitatis, non Concilia, non Universitatem (in angulo enim latetis) non donum continentiæ, non abnegationis, non denique ullam ex notis illius primitivæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, quam veram fuisse nec vos negatis; unde ergo agnoscam apud vos veram potiùs Ecclesiam, verúmque scripturarum intellectum, quàm apud alios hæreticos esse? Deinde si ùt dicitis, & Concilia, & Patres, & Ecclesia circa verum scripturæ sensum errare possunt, ergo & multò magis errare vos potestis, qui nec tantum studij, nec tantum doctrinæ, nec tantum pietatis, quantum illi habetis, si ergo errare potestis, unde vobis, unde mihi constat, vos non errare? & si non constat, ergo nihil

nihil certi apud vos est; & si nihil certi, ergo nihil veræ divinæque fidei; quæ si est, certa est; aut si certa non est, nec fides est. Si scriptura sole clarior est, ejusque sensus neminem latet, modò, ùt dicitis, oculos aperiat, an omnes hæretici hoc non dixêre? ecquid ergo causæ est, ut dicatis tot antiquos Patres, tot Concilia, ipsamque Ecclesiam errâsse, nec ea vidisse quæ sole clariora sunt? si ergo hæc scripturæ claritas non illos ab errore exemit, quantò minùs vos? nulli planè persuadebitis plus lucis in sole noctuas, quàm aquilas spectare. Plurimi apud Calvinistas sunt, qui litterarum ignari legere scripturas non possunt; isti fidei suæ certitudinem unde, & à quo habent? à scripturis? nunquam illas legerunt; à Ministris? unde sciunt se ab istis non falli; felices nimiùm sunt Ministri vestri, si Patribus, Concilijs, Ecclesiâ errantibus, ipsi soli immunes ab erroribus, & securi sunt; ridiculi vos, qui hoc dicitis, insani qui credunt. Si ad internos instinctus, & Spiritûs sancti afflatus recurritis, planè ostenditis non scripturas judicem, sed vos, exemplo omnium hæreticorum esse; vos ergo, non scriptura pro tribunali sedetis. Nolumus, dicitis, ab Ecclesia, à Concilijs, à Traditionibus, à Patribus, à Miraculis, ab Antiquitate, à Martyribus, à Sanctis, à Legibus judicari, sed à sola scriptura; scripturam verò nolumus, nisi quæ nobis placet, nostrisque dogmatibus accommodari potest; nolumus Epistolas Jacobi, nolumus ad Hæbreos &c. istis enim convincimur; nolumus etiam scripturas alias, nisi ad eum sensum, quem illi nos atteximus; nos testes, nos interpretes, nos judices, sic tamen, ut, quod nos judicamus, sentimusque, instinctus, & oraculum Spiritûs sancti appelletur. Quis hîc prudens non videat scripturam quidem prætexi, quod omnes hæretici fecerunt, sed tamen & reipsâ vos judices sedere? Qui leges humanas hoc artificio vellet interpretari, aut potiùs ludere, nunquam audiretur, nec aliud, quàm impostoris nomen referret; quantò magis repellendus erit, qui hoc audeat in leges, & scripturas divinas, in quibus non de rebus fluxis caducisque, sed æternis agitur, & ubi idem est errare, quod perire? Deniq; nihil hic instinctus, & interna motio Spiritûs sancti Calvinistas juvat; si enim hoc instinctu Concilia, Ecclesia, Patres decepti sunt, & quod ipsi spiritum veritatis putabant, spiritus erroris fuit, quantò magis decipi illo fallique Calvinistæ possunt tot nominibus Concilijs, ac Patribus impa-

res? Quocunque ergo se vertant, nihil planè habent, quo fidem suam divinam esse, certamque adstruere possint, sed semper, ut in lubrico sint fluctuentque oportet, anchorâ destituti; idque, ùt suprà diximus, non in rebus tantùm nullius, aut minimi momenti, sed in summa rei.

V. Dabimus hujus rei luculentum exemplum. Gregorius Blandrata ex Sabaudia oriundus, & Michaëlis Serveti discipulus (qui sub annum Christi MDXXX. Arianam hæresin tot seculis extinctam revocaverat) in Transylvaniam venit: isthic beneficio Medicæ artis, quam profitebatur, in aulam Sigismundi Principis, mox etiam in gratiam penetravit; nec multò pòst & Regis, & Petrovizij omnium in aula potentissimi Archiater evadit. Inter obsequia curasque medendi venenum paulatim utriusque animo infudit, mille dicendi blanditijs illecebrisque conditum; erat enim facundus. Facilè, ùt fieri amat, à Rege in Magnates, & tandem in plebem malum vagari cœpit; Calvinistæ ac Lutherani novæ huic sectæ, & numero sectatorum, & potentiâ formidandæ, se totos opponere, & nihil non agere, ut crescentem opprimerent. Ariani certamen expetere, ut in publico conventu, ac Sigismundo præsente palàm disputaretur, Rege in eas partes transituro, quæ suam causam meliùs probâssent. Conventus ac disputatio Varadini habita. Pro Arianis Blandrata, & Franciscus David; pro Calvinistis Petrus Melvius, & Petrus Caroli dixêre, alijque Lutherani. Initium à Francisco factum, qui, ùt scripturam ferè omnem memoriâ tenebat, infinita ex sacris litteris congesserat, quibus Filium infra Patrem collocabat, videlicet: *Pater major me est: Qui est figura Patris: Quasi unigenitus à Patre: Omnia à Patre accepit: Non est meum dare vobis Regnum; sed quibus paratum est à Patre: De die illo neque Filius novit, sed solus Pater, &c.* Calvinistæ ex adverso plures alios textus opponebant, quibus apertè dicitur, *Filium & Patrem esse unum: Verbum esse Deum & æternum: Esse principium & finem: Ab eo facta esse omnia, &c.* Non deerant Blandratæ distinctiones, quibus se ab his locis scripturæ liberaret, videlicet: *Verbum esse Deum,* metaphoricè & phrasi usitata scripturæ, qua etiam homines excellenti virtute, aut potestate, Dij appellantur: sic Mosen *Deum Pharaonis* appellari; sic in Exodo dici, *Dijs non detrahes*: sic in Psalmis, *Ego dixi Dij estis, & filij Excelsi vos omnes.* Filium in scripturis æternum vocari, non quia semper fuerit, sed quia

mul-

multò ante alias creaturas; nihil verò in scripturis frequentius esse, quàm ut æterna dicantur, quæ diuturna, &c. Calvinistæ cùm viderent ex solis scripturis Arianos vinci non posse, immo ex ipsis scripturis petere, quæ scripturis opponerent, & ita victoriam penes eos futuram, quos hæresis postulaverant, nec tamen convincere poterant, ad Patres & Concilij Nicæni explicationes, & Decreta confugiunt, istis repugnare, quæ Blandrata & Ariani proferrent. Hic enimverò Franciscus, qui pro Arianis pugnabat, captatâ occasione Calvinistas suis armis cædendi, palamque triumphandi, *Ecquid*, inquit, *ad artes nugasq; confugitis, quas vos ipsi in Catholicis jam olim damnâstis? vos mihi Patres objicitis, qui à Patribus defecistis? vos Concilia, qui Concilijs nullam fidem, nullam certitudinem adscribitis? vos hominum cœtus mihi obtruditis, quos toties, ùt mendaces, ùt erroribus plenos respuistis? Papistas, ut video, redoletis, qui puro & impermixto Dei verbo ablegato ad hominum figmenta, ad Patres, ad Concilia recurritis. Mihi credite, causam Dei, & vos ipsos vestramq; fidem proditis, qui, ne veritati cedatis, oculos scripturæ clauditis, & ad traditiones, ac statuta hominum, hoc est, in hostium castra profugitis. Sinite, finite auctoritatem nobis humanam opponere, quam & vos ipsi deridetis, & nos scripturæ haud patimur præferri.* Hâc oratione cum plausu acceptâ triumphârunt Ariani, Calvinistis partim silentio & pudore defixis (quid enim responderent suis armis, suis rationibus oppressi?) partim in Arianam hæresin prolapsis, quam & ipse Rex, & optimates amplexi etiam sunt. Acta hujus colloquij ab Arianis victoribus divulgata magno Catholicæ veritatis damno. *Ita narrat Maymburg lib. 12. Arian. fol. 347.* Hoc alijsque infinitis exemplis patet, nullam esse Calvinistis, & Reformatis infallibilem certamque normam doctrinæ, quâ & sibi, & alijs certò persuadeant, quæ credunt, aut potiùs quæ opinantur; nec produci ulla ratio poterit, quæ eorum Religionem magis certam magisque fide dignam, quàm aliorum hæreticorum reddat.

Ex hactenus ergo disputatis facilè patet, propositiones in Conventu Parisiensi editas nec de summa rerum & fidei esse, nec rebus ac dogmatibus jam decisis certisque quidquam obesse, nec denique unitati veræ fidei obstare; meritò tamen refelli debere curarique, morbum enim afferunt, etsi non mortem.

S 3 LIBER

LIBER I.

PROPOSITIO I.

Rerum temporalium, & Civilium curam Principibus sæcularibus primariò & directè concreditam esse, ingenuè fatendum est: quos Ecclesia Christi ùt advocatos, protectores, & Justitiæ administros semper venerata est, tamquam illos, qui gladium *à Deo acceperunt ad defensionem bonorum, vindictam verò malorum*: tamquam *septuaginta illos fortes, qui custodiunt lectulum Salomonis, omnes accinctos gladijs propter timores nocturnos, & ad bella fortissimos*: & denique ex vaticinio Prophetæ: tanquam *Nutritios & Altores*, quorum lacte & divitijs se impinguatam & agnoscit, & ingenuè profitetur: adeò ut ex præscripto Apostoli *Principibus non bonis tantùm & modestis, sed etiam dyscolis* omnem reverentiam, & subjectionem præstandam esse sentiat, & doceat: nulloque pacto in illorum jura, & administrationem, velut

velut in alienam messem, falcem à Sacerdotibus mitti patiatur, quamdiu videlicet Ecclesiam, veramque Religionem, cujus filij sunt, aut venerantur, aut saltem in discrimen non adducunt. Ubi enim aram Religionis invaderent, & vastandæ Ecclesiæ, potentiam à Deo acceptam, admoverent; posse illos à summo Pontifice Christique Vicario, cui tamquam oves supremo Pastori crediti sunt, & Ecclesia coërceri, & nisi acquiescant monenti, etiam exarmari, ne noceant, regnisque privari, dicendum est: *si enim*, teste Apostolo, *etiam Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia?* maximè cùm Pastoris officium, & cura sit morbidas infectasque oves ab integris separare, luposque non voce tantùm, sed etiam virgâ pastorali arcere, hancque sententiam tamquam divinis litteris expressam, usu omnium sæculorum confirmatam, SS. Patrum non doctrinis tantùm, sed exemplis etiam subnixam, & præsertim à sacris Canonibus, sanctisque universalibus Concilijs clarissimè assertam, omniumque ferè Doctorum calculis traditam, & cum recta ratione necessariò connexam, omnino retinendam esse.

§. I.

§. I.

Pontifici Romano in Principes sæculares, eorumq; Provincias & Regna Jus aliquod & potestatem dari, non tamen ordinariam & directam.

SUMMARIA.

1. *Necessariam Pontifici Maximo esse aliquam in Principes potestatem.*
2. *Non tamen ordinariam & directam, quod Ipsorum Pontificum testimonio evincitur.*
3. *Et sententiâ D. Bernardi.*
4. *Et Ratione.*

I.

PRima Parisiensis Propositio omnem in Reges potestatem adimit Vicario Christi, jubetque unâ clave contentum, quâ cœlum aperit, alteram, terræ destinatam, Regibus relinquere. Contrarium paullo pòst ostendemus: cùm enim tanta sit cælestium cum terrestribus conjunctio, & Principes eodem sceptro, quo Regna moderantur, Religionem simul, fidemque aut concutiant, aut custodiant: & quemadmodùm ægro corpore anima quoque laborat, nec operationibus naturæ suæ congruis defungi potest; sic ægrâ, corruptâque Republicâ, non potest Religio florere, quod nimiùm exempla demonstrant eorum Principatuum, in quibus ex Principum erroribus, inertiâ, mutatione Religionis, eadem mala in populos derivata sunt, & tandem cum animarum tanta, æternaque clade fides

fides Catholica penitùs deleta; quod nuper in Angliæ Regno manifestè apparuit, ubi quantum sub Henrico VIII. Rege Schismatico Catholica Religio damni est passa, tantum sub Maria Principe Catholica refloruit, & sub Elisabetha omnino extincta est, memorabili exemplo ex Principum nutu, & voluntate non facultates tantùm subditorum, sed etiam animas pendere. Sic cùm Gustavus Erichsonius Sueciæ Rex Lutheri partes amplexus esset, eâ præsertim ratione inductus, ut regium ærarium Ecclesiasticis bonis repleret; ejus exemplum usque in hanc diem toti Regno fatale fuit. Idem Regno Daniæ infortunium Christiano III. ad Lutherum dilapso. (a) Non potuit ergo Summo Ecclesiæ Pastori una potestas sine altera concedi, spiritualis videlicet sine temporali, cùm unam sine altera tueri non possit, & ideò juxta celebre Juristarum axioma: concesso uno, conceduntur omnia, quæ ad illud sunt necessaria. (b)

II. Hanc tamen potestatem non esse directam, & ordinariam, efficacissimè probatur Ipsorum Pontificum confessione. Nicolaus I. Epistola 8. ad Michaëlem Imperatorem sic loquitur: *Quoniam idem mediator DEI & hominum homo Christus JESUS, sic actibus proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusq; discrevit propria, volens medicinali humilitate hominum corda sursum efferri, non humanâ superbiâ rursus in inferna demergi: ut & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodò rerum imperialibus legibus uterentur, quatenus spiritalis actio à carnalibus distaret incursibus, & ideò militans Deo minimè se negotijs sæcularibus implicaret; ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotijs sæcularibus implicatus.* Ex cap. quoniam. dist. 10.

Idem Nicolaus in eadem Epistola ad Michaëlem: *Fuerunt hac ante adventum Christi, ut quidam typicè Reges simul, & Sacerdotes existerent; quod sanctum Melchisedech fuisse sancta prodit historia, quodq; in membris suis Diabolus imitatus (utpote qui semper, quæ divino cultui conveniunt, sibimet tyrannico Spiritu vindicare contendit) ut pagani Imperatores, ijdem & Maximi Pontifices dicerentur. Sed cùm ad verum ventum est, ultra sibi nec Imperator jura Pontificatûs arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium usurpavit. cap. 6. dist. 96.*

T Stepha-

(a) Vide Maymb. l. 1. Luther. fol. 126.
(b) Cap. translato. 3. de Const. l. 2. ff. de jurisdict. & l. avibus. 66. ff. de legat. 3.

Stephanus VI. Papa Basilio Imperatori: *Rectè noveris*, inquit, *Pia potentia tua, quòd manui regia non subjiciatur sacerdotalis, & Apostolica nostra dignitas. Licet enim Ipsius Christi Imperatoris similitudinem in terris geras, rerum tamen mundanarum, & civilium tantùm curam gerere debes: quod etiam precamur, ut ad multos annos praestare valeas. Quo igitur pacto à Deo largitus es nobis, terrenis rebus praeesse: ita etiam nos per Principem Petrum spiritualibus rebus Deus praefecit, &c. Accipe, quaeso te, benignâ fronte, quae sequuntur. Datum est tibi curare, ut tyrannorum impietatem & feritatem gladio potentia concidas, ut justitiam ministres subditis tuis, ut leges condas, ut terrâ mariq; militares copias disponas. Haec est praecipua cura potentiae, & principatus tui. Gregis cura verò nobis commissa est tantò praestantior, quantùm distant à coelo ea, quae in terris sunt, &c. Si ovis Dei existis (quod in votis habemus) ne transgrediaris limites Principum Apostolorum.* (a)

Gregorius II. Ad Leonem Isauricum Imperatorem: *Obsecutus es pervicaci animo tuo, ac domesticis perturbationibus, & scripsisti*: IMPERATOR SUM, ET SACERDOS. Et post pauca. *Audi humilitatem nostram, Imperator; & ecce! tibi palatij, & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum, & Pontificum; agnosce illud, & salvare, nec contentiosus esto. Nam quemadmodum Pontifex introspiciendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi, sic neque Imperator in Ecclesiam introspiciendi, & Electiones in Clero peragendi, &c.* (b)

Alexander III. Oxoniensi Episcopo, & Decano Lundonensi: *Denique quod quaeris: si à civili judice ante judicium, vel post ad nostram audientiam fuerit appellatum, an hujusmodi appellatio teneat? tenet quidem in his, qui sunt nostrae temporali jurisdictioni subjecti: in alijs verò etsi de consuetudine Ecclesia teneat, secundùm juris rigorem credimus non tenere. cap. 7. de appellat.*

Idem Alexander III. Lundonensi & Vigorniensi Episcopis: *Nos attendentes, quòd ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam, de possessionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum judicium ad se asserit pertinere; Fraternitati Vestrae mandamus, quatenus Regi possessionum judicium relinquentes de causa principali, videlicet, utrum Mater de legitimo sit matrimonio nata, pleniùs cognoscatis, & causam hujusmodi terminetis. cap. 7. qui filij sint legitimi.*

III. Eadem est D. Bernardi sententia, qui *lib. 1. de consideratione capit. 6. ad Eugenium Pontificem sic scribit: Non monstrabunt, puto, ubi aliquando*

(a) V. Baron. ad ann. DCCCLXXXV.
(b) V. Baron. ad ann. DCCXXVI.

quando quispiam Apostolorum judex sederit hominum, aut divisor terminorum, aut distributor terrarum. Stetisse denique lego Apostolos judicandos, sedisse judicantes non lego. Erit illud, non fuit. Itáne imminutor est dignitatis servus, si non vult esse major Domino suo: aut discipulus, si non vult esse major eo, qui se misit: aut filius, si non transgreditur terminos, quos posuerunt patres sui? quis me constituit judicem, ait ille, Dominus & Magister: & erit injuria servo discipuloq́, nisi judicet universos? Mihi tamen videtur bonus æstimator rerum, qui indignum putat Apostolis, seu Apostolicis viris, non judicare de talibus, quibus datum est judicium in majora. Quidni contemnant judicare de terrenis possessiunculis hominum, qui in cœlestibus, & Angelos judicabunt? Ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra: quoniam propter illa, & non propter has, accepistis claves regni cœlorum, prævaricatores utique exclusuri, non possessores. Ut sciatis, ait Christus, *quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, &c. Quænam tibi major videtur & dignitas, & potestas dimittendi peccata, an prædia dividendi? sed non est comparatio. Habent hæc infima, & terrena judices suos, reges & principes terræ. Quid fines alios invaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis? non quia indigni Vos, sed quia indignum Vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis. Denique ubi necessitas exigit, audi quid censeat non ego, sed Apostolus: Si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? Sed aliud est incidenter excurrere in ista, causâ quidem urgente, aliud ultro incumbere istis tamquam magnis, dignisq́ tali & talium intentione rebus. &c.*

Hactenus D. Bernardus. Ubi vides duas ab illo constitui potestates rerum temporalium, unam ordinariam, quam Regibus adscribit; aliam incidentem, & causâ urgente, quam in Pontifice maximo agnoscit. Idem D. Bernardus, *lib. 4. de consideratione cap. 3.* Pontificem sic alloquitur: *Pastorem te populo huic certè aut nega, aut exhibe. Non negabis, ne cujus Sedem tenes, Te neges Hæredem. Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis, non tectus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris. Absque his tamen credidit satis posse impleri salutare mandatum: Si amas me, pasce oves meas. In his successisti non Petro, sed Constantino. Consulo toleranda pro tempore, non affectanda pro debito. Ad ea te potiùs incito, quorum te scio debitorem. Etsi purpuratus, etsi deauratus incedens, non est tamen, quòd horreas operam, curamq́ Pastoralem Pastoris hæres: non est, quod erubescas Evangelium. Quanquam si volens evangelizes, inter Apostolos quidem gloria est tibi? evangelizare, pascere est. Fac opus Evangelistæ, & Pastoris opus implesti. Dracones,*

inquis, me mones pascere, & scorpiones, non oves. Propter hoc, inquam, magis aggredere eos non ferro, sed verbo. Quid Tu denuo usurpare gladium tentes, quem semel jussus es ponere in vaginam? quem tamen, qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere Verbum Domini dicentis sic: Converte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tuâ manu evaginandus. Alioquin si nullo modo ad Te pertineret & is; dicentibus Apostolis; Ecce gladij duo hic; non respondisset Dominus, satis est, sed nimis est; uterque ergo Ecclesiæ, & Spiritualis scilicet gladius, & materialis; sed hic quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus est. Ille Sacerdotis, hic militis manu, sed sanè ad nutum Sacerdotis, & jussum Imperatoris, &c.

IV. Hæc Summorum Pontificum, & D. Bernardi sententia omnino rationi consona est. Potestas enim data est Pontificibus in ædificationem, non destructionem, teste D. Paulo *2. ad Cor. 10. v. 8.* esset verò potiùs in destructionem, si pro libitu instar ordinariæ ad temporalia se extenderet. Primò enim impediret ipsam potestatem, curamque spiritualem, quam in omnes totius mundi Ecclesias ex officio Papa exercet, quantoque plus curæ temporalibus, tantò minùs spiritualibus impenderet, distractis in diversa viribus, & ideò minutis: idque cum maxima animarum pernicie; si enim ubi etiam in solam rem Ecclesiasticam, causasque Religionis unicè incumbitur, tam multa negligi videmus, quid fieret, accedente Regnorum cura? quam rationem Apostolus expressit. *2. ad Timoth. 2. v. 4. Nemo*, inquit, *militans DEO implicat se negotijs sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit.*

Deinde, cùm oporteat inter Pontificem Max: Regesque velut inter communem omnium Patrem, Filiosque summam pacem, animorum conjunctionem, mutuumque auxilium intercedere, contrarium potiùs eveniret, communicato Imperio; essentque inter utrumque discordiæ, lites, simultates, & bella perpetua, sunt enim Imperia velut conjugia, quæ thori socium non admittunt; & ut canit Poëta.

Nulla fides regni socijs, semperq; potestas
impatiens consortis erit.

Inter mutuas ergo contentiones, & pugnantia Regum, & Papæ decreta Respublicæ, & Regna perirent. Inter ipsos Principes temporales sunt quotidiana diffidia, in quibus si ordinariam judicandi potestatem Papæ concedamus, dum pro uno pronunciat, alium

alium necessariò offendet, exutâ, quæ communem Patrem decet, in omnes æqualitate, amissoque, dum uni studet, aliorum amore, præsertim si Pontifex aliquis contingeret, aut minus affectuum potens, aut partibus addictus. Docuit tot sæculorum experientia, summo Pontifice hanc in Reges potestatem etiam rarò usurpante, & intra necessitatem, Principes tamen gravissimè offendi; Regna, populosque turbari, armarique; quæ omnia ipsa quidem necessitas excusat, metusque pejorum, & acerbitas morbi extrema postulantis: quid ergo fieret, si passim, & pro lubitu adhiberetur? Denique Principes ipsi suis in Regnis nati, educatique mores, consuetudines, legesque locorum, & meliùs callent, & aptiùs necessaria provident: & quia præsentes majorem sibi venerationem amoremque vendicant, nec facilè decipiuntur, cùm rebus ipsis, & negotijs adstent: quæ omnia secus habent in Pontifice absente extraneo, rerumque, quæ procul fiunt, ignaro, & plerumque alienis oculis vidente. Hæc omnia, ùt diximus, efficaciter convincunt, non fuisse necessariam Ecclesiæ, immo noxiam Pontificis Romani in Principes potestatem, nec à Deo concessam, nisi fide, ac Religione periclitante.

Neque obstat, Papam esse Vicarium Christi, sicq; omnia posse, quæ Christus potuit: Nam Vicaria potestas Papæ concessa terminos suos habet, legem videlicet divinam, & Ecclesiæ utilitatem, extra quos proferri non debet: De jure divino expressi sunt textus in *c. sunt quidam. & c. contra statuta. 25. q. 1.* de utilitate verò Ecclesiæ habemus D. Pauli testimonium. *2. ad Corinth. 10. v. 8.* & sicut Vicarius non omnia potest, quæ Principalis, hoc est, illa, quæ speciali nota digna sunt, & mandatum expressum requirunt. *c. 3. de off. Vicar. in 6. c. 2. eod.* Ita nec Papa potest omnia, quæ Christus v. g. Sacramenta nova instituere, abrogare antiqua, dispensare in vinculo Matrimonij, bigamiam simultaneam concedere, quæ omnia pertinent ad potestatem excellentiæ, nulli hominum, nec Pontifici quidem communicatam. (a)

(a) Vide Cajetan. 2. 2. q. 88. a. 12.

§. II.

Esse in Ecclesia, & in Capite Ecclesiæ, Romano vid. Pontifice potestatem indirectam, cùm urget necessitas tuendæ Religionis, in Reges, eorumq; bona temporalia, ex sacris litteris demonstratur.

SUMMARIA.

1. *Textus sacræ scripturæ expensi, & primò exemplum Azariæ Pontificis.*
2. *Jojadæ Pontificis, & Phineës sacerdotis: ac exempli utriusq; moderatio.*
3. *Eliæ Prophetæ.*
4. *Locus D. Pauli. 1. ad Cor. 6 junctâ PP. explicatione.*
5. *Locus Matthæi 26. ratione, & auctoritate illustratus.*
6. *Locus S. Joannis cap. ult.*
7. *Alij textus apud Matthæum 28. de duobus gladijs, & Lucæ 22.*

I.

UT à sacris litteris initium ducamus, occurrit primo loco exemplum observatione dignum. *2. Paralip. 26.* ubi Ozias Rex, quamdiu Pontificis Azariæ mandato, & consilijs paruit; gloriâ, & victorijs floruit, ubi verò sacerdotis officium usurpat, leprâ percussus templo & Regno à Pontifice pellitur, & Imperium filio traditur. Verba scripturæ hæc sunt: *Sed cùm roboratus esset Ozias, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum DEUM suum, ingressusq; templum Domini adolere voluit*

luit incensum, super altare thymiamatis. Statimq́; ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi restiterunt Regi, atque dixerunt: Non est tui officij Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujuscemodi Ministerium: egredere de Sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo. Iratusq́; Ozias, tenens in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur Sacerdotibus. Statimq; orta est lepra in fronte ejus coram Sacerdotibus, in domo Domini super altare thymiamatis. Cumq́; respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinatò expulerunt eum. Sed & ipse perterritus, acceleravit egredi, eò quòd sensisset illico plagam Domini. Fuit igitur Ozias Rex leprosus usque ad diem mortis suæ: & habitavit in domo separata, plenus leprâ, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porrò Joatham filius ejus rexit domum regis, & judicabat populum terræ. Nota Regem à sacerdotibus non tantùm ut templo exiret, rogatum esse, sed etiam compulsum, & à reliquo populo summi Pontificis arbitrio separatum, & hoc ipso regno exutum esse: Sic enim habetur, *Levitici 13. v. 44. Quicunque ergo maculatus fuerit leprâ, & separatus est ad arbitrium sacerdotis &c. solus habitabit extra castra.* Sicut ergo ad Sacerdotem pertinebat de lepra Principis cognoscere, & si reperisset infectum, à commercio populi excludere, sicque inhabilem Regno pronuntiare; multò magis in nova lege ad summum Sacerdotem pertinebit de lepra spirituali judicium ferre, & si periculum ex illa Fidelibus immineat, Regnum Principi adimere, ne exemplo, imperio, & potentiâ Ecclesiam corrumpat: quæ causa fuit Adriano, Leoni, & Stephano Romanis Pontificibus, ut Imperatoribus Græcis non tantùm in hæresin lapsis, eamque Decretis, & supplicijs Oriente toto propagantibus, sed etiam Occidentem invasuris, Imperium abrogarent. Et quamvis illud præceptum de lepra corporali à sacerdote cognoscenda judiciale fuerit; potuit tamen etiam in lege Evangelica locum habere. (a) Immo quoad lepram spiritualem est præceptum morale, fundatumque in jure divino Naturali; ùt jam innuimus, & infrà magis explicabitur.

II. Aliud exemplum est. *2. Paralip. 23. & 4. Regum 11.* Ubi Jojada Pontifex Athaliam, quæ Regno injustè occupato idolorum cultum invexerat, puniri jubet, & legitimum Regem solio restitui: Verba scripturæ sunt: *Produxitq́; Jojada Filium Regis, & posuit super*

(a) Per c. 1. de Homicidijs. & c. 1. cum seqq. de injurijs.

Sed nota circa hæc duo exempla Athaliæ, & Phineës, in lege Evangelica non licere Sacerdotibus, multoque minùs Pontifici Max. sanguinem alicujus, præsertim verò principis, ne quidem consulendo effundere, ùt habetur in *cap. his, à quibus, &c. si in morte. 23. q. 8. & eleganter Gratianus post c. nos 2. q. 7. Multa,* inquit, *concedebantur tunc, quæ nunc penitùs prohibentur, miracula enim, & maximè Veteris testamenti, sunt admiranda, non in exemplum nostræ actionis trahenda: tunc enim Samuel Agag pinguissimum Regem Amalec in frusta dividendo conscidit: nunc nulli Ecclesiasticorum judicium sanguinis agitare licet. Tunc Phineës Judæum congressum cum Madianita interfecit, & reputatum est ei in justitiam: hodie Sacerdotibus in perniciem sui officij verteretur.*

III. Eliæ Prophetæ hoc elogium ponit Spiritus Sanctus *Ecclesiastici 48. Quis potest similiter sic gloriari tibi? qui dejecisti Reges ad perniciem, & confregisti facilè potentiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo, qui ungis Reges ad pœnitentiam, & Prophetas facis successores post te.* Reges quos unxit Elias fuêre Azaël Rex Syriæ, & Jehu Rex Israel *4. Reg. 19.* Si dicas Eliam id fecisse Dei jussu, non suâ sponte; id quidem verum est, sed idem Dei mandatum Summi Pontifices acceperunt, cùm illis commissæ sunt Oves Christi, quarum custodia necessariò requirit potestatem lupos arcendi, eosque, qui Ecclesiam invadunt, exarmandi, ne, si velint, possint nocere; hoc enim naturale jus defensionis, cùm singulis natura permittat, quantò magis summo Pastori, in eos, qui Ecclesiam, ovesque Christi, ac sibi commissas animas aggrediuntur? hoc, inquam, casu poterit summus Pontifex exemplo Eliæ *dejicere Reges ad perniciem & confringere potentiam ipsorum, & Reges ungere ad pænitentiam;* nam teste D. Ambrosio. *lib. 1. de offic. cap. 36.* & S. Thom. *2. 2 q. 60. art. 6. ad 2. Qui non repellit injuriam à socio cùm potest, tam est in vitio. quàm ille, qui facit.*

IV. Efficax est etiam in hanc rem locus D. Pauli *1. ad Cor. 6.* ubi sic loquitur: *Audet aliquis vestrûm habens negotium adversùs alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos: an nescitis, quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt? & si in vobis judicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? nescitis, quoniam Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia?* Vides ex hoc textu S. Apostolum agnoscere in Sacerdotibus, & Apostolorum successoribus potestatem de rebus sæcularibus judicandi, eamque probare argumento à majori ad minus per illa verba: *Nescitis quoniam Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia?* quasi di-

cat: *qui idoneus est ad majora, multò magis erit idoneus ad minora,* ut ibi loquitur D. Thomas: idque ob periculum, ne ex crebro cum infidelibus commercio, eorumque gratiam captandi causâ, fideles subvertantur. Sed Apostolis circa majora occupatis, hanc potestatem judiciariam vult ab alijs rerum forensium peritis exerceri, quos B. Apostolus *contemptibiles in Ecclesia* vocat, hoc est, respectu eorum, qui propagandæ Religioni, lucrandisque animabus student. Hunc locum sic intellexit B. Clemens SS. Petri & Pauli auditor in *Constitutionibus Apostolicis lib. 2. cap. 51. Quod oporteat in secunda sabbatorum cognoscere causas. Adsint autem judicio Diaconi & Presbyteri, integrè judicaturi, veluti Dei homines cum justitia. Cùm utraque persona venerit, prout lex jubet, ambo, qui litigant, statuantur in medio Tribunali, iisque auditis, sanctè judicium pronuntiate: studentes ante sententiam Episcopi eos conciliare, ne exeat supra terram judicium in peccatorem, prout in Tribunali consortem, participemq; causa habet Christum Dei.*

S. Anacletus epistolâ ad omnes Episcopos, & Christi fideles. *Si fuerit sæculare negotium, apud ejusdem Ordinis Viros terminetur, judicio tamen Episcoporum, cùm Apostolus privatorum Christianorum causas magis Ecclesijs deferri, & ibidem Sacerdotali judicio terminari voluerit: omnis enim oppressus liberè sacerdotum appellet judicium, & à nullo prohibeatur, sed ab his fulciatur, & liberetur.* S. Bernardus de consideratione *lib. 1. cap. 6. Mihi tamen videtur bonus æstimator rerum, qui indignum putat Apostolis, seu apostolicis viris non judicare de sæcularibus, quibus datum est judicium in majora. Quidni contemnant judicare de terrenis possessiunculis hominum, qui in cœlestibus & Angelos judicabunt.* Et post pauca. *Non quia indigni Vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis. Denique ubi necessitas exigit, audi, quid censeat, non ego, sed Apostolus: si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis?* Eadem Gregorij VII. Sententia *lib. 8. epist. 21. Habet;* inquit, *Ecclesia Romana potestatem singulari privilegio concessam aperire, & claudere januas Regni cœlestis, quibus voluerit; cui ergo aperiendi, claudendiq; cœli data potestas est, de terra judicare non licet? absit. Num retinetis, quod ait Beatissimus Paulus Apostolus: nescitis, quia Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia?* Idem docuit B. Gregorius Magnus. *2. parte Pastoralis cap. 7.* ubi ex allegato Apostoli textu agnoscit quidem potestatem in sæcularia Pastoribus datam, sed eâ uti non vult, ut tantò spiritualibus negotijs attentiùs operam navent.

Meritò proinde Jacobus Tyrinus in hunc locum Apostoli: *No-*

ta

ta, inquit, *hac judicia causarum sæcularium inter Christianos committi consuevisse Episcopis, vel delegatis ab Episcopo Presbyteris, ut constat ex Clemente Romano, ex lege Theodosij, & Caroli Magni; & ex antiquo Ecclesiæ usu; Judices enim in his causis sederunt Gregorius Thaumaturgus Neocæsariensis, SS. Ambrosius, Augustinus, Synesius, aliįq; Episcopi: sed crescente nimis numero Christianorum simul & litium, onus hoc rejectum in humeros Judicum sæcularium jam Christianorum, ne ut ab initio S. Petrus apud eundem Clementem rectè monuit, Episcopus præfocatus sæcularibus negotijs non possit vacare verbo Dei.*

V. Huc etiam faciunt verba Christi Domini ad Petrum *Matthæi 16. v. 18. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam: & quodcunq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quod solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Omnium PP. cum Latinorum, tum Græcorum sententia est, hisce verbis Petro promissum esse supremum, & Monarchicum Ecclesiæ regimen, in his, quæ pertinent ad bonos mores sanamque doctrinam: ergo etiam omnia media promissa sunt necessaria, sine quibus illa conservari non possunt, & consequenter in bona, & regna temporalia, quæ omnium consensu sunt propter bona spiritualia tanquam media propter finem; concesso enim fine, conceduntur omnia media illi necessaria, alioquin concessio finis erit inutilis: Sicut concesso militari officio, datur unà facultas arma gestandi, hostemque impunè feriendi; & factâ Medico potestate ægrum curandi, conceditur etiam medicinas sanitati necessarias applicandi, & si opus fuerit, etiam membrum infectum præcidendi, sic tamen, ut hoc remedium velut ultimum, magnoque dolori, incommodo, deformitati conjunctum non liceat, nisi ut pejus malum vitetur, usurpare. Quæ consequentia ex Matthæi verbis adducta non est imaginaria, & Chymerica, sed omnino ex natura rei desumpta, & à legislatoribus, ipsisque Principibus approbata, sic enim loquuntur in *l. 2. ff. de jurisdict. Cui jurisdictio data est, ea quoq; concessa esse videntur, sine quibus jurisdictio explicari non potest.* Quod optimè animadvertit Gregorius VII. *l. 8. epist. 21.* ubi: *Habet enim potestatem Ecclesia Romana singulari privilegio concessam aperire, & claudere januas Regni cœlestis, quibus voluerit. Cui ergo aperiendi, claudendiq; Cœli data potestas est, de terra judicare non liceat? absit.* Et S. Leo IX. *in epist. adversùs præsumptiones Michaëlis Constantinopolitani, cap. 13. His*, inquit, *& alijs quàm plurimis testimonijs jam vobis satisfactum esse debuit de terreno, & cœlesti Imperio, immo de Regali Sacerdotio sancta Romana, & Apostolica*

 Sedis,

Sedis, præcipuè super speciali ejus dispositione in Cœlis, si quoquomodo Christiani esse, vel dici optatis, & si ipsam Evangelij veritatem apertè, quod absit, non impugnatis. Vides quo loco S. Leo illos habeat, qui Romanæ Sedi terrenum, vel cœleste Imperium abrogant.

VI. Joannis ultimo sic habemus: *Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro JESUS: Simon Joannis diligis me plus his? dicit Ei: etiam Domine tu scis, quia amo te. Dicit ei: pasce agnos meos.* Hoc tertiò repetitum à Christo: hunc locum infrà latiùs expendemus: jam hoc solùm argumentum deducimus. Non est dubium, omnes Christi fideles, omnesque Magnates ad Christi oves pertinere, & hoc ipso eorum custodiam Petro, Petrique Successoribus commissam esse, saltem quoad regimen spirituale, & illa, quæ salutem æternam spectant; sed fieri potest, immo sæpe factum est, ut eorum saluti expediat, aut etiam sit necessarium, eos in ordinem redigere; aut potestatem, quâ sibi & alijs noceant, constringere; sicut Medicus furioso potest, debetque gladium eripere: Cùm ergo ad ovium custodiam curamque hæc potestas fuerit necessaria, summo Pastori omnino concessa est, aut si concessa non est, ergo in necessarijs defuit DEUS, imperato quidem fine, sed negatis medijs.

VII. Matth. *18. v. 15. Si autem peccaverit*, inquit Christus, *in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit; adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum. Quòd si non audierit eos: dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus: Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo.*

Patet ex hoc textu, esse penes Apostolos, eorumque successores potestatem judiciariam circa omnia delicta, & injurias in proximum commissas, hoc est, famam, facultatesque, & bona temporalia, aut corporalia, sic videlicet, ut in defectu Magistratûs sæcularis, eoque justitiam non administrante, possit ad Ecclesiæ tribunal, velut ultimum asylum, & aram innocentiæ provocari, in quo Theodosij Imperatoris luculentum est exemplum. Auriga nobilis cujusdam Adolescentis pudicitiam fœdaverat, ea de causa à Præfecto militum in vincula conjectus. Instabat dies solemni decursui quadrigarum indicta. Cives Thessalonicenses Aurigam certamini, ùt credebant, necessarium impatienter postula-

stulare: sed negante militum Præfecto tam turpis flagitij reum dimitti posse; Populus in rabiem actus Præfectum invadit, trucidatque. Re ad Theodosium delatâ, mirum quantùm exarsit, justâ quidem irascendi causâ, sed præter modum: jubet ergo in eos, qui cædi interfuerant, gladio vindicari, quo decreto innocentes quàm plurimi, nec alterius culpæ rei, quàm quòd oculos non velâssent, involvebantur. Ambrosius evulgato diplomate ad Principem pervolat, eumque emollit, ac veniam populo impetrat. Sed vix Palatium egresso, novæ faces ab Aulicis accensæ; dicebant: *Hâc indulgendi facilitate populum ad paria, immo pejora invitari, ac veniam unius culpæ, alterius initium fore: nec eadem intra Præfectum stetisse, sed Cæsaris Majestatem eodem vulnere petitam esse.* His, aliisque Theodosius incensus clam Ambrosio in Thessalonicenses sæviri jubet: quod tantâ factum crudelitate, ut trium horarum spatio septem millia, innocentes plerique, ceciderint. Ingemuit auditâ clade Ambrosius, Imperatorem Ecclesiâ, sacrisque arcuit, & vix tandem post longam delicti, & publicam expiationem admisit, supplicemque, ac genibus affusum sic allocutus: *Quam tu pœnitentiam post tam grave scelus ostendis, quæ medicamenta ad vulnera tam difficilia adhibuisti? Tuum est*, inquit Imperator, *medicamenta ostendere, meum autem accipere.* Cui Ambrosius: *Quoniam non rectæ rationi, sed animo irato obsecutus sententiam pronuntiâsti, conscribe legem, quâ deinceps sententiæ, per iracundiam pronuntiatæ, irritæ sint, & nullius momenti, earumque executio ad triginta dies suspendatur.* Paruit Theodosius, legemque conscripsit, quam videre est. *l. 20. C. de pœnis.*

Vides in hoc facto Principis delictum ab Episcopo judicatum, punitumque esse; nec Theodosium excepisse, aut justè in populum perduellem sævitum esse; aut modum vindictæ milites se ignaro transgressos; aut denique ad Episcopos non pertinere, quam pœnam in suos subditos Principes statuant; nec etiam impositæ ab Episcopo pœnæ obluctatum, cùm imperaret novam legem conscribi de sententiarum differenda executione, quod utique ad forum politicum pertinet. Quantò minùs Pontifici obluctaretur eadem imperanti?

Ceterùm circa textum allegatum *Matth. 18.* nota illic sermonem non esse de correctione tantùm fraterna, & occulta; sed etiam publica, & coërcitiva, quod communiter interpretes ferè

gladium, gladio peribunt. Cur ergo jusserat gladios emi, & Petrum ferro succinctum non tantùm non prohibuerat, sed etiam comitem acceperat, si noluit, ut gladio uteretur? Varias SS. PP. cum mysticas, tum litterales explicationes adhibent, & illam præsertim: *Voluisse Christum Dominum duplici gladio duplicem potestatem exprimere Petro commissam, spiritualem videlicet, & temporalem: istam verò in vaginam recondi, hoc est, non manu, sed nutu, & præcepto Petri; nec vindictæ, sed necessitatis causâ exerendam.* Sic omnino S. Bernardus *lib. 4. de Consideratione ad Eugenium.* S. Anselmus *in Matthaum c. 27.* Bonifacius VIII. *in extravag. Unam sanctam de Major. & obed. Abb. in c. novit. de judicijs.* Et Cornelius in *c. 26. Matthei n. 5. Allegoricè*, inquit, *interpretes passim per duos gladios accipiunt duplicem Ecclesiæ potestatem, spiritualem videlicet, & temporalem.* Patet ergo ex allegato Lucæ textu, & junctâ PP. explicatione utramque potestatem spiritualem, & temporalem duplici gladio significatam Apostolis, eorumque Successoribus concessam esse, modò illam non vindictæ causâ, sed utilitatis usurpent, & gladium nutu & auctoritate, non manu exerant.

Hæc non nostro arbitrio, sed ex SS. litteris deducta, & PP. suffragijs, ac sensu explicata sufficient, illis convincendis, qui veritatem, non aliud quærunt: aliud enim quærentibus nec ista, nec mille alia satis erunt, animo semel in contrarium obstinato, & veritati larvam opponente. Ceterùm cùm Parisiensis Conventus in sua declaratione Sacrorum Canonum observantiam adeò summis Pontificibus inculcet, ijsque velit obstrictum; multò magis fatebitur Episcopos Papâ inferiores Canonibus alligari, nec posse ab illis dissentire. Videamus ergo, an nostram hanc Doctrinam sacri Canones apertè non doceant.

§. III.

§. III.

Primus Textus Canonicus ex c. novit 13. de Judicijs.

SUMMARIA.

1. *Laus Innocentij.*
2. *Causa hanc Decretalem ad Galliæ Prælatos scribendi, bellum Philippi Augusti Galliæ, & Richardi Angliæ Regum.*
3. *Decretalis Innocentij.*
4. *Aliud simile Innocentij factum in causa Ingeburgæ Galliarum Reginæ.*

I.

PRæmittimus alijs hunc textum Canonicum, quia Innocentium III. Auctorem habet laudatissimum Pontificem Doctrinâ, & Sanctitate pari; quique non priùs summam dignitatem acceptare voluit, quàm Deo manifestis miraculis Electionem approbante; tantæque moderationis luxuque abhorrentem, ut argentea in pauperes distribueret, solis è ligno, vitroque vasis contentus.

Deinde quia ad Galliæ Prælatos exaratus, reique nostræ apprimè serviens. Huic Pontifici Innocentio Ludovicus Maymburg pulcherrimam statuam,& monumentum posuit, tot encomijs sculptum, tot coloribus exquisitè pictum, ut Innocentium videatur velut exemplar omnium virtutum,quas alij Pontifices imitari quidem debeant, sed assequi non possint, æternitati ac famæ commendâsse. Illius variam, & incomparabilem doctrinam, quâ universitatem Parisiensem, omnium scientiarum matrem illustravit, omnesque qui tunc temporis florebant, Doctores post se reliquit: Illius flagrantissimum tuendæ ac proferendæ Religionis zelum: Illius

lius animum insuperabilem, & adversùs omnes mundi potestates invictum: Illius Prudentiam, Illius Majestatem Pontifice dignam, & denique prrecellentem sanctitatem cælis exæquat. *V. L' histoire des Croisades. l. 7. f. 31. & l. 11. f. 223.* In hujus ergo Pontificis, tam sancti sapientisque doctrina, quæ meritò pro doctrina Ecclesiæ Gallicanæ, & universitatis Parisiensis habenda est; nil puto habebit Maymburg, quod jure meritoque reprehendat, sed illius testimonio vinci se utique patietur, quod adeò laudavit, omnique exceptione majus professus est.

II. Causa scribendæ Decretalis hæc fuit. Diuturno inter se bello Philippus Augustus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges conflixerant, sed tandem inter utrumque operâ Innocentij III. quinquennales induciæ pactæ, dilato potiùs bello, quàm finito. Richardus in Aquitaniam excurrens, telo ictus interijt, & Joannem successorem habuit. Hic cædis, quam Arcturo Nepoti obtulisse dicebatur, & injuriarum in proceres Aquitaniæ postulatus, à Philippo Galliæ Rege causam dicturus evocatur, siquidem Comitatum Pictaviensem, aliasque in Gallia Provincias beneficiario jure obtinebat. Sed cùm ad diem Anglus non adesset, omni jure, quod in Gallijs habebat, mulctatur, armisque illatis invaditur. Ille ad Innocentium Papam velut ultimam naufragij tabulam. Pontifex missis Legatis pacem utrique imperat, & judicio litem agitari jubet, sed Gallus victoriam sibi è manibus rapi causatus, à Legato ad Pontificem provocat, & interim causam bello prosequitur, Nortmanniam, & quicquid Anglorum fuerat, in fidem recipit, subigitque, Joanne in Angliam compulso. Quem exitum res habuerit, infrà dicetur. Vide interim Spondanum ad annum MCC. & MCCIII. Morerum in Theatro Historico Gallicè edito in *vita Philippi Augusti.*

III. Jam Decretalem audiamus. *Innocentius III. Prælatis Archiepisc. & Episcopis per Franciam constitutis. Novit ille, qui nihil ignorat, qui scrutator cordium est ac conscius secretorum, quod charissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem Francorum illustrem de corde puro, & conscientia bona, & fide non fictâ diligimus, & ad honorem, & profectum, & incrementum ipsius efficaciter aspiramus, exaltationem Regni Francorum, sublimationem Apostolicæ sedis reputantes, cùm hoc Regnum benedictum à Deo, semper in ipsius devotione permanserit, & ab ejus devotione nullo unquam, sicut credimus,*

mus, tempore sit discessurum. Non putet ergo aliquis, quod jurisdictionem illustris Regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus; sed cum Dominus dicat in Evangelio: Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum; si te non audierit, adhibe tecum unum vel duos: quod si non audierit, dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et Rex Angliæ sit paratus sufficienter ostendere, quòd Rex Francorum peccat in ipsum, & ipse circa eum in correptione processit secundùm Regulam Evangelicam, & tandem quia nullo modo profecit, dixit Ecclesiæ; quomodo nos, qui sumus ad regimen universalis Ecclesiæ supernâ dispositione vocati, mandatum divinum possumus non exaudire, ut non procedamus secundùm formam ipsius? non enim intendimus judicare de feudo, cujus ad ipsum spectat judicium, sed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus, & debemus. Non igitur injuriosum sibi debet Regia dignitas reputare, si super hoc Apostolico judicio se committat; cum Valentinianus inclytus Imperator suffraganeis Mediolanensis Ecclesiæ dixisse legatur: Talem in Pontificali sede constituite, cui & nos, qui gubernamus imperium, sincerè nostra capita submittamus, & ejus monita (cùm tanquam homines deliquerimus) suscipiamus necessariò velut medicamenta curantis. Nec sic illud humillimum omittamus, quod Theodosius statuit Imperator, & Carolus innovavit, de cujus genere Rex ipse noscitur descendisse: quicunq; videlicet litem habens, sive petitor fuerit, sive reus, si judicium elegerit sacrosanctæ sedis Antistitis, illico sine ulla dubitatione, etiamsi pars alia refragetur, ad Episcoporum judicium dirigatur. Cùm enim non humanæ constitutioni, sed divinæ potiùs innitamur, quia potestas nostra non est ex homine, sed ex DEO, nullus, qui sit sanæ mentis, ignorat, quin ad officium nostrum spectet, de quocunq; mortali peccato corripere quemlibet Christianum: & si correctionem contempserit, per districtionem ecclesiasticam coërcere. Sed forsan dicetur, quòd aliter cum Regibus, & aliter cum aliis est agendum. Ceterùm scriptum novimus: Ita magnum judicabis, ut parvum, neque erit apud te acceptio personarum, quam beatus Jacobus intervenire testatur: Si dixeris ei, qui est indutus veste præclarâ: Tu sede hic bene: pauperi verò sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum. Ideoq; universis vobis per Apostolicam Sedem mandamus, quatenus sententiam nostram recipiatis humiliter, & faciatis ab aliis observari: licet enim hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato, præcipuè, cùm contra pacem peccatur, quæ est vinculum charitatis. Postremò cùm inter Reges ipsos refor-

formata fuerint pacis fœdera, & utrinq; præstito juramento firmata, nunquid non poterimus de juramenti Religione cognoscere, quod ad judicium Ecclesiæ non est dubium pertinere? Ne ergo tantam discordiam videamur dissimulando fovere, prædicto legato dedimus in præceptis, ut (nisi Rex ipse vel solidam pacem cum prædicto Rege reformet, vel saltem humiliter patiatur, ut idem Abbas & Archiepiscopus Bituricensis de plano cognoscat, utrùm justa sit querimonia, quam contra eum proponit coram Ecclesia Rex Anglorum, vel ejus exceptio sit legitima, quam contra eum per suas nobis litteras duxit exprimendam) juxta formam sibi datam à nobis procedere non omittat. Hactenus Innocentij Decretalis: ex cujus historia textuque multa colliguntur notatu digna, nostroque argumento servientia: videlicet non esse quidem Pontificis directè & immediate se causis feudalibus, & negotijs Regum immiscere: posse tamen, & debere ab eo id fieri, cùm Ecclesiæ interest; cùm de peccato, perjurio ac fœdere violato agitur; tunc enim partes Pontificis esse, Regibus pacem imperare, eorum causas cognoscere, appellationes ad se factas etiam in causa temporali recipere: neque hoc novum, sed jam antiquis legibus constitutum, ùt ex Evangelio constat *Matth. 18.* & explicat D. Thomas. *2. 2. q. 33.* Maldonatus *in Lucam c. 18.* Ex edicto Valentiniani Imperatoris (*quod habetur in historia tripartita lib. 7. c. 8.*) & apud Gratianum *in c. Valentinianus distinct. 63. Ex lege Theodosij Imperatoris, quæ est prima titulo de Episcopali judicio in C. Theodosiano*: & apud Gratianum *c. quicunque. & c. sequenti, causâ 11. q. 1.* Neque hanc Pontifici Auctoritatem negavit Philippus Rex, cum & ipse ad eundem Pontificem provocaverit teste Æmilio rerum Francicarum scriptore *lib. 6.* & Spondano *ad annum* MCCIII.

IV. Idem Innocentius ad hunc ipsum Philippum Augustum Regem Francorum Archiepiscopum Capuanum anno MCXCVIII. legatum miserat, ut eum cum Ingeburga filia Regis Daniæ in gratiam redire cogeret, quam vigesimâ octavâ à nuptijs die repudiârat, superinductâ Agnete: ob quam causam Concilium Prælatorum Galliæ Innocentius indicit, ad eosque Petrum Cardinalem Capuanum delegat, à quo excommunicatio in Regem, & interdictum toto Regno pronuntiatur, adeò, ut præter baptismum parvulorum, & Sacramentum pœnitentiæ morientibus administratum, nec divina officia, nec Sacramenta alia in Gallijs haberentur, jacerentque sparsa & insepulta in plateis cadavera, clausis

Ecclesijs, & cœmeterijs omnibus: quæ res Philippum adeò incendit, ut Episcopos Clericosque Papæ obsecutos, & interdicti executores, alios Ecclesiâ & bonis pelleret, alios verò in suas partes traheret. Sed Gallis octo mensium interdicto jam fessis, & in Regem conclamantibus, Romam Legatos mittit, qui Innocentium flectant. Negat iste veniæ locum esse, nisi legitimâ uxore in thorum receptâ. Evicit Regem Pontificis constantia, & Agnetem quantumvis gravidam, & partui vicinam dimisit, revocavitque Ingeburgam, quæ in palatium quidem, sed non amorem admissa, paullo pòst mærori & fato cessit. Perierat Philippus medico parcente, & lethale obstinatumque malum mitiùs palpante. Vide Spondan. *ad ann.* MCXCVIII. *Innoc. lib. 2. epist. 186.*

§. IV.

Secundus Textus Canonicus ex cap. licet 6. de votis.

SUMMARIA.

1. *Causa hanc Decretalem scribendi, & Historia Henrici, & Andreæ Hungariæ Regum.*
2. *Ipsa Decretalis.*

I.

SCripsit hanc Decretalem Innocentius III. ad Andream Ducem, Hungariæ Regis filium secundogenitum, anno primo sui Pontificatûs, Christi MCC. Scribendi causa hæc fuit. Urgebat Innocentius expeditionem Christianorum Principum in Palæstinam, terramque sanctam, & multos jam permoverat. Inter istos Bela III. Hungariæ Rex voto se obligavit Hierosolymas cum exercitu movendi: sed morbo derepentè occupatus, jamque moriturus Andreæ filio mandat, votum exequatur, nisi faciat, paternam maledictionem, & diras minatus. Extincto Belâ Henricus major natu filius rerum potitur.

An-

Andreas conscripto exercitu, acceptoque vexillo crucis cum infidelibus instare videtur, ex insperato arma & acies in fratrem vertit, Regnum, quod natura negabat, ferro invasurus. Stabant acies in conspectu procinctuque pugnandi, cùm Henricus positis armis, sceptrum manu quatiens, nec alio, quàm innocentiâ suâ comite ad fraternas acies procedit, altâque voce: *Essétne aliquis,* inclamat, *qui legitimo Regi vim auderet inferre, & ejus sanguine manus impiare, cui defendendo sanguinem deberet*? Quis crederet? Majestate non tam supplicantis, quàm imperantis, victi milites, inermi se dedunt, Regemque acclamant. Hæc ubi ad Innocentium delata, præsentem Decretalem ad Andream exarat jubetque, ut se voto exsolvat; nisi pareat, diris feriendus, & paternam hæreditatem amissurus. Paruit Andreas, Regnumque adeptus bellum quidem sacrum aggressus est, sed continuò abrupit, præcipitato, quòd illic res turbarent, in Hungariam reditu. (*a*)

II. Jam verba Decretalis audiamus. *Innocentius III. Andreæ Duci. Accepimus, quòd cùm Rex Hungariæ Pater tuus agens in extremis votum, quod voverat Domino, Hierosolymitanam Provinciam in forti manu humili corde visitare, sub interminatione maledictionis paternæ, commiserit tuæ fidei exequendum, & tu assumpto crucis signaculo, te id impleturum sine dilatione qualibet promisisti: Verùm eodem Patre tuo sublato de medio, cùm Hierosolymitanum hoc iter te arripere simulâsses, assumptæ peregrinationis oblitus, quoniam contra inimicos crucis dirigere debueras, in fratrem tuum, & Regnum Hungariæ convertisti aciem bellatorum, & multa contra serenitatem regiam malignorum usus consilio commisisti. Nos autem, quos diebus istis ad Pontificatûs officium licet immeritos Dominus evocaverit, tam paci Regni Hungariæ, quàm tuæ volentes saluti consulere, nobilitatem tuam rogamus, & monemus, & exhortamur in Domino, ac per Apostolicam Sedem mandamus, quatenus postpositis ceteris solicitudinibus, usque ad festum Exaltationis sanctæ Crucis debitum acceptæ Crucis exoluens, propositum iter arripias, & humiliter prosequaris. Ne, si onus tibi à patre injunctum, & à te sponte susceptum, occasione quâlibet detrectaveris, paternâ te reddas successione indignum, & hæreditatis emolumento priveris, cujus recusaveris onera supportare, sciturus ex tunc Anathematis te vinculo subjacere, & jure, quod tibi, si dictus Rex sine prole decederet, in Regno Hungariæ competebat ordine genituræ, privandum. & Regnum ipsum ad minorem fratrem tuum appellatione postpositâ devolvendum.*

X 3 Hic

(*a*) Vide Innoc. ep. 122. l. 3.

Hîc iterum Pontificiam in Reges auctoritatem Innocentius exercuit, nec enim satis habuit spirituales pœnas denunciare, quas plerumque haud magni Principes faciunt; sed temporales etiam adjungit, quæ plus doloris habent; Regni videlicet privationem: cùm enim de bello sacro ageretur, inferendâque Catholicâ fide terris à barbaro usurpatis; tanti hæc res momenti videbatur, ut posset à Vicario Christi quâvis honestâ ratione urgeri.

§. V.

Tertius Textus Canonicus ex c. venerabilem 34. de elect.

SUMMARIA.

1. *Imperium Romanum à Constantino divisum. Eruli Gothique Italia dominantur, à Belisario & Narsete victi expulsiq́.*
2. *Alboinus Longobardorum Rex Italiam subigit. Gregorius Papa Martellum Francorum Regem contra Longobardos implorat, Consulatum offert, & in Leonem Isauricum Italiam armat.*
3. *Extincto Martello regnum Franciæ Childerico ademptum & Pipino datum auctoritate Zachariæ Pontificis. Stephanus III. Carolinæ stirpi magnates Franciæ juramento adstringit.*
4. *Pipino jus Regium à Stephano confirmatur. Pipinus Aistulphum Regem Longobardorum vincit obsidetq́. Pax conditionibus facta. Pipinus iterum cum exercitu in Italiam. Ecclesia Romana amplissimo patrimonio aucta. Copronymi postulata à Pipino rejecta. Moritur.*

5. Ca-

5. *Carolus & Carlomannus Franciæ Reges ob nuptias cum Longobarda à Pontifice correpti emendatiq́. Carolus Magnus Desiderium & Ticinum capit. Romæ excipitur, & ab Hadriano Pontifice amplissimo privilegio donatur. Græcos vincit caditq́.*
6. *Carolus iterum armatus Romam: Leonem Pontificem vindicat, ab eodem Occidentis Imperator Augustus constituitur. Origo & Regnum Francorum à Germanis.*
7. *Causa, ob quas Imperium Occidentis à Leone Pontifice Francis delatum. Horum in Ecclesiam beneficia. De Regni Francici perpetuitate. Necessitas Imperium in Francos transferendi.*
8. *Carolus cum Irene Imperatrice componit: bujus virtutes & vitia. Et iterum cum Nicephoro Logotheta Imperatore. Pontificis Romani in Reges auctoritas totâ hâc historiâ sæpiùs ostensa & exercita.*
9. *Auctoritate Pontificis factam Imperij translationem testimonio probatur, etiam Gallorum, & Acatholicorum, præsertim confessione ipsius Ludovici Imperatoris.*
10. *Ludovici Maymbourgi de hac re sententia, ejúsque rationes: Refutatur testimonijs Basilij, Nicephori, Phocæ, Henrici II. Imperatorum: ex annis & calculo Imperij: ex ipsius Maymbourgi & Ludovici Imperatoris confessione: ex Synodo Ticinensi, quam Galli Scriptores agnoscunt, Galliaq́ Prælati approbant: ex ratione demum, & objectorum solutione.*
11. *Multa in historia Patris Maymbourgi notata. Hactenus dicta brevi dilemmate conclusa & confirmata.*
12. *Imperium auctoritate Pontificiâ in Germanos transit, demumq́ in familiam Saxonicam.*
13. *Recitatur ipsa Decretalis* Venerabilem.

I. Tex-

I.

TExtus hujus Decretalis *Venerabilem* est singularis,& Innocentium III. Auctorem habet, pro qua intelligenda sciendum est,Romanum Imperium olim Orientem & Occidentem complexum esse, sæpe ab uno, aliquando à pluribus, indivisim tamen, Imperatoribus administratum, donec Constantinus Byzantio ædificato Consules, senatum, & omnia Romæ privilegia eodem transtulit, ac Imperium inter filios divisit, Occidentem Constantino Juniori, & Constanti; Orientem Constantio partitus.

Constantino igitur magno anno CCCXXXVII. è vivis sublato, prima divisio Imperij facta, Romanisque Aquilis duo capita nata: sic tamen scissum Imperium, ut Cæsaris utriusque nomine leges ferrentur, & altero sine liberis functo alter succederet. Immo ab uno sæpe Imperatore utrumque Imperium administratum est; nam Constantinus, Julianus, Jovinianus soli imperârunt.

Valentinianus anno CCCLXIV. Occidente contentus, Orientem Valenti fatri suo cessit. Ab hoc tempore usque ad Augustulum Occidentis Imperatorem, hoc est, annum CCCCLXXVI. duobus Imperatoribus Oriens Occidensque parebat.

Anno CCCCLXXVI. Odoacer dux Erulorum, qui populi Scythiæ sunt, religionis Arianæ, in Italiam ab ijs, qui Nepoti Imperatori favebant, invitatus transit, Venetos expugnat, Augustulum prælio victum captumque abdicare Imperium cogit. Causa occupati ab Odoacre Imperij hæc fuit. Nepos Imperator Orestem Patricium militiæ & copijs præfecerat. Hic majorum avidus, Nepotem Imperatorem in fugam agit, & filio, cui Augustulo nomen, Imperium defert. Qui Nepoti studebant, injuriam suâ & omnium strage ulturi, Odoacrem Erulorum ducem in Italiam vocant. Hic Nepote & Augustulo in Ordinem redactis Imperium capit. Miserrima tunc Ecclesiæ facies sub infidelium dominatu. Italiam, Hispaniam, Africam, Gothi Wandalique Ariani, Galliam Idololatræ, Orientem Zeno hæreticus gubernabat.

Anno CCCCLXXXIX. Theodoricus Gothorum Rex, & ipse Arianus, Italiam bello invadit, & cùm Odoacrem Ravennæ biennio obsessum non vinceret, Italiam cum illo dividit. Sic Imperio Occi-

Occidentis barbari, Gothi videlicet Wandalique magna ex parte potiti. Fuit Theodoricus bello impiger & consulatum, triumphum, ac equestrem statuam à Zenone Imperatore ob bene merita, devictosque perduelles accepit; immo in filium adoptatus est; sed beneficijs satur, cùm Orientale Imperium bello, sed frustra tentâsset, in Italiam flexit, meliori eventu. Sunt, qui dicant, auctoritate imperioque ipsius Zenonis Italiam contra Odoacrem debellandam accepisse.

Anno CCCCXCIII. Odoacrem Regni socium, & ideò gravem, ad epulas Theodoricus invitat, & nihil suspicantem obtruncat, missisque ad Anastasium Imperatorem legatis, pacem ab eo, & Italiam impetrat.

Anno DXXIV. Justinus Imperator Arianos in Oriente agitat, & Ecclesijs pellere aggreditur. Theodoricus Constantinopolim legatos, & inter illos Joannem Pontificem mittit, Arianis pacem à Justino impetraturos. Pontifex summâ omnium gratulatione exceptus, totâ civitate cum facibus ad duodecim milliaria obviàm effusâ. Ejus precibus pax Arianis data, non tamen Ecclesiæ redditæ, quæ causa fuit, ut Theodoricus reducem Papam mori compulerit. Secutæ paullo pòst Boëtij & Symmachi Senatorum cædes, & ipsius Theodorici funesta mors, rotam ab eo tempore vertente fortunâ, cùm in Joannem Pontificem sævijt. Regnum Athalarico Nepoti cessit, matre dum adolesceret, gubernante.

Anno DXXXIV. Athalaricus corruptis moribus adolescens octavo Regni moritur, & Theodatum Theodorici ex sorore nepotem successorem habet. Hic Amalasuntham Athalarici matrem exilio primùm, deinde capite mulctat: cujus necem utpote amicitiâ & fœdere sibi conjunctissimæ vindicaturus Imperator Justinianus, legatos Theodati, qui pacem petebant, domum remittit, & bellum in Gothos parat, ac paullo pòst infert Belisario Duce.

Anno DXXXVII. Belisarius Siciliam, Neapolim, Romam expugnat, debellatis Gothis.

Anno DXLII. Totilas cum parvâ Gothorum manu bis collatis signis Græcos acie fundit, magnamque Italiæ partem occupat.

Anno DLIII. Totilam victorijs & potenti exercitu ferocem Justinianus Narsete duce vincit cæditque, & paullo pòst Theiam Gothorum fortissimum. Sic tandem Justinianus Imperator operâ

fortissimorum Ducum Belisarij, & Narsetis Africâ Italiâque barbaros pellit, & Occidentem Orienti conjungit, utrique Imperio uno principe, ùt olim, dominante.

Anno DLXVII. Justinus junior per præfectos Italiam gubernare cæpit, quos Exarchos dicebant: illorum dominatione oppressa potiùs Italia, quàm defensa. Hoc eodem anno natæ inter Narsetem Romanosque discordiæ Italiam perdiderunt. Invidebant Narsetis opibus Romani, & ideò apud Justinum Imperatorem, & Sophiam conjugem accusarunt. Justinus misso ad Italiæ præfecturam Longino, Narsetem in Græciam revocat, ubi tantis opibus dicunt affluxisse, ut ingentem cisternam thesauris, quos Italiâ extulerat, impleret, occisis tamen conscijs, ne proderent. Recenti adhuc injuriâ calentem magis magisque incendit scomma Imperatricis, quæ per contemptum jusserat in gynecæum Narsetem ire, illic cum virginibus lanas texturum. Ille in vindictam præceps, missis per legatos opimis frugibus, Longobardos ex Pannonia in Italiam vocat, quam Alboino Duce Saxonum, Bulgarorum, Sarmatarum, Sueuorumque auxilijs præpotente invadunt torrenti similes. Ticinum trienna*li* obsidione captum. Alboinus dolo Rosimundæ uxoris ab armigero, quem amabat, infeliciter cæsus. Fuere Longobardi Germana gens ad Albim fluvium, ubi nunc Magdeburgum, & Halberstadium.

Anno DXCI. Longobardi operâ Theodolindæ Reginæ ad fidem Catholicam conversi, & Italia potiti, Ravenna tantùm, Romaque exceptis, quæ Græcis adhuc & Exarchis parebant, sed paullo pòst sub Rege Arioaldo ad Arianos deficiunt.

Anno DCLXIII. Constans Imp. Longobardis bellum, sed frustra movet. Romam venit, & omnia ex ære Urbis monumenta etiam tegulas Constantinopolim transfert. Grimoaldus Longobardorum Rex Catholicam fidem profitetur.

Anno DCCXII. Luithprandus Rex Longobardorum regni sui initio Romanæ Ecclesiæ confirmat donationem, aut potiùs restitutionem Alpium Cottiarum (quidquid videlicet ab Alpibus usq; ad fines Galliæ continetur) jam nuper ab Ariberto factam.

Anno DCCXXV. Carolus Martellus Francorum Princeps, & regij palatij Præfectus Saracenos Galliæ infusos vincit, deletque, cæsis una die cum Rege Abdirama ter centies septuagies quinquies mille:

mille: Gallorum mille quingenti nec plures desiderati. Et iterum in Franciam transire ausos iterum prælio fundit, Avenione recepta, quam occupaverant. Fuit Martellus Pipini Francorum Principis & palatio Præfecti filius ex pellice Alpaide: quia patre hæres scriptus æmulis (Eudone præsertim Aquitaniæ Duce) oppressis, Franciam moderabatur.

Anno DCCXXVI. Gregorius II. qui tunc Romæ sedebat, victorijs Martelli excitatus, se suamque Ecclesiam Franco defendendam committit, ac toties victoris opem, & arma contra persecutiones insidiasque Leonis Isaurici implorat, oblato Romæ consulatu. Causa Francos appellandi hæc fuit: Leo Isauricus sævissimis decretis totâ Græciâ sacras imagines profligaverat, ferro, incendio, tormentis in eos grassatus, qui non parebant. Nec Oriente contentus, ferale edictum Romæ promulgat. Hinc omnium animi ad seditionem versi. Gregorius Papa Imperatore toties monito, nec unquam victo, Concilium Romam indicit: illic Leo hæreticus acclamatur, dirisque percutitur, omnique tributo, quod populus pendebat, Gregorij sententiâ privatur. Atque ut vires consilium juvarent, ad Martellum decreta legatio, consulatus, & dona oblata, protectio, auxilium petita. Martellus se in Italiam venturum spondet, præmittitque Abbatem Corbejensem, qui fœdus sanciat, & Romanis auxilium offerat: hæc prælusio Imperij posteà in Francos translati. Gregorius Ecclesiâ velutà naufragio in portum collectâ sanctè defungitur. Vide Cedrenum. Zonar. Spondan. Maymburg. *lib. 1. histor. Iconoclast.* Fredegar. *c. 110.* in Chron. Ubi: *Eo enim tempore*, inquit, *bis à Roma beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulchri cum vinculis S. Petri, & muneribus magnis, & infinitis, legatione (quod anteà nullis auditis, vel visis temporibus fuit) memorato principi destinavit. Eo pacto patrato, ut ad partes Imperatoris recederet, & Romanum consulatum præfato Principi Carolo sanciret.*

Anno DCCXXIX. Leo Isauricus per Eutychium Exarchum icto cum Luithprando fœdere Romam cum exercitu contendit, Gregorium II. Pontificem maximum capturus. Rex Gregorio obviàm progresso ad pedes allapsus veniam sibi, & Eutychiò impetrat, auream que coronam, & arma ad sepulchrum D. Petri, trophæa videlicet reverentiæ ponit.

Anno DCCXXXIX. Luithprandus Romam repetit, obsidetque, & vastato circùm agro Romano, ac inprimis Basilicâ D. Petri

exercitum reducit. Causa belli, quòd nollet Gregorius III. Transamundum Ducem Spoletanum tradere, quem Regis crudelitatem fugientem hospitio acceperat. Hinc Longobardorum fortuna occasum spectare.

Anno DCCXL. Gregorius III. semel iterumque Martellum urget. Luithprando jam urbi imminente, & extrema parante, bis in litteris ad eum datis *Filium Christianissimum appellat*, quem titulum, velut immortale Religiónis elogium, Galliæ Reges deinceps observârunt. Martelli præmatura mors expeditionem morata est. Princeps inter felicissimos numerandus, si bonis Ecclesiasticis manum abstinuisset, hac enim de causa funestâ morte consumptus est; de anima litigante adhuc historiâ. (a) Reliquit Martellus duos filios Pipinum & Carlomannum. Hic Romæ Monachum induit, Pipino & palatium & Regnum moderante, auctoritate regiâ, non nomine; sic enim multis jam annis factum, ut Regibus otium & delitiæ, Magistro palatij vires & auctoritas cederent. Audi Eginhardum Carolo magno à Secretis ejusque comitem individuum, sic enim scribit; *Opes & potentia Regni penes palatij præfectos, qui Majores Domûs dicebantur, & ad quos summa Imperij pertinebat: Neque Regi aliud relinquebatur, quàm, ut Regio tantùm nomine contentus crine profuso, barbâ submissâ, solio resideret, ac speciem dominantis effingeret, legatos undecunq; venientes audiret, eisq; abeuntibus responsa (quæ erat doctus vel etiam jussus) ex sua velut potestate redderet: cùm præter inutile Regis nomen, & precarium vitæ stipendium, quod ei præfectus aulæ, prout videbatur, exhibebat, nihil aliud proprij possideret, quàm unam & eam præparui reditûs villam, in qua domum, ex qua famulos sibi necessaria ministrantes, atque obsequium exhibentes paucæ numerositatis habebat. Quocunq; eundum erat, carpento ibat, quod bubus junctis, & bubulco rustico more agente trahebatur; sic ad palatium, sic ad publicum populi sui conventum, qui annuatim ob Regni utilitatem celebrabatur, ire, sic domum redire solebat. Ad Regni administrationem, & omnia, quæ vel domi vel foris agenda ac disponenda erant, præfectus Aulæ procurabat.*

Anno DCCLI. Pipinus Romam ad Zachariam Pontificem Legatos mittit, qui expositâ Childerici Regis inter otia marcentis vecordiâ, populorum consensu Pipinum Regem exoptantium: Regni & Ecclesiæ periculo sub principe imbelli, rerumque omnium negli-

(a) V. epist. S. Bonif. ad Athelbald. Merciorum Regem, & Spond. ad Annum 741.

negligente; Regnum transferri in eundem Pipinum rogant, solutis Francis eo Sacramento, quod Childerico dixerant ultimo Meroveicæ stirpis: *Hoc omnium esse votum, qui pro stupido, pacisq; & belli ignaro principe, alium sapientiâ, victorijs, gloriâ florentem cuperent.* Res diu Romæ agitata. Zacharias tandem Francos juramento solvit, suâque auctoritate, & Procerum consensu Regnum Pipino defert. Tantumque abfuit, Gallos obniti, ac Zachariæ adversari velut inconcessa tentanti, ut potiùs id ipsum expeterent, acceptarentque concordibus votis, pari in Pipinum amore & in Pontificem reverentiâ; patet ergo, quænam fuerit eo temporis sententia Ecclesiæ Gallicanæ. Et ne ulla dubitandi ratio supersit, dabimus Authorum omni exceptione majorum verba, & ea tam clara, ut negari à nemine possint.

Eginhardus perpetuus Carolo comes, eique à Secretis, quiq; non audita solùm & præterita, sed visa & præsentia scribebat: (*a*) *Gens*, inquit, *Merovingorum usq; in Hildericum Regem, qui jussu Stephani Romani Pontificis depositus, ac detonsus durasse putatur.* Et infra: *Pipinus per jussionem Romani Pontificis ex Præfecto Palatij Rex constitutus est:* Et in Annalibus. (*b*) *Burkardus Wirziburgensis Episcopus & Jalvaldus Presbyter Capellanus missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Papam de causa Regum: per quos prædictus Pontifex mandavit; meliùs esse, illum vocari Regem, apud quem summa potestatis consisteret; dataq; authoritate sua jussit Pipinum Regem constitui.* Et alibi ad Annum 750. *Hoc anno secundum Romani Pontificis Sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est.* Nota, hanc translationem ab Eginhardo jam Zachariæ, jam Stephano tribui; quia illam uterque promovit; nam Zacharias initium fecit; Stephanus verò ad exitum perduxit, ac ultimam manum imposuit; eodem quippe anno, quo Zacharias Pipinum Regem jussit, & Francos sacramento absolvit, ipse vitam finivit. Stephanus verò jus Regium Pipino & filijs confirmavit, ut postea videbimus; unxitque, & coronam imposuit.

Annales Laureshamenses ad Annum 749. *Hoc anno secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est; & more Francorum elevatus in solium Regium Suessione.*

(*a*) Eginhard in Vita Caroli M. ab initio.
(*b*) Et in Annalibus ad Annum 749. & 750. Obijt Eginhardus Anno 843. juxta Chronol. Bollandi Tom. 2. Jan. f. 875.

Annales Fuldenses: *Zacharias Papa ex authoritate S. Petri mandat Populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regia utebatur, nominis quoq; dignitate frueretur.*

Annales Loiseliani ad Annum 749. *Per Authoritatem ergo Apostolicam jussit* (Zacharias) *Pipinum Regem fieri. . . . Pipinus secundum morem Francorum est electus ad Regem, & unctus per manus S. Bonifacij, & elevatus à Francis in Regno suo &c.*

Sigebertus ad Annum 750. *Pipinus Princeps authoritate Apostolica & Francorum electione à S. Bonifacio in Regem consecratur.*

Fredegarius (*a*) ad Annum 751. *Quo tempore una cum consilio & consensu omnium Francorum missa relatione; à Sede Apostolica, authoritate percepta praecelsus Pipinus electione totius Franciae in sedem Regni sublimatur.*

Rhegino in Chronico: *Jussit Papa per authoritatem Apostolicam Pipinum Regem creari, ne perturbaretur Christianitatis ordo.*

Otto Frisingensis (*b*) Imperatorum Nepos l. 5. c. 22. & 23. *Zacharias consultus respondit, & ipsius authoritate Pipinus à Bonifacio Archiepiscopo Moguntino & alijs Regni Principibus in Regem eligitur.* Et ad Annum 754. *Pipinus à Stephano Papa I. à fidelitatis sacramento, quod Hilderico promiserat, cum alijs Regni Francorum Proceribus absolvitur.*

Theophanes l. 22. *Stephanus in Franciam veniens Pipinum provehit in Regem, virum probatissimum.*

Abbas Urspergensis (*c*) ad Annum 743. *Pipinus ex Praefecto Palatij authoritate Apostolica sublimatus, & unctus in sedem Regni; regnavit Annis 15. absolutus per eundem Stephanum Papam à juramento, quod Regi Childerico cum caeteris Regni Primoribus fecit. . . . . . Zacharias verò Papa super hujusmodi negotio consultus remandavit, melius esse, eum vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret, dataq; authoritate sua Pipinum Regem jussit constitui.*

Ludovicus II. Caroli M. Pronepos, qui res in familia sua gestas, recentesque ignorare non poterat; in Epistola ad Basilium Orientis Imperatorem: (*d*) *Matrem omnium Ecclesiarum Dei, Romanam videlicet Ecclesiam, defendendam suscepimus, ex qua & regnandi prius, & postea imperandi authoritate prosapia nostra seminarium sumpsit; nam Francorum Principes primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt, ij duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt.* Schaf-

(*a*) Floruit Fredegarius Saeculo 8.
(*b*) Obiit Frisingensis Anno 1158.
(*c*) Floruit Saeculo 11.
(*d*) Ludovicus Imper. epist. ad Basil. Anno 871. & habetur apud Baron.

Schafnaburgensis in Historia Germanica: *Pipinus Decreto Zachariæ Papæ per unctionem S. Bonifacij Rex appellatus est.*

Hermannus contractus in Chronico ad Annum 752. *Pipinus authoritate Stephani Papæ detonso ac deposito Hilderico Rex Francorum factus est.*

Albertus Crantzius: (*a*) *Meritò Summus Pontifex & Gallorum Rex mutuis se attollunt favoribus, quando ab initio hæc Sedes domui Caroli hoc præstitit, ut Regiam haberet dignitatem.*

Carolus Sigonius: (*b*) *Rogatus à Pipino Decretum pro Magnitudine potestatis interposuit, quo Regnum Childerico abrogavit, & Francis Sacramenti religione solutis, ut Pipinum Regem substituerent, author fuit.*

Paulus Æmilius rerum Francicarum Scriptor accuratissimus: *Pipinus ad Zachariam Pontificem mittit, ut Franci solverentur jurisjurandi religione, quâ se Childerico devinxerant, & tandem Francos sacramento Regi Childerico dicto solvit.*

Præter jam citatos Authores videndi sunt Aimoinus de Gestis Francorum l.4.c. 6. Gaguinus l.3. Chronici. Sabellicus Enneade 8. l. 8. & Spondanus ad An. 751. alijque, qui ijsdem ferè verbis hanc translationem describunt. Ex quibus simul Maymburgum apertissimè refutes, qui Tractatu de Ecclesia Romana c. 29. f. 404. solum consilium à Pontifice petitum fuisse, datumque asserit. At authorum, quos citavimus, verba nimis clara sunt, nec cavillatione ulla obscurari possunt; laudati enim Scriptores non solùm à Francis petitum fuisse consilium dicunt; sed etiam Zachariam & Stephanum *solvisse Francos juramento, authoritate suâ jussisse, sanxisse, imperio Pontificis Childericum depositum esse*, quæ omnia non consilium tantùm, sed præceptum & imperium sonant.

Anno DCCLII. Moritur Zacharias, qui ut pietatem & beneficia Regum Francorum præmio aliquo donaret, Pipino nominationem Episcoporum ad Ecclesias vacantes concesserat teste Lupo *Abbate Monasterij Ferrariensis in Gallia epist. 81.* Spondano *ad ann. DCCLII.*

Anno DCCLIII. Aistulphus Longobardorum Rex Ravennâ, totoque Exarchatu potitus, Romanas ditiones vastat, & Urbi, cujus occupandæ cupidissimus erat, bellum inferre parat. Stephanus III. Constantinopolim ad Copronymum Imperatorem legatos mittit.

(*a*) Crantzius l. 1. Metropol. c. 14.

(*b*) Sigonius de Regno Italiæ ad An. 750.

mittit, qui auxilium & arma peterent reliquijs Imperij defendendis. Verba legatis data, Copronymo nullum aliud bellum, quàm cum Sanctis eorumque imaginibus agitante. Stephanus ad preces & munera conversus barbarum Aistulphi animum placare aggreditur, sed frustra: immo adjecit minas, se ferro & igni Romam deleturum, nisi Longobardos admitterent. Quid faceret Papa tam vicinâ pernicie? Pipinum compellat. Missi continuò legati Rodigangus Episcopus & Ancharius Dux, qui Stephanum in Franciam deducerent: nec unquam opportunius auxilium jam Urbem Longobardo cingente. Soluta continuò reverentiâ & metu Franci obsidio. Stephanus à Legatis Pipini ad Aistulphum deductus, à quo petitâ, nec impetratâ cum Exarchatu Ravennâ in Franciam contendit: illic omni honore cultuque exceptus, Rege unàcum liberis, & uxore non tantùm obviàm progresso, sed etiam alioquousque Pontificis equum comitante.

IV. Anno DCCLIV. Stephanus Papa jus Regium Pipino confirmat, filios coronat, & traditâ sibià DEO potestate, Franciæ proceres juramento adstringit, nunquam ex alia quàm Pipini, hoc est, Carolina stirpe Reges admissuros. Agebat tunc Pipinus Lutetiæ Parisiorum in Gallia. (a) Eodem hoc anno Pipinus Stephani hortatu, qui bello abhorrebat, missis legatis Aistulphum urget, Ravennam, Exarchatum, & injustè occupata restitueret, nec bellum exspectaret. Sed surdo obstinatóque ad postulata barbaro, cum valido exercitu in Italiam movet: Aistulphum in Alpium faucibus occurrentem cædit, fugatque, & Papiæ inclusum obsidet. Stephani rogatu, quem humani sanguinis cædiumque expugnatâ urbe pœnitebat, pax cum barbaro ijs conditionibus facta, ut Ravennam aliasque civitates redderet, & fidem juramento adstringeret. Pipinus Victor in Galliam redit duplici triumpho auctus, & quòd gentem hactenus bello invictam domuisset, & quòd Deo, non sibi militâsset, exemplo in Regibus raro, sed glorioso.

Anno DCCLV. Aistulphus pactorum, fidei, ac juramenti negligens, in Urbem & Pontificem se armat. Ferro, igni, rapinis omnia vastata: Virgines etiam sacræ stupris fœdatæ: incensa templa, infantes in matrum amplexibus sinuque confossi, omníque crudelitatis genere sævitum, & Romam exercitus admoti. Stephanus Pipino

(a) Vide Anastasium in Stephano III. Theophanem lib. 22. & epist. Ludov. pij Imperatoris in Areopagiticis. Spondan. ad hunc annum.

Pipino iterum supplex; missæque in Galliam litteræ dolore, precibus, querelis mixtæ, quæque non Regem tantùm pietatis & gloriæ avidum, sed scopulos traxissent. Pipinus ergo iterum in Italiam cum exercitu. Aistulphus in Alpium angustijs fusus & Ticini obsessus: nec priùs venia data fœdusque compositum, quàm Ravennam, Exarchatum, aliasque civitates omnes, Ariminum, Pisaurum, Anconam, Auximum, Urbinum, Rhegium, Mantuam, Ducatus Spoletanum & Beneventanum redderet. (*a*) quæ omnia Romano Pontifici à Pipino donata, & claves per legatos missæ, quas Pontifex velut munus agnosceret, non sibi, sed Petro datum, sepulchro Apostolorum imposuit. Paulo pòst à Copronymo Imperatore legati adfuerunt, qui victoriam Pipino gratulati, Exarchatum (partem videlicet Imperij) repetebant. In castra admissi, auditique & à Pipino magnificè responsum: *Græcorum Imperatores à Pontifice Maximo, à senatu, ab Italia tota, à se ipso sæpe & repetitis legationibus rogatos, ut Italiam à barbaris defenderent, nec tantùm non defendisse, hostium furori, & rapinis expositam desertamq́, ab ipsis insuper Imperatoribus, qui tueri debebant, eorumq́, præfectis miserrimè afflictam esse. Pontifici maximo Vicario Christi insidias structas, & quod barbari non fecerant, sæpiùs in vitam conspiratum esse: Religioni palàm per edicta & supplicia illusum: & denique in Italia non tanquam in ditione Imperij, sed hostili terra à Græcis sævitum. Venisse ergo in Italiam cum armis Pipinum, non ut Græcis Provinciam, sed ut oppressos & innocentes latronibus eriperet. Quam Imperatores Græci pro derelicta habuissent, à se justè occupatam, & cùm posset retinere, Deo tamen donâsse, à quo & Victoriam agnosceret, & cum Gallia tot Regna accepisset, ut Italiâ non indigeret; se ùt victorem, non prædonem adesse; nec spolijs, sed gloria & pietati militare: irent, referrent Copronymo, non priùs spem in Italiam & reditum illi fore, quàm cum gladio, quem pro Ecclesia Pipinus accinxerat, transegisset.*

Anno DCCLVI. Desiderius extincto Aistulpho, à Longobardis in Regem eligitur annitente Stephano, cui omnia promiserat.

Anno DCCLXVIII. Moritur Pipinus, duosque filios Carolum & Carlomannum relinquit, inter quos Regnum Franciæ divisum.

V. Anno DCCLXX. Bertruda Caroli & Carlomanni mater in Italiam profecta, duobus filijs Regibus, duas Desiderij filias jungit: quod ubi Stephanus IV. Papa, intellexit, litteras & Legatos in

Z Fran-

(*a*) Vide Leonem Ostiensem hist. Cassin.l.1.c.7. Maymb. l. 2. hist. Iconoclast.

Franciam mittit, quibus excommunicationem regijs fratribus intentat, nisi matrimonium continuò abrumpant: *Non posse nuptijs jam innexos alias jungere. Hoc cum Longobardis connubio Franciam, & Religionem periclitari; fœminas enim maritis, Regnis, & antiquæ pietati fatales fuisse: sumpturos animum Longobardos & Regiâ affinitate nixos, crudelius, quàm sub Pipino Ecclesiam vexaturos.* Clausula litterarum flammæ & doloris plena hæc fuit: *Præsentem igitur exhortationem nostram atque adjurationem in confessione Beati Petri ponentes, & sacrificium super eam, atq; hostias Deo nostro offerentes vobis cum lacrymis ex eadem sacra confessione direximus, & si quis (quod non optamus) contra hujusmodi nostræ adjurationis, atque exhortationis seriem agere præsumpserit, sciat se auctoritate domini mei Beati Petri anathematis vinculo esse innodatum, & à Regno DEI alienum, atque cum diabolo, & cæteris impijs æternis incendijs concremandum deputatum. At verò qui observator & custos istius nostræ exhortationis exstiterit, æternis præmiorum gaudijs cum omnibus Sanctis & electis DEI particeps effici mereatur.* Præpotuit hæc Pontificis monitio apud Carolum, qui sequenti anno Bertham Desiderij filiam thalamo abdicavit, nuptijs etiam impotentem. Hoc repudium quantumvis Papæ, & Episcoporum judicio factum quàmplures in Gallia offendit, qui pietatem rerum ignorantiæ prætexebant.

Anno DCCLXXI. Moritur Carlomannus, cujus uxor filia Desiderij Regis unà cum liberis ex eo susceptis ad patrem refugit: & Carolus ex decreto Episcoporum, atque Optimatum totius regno Franciæ potitur, exclusis ex fratre Rege nepotibus. (a)

Anno DCCLXXIII. Desiderius Longobardorum Rex Italiæ totius dominium animo agitans, Ecclesiæ ditiones populatur, Exarchiam Ravennatem occupat, & Romam cum exercitu contendit. Causam belli præter dominandi votum, hanc referunt annales, quòd Hadrianus Papa Caroli ex Desiderij filia nepotes nollet Reges consecrare, habilesque paterno regno, cujus tunc Carolus potiebatur, reddere. Dabimus verba Pauli Æmilij Gallicarum rerum scriptoris in vita Caroli Magni prope initium: *Longobardus*, inquit, *contendebat, ut, cùm manu Summi Pontificis non modò Pipinus, sed & Carolus, & Carlomannus inuncti fuissent, eorumq; soboli jus regnandi datum à Francis. Hadrianus Pontifex Carlomanni liberos, eosdem Pipini nepotes, Reges appellaret, inungeretque, quod ejus judicium sanctum* *apud*

(a) V. Adelmum in annal. Regum Franc. ad hunc annum.

apud Francos fore non dubitaret, Regnumq; paternum ad adolescentulos rediturum.

Hærebat interim Constantinopoli Copronymus Imperator Italiæ suæ immemor negligensque. Exarchi, ut in alieno fieri amat, otio & præsentibus fruebantur delitijs futurorum incurij. Hadrianus ergo pontifex Maximus Carolum Regem implorat, qui florentissimis armatorum copijs cinctus binâ clade custodijs cæsis, Alpes penetrat, Desiderium ejusque exercitus in fugam avertit, ipsumque Ticino includit. Sequenti anno sedente ad Ticinum exercitu Carolus cum regni sui Ducibus Romam profectus, illic Paschalia agitat, donationem à Pipino factam suâ omniumque Regni Ordinum auctoritate confirmat, Ticinum redit, sextoque mense obsessum, morbo in Longobardos grassante tandem expugnat. Desiderius cum uxore captus Leodium deportatur. Aldagisus filius maritimo itinere Constantinopolim evadit, ubi à Copronymo humaniter acceptus, & Patricius factus. Hic Regni Longobardici occasus fuit sexto supra ducentissimum, quàm cæpisset anno. Gallicis præsidijs omnia firmata, Carolus novo Regno auctus, & Ecclesia metu hostis tam prærpotentis sævique tandem liberata, & velut post longam tempestatem in portum appulsa est.

Refert Sigebertus *in Chronico, quod scripsit anno MCXII.* Carolum capto Ticino Romam profectum, ibique in synodo centum quinquaginta trium Antistitum ab Hadriano jus accepisse summum Pontificem eligendi, omnesque Archiepiscopos & Episcopos investiendi: quod ex Sigeberto totidem verbis exscripsit Gratianus *in c. Hadrianus 22. distinct. 63.* quæ tamen à nullo ante Sigebertum memoriæ tradita, ne illis quidem, qui vitam & gesta Caroli ad annos singulos scripsere. Immo affirmant omnes eum Ticino capto non Romam, sed in Franciam celeriter profectum Saxones debellaturum. Et Eginhardus, qui Carolo à secretis fuit, expressè habet Carolum non nisi quater Romam profectum, hoc videlicet anno in expeditione Longobardica; & DCCLXXX. Voti causâ; & DCCLXXXVI. contra Ducem Benevantanum; & DCCC. quando Imperator à Leone III. est renuntiatus. Sed cui bono Sigebertus hoc fingeret? audi Moreruni in suo Dictionario Gallico & ipsum Gallum in vita Sigeberti: *Sigebertus, inquit, Henrico IV. contra Gregorium VII. Urbanum II. Paschalem II. Summos Pontifices adhæsit, quæ causa illi fuit,*

 ut

ut multa scriberet, non in præjudicium tantùm sedis Apostolicæ, sed etiam falsa & petulanter effusa. Vide etiam Spondanum æquè Gallum *ad annum* DCCLXXIV. *num. 3.* quæ ad eundem annum etiam Baronij sententia est. Sed pace eminentissimi Baronij, cui omnem venerationem meritò profitemur; veriùs videtur Canonem *Hadrianus:* legitimum omnino esse, cùm habeat canones alios consonantes videlicet. *c. in Synodo 23. distinct. 63. c. Ego Ludovicus 30. eâdem distinct. & Gratianum ad c. sacrorum Canonum eodem loco:* quos omnes falsitatis arguere, & est difficile, alijsque idem faciendi exemplum præmunire, & toti Decreto auctoritatem ac fidem abrogare: maximè cùm hoc privilegium ab Hadriano Imperatori concessum, à Ludovico & Ottone I. Ecclesiæ remissum fuerit, illique renuntiatum, ùt patet ex *c. ego Ludovicus, distinct. 63.* & sequentibus. Neque hoc est absurdum, electionem Papæ fuisse Imperatori concessam; licèt enim potestas & jurisdictio papalis non proveniat ab homine, vel eligentibus, qui potestatem, quam ipsi non habent, alijs concedere non possunt. *Reg. 79. in 6.* Sed à solo DEO immediatè. *c. novit de judicijs.* Nominatio tamen & designatio personæ est ab homine, subjacetque humano Juri, & sæpè pro temporum ratione quoad modum designandi, vel eligendi personam variatum est, ùt patet *ex c. in nomine, distinct. 33. c. nosse, distinct. 63. c. licet, de electione. c. ubi. eodem in 6.*

Anno DCCLXXVI. Aldagisus Desiderij filius classe à Græco acceptâ in Italiam solvit, cujus advenientis famâ excitatæ Longobardorum reliquiæ: inter alios Rogaudus Forojuliensium Dux arma contra Gallos capit, & exercitum ducit. Sed Carolus in Italiam pervolat mirâque celeritate Rogaudum in ipso belli apparatu opprimit, cæditque. Aldagisus desperatis jam rebus, Regnique repetendi spe omni consumptâ in Græciam vela facit.

Anno DCCLXXXVIII. Simultas inter Francos Græcosque prorumpit. Imperabant Orienti Constantinus & Irene mater, qui auditis Caroli victorijs non tantùm de Italia repetenda, Græcis erepta, nihil cogitabant, sed insuper legatos in Galliam miserant, qui & victori gratularentur, & ejus filiam Rotrudem Imperatori peterent, pacemque in rent: quæ omnia à Carolo benignè præstita, eoque magis, quòd speraret posse hisce nuptijs Orienti Occidentem conjungi. Sed Irene potentiam Caroli verita, timensq;

ne

ne Francos ſemel admiſſos excludere numquam Imperio poſſet, ſibique commune cum filio ſceptrum excuterent; nuptias ſubitò abrumpit, filioque quantumvis invito, & alijs amoribus flagranti Armenam jungit, Mariam nomine, & Carolum invadit auctore belli & Duce Aldagiſo Deſiderij filio. Sed victi omnes fortunâ & virtute Caroli; Aldagiſus interemptus, & ita ultimæ Regni Longobardici favillæ in ipſo micandi conatu penitùs extinctæ bellumque in Græcos averſum.

Anno DCCXCV. Hadrianus Papa deletis Longobardis florenteque Italiâ moritur. Eâdem die Leo III. mortuo ſuffectus tanto omnium conſenſu, & virtutum, quibus præfulgebat, admiratione, ut Hadrianum obumbraret: hinc nata invidia & conſpirationes.

Anno DCCXCIX. Paſchalis & Campulus Hadriani Nepotes Leonem III. publico ritu litanias majores obeuntem cum armatorum manu invadunt, & in terram dejecto oculos effodiunt: ſed eâdem nocte à Beatis Apoſtolis ſanitati redditus, eluſis cūſtodijs Paderbornam ad Carolum evadit, ejusque armis ſe, mitramque vix capite hærentem committit. Humaniſſimè à Carolo exceptus, & cum magno optimatum & Antiſtitum numero Romam præmiſſus, Rege mox ſecuturo. (*a*)

VI. Anno DCCC. Hic tandem eſt annus, quo Imperium Occidentis in Francos translatum eſt, & cujus noſtræque Decretalis causâ hanc narrationem ſuſcepimus. Hoc igitur anno Carolus cum exercitu in urbem venit, non tam Leonis, quàm Chriſti injurias vindicaturus. Nunquam Romæ tantum exterorum mortalium fuit, duo maxima Orbis capita videre cupientium. Carolus indicto in Eccleſiam D. Petri omnium Optimatum & Præſulum Franciæ Italiæque conventu cauſas aperit, ob quas armatus in Italiam venerit. Dein criminatores Leonis producti auditique: cùm ſubitò omnium Antiſtitum Magnatumque in hæc verba orta conclamatio: *Nos Apoſtolicam ſedem, quæ eſt caput omnium DEI Eccleſiarum, judicare non audemus: nam ab ipſa nos omnes & Vicario ſuo judicamur, ipſa autem à nemine judicatur, quemadmodum antiquitùs mos fuit: ſed ſicut ipſe ſummus Pontifex conſuevit, jubeat, & canonicè obediemus.* Spondanus *ad hunc annum.* Dabimus etiam verba Pauli Æmilij in hiſto-

Z 3 ria

(*a*) Vide Paulum Æmilium in Vita Caroli.

tia Caroli Magni lib. 3. *Rerum Franc. Cogniturus de Leone Pontifice venerat Rex, cùm igitur ad cognoscendam causam consedisset, qui in Pontificem maximum manus injecerant, alienis criminibus audaciam seq; tegentes, ultro eum accusabant. Carolus quæsitor, Leo idem & accusator & reus. Conjuratores utrumq; & accusatores & rei. Francus dici, recitari, perorari jubebat: hactenus silentium actum. Cùm verò ad rogandas sententias descendit Rex, tunc demum patientia silentiumq; ruptum, ac omnis simulatio deposita. Episcopi magis sacrosanctæ potestatis, quàm Regiæ Majestatis memores, consentienti ore reclamavêre: summum optimumq; Regem esse Carolum: sed cuinam tandem de Pontifice maximo judicium facere fas esset? Susciperet Leo in gremium causam suam: quiq; in cæteros clavium jus haberet, de se quoque ipse incorruptè judicaret, solo Numine vel teste conscientia, vel vindice.* Idem pluribus citatis refert P. Maymburg. *ad annum DCCC. in hist. Iconoclast.* Leo igitur sibi jus dicturus ambonem conscendit, tactisque sacris Evangelijs, solemni jurejurando innocentiam suam probavit: omnium secuta gratulatio, & perinde ac oraculo cœlis lapso fides Vicario Christi habita. In Sicarios, qui manus Pontifici intulerant, velut Majestatis reos sententia capitis dicta, sed rogante Pontifice exilio mutata. Agebatur dies Natali Domini nostri sacra, & plateas omnes infinita vis mortalium occupaverat, Rege ad sepulchrum D. Petri processuro. Palatio prodijt Franciæ Italicæque nobilitatis flore stipatus, vultu grandi & Majestatis pleno: vibrantibus oculis, & radio quodam, qui venerationem juxtà & amorem provocaret, aspersis: promissâ comâ, vultu roseo, lentoque incessu, & qui heroëm deceret. Paludamentum humeris injectum ex auro textili multoque adamante adstrictum. Sic per longos spectantium & acclamantium ordines progressus ad tumbam D. Petri in genua procidit. Post longas preces surgenti Leo Papa diadema auro & margaritis grave imposuit, ac Imperatorem Augustumque salutavit. Secuta velut ex condicto Senatûs Populiq; Romani apprecatio confusis vocibus acclamantium: *Carolo pijssimo Augusto à Deo coronato, Magno, Pacifico, & Imperatori Romanorum vita & victoria.* Unctio sacra à Leone coronationi addita, sparsum in populos aurum: & sic tandem in Francos Imperium perlatum auctoritate Leonis III. Pontificis maximi, & Senatûs Populique Romani consensu.

Fran-

Francorum, si Paulo Æmilio credimus, origo hæc fuit. Captâ incensâque Trojâ nobilissima civium manus Duce Francione ad Mæotin paludem consedit, illic conditâ civitate. Ex his sedibus Duce Marcomiro in eam Germaniæ partem, quæ nunc Franconia appellatur, concessit, eâque occupatâ Faramundum primum apud historicos Regem habuit (nam Reges jam multò antè habuisse certum est) sicque Francorum Regnum in Germania est natum: quod post Ciceronem ad Atticum testatur etiam D. Hieronym. *inter Saxones* videlicet, *& Alemannos Franciam incoli non tam latam quàm validam.* Et Paulus Æmilius, qui res Francicas in Gallia scripsit, uti apparet ex Epigrammate historiæ præfixo: *Manifesta*, inquit, *fides est Franciam Franconiam esse, & indidem ortos, qui Francorum posteà in Gallijs consedère.* Quæ causa est, ut Innocentius III. *in c. Venerabilem 34. de electione;* & Clemens V. *Clement. unicâ. de jurejurando* dicant, Imperium à Græcis ad Germanos translatum fuisse in persona Magnifici Caroli, quem tamen *ex c. ego Ludovicus distinct. 63.* constat fuisse Regem Francorum: quod omnes etiam historici tradunt, ut appareat & Francos Germanam fuisse Gentem, & Carolum Germaniæ imperâsse, immo in Germania natum esse, quod manifestum est, ex nominibus quæ ventis & mensibus germanicè imposuit, teste Eginhardo *in vita Caroli.* Sub Probo Imperatore suos in Gallia à Romanis interemptos vindicaturi totum penè Romanum Imperium terrâ mariqùe Franci incursârunt, captis Syracusis. A Constante, cùm Gallias invadere parant, victi, & Romanis fœdere juncti, tandem patrium solum egressi, Duce Clodione, circa annum Christi CCCCXXV. Rhenum transmittunt, in Treviros & Gallias penetrant, & sub Marciano Imperatore anno DLVI. ductu Childerici Francorum Regis feliciter Galliæ sæpiùs occupatæ perditæque potiti Regiam Parisijs figunt, testibus Sigebertho *in Chronico & actis S. Genovefa.* Spondano ad annum CCCCLVI. *P. Maymb. de la decadenze l. 1. f. 4.* Sub Clodovæo Rege mirum, quantùm Francica potentia & Regnum excrevit: cùm enim Alemanni, hoc est, Germani, qui Rheno à Gallis, Alpibus ab Italia dividuntur; Sicambros Francorum Socios bello vexârent, Clodovæus Alemannis acie & miraculo victis, eorumqùe Rege occiso Alemanniam Regno Francico adjunxit. Sed regnante Carolo, de quo nunc agimus, res Francica ad summum potentiæ gloriæque pervenerat, Boiariâ, Italiâ, Sclavoniâ,

Dal-

Dalmatiâ, Istriâ, Daciâ, quæ Walachiam, Moldaviam, & Transylvaniam complectitur, Pannoniâ totâque Germaniâ, quæ Rheno, Danubio, Oceano septentrionali, & Vistulâ fluvio continetur, in potestatem redactis, & aliquâ insuper, citra Iberum amnem, Hispaniæ parte; ut planè dignissimus tunc fuerit Carolus, cui tot victorijs, & pietate insigni Imperium deferretur.

VII. Et fuerunt omnino causæ quàm plurimæ, quæ hanc translationem Leoni Pontifici Maximo in Francos persuaserunt. Summa erant in Romanam Ecclesiam Regum Franciæ merita, quæ jam præcesserant. Clodovæus morti proximus coronam auream, gemmisque distinctam, quam Regnum vocant, B. Petro dono miserat, quasi Francorum Regnum Ecclesiæ defendendæ oppignorâsset. Hincmarus *in vita S. Remigij.* Eosdem Francos tot jam Pontifices, cùm periclitabantur, appellaverant, Pelagius, Gregorius, Stephanus, Adrianus, Leo, felici semper eventu. Pipinus bis in Italiam cum exercitu descenderat, sedemque Romanam à barbaris jam ultimò exspectantem liberaverat, donatisque amplissimis patrimonijs ex serva Reginam fecerat. Carolus ipse in præfatione ad sua capitularia inter alios titulos hunc velut maximè regium suo nomini præfixerat: *Carolus Rex Francorum devotus S. Ecclesiæ defensor, humilisq; adjutor.* Et ad Episcopos Hispaniæ in litteris contra hæresin Nestorianam: *Carolus Rex Francorum & Longobardorum, Patricius Romanorum, filius ac Defensor sacræ & Romanæ Ecclesiæ;* & in testamento filijs Regibus ante omnia mandavit, curam & defensionem Romani Pontificis susciperent. Verba testamenti sunt: *Super omnia autem jubemus, ut ipsi tres fratres curam, & defensionem sancti Papæ simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo, & beatæ memoriæ genitore Pipino, & à nobis posteà suscepta est, ut eum cum omni adjutorio ab hostibus defendere nitantur.* Quod testamentum, eoque contentam Regnorum inter filios divisionem Leoni III. per Eginhardum à secretis confirmandam posteà transmisit. (*a*) Idem deniq; Carolus jam quartâ vice armatus in Italia & pro Ecclesia stabat; cui ergo Imperium Occidentis majori jure, majorique merito Pontifex deferret? Accedebat jam à tempore D. Augustini vulgatum inter Patres Vaticinium: *Francorum Regnum perpetuum fore, nec ante mundi finem defiturum.*

(*a*) Aimoinus lib. 4. c. 94. Ado Viennensis in Chronico. Spondanus ad Annum DCCCVI.

rum. Meminit hujus Vaticinij D. Augustinus *in libello de Antichristo. tom. 9.* Quæ omnia si cessarent, necessitas tamen extorquebat omni ratione major. Quis enim tunc temporis Romanam Sedem arcemque Religionis contra Barbaros Græcosque alius tueretur? Orientis Imperium olim sub Theodosio totâ Asiâ, Africâ, & Europâ florentissimum jam Barbari majori ex parte obtinebant, Bulgari videlicet, Avares, Saraceni. Vix tanti dominatûs reliquias in minori Asia, Thracia, Græcia, Macedonia Imperatores Græci possidebant, & hanc ipsam tantulam partem hæreses multæ, sævæ, cruentæque vastabant, & præsertim Iconoclastarum, quæ à Leone Isaurico nata, per Constantinum Copronymum, & Leonem Armenum Imperatores ducta, plus Catholici sanguinis hauserat, quàm sub Cæsaribus ethnicis antiquæ persecutiones: nec contenta Orientem corrupisse, per edicta & insidias Exarchorum in Occidentem & Italiam devolabat, summo Religionis discrimine. Accedebant domesticæ clades, discordiæque, Irene Imperatrice cum filio Constantino de Imperio pugnante. Solus ergo, qui pulsatæ tot periculis Ecclesiæ subveniret, Carolus Magnus supererat, & vicinus & potens, & pietate potentiam æquante. In hunc igitur summa rerum deposita est, præstitumque juramentum, cujus forma in libro Rituum habetur, & videri potest apud Spondanum *anno DCCC. n. 3.*

Hiems Romæ à Carolo acta, resque Urbanæ & Italicæ curatæ: leges etiam ab illo editæ, quas viginti tribus capitulis comprehendit, inter quas una habetur *Can. 3. distinct. 19.* in hæc verba: *In memoriam B. Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam & Apostolicam Sedem, ut, quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat Ecclesiastica magistra rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licèt vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & piâ devotione toleremus.*

VIII. Româ profectus Carolus Aquisgrani Legatos Irenes Imperatricis audivit, nuptias & pacem ferentes. Rerum in Oriente potiebatur Irene Leonis IV. jam functi vidua, fœmina rarâ pulchritudine parique prudentiâ, eoque Imperio aptissima, amore cum potentia fœderato, & quod vires non poterant, vultu impetrante: sed dominandi ambitio tot in illa dotes corrupit. Filium unum ex Leone susceperat Constantinum juniorem, hunc custodiæ

 tradit,

tradit, & matris oblita oculis privat. Si Theophani credimus, sol ipse indignatus usque in septimum diem pertinaciter latuit, nec Constantinopoli luxit ecclipsi hactenus invisâ. Naves subductâ luce, fama est, aut cæco errore vagatas, aut portu & itinere amisso in anchoris stetisse. Ubi ergo audivit Irene, Carolum in Occidente Augustum acclamatum esse, & ipsa ratum habuit, & insuper nuptias & Orientem missis legatis in dotem obtulit; sed ecce negotio adhuc calente Nicephorus I. Imperium invadit, Irene procul relegatâ, & Constantino Leonis filio jam nuper defuncto. Nicephorus Caroli legatos benignè acceptos, donatosque domum remittit, ictoque fœdere Neapolim, Siciliam, Calabriam sibi retinet, reliquum Occidentem cum titulo & insignibus Imperatorijs Carolo permittit.

Vides Lector velut in tabula brevique compendio totum hujus translationis contextum, & rerum in Occidente, & Oriente statum, longâ forsan narratione sed necessariâ, cùm rerum gestarum ignorantia multis imposuerit. Nec unum tantùm, sed plures actus potestatis à summo Pontifice in Reges exercitæ animadvertes; Cùm Gregorius II. Caroli Martelli protectionem implorat defertque Romanum consulatum: Cùm idem Gregorius Leoni Isaurico in Catholicos sævienti tributum à Romanis pendi solitum abrogat: Cùm Zacharias à Childerico stupido ultimo Merovingicæ stirpis in Pipinum Regem potestatem, & Regnum transfert: Cùm Stephanus Papa Pipino & filijs Regnum confirmat, Regnique proceres solemni juramento adigit, nunquam ex alia, quàm Pipini, hoc est, Carolina stirpe Regem admissuros: Cùm Hadrianus Papa Carolum & Carlomannum Reges, nuptijs cum Longobarda severè prohibet: Cùm idem Hadrianus à Desiderio Longobardorum Rege, sæpe & importunè pulsatur, ut nepotes ex filia legitimos Regni hæredes pronuntiet: Cùm denique Leo III. Carolum Augustum dicit, coronâ & Imperio Occidentis donat.

IX. Enimverò factam esse hanc Imperij translationem auctoritate Leonis III. Summi Pontificis, probat Bellarminus testimonijs 35. historicorum, quorum verba describit; duodecim Imperatorum, aliorumque Principum, & septem summorum Pontificum suffragijs, quorum testimonia eo prætextu rejici utique non possunt.

possunt, quòd in propria causa testari videantur: cùm supremus Princeps non tantùm testis, sed judex esse possit etiam in sua causa. *l. un. Cod. si quis Imperatori maledixerit. l. 54. Cod. de Decurionib. c. cùm venissent 12. de judic. & ibi* Abbas *n. 6.* Godofred. *ad c. ne quis in sua causa.* Azor. *p. 3. lib. 2. c. 7. q. 4.* Laym. *lib. 1. de conscientia c. 5. n. 7.* Estque communis sententia, posse Episcopum vel alium Prælatum esse judicem in causa propriæ Ecclesiæ, Abbas *in c. 1. de maledicis*: & ipsa experientia, & praxis etiam in Gallijs recepta convincit, ubi lite circa Regiam dignitatem & jura coronæ ortâ, nullus alius præter Regem, aut Regis Ministros judex admittitur, ab eoque, cujus causa agitur, sententia fertur, & bellum jam indicitur: quantò id verius erit in Vicario Christi? Cùm enim tribunal Vicarij sit tribunal ipsius Principis, adeò ut à Vicario ad Episcopum appellari non possit, *c. 2. de consuet. in 6. c. Romana. de appellat. in 6.* Eodem modo dicendum erit, tribunal Papæ esse tribunal Christi, nec ab alio lites Pontificiæ dignitati motas, quàm ab eodem Papa finiri posse: & consequenter ejus testimonium, immo sententiam tanquam suspecti non posse recusari, quod omnes etiam Præsules, & optimates Galli confessi sunt, qui teste Maymburgo *in histor. Iconoclast. initio anni* DCCC. *in senatu Romano conclamârunt: Romanum Pontificem à nullo judicari posse, sed judicem sibi esse.*

Verùm ut res ista de translatione Imperij per Pontificem Romanum facta omni prorsus suspicione, & vel umbrâ careat, dabimus testimonia historicorum, quorum aliqui aut Græci aut Galli, aut reformatæ Religionis fuerunt, nullamque admittunt exceptionem.

Zonaras author Græcus *Tomo 3. annal. in Vita Constant. & Irenes: Româ prorsus Franci potiti sunt Carolo à Leone coronato, Romanorum Imperatore appellato.* & infrà: *Sub Constantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Romam admisit.*

Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit *lib. 23. rerum Romanarum. Leo,* inquit, *vicem Carolo recompensans, in Imperatorem coronavit eum.* Observa hanc coronationem beneficium Leonis appellari, & consequenter ejus voluntate & jussu factam.

Otto Frisingensis ad annum DCCCI. *Carolus,* inquit, *Rex à summo Pontifice ablato Patricij nomine coronatus, omni populo tunc acclamante:*

Carolo Augusto, à DEO coronato, Magno, & Pacifico Romanorum Imperatori Vita & Victoria.

Abbas Urspergensis in Chronico anno DCCXCVI. *Leo Papa ordinatur, hic Carolum fecit Imperatorem.* Et infrà; Anno DCCCI. *Carolus Magnus Rex Francorum consecratus est Imperator, cùm enim Natale Domini Romæ celebraret, in ipsa die sacratissima ad Missarum solemnia veniens nihil minus speranti Leo Papa coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronuntiavit.*

Lupoldus Bambergensis in procem. lib. de juribus Imperij. *De sacri Regni, & Romanorum juribus à tempore translationis ipsius Imperij de Græcis Imperatoribus ad Reges Francorum, & ad Germanos, per sacrosanctam Ecclesiam facta tractaturus, &c.*

Joannes Trithemius. *Leo Papa III. natione Romanus, sedit annis 20. Vita Sanctimoniâ clarissimus, Carolum cognomento & opere magnum, ad Imperium Romanum unxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos transtulit.*

Albertus Kranzius. *Non habetur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmârit, & consecrârit. Domini enim est terra, & plenitudo ejus: ipse transfert regna & Imperia, dignissimeq; ad suum Vicarium hoc sacrum ministerium delegavit.*

Spondanus Gallus non tantùm referens, sed etiam approbans, quæ Baronius de hac translatione scripserat (ùt patet ex appendice minusculis adjecta) *ad annum DCCC.* sic loquitur: *Non tantùm Eginhardus aut Anastasius de collata per Leonem Romanum Pontificem dignitate Carolo M. sunt testes, sed & fatentur id ipsum Latini omnes & Græci authores. Quòd autem ejusmodi translatio Imperij ab Oriente in Occidentem divino consilio facta fuerit, magno Reipublicæ Christianæ emolumento; & Imperij Orientalis desolatio, & alia eventa satis superq; demonstrârunt.*

Horatius Tursellinus in Epitome historiarum Lugduni edita, Lugduni approbata, & à Regio Advocato edi permissa: *Pontifex,* inquit, *illustria in Ecclesiam Romanam Caroli merita remunerans, eum Imperatorem appellat, tutelâ Ecclesiæ traditâ. Ita Romanum Imperium ob destitutum à Græco Imperatore Ecclesiæ patrocinium pervenit ad Francos.*

Joannes Cluverius homo reformatæ, ùt vocant Religionis, eoque, ùt ex toto historiæ contextu patet, Pontifici infestus *ad Annum DCCIIC. Leo III.* inquit, *Hadriano Pontifici successor datus, populum in Caroli verba adegit, vexillo Romanæ Urbis ad ipsum transmisso: ob id, & ob crimina, quæ illi objectabant æmuli, indignissimè habitus oculorum suorum privatione*

tione damnatur. Et infrà *ad annum* DCCC. *Leo gratiam relaturus benefactori tanto, Carolum in D. Petri Basilica solemniter pronuntiat Augustum, coronâ capiti impositâ, acclamantibusq; Romanis: Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno, & pacifico Imperatori Romanorum vita & victoria.*

Daniel Pareus, & ipse Reformatus in medulla historiæ, ubi agit de Leone III. Isaurico: *Extinctis bellis Leo in Religionis reformationem incumbens Idola omnia destrui, templisq; Christianorum ejici jussit* (sic imagines sacras homo Lutheranus appellat) *propterea Iconomachum ipsum vulgus appellavit. Gregorius III. Pontifex Romanus ea in re tantum offensus est, ut excommunicationis fulmine feriendum Leonem censuerit, subditos etiam Imperatoris in Italia, hoc est, Regimine Exarchorum omni tum fidei nexu, tum tributorum pendendorum necessitate solvit; quod avellenda à Græcis Italia, Francosq; ad Imperium vocandi, initium fuit.*

Vides, quid veritas possit, quæ illis etiam confessionem extorsit, qui tamen, si possent, maximè vellent negare.

Sed addemus coronidis loco testimonium omni majus exceptione, & in quo vel ipsa invidia nihil habeat, quod rodat. Anno DCCCLXXI. Basilius Macedo Orientis Imperator, ad Ludovicum II. Caroli pronepotem legationem cum litteris adornavit per Joannem Patritium. *Quibus cum eodem Ludovico acriter questus est, quòd dignitatem, & nomen Imperatoris, & Basilei usurparet; unum tantum Imperatorem esse, qui Orienti & Occidenti imperet: rogavitq; hoc nomine deinceps abstineret, sibi, nec alijs debito.* Ludovicus & ipse Autprandum Constantinopolim Legatum cum litteris Basilio misit, quas Baronius ad annum DCCCLXXI. recitat, ubi inter alia hæc scribit: *Et ipsi Patrui nostri gloriosi Reges absque invidia Imperatorem nos vocitant, attendentes ad unctionem & sacrationem, quâ per summi Pontificis manus sumus ad hoc culmen provecti, &c.* & infrà. *Præterea mirari se dilecta fraternitas tua significat, quòd non Francorum, sed Romanorum Imperator appellemur: sed scire te convenit, quia nisi Romanorum Imperator essemus, utique nec Francorum. A Romanis enim hoc nomen, & dignitatem assumpsimus, quorum gentem & urbem divinitùs gubernandam, & matrem omnium Ecclesiarum Dei defendendam, atque sublimandam suscepimus, ex qua & regnandi prius, & postmodùm imperandi auctoritatem prosapia nostra seminarium sumpsit. Nam Francorum Principes primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt, ii duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt, &c. Præsertim cum tales sæpe ad Imperium sunt asciti, qui nullâ divinâ operatione per Pontificum mini-*

ministerium propositi, solùm à Senatu & Populo Imperatoriâ dignitate potiti sunt: nonnulli verò nec sic, sed tantùm à militibus sunt clamati & in Imperio stabiliti, aut alio modo ad Imperij Romani sceptra promoti sunt. Porrò si calumniaris Romanum Pontificem, quòd gesserit, calumniari poteris & Samuel, quòd spreto Saule quem ipse unxerat, David in Regem ungere non renuerit. Sed interim si paginas revolvas Græcorum Annalium, & si quæ à vestratibus Pontifices Romani pertulerunt, perscruteris, profectò invenies, unde illos justè non valeas redarguere; unde meritò apostatis desertis adhæserunt genti adhærenti DEO & ipsius Regni fructus facienti, &c.

Vides ex hisce Ludovici litteris eum apertè fateri se Pontificis operâ ad culmen Imperij provectum. Imperium à majoribus suis non usurpatum, sed DEI nutu, & Ecclesiæ judicio summique Pontificis obtentum esse. Observa non illum jus belli, hæreditatis, vel electionis à populo senatuque Romano factæ prætexere, sed solam Pontificis auctoritatem; quâ Imperium, suique majores etiam Regnum acceperint, operâ videlicet Zachariæ Papæ, qui Childerico in ordinem redacto, Regnum Francicum ad Carolinos transtulit. Immo expressissimè Ludovicus distinguit, *Aliosq; à Senatu, Populo, Exercitu, alióve modo Imperium adeptos: se verò divinâ operatione per Pontificum ministerium sacramq; unctionem, & à Matre omnium Ecclesiarum regnandi priùs, & postmodùm imperandi auctoritatem, prosapia sua seminarium sumpsisse.* Hæc omnia verba sunt Ludovici Imperatoris, quibus nostro judicio nihil clariùs dici potuit. Unde Spondanus litterarum summam compendio referens *ad Annum DCCCLXXI. n. 3. His litteris acceptis,* inquit, *Ludovicus misso ad Basilium Imperatorem legato acrem satis dedit epistolam apologeticam, quâ inter alia multa fusè ostendit, ejusmodi appellationem Basilei non esse peculiarem Græcis Imperatoribus, sed etiam competere alijs principibus; maximè verò Francis, qui eam dignitatem accepissent à Sede Apostolica ob egregiam ipsorum fidem in DEUM & Ecclesiam Romanam, &c.*

Hæc Spondanus; quæ nunquam ipse Gallus scripsisset, nec Ecclesia Gallicana, cui librum dedicavit, scribi passa esset, nisi vera credidissent; maximè cum Spondanum ob pietatem, eruditionem, zelumque præsertim Catholicæ Religionis tota Gallia veneretur, Ludovico XIII. præcharus, & cui ob merita Episcopatum detulit. Ac denique testatur *in suo dictionario Gallico* Morerus, & ipse Gallus, Spondanum ob assiduos in Ecclesiam labores à Pontifice maximo elogia,

elogia, à Rege suo amicitiam, ab omnibus Christi fidelibus æternam memoriam & benedictionem retulisse.

Notandum tamen ad majorem hujus rei intelligentiam: duplicem fuisse coronationem & electionem Imperatorum, alteram privatam tantùm, & quæ Pontificis auctoritate non indigebat; quâ ratione Carolus filium Ludovicum Aquisgrani in Conventu optimatum Imperatorem dixit, teste Eginhardo *in vita Caroli.* Alteram publicam solemnem, & per quam jus plenum ad Imperium dabatur, & hæc teste Ludovico ipso, ùt audivimus, ad solum Pontificem spectabat, adeò, ut Carolus in celebri testamento apud Pithæum & Baronium *ad annum* DCCCVI. cùm Regnum filijs divisisset, nullam Imperij Romani mentionem fecerit; quamvis enim Imperium esset hæreditarium, ex gravi tamen & omnino publica ac necessaria causa suberat Pontificum dispositioni, ùt audivimus, & ideò Imperator Carolus conditum testamentum per Eginhardum à Secretis aulicum ad Leonem Pontificem subscribendum misit.

X. Hæc quantumvis ita sint, & ex ipso historiæ decursu scriptorumque supra omnem exceptionem testimonijs probata, non omisit tamen Ludovicus Maymburg ea impugnare, *in hist. Iconoclast. lib. 4. ad annum* DCCC. ubi cùm dixisset, *Carolum M. Imperium Occidentis & ipsam Italiam jure belli occupâsse, Romam verò populi Romani donatione; nec aliud à Leone Papa quàm coronam, hoc est, non ipsum Imperium, sed insignia tantùm nudamq; caremoniam accepisse, immo nec istam, nisi civium Romanorum precibus compulsum, eum sine fine Augustum acclamantium, tunc enim nec priùs à Leone coronatum.* Hæc, inquam, postquam Maymburgus probare conatus esset, nec enim probavit, ùt ostendemus, adjungit, *Se quidem de hac Imperij translatione nolle sententiam pronuntiare, eamq; arbitrio lectoris committere; principia tantùm posuisse, ex quibus rei veritas facilè deduci possit: eum verò qui alia quàm ipse principia statuat, omnino errare, & à vero abludere, pulchrasq; rerum chymeras, & imagines, velut somniantem ante oculos ponere, quæ delectent quidem, sed nunquam fuerint, idq; eo fine, ut factum illud defendant, quod nunquam evenerit, sed quod cuperent evenisse.* Hæc Maymburgus. Idem

Nolo, inquit, *decidere, an Carolus à Pontifice Imperium acceperit; sed non accepit. Nolo ducere, quis illi hanc dignitatem contulerit; bellum contulit populusq; Romanus. Lectoris esto arbitrium; sed si aliter, quàm ego sentiat, errat, somniat, & in omnem historiam impingit.* Hoc videlicet est nihil decidere, & rem in medio relinquere.

Sed

Sed audiamus rationes, quibus Maymburgus sibi persuadet, scriptores omnes, Græcos videlicet, Latinos, Gallos, Catholicos, Acatholicos somniare se uno vigilante: eas ad hæc capita reducit.

Primò, inquit, *certum est Carolum M. jure partim hæreditatis, partim belli tantum in Occidente terrarum possedisse, quantum alius ante illum Imperator Occidentis: quid potuit ergo à Leone Papa præter titulum accipere & insignia, Imperio jam dudum potitus? immo ne titulum quidem & coronam à Leone necessariò accepit; cum enim toto jam Occidente dominaretur, potuit suo jure Imperator Occidentis appellari. Secundò cùm dono & spontaneâ Senatûs Populiq; Romani subjectione Romam ipsam caput Imperij tenuit, nihil Carolo defuit, quod à Pontifice posset obtinere: sicut enim & Odoacer & Theodoricus Italiâ, Româque potiti nomen Imperatoris induerunt, repugnante nullo; multò magis idpotuit Carolus: sed abstinuit modestia causâ, dum tandem populo impatienter id flagitanti cederet.*

Hactenus Maymburgus loco citato, eadem omnino, nec aliud afferens, quàm quæ jam dudum à Matthia Flaccio Illyrico Lutherano producta, & à Bellarmino *in l. de translatione Imperij* refutata sunt, quò lectorem remittimus, nonnullis tantùm additis, quæ veritati & historiæ lucem afferant.

Olim Imperatoris nomine appellabantur omnes, qui bello alicui præerant: propriè tamen nemo id nominis consequebatur, nisi re bene gestâ, atque aliquot millibus hostium cæsis, tunc enim acclamatione militum, vel Senatûs decreto Imperatoris nomine donabatur. Cicero *2. Epistolarum epist. 10.* Posteà nomen Imperatoris proprium perpetuumque principis Romani ex Senatûs consulto esse cœpit: & auctore Suetonio prænomen Imperatoris, cognomen Patris patriæ primus assumpsit Julius Cæsar. *In ejus vita c. 77.* Octavius verò Julij Successor, tum reliqui ab eo Cæsares, Imperatores sunt appellati: nec verò poterat aliquis, quantumvis potentissimus lateque dominans nomen & jura Imperatoris vendicare, nisi qui legitimo ordine Imperatoribus & principibus Romanis succederet: hi soli Imperatores & græcè Basilei vocabantur, alij Reges tantùm; quæ causa fuit Basilio Imperatori Græcorum per litteras legatosq; graviter cum Ludovico II. expostulandi, quòd Imperatorem, non Regem se diceret. Spondanus *Anno DCCCLXXI.* Et in Synodo universali Constantinopolitana nomen Imperatoris Ludovico à Pontifice datum, dolo Græcorum in litteris Apostolicis expunctum est teste

teste Anastas. *in vita Hadr.* Et An. DCCCCLXVIII. Legati ab Ottone I. pacis & nuptiarum causâ Constantinopolim missi a Nicephoro Phoca pessimè habiti, quòd Otto se Imperatorem vocaret. *Anno MLV.* Legati ab Henrico II. ad Concilium Turonense missi graviter eâ causâ conquesti sunt, quòd Ferdinandus Magnus Castellæ & Legionis Rex jura sibi titulumque Imperatoris vendicaret, & Henrico Cæsari parere nollet: qui tamen Ferdinandus Victori II. Pontifici, alienis titulis abstineret, & regio contentus esset, monenti, modestè acquievit. Immo antequam jus eligendi Imperatorem ad Septemviros transferretur, injussu Pontificis Imperator dici nemo potuit. Audi Glabrum *lib. 1. in fine circa Annum MXIII.* hujusmodi decretum recitantem: *Cùm Henricus I. Romam veniret, bujusmodi Decretum factum est, ne quisquam audacter Imperij Romani sceptrum praeproperus gestare Princeps appetat, seu Imperator dici aut esse valeat, nisi quem Papa sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Reipublicæ eiq́, commiserit insigne imperiale.* Cujus decreti hanc idem Glaber affert rationem, *Quòd olim ubique terrarum quilibet Tyranni se se procaciter impellentes sæpissimè essent Imperatores creati, quamquam minùs apti Reipublicæ.* (a) Nec annus Imperij priùs numerari cæptus, quàm coronâ Imperioque à summo Pontifice acceptis; sicque non à die successionis, vel obitu Imperatoris, sed à die coronationis per Romanum Pontificem calculus ducebatur, ùt de Carolo M. expressè Abbas Urspergensis ad Annum DCCCI. De Carolo Crasso ex ejus diplomate Metis dato apud Baronium ad Annum DCCCLXXXI. De Arnulpho ex Synodo Moguntina Anno DCCCLXXXVIII. quæ Arnulphum Regem tantùm, non imperatorem vocat. De Henrico sancto ex privilegio ejusdem Monasterio S. Vincentij ad fontes Vulturni concesso, & alio Ecclesiæ Novariensi, manifestum est.

Ex quibus omnino constat, coronationem illam non fuisse honorariam, nudamq; cæremoniam; ùt post Illyricum (cujus planè nec alijs argumentis utitur) voluit Maymburgus, alioquin non ab hac velut à re non necessaria, sed à successione in Paternum Regnum anni supputarentur, quemadmodum hodie, postquam potestas eligendi in Septemviros translata, nec coronatio necessaria, sed nuda cæremonia est, vidimus annos Imperij non à coronatio-

Bb ne,

(a) Videatur Banuinus de comit. Imper. & Spondanus Anno MXIV. n. I.

ne, sed electione duci. Et patet vel ex ipso Maymburgo, qui *lib. 4. hist. Iconoclast. ad Annum DCCC. ex gestis Ludovici c. 16.* hæc verbatim ad marginem notat: *Qui Stephanus IV. statim, postquam Pontificatum suscepit, jussit omnem Populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico.* Hæc Maymburgus, quæ ex Thegano descripsit *in lib. de gestis Ludovici Pij Caroli M. filij c. 16. 17. 18.* Non ergo intra cæremonias hæc coronatio stabat, sed cum subjectione, & juramento fidelitatis conjungebatur, quâ Imperatori se omnes submittebant, in eoque jura & dignitates non Regis tantùm, sed etiam Imperatoris agnoscebant. Et Ludovicus II. *in epist. ad Basilium data DCCCLXXI.* profitetur se, suosque majores non titulum, sed dignitatem Imperialem beneficio Romani Pontificis accepisse, ùt jam suprà notatum.

Et denique, ut res ista omni careat dubitatione, exstant post annales Francicos à Pithæo editos, & apud Aimoinum *lib. 5. c. 33.* acta Synodi Ticinensis, quæ Baronius & Spondanus etiam recitant *ad Annum DCCCLXXVI. DCCCLXXVII.* in quibus Joannes VIII. & Patres in Synodo congregati, Imperium Carolo Calvo nuper collatum iterum confirmant, anathemate damnatis, qui pro legitimo Imperatore illum non agnoscerent. In hac Ticinensi Synodo expresse & luculentis verbis declaratum, Imperatoris coronationem non fuisse nudum ministerium, externumque ritum, *sed veram electionem, approbationem, & secundùm priscam consuetudinem, provectionem ad Imperij Romani sceptra.* Videantur acta Concilij §. *unde nos tantis inducijs &c.* Quæ acta ab Episcopis Galliæ confirmata omnino, & recepta sunt in Concilio Pontigonensi *in 2. actione* apud Aimoinum *lib. 5. c. 33. n. 4.* Et fatetur Spondanus *ad annum DCCCLXXVI. n. 2.* Vide Gretserum *apolog. Baroniana c. 15.*

Ubi animadverte, cùm hanc à Joanne VIII. factam coronationem, aliasque similes adducimus, non esse nobis animum omnes Pontificum actiones tueri, quos fuisse homines, & in hujusmodi errori obnoxios fatemur, sed potestatem solùm ostendere, ab illis exercitam, ab omnibus agnitam; ùt planè agnoverunt Episcopi Galliæ in Concil. Pontigonensi, qui cùm Ansegisus Archiepiscopus Senonensis primatum affectaret, potentiâ Imperatoris, & privilegio subornato fretus, constanter obstitêre, immo hoc ipsum Imperatori minaciter & importunè urgenti, animosè à Rhemensi Archiepiscopo responsum: id sacris Canonibus, & Ecclesiæ

clesiæ Gallicanæ privilegijs obviare, nec aliud ab Episcopis responsum impetrari potuit, ne ad Synodum quidem comparere volentibus. At verò ubi de Imperatoris electione, & coronatione à Pontifice facta cœptum agitari, continuò ab omnibus recepta & approbata est, utique repugnaturis, si potestatem in Pontifice non agnoscerent. (a)

Hisce animadversis manifesta est responsio ad objecta Illyrici potiùs, quàm Maymburgi: Carolum videlicet M. antequam à Pontifice Romano Augustus renuntiaretur, potuisse Franciæ, Germaniæ, Italiæ Regem, non Imperatorem vocari, vivente adhuc & dominante, orbis utriusque Occidentis & Orientis Imperatoribus, Constantino videlicet, Irene, Nicephoro, &c. quod vel ipse Carolus ingenuè fassus est, affirmans, se ne quidem Ecclesiam ingressurum, si consilium Papæ prævidisset, adeò nomen & dignitatem Imperatoriam aversabatur, teste Eginhardo *in Vita Caroli*. Quid recusabat Imperium Carolus, si jam habebat? aut insignia titulumque dignitatis jam bello partæ? non ergo omnis, qui provincias etsi multas magnasque Romanis aliquando subjectas tenet, continuò Romanorum est Imperator, alioquin Reges plerique, Hispaniæ, Galliæ, Britanniæ, alijque Imperatores essent. Immo jus Imperij, Monarchiæ, Reipublicæ vel in una civitate & exiguo terræ spatio conservari potest *argumento l. 7. ff. quod cujusvis universitatis.* & docet Clariss. Doct. Herman. Hermes plures allegans *in fasciculo jurispublici l. 1. q. 3. n. 30.* Quantò igitur veriùs est, penes Græcos jus Imperatorium stetisse tam multis civitatibus & provincijs in Occidente à Carolo M. nunquam occupatis (Hispaniâ videlicet, Britanniâ, Apuliâ, Calabriâ, Illyrico, &c.) antequam à summis Pontificibus illo donaretur ipse Carolus? Quid ergo præter titulum & insignia à Leone Carolus accepit? Respondemus, ut ea ipsa, quæ jam habebat, non jure tantùm Regis & Patricij Romani, ut ante coronationem; sed etiam Imperatoris & Augusti retineret, videlicet cum prærogativis, præcedentijs, superioritate alijsque, si quæ Imperatoribus erant propria; fuisse enim aliqua, multoque ampliora, quàm nunc habeant in supremos Europæ Principes Cæsares nostri, patet ex ijs quæ suprà diximus; Henricum

(a) Vide Aimoinum Gallum, & Monachum Floriacensem Lib. de gestis Francorum c. 33.

igitur magis id Carolum suo jure potuisse, sed modestiâ retentum. Respondemus: mirum esse duos & Tyrannos & barbaros ac infideles in exemplum adduci, qui eodem jure nomen Imperatoris, quo Italiam invaserant, hoc est, nullo. Theodorico Constantinopoli educato & contra perduelles pro Zenone egregiè bellis defuncto, constat, ab eodem Zenone triumphum, Consulatum, Equestrem in foro statuam præmio data, oblatamque insuper spem Occidentalis Imperij, cùm in filium ab Imperatore jam esset adoptatus, testibus Evagrio *lib. 3. c. 25.* Ennodio *in Paneg.* Jordane Episcopo Gotho *in Orat.* &c.

Non ergo Theodoricus, ùt vult Maymburgus, ob Romam Italiamque occupatam, sed dono Zenonis Imperatorium nomen accepit, quod in tyranni posteà mutavit; cùm tentato frustra Oriente arma in Italiam vertit Benefactori suo ingratus: nihil ergo exemplum Theodorici probat; nec etiam, quod additur de modestia Caroli: modestiæ siquidem est aliena non usurpare, nec plùs, quàm deceat, sibi sumere: ceterùm si Carolus ante coronationem à Leone factam jam Imperium bello, alióve justo modo quæsierat, non erat cur titulum recusaret, sibique conscientiæ duceret, illis nomen adimere, quibus rem ipsam & Imperium ademerat; non hæc planè modestia, sed hypocrisis fuerit, à qua nemo magis, ùt Carolus, abhorruit, Princeps videlicet bello, victorijs & pietati, non fraudibus & imposturæ natus.

XI. Ex his ergo, quæ à nobis hucusque disputata sunt, palàm est, multa esse in historia Maymburgi, quæ notam mereantur. 1. Quod præfatur, se in hoc translationis argumento sententiam non dicturum, adeò tamen dicit, ut videatur ex professo id agere, damnatis, qui aliter sentiunt, vanitatis & imperitiæ. 2. Quòd opinionem suam nullo ex historia, aut scriptoribus testimonio & suffragio muniat, duabus contentus rationibus, quæ, ùt ostendimus, ne quidem levis conjecturæ titulum merentur: quasi verò historiam ex arbitrio suoque ingenio texere liceat, & non potiùs ex authenticis testimonijs: & quamvis Maymburgus aliquot ad marginem citet, nemo tamen ad rem facit, cùm nemo illorum dicat, Translationem Imperij auctoritate Leonis non esse factam, de quo agitur, & quod Maymburgus probandum sumpserat; sed tantùm magnam partem Occidentis ad Carolum pervenisse, Ro-

manos Carolo fidelitatem juramento pactos, eidem à populo tanquam Augusto applausum esse, quæ omnia, ùt patet, extra quæstionem vagantur. 3. Quòd sententiæ nostræ, tot auctoribus, historijs, rationibus praxique continuâ vallatæ, suam tam leviter probatam non tantùm præferat, sed etiam somniare dicat, deludique, qui illam non profitentur, aliam amplexi: enimverò merces suas nec raras nec nobiles, & quarum apud Reformatos tanta copia est, nimis magno hic auctor venum exponit. 4. Quòd potestatem transferendi Regna & Imperia, quam Pontifici negat, optimatibus Regni, immo populo concedat. (a) Jam verò longè magis infra dignitatem Principis est, populo submitti, cui imperat, ab ejusque arbitrio in summa rerum pendere, quàm summo Pontifici, Christique Vicario; nec facilè Principem reperias, qui malit proprijs subditis, quàm Sacerdotum maximo subjici; nec tam suo, quàm DEI nomine imperanti. Quòd si judice Maymburgo nihil derogat Principum dignitati, si ex populi judicio pendeant, cùm illis videbitur, Regnum & potestatem amissuri, magis derogabit, si Papæ hoc concedamus? & Regni causas non infimæ plebi, quæ levitate, odio, partium studijs lucroque facilè corrumpitur, deferamus? sed Apostolicæ Sedi, à qua utpote remota magisque placabili minùs etiam periculi est; & si concedatur, dari aliquem casum, in quo subditis juramento solutis Regnum Principi abrogari possit, concedi omnino debet, esse in summo Pontifice potestatem judicialiter declarandi hîc & nunc subditos juramento non obstringi, sed posse & debere Principem abdicari, eumque jure imperandi excidisse: interpretationem siquidem juris divini, quantùm videlicet & in quibus circumstantijs obliget, vel non obliget; sicut etiam causas juramenti ad forum Pontificium pertinere, utpote spirituales in confesso est apud omnes, propter textum apertum & notatu dignissimum *Deut. 17. v. 8.* (b) Quidquid ergo dicatur, vel ex ipsa sententia Maymburgi, negari tandem summo Pontifici non potest Reges destituendi potestas, sive dicas hanc potestatem esse veræ jurisdictionis, sive necessariæ, generalis, & auctoritativæ declarationis & interpretationis, quæ in causis, maximè arduis, qualis est, de qua nunc agimus, ad solum Pontificem pertinet. Deni-

(a) Vide hist. Iconoclast. l. 2. fol. 186. & l. 4. f. 42. & f. 61.

(b) Vide Sanchez de matrimon. lib. 8. d. 6. n. 4. Abbatem in c. 1. de postulat. Prælat. n. 18. Laym. de legibus. c. 18.

Denique, ut memoriæ causâ, quæ hucusque de translatione Imperij dicta sunt, brevi dilemmate complectamur. Aut Græci jus aliquod in Occidentis Imperium habebant, cùm Carolus Imperator acclamatus est, aut nullum? si nullum, cur ergo Nicephorus Logotheta, qui Constantino & Irenæ successit, tandem in translationem Imperij consensit, & Neapoli, Siciliâ, Calabriâ, Apuliâq; retentis, Occidentem Carolo cessit? Maymburgus *lib. 4. hist. Iconoclast.* Morer. *in Dictionar. hist.* Cur Imperatores Græci teste eodem Maymburgo adeò indignati sunt Carolo, ut hæc Leoni Armeno causa fuerit Catholicos totâ Græciâ persequendi, quòd spem omnem Occidentis amisisset? Et denique, cur omnium historicorum Vox & sententia est, Imperium à Græcis ad Carolum anno DCCC. victis Longobardis translatum, si jam antè Imperio caruerant? Si verò Græci jus aliquod Imperiale in Occidente adhuc habebant, hoc dicimus in Carolum à Leone translatum, non bello quæsitum, quod cum amicis nullum erat, nec esse poterat, justitiâ integrâ. Quid enim in Carolum Græci offenderant, ut illos Imperio Occidentis exueret jam compositâ pace? Planè Maymburgus Carolum non Victorem, sed Usurpatorem alieni facit. Est enim notandum, victo Aldagiso Desiderij filio, qui cum classe Græcorum in Italiam transmiserat, anno DCCIIC. venisse Aquisgranum ab Irene ad Carolum Legatos, qui pacem offerrent, & animum prætentarent ad nuptias cum Imperatrice jungendas: hæc enim cùm thronum, extincto filio Constantino insedisset: duorum procerum Stauracij & Aëtij potentiam verita, animum ad nuptias cum Carolo adjecerat. Missi hoc anno Legati & Amores cum Imperio promissi. Causa legationi prætexta, Sisinij fratris Tarasij Patriarchæ, nuper bello capti liberatio: Legati à Carolo benignè accepti, & omnia, quæ postulabant, concessa. Contigit hæc Legatio biennium ante Caroli Imperium: nam auditâ Constantinopoli ejusdem coronatione missa alia est apparatior legatio ab Irene, thorum & thronum offerente. Meminerunt legationis primæ Annales Francici auctore Adelmo Benedictino ad eundem annum. Spondanus ibidem, & omnium clarissimè Maymburgus *lib. 4. hist. Iconoclast. Anno DCCCI. fol. 70.* Qui auctor (ut hoc quoque ingenuè dicamus) sanctiùs utique veritati defendendæ, quàm impugnandæ calamum locâsset, antiquitate oppresâ; nec deerant alia contra hæreticos argumenta, quibus

bus ingenium & eloquentiam impenderet; sed maluit classicum discordijs canere, fatali nostrorum temporum malo, quibus ostentando ingenio antiquis nova præponimus; non quia meliora, sed quia recentia, & ideò admirationi, & plausui conjuncta: quàm enim difficile, tam gloriosum creditur, contra omnes potiùs, quàm cum omnibus sapere: & ipsa tamen, quæ novitate placebant, fastidio erunt, cùm insenuerint, antiquis in gratiam receptis.

Hæc est ergo celebris illa Imperij ad Francos per Leonem III. facta translatio, quam nos temporibus suis distinctam dedimus, ut tantò evaderet clarior. Jam videamus, quomodo à Francis ad Germanos Saxones pervenerit.

XII. Anno DCCCXIV. Moritur Aquisgrani pleuritide Carolus Imperator, quem ut magnum efficerent, natura, religio, fortitudo, omnesque politicæ ac militares scientiæ, & fortuna certârunt; vix alium Principem reperias, quem huic exæques: uno tantum vitio notatus, quòd Gallicum florem alienis vagisque amoribus fœdavit: sed hanc quoque labem pœnitentiâ extersit, lachrymis, jejunijs, eleemosynis, cilicinâ veste, inter quæ senectutem & vitam consumpsit, teste Thegano Chorepiscopo Trevirensi *de gestis Ludovici*: ut merito de Carolo dicas, quod olim S. Ambrosius de Davide: *Peccavit Carolus, quod solent Reges: sed pœnitentiam gessit, flevit, ingemuit, quod non solent Reges.* De Carolo inter Sanctos recepto, vide Baron. *ad annum DCCCXIV.*

Scribit idem Theganus, vulgatâ Caroli morte, tantum fuisse ubique luctûs & lachrymarum, ut crederes communi Patre mundum orbatum esse. Carolo Ludovicus cognomento Pius successit. Inter alia præclarè à Carolo facta ejusque magnitudini paria, illud etiam refertur, voluisse ingenti fossâ per Franconiam in Mœnum ductâ, Rheno Danubium, & Oceano Pontum Euxinum conjungere, sed pluvias, bella, mortem ipsam intercessisse indignante velut naturâ suos limites moveri.

Anno DCCCXVII. Ludovicus Pius Imperator Caroli filius in comitijs Aquisgranum indictis confirmat omnia, quæ à Pipino avo, & Carolo patre, Ecclesiæ Romanæ donata fuerant, aut restituta, additis Romanâ civitate cum suo Ducatu, Exarchiâ Ravennensi, Sardiniâ, Siciliâ, Corsicâ insulis, Ducatu Beneventano, Spo-

Spoletano, Neapoli, Calabriâ, &c. & præſertim liberâ Pontificis electione (*a*)

In eodem hoc Aquisgranenſi conventu filium Lotharium Ludovicus coronat; nepotem verò conjurationis reum, convictumq; oculis privat.

Anno DCCCXXX. Nova in Ludovicum conſpiratio à Pipino filio Rege Aquitaniæ. Cauſa in Patrem armandi, quòd Bernardum Hiſpanum hominem cuſtodiæ & cubili præfeciſſet, Francis dolentibus externum præferri. Hinc nata, aut potiùs ab æmulis ſparſa ſuſpicio, Imperatrice Judithâ Bernardum frui. Sed Lotharius filius & collega Imperij cum exercitu adveniens patrem diſcrimini exemit. Juditha in Monaſterium detruſa & velata. Aquitania Pipino adempta.

Anno DCCCXXXIII. Iterum armati in Ludovicum Auguſtum filij Pipinus, Lotharius, Ludovicus; & jam prælio congreſſuris, Gregorius IV. Papa interceſſit, pugnamque diremit. Gregorio in Italiam reverſo, renatæ lites & diſſidia. Lugduni Conventus habitus, & Imperium Auguſto ademptum: quod decretum à Pontifice maximo continuò reſciſſum, & Archiepiſcopi Lugdunenſis temeritas mulctata. Æmilius *rerum Francic. in Ludovico Pio.*

Anno DCCCXXXIV. Ludovicus dignitati & Imperio reſtitutus, filij in gratiam recepti, perduelles mitiùs, quàm meruerant, puniti.

Anno DCCCXXXVIII. Imperium à Ludovico inter filios diuiſum Lotharium & Carolum Calvum: Ludovico filio indignante, Carolum natu minimum ſibi in regnorum diviſione præpoſitum: hinc nata bella. Ludovicus Auguſtus paullo pòſt ſanctiſſimè functus.

Anno DCCCXLI. Gallia civili bello affligitur, Lothario Imperatore, qui Ludovico Auguſto ſucceſſerat, Monarchiam excluſis fratribus meditante: ſigna inter fratres collata: Carolus & Ludovicus victores; Lothario pax data.

Anno DCCCXLII. Lotharius Imperator infeſtis ſignis in fratres movet: iterum vincitur: & in Conventu Aquiſgranenſi Regno

(*a*) Vide c. ego Ludovicus diſt. 63. & Sigonium l. 4. de Regno Italiæ. Baronium ad hunc annum. Leon. Oſtiens. lib. 1. Chron. Caſſin. c. 18. Ivon. p. 5. c. 14. Anaſtaſ. Bibliothecar. &c.

gno & Imperio eijcitur, duobus fratribus Ludovico & Carolo ab Episcoporum conventu suffectis: sed exactum ab ijsdem juramentum de justâ Regnorum adm inistratione. Verba Episcoporum à Nithardo Francorum nobilissimo & Caroli M. ex filia nepote *lib. 3.* hæc referuntur. *Et nos*, inquiunt, *auctoritate divinâ & illud suscipiatis, & secundùm Dei Voluntatem regatis, monemus, hortamur, atque præcipimus.*

Sed anno sequenti Carolus & Ludovicus victoriâ modestissimè usi, Lotharium fratrem in societatem Regni admittunt. Francia Carolo data, hoc est, quidquid Arari (vulgò Saona) Rhodano, Scalde, Mosa, Oceano, Pyrenæo saltu continetur. Ludovico Germania & Hungaria cessit. Reliquæ opes ac Imperium, & Lotharingia Lothario relicta. Æmilius *initio vitæ Caroli Calvi.*

Anno DCCCXLV. Dani seu Northmanni Gallias populantur, DEO per Gentiles rapinas bonorum Ecclesiasticorum vindicante. Spondanus *ad hunc annum.* Vide Lupi Ferrariensis *epist. 42.* Ubi animadvertit, Carolo Francorum Regi nihil prosperi, ex quo manus in bona Ecclesiastica conjecerat, evenisse. Godefridus Northmannorum Dux in societatem regni à Carolo receptus, & pars Franciæ, quam Northmandiam vocant, data.

Anno DCCCLV. Lotharius Augustus, Imperij & Mundi satur in Monasterium se abdit, & Religionem profitetur: succedit Ludovicus II. Lotharij filius.

Anno DCCCLX. Pax inter Francorum Reges Carolum calvum, Ludovicum fratres, & nepotem Lotharium composita: sed paullo pòst à Carolo abrupta; hinc à Ludovico & Lothario querelæ ad Nicolaum delatæ, petitum que, ut Caroli ambitionem compesceret; inter alia: *Oporteret præterea vestra auctoritatis jubar propter generalem sollicitudinem nostros invisere fines, ut quos nulla pacis fœdera, nulla movent fraterna charitatis viscera, nulla nectunt consanguinitatis ligamenta, Apostolica invectio ad censuram ecclesiasticam venire compellat: & quidem sanctissimi prædecessores vestri per suam præsentiam, ac pium laborem plurima correxerunt, immo per legatos ac litteras absentes corpore, sed spiritu sancto præsentes innumera, quæ in abruptum lapsa fuerant, revocârunt. De cetero, si aliquis Regum, quod absit, vel fortè aliqua contumax persona vestra Beatitudinis admonitionem parvipendere præsumpserit, latere non poterit.* (a)

Anno

(a) Vide totam epistolam apud Baron. Anno DCCCLX. n. 27.

Anno DCCCLXII. Lotharij Francorum Regis amores extra thorum progressi, & Episcoporum turpiter adulantium conniventia Galliam vix non perdunt. Amabat jam à puero Waldradam virginem, quâ ut potiretur, Theutperga legitima conjux abdicata: additæ insuper criminationes, quæ repudium excusarent, & colorem inducerent: &, quod mireris, binis Episcoporum conventibus Aquisgranensi & Metensi repudium admissum: dicebant Theutpergam Lothario jam legitimis nuptijs cum Waldrada implicito adjunctam esse, non ergo uxorem ejectam, sed pellicem; addebant incestûs cum fratre compertam. Coloniensis & Trevirensis Archiepiscopi præcipuam defendendo Regi perditè amanti operam locârunt: Nicolaus Papa I. re intellecta & conventuum acta rescindere, & Archiepiscopos communione fidelium excludere, damnatis cum Waldrada nuptijs. Archiepiscopi Pontificem frustra placare conati Photio Schismatico Patriarchæ se jungunt. Pontifex censuris in mœchum fulminat, & jacturam Regni Lothario minatur. Spondanus *ad annum 866.*

Anno DCCCLXVIII. Mortuo Nicolao Hadrianus II. succedit. Lotharius cum regio comitatu Romam profectus in urbem admittitur; accessuro ad aram sacrumque Epulum; *Cave*, inquit Pontifex, *hoc corpus DEIq; sanguinem attingas impudico adhuc animo; si pellicem ejurâsti, hic veniam tibi & pacem offero: si retines, venenum tibi pro remedio sumes:* & ad Aulicos conversus: *Si domino*, inquit, *& Regi tuo Lothario in adulterij crimine favorem non præstitisti, neq; consensum tribuisti, & Waldradæ aliisve ab hac sede Apostolica excommunicatis non communicâsti, Corpus & Sanguis Domini nostri Jesu Christi prosit tibi in vitam æternam.*

Lotharius comitesque nihil hâc voce territi accedunt intrepidè, immo petulanter: eodemque anno è vivis sublati pœnas contemptæ religionis dederunt. Aimoinus *lib. 5. c. 21.* Lothario mortuo ejusdem Regnum Carolo calvo à proceribus delatum, excluso Ludovico Imperatore defuncti fratre, & successore legitimo. Id ubi Hadriano innotuit, missis continuò legatis jubet Carolum alieno Regno abstinere, ni faciat, graviter puniendus. Verba Pontificis ad Regem, Regnique Episcopos hæc sunt, apud Aimoinum *lib. 5. c. 24. Regnum quondam Lotharij, quod Ludovico Imperatori Spirituali filio ejus hereditario jure debebatur, & quod ad eum post mortem ipsius Lotharij rediit, mortalium nullus invadat, nullus commoveat, nullus ad se conetur*

inflectere: quòd si quis præsumat, non solùm per nostræ auctoritatis ministerium infirmabitur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Christianitatis privatus, cum Diabolo omnino locabitur: & siquis de Episcopis tam nefariæ temeritatis auctorem vel tacendo fugiet, vel non resistendo consentiet, non jam pastoris, sed mercenarij nomine se nôrit fore censendum. (a)

Anno DCCCLXXVI. Carolo Calvo à Joanne VIII. Pontifice Maximo Imperium collatum excluso Ludovico majore natu: quòd à Carolo contra Saracenos auxilium speraretur: confirmata hæc Imperij collatio à Prælatis Franciæ in Synodo Pontigonensi. Aimoinus *l. 5. c. 33.* Mortuus Ludovicus Germaniæ Rex liberum Carolo fratri Imperium relinquit.

Anno DCCCLXXVII. Carolus veneno extinguitur, & Imperium Ludovico Balbo filio relinquit.

Anno DCCCLXXIX. Moritur Ludovicus Balbus: & Anno DCCCLXXXI. Carolus Crassus Calvi frater Italiam vi occupat, & à Joanne VIII. Augustus creatur. Aimoinus *lib. 5. c. 60.* Ludovicus Balbus tres filios reliquit Ludovicum, Carlomannum, & Carolum Simplicem. Carlomanno Regi successit Ludovicus filius cognomento Ignavus.

Anno DCCCLXXXVIII. Decedit Carolus Crassus à suis Regno dejectus; & Arnulpho Carlomanni filio suffecto, Imperium Francicum miserè in factiones scinditur & conflictatur. In Italia Berengarius Dux Forojuliensis Rex acclamatur. Guido Lamberti Ducis Spoletani filius Imperium, in Gallijs Odo Comes Parisiensis, & Rudolphus Conradi filius regnum usurpant: solus Regiæ stirpis Carolus simplex legitimus Regni hæres supererat; sed puer, & tot Tyrannis impar. Huc Imperium à morte Caroli M. evaserat ambitione & discordijs scissum.

Anno DCCCXCII. Wido Dux Spoletanus Imperator à Formoso Pontifice, qui Stephano successerat, renuntiatur, Berengario, & Arnulpho indignantibus.

Anno DCCCXCVI. Arnulphus Rex Germaniæ Romam capit, in eos, qui Pontificem afflixerant, animadvertit, & ab eodem coronationem & Imperium extorquet, cùm priùs Widonem ejusque filium Lambertum Imperatores dixisset.

Anno

(a) V. etiam cap. 25. apud eundem Auctor. Baron. ad Annum DCCCLXX.

Anno DCCCXCVIII. Carolus ſimplex Ludovici Balbi filius legitimus Françorum Rex fœdus cum Northmannis ethnicis parat, eorum armis contra Odonem uſurus Franciæ Tyrannum; ſed Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis re intellectâ Carolum ab incœptis revocat, minatus, niſi impio fœdere abſiſtat: *Se nunquam ei fidelem extiturum, ſed & quoscunq́; poſſet, ab ejus fidelitate revocaturum, & cum omnibus coëpiſcopis ſuis ipſum Regem ejusq́; ſequaces excommunicaturum, atq́; æterno anathemate damnaturum.* Verba ſunt Fulconis apud Flodoardum *lib. 4. cap. 5.* Paruit Carolus bene monenti, & Deus in præmium auditi ſacerdotis, Odonem Regni æmulum è medio ſuſtulit.

Anno DCCCXCIX. Arnulphus & Wido Imperatores morte ſublati.

Annus DCCCC. Ob Principum factiones intruſosque, ùt quisque prævalebat, Pontifices, Eccleſiæ fatalis fuit.

Anno DCCCCVI. Coacta Romæ Synodus, in qua à Joanne IX. Pontifice examinatis duorum Regum Berengarij videlicet & Lamberti Widonis filij juribus, ex omnium Patrum ſententia Lambertus Berengario, quòd vi coronationem extorſiſſet, præfertur. (*a*)

Anno CMVIII. Romæ corrupti mores peccandiq́ue libertas eò devenerant, ut meretrici omnia parerent; Maroziam vocabant: fœminam opibus, familiâ, clientelis, & præſertim vultu formâque præpotentem; ex cujus arbitrio nutuq́ue Pontifices alij ſubmoti, alij evecti, ùt plus gratiæ apud fœminam habebant, Româ, quis crederet? meretrici obſequente.

Anno DCCCCXII. Moritur Ludovicus Germaniæ Rex, & filius Arnulphi Imperatoris: in quo Reges Germani familiæ Carolinæ defecerunt; Ludovicus enim duas tantùm filias reliquit Placidiam & Mathildam: Placidia Carolo I. Franciæ, Mathilda Henrico Aucupi Saxoniæ Ducibus junctæ. Jure legitimæ ſucceſſionis Regnum Germaniæ ad Carolum ſimplicem Franciæ Regem ſpectabat, utpote ex familia Carolina natum: ſed magnates Germani, Carolo ob ignaviam contempto, Ottonem Saxoniæ Ducem ad Regnum, vacuamq́ue coronam vocant & hoc Principatum recuſan-

(*a*) Luitprandus lib. 1. cap. 10. Spondanus ad hunc Annum.

cusante Conrado deferunt. Otto Frising. *lib. 6. c. 16.* Moterus *in vita Conradi I.* Spondanus *ad hunc annum.*

Notat Joannes Tilius *in Chronico Regum Francorum: Tot dissidia, rerumq; fluctus in Gallia extitisse à Carolo Calvo ad mortem Caroli simplicis, ut vix certò sciri possit, quis potissimùm regnârit.*

Anno DCCCCXV. Joannes X. Berengarium Forojuliensium Ducem, posteà Italiæ Regem ob bellum Saracenis illatum Imperatorem ungit. Sigon. *de Regno Ital. lib. 6.*

Anno DCCCCXIX. Moritur Conradus Germaniæ Rex, & Henricum Aucupem Saxoniæ Ducem Ottonis filium Regni successorem habet. Henricus cùm velatam viduam duxisset, ab Episcopis citatus, facti pœnitens Romam pedes proficiscitur, & viduam dimittit illustri pœnitentiæ exemplo.

Anno DCCCCXXIV. Berengarius Imperator, quòd Hunnos, & Hungaros in Italiam evocâsset, odio Rudolphi Francorum Regis, à suis occiditur.

Anno DCCCCXXVI. Hugo Comes Provinciæ vel Arelatensium eligitur Italiæ Rex.

Anno DCCCCXXIX. Moritur Carolus Simplex relicto filio Ludovico.

Anno DCCCCXXXVI. Moritur Henricus, & Regnum Germaniæ Ottoni filio relinquit. In Gallia mortuo Rudolpho Rege inungitur Ludovicus transmarinus, qui in Anglia metu Tyrannorum educabatur, Caroli Simplicis filius.

Anno DCCCCXXXVII. In comitijs generalibus Aquisgranum indictis, Otto Magnus Henrici Aucupis filius Rex Germaniæ pronuntiatur, & ab Archiepiscopo Moguntino ungitur.

Anno DCCCCL. Lotharius ultimus Francorum in Italia Rex veneno perit, eamque Berengarius invadit. Adelais Lotharij conjux, & Agapetus II. Papa Ottonem Germaniæ Regem & victorijs florentem contra Berengarij Tyrannidem in Italiam vocant. Leo Ostiens. *lib. 1. cap. 64.* Otto Italiam ingressus Berengarium filiumque vincit, & in fugam vertit; Adelaidem Lotharij Conjugem ducit. Flodoardus in Chron. *ad annum DCCCCLI.* Observa, Ottonem omnes ferme provincias, quas olim Carolus possederat, vendicasse, suoque Regno adjecisse.

Anno

Anno DCCCCLX. Cùm Berengarius Italiam miserè vastaret, Joannes XII. Ottonem implorat contra Hunnos bellantem, eique Imperium & Urbem offert, si à Berengario ablata restituat Romanæ Sedi, eique juramento se addicat. *Exstat juramentum Ottonis in c. Tibi Domino 33. dist. 63.* Otto Berengarium iterum fundit, Romam invehitur, & Imperator acclamatur: à Joanne XII. inungitur, & omnes Pipini & Caroli M. donationes confirmat: Magnus & ipse ob res pace & bello præclarè gestas appellatus. (*a*)

Anno DCCCCLXIII. Gravissimæ inter Pontificem & Ottonem Imperatorem natæ simultates. Causa dissidij, quòd hostibus Pontificis favere, & ablata Ecclesiæ restituere nolle Otto diceretur. Ergo Pontifex Adalberto Berengarij filio adhærere, contempto jurejurando, quo se Ottoni adstrinxerat. Imperator missis Legatis innocentiam suam purgat, sed implacato Pontifice, Romam cum exercitu advolat, Romanos in potestatem recipit, eosque juramento adigit, nunquam alium Pontificem electuros, quàm quem Otto filijque vellent: Concilium dein coactum, ubi Joannes XII. in ordinem redactus, & Leo suffectus est. (*b*) Hic est ille Leo VIII. cujus meminit Gratianus. *in c. Synodo dist. 63.* Cùm Romani Joannem revocâssent, illoque extincto Benedictum V. suffecissent, Roma ab Ottone iterum capta, Romani ad satietatem cæsi, Benedictus exilio deportatus, & Leone vivis exempto, ejusdem Ottonis jussu Joannes XIII. electus.

Anno DCCCCLXVII. Firmata inter Pontificem & Ottonem Imperatorem amicitia, ejusque filius Otto II. ab eodem Joanne Pontifice Augustus coronatus. Obijt Otto Magnus Anno DCCCCLXXIII. & Imperium Ottoni filio reliquit.

Sic Imperiū Rom. à Francis Carolinæ stirpis, ad Francos Saxonicæ Domûs & familiæ transijt. Primus Imperator Otto Magnus, non Henricus I. cognomento Auceps, renuntiatus est: nam teste Witichindo *l. 1. gest. Saxonu.* Cùm Henrico offerretur unctio, & Diadema à summo Pontifice, non sprevit, nec tamen suscepit: *Satis*, inquiens, *mihi est, ut præ meis Majoribus Rex dicar, & designer divinâ agente gratiâ & vestrâ pietate: penès meliores verò nobis unctio & diadema sit, tanto honore nos indignos arbitramur.*

Abbas

(*a*) Vide Baron. ad annum DCCCCLXII.
(*b*) Vide Baron. ad annum DCCCCLXIV.

Abbas Urspergensis in Chronico *Anno DCCCCXX. Henricus*, inquit, *renuit diadema & unctionem, solo nomine Regis contentus.* Albertus Kranz. *lib. 3. Saxon. c. 8. Henrico diadema cum consecratione ad imperialem dignitatem Joannes repromisit: Henricus autem satis sibi videri respondit, quòd primus ad Regni culmen pervenisset, diadema Imperij majoribus debitum.* (*a*) Ubi plurimorum testimonijs clarè ostendit, fuisse hanc translationem Imperij factam auctoritate summi Pontificis.

Ceterùm in toto hujus secundæ translationis contextu, multa iterum exempla occurrunt à summis Pontificibus in Reges exercitæ potestatis. Nam Concilij Compendiensis & procerum Franciæ decretum, quo Ludovico Pio Imperium abrogabatur filijs tradendum, Gregorius IV. rescindit, & Augustum loco restituit. Lotharius Imperator in Conventu Aquisgranensi ab Episcopis Regno & Imperio dejicitur. Nicolaus I. Lothario, nisi abdicata pellice, Theutpergam uxorem recipiat, Regni jacturam minatur. Hadrianus II. jubet Carolum Calvum Regnum, quod invaserat, Ludovico Imperatori legitimo hæredi restituere, nec obtemperanti pœnas indicit. Joannes VIII. Carolo Calvo, excluso fratre natu majore, Imperium confert, & hanc collationem Episcopi Galli in synodo Pontigonensi ratam habent. Plura omittimus, suoque loco reservamus.

XIII. Accedamus jam ad ipsam Decretalem recitandam, cujus scribendæ hæc occasio fuit. Mortuo Henrico V. Imperatore, quem Cælestinus III. excommunicaverat, Philippus Henrici frater & Sueviæ Dux pluribus Principum suffragijs electus fuerat, & Moguntiæ unctus coronatusque, acceptâ tamen priùs, & secretò excommunicationis absolutione per Legatos Apostolicos, quâ tenebatur ob invasum Ecclesiæ patrimonium. Sed alia minorque Principum pars Ottoni Saxoniæ Duci in conventu Aquisgrani habito Imperium ac coronam defert. Legatus Sedis Apostolicæ, ut factiones componeret, Ottonem legitimum Imperatorem dicit, & Henricum abdicat. Re ad Innocentium III. delatâ & ipse pro Ottone præsentem Decretalem dedit. V. Raynaldum *ad annum MCC. n. 22.*

INNO-

(*a*) Vide Bellarm. de translatione Imperij l. 2. c. 2. & c. 3.

INNOCENTIVS III.

DUCI CARINTHIÆ.

VEnerabilem fratrem nostrum Salisburgensem Archiepiscopum, & dilectum filium Abbatem De Salem, & nobilem virum Marchionem Orientalem, quorundam Principum nuntios ad Sedem Apostolicam destinatos benignè recepimus, & eis benevolam duximus audientiam indulgendam &c. Nos qui secundum Apostolicæ servitutis officium sumus singulis in justitia debitores, sicut justitiam nostram nolumus ab alijs usurpari, sic jus Principum nolumus nobis vendicare. Unde illis Principibus jus & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodùm promovendum, recognoscimus, ad quos de jure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere, præsertim cùm ad eos jus & potestas hujusmodi ab Apostolicâ Sede pervenerit, quæ Romanum Imperium in personam magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos. Sed & Principes recognoscere debent, & utique recognoscunt, sicut ijdem in nostra recognovêre præsentia: quòd jus & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promovendam ad Imperium ad nos spectat, qui eum inungimus, consecramus, & coronamus, &c. Nunquid enim si Principes non solùm in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum quemcunque, vel excommunicatum in Regem tyrannum vel fatuum, hæreticum eligerent, aut Paganum, nos inungere, consecrare & coronare hominem hujusmodi deberemus? Absit omnino. Objectioni ergo Principum respondentes, asserimus, quòd Legatus noster approbando Regem, & reprobando Ducem nec Electoris gessit personam, nec cognitoris, sed denuntiatoris officium, quia personam Ducis ejusdem indignam, & personam Regis denuntiavit idoneam, quoad Imperium obtinendum.

non tam propter studia eligentium, quàm propter merita electorum, quamvis plures ex illis, qui eligendi Regem, Imperatorem promovendum de jure & consuetudine obtinent potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum Regem, & ex eo quòd fautores Ducis absentibus alijs, & contemptis ipsum eligere præsumpserunt, pateat eos perperam processisse, unde privilegium meruerunt amittere, qui permissâ sibi abusi sunt potestate, &c. Nos utique non Ducem, sed reliquum reputamus & nominamus Regem, Justitiâ exigente. Quòd autem, cùm in electione vota Principum dividuntur, post admonitionem, & expectationem alteri partium favere possimus, maximè postquam à nobis unctio consecratio, & coronatio postulantur: jure patet pariter & exemplo. Nunquid enim si Principes admoniti & exspectati vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, Sedes Apostolica Advocato & Defensore carebit? eorumq; culpa ipsi redundabit in pœnam &c. &c. Nobilitatem ergo tuam monentes per Apostolica scripta mandamus, quatenus à præfato Duce recedas omnino, non obstante juramento, si quod ei ratione Regni fecisti, cùm (eo quantùm ad obtinendum Imperium reprobato) juramentum hujusmodi non debeat observari.

Observa circa præsentem Decretalem, ipsos etiam Principes Electores agnovisse & fassos esse, quòd Jus & auctoritas examinandi personam electam in Regem, eamque ad Imperium promovendi, ad Pontificem spectet, ùt patet ex illis verbis: *Sed & Principes recognoscere debent, & utiq; recognoscunt, sicut ijdem in nostra recognovêre præsentia &c.* Neque hoc Pontifex unquam diceret, multoque minùs scriberet, nisi compertum, & planè certum; alioquin facilè, claroque sole falsi convincendus. Deinde in eadem Decretali insinuat Innocentius rationem, ob quam Regna & Imperia indirectè & casualiter subjaceant pontificum auctoritati, ubi dicit: ***Nunquid enim si Principes vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, Sedes Apostolica Advocato & Defensore carebit, eorumq; culpa ipsi redundabit in pœnam?***

§. VI.

§. VI.

Quartus textus Canonicus ex Clementina unica, de Jurejurando.

SUMMARIA.

1. *Quo tempore Collegium Electorale, & à quo institutum.*
2. *Negari non potest à Summis Pontificibus id factum.*
3. *Probatur auctoritate Concilij Viennensis.*
4. *Refutatur Ludovicus Maymburgus.*

I.

QUo tempore Jus eligendi Romanum Imperatorem ad Principes Germaniæ pervenerit, incertum est. Aventinus *lib. 5. Annal.* & Onuphrius Panvinus *lib. de Comitijs.* Volunt Collegium Electorale à Friderico II. institutum, & à Gregorio X. confirmatum. Obijt Fridericus II. MCCL. Gregorius verò Anno MCCLXXVI. Onuphrius credit, Jus eligendi ad Septemviros restrictum in Concilio Lugdunensi, quod Anno MCCLXXIV. auctoritate Gregorij X. convocatum est. Alij Gregorio V. attribuunt, natione Germano, Nepoti Ottonis III. qui Anno DCCCCCIC. decessit. Hanc opinionem Bellarminus, & sæpe laudatus Morerus in suo dictionario historico, ubi agit de Gregorio V. tuentur. Eamque multæ probant magnæque rationes. *Primò:* Quòd Sigebertus ad Annum MII. scribat, Ottonem III. inter alia cum Papa Gregorio V. de ijs quæ ad Imperij Jura spectant egisse. *Secundò:* Quòd Otto I. alijque deinceps usque ad Ottonem III. privilegio Leonis VIII. quod habetur *c. in synodo dist. 63.* Successorem elegerint, idque propagatum, ùt diximus, usque ad Ottonem III. post quem jus eligendi penès Germaniæ Principes fuit; oportet ergo hoc tempore mutationem aliquam circa Electores factam esse, alioquin Imperatores eo privilegio tam magno, tamq;

utili successores nominandi nunquam abstinuissent. *Tertiò*: Quòd Otto III. liberis & spe liberorum carens, ne post ejus mortem causâ electionis discordiæ Germaniam agitarent, vicino maximè & vigilante ad omnia Gallo, cum Pontifice sic convenerit.

Illud saltem vero propius est, numerum septem Electorum non à Gregorio V. fuisse institutum, sed ab Innocentio IV. in primo Concilio Generali Lugdunensi Anno MCCXLV. Ubi observa in numero Electorum Ecclesiasticorum tertium poni Archiepiscopum Salisburgensem, uti habetur in Actis Concilij Lugdunensis à Severino Binio *editis Tomo III. Conciliorum p. 2. fol. 167. edit. Colon.* Ubi hoc ordine Electores ponuntur.

Electores Imperatorum Laici

Dux Austriæ.
Dux Bavariæ.
Dux Saxonum.
Dux Brabantiæ.

Prælati

Archiepiscopus Coloniensis.
Archiepiscopus Mogunt.
Salisburgensis.

Isti, ducentur in Insulam quandam Rheni, & dimittentur soli in ea, & amovebuntur omnes navicula, & hi tractabunt de electione Imperatoris: nec adveniet aliquis ad eos, donec sint concordes. Huic negotio praerit Archiepiscopus Coloniensis, secundus Moguntinus, tertius Salisburgensis. Hæc inter acta Concilij Lugdunensis. Vide etiam Baronium *Ad annum DCCCCXCVI. num 64.* Et Matthæum Parisiensem Monachum S. Albani in Anglia, qui historiam suam perduxit usque ad Annum MCCLIX. adeoq; vixit tempore, quo Concilium primum Lugdunense celebratum est. (*a*)

II. Sed quidquid de tempore & Pontifice in individuo sit, qui jus eligendi ad septem Germaniæ Principes transtulit, certum est, ab aliquo Summorum Pontificum translatum esse; præter enim Scriptores, quorum plurimos videre est apud Bellarminum *lib. 3. c. 3. de translat. Imperij.* docent ipsi Lutherani Centuriatores: quorum

tamen

tamen primæ, potissimæque & innatæ velut partes sunt, quidquid Ecclesiæ Romanæ decorum & gloriosum est, pertinaciter negare.

Sic ergo Centuriatores loquuntur *Centuria 10. c. 10. Gregorius suam patriam (Germaniam) insigni aliquâ dignitate ornaturus sanxit, ut penès solos Germanos esset jus eligendi Regem, qui post diadema à Romano Pontifice acceptum Imperator & Augustus appellaretur. Et Centuria 10. c. 16. Paullo enim postquam redierat (Gregorius Papa) eam fecit de Imperatoris Electione sanctionem, quam hucusq; super annos quadringentos servatam videmus, solis licere Germanis, qui inde Electores dicti sunt, Principem deligere.* Et infrà: *Annum, in quo hæc sanctio à Pontifice Gregorio facta est, secundum supra millesimum Christianæ salutis fuisse invenimus.*

Sanctus Thomas, cui & sanctitas & doctrina cœlitus infusa voluntatem errandi, & facultatem ademit, *in tract. de regimine Principum*, quem Regi Cypri dedicavit *lib. 3. c. 9. Ex tunc (hoc est post Ottones) ùt historia tradunt, per Gregorium V. genere similiter Theutonicum provisa est electio, ut videlicet per septem Principes Alemaniæ fiat: quæ usque ad ista tempora perseverat, & tantùm durabit, quantùm Romana Ecclesia, quæ supremum gradum in Principatu tenet, Christi fidelibus expediens judicaverit, in quo casu, ùt ex verbis Domini suprà inductis est manifestum, videlicet pro bono statu universalis Ecclesiæ videtur Vicarius Christi habere plenitudinem potestatis.*

Fatentur ipsi Principes Electores, quorum maximè res agitur, ùt videre est in litteris Marchionis Brandenburgici, Ducis Saxoniæ, & Comitis Palatini apud Baronium *Anno DCCCCXCVI. n. 44.* Et denique Alberti Imperatoris, qui in litteris ad Bonifacium VIII. An. MCCCIII. Regni sui quinto, decimo sexto calendas Augusti hæc habet. *Profiteor, Beatissime Pater, me bonorum omnium largitori, ac Vobis & sanctæ Ecclesiæ Tuæ fore pro innumeris misericordijs & immensis beneficijs obligatum, &c.* & infrà: *Recognoscens igitur, quòd Romanum Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis translatum est, in personam Magnifici Caroli in Germanos, &, quòd jus eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem posteà promovendum, certis Principibus Ecclesiasticis & sæcularibus est ab eadem sede concessum, à qua Reges & Imperatores, qui fuerunt & erunt, pro tempore recipiunt temporalis gladij potestatem ad vindictam malefactorum, &c.*

Et ipse summus Pontifex Innocentius III. in Decretali *venerabilem, de electione: Unde*, inquit, *illis Principibus jus & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodùm promovendum, recognoscimus, ùt debemus, præsertim cùm ad eos jus & potestas hujusmodi ab Apostolica Sede pervenerit.*

In publico etiam instrumento ad Nicolaum III. Pontificem maximum anno MCCLXXIX. indictione 7. Rudolphi Imperat. Anno VI. ijdem Principes sic loquuntur: *Nos Principes Imperij universis præsentem paginam inspecturis. Complectens ab olim Romana Mater Ecclesia quadam quasi germanâ charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decoravit, quod est super omne nomen temporaliter præsidentium super terram: plantans in ea Principes tamquam arbores praelectas, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, ut ipsius Ecclesiæ auctoritate suffulti per ipsorum electionem illum, qui frena Romani teneret Imperij, germinarent, &c.* Vide integrum hoc instrumentum apud Bellarminum *de translatione Imperij l. 3. c. 3.* Videndus etiam Serarius *lib. 1. Rerum Mogunt. c. 26.* & Gretserus *in defensione Bellarmini c. 28.*

Ludovicus etiam Morerus in recentissimo Dictionario historico, quod Ludovico XIV. Gallorum Regi dedicavit tomo II. & Spondanus Episcopus Gallus ad annum DCCCCXCVI. idem affirmant.

Ipse Ludovicus Maymburgus loco paullo pòst citando illa, quæ citavimus, Electorum, Imperatorum, ac Innocentij III. testimonia & monumenta dicit esse fide digna, authentica, revocatque ad veritates omni exceptione majores, quantumvis ipse in alium sensum, ùt infrà dicemus, interpretetur.

III. Et denique si alia omnia desint, superat omnem exceptionem testimonium Concilij universalis Viennæ in Gallijs celebrati *anno MCCCXI.* præsentibus Galliæ, Angliæ, & Aragoniæ Regibus, Patriarchis Alexandrino & Antiocheno, Episcopis centum quatuordecim, vel ùt alij, trecentis, præter Abbates & Doctores, & præside ipso Clemente V. natione Gallo, ipsisque Gallis addictissimo, ùt præter alia patuit ex Sede Pontificali Avenionem translata, Christiano orbe & Italiâ præsertim indignante.

Causa scribendæ hujus Clementinæ hæc fuit. Occiso per insidias Alberto Cæsare Austriaco, Clementis V. Pontificis maximi favore & consilio electus à Principibus Germaniæ fuerat *Anno MCCCVII.* Henricus VII. Dux Lucemburgensis. Is Ducem Bavariæ & Comitem Namurcensem Legatos ad Clementem mittit, qui nomine electi obedientiam & juramentum præstent, petantque confirmationem. Legati humaniter excepti, & quæ petebant concessa. Rogatus etiam Imperator, ut in Italiam Pontifici rebellem, & fa-

ẞ factionibus Gibellinorum vexatam armatus concederet. Venit Romam Henricus, & majorum ritu ac more defendendæ Romanæ Ecclesiæ juramento se obstrinxit. Posteà cùm simultatibus exortis, & civili bello Italiâ conflagrante, Pontifex pacem imperaret, moneretque Henricum præstiti sacramenti; hic bellum prosequitur, negatque juramentum, quo Ecclesiæ se obligaverat, fidelitatis esse: adeò verùm est illud Senecæ: *Nihil charius haberi beneficio, tamdiu petimus; nihil vilius, cùm accepimus.* Moritur paullo pòst Henricus, aut veneno, aut febri extinctus. Hæc ergo causa fuit scribendæ Clementinæ, cujus verba nunc audiamus.

Clemens V. in Concilio Viennensi: *Romani Principes orthodoxæ fidei Professores, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, cujus caput Christus Redemptor noster, ac Romanum Pontificem ejusdem Redemptoris Vicarium, ferre fidei venerantes, eidem Romano Pontifici, à quo approbationem personæ ad imperialis Celsitudinis apicem assumendæ, nec non unctionem, consecrationem, & imperij coronam accipiunt, sua submittere capita non reputabant indignum, seque, & eidem Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua certos eorum Principes jus & potestas eligendi Regem, in Imperatorem postmodùm promovendum, pervenit, adstringere vinculo juramenti, prout tam mos observationis antiquæ temporibus novissimis renovatæ, quàm forma juramenti hujusmodi sacris inserta Canonibus manifestârit, &c.*

Nota circa hanc Clementinam, Concilium hoc Viennense rum testari, Imperium à Græcis in Germanos auctoritate Sedis Apostolicæ translatum esse, ab eadem jus Electorale constitutum: antiquissimo more electos Imperatores Pontifici Romano se juramento adstrinxisse: Reges & Imperatores Romanæ Sedis advocatos & defensores esse: Juramenta Sedi Apostolicæ à Principibus præstari solita, esse vera juramenta fidelitatis; cujus obligatio quæ & quanta sit, quasque partes complectatur, videre est in epist. ad Ducem Aquitaniæ Fulberti Episcopi Carnotensis doctrinâ & sanctitate celeberrimi: habetur ejus fragmentum *in c. de forma. causa. q. 5.* Quæ omnia nostram sententiam valde confirmant, cùm non à solo Pontifice Romano, sed à Concilio universali fuerint declarata, & ab Episcopis Gallicanis non tantùm non impugnata, sed positivè confirmata, & sanctè habita, ut proinde non doctrina tantùm Clementis V. aut Concilij censenda sit, sed Ecclesiæ totius Gallicanæ.

IV. Cir-

IV. Circa Collegij Electoralis & Septemviralis originem non omisit more suo Ludovicus Maymburgus ea dicere, quæ Pontificis auctoritatem hac in re minuant, obscurentque: *In historia de la decadenze de l empire lib. 2. anno DCCCCXCVI. prope initium.*

Primò: *Rem*, dicit, *esse in tota historia obscurissimam, cognituq; omnino difficilem, & quam multi de hoc argumento scriptis libris evolvere sint conati, semper irrito eventu nulloq; opera pretio, nisi quòd multi etiam Catholici animos partium studijs & affectibus praeventos, non veritatem ostenderint; se verò, uti speret, principia aliqua collocaturum, ex quibus facile sit veritatem ipsam intelligere.*

Secundò: *Certum esse, dominante stirpe & familiâ Carolinâ jure legitima successionis Regnum Germania deferri, vel potiùs transmitti ad proximos agnatos consuevisse: hancq; fuisse legem Francis fundamentalem: donec eâ familiâ extinctâ Reges eligi cœperint. Sic Conradum I. Henricum Aucupem, ejusq; filium Ottonem magnum à Principibus tum Ecclesiasticis tum secularibus, urbiumq; deputatis electos esse.*

Tertiò: *Imperio in Ottonem I. & Alemannos translato, duràsse adhuc jus electionis, nec Imperatores aliter, quàm per electionem provectos esse usque ad Fridericum II.*

Quartò: *Quoad ipsos Electores sæpe variatum esse admisso aliquamdiu ad suffragia etiam populo ejusq; deputatis; immo principibus urbibusq; Italia, ipsoq; per suos Legatos Pontifice: quia tunc Italia Regnum pars Imperij Germanici censebatur: sic Henricum IV. Lotharium II. Fridericum I. promotos esse.*

Quintò: *Cùm penès Principes Officiales, Ministrosq; Imperij major potestas, & auctoritas staret, mutato electionis ordine ad hos suffragandi jus devenisse, alijs Principibus, civitatibus, deputatis Imperatorem aliquem præsentantibus tantum, qui tamen, si primi dissiderent, ipsi Augustum pronuntiabant, hoc apparere ex c. 34. de electione, quod est Innocentij III.*

Sextò: *Post electionem Conradi III. Solos Principes vasallos, & Beneficiarios Imperij tam Ecclesiasticos, quàm seculares fuisse ad eligendum admissos: & post electionem Friderici I. Solos Germanos, ut apparet ex celebri illa Decretali ab Innocentio III. ad Ducem Zaringhia: post electionem verò Friderici II. in quam plerìq; Germani Principes convenerant, istorum consensu & voluntate potestatem eligendi Principibus Septemviris delatam esse, alijs omnibus suffragio exclusis, idq; asseri ab Alberto abbate Stadensi, & Martino Polono, Friderico II. coævis; ex quibus apparet. Collegium Electorale intra annum millesimum ducentesimum decimum, & millesimum ducentesimum quadragesimum insti-*

institutum, primumq; fuisse Wilhelmum Hollandiæ Comitem, qui à Septemviris electus sit, Friderico II. in Concilio Lugdunensi censuris & anathemate percusso. Hunc deinde Septemviratum in aurea bulla à Carolo IV. adversùs omnem mutationem confirmatum esse.

Ultimò denique: *Certissimam & omni exceptione majorem veritatem esse, jus eligendi Imperatorem à Sede Apostolica ad Principes Germaniæ provenisse; idq; Innocentium III. Concilium Viennense, Electores ipsos, & denique Imperatorem Albertum testatum facere, ùt apparet ex monumentis authenticis fide dignis, quæq; in dubium revocari haud possint, nisi fundamentis fidei historiæq; humanæ convulsis.*

Ex his principijs, quæ loco citato Maymburgus posuit, hoc deducit. In electione, ipsoque Imperatore duo distingui oportere. Primum, quòd sit Caput, supremusque Princeps, & Monarcha Germanici Imperij, à quo Principes alij dependeant. Secundum, quòd electus solus, exclusisque alijs omnibus unicè jus habeat coronam à Pontifice postulandi. Illud primum quod spectat, nec Electores, nec Imperatores à Pontifice Romano quidquam accepisse; cùm jure naturali divinoque, ùt in alijs Regnis electivis, sic & in Germanico Imperio possint Optimates sibi Caput & Principem deligere. Secundum verò, hoc est, coronationem à Pontifice Romano fluxisse quidem, esse tamen ritum haud necessarium, & sine qua Imperatori tota Majestas constet,

Tandem Maymburgus cum Baronio congreditur, *Eumq; quòd Collegij Electoralis Innocentium IV. auctorem faciat, miserè deceptum à suis amanuensibus dicit; cùm fabulas quasdam Matthæi Parisiensis Angli pro actis Concilij Lugdunensis amplexus est, suisq; annalibus pro gemma vitrum intexuit: se verò in eam sententiam ire, ut jus eligendi Germanis concessum, à Leone VIII. provenerit, ùt colligere est ex ejusdem Leonis Decreto, quod habemus c. in synodo, dist. 63.*

Hactenus fideliter Maymburgi sententiam expressimus, quam ille citato libro & Gallico idiomate in publicum exposuit; cui sigillatim refutandæ non immoramur, cùm multa dicat, veritati consentanea; alia verò, quæ ad nostrum institutum non faciunt, libenter prætergredimur, temporis parci; & veritatis, non pugnæ avidi. Demus ergo omnia, quæ ponit, sed illud præsertim, quòd Innocentij III. *in c. venerabilem.* Concilij Viennensis in *Clementina unica de jurejur.* Electorum denique & Imperatorum,

quæ suprà citavimus, testimonia, tamquam verissima, indubitata, & adeò fide digna admittit, ut ea non tantùm negari non posse dicat, sed ne quidem vocari in dubium. At verò ex his ipsis Pontificum Principumque testimonijs clarissimè habemus, non jus tantùm eligendi quoad coronam, ritumque externum Germanis Principibus concessum à Sede Apostolica fuisse, sed *Eligendi advocatum & defensorem Ecclesiæ; Electoribus dissidentibus posse Romanum Pontificem non tantùm Imperatorem, sed Regem etiam eligere, alio rejecto omníque auctoritate exuto; posse Pontificem declarare electum à Principibus propter hæresin, censuram, aliúdque impedimentum inhabilem regno esse: posse, immo teneri subditos ab eo, quem Pontifex ejúsve Legatus excluserint, omnino deficere, & juramento solvi: Imperium auctoritate Pontificis à Græcis in Germanos translatum esse: Imperatorem ab eodem Pontifice per Electores recipere temporalis gladij potestatem, &c.*

Hæc omnia sunt verba ipsissima Innocentij, Concilij Viennensis, Alberti Cæsaris, & Principum Electorum, quæ quòd non possint ad solam coronam ritumque externum, & cæremoniam haud necessariam referri, tam est clarum, ut nos pigeat plura disserere, mirumque sit voluisse hominem doctum utique, prudentemque distinctione tam miserâ fragilique causam tanti momenti fulcire, quam oportebat, aut non suscipere, aut firmiùs protegere.

Sed, inquit, *jure naturali divinóq; qualibet Respublica caput sibi deligit; quid ergo hic opus auctoritate Pontificia?* Fatemur & nos, nullasque Pontifici partes concedimus, nisi cùm Ecclesiæ bonum & necessitas urgent, alijque casus extraordinarij infrà nominandi, quod ipse Innocentius III. *in Decretali, Venerabilem*, & Doctor Angelicus *lib. 3. de Regimin. Principis. c. 9.* expresserunt, cùm enim miserrimè jactaretur Ecclesia ex ambitione, factionibus, & potentiâ candidatorum, omnino Pontificis officium & cura fuit litibus bellisque modum aliquem & clavum figere, certâ eligendi formâ perpetuò constitutâ.

Quod attinet Albertum Stadensem, & Martinum Polonum, quos duos tot alijs, sacrisque etiam Concilijs Maymburgus opponit, præfertque, jam dudum & solidè respondit Baronius *ad annum DCCCCXCVI. n. 57.* à quo sicut Maymburgus objectionem accepit, oportebat & solutionem accipere, aut, si hæc non placebat, rationem dare, eamque refellere: nunc verò cùm Maymburgus Baronium

nium legerit, Baronium citet, ex Baronio auctores, quos sibi ille objecerat, describat; taceat verò, quæ Baronius ad objecta respondit, equidem vereor, ut laudem à candore bonaque fide hic Auctor mereatur.

Denique ad testimonium Matthæi Parisiensis, quod Maymburgus inter fabulas refert, res sic habet. Matthæus Parisiensis Anglus monachus Albanensis historiam scripsit Anglicanam ab Anno MLXVI. usque ad Annum MCCLIX. ùt constat ex continuatione & supplemento ejusdem historiæ ab alio S. Albani Monacho, & habetur in Codice bibliothecæ Salisburgensis; quamvis Baronius scribat pervenisse tantùm ad Annum MCCL. Sed vide Moretum in suo Dictionario & vita Matthæi Parisiensis. Editus fuit hic liber Tiguri in Helvetia, civitate Religionis Calvinisticæ Anno MDLXXXIX. & Londini Anno MDLXXI. Nam ex bibliothecis Anglicanis tempore Elisabethæ Reginæ emersisse ex præfatione ad lectorem certum est, ut mirum non sit, si multa & sæpe in Pontifices declamet; ceterà opus est omni ex parte laudatissimum. Hic ergo Auctor, cùm in vita Henrici III. prolixè & distinctissimè acta Concilij Lugdunensis primi recitâsset, Decretum de ordinanda Imperatoris electione continuò subjungit.

Electores Imperatorum Laici

Dux Austriæ.
Dux Bavariæ.
Dux Saxonum.
Dux Brabantiæ.

Prælati Principales.

Archiepiscopus Coloniensis.
Archiepiscopus Mogunt.
Salisburgensis.

Isti, ducentur in insulam quandam Rheni, & dimittentur soli in ea, & amovebuntur omnes navicula, & ibi tractabunt de electione Imperatoris. Huic negotio praerit Archiepiscopus Coloniensis, secundus Moguntinus, tertius Salisburgensis. His à Domino Papa directa est diligentissima admonitio, ut sibi aliquem Imperatorem eligerent, &c.

Hæc Parisiensis, quæ posteà inserta fuerunt actis Concilij Lugdunensis, ùt videre est in Collectione Conciliorum per Severinum Binium. Sed Principes illic designati communi aliorum consensu & voluntate, retentoque numero Septemvirali, in alios mutati sunt, ùt expressè testatur Albertus Stadensis in Chronico.

Nec obstat Martinus Polonus, qui claruit sub Innocentio IV. *Cùm in Ottone III.* hæc scribit: *Et licèt isti tres Ottones per successionem generis regnaverint, tamen posteà fuit institutum, ut per officiales Imperij Imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis, Brandeburgensis, Palatinus, Dux Saxoniæ, & Rex Bohemiæ*: Nec enim illa dictio, *posteà*, ùt vult Maymburgus, refertur ad tempora Ottonum; sed, quòd post istos Septemviri elegerint. Et demus, illud *posteà* ad Ottones pertinere, non negat Polonus auctoritate Pontificis id factum, de quo tamen quæstio præcipuè vertitur.

Jam Lectoris arbitrium & judicium esto, quàm feliciter Maymburgus præstiterit, quæ post apparatum pompamque verborum tantam promiserat, se videlicet alijs Auctoribus in obscuro versantibus, ipsique Baronio sæpe impingenti facem prælaturum, enimverò contra tot alios testes & monumenta, quæ nos produximus, quæque ipse Maymburgus fatetur authentica esse, & impugnari non posse, nihil aliud exhibuit, quàm duos Historicos Stadensem & Polonum: Stadensis ad rem non facit, ùt ostensum; Polonus multo minùs. Quid ergo præstitit Maymburgus, nisi quòd lectorem ad epulas humaniter & magnificè invitatum vento pavit, dimisitque?

§. VII.

§. VII.

Quintus textus Canonicus ex c. Apostolicæ. De sententia & re judicata in 6.

SUMMARIA.

1. *Historia Friderici II. Imperatoris ab Innocentio IV. in Concilio Generali Lugdunensi Imperio exuti.*
2. *Ipsa Decretalis.*

I.

NOn potest hic textus non esse venerationis summæ, parisque auctoritatis, apud Gallos præsertim, utpote in Concilio Lugdunensi conceptus editusque; qui, ut magis illustretur, facem ex historia præferimus.

Anno MCCIX. Otto IV. ab Innocentio III. coronatus est Imperator: sed vix Româ digressus Flaminiam, Faliscos, Apuliam, aliasque Ecclesiæ ditiones occupat, & jam Neapolitano Regno imminentem Innocentius diris percutit, & Fridericum à Principibus renuntiari Cæsarem curat. Fridericus ergo Henrici VI. filius Imperator eligitur, & Innocentius III. electionem ratam habet. Anno MCCX. Otto prælio cum Friderico congressus memorabili pugnâ cæditur, & in fugam avertitur: hinc mundi pertæsus dolensque præteritorum, à Pontifice obtentâ absolutione, exemplum veræ pœnitentiæ decedit. Post annos aliquot Fridericus contra Richardum & Thomam Anagniæ comites, Principesque Hetruriæ, ac Innocentij fratres cum exercitu movet, quòd bellum agitarent. Utrumque vincit, altero in carceres, altero in fugam acto: nec iræ aut victoriæ moderatus, Episcopos curatæ seditionis conscios exilio proscribit, aliosque subornat: & contumaciam delicto adjungens, jure id factum tuetur, quòd etiam in Episcopos Imperatori potestatem esse diceret, nec alium, extra Deum, judicem agnosceret.

Ee 3 Oppo-

Opponere se Honorius Pontifex; *Friderico in Ecclesiasticos jus nullum esse: palatia Imperatoribus non Ecclesias committi: Siciliæ Regnum jure beneficiario à Pontifice Romano Fridericum tenere; hoc se indignum reddere, nisi captis absistat.* Cùm verbis nihil ageretur, excommunicatio in Cæsarem fulminatur, qui tamen expeditionem in terram sanctam magno cum apparatu ingressus continuò absolvitur. Sed vix tertium diem vela fecerat, cùm subitò morbum aut passus, aut fingens, in portum redit. Fama est, quatuor supra quadraginta armatorum millia iter ingressos, audito Cæsaris reditu, arma & crucem exuisse, reliquos expeditioni jam accinctos æquè absterritos: Gregorius IX. Imperatorem violatæ fidei ac juramenti reum, tantique causam mali, anathemate ferit. Anno MCCXXVIII. in Palæstinam Cæsar transmittit, receptâque Civitate sanctâ, alijsque à Sultano Babylonico locis, indignas cum Barbaro conditiones init, pacemque cum Papa instaurat. Anno MCCXXXV. filium ad mortem compellit, ditiones Ecclesiæ vastat, Episcopos Galliæ, Hispaniæ, Angliæque Romam ad Concilium profectos, unaque tres Legatos Cardinales, ac triremes duas & viginti per insidias capit. Gregorio ob tam crudeliter à Cæsare facta, dolore oppresso. Cælestinus IV. Pontifex renuntiatus, sed octavâ decimâ ab electione die extinctus. Successit Innocentius IV. qui Fridericum bello totâ Italiâ grassantem veritus in Galliam secedit, Lugdunum anno MCCXLV. Concilium Generale indicit, in Fridericum apparatu Pontificio indutus, facesque cum alijs Prælatis, qui aderant, manu quatiens, & mox humum allidens solemniter diras pronuntiat, Imperio abdicat, & Principibus, ut alium eligant, mandat. Sequenti anno evectus in Imperium Henricus Thuringiæ Dux. Verùm ab eo tempore fortuna, quæ Cæsari hactenus adhæserat, continuò aversa, omnesque Fridericum execrati, donec factorum impœnitens, &, ùt aliqui scribunt, à Manfredo filio notho in lecto oppressus infeliciter excessit, justâ DEI vindictâ, ut, qui Ecclesiam Matrem indignissimè afflixerat, à filio caderet. (a)

II. Audiamus nunc Decretalem. Innocentius IV. Sacro præsente Concilio ad memoriam sempiternam. *Cùm dura guerrarum commotio nonnullas professionis Christianæ provincias diutiùs afflixisset, nos ad Federi-*

(a) Vide Abbatem Urspergensem ad hunc annum. Spondanum ibidem. Morerum in Friderico II.

dericum præcipuum Principem sæcularem hujusmodi dissensionis & tribulationis auctorem, à felicis recordationis Gregorio Papa IX. prædecessore nostro, pro suis excessibus anathematis Vinculo innodatum speciales nuncios & magnæ Auctoritatis Viros duximus destinandos &c.

Nos itaque super præmissis, & quàm pluribus alijs ejus nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione prahabitâ, diligenti (cum Jesu Christi vices licet immeriti teneamus in terris, nobisq; in Beati Petri persona sit dictum: Quodcunque ligaveris super terram, ligatum erit & in Cælis) memoratum Principem, qui se Imperio & Regnis omniq; honore, & dignitate reddidit tam indignum, omni honore ac dignitate privatum à Domino ostendimus, denuntiamus: & nihilominus sententiando privamus omnes, qui ei juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi perpetuò absolventes: auctoritate Apostolicâ firmiter inhibendo, ne quisquam de cetero sibi tamquam Imperatori vel Regi pareat, & intendat. Decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori, vel Regi consilium vel auxilium præstiterint, seu favorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere. Illi autem, ad quos Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. Hactenus Concilium Lugdunense.

Audis hîc iterum, non Pontificem tantùm aut Concilium, sed utrumque, in medio ipsius Galliæ, consensuque Ecclesiæ Gallicanæ sententiam pronuntiantem, quam defendimus, quamque nemo alius impugnare potest, quàm qui apertè se & Concilio universali, & Ecclesiæ Gallicanæ adversarium profiteatur.

§. VIII.

Sextus Canonicus textus in Extravagante unica: Si Fratrum, ne sede vacante.

SUMMARIA.

1. *Historia Ludovici IV. Imperatoris.*
2. *Textus Extravagantis recitatus, & expensus.*

I. Pro

I.

PRo hujus Extravagantis majori explicatione sciendum est, fuisse conditam & promulgatam Avenione in Gallijs à Joanne XXII. Pontifice, natione, studijs, promotione Gallo, quique ex Episcopo Avenionensi & Franciæ Cancellario Pontifex electus est anno MCCCXVI. teste Spondano ad eum annum. Multa hic Pontifex supremæ in Reges potestatis exempla reliquit. Nam Henrico VII. Imperatore vitâ functo, plures ex septem Electoribus Ludovicum Bavarum hujus nominis IV. pauciores Fridericum Austriacum Ludovici consobrinum, Imperatores nominant; Austriacus Romæ, Ludovicus Aquisgrani coronatus, Imperio in partes scisso, belloque civili, quo Germania diu flagravit, accenso. Causa discordiæ fuit, aut quòd Electores Ecclesiastici præteriti, nec ad electionem vocati Austriaco adhæserint, aut quòd iste, licet duo tantùm & certa suffragia, pro se haberet, Coloniensis videlicet Archiepiscopi & Rudolphi Bavariæ Ducis ac Comitis Palatini: accedebant tamen alia duo incerta Ducis Carinthiæ, qui se Regem Bohemiæ, & alterius, qui se Marchionem Brandeburgicum ferebant. Ab utroque Bavaro videlicet & Austriaco Legati Avenionem ad Pontificem missi, qui fidelitatem & obedientiam promitterent. Pontifex Legatis benigne auditis, Regium titulum electis, donec lis finiatur, permittit; diem tamen utrique dicit ad jus suum coram Apostolica Sede prosequendum juxta Decretum Innocentij III. *in c. venerabilem, de electione.* Ludovicus verò non tantùm Imperatorem agebat, sed Gibellinos etiam in Italia concitabat, eorum armis & potentiâ Joannem in suas partes tracturus: Pontifex Austriacum, magnâ vi pecuniæ & Imperio promissis, in Italiam contra Ludovicum evocat, non armis tantùm, sed etiam calamo Romanæ sedi infestum. Inter alios Guilielmus Okamus Franciscanus ad Ludovicum defecerat, multisque libellis auctoritatem Romanam impugnaverat. Magno prælio ab Austriaco Bavaroque Mildorfij pugnatum pro corona est. Victoria Bavaro cessit, Austriacus captus, & post triennij carcerem liber dimissus, nec multò pòst dolore & ærumnis confectus est, Princeps omnino & ipse Imperio dignus, si duos Imperium caperet. Summa rerum penès Ludovicum stetit, extincto æmulo, & arma in Italiam conversa: Ludovicus enim à Gibellinis, qui

qui Italiam vastabant, imploratus, auxiliares copias contra Guelfos Pontificios misit: Pontifex instante præsertim Carolo IV. Francorum Rege Ludovicum monet, *Cœptis absistat: copias in Pontificem missas revocet: Imperiali titulo, dignitate & functionibus abstineat, donec de legitima electione doceat; nisi faciat, ipso facto excommunicationem incurrat.*

Datum est hoc diploma Avenione, Anno Pontificatus VIII. Gallis non tantùm hunc actum Pontificiæ potestatis non impugnantibus, sed etiam urgentibus, sub quorum oculis bulla hæc data, & promulgata est. (*a*) Sed Ludovicus indicto Norimbergam Episcoporum & Principum conventu, protestatus se Catholicæ Romanæque Ecclesiæ filium esse, omnemque reverentiam Christi Vicario debere, ad Concilium universale appellat, jus illic suum demonstraturus. (*b*) Joannes Papa, ubi videt Ludovicum propositi tenacem haud moveri, excommunicationem & censuras vibrat, eumque Imperio abdicat: hîc enimverò Ludovicus in extrema prorupit: quæ tamen non illius culpa fuit, sed quorumdam potiùs, qui aulam sequebantur, Doctorum, quique infamibus scriptis à scola Parisiensi posteà concrematis, oleum foco addebant: imposturæ præsertim Udalrici Hagenohr Cancellarij paullo pòst vitâ functi, malasque artes confessi, ùt videre est in libello P. Niggelij Schyrensis Benedictini *de bonis operibus Ludovici IV.* Arma igitur à Ludovico in Italiam & Romam translata.

Tertiam illic coronam accepit, nam secundam Mediolani jam acceperat: Petrum quemdam de Corbaria, ex Religione Minorum, quem Nicolaum V. appellârunt, Pseudopontificem creat (qui posteà Avenione in carcere diem obijt) & Joanni opponit. Quo facto omnium animos in Italia præsertim à se abalienavit, ut palàm deficerent, eumque in Germaniam reverti compulerint.

Anno MCCCXXXIV. Mortuo Joanne Benedictus XII. eligitur Pontifex Maximus, ad quem missis Legatis renuntiare se dixit Ludovicus titulo Regis & Imperatoris Romanorum, & absolvi petijt. (*c*) Sed absolutione dilatâ Legatio An. MCCCXXXVI. repetita, missique Procuratores, qui nomine Ludovici contra Joannem Pontificem, vel Ecclesiam Romanam olim facta, revoca-

Ff rent,

(*a*) Vide Bzovium ad annum MCCCXXIV.

(*b*) Vide Hervvarth pag. 248.

(*c*) Bzovius ad annum MCCCXXXV. n. 7. Ex Chron. Alberti Argent. & Mutij de rebus Germanicis lib. 24.

rent, & in integrum restituerent, ablata Ecclesiæ redderent, donationes ab Imperatoribus factas confirmarent &c. Seque, nisi pactis & pollicitis steterit, excommunicationi alijsque pœnis, etiam amissioni Regnorum & Imperij, si hanc pœnam Pontifex decreverit, submittit: ubi planè agnovit Ludovicus, esse Pontifici jus fasque hanc pœnam infligendi: Verba ipsius Ludovici in suo ad Papam diplomate 8. Martij Anno MCCCXXXVI. hæc sunt: *Quod si intra tres menses alios prædictos monitioni prædicta non paruerimus cum effectu, & per alios tres menses prædictos novem menses immediatè sequentes de gratia exspectati, monitioni non paruerimus, ut præfertur, liberum sit Romano Pontifici, prout sibi expedire videbitur, ad alias pœnas procedere contra nos, privando etiam nos, si sibi videbitur, Imperiali, Regiâ, & quâlibet aliâ dignitate &c.* (a)

Responsum Legatis Ludovici: *Si cum Ecclesia & Deo in gratiam redire vellet, Ochamum, Bonamgratiam, Michaëlem Cæsenatem, folles discordiarum, dederet: Calumnias, suorum instinctu, in Joannem Pontificem passim, & publicè vulgatas, corrigeret: Edicto caveret, neminem deinceps Imperatorem esse, vocariq́ue, posse, cujus electionem sedes Romana improbaret: Ipse Ludovicus se suumq́ue Imperium nova electioni committeret: pacta denique cum Anglorum Rege, alijsque Regis Christianissimi hostibus rescinderet; hæc, si faceret, ad Ecclesia sinum receptum iri.* Plerasque harum conditionum Bavarus inijt, nobilissimâ iterum Legatione ad Pontificem missâ: sed bellum Anglicum spem omnem præcîdit; dum enim per oratores hæc petebantur, interim arma cum Eduardo contra Philippum Valesium, Galliæ Regem sociaverat, eumque in Belgio Vicarium constituerat, quo titulo Hollandiam, Geldriam, Brabantiam sibi Anglus adjunxit. Ergo ne Ludovicus in gratiam cum Ecclesia rediret, obstabat Gallus, ejusque offendendi metus. Maymburgus *de la decadenze &c. lib. 6. Anno MCCCXXXVII. initio.*

Anno MCCCXXXVIII. Eò res devenerant, ut Benedictus expugnato mitigatoque Philippi Francorum Regis animo, missâque etiam Roberto Duci Bavariæ, & Ludovici ex filio nepoti, rosâ benedictâ, negotium in portu videretur: cùm ex insperato omnia iterum turbata, Francofordiam Comitia Ludovicus indicit: Angliæ Regem Imperij Vicarium pronuntiat, Legatos suos Avenione revo-

(a) V. Bzov ad ann. MCCCXXXVI. fol. 746. ubi integrum diploma Legatis commissum recitat.

revocat, & novum Germaniæ Patriarcham constituit, ac diploma vulgat, quo potestatem regiam in nullo casu Pontificiæ subjacere declamat, & qui huic Decreto non subscriberent, sacros, prophanos, Ecclesijs, Monasterijs, bonis omnibus movet. (*a*)

Mortuo Benedicto Clemens VI. Ludovicum Ecclesiæ civitates invadentem, diris iterum, & cum apparatu percutit, jubetque Imperij Electores, abdicato Ludovico alium Imperatorem eligere; Maymburgus *de la decadenze lib. 6. anno MCCCXLVI.* Si negligerent, jus eligendi ad Pontificem devolutum iri: paruerunt Electores, evectoque in Imperatorem communibus votis Carolo Marchione Moraviæ hujus nominis IV. Sequenti anno MCCCXLVII Ludovicus equo, dum ursum insequitur, lapsus, aut, quod alij dicunt, veneno perijt. Eodem anno Ochamus fax omnium malorum extinctus est. Ludovicum priùs sibi redditum, quàm moreretur, & veniam peccatis suis, opemque Deiparæ Virginis implorâsse, quàmplures historici tradunt apud Bzovium ad annum MCCCXLVII. Et Maymburgus *lib. 6. de la decadenze de l' empire.* Nec negari potest, fuisse Ludovicum Principem Imperio omnino dignum, & in quem omnes artes regnandi, cum magna pietate, munificentia, clementiaque confluxerant: &, si pugnas cum Romanis Pontificibus aliorum potiùs consilijs, dolis, duritiâque promotas excipias, æternâ memoriâ dignum: de cujus virtutibus vide laudatum Patrem Niggelium, qui ex M. SS. codicibus Bibliothecæ Schyrensis §. *8. & 9. cap. 5.* hæc recitat. *Benedicto successit Clemens VI. Quid hîc iterum noster Ludovicus? Minimè defuit causæ. Nam alios de novo Legatos misit, qui seriò cum omni animi demissione absolutionem (si qua opus habuisset) peterent; atque ut toti orbi innotesceret, quàm obtemperantem se Apostolicæ Sedi stiterit, ijsdem chartam pergamenam sub sigillo suo magno commisit, eamq; apertam, puram, mundam (biancam vocant) nullis tinctam litteris aliôve genere (sic expressè lego in nostro M. S. auctore, quem propter venerandam antiquitatem in his bonis Ludovici nostri operibus passim sequor) eum in finem, ut quidquid summus Pontifex injungere, qualemcunq; pœnitentiam, aut satisfactionem à Ludovico fieri vellet, id omne inscriberetur, &c. Attamen Legatos sensit perfidos. Nam chartam, ut jam dixi, litteris omnino vacuam insigni & inauditâ perfidiâ onerârunt; siquidem in gratiam Clementis scri-*

(*a*) Vide Bzovium ad annum MCCCXXXVIII. à n. 8. Trithem. Nauclerum Generatione 45. ad annum MCCCXXXVIII. circa finem.

scripsere, Ludovicum liberè se fateri hæreticum, & illegitimè in Regem electum; id quod deinde publicè recitatum ansam dedit (si ansa fuit) Clementi ad anathemata, &c. Quidquid sit, ista omnia patientissimè tulit Ludovicus, & vel hâc solâ patientiâ maximos Imperatores superavit, quia seipsum vicit: Maxima autem victoria est sui ipsius. Similis aut majoris perfidiæ erat ejus Cancellarius M. Ulricus Hagenohr Augustanus. Is cùm sigillum Imperatoris cura sua demandatum haberet; accidit fortè, ut à nonnullis Magnatibus ob æs alienum contractum graviter accusaretur. Ubi ex jussu Ludovici per 18. aut 15. Prælatos se Norimbergæ purgavit, mox pristinæ dignitati restitutus est: asserebant enim Prælati, Cancellario contra jus & æquum esse factum. Interim perfidus iste Cancellarius omnem lapidem movit de vindicta sumenda. Proinde Magnates illos ad Cæsarem gravissimè detulit, & eidem assiduus instigator fuit, ut ij Imperio pellerentur, omnibusq; bonis suis quantocyus exuerentur: sed cùm actum ageret; tale quid commentus est. Ludovicus iteratò misit Legatos Avenionem ad Clementem, additis etiam litteris, in quibus promittebat debitam obedientiam Sedi Apostolicæ. Hoc prorsus opportunum sibi duxit M. Ulricus. Nam cùm Cæsar ejus vindicem agere nollet, ipse sui vindicem in Cæsare egit. Etenim litteris alijs perfidè fictis, & Cæsareo sigillo munitis inseruit, Pontificem esse bestiam illam de mari ascendentem &c. Atque hoc illius tam grande facinus eò usque latuit, donec id supremo judici revelare placuit tali modo. Non enim multò pòst Ulricus gravi morbo correptus, inter acerrimos corporis animiq; cruciatus publicè fassus est, se unicam ferè horum malorum Pontificem inter & Imperatorem causam extitisse, eò quòd Ludovicus hostes suos secundùm suam toties repetitam petitionem è medio non sustulisset. Quod ubi Cæsar rescivit, & unà ex Medicis intellexit, eundem ultra tres pluresvè dies in vivis haud futurum; tametsi, ait, sceleratus hic homo omni pœnâ & morte turpissimâ dignissimus foret, ego tamen ejus judicium supremo judici relinquo. Et cum dicto ubertim in lacrymas prorupit: das grosse Weinen (*refert. M. S. noster auctor*) vnd Klagen / das der Kayser hätt / kan niemand beschreiben / *potuisset utique miserum hominem miserrimè perdere, nisi misericordiam patientis Christi in animum revocâsset &c.*

Carolus IV. Romæ coronatus est Anno MCCCLV. & materiam contentionibus, quæ adeò frequentes erant & perniciosæ, circa electiones Imperatorum sublaturus, Norimbergæ celebrem illam constitutionem edidit, quam vocant Bullam auream Anno Christi MCCCLVI. Innocentij VI. Anno IV. cum consensu & approbatione Legati Apostolici, Magnatumque Imperij. Ceterùm ipse

Caro-

Carolus, priusquam à Sedis Apoſtolicæ Legatis, Petro Oſtienſi Epiſcopo, & Ægidio S. Clementis Cardinalibus nomine Iñocentij, qui Avenione degebat, coronaretur, ſolemni juramento donationes Romanæ Eccleſiæ olim ab Imperatoribus factas confirmavit, eiq́ue defendendæ ſe obſtrinxit, ùt videre eſt in ipſo Caroli diplomate apud Bzovium ad Annum MCCCLV.

Jam ad noſtram Extravagantem a longo, ſed neceſſario diverticulo redeamus. Cùm Gibellinorum factionibus armisq́ue eodem tempore Italia turbaretur, quo à Joanne XXII. electionem ſuam confirmari Ludovicus petebat: adeò ut Italiæ Proceres priſtinæ libertatis & Imperij admonitos, ad defectionem urgerent, ejectis Ferrariâ Romanis Præfectis: Joannes præſentem edidit extravagantem, in qua vacante Imperio interim à ſummo Pontifice ſaltem per Italiam, jus Imperiale exerceri ſolitum dicit, jubetq́ue Ludovicum electione adhuc dubiâ, & lite inter ipſum & Fridericum Auſtriacum necdum deciſâ, imperatorijs faſcibus abſtinere. Hodierno tamen jure poſt auream Bullam Vicarius Imperij eſt Dux & Elector Saxoniæ, in partibus vid. Saxonici juris, & omnia illa poteſt, exceptis ſpecialibus, quæ Imperator: in partibus verò Rheni, Sueviæ, Franconiæ, Comes Palatinus, à quo hanc dignitatem Vicariatûs tranſijſſe in domum Bavaricam auctoritate Ferdinandi II. ſcribit ſæpe laudatus Hermes *in Faſciculo c. 23.*

Audiamus jam verba ipſius Extravagantis. *Si fratrum & coepiſcoporum noſtrorum, & aliorum quorumlibet jura illibata ſervari, & ab omni fore diſpendio diminutionis extranea cupimus, multò fortius pro noſtris, & Romanæ Eccleſiæ Sponſa noſtra juribus & honoribus conſervandis, ex injuncto nobis officij debito Apoſtolicæ proviſionis partes tenemur impendere, ne temporibus noſtris uſurpationis injuriam ſubeant. Sanè in noſtram & fratrum noſtrorum deductum eſt notitiam. quòd licet de jure ſit liquidum, & ab olim fuerit inconcuſſè ſervatum, quòd vacante Imperio, cùm in illo ad ſæcularem judicem nequeat haberi recurſus, ad ſummum Pontificem, cui in perſona Beati Petri terreni ſimul & cæleſtis Imperij jura DEUS ipſe commiſit, Imperij prædicti juriſdictio, regimen & diſpoſitio, devolvuntur, &c. Nos igitur volentes noſtris & Eccleſia Sponſa noſtra juribus & honoribus in hac parte proſpicere, & malis ac ſcandalis, quæ ex retentione, aſſumptione ſeu reſumptione hujuſmodi orta ſunt hactenus, nec non periculis animarum ſalubriter occurrere cupientes, præſentium auctoritate monemus omnes ſub excommunicationis pæna, & ſingulos cujuſcunque ſtatûs,*

praeminentiæ, dignitatis aut conditionis existant, etiamsi Regiâ, seu aliâ quacunque præfulgeant dignitate, qui post vacationem Imperij absque nostra, vel Sedis prædicta licentia hujusmodi Vicarij nomen assumpserunt, vel retinuerunt, ab usu, potestate, & exercitio suprà dictu prorsus abstineant, & omnino desistant. Et ut quibuslibet parendi talibus tollatur occasio, omnes & singulos, qui hujusmodi Vicariatûs nomen retinentibus juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi, quantum ad hoc de potestatis plenitudine absolventes, Apostolicâ auctoritate firmiter inhibemus eisdem, ne talibus, ut Vicarijs vel officialibus Imperij aliquatenus pareant, vel intendant, &c. datum Avinione in domo Episcopali pridie Calendas Aprilis, Anno 1.

Habemus in hac extravagante, Beato Petro Cœlestis simul & terrestris jura Imperij commissa: quando sæcularis judicis copia non est, recurri ad summum Pontificem posse: si propter eligentium discordias Imperium & consequenter Ecclesia, cujus Advocatum Imperator agit, periclitatur; posse summum Pontificem Electis & Electoribus imperare, quæ componendæ paci necessaria fuerint.

Ubi animadverte, non esse aut negotij, aut intentionis nostræ examinare, quæ inter Ludovicum Imperatorem, summosque Pontifices contigêre, id enim ab alijs præstitum est, multisque ambagibus plenum: id solùm contendimus, quæ à Joanne XXII. Benedicto XII. & Clemente VI. contra Imperatorem, ejusque abdicationem decreta sunt, in Gallijs facta, & promulgata esse, & à Gallo ipsisque Electoribus probata, qui vivente adhuc Ludovico Bavaro Carolum IV. elegêre, ut Clementis VI. mandatis obedirent: teste Maymb. *lib. 6. de la decadenze.* Et potissima ratio, quæ Pontifices remorata est, ne Ludovicum nunc armatum, nunc supplicem Ecclesiæ & Imperio restituerent, Galliæ Regum auctoritas fuit; qui nunquam Pontifices ad Imperium Ludovico adimendum, alteriq; dandum ursissent, nisi hanc in Pontifice potestatem agnoscerent; quis enim de Regibus æqui amantissimis sibi persuadeat, cùm audirent, viderentque Imperatores citari, puniri, abdicari, coronas transferri, diplomata contra illos, & sententias dici, scribique; eas in Gallia non tantùm ferri, sed etiam promulgari, passuros fuisse; immo, ut fierent omnino adlaborâsse, si crederent nullam in Reges esse Pontifici auctoritatem? Planè ipsi Galli scriptores fatentur, Reges Galliæ inprimis apud Pontifices id egisse, ne Ludovicum in gratiam Regnumque reciperet, & Imperium Carolo con-

conferret. Vide Morerum, *in Dictionario Historico in Vita Ludovici IV.* & Maymburgum *l. 6. de la decadenze de' l empire, ad annum* MCCCXL. & MCCCXLI. & MCCCXLIII.

§. IX.

Septimus textus Canonicus in Extravagante, unam sanctam: inter communes, de Majoritate & obedientia: & Extravagante, meruit: de privilegijs.

SUMMARIA.

1. *Quæ de Bonifacio VIII. apud Gallos opinio.*
2. *Semper Principibus fatales & perniciosæ sacerdotum, Pontificum præsertim, persecutiones, quod exemplis ostenditur.*
3. *Constitutio Bonifacij.*
4. *Confirmata per aliam Clementis V. Gallorum studiosissimi, quæ expenditur.*

I.

BOnifacij VIII. Pontificis Maximi memoriam Gallis infaustam ingratamque esse, nemo est, qui ignorat: nec nobis animus est, quæ inter illum Regesque Galliæ contigerunt, aut excusare, aut proscindere: hoc non debemus, illud nolumus; cùm non de virtutibus vitijsque nobis concertatio, sed veritate sit.

De Bonifacio VIII. *ad annum* MCCCIII. sic loquitur Spondanus Episcopus Gallus: *Moritur Bonifacius animi mærore anno MCCCIII. Pontificatûs sui 9. in quem, cùm scriptores Franci stylum acuant, laudatur tamen ab alijs, tanquam Ecclesiasticæ libertatis egregius defensor, observatq; Genebrardus: Philippum IV. cognomine Pulchrum Galliæ Regem nunquam deinceps*

ceps prosperè habuisse, ut ab Episcopo Moraniensi viro sanctissimo prædictum fuerat, tribus etiam ejus filijs absque prole mascula brevi extinctis. Ubi observare licet: permissum quidem esse Regibus & Principibus sua jura suasque dignitates contra quoscunque etiam Romanos Pontifices tueri, salvo semper moderamine inculpatæ tutelæ, &, ne plus agant, quàm oportet; id enim exigit reverentia communi Patri Christique Vicario debita; unde perpetua omnium temporum experientia docuit, malè semper Principibus cessisse, cùm terminos justæ defensionis egressi, & vindicandi studio rapti, arma contra sacerdotes, præsertim Pontifices, induerunt: adeò ut scriptores illi, aulicique, qui prætextu quidem Regiæ potestatis augendæ, sed reverà, ut lucrum & auram captarent, Principes contra Pontifices armârunt, unà etiam perdiderint.

II. En tibi exempla Paralipomenon. *2. cap. 26.* Post descriptam Oziæ Regis felicitatem, quamdiu divinæ legi obedierat, subjungit sacer textus: *Sed cùm roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum DEUM suum, ingressusq; templum Domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis, statimq; ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini octaginta restiterunt Regi, iratúsque Ozias minabatur sacerdotibus, statimque orta est lepra in fronte ejus, & perterritus acceleravit egredi, eò quòd sensisset illico plagam Domini.* Et 2. Paralipomenon. *24. versu 1. & 17. Septem annorum erat Joas cùm regnare cœpisset, fecitq; , quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojada Sacerdotis. Postquam autem obijt Jojada, ingressi sunt Principes Juda & adoraverunt Regem, qui delinitus obsequijs eorum acquievit eis. Et dereliquerunt templum Domini DEI Patrum suorum, & facta est ira contra Judam & Jerusalem propter hoc peccatum. Spiritus itaque DEI induit Zachariam filium Jojada Sacerdotem, & stetit in conspectu populi & dixit eis; Hæc dicit Dominus Deus: quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit, & dereliquistis dominum, ut derelinqueret vos? Qui congregati adversùs eum miserunt lapides juxta Regis Imperium. Qui cùm moreretur, ait: Videat Dominus & requirat. Cúmque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syriæ, & interfecit cunctos Principes populi. Et certè cùm permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eò quòd dereliquissent Dominum DEUM. In Joas quoque Regem ignominiosa exercuêre judicia. Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis: surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis filij Jojada sacerdotis, & occiderunt*

derunt eum in lectulo, & mortuus est. Vides hic exemplum memorabile Principis, dum Sacerdotum consilio paruit felicis, posteà adulatione decepti, perditique.

Arcadius Imperator post victorias contra Rufinum, Persas, Gainam, cùm Chrysostomo, alijsque Episcopis cœpit infestus esse, eosque in exilium cogere, alijsque modis affligere, intempestivâ morte, & vix trigesimum primum ætatis annum egressus vivis eripitur. *Socrat. lib. 6. cap. 17.* Sed multò infelicior Eudoxiæ Imperatricis, eundem Chrysostomum persequentis mors: quæ, cùm uterum ferret fœtu diu retento & putrescente, tandemque magico carmine effuso, animam unà emisit; & urna, in qua cadaver ejus conditum, visa perpetuò agitari. *Niceph. lib. 13. c. 36.* Nec est, ut aliquis dicat Chrysostomum fuisse sanctum, & ideò illius persecutores tam acriter punitos; nam & dignitas ipsa Pontificia, quâ Christum repræsentant, & character, quo insigniti sunt summi Pontifices, multò majorem sanctitatem habent, & venerationem merentur.

Justinianus Imperator debellatis Gothis, Wandalis, Persis, Affricâ Italiâque receptis, pacis, & belli artibus gloriosissimus ad summum pervenerat felicitatis & potentiæ: cùm Theodoræ blanditijs captus, Vigilio Pontifice Maximo dirissimè vexato pulsoque, in hæresin labitur, eâque ipsâ horâ, quâ Anastasium Episcopum Antiochenum aliosque sacerdotes in exilium rapi jusserat, improvisâ morte occumbit. *Nicephorus lib. 17. c. 31.* Ipse Belisarius Justiniani Dux, qui Affricam, Persiam, Siciliam, Italiam, Romam victorijs & triumphis impleverat, dum sævienti Theodoræ Imperatrici obsequitur, & Silverium Papam in exilium pellit, ipse tandem in suspicionem affectatæ tyrannidis adductus, amissis dignitatibus, opibus, oculis, inter ærumnas ultimamque paupertatem è vivis abijt. *Zonar. Cedrenus, Glycas, &c.*

Theodorico Gothorum Regi omnia ex voto fluxerant, donec Joannem Pontificem mori inter carceres ærumnasque compulit, tunc aversâ fortunâ, & mente captus delirio extinctus est. *Procop. de bello Goth.*

Fridericus Ænobarbus post toties afflictam vexatamque Romanam Ecclesiam, factorum pœnitens, susceptâ in terram sanctam expeditione, deletis ad internecionem usque aliquoties Barbaris,

cundùm B. Dionysium, lex divinitatis est, infima per media in suprema reduci, &c. Ergo si deviat terrena potestas, judicabitur à potestate spirituali: sed si deviat spiritualis minor, à suo superiori: si verò suprema, à solo Deo, non ab homine poterit judicari, &c. Porrò subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis.

Habemus in hac extravagante: Petro ejusque Successoribus utrumque gladium datum esse, temporalem, videlicet, & spiritualem: potestatem temporalem & Regiam spirituali tanquam digniori subesse; & si contingat temporalem errare, à spirituali corrigendam, judicandamque esse. Supremam verò & Pontificiam dignitatem, non alium judicem, quàm DEUM habere. Videtur hæc constitutio à Bonifacio edita circa *annum MCCCII.* Ardentibus jam inter ipsum Regemque Galliæ Philippum simultatibus, quas multò etiam magis hoc Decretum accendit: sic enim illud interpretati sunt Galliæ proceres, ut crederent, voluisse Bonifacium Regnum Galliæ sibi temporaliter tanquam Beneficiarium subesse, illudque à Papa, non verò legitima successione, accipi oportere, ùt legere est in epistolis à Clero Gallicano ad Bonifacium datis *in libro Gallico libertatum Ecclesiæ Gallicanæ n.14.* Clemens ergo V. ut omnem dubitandi diffidendique materiam amoveret, Bonifacianam in hunc modum explicavit,

Clemens V.

Meruit Charissimi filij nostri Philippi Regis Francorum illustris, sinceræ affectionis ad Nos & Ecclesiam Romanam integritas, & progenitorum suorum præclara merita meruerunt. Meruit insuper Regnicolarum puritas, ac devotionis sinceritas, ut tam Regem, quàm Regnum favore benevolo prosequamur. Hinc est, quòd nos Regi & Regno per definitionem & declarationem bonæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit: unam sanctam: nullum volumus, & intendimus præjudicium generari, nec quod per illam Rex, Regnum, & Regnicolæ prælibati amplius Ecclesiæ

sint subjecti Romanæ, quàm anteà existebant, sed intelligantur in eodem esse statu, quo erant ante definitionem præfatam.

IV. Nota Clementem definire, Regnum Galliæ per Bonifacij constitutionem non magis Ecclesiæ Romanæ subjectum esse, quàm anteà fuerit: agnoscit ergo aliquam & antiquam subjectionem temporalem (de hac enim tantùm, non verò de spirituali dubitabatur) cùm novam tantùm excludat: ea verò antiqua subjectio, nec juris humani, sed divini & naturalis ac regnis coæva, est illa ipsa, quam defendimus; cùm videlicet necessaria est ad veram fidem ac religionem conservandam, finemque spiritualem, quem omnia Regna & Imperia spectant, consequendum. Si enim Clemens Papa ne hanc quidem & indirectam potestatem agnosceret, non diceret: post Bonifacij Constitutionem Regnum Galliæ non ampliùs esse subjectum Ecclesiæ Romanæ, *Quàm anteà: & esse in eodem statu, in quo ante constitutionem fuerat:* sed potiùs nec ante constitutionem, nec post ullo modo subjectum esse.

Ubi ad tollendam omnem æquivocationem, quæ posset occurrere, sciendum est. Cùm quæritur, an summus Pontifex in Reges, & Regna temporalem habeat potestatem? absolutè responderi posse, nullam habere. Cùm enim hæc potestas sit indirecta, subsidiaria, per accidens, ac extraordinaria, non denominat subjectum; quod tale dicitur ab ijs, quæ plerumque, non verò quæ rarò accidunt. *Per L. 3. & 4. ff. de LL.* Quemadmodum absolutè dicimus Principem aliquem Italum, vel Hispanum non posse eligi Imperatorem, quæ propositio non excludit potentiam extraordinariam: & in hoc sensu loquitur Innocentius III. *in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. & c. novit. de judicijs.* Ubi absolutè summus Pontifex negat sibi esse potestatem temporalem in Reges Galliæ: eàque si uteretur, indebitam & usurpatam fore.

§. X.

§. X.

Octavus textus Canonicus ex cap. grandi. de supplen. neglig. Prælat. in 6.

SUMMARIA.

1. *Innocentius IV. Gallis amicissimus.*
2. *Causa & historia scribendæ hujus Decretalis.*
3. *Ipsa Decretalis recitata & expensa.*

I.

AUctorem habet hæc Decretalis Innocentium IV. de quo Spondanus *ad annum MCCXLIII. Fuit*, inquit, *patriâ Genuensis, insignis Juris-Consultus, tantiq́, à multis æstimatus, ut Patrem veritatis appellare non dubitârint.* Regibus Galliæ planè addictissimus, ad quos sibi à Friderico II. metuens confugit, & indulgentiam decem dierum ijs omnibus concessit, qui pro Rege Christianissimo preces ad DEUM funderent, ùt testatur S. Thomas *in 4. dist. 20. q. 1. a. 3.* Spondanus *ad annum MCCLI.* Verba D. Thomæ *loc. cit.* sunt: *Quicunque orat pro Rege Franciæ, decem dies habet indulgentiæ à Papa Innocentio IV.* Celebravit Concilium universale Lugdunense, & in conspectu totius Galliæ, quod infrà dicetur, Fridericum II. Imperio exuit.

II. Dedit Innocentius Decretalem nostram in Gallijs *Anno MCCXLV.* ejusque scribendæ causam Mariana *lib. 13. c. 4.* in hæc verba recenset: *Per id temporis Sancio Capello Regi Lusitano Mencia Reguli filia connubio juncta fuit, viri usque adeò potens, ut non Principem se, sed ministrum ageret fœmineæ cupiditatis. Apud eam gratiâ & auctoritate plurimùm poterant, quos minimè omnium oportebat, ij soli omnium consiliorum participes erant, sine illis, neque domi, neque foris quidquam majoris rei gerebatur. Proceres rempublicam ignobilium hominum arbitrio agitari molestè ferebant. Res ad Pontificem Romanum delata. Viri sancti adhibiti, qui Regis animo, alioquin mini-*

mè

mè mali religionem incuterent. Nihil eâ diligentiâ profectum. Erat Sancio frater ætate proximus eximiâ indole, Alphonsus nomine. Episcopi Bracharensis, & Conimbricensis ad Innocentium Pontificem, qui hoc anno Lugduni Concilium congregârat, à Lusitanis proceribus amandati, cùm Pontifici causas legationis explicâssent, ut Sancius Regno pelleretur, non potuerunt impetrare. Id modò concessum, ut Alphonsus, dum viveret, rempublicam gubernaret.

III. Ipsa Decretalis sic habet: Innocentius IV. Baronibus, & comitibus Regni Portugaliæ. *Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum præfati Regis Portugalliæ fratrem de devotione, probitate, ac circumspectione multipliciter commendatum, præsertim cùm ad defensionem Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorumq; piorum locorum Regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, nec non viduarum, orphanorum, & ceterorum ibidem degentium sit assumptus, cùm ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus fortè præfato Regi vel cuicunque alij personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione nequaquam obstantibus) in civitatibus & munitionibus Regni prædicti, cum omnibus suis recipere absque difficultate qualibet procuretis. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Bracharensi Archiepiscopo & Episcopo Conimbricensi damus in præceptis, ut vos per censuram Ecclesiasticam appellatione remotâ compellant. Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio prædictum Regnum adimere: sed potiùs sibi & eidem Regno destructioni exposito, ac vobis ipsis consulere.*

Vides hic iterum tam ex historia, quàm contextu ipsius Decretalis, Regno & consequenter Ecclesiâ periclitante, cujus Advocati Reges sunt, posse summum Pontificem, legitimum alioquin Regem administratione privare, coadjutorem illi aut vicarium dare, subditos juramento fidelitatis absolvere, &c. Et hæc omnia præstare Pontificem suo jure, nec prælatis Galliæ, qui ad Concilium confluxerant, aliud in mentem venisse, multoque minùs huic in Gallijs exercitæ potestati litem intendisse.

§. XI.

§. XI.

Nonus Textus Canonicus ex c. per venerabilem, qui filij sint legitimi.

SUMMARIUM UNICUM.

Causa Decretalis scribenda, & ipse textus.

I.

Auctor hujus Decretalis est Innocent. III. de quo Spond. *Ad annum MCXCVIII. Innocentius præ cæteris omnibus ob vitæ honestatem, & scientiam litterarum licet flens ejulans ac renitens electus est ad Pontificatum: sed & signo visibili electio ejus confirmata est, columba post ejus nominationem candidissima juxta dexteram ejus insedit.*

Causa hujus scribendæ Decretalis Innocentio fuit, ut responderet supplicationi Guilielmi comitis Pessulani, qui ex Mathilde, filia Emmanuelis Imperatoris, legitima uxore, unicam filiam susceperat, ex Agnete pellice filios aliquot, quos legitimari ab Innocentio III. petebat, allegato Philippi Galliæ Regis exemplo, cujus filios illegitimos natalibus Pontifex restituerat. Sic Decretalis sonat.

Innocentius III.

Nobili Viro Guilielmo Montis Pessulani. *Per venerabilem fratrem nostrum Arelatensem Archiepiscopum, tua Nobis humilitas supplicavit, ut filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quò minùs tibi succederent, natalium objectio non noceret, &c. Videbatur autem ex eo trahere majorem audaciam postulandi, quòd cum Regis Francorum filijs de benignitate Apostolicæ Sedis dispensavimus, &c. Rationibus*

nibus igitur hisce inducti Regi gratiam fecimus, requisiti, causam tam ex veteri, quàm novo testamento trahentes, quòd non solùm in Ecclesiæ patrimonio, verùm etiam in aliis Regionibus certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus, non quòd alieno juri præjudicare velimus, sed quia sicut in Deuteronomio continetur: Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris, inter sanguinem, & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & judicum intra portas videris verba variari, venies ad sacerdotes Levitici generis, & ad judicem, qui fuerit illo tempore: & facies, quæcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus: sequerisq; eorum sententiam: qui autem superbiverit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino DEO tuo, decreto judicis morietur. Sanè cùm Deuteronomium, lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut, quod ibi decernitur, in novo testamento debeat servari: locus enim, quem elegit Dominus; Apostolica Sedes esse cognoscitur. Cùm enim Petrus urbem fugiens exivisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat revocare, interrogatus ab eo: Domine quò vadis? respondit, venio Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reversus. Sunt autem Sacerdotes Levitici generis fratres nostri, qui nobis jure Levitico in executione sacerdotalis officii coadjutores existunt. Is verò super eos sacerdos sive Judex existit, cui Dominus inquit in Petro; Quodcunque ligaveris super terram, erit & ligatum in cœlis. Ejus Vicarius, qui est sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech, constitutus à DEO judex vivorum & mortuorum. Tria quippe distinguit judicia. Primum inter sanguinem & sanguinem, per quod criminale intelligitur & civile. Ultimum inter lepram & lepram, per quod Ecclesiasticum & criminale denotatur. Medium inter causam & causam, quod ad utrumq; refer-

refertur, tam Ecclesiasticum quàm civile: in quibus, cùm aliquid fuerit difficile, & ambiguum, ad judicium est Sedis Apostolicæ recurrendum, cujus sententiam, qui superbiens contempserit observare, mori præcipitur, id est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Paulus etiam, ut plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinth. scribens ait: Nescitis, quoniam Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia? Licet igitur cum filijs sæpe dicti Regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio dubitabatur) duxerimus dispensandum: quia tamen tam lex Mosaica, quàm Canonica sobolem susceptam ex adulterio detestatur testante Domino; quòd manzeres & spurij usque ad decimam generationem in Ecclesiam non intrabunt. Canone verò vetante tales ad sacros ordines promoveri: sæcularibus quoque legibus non solùm repellentibus eos à successione paternâ, sed negantibus ipsis etiam alimenta: petitioni tuæ non duximus annuendum, &c.

In hac Decretali Summus Pontifex apertè testatur, se in locis dominio suo temporali subjectis plenam exercere jurisdictionem temporalem, in alijs verò locis non plenam, sed limitatam, certisque ex causis: idque jure non tantùm voluntarij compromissi (de quo nullum dubium esse potuit, cùm hoc non in solam personam Summi Pontificis cadat) sed jure divino expresso Deuteron. 17. & ad Corinth. 1. Videatur Barbosa *ad hoc c.*

§. XII.

Decimus textus Canonicus ex c. alius item. causa 15. q. 6. alijq; textus allegati.

SUMMARIA.

1. *Recitatur c. alius item. causâ 15. q. 6. alijq; textus remissivè.*

I.

HUjus textus historiam infrà & ex professo explicabimus, quò lectorem remittimus, nunc tantùm verba recitabimus: habetur autem hic Canon in regesto Gregorij VII. *lib. 8. epist. 21. ad Hermannum Metensem Episcopum scripta*, ubi; *Alius*, inquit, *Romanus Pontifex, Zacharias scilicet, Regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus, quàm pro eo, quòd tantæ potestati erat inutilis, à Regno deposuit: & Pipinum Caroli M. Imperatoris Patrem in ejus locum substituit, omnesq; Francigenas à juramento fidelitatis, quod illi fecerant, absolvit. Quod etiam ex auctoritate frequenti agit S. Ecclesia, cùm milites absolvit à vinculo juramenti: quod factum est his Episcopis, qui Apostolicâ auctoritate à Pontificali gradu deponuntur.*

Ceterùm ad propositum argumentum, nostramque sententiam confirmandam deserviunt multi alij canones, quos brevitatis causâ tantùm allegabimus, sunt autem *c. ad abolendam 9. de hæret. c. licet 10. de foro compet. c. ult. de pœnis. c. decernimus. de sentent. excommunic. in 6. c. Si duobus. de appellat.*

§. XIII.

Ecclesiasticam potestatem etiam in Reges eorumq; temporalia extendi auctoritate Concilij Constantiensis, quâ Conventus Gallicanus maximè nititur, clarè ostenditur.

SUMMARIA.

1. *Historia Concilij Constantiensis.*
2. *Ejus pro nostra sententia quàm plures constitutiones.*
3. *Quas cùm Galli, & meritò venerentur, omnem exceptionem superant.*

I. Con-

I.

Constantiensis Concilij apud omnes Catholicos summa est auctoritas: tum ob ingentia bona, quæ in Ecclesiam universam redundârunt, sublato ingenti obstinatoque schismate, quo tot annis conflictata est: tum ob viros doctissimos, qui ad illud confluxêre: ut meritò Conventus Parisiensis in secunda propositione fateatur: ***Sancta œcumenica Synodi Constantiensis à Sede Apostolica comprobata, ipsoq; Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata esse Decreta, atque ab Ecclesia Gallicana perpetuâ religione custodita.*** Videamus ergo, quæ hujus œcumenicæ Synodi in argumento, quod versamus, fuerit sententia; si enim ostendatur, id omnino & sentire, & docere, quod probandum suscepimus, erit irrefragabile, invictumque illis saltem argumentum, qui tantam, & meritò, huic Concilio reverentiam profitentur.

Prius verò, quàm Decreta hujus Concilij in medium producantur, rem totam à suis principijs repetemus, sic enim clarior evadet, historiâ prælucente: enimverò & hæretici in errores, & Catholici in non paucas difficultates impegêre, ignorantiâ factorum decepti. Causa ergo, ob quam Constantiense Concilium convenit, sic habet.

Sederant Pontifices jam LXXII. annos Avenione in Gallijs, eorumque absentiam ingentia bella, seditiones, calamitates exceperant nunquam extinctæ. Eas ut tandem compesceret Gregorius XI. in Italiam cogitabat; & stimulos addente B. Catharinâ Senensi tandem ex Gallia evasit Anno MCCCLXXVI. Biennium pòst moritur. Electio novi Pontificis in partes scissa, natumque obstinatum & diuturnum schisma, quo Ecclesia Catholica XXXX. totos annos miserè conflictata est. Volebant Italum Itali, Gallum Gallii electus tandem Bartholomæus Neapolitanus Barensis Archiepiscopus, quem Urbanum sextum appellârunt. Hic dum corruptelas, quæ passim libereque vagabantur, emendare aggreditur, & à ferro curationem incipit, ægros in medentem concitavit, maximè purpuratos. Tertio quippe ab electione mense, Joannæ præsertim Neapolis Reginæ potentiâ freti, Robertum Cardinalem Gibbenensem collatis votis Pontificem renuntiant, qui Clementis VII. nomen accepit, & Avenionem in Gallias navigavit. Schismati prætextus,

ùt fieri solet, quæsitus: quòd videlicet Urbanum VI. elegissent metu compulsi. Itali, Germani, Angli, Hungari, Urbano adhæsêre: Galli, Scotique Clementi, Hispani utrique. Urbano è vivis sublato successêre Bonifacius IX. Innocentius VII. Gregorius XII. Alexander V. & Joannes XXIII. Clementi verò Antipapæ larva potiùs quàm Papa Petrus de luna, quem Benedictum XIII. appellârunt, quo nemo sanctiùs pacem Ecclesiæ promisit, nemo pertinaciùs negavit. Gregorius XII. cùm pacis gratiâ se Pontificatu exuisset, si modò Benedictus idem faceret: hoc recusante, nec Gregorius pollicitis teneri se dicebat: sed in Concilio Pisano uterque depositus est, surrogato, ùt dicebamus, Alexandro, & post hunc Joanne. Contigit ergo eodem tempore tres in Ecclesia Pontifices videri Gregorium, Benedictum, & Joannem, ignaro Orbe, cui capiti pareret. Ad Schisma igitur extinguendum tam Ecclesiæ perniciosum, Concilium universale Constantiæ indicitur, auctoritate Joannis XXIII. & Sigismundi Imperatoris operâ, inchoarique est cœptum Anno MCDXIV. 5. Novembris, cui Joannes Pontifex, Sigismundus Imperator, quatuor Patriarchæ, viginti novem Cardinales, quadraginta septem Archiepiscopi, Episcopi 160. (alij 270.) Prælati & Doctores 564. hominum sexaginta millia adfuêre: productum est in tertium annum. In hoc Concilio Joannes XXIII. cùm priùs se pacis gratiâ Pontificatu abiturum promisisset, è fuga retractus, multorumque criminum postulatus, à Concilio in ordinem redigitur: eadem in Benedictum dicta sententia, quamvis obstinatè throno hærentem, nec à Sigismundo Imperatore, qui propterea in Hispaniam profectus fuerat, flecti se passum. Gregorius sponte, ùt juraverat, cessit: sic ad novam electionem à Concilio proceditur, & Martinus V. Pontifex renuntiatur. (a) Interfuit Concilio Joannes Gerson Cancellarius Universitatis Parisiensis, ex cujus præsertim eloquentia & doctrina, velut oraculo, Patres pendebant.

II. Hic circa Concilium Constantiense præmissis, videamus, quæ in præsenti quæstione illius fuerit sententia, non verbis, sed quod plus est, factis expressa. Cùm enim Gregorius Episcopus Tridentinus datis ad Concilium litteris graviter contra Fridericum Austriæ Ducem, jura & bona Episcopatûs invadentem conquestus esset;

(a) Æmilium in Carolo VI. Platinam, Spondan. ad ann. MCCCCXVII.

esset: Concilium *Sess: 20.* ad eundem Austriæ Ducem monitorium in hæc verba expedijt: *Sacrosancta Generalis Synodus Constantiensis universos & singulos Venerabiles fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos &c. requirimus & monemus primò, secundò, tertiò & peremptoriè &c. quatenus præfatum Fridericum Ducem Austriæ, & alios occupatores prædictos requirant, & moneant, quos nos etiam tenore præsentium sic requirimus & monemus, ipsiq; Friderico Duci in virtute S. obedientiæ, & sub anathematis, sacrilegij, privationis omnium bonorum feudalium, quæ ab Ecclesia seu Imperio obtinet, & inhabilitationis suæ & filiorum suorum masculorum ad obtinendum tam feuda, quàm officia & beneficia usque ad secundam generationem, & honoris & famæ ac communionis in consilijs Principum &c.* Et Sess. 28. Contra eundem Fridericum. *Eadem Synodus declarat, Fridericum & alios occupatores cujuscunque statûs, gradûs, conditionis aut praeminentiæ, etiamsi Ducalis fuerint, sententias & censuras, in dicto monitorio comprehensas incidisse.* Et infrà. *Committit ergo præfata S. Synodus charissimo filio Ecclesiæ defensori & advocato Sigismundo Regi Romanorum semper Augusto, cujus specialiter interest ad requisitionem Ecclesiæ contritas & oppressas Ecclesias restaurare &c. Et eandem sententiam executioni demandare &c.* Et Sessione 31. In monitorio contra Comitem Virtutum: *Etsi (quod absit) prædictas pœnas interdicti & excommunicationis dictus Philippus Comes animis sustinuerit induratis, ad omnes alias pœnas spirituales & temporales auctoritate præsentium procedere valeant.* Et Sess. 37. in sententia contra Benedictum XIII. *Eadem sancta Synodus universalem Ecclesiam repræsentans omnes Christicolas ab ejus obedientia* (Benedicti videlicet XIII.) *atque juramentis, & obligationibus, eidem quomodolibet præstitis, absolvit, & absolutos esse declarat, ac omnibus & singulis Christi fidelibus inhibet, sub pœna fautoriæ schismatis, hæresis atque privationis omnium beneficiorum dignitatum, & honorum Ecclesiasticorum & mundanorum, & alijs pœnis juris, etiamsi Regalis sit dignitatis, aut Imperialis, quibus, si contra hanc inhibitionem fecerint, sint auctoritate hujus Decreti ac sententiæ ipso facto privati &c.* Et Sess. 39. ubi providetur Schismati futuro: *Ut autem metus seu impressionis molestia in electione Papæ eò formidolosiùs evitetur, duximus specialiter statuendum, quòd si quis hujusmodi metum vel impressionem aut violentiam electoribus intulerit, seu fecerit, aut fieri procuraverit, vel factum ratum habuerit, cujuscunque statûs aut praeminentiæ fuerit, etiamsi Imperiali aut Regali præfulgeat dignitate, illas pœnas ipso facto incurrat, quæ in constitutione Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit: Felicis: continentur, illisq; effectualiter puniatur.* Hæc Synodus Constantiensis repetens infligensque pœnas Decretalis,

quæ habetur: *cap. 5. de pœnis in 6.* ubi: *Reus criminis læsæ Majestatis perpetuò sit infamis, diffidatus nihilominus & bannitus, sit intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex testamento vel ab intestato vocetur: fiant habitationes ejus deserta, & ut non sit, qui eas inhabitet; dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina testetur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere, nullus respondere in judicio teneatur, &c. Si qua verò feuda vel beneficium spirituale vel temporale ab aliquibus Ecclesijs obtinet, sit eis ipso jure privatus, &c. Nulli præterea talium filiorum atque nepotum ex virili sexu descendentium ab eisdem alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris Ecclesiastici vel mundani.* In Sess. 42. habemus imperâsse Concilium Sigismundo Imperatori, & Ludovico Bavariæ Duci, ut Joannem XXIII. custodirent; nec priùs hoc custodiendi onere solvi potuêre, quàm ex licentia Martini V. Summi Pontificis, quo electo cessavit omnis jurisdictio & auctoritas Concilij, ùt legenti ipsum Concilium patet. Bulla Martini *Sess. 42.* inter alia hæc habet. *Martinus Episcopus Servus Servorum Dei Charissimo in Christo filio Sigismundo Regi Romanorum, &c. Cùm nuper nos instanter & sæpe requisieris, quatenus personam dicti Balthasaris de tua custodia recipere, teq; & eundem Ducem de prædicta custodia liberare & exonerare vellemus; nos attendentes, quantis laboribus & studijs pacem & unionem Ecclesiæ omnipotentis DEI nostri fueris prosecutus, &c. Volentes te ac eundem Ducem ab omni onere liberare, decernimus, & ordinamus, &c.*

In Bullâ Martini V. quæ habetur *post Sess. ultimam*, idem Summus Pontifex omnib[9] Principibus, & Dominis temporalibus mandat, ut Inquisitoribus hæreticæ pravitatis omne auxilium & favorem præbeant, eosque in vestigandos, capiendos, custodiendosq; curent.

Et in eadem Bulla post enumeratas hæreses Wicleffi & Hussij idem Pontifex sacro approbante Concilio: *Volumus insuper ac statuimus, & decernimus, ut omnes & singulos hæreticos, etiamsi Regali, Reginali aut aliâ quâvis Ecclesiasticâ vel mundanâ præfulgeant dignitate, auctoritate nostrâ diligenter inquirere studeatis, & eos, quos per inquisitionem hujusmodi diffamatos, vel aliàs hujusmodi hæresis & erroris labe respersos reperietis, auctoritate prædictâ etiam per excommunicationis, nec non privationis dignitatum, ac etiam bonorum, & dignitatum sæcularium puniri faciatis, &c.*

Videatur Constitutio Carolina auctoritate Concilij Constantiensis expedita, ùt patet, *Sess. 19.* quæ Carolina habetur post Concilium:

cilium: maximè verò §. *Item eadem auctoritate, &c.* & §. *Item dicta Synodus, &c.*

Habemus ergo ex Concilio Constantiensi, eos qui invadunt bona & jura Ecclesiastica, posse à summo Pontifice & Concilio universali jurisdictione privari, infamiâ notari, bona ab omnibus occupari, etiamsi Ducalis fuerint dignitatis. *Sess. 28.* Et in confirmatione Carolina paullo post initium. Bonis omnibus dignitatibus & honoribus non tantùm Ecclesiasticis, sed etiam temporalibus abdicari, cujuscunque dignitatis fuerint etiam Regalis. *Sess. 37.* circa finem. Ducibus immo Imperatoribus præcipere, ut ad Ecclesiæ & Pontificis arbitrium custodiæ aliquem mandent, dimittantque. *Bulla Martini Sess. 42.* Ut hæreticos investigent, capiant, custodiendos curent. *Bulla Martini post Sess. ultimam.* Fautores & receptatores hæreticorum, sub pœna privationis omnium feudorum, bonorum ac dignitatum etiam temporalium coërceant. *Bulla Martini post Sessionam ultimam circa fin.*

III. Patet jam Concilij Constantiensis quænam mens fuerit, quantumque à doctrina Parisiensis Conventûs aliena: hic enim primam propositionem hanc ponit: *Principes in temporalibus nulli Ecclesiæ potestati nec directè, nec indirectè subjectos esse.* Constantiense verò Concilium toties tamque repetitis vicibus Principes Regesque dignitatibus, honoribus, bonisque temporalibus, si jura Ecclesiæ invadant, si hæreticis faveant, multandos esse decernit, ut proinde vel hoc, vel Parisienses Patres falli necesse sit: qui & cum Concilio, & secum ipsis manifestè pugnant: cum Concilio quidem, cujus doctrinæ aliam omnino contrariam opponunt: secum ipsis, quia propositione secundâ Synodum Constantiensem sanctam & immotam, & ab Ecclesia Gallicana semper custoditam cultamque dicunt, ejusque Decreta, velut lineam & terminos Pontificiæ Auctoritati statuunt, & tamen ab illa continuò & longè discedunt, & quam maximè laudant, maximè impugnant.

§. XIV.

§. XIV.

Concilij universalis Lateranensis IV. in eandem sententiam Decretum ex c. 3. de Hæret.

SUMMARIA.

1. *Historia & Verba Concilij Lateranensis.*
2. *Conventum Parisiensem, cùm SS. Canonibus & Concilijs omnem reverentiam profiteatur, non debuisse propositiones edere SS. Concilijs, Canonibus, Decretis Pontificum & antiquitati omnino contrarias.*

I.

DE hoc Concilio ita loquitur Spondanus *ad annum MCCXV. Celebratum est Generale Concilium Lateranense Kal. Novemb. omnium, quæ unquam in Europa habita fuerunt, celeberrimum, cui videlicet interfuerunt cum Innocentio Papa, Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quadringenti, Abbates duodecim, Priores Conventuum octingenti, quos inter extitêre Patriarcha Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus, atque Alexandrini & Antiocheni Legati, itemq́ Oratores Imperatorum Orientis & Occidentis, Regum Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, Hierosolymorum, & Cypri.*

Ludovicus Morerus scribit, fuisse hoc Lateran. IV. per excellentiam appellatum *Magnum Concilium*, ob prodigiosum numerum Episcoporum, qui ad illud confluxêre; illiq́ue Orientis & Occidentis Imperatorum, Galliæ, Angliæ, Hungariæ, Hierosolymorum, Cypri, & Aragoniæ, Bzovius addit, Bohemiæ & Daniæ Regum Oratores adfuisse, ut proinde, si Concilium aliquod universale, hoc maximè dicendum fuerit. In hoc ergo Concilio *c. 3.* quod incipit: *Excommunicamus.* Patres sic loquuntur: *Si verò dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesia terram suam purgare neglexerit*

glexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanum excommunicationis vinculo innodetur. Et ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ſignificetur hoc Summo Pontifici, ut ex tunc ipſe Vaſallos ab ejus fidelitate denuntiet abſolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, &c.

Hactenus Concilium, cujus ſententia eſt tam clara, ut planè nullam admittat exceptionem.

Et hæc quidem SS. Canonum teſtimonia ſunt, ex quibus, quæ Patrum fuerit ſententia, ſole clarius evadit, tantoque urgent efficaciùs, quòd Conventus ipſe Pariſienſis propoſitione tertiâ fateatur: *Apoſtolicæ poteſtatis uſum moderandum per Canones Spiritu DEI conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, Patrumq; terminos manere inconcuſſos, atq; id pertinere ad amplitudinem Sedis Apoſtolicæ, ut ſtatuta, & conſuetudines tantæ Sedis, & Eccleſiarum conſenſione firmata, ſtabilitatem obtineant.*

Hæc ſunt verba Pariſienſis declarationis. Si ergo debita ſacris Canonibus Sedique Apoſtolicæ reverentia poſtulat, ut ſemel ritè ſtatuta, ne quidem ab ipſo Pontifice Maximo refigantur, quantò magis Epiſcopos Pontifice inferiores obſtringent, ijsque neceſſitatem imponent nihil, quod illis adverſetur, docendi jubendique? Si ergo, quæ hactenus in medium produximus Decreta, ſunt Canonica, à SS. Patribus ſacrisque Concilijs facta, publico juri inſerta, uſu & approbatione non cujuscunque, ſed ſanctiſſimorum Patrum, & Doctorum, ùt poſteà dicemus, recepta, exemplis curſuque tot ſæculorum munita; oportebit utique doctrinam, quæ ab illis diſcedit, abluditque, ſuſpectam omnino reddi, & alienam à veritate. Nec, quid iſtis Canonibus opponi poſſit, videmus; niſi forſan dicas, à ſummis Pontificibus in cauſa propria editos, nec proinde mereri fidem indubitatam, nec in Gallijs admiſſos eſſe. Verùm hæc reſponſio nimis eſt imbecilla, ut tantis tantorumque Patrum auctoritatibus opponi queat, & in juris notiſſimum principium impingit. Utroque enim jure receptiſſimum eſt, quemlibet judicem, ſeu ordinarium ſeu delegatum cognoſcere & judicare poſſe, an ſua ſit jurisdictio. (*a*) Et ſi cognoverit ſuam eſſe eandem, valeat mandatis pœnalibus contra non obtemperantes defendere. (*b*) Quod veriſſimum ſaltem eſt in Principe ſupremo, nec alteri

(*a*) L. ſi quis ex aliena. 5. ff. de judicijs L. 2. ff. ſi quis in jus vocatus.
(*b*) L. 1. in pr. ff. ſi quis jus dicenti, &c.

subjecto, qualem esse Summum Pontificem alibi dicemus, & expressè ac ingenuè confessa est Synodus Sinuessana trecentorum Episcoporum in causa Marcellini Pontificis. *1. Tomo Concil.* & habetur. *c. nunc autem 7. dist. 21.* ubi: *Nullus tamen eorum proferre sententiam in eum ausus est, dum ei sæpissimè omnes perhiberent; Tuo ore judica causam tuam, non nostro judicio. Et iterum: Noli, ajunt, audire, nostro judicio; sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursus: Quoniam ex te, inquiunt, justificaberis aut ex ore tuo condemnaberis.* Et infrà: *Prima Sedes non judicabitur à quoquam. Videantur plures textus eadem distinct. & c. si Papa 6. quod est S. Bonifacij Archiepiscopi & Martyris dist. 40.* Et insigne exemplum est in Leone III. cujus permissu, immo jussu cùm in Ecclesiam S. Petri Italiæ Galliæque Prælati, & ipse Carolus M. convenissent de innocentia Pontificis, quam æmuli criminabantur, cognituri; unâ voce ab Episcopis conclamatum est; se Apostolicam Sedem, quæ est caput omnium DEI Ecclesiarum, judicare non audere, cùm ex antiquo more illa omnes judicet, & à nemine judicetur. (*a*)

Si ergo nemo alius est, qui Pontifici maximo jus dicat, de sua jurisdictione ipse cognoscet, & necessitas in propria causa judicandi, immo potiùs in causa Christi & Ecclesiæ, suspicione illum absolvet; nam, ùt diximus primâ conclusione, nulla est Pontifici in Principes, eorumque jura & dominia potestas, nisi cùm Ecclesiæ publica causa hoc remedium, & necessarium, & ultimum extorquet. Deinde si auctoritates, quas ex jure Canonico modò produximus, ideò suspectæ, quia ab ipsis Pontificibus in sua, ùt dicunt, causa; quis ergo, cum lis Pontifici movetur, decidet? Concilium Oecumenicum & Universale, quod tanto laborum & temporis impendio, tantisque principum impedimentis vix aliquando cogitur, ùt in Tridentino vidimus, & coacto tot exceptiones opponuntur? erunt ergo lites indecisæ, immortales; & si ad Concilium differantur, sine exitu discordiæ. Si Concilium Generale aliquod est, quo Pontifices etiam indirectè, & cùm ultima necessitas premit, prohibentur in Principes potestatem exercere, producatur in lucem; Si nullum produci potest, ùt planè non potest, non intelligimus, quâ auctoritate Conventus Parisiensis doctrinam à SS. Canonibus, Pontificibus, Concilijs toties & tam claré assertam respue-

(*a*) Vide Anastasium in Leone. Et Maymburgus in Historia Iconoclast. ad initium anni DCCC.

spuerit; immo propositionibus exadversò, & velut in contrariam aciem armatis impugnatum iverit: num ergo Pontifex M. non tantùm universali Concilio, sed etiam Parisiensi subest? & si non subest, cur ab isto judicatur, & canones à Romano Pontifice facti non evertuntur tantùm, sed tot tantisque cautelis, ne resurgant, curatur, ut credas Episcopos auctoritatem, quam Pontifici negant, sibi in Pontifices usurpâsse?

Quod si denique hæc omnia cessent, & Decreta Summorum Pontificum erroris aut dubiæ fidei postulentur, Concilia saltem, quæ allegavimus, superant exceptionem omnem, cùm & sint generalia, & partim in Gallijs habita, partim à Gallis magnâ veneratione culta, qualia sunt Lateranense, Lugdunense, Viennense, & Constantiense: ergo non poterant, nec debebant à Conventu Parisiensi, qui particularis est, nec paris cum Concilio Generali auctoritatis, litem & bellum pati, ab illis præsertim, qui tam copiosè tantoque apparatu observantiam Canonum profitentur, Summisque Pontificibus inculcant. Si Concilij Universalis, aut Papæ Decreta refigi possunt abolerique, hoc ab alijs Concilijs Universalibus, non privato Conventu præstari debuit.

§. XV.

Hæc ipsa SS. Pontificum auctoritas & potestas exemplis confirmata.

SUMMARIA.

1. *Exempla Childerici III. & Pipini Francorum Regum expensa.*
2. *Caroli M. Francorum Imperatoris.*
3. *Tria alia B. Gregorij M. & Concilij VIII. Toletani.*
4. *Berengarij Imperatoris, & Boleslai Poloniæ, & Philippi Francorum Regis.*

5. *Hungariæ Croatiæ Dalmatiæq;.*
6. *Henrici IV. Imperatoris, Regis Nordhanhumbrorum, Emmanuelis Comneni, & Friderici Ænobarbi Imperatorum.*
7. *Alfonsi Regis Lusitaniæ, Othonis IV. Friderici II. Alfonsi Regis Castellæ.*
8. *Philippi IV. Regis Francorum, Reipublicæ Venetæ, Joannæ Reginæ.*
9. *Joannis Albretani Regis Navarræ, Henrici & Elisabethæ Angliæ Regum, Cosmi Ducis Hetruriæ, & Henrici M. Francorum Regis.*

I.

HActenus Canones, Concilia, Patres; deinceps exempla omnium temporum producemus, quæ hanc in Ecclesia potestatem semper agnitam exercitamque fuisse ostendent; nec aliud Patres docuisse, quàm fecerint, adeò ut vel hos ignorantiæ damnare & impietatis oporteat, quantumvis pietate & sanctitate eximios; aut ingenuè fateri, doctrinam Parisijs nuper expositam, nihil habere cum illis commune, & eorum patrocinio destitui, quos maximè suos cupiunt; verbo, aliud Ecclesia sensit, fecitque, quàm isti doceant; quod res ipsa, quam aggredimur, ostendet.

Anno DCCLI. Jussu & auctoritate Zachariæ Pontificis Childericus III. ob inertiam regendique imperitiam Regno depositus, & Pipinus bello & potentiâ insignis in thronum provectus. Rem totam copiosè & eleganter describit Æmilius *in historia rerum Francic. & vita Childerici III. fol 46. Pipinus Burchardum Wirzburgensium Episcopum ad Zachariam Pontificem Max. Oratorem misit, ut Franci solverentur jurisjurandi religione, quâ se Childerico devinxerant. Is Romam profectus, ac ad Pontificem Max. admissus ita locutus est, &c.* Et infrà. Oratorem Gallum sic peroràsse scribit: *Tu autem Beatissime Pater sic apud animum tuum constitue, te uno ex edicto, solvendisq; jurisjurandi Religione Francis plus gloriæ inventurum, quàm ex impietate victa Martellus reportavit. Oratione Episcopi motus Zacharias initio minimè audebat tam magni momenti cogitationem suscipere, sed tandem Francos sacramento Regi Childerico dicto solvit.*

Idem

Idem habet Eginhardus *in vita Caroli M.* ab initio, ubi: *Gens*, inquit, *Merouingorum, de qua Franci Reges sibi creare soliti erant, usque in Hildericum Regem, qui jussu Stephani Romani Pontificis depositus ac detonsus, atque in Monasterium trusus est, durâsse putatur.* Et intrà: *Pipinus autem per auctoritatem Romani Pontificis ex Prafecto palatij Rex constitutus est.*

Rhegino *in Chronico*; *Jussit*, inquit, *Papa per auctoritatem Apostolicam Pipinum Regem creari, ne perturbaretur Christianitatis ordo.*

Otto Frisingensis *lib. 5. c. 22. Zacharias consultus respondit, & ipsius auctoritate Pipinus à Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, & alijs Regni Principibus in Regem eligitur.*

Fredegarius *ad annum DCCLI. fol. 161. Quo tempore unà cum consilio & consensu omnium Francorum missâ relatione à Sede Apostolica, auctoritate perceptâ, pracelsus Pipinus electione totius Francia in Sedem Regni sublimatur.*

Annales Francici à Pithæo editi: *Anno DCCLII. Zacharias Papa ex auctoritate Petri Apostoli mandat Populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regiâ utebatur, nominis quoque dignitate frueretur.*

Abbas Urspergensis *ad annum DCCXLIII.* circa finem: *Sic ergo Pipinus ex Prafecto palatij auctoritate Apostolicâ sublimatus, & unctus in sedem Regni, regnavit annis XV. absolutus per eundem Papam Stephanum à juramento, quod Regi Hilderico cum ceteris Regni primoribus fecerat.* Idem testantur expressis verbis Sabellicus *Enneade 8. lib. 8. fol. 301.* Robertus Gaguinus *in historia Francica lib. 3. fol. 45.* Platina *in Zacharia*, Spondanus *ad annum DCCLI.* Et denique habetur *in c. alius, causa 15. q. 6.*

Causa deferendi Pipino Regnum fuit, ùt diximus, tum ignavia Childerici Regis, tum necessitas eum Principem deferendi contra Longobardorum injurias, Italiæ Sedique Apostolicæ ejusq; ditionibus extrema minantium. Et planè summa beneficia sunt, quæ à Pipino Pontifices acceperunt. Nam Zachariâ è vivis sublato Stephanum III. per summos honores in Gallijs, quò velut ad sacram aram confugerat, excepit; Alpes cum exercitu transmisit, cæsis, qui transitum obsederant: Aistulphi Longobardorum Regis copias delevit: Regem, victoriæ certus, Ticini obsedit, & tandem ad conditiones compulit, ut videlicet, quæ ademerat Ecclesiæ, reddere, adjunctâ insuper Exarchiâ Ravennate, quam Pontifici dono dedit. Pipino vix Italiam egresso Aistulphus omnia ferro flammâque vastare, & copijs Romæ admotis Pontificem obsidere.

mino Jesu Christo traditâ obligavit & obtestatus est; ut nunquam de altera stirpe Regem super se præsumant aliquo modo constituere; quos & divina providentia ad sanctissimam & Apostolicam Sedem tuendam eligere dignata est, &c.

Abbas Urspergensis *ad annum DCCLIII. Francorum*, inquit, *Proceres unà cum populo auctoritate B. Petri Apostoli obligavit, & protestatus est eos, ut nunquam de alia stirpe Regem sibi præponerent, nisi ex eorum propagine, quos divina Providentia in defensionem Ecclesiæ est dignata sublimare, &c.*

Gaguinus *hist. Franc. lib. 3. fol. 45. Stephanus autem, ut Regi gratificaretur, Pipino benedixit, & posteritati ejus, atque qui temeritate aliquâ adversus Francos bella moverent, communione Christianâ interdixit, &c.*

Joannes Nauclerus *Volum. 3. Generat. 26.* ijsdem verbis rem describit. Videatur etiam Spondanus *ad annum DCCLIII.*

Circa utrumque hoc Zachariæ & Stephani factum observa: Scriptores, qui hæc referunt, esse omni exceptione majores, præsertim Eginhardum, qui Carolo M. à secretis fuit, nec unquam ab ejus latere discessit, multoque minùs ignorare potuit, quæ sub ejus oculis fiebant. Deinde Pontifices, qui Regnum Franciæ in Pipinum transtulêre, fuisse Sanctissimos, nec posse ullam arrogantiæ aut injustitiæ notam, aut suspicionem in illos cadere, multoque minùs ignorantiam divinæ & naturalis legis in re tanti momenti, quam nunquam attentâssent, nisi potestatis suæ certi. Zachariam inter Sanctos relatum esse, & annuâ memoriâ cultum testis est Anastasius in ejus vita, Baron. & Spondanus *ad annum DCCLII.* Ludovicus Morerus *in Dictionario Gallico de Stephano III.* Æmilius *in vita Pipini* prope initium idem testantur; nec verò hos Pontifices consilio tantùm, sed etiam jussu, & auctoritate Pipinum Regno admovisse, patet ex citatis auctoribus quorum verba tam sunt clara, ut adjungi nihil possit: sufficeret ergo, si omnia deessent, hoc exemplum ad ostendendum ijs, qui libero, nec occupato affectibus animo veritatem quærunt; quid tunc temporis Regnum & Ecclesia Gallicana senserit de Pontificia in Reges potestate, tunc inquam temporis, cùm viris, sanctitate, Zelo, & doctrinâ summis florebat.

II. Anno DCCLXXIV. Carolus M. expugnato Ticino, capto Desiderio Rege regnoque Longobardorum penitùs deleto, ab Hadriano Papa Romanorum Patricius jubetur teste Sigeberto *in Chronico ad hunc annum.* & habetur *in c. Hadrianus dist. 63. & c. seq.* Adelmus

dolmus *in annal. Franc. ad annum 801.* Fuit verò dignitas Patricialis amplissima, multoque major Consulatu, & Imperiali proxima, & illâ præditi, Patres vocabantur Imperatorum. *(a)*

Hadrianum verò, qui hanc dignitatem in Carolum contulit, quâ Occidentis Imperio aptabatur, fuisse notæ sanctitatis, testatur Spondanus *ad annum DCCLXXII.* ut adeò credi non possit, eum alienam potestatem involâsse, non suâ usum.

Anno DCCXXX. Gregorius II. Synodo Romam indictâ Leonem Isauricum, quòd Sacris imaginibus impiè juxtà & crudeliter bellum inferret: quòd S. Germanum Sede Patriarchali & vitâ expulisset: quòd Ecclesiam persequeretur, sanguine, cædibus Catholicorum omnia miscens: quòd calcato gentium jure Legatos Pontificis exilio proscripsisset: quòd denique animum obstinâsset hæresi toto Imperio sparsâ; has ob causas Leonem excommunicatione percellit, & ne illi Romæ, aut in Italia tributa pendantur, prohibet, adornatâque in Gallias Legatione, Carolo Martello periclitantem Ecclesiam commendat, & oblato consulatu ac Protectoris titulo, cum exercitu in Italiam vocat. *(b)* Et hic Gregorius II. in tabulas Sanctorum relatus annuâ celebritate colitur.

Anno DC. S. Gregorius Mediolanensibus concedit, ut extinctâ Regum Longobardorum stirpe, ejus civitatis Antistes coacto Provincialium Episcoporum Concilio Regem eligat, quem velit. *(c)*

Anno DXCIII. *Petentibus Francorum Regibus*, inquit Spondanus ad hunc annum, *Beatus Gregorius Magnus Monasterio Suessionensi S. Medardi in Gallia privilegium concedit, quo illud constituit caput Monasteriorum totius Galliæ, & nullius voluit ditioni subjici, præterquam Sedis Apostolicæ. Infine verò privilegij, Regibus, Antistitibus, judicibus, & alijs, quicunque hoc privilegium violare præsumerent, excommunicatio & dignitatis privatio denuntiatur.* Hæc Spondanus *ad annum DXCIII.* Initium hujus privilegij sic habet: *Pretiosissimis lapidibus in diademate Christi meritò renitentibq omnibus Sanctæ DEI Ecclesiæ membris Gregorius licet sancta Romanæ Sedis Pontificio sublimetur, humillimus tamen Servorum DEI servus, &c.* & infrà: *Si quis autem Regum,*

(a) Vide L. 3. & ultimam Cod. de Consul.
(b) V. Cedrenum anno 9. Leonis Isaurici. Zonaram in Leone. Maymburg. Hist. Iconoclast. ad annum DCCXXX. circa finem. Spondanum ad eundem annum.
(c) V. Sigon. de Regno Italiæ Ann. DCI. Spond. ad annum DC.

Regum, Antistitum, judicum hujus Apostolicæ auctoritatis & nostræ præceptionis Decreta violaverit, aut contradixerit, vel aliter ordinaverit, cujuscunque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur, &c. habetur hoc privilegium *lib. 2. epist. Indict. 11. epist. 38. nova edit:* Meminit ejusdem privilegij Gregorius VII. *lib. 8. epist. 2. & lib. 4. epist. 2. & 23.* Baronius *ad annum DXCIII. n. 85.* Illique posteà Theodoricus Rex Franc. alijque Episcopi subscripserunt; ut hîc iterum videas, quænam sederit Ecclesiæ Gallicanæ opinio de potestate Pontificia. Tanta verò fuit Beati Gregorij modestia & humilitas, tanta etiam doctrina, ut nihil minus cogitari possit, quàm aut quid Regibus debeatur, illum ignorâsse, aut contra istorum jura & Majestatem potestate suâ abusum.

Anno DCIII. ad Beatum Gregorium Magnum missa legatio à Francorum Regibus, quâ inter alia Legationis capita Ecclesijs S. Martini, Monasterio ancillarum DEI, & Xenodochio à Regina constructis privilegia petebantur, quæ à Beato Gregorio concessa, & adjuncta clausula: *Si quis verò Regum, Sacerdotum, judicum, Personarumq; secularium hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens contra eam venire tentaverit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, &c.* habetur hoc privilegium totum *lib. 11. epist. 10. indictione 6.* Circa quod & similia privilegia benè observat Spondan. *ad annum DXCIII. n. 3.* non fuisse Pontificum mentem, ob quamcunque privilegiorum violationem pœnam adeò gravem irrogare, sed tum demum, cùm violatores id in odium seu detestationem, Sedisque Apostolicæ contemptum obfirmato in eorum perniciem animo perpetrarent, ita ut non tam privilegiorum causa, quàm Romanæ Ecclesiæ, fideique Catholicæ ageretur.

Idem Beatus Gregorius, cùm Mauritius Imperator legem edidisset, quâ publicis rationibus & militiâ obligati prohibebantur Religionem ingredi: edictum Imperatorium correxit, ut videlicet rationibus liberi, & militiâ necdum expletâ, si tamen seriò constanterque mundo renuntiarent, admitti possent, sicque correctum Imperatoris diploma Episcopis observandum misit. (a)

Anno DCLIII. Celebratum est in Hispaniis Concilium Toletanum VIII. cui præter Abbates & absentium Vicarios interfuerunt Episcopi 52. præfuitque Orontius Emeritensis Metropolitanus:

Kk

(a) Vide lib. 1. epist. 11. Indict. 1. Baron. ad annum DXCIII. n. 22.

nus: in quo ſtatutum, ut defuncto Regi Pontifices Hiſpani, & Magnates ſucceſſorem eligerent, ſic habetur *in c. 10. ejusdem Concilij.* Præſcribere autem formam & ordinem eligendi Regem eſt maximè actus politicus, quem tamen ob maxima incommoda, quæ in electionibus contingebant, & quæ illo capitulo recenſentur, crediderunt Epiſcopi ab Eccleſiaſtica poteſtate exerceri potuiſſe.

Anno DCCC. Leo III. Pontifex Maximus ademptum Græcis Imperium in Carolum transfert.

Anno DCCCCIV. Joannes IX. Lambertum & Berengarium coactâ Romæ Synodo de Imperio contendentes audit, & causâ examinatâ Lamberto Imperium addicit, Berengario, quòd metu egiſſet, in ordinem redacto. *Vide c. 6. Synodi Ravennat. ſub Joanne IX.* Baronium & Spondanum *ad hunc annum.* Sigebertum *ad annum DCCCCIII.* ubi ſcribit, huic Synodo 73. Epiſcopos, interfuiſſe & Francorum Archiepiſcopos. Imperavit Lambertus *ad annum DCCCCX.* eique per inſidias ab Hugone Comite Mediolanenſi occiſo, Berengarius Anno DCCCCXV. ſuffectus, coronatusque à Joanne X. Pontifice Maximo, quòd contra Saracenos auxilio Chriſtianis fuiſſet; & ipſe à ſuis obtruncatus eſt ob evocatos in Italiam Hunnos contra Rodolfum electum Francorum Regem, à quo acie ſuperatus fuerat. (*a*)

Anno MLXXIX. Cùm Boleslaus Poloniæ Rex Beatum Staniſlaum Cracovienſem Epiſcopum ad aras cæcidiſſet, à Gregorio VII. Pontifice Maximo, re maturè agitatâ, diris percuſſus eſt, Regno omnique dignitate privatus: quam ſententiam Deus ipſe probavit Rege inſaniâ correpto, & à canibus lacerato. Vide Longinum *in Polonica Hiſtoria,* cujus inter alia hæc verba ſunt: *Tam lugubri, & crudeli in Sanctum DEI per Boleslaum Poloniæ Regem occiſione ad notitiam ſummi Pontificis perlatâ, Ipſe Pontifex maturâ deliberatione tempus terens, tandem generale interdictum in univerſam Gneſnenſem obſervari præcepit, Regem inſuper Boleslaum & Poloniæ Regnum omni honore dignitate & excellentiâ Regali privavit, & omnes Principes & ſubditos ab ejus ditione abſolvens obedientiam & ſubjectionem ſolitam exhibere vetuit.* Vide Baronium *ad annum MLXXIX. n. ultimo.* Idem fatetur in ſuo Dictionario Moretus *v. Pologne §. le gouvernement de Pologne.* Fuit verò Gregorius VII. Sanctitate

(*a*) V. Luitprandum lib. 2. c. 14. Sigonium de Regno Italiæ lib. 6. ad annum DCCCCXV. Spondanum ad eundem Annum.

ctitate & miraculis celeberrimus, inter quæ illud non ultimum, quòd post 500. ferme annos incorruptum ejus corpus duraverit: estque inter Sanctos relatus. Ejus in exilio morientis hæc ultima vox fuit: *Dilexi justitiam & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.* Vide Leonem Ostien: *lib. 3. c. 64.* Auctorem vitæ D. Anselmi Episcopi Lucensis, Ottonem Frising. Baronium & Spondanum *ad hunc annum.* Ludovicus Morerus *in suo dictionario Gallico,* quod Regi Christianissimo dedicavit, inter alia de Gregorio VII. sic loquitur: *Mortuus est Salerni non sine odore sanctitatis, habeturq; inter Pontifices, omnium, qui Ecclesiam gubernarunt, clarissimus.* Otto Frisingensis hoc elogio Gregorium ornat *lib. 6. c. 36. in fine. Porrò Gregorius Salerni manens appropinquante vocationis suæ tempore dixisse fertur: Dilexi justitiam & odi iniquitatem, propterea morior in exilio. Quia ergo in Principe suo Regnum ab Ecclesia præcisum graviter percussum fuit, Ecclesia quoque tanto pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui Zeli, & auctoritatis erat, orbata, dolorem non modicum habuit.*

Anno MLXXIX. Idem Gregorius VII. varijs Episcoporum Galliæ querelis contra Philippum Francorum Regem pulsatus, quòd sacerdotia pretio venderet, eandemque ob causam nollet Episcopum Matisconensem admittere, ad Rodericum Cabilonensem Episcopum, Regique præcharum scribit; *Moneat Regem tam turpi mercimonio quæstuq; absistat; Episcopo Matisconensi legitimè & Regio etiam nutu electo, negotium & moras ne faciat, alioquin censuris feriendum Regnoq; casurum:* Verba Pontificis sunt *lib. 1. epist. 35. Quod si facere noluerit, indubitanter noverit, nos hanc Ecclesiæ ruinam nequaquam diutiùs toleraturos, nam aut Rex ipse repudiato turpi Simoniacæ hæresis mercimonio idoneas ad sacrum regimen personas promoveri permittet, aut Franci pro certo, nisi fidem Christianam abjicere maluerint, generalis anathematis mucrone percussi illi ulterius obtemperare recusabunt, &c.*

Paruit Philippus monenti Gregorio, missisque Legatis in ejus se potestate futurum respondit. *Vide lib. 1. epist. 35.*

V. Anno M. Silvester II. Pontifex Maximus S. Stephano Hungariæ Duci jus & dignitatem Regiam concedit, & Hungariæ Ducatum Regni juribus donat. Auctor est Cartuitius Episcopus *in vita S. Stephani ad Colemannum Regem apud Surium die 20. Augusti,* qui inter alia: *Quarto à Patris obitu Stephanus Astricum Præsulem ad SS. Apostolorum limina misit petiturum, ut recens conversa Pannonia largam benedictio-*

nem impertiret, & ipsum Ducem Regio diademate cohonestaret, & ut eo fultus honore, qua Divina gratia adjutorio cœpisset, ea magis magisq; promovere posset.

Anno MLXXVI. Gregorius VII. per suos Legatos habitâ Synodo Salonæ in Dalmatia Demetrium Croatiæ, Dalmatiæque Ducem Regem coronat, juribus Regni Dalmatiæ concessis; & annuo tributo, quod Rex sponte obtulerat, accepto. Vide hujus rei monimentum *ex Vaticana Bibliotheca apud Baronium ad hunc annum n. 66.* Ad cujus finem Demetrius sic loquitur: *Ego Demetrius, DEI gratiâ, Apostolica Sedis dono Rex, ab hac hora, ut antea sancto Petro, & Domino meo Papa Gregorio, suisq; successoribus canonicè intrantibus ero fidelis, &c. Regnum autem, quod mihi per manum tuam Domine Gebizo (legatus erat Pontificis Gregorij) traditur, fideliter retinebo.* (a)

Anno DCCCXXXIII. Synodus Episcoporum Compendij habita, in qua Ludovico Pio Caroli M. filio Imperium ademptum, ejusque filio Lothario datum, quod ubi Gregorius IV. Papa intellexit, damnatis falsis criminationibus Galliæ Procerum, quibus legitimum Principem oneraverant, Decretum abrogationis rescidit. Testis est Æmilius *lib. 3. rerum Francic. in vita Ludovici Pij fol. 81.* ubi: *Lugduni Concilium Episcoporum, quos filij Reges contraxerant, habitum, Imperiumq; Patri abrogatum: quod Decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est, & audacia Archiepiscopi Lugdunensis multata, ex Sede enim dejectus est.* Vide etiam Spondanum *ad hunc annum.*

VI. Anno MLXXVI. Gregorius VII. Henricum IV. Germanniæ Regem in Synodo Romana, quòd Sacerdotia, & Ecclesiasticas dignitates mercatui exponeret, quòd subditorum facultates prædaretur: quòd appellationes ad sedem Apostolicam impediret; quòd habito Wormatiæ Conventu ausus esset in Gregorium sententiam dicere, eumque Papatu exuere: & denique ob alia multa flagitia excommunicat, Regnoque indignum pronuntiat, & subditos juramento liberat: sententia sic habet. *Beate Petre Apostolorum Princeps inclina, quæsumus, pias aures tuas nobis, & audi me servum tuum, quem ab infantia nutristi, & usque ad hunc diem de manu iniquorum liberâsti, qui me pro tua fidelitate oderunt, & odiunt, &c. Hâc itaque fiduciâ fretus pro Ecclesiæ tua honore & defensione ex parte omnipotentis DEI Patris & Filij & Spiritûs Sancti per tuam potestatem & auctoritatem Henrico Regi, qui contra*

(a) Vide etiam Spondanum ad hunc annum.

contra tuam Ecclesiam inauditâ superbiâ insurrexit, totius Regni Teutonicorum & Italiæ gubernaculo contradico, & omnes Christianos à vinculo juramenti, quod sibi fecêre & faciunt, absolvo, & nullus ei sicut Regi serviat, interdico. Nec omisit Gregorius dictæ in Henricum sententiæ omnes Principes Germaniæ admonere: à quibus Conventu Triburiam indicto, de alio Rege consultatum. Venêre ab Henrico Legati, præterita excusantes, & in futurum omnia spondentes: quibus teste Lamberto Schafnaburgensi istorum temporum scriptore, Monacho Hirsfeldensi à Principibus in hæc verba responsum: *Cùm ab Ecclesiæ corpore propter flagitia sua Apostolici anathematis mucrone præcisus sit Imperator, & ei communicare sine fidei jactura non possimus, cùm fidem nostram multis apud DEUM Sacramentis implicitam Romanus Pontifex Apostolicâ auctoritate explicuerit, extrema profectò dementia esset, divinitus oblatam salutis occasionem non obvijs manibus excipere; quapropter immobiliter animo fixum tenemus, ut absque ulla dilatione virum nobis provideamus, qui præcedat nos, & prælietur bellum Domini ad expugnandam & destruendam omnem cujuscunque hominis altitudinem elevantem, & extollentem se adversùs justitiam & sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritatem.*

Henricum posteà genio suo & flagitijs redditum, Germaniæ Proceres in ordinem tandem redigunt, & Rudolfum Sueviæ Ducem Regem appellant. Huic à Gregorio diadema missum cum inscriptione: *Petra dedit Petro: Petrus diadema Rudolfo. Vide lib. 4. Epist. 3. quæ habentur tomo 3. Concilior. ante Concil. Roman. 1.* Lambertum Schafnaburgensem ad hunc annum, Abbatem Urspergensem ad annum MLXXV. qui ultimus recitat epistolam Gregorij VII. ubi inter alia: *Post datam reconciliationem, solam,* inquit, *ei communionem reddidi, non tamen in Regno, à quo eum in Romana Synodo deposueram, restauravi. Episcopi verò & Principes Ultramontani audientes illum non servare, quod mihi promiserat, quasi desperati de eo, sine consilio meo elegerunt sibi Rudolfum in Regem.* Vide Spondanum ad hunc annum.

Anno DCCCVIII. Rex Nordhanhumbrorum à suis Regno pulsus, auctoritate Leonis III. & potentiâ Caroli M. solio restituitur: testis Aimoinus, vel potiùs Adelmus *in annalibus Regum Franciæ,* ubi: *Interea*, inquit, *Rex Nordhanhumbrorum reductus est in Regnum suum, & Legati Imperatoris atque Pontificis reversi sunt.*

Anno MCLXVI. Cum Fridericus Aenobarbus in Italiam cum exercitu movisset, incendijs & rapinis omnia vastaret, Gui-

donem Antipapam Alexandro III. opponeret, armisque muniret; adsunt Constantinopoli ab Emmanuele Comneno Imperatore Legati, unionem cum Ecclesia Romana, ingentemque vim auri, & auxiliorum spondente, si Pontifex Maximus Imperium Occidentis Græco restitueret. Adi ipsius Alexandri acta ab auctore illius temporis edita apud Baronium *ad hunc annum. n. 17.*

Idem testantur Blondus *Decade 2. lib. 5.* Nauclerus *in Chronico volum. 3. generat. 39.* Platina *in Alex. III.* Spondanus *ad hunc annum.* Repetijt Legationem & munera Comnenus iterum pro Imperio supplex Anno MCLXX. Sed re infectâ munera cum Legatis à Pontifice remissa. Vide Spondanum *ad hunc annum:* & acta ipsius Alexandri, quæ inter alia hæc habent: *Intereà Emmanuel Magnus Constantinopolitanus Imperator, cùm videret Fridericum Ecclesiam Romanam, & Alexandrum Papam vehementer cum Schismaticis impugnare, & persequi, misit Imperij Apocrysarium cum immensa multitudine pecuniarum ad præsentiam ipsius loquentem hæc verba: Dominus Imperator, cùm videat Fridericum Imperatorem Romanæ Ecclesiæ advocatum acrem esse illius impugnatorem, & persecutorem, magis vult eidem Ecclesiæ servire atque succurrere: unde rogat & postulat, quatenus prædicta Ecclesia adversario Imperij coronâ jam privato sibi eam, prout ratio est & justitia exigit, restitueret, &c.*

Anno MCLXVIII. Idem Alexander III. Fridericum Ænobarbum pertinacissimo schismate belloque, Italiæ, Ecclesiæ, Pontifici omnibus infestum, sacris & Imperio interdicit. Testis est Joannes Saresberiensis Episcopus Carnotensis & B. Thomæ Martyri amicitiâ conjunctissimus, qui *lib. 2. epist. 84.* quam dedit ad Joannem Cantiæ Subpriorem, hæc scribit: *Cùm enim Romanus Pontifex per patientiam Teutonicum Tyrannum diutiùs exspectâsset, ut vel sic provocaretur ad pœnitentiam, & ille abutens patientiâ ejus peccata peccatis adderet, Vicarius Petri à Domino constitutus super gentes & super Regna, Italos & omnes qui ei ex causa Imperij jurisjurandi religione tenebantur adstricti, à fidelitate ejus absolvit, abstulit ei etiam Regiam dignitatem, & inhibuit auctoritate DEI, ne vires ullas in bellis habeat, aut aliquam victoriam consequatur, &c.*

Vide Spondanum & Morerum *in vita Alexandri.* Fridericus tandem infortunijs fractus, tædioque obstinati schismatis ad decem & octo annos producti, pacem cum Alexandro Venetijs init, transmissoque mari contra infideles, ingentibus prælijs & victorijs functus, dum in Cydno amne lavat, infelici casu aquis præfocatur.

VII.

VII. Anno MCLXXIX. Alfonsus I. Dux Portugalliæ ab eodem Alexandro III. ob res adversùs Arabes præclarè gestas jura & titulum Regis accipit, & annuum censum Romanæ Ecclesiæ statuit. Vide Spondanum & Baronium *ad hunc annum*, qui ultimus recitat Innocentij III. epistolam ad Sancium Regem Portugalliæ in hæc verba: *Innocentius, &c. Nos attendentes tuam personam ornatam prudentiâ, justitiâ præditam, atque ad Regni gubernationem idoneam, eam sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & Regnum Portugallense cum integritate honoris, Regni, & dignitate, quæ ad Reges pertinet, necnon & alia loca, quæ de Saracenorum manibus eripueris, in quibus jus sibi non possunt Christiani Principes circumpositi vendicare, ad exemplar Alexandri Papæ, qui hæc avo tuo per privilegij paginam concessisse dignoscitur, tuæ sublimitati concedimus & auctoritate Apostolicâ confirmamus, & hæc ipsa hæredibus tuis duximus concedenda, eosq; super ijs, quæ concessa sunt, pro injuncto nobis Apostolatûs officio defendemus.* V. Innocent. *lib. 1. epist. 144. & 151.*

Anno MCCX. Otto IV. Imperator, cùm Friderico juniori Regi Neapolitano, totique Italiæ bellum inferret, nec à Pontifice admonitus cœptis absisteret, ab Innocentio III. anathemate perstringitur, Imperio arcetur, permissuque Pontificis idem Fridericus Henrici V. Imperatoris filius à Germaniæ Principibus throno imponitur. Urspergensis *in Chronico*, Nauclerus, Spondanus, & Bzov. *ad hunc annum.* Verba Abbatis Urspergensis sunt: *Sanè ne tanta turbatio fieret in Ecclesijs & populo Christiano, voluit Dominus Papa sustinere omne damnum, quod sibi Imperator in terris Ecclesiæ Romanæ intulisset, aut inferret, hanc formam compositionis, cùm recusâsset Imperator admittere, Dominus Papa tanquam vir animosus & confidens in Domino tria ardua negotia simul explere disposuit. Anno enim Domini MCCXII. laboravit super depositione Ottonis Imperatoris, quod fuit arduum negotium, &c.*

Anno MCCXXXIX. Gregorius IX. Fridericum II. Imperio & sacris interdicit. Idem posteà solemni ritu in Concilio Generali Lugduni Anno MCCXLV. ab Innocentio IV. repetitum. V. Blondum, Platinam, Spondanum, *ad hunc annum*, ubi: *Inter Gregorium*, inquit, *Pontificem & Fridericum Imperatorem publicatur toto Orbe dissidium, & diverso utriusq; diplomate excommunicatur Fridericus, & Imperio privatus declaratur. Scriptorum fides in tanto animorum motu vacillat, pluribus tamen & æquioribus Fridericum summæ ingratitudinis, in Ecclesiam Romanam impietatis, multorumq; scelerum damnantibus.*

Anno

Anno MCCLXXIII. *Gregorius*, inquit Spondanus, *mandat Principibus Germanis, ut tandem Imperatorem creent, nisi velint, aliquem à se imponi. Convenientes igitur Francofurti primùm Ottocaro Regi Bohemiæ Imperium deferunt, sed recusante eo, consensum est in Rudolfum Comitem Habsburgensem armis & consilio potentem.*

Morerus *in vita Rudolfi* confirmatam fuiſſe à Gregorio X. electionem Rudolfi Habsburgenſis teſtatur. Operâ ergo Sanctiſſimi & miraculis clariſſimi Pontificis in domum Auſtriacam devenit Imperium pietate Rudolfi partum, pietate productum, pietate, quod omnes boni ſperant, optantque duraturum. Scribit idem Morerus, Rudolfum magnâ vi auri acceptâ Italiæ, quæ Imperio adhuc ſerviebat, libertatem dediſſe. Auctor paralipomenon ad Chronicum Urſpergenſis: *Anno,* inquit, *Domini MCCLXXXIII. Rudolfus Comes Habsburgensis Landgravius Alsatiæ post longam vacationem Imperij & civilia bella, communi voto principum electus in Imperatorem Germaniæ & Romanorum, à Papa confirmatus fuit, &c.*

Platina *in Gregorio X. Gregorius*, inquit, *iter in Italiam faciens absoluto Lugdunensi Concilio obviàm habuit Alfonsum Castellæ Regem conquerentem, quòd Imperium Rodulfo mandâsset, verùm acceptâ Pontificis satisfactione jus omne suum Rodulfo concessit.*

Meminit ejusdem Alfonſi Imperium à Pontifice poſtulantis Mariana *lib.13. c.ult.* ubi Alfonſum in conſeſſu procerum ſic loquentem inducit: *Nunc filio in patria relicto, geminæ jam prolis patre, Imperium te auspice atque adjutore Gregori Pontifex maxime capessemus, inane quidem & sine proventu nomen, sed publicum Hispaniæ decus respicere, nostramq; ignominiam depellere cogimur, quod utinam sine armis præstare possimus, alioquin quodcunque periculum retinendi honoris studio subire est animus.*

VIII. Anno MCCCVII. Interfecto Alberto Imperatore Philippus IV. Galliæ Rex cognomento pulcher, collatis cum Senatu capitibus, ſolemni ad Clementem V. Legatione tunc in Gallijs agentem, Imperium ſibi, vel Carolo fratri ſuo petit: Sic enim à Francis in Germanos dilapſum Imperium ad Francos rediturum: inter alias rationes hæc etiam producta: *Cui enim,* inquiebat Rex, *fiat injuria, si vacantis Imperij conditio permutetur? Idem fecerunt olim Pontifices alij.* Sed Clemens Philippi potentiam veritus, ſi Imperio augeretur; & iram ſi offenderet; deliberaturum ſe dixit: clam interim monet Electores, qui Comitem Lucemburgenſem Henricum

cum VII. Imperatorem dicunt: electio à Senatu confirmata. Rem accuratè scribit Conradus Vecerius *in lib. de gestis Henrici VII.* Bzovius *ad hunc annum n. 6.* Æmilius *in Philippo pulchro*, qui tantùm electionis confirmatæ à Pontifice meminit.

Agnovit ergo Galliæ Rex, regiusque senatus, esse aliquam Pontifici in Reges & Imperatores potestatem, quam implorarent.

Anno MCCCX. Clemens Papa V. Venetos, quòd occupassent Ferrariam, sacris interdicit, eorumque bona ubique terrarum primò occupanti exponit, excitatis etiam in eos sacri belli militibus. A quibus victi Veneti veniam Avenione deprecantur per Franciscum Dandalum ad pedes Pontificis ad hoc prostratum. Spondanus *ad hunc annum*. Sabellicus *Ennead 9. lib. 8.* Bzovius *ad annum MCCCIX.* Platina *in vita Clementis V.* Quo teste, Galli præsertim hanc sententiam Clementis non tantùm non improbârunt, sed etiam impigrè sunt executi: sic enim Platina *in vita Clementis* prope initium scribit: *Quamobrem Gens ipsa* (Veneti) *mercatura admodùm dedita, in Anglia & in Gallia maxima incommoda perpessa est.*

Anno MCCCCXX. Martinus V. in Joannam Reginam Neapolitanam armat Sfortiæ Ducem, transfertque jus Regni in Ludovicum III. Andium Ducem. Spondanus & Pandulphus *ad hunc annum*

IX. Anno MDXII. Julius II. excommunicat Joannem Albretanum, ejusque Regnum primò occupanti donat, quòd Alfonso Ferrariæ Duci & Ludovico XII. Regi Galliæ opem tulisset. Hæc origo Navarrici Regni ad Ferdinandum V. Aragoniæ Regem & Hispanos delati. Joanna Albreta Navarræ Regina odio Pontificis, & Hispanorum, Catholicam Religionem ejurat, vocatis qui Henricum Borbonium unicum filium Calvinismo erudirent. Ab hoc in Reges Galliæ provinciæ aliquot Navarrici Principatus derivatæ. Negant quàm plurimi à Julio II. jure id factum. Vide Spondanum *ad annum MDXII.* & libellum Gallicum, cui titulus, *Interests des Princes fol. 62.*

Anno MDXXXIV. Clemens VII. in Henricum Angliæ Regem diras pronuntiat, & Regnum abrogat, quòd Catharinam legitimam uxorem repulisset, Bolenâ in thalamum admissâ: quòd Cardinalem Roffensem, & Morum primæ venerationis capita præcidisset; quòd innocentium sanguine Angliam inundâsset, non

alterius culpæ quàm Religionis Catholicæ reos: quòd cœnobia, Religiosos, Ecclesias omnes igne ferro, spolijsque fœdasset: quòd postremò D. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem tot annos jam vitâ functum, & miraculis clarum in jus citâslet, sacrosque cineres in aquas sparsisset. Sunt, qui Pontificem arguant anathematis præcipitati nuntio post biduum apparente, qui litteras obsequij plenas à Rege deferebat. Sed plus satis expectatum; nec priùs ad extrema deventum esse, quàm spe omni consumptâ, scribit Palavicinus *in hist. Conc. Trid. lib. 4. cap 7. & lib. 3 cap. 15.* Vide Morer. *in vita Henrici VIII.*

Anno MDLXIII. Inter alia documenta, quibus Vicecomitem suum in Hispaniam nuntium Pius IV. instruxit, illud etiam à Palavicino *lib. 24. Hist. Concil. Trid. c. 1. n. 3.* Regem doceret de affixo libello, quo Regina Navarræ in jus vocabatur, sex mensium spatio ad se purgandum concesso, quo elapso eam regno privatum iri.

Anno MDLXIX. Pius V. Elisabetham Reginam execratus, diris perstringit, Regnumque Angliæ proscribit. Spondanus *ad hunc annum.* Eadem proscriptio à Sixto Pontifice Maximo repetita, de qua vide Thuanum *lib. 89. ad annum MDLXXXVII.*

Anno MDLXX. Idem Pius V. Cosmum Mediceum Ducem Florentiæ, Magni Ducis Hetruriæ titulo honorat, non sine aliqua aliorum Principum obtrectatione. Spondanus *ad hunc annum.*

Anno MDLXXXV. *Sixtus V. Pontifex Maximus Henricum Navarra (posteà magnum Galliarum Regem) hæreticum declarat, & Galliæ Regno inhabilem.* Verba sunt Spondani *ad hunc annum*, qui subdit: *Hinc verò gravissimum ortum est bellum, & inaudita rerum confusio, atq; animorum discissio secuta, quæ nobilissimum ac Christianissimum Regnum haud dubiè in extremam perniciem deduxissent, nisi idem ipse, à quo destructio timebatur, potenti tandem manu restitutionem operatus esset.*

Anno MDXCI. *Gregorius XIV. Eundem*, inquit Spondanus, *Henricum Regio nomine indignum pronuntiat, & adversùs eum in Gallias exercitum mittit.*

Anno MDXCIII. *Confœderati Galliæ*, inquit Spondanus, *occasione potestatis sibi à Clemente Pontifice factæ eligendi Regis, qui Catholicus esset, comitia Parisijs celebrant, sed ingenti confusione, cùm plurimi exteri promoveri cuperent: quando & felix ille illuxit dies, quo Henricus divinitus illustratus, & rationibus Catholicorum apprimè imbutus, abjuratâ hæresi Religionem avitam am-*

amplexus est, misitq; Romam Ducem Nivernensem, qui absolutionem à Clemente VIII. impetraret. Vide etiam Thuanum *lib. 106.*

Hactenus pauca ex plurimis exempla defloravimus, quibus omnium propè à Gregorio Magno sæculorum decursu, usúque probatum est, etiam Regnis, Imperijsque Summos Pontifices, cùm Religio id posceret, legem dedisse juxta illud *Jeremiæ 1. Ne formides à facie eorum, ego quippe dedi te in civitatem munitam & in columnam ferream super omnem terram Regibus Juda, Principibus ejus, & sacerdotibus & Populo terræ: & bellabunt adversùm te, & non prævalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te: Ecce constitui te hodie super gentes & super Regna, ut evellas & destruas, & disperdas, & dissipes & ædifices, & plantes.* Et quamvis aut imprudentiâ, aut abusu peccatum aliquando sit; id tamen omni humanæ potentiæ commune est, quam si propterea proscriptam velis, quia excessit, quam nobis reperies à culpa immunem? Oportebit ergo omnem tolli potestatem, pejori, quàm sit malum, remedio. Et si Pontificum, qui hac in Reges usi sunt auctoritate, Sanctitatem consideres & doctrinam (quales sunt Gregorius Magnus, Zacharias I. Stephanus III. Gregorius II. Gregorius X. Leo III. Pius V. omnes inter Sanctos Beatósve relati) negari haud potest, noluisse eos aliena invadere, suis tantùm juribus contentos armatosque. Nunc ab exemplis ad testes procedamus.

§. XVI.

Testes pro eadem Sententia.

Summarium Unicum.

Sententiæ SS. Gregorij Magni, Thomæ Doctoris Angelici, Bonaventuræ Seraphici, S. Antonini, Joannis Gersonis, Doctoris Christianissimi Petri Blesensis, S. Petri Venerabilis Abbatis Cluniacensis, S. Bernardi, Cleri Gallicani, aliorumq; Doctorum remissivè.

Primus testis S. Gregorius M.

Beati Gregorij Magni quanta fuerit modestia, Regumque veneratio, orbe toto notissimum est, ut proinde nihil minùs credi possit, quàm voluisse tantâ moderatione Pontificem egredi terminos potestatis à DEO sibi traditæ. Et hic tamen in privilegijs Monasterii Suessionensi S. Medardi & Ecclesiæ S. Martini concessis, non dubitavit Reges privilegiorum invasores coërcere, & Regnis interdicere, ùt supra ostendimus, nec libet repetere. Videatur interim Gregorius VII. *lib. 8. Epist. 21. quæ habetur* in tomis Conciliorum *tomo 3. p. 2.*

Secundus testis S. Thomas Doct. Angelicus.

Multa sunt, quæ D. Thomæ doctrinam, apud Gallos præsertim, omni exceptione majorem reddant: quòd è cœlo potiùs quàm litteris, & studio quæsita: quòd summæ humilitati & modestiæ conjuncta: quòd Parisijs ab eodem S. Doctore diu magnoque cum plausu audita & excepta: quòd in omnibus scholis, Universitatibus, omniumque Doctorum assensu præcipuâ veneratione, & ante alias culta: quodque majus est, ipsius Christi Domini oraculo sacrata: quòd non à doctissimo tantùm, sed etiam sanctissimo calamo profecta, adeò ut ad maximas dignitates summoque merito vocatus, eâdem constantiâ oblatas spreverit, quâ alij non oblatas ambiunt: quòd denique Gallias adeò dilexerit, ut illic & cathedram vivus, & tumbam mortuus legerit. Hæc omnia liberum affectibus animum convincunt, nihil ab illo præmij, aut adulandi causâ, nec partium studio scriptum esse, sed veritatis tantùm. Et ne fortè quis dicat, Beatum istum scholis, & solitudini addictum aularum jura & Principum ignorâsse, exstant accuratissimi libri de Regimine Principis ab eodem conscripti, in quibus adeò Principum arcana, artesq; regnandi complexus est, ut possis dicere nihil exquisitius, regnisq; moderandis aptius ab alio dici potuisse, qui in senatu, aulisque consenuisset. Meritò proinde Urbanus V. in Bulla LAUDABILIS DEUS ad Tolosanam Academiam scribens, *Ut D. Tho-*

Thomæ doctrinam tanquam veridicam & Catholicam sectetur, totisq; viribus promovere studeat, injungit. Et Joannes Baptista Gonetus in præludijs Tomi 1. testatur, *Burdigalensem, & Avenionensem in Gallijs cathedras D Thomæ doctrinam ex professo & juramento tueri.*

Audiamus ergo, quid S. Doctor senserit, scripseritque.

Sic ergo *2. 2. q. 12. a. 2. in corpore* loquitur: *Ad Ecclesiam non pertinet punire infidelitatem in illis, qui nunquam fidem susceperunt, sed infidelitatem illorum, qui fidem susceperunt, potest sententialiter punire, & convenienter in hoc puniuntur, quòd subditis fidelibus dominari non possint. Hoc enim vergere posset in magnam fidei corruptionem, quia homo Apostata pravo corde machinatur malum, & jurgia seminat, intendens homines separare à fide. Et ideò quàm citò aliquis per sententiam denuntiatur excommunicatus propter Apostasiam à fide, ipso facto ejus subditi sunt absoluti à Dominio ejus & juramento fidelitatis, quo ei tenebantur.*

Et eodem articulo ad I. *Dicendum quòd illo tempore* (Juliano imperante) *Ecclesia in sui novitate nondum habebat potestatem terrenos Principes compescendi, & ideò toleravit fideles Juliano Apostatæ obedire in his, quæ nondum erant contra fidem, ut majus periculum fidei vitaretur.* Et 2. 2. q. 60. a. 6. ad 3. *Dicendum, quòd potestas sæcularis subditur spirituali, sicut corpus animæ. Et ideò non est usurpatum judicium, si spiritualis Prælatus se intromittat de temporalibus, quantùm ad ea, in quibus subditur ei sæcularis potestas, vel quæ ei à sæculari potestate relinquuntur.*

Idem docet *in secundum sententiarum distinctione 44. q. 9. a. 2. & in 1. ad Corinth. c. 11. lect. 2. & in epist. ad Philipp. circa finem.*

Et opusculo *20. de Regimine Princip. lib. 3. cap. 10. Propter quod oportet dicere, in summo Pontifice esse plenitudinem omnium gratiarum, &c. Quod si dicatur ad solam referri spiritualem potestatem, hoc esse non potest, quia corporale & temporale ex spirituali, & perpetuo dependet, sicut corporis operatio ex virtute animæ. Sicut ergo corpus per animam habet esse, virtutem & operationem, ita & temporalis jurisdictio Principum per spiritualem Petri & Successorum ejus, cujus quidem argumentum assumi potest per ea, quæ invenimus in actis, & gestis Summorum Pontificum & Imperatorum, &c.* Et *c. 17. eodem lib. quòd vide.* Et *c. 19. Et tunc,* inquit, *diversificatus est modus Imperij, quia usque ad tempora Caroli in Constantinopoli in eligendo servabatur modus antiquus, aliquando enim assumebantur de eodem genere, aliquando aliunde, aliquando per Principem fiebat electio, aliquando per exercitum: sed instituto Carolo cessavit electio, & per successionem assumebantur de*

eodem genere, ut semper primogenitus esset Imperator, & hoc duravit usque ad septimam generationem, quâ etiam deficiente tempore Ludovici, cùm Ecclesia vexaretur ab iniquis Romanis, advocatus est Otto I. Dux Saxonum in Ecclesiæ subsidium, liberatâque Ecclesiâ à vexatione Longobardorum, & impiorum Romanorum, ac Berengarij Tyranni, in Imperatorem coronatur à Leone VII. genere Alemanno, qui & Imperium tenuit, usque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus est Otto. Et ex tunc, ùt historiæ tradunt, per Gregorium V. genere similiter Theutonicum provisa est electio, ut videlicet per septem Principes Alemanniæ fiat, &c. & tamdiu durabit, quantùm Romana Ecclesia, quæ supremum gradum in Principatu tenet, Christi fidelibus expediens judicaverit, in quo casu, ùt ex Verbis Domini est manifestum, videlicet pro bono statu universalis Ecclesiæ videtur Vicarius Christi habere plenitudinem potestatis, cui competit dicta provisio ex triplici genere, &c. Pergit S. Doctor ex professo id probare, quem vide.

Tertius testis S. Bonaventura Doct. Seraphic.

ET hunc Doctorem cum admiratione plausuq; Gallia docentem audivit, quando Parisijs Theologiam publicè legit, dictavitq;. Tanta integritatis illi & innocentiæ apud omnes æstimatio, ut ejus arbitrio Pontificis Maximi electio permitteretur, elegitque Gregorium X. à quo purpuratis adscriptus. Lugduni mortuus conditusque, ubi illius sacrum caput summâ veneratione colitur, reliquo corpore ab hæreticis in aquas sparso; ut adeò hujus sancti Patris sententia & doctrina, Gallis oraculum esse debeat, apud quos, & cathedram, & tumbam, & aras delegit, præsertim ob excellentissimam in rebus theologicis sapientiam, paremque sanctitatem ab omni fuco, & adulatione alienissimam. Sic ergo loquitur *Libro de Ecclesiastica Hierarchia p. 2. c. 1. Tomo 7. operum. Patet igitur, quod dignitas Clericalis, quæ in sua radice considerata est penitùs spiritualis, meritò est consona Ordini Dominationis, quæ sic præcedit alios inferiores ordines, quòd illos illuminat, perficit, purgat, & tamen ab illis non illuminatur, nec perficitur, nec purgatur: quia sicut spiritus dignitate & officio præcellit corpus, sic potestas spiritualis dignior est, quàm sæcularis, & ideò bene sortitur nomen Dominationis. Unde Regalis potestas subjacet potestati & auctoritati spirituali, sicut in 1. Canonica Petri dicitur: Vos estis gens sancta, Regale sacerdotium, &c. Nam temporale Regnum velut quoddam adjectum subjacet Sacerdotio*

tio in novo testamento, sed in veteri testamento Sacerdotium subfuit Regno, unde dicitur in exodo: Elegi Vos in populum peculiarem, in sacerdotale Regnum, &c. ubi Regnum ponitur substantivè, sed Sacerdotium adjectivè, & ideò Reges tunc poterant amovere sacerdotes summos ab officio, sicut Salomon amovit Abiathar. 3. Reg. 2. Jam verò possunt sacerdotes & Pontifices ex causa amovere Reges & deponere Imperatores, sicut sæpiùs accidit, & visum est, quando scilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ necessitas sic requirit. Summus verò Pontifex, penès quem prima in terris residet auctoritas, non à Rege, non à Principe sæculari, non ab homine judicatur, sed solus DEI judicio reservatur; spiritualis enim homo judicat omnia, & à nemine nisi à solo DEO judicatur. 1. Corinth. 2. sed ut possint tales personæ liberiùs spiritualibus vacare, ut nunc per verbi vitæ prædicationem, nunc verò per Sacramentorum ministrationem populum sibi subditum ad DEIformem similitudinem reformare, necesse fuit alios assumere in partem sollicitudinis, qui in diversis negotijs & causis eis assisterent, & onus eorum supportarent. Temporalia enim spiritualibus sunt annexa, & de facili spirituale officium impedirent, nisi causas & lites ex temporalibus orientes, aliqui per justitiam deciderent & definirent. Ideò dixit Jetro ad Moysen: Ultra vires est negotium, solus sustinere non poteris. Esto tu populo in his, quæ ad DEUM pertinent, ut referas, quæ dicunt ad DEUM, ostendasq́; ceremonias, & ritum colendi Deum, viámque, per quam ingredi debeant, & opus quod facere debeant. Provide ergo viros potentes & timentes DEUM, in quibus sit veritas, & oderint avaritiam, & constitue ex eis, qui judicent populum in omni tempore, leviusq́; tibi sit partito in alios onere. Exodi 18. v. 6. Et tales sunt Decani, Præpositi, Archidiaconi & quicunque judices sive ordinarij sive delegati, qui lites sopiunt & decidentes causas discordes ad concordiam revocant, & reducunt, & tales sua officia providè & viriliter exequentes conformitatem habent cum ordine Virtutum, qui sequitur ordinem Dominationum, nam sine virtute non potest tale expediri officium. Idem Seraphicus *in 4. distinct. 37. in expositione textûs dub. 4. Dicendum est,* inquit, *quòd uterq́; gladius, ut dicit Bernardus, est Ecclesiæ, sed differenter: qui est spiritualis, extrahendus est manu Ecclesiæ, sed materialis non manu, sed tantùm nutu, &c.*

Quartus testis S. Antoninus.

HIc notissimæ Sanctitatis, doctrinæque *p. 3. Summæ tit. 22. c. 5. §. 13. Imperator,* inquit, *est minister Papæ, eo ipso quòd est minister DEI,*

cujus

cujus vices gerit, juxta Apostolum ad Rom. 13. Est autem Principalis agentis eligere ministros & instrumenta ad suum finem, unde puto, quòd Papa cùm universos fideles in præsenti Ecclesia ad pacem habeat ordinare, & ad spiritalem finem consequendum dirigere & destinare, justâ causâ & rationabili existente per se ipsum possit Imperatorem eligere, aut propter eligentium negligentiam, vel discordiam, aut propter populi Christiani, & pacis providentiam, aut propter coërcendam hæreticorum & paganorum audaciam & potentiam. Posse enim Papa fulcitum debet esse veritate, justitiâ & æquitate: non enim potest adversùs veritatem &c. & infrà: *Potuit etiam Papa Electores Imperatoris instituere, & institutos mutare ex causa rationabili: sicut etiam Imperatorem electum potest non confirmare, & confirmatum deponere, &c. &c.* Et infrà: *Item Papa posset providere de Imperatore per hæreditariam successionem, quando videret populo Christiano pacem dari magis per hæreditariam successionem Imperij. &c.*

Quintus testis Joannes Gerson.

FLoruit Joannes Gerson circa annum MCCCCXII. Doctor, & Cancellarius Universitatis Parisiensis, cujus sapientia, & libertas admirationi fuit & venerationi Concilio Constantiensi, inter primos, magisque conspicuos Galliæ Doctores habitus. Hic ergo *p. 4. sermone de pace & unitate Græcorum consideratione. 5. Homines,* inquit, *per hoc, quòd unicum principale caput habent ad tenendos ipsos tam in bonitate voluntatis, quam bonitate morali & spirituali, convenientiùs, & diviniùs se hoc modo in unitate tenent. Nec est ullo modo in præjudicium cujuscunque dominij temporalis vel spiritualis, sive Regum sive prælatorum. Hic sunt duo extremi errores: dicunt aliqui, homines Ecclesiasticos, Papam, vel alios non posse ullam tenere temporalitatem, vel jurisdictionem: alij dicunt terrenos dominos nullum prorsus jus habere in temporalitate: sed hoc verum non est, nec dicere oportet, omnes Reges vel Principes hæreditatem eorum, vel terram tenere à Papa, ut Papa habeat superioritatem civilem, & juridicam super omnes, quemadmodum imponunt aliqui Bonifacio VIII. Omnes tamen homines Principes, & alij subjectionem habent ad Papam, in quantum eorum jurisdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent contra legem divinam, & naturalem, & potest superioritas illa nominari potestas directiva & ordinativa potiùs, quàm civilis vel juridica.*

Vides

Vides, Gersonem potestatem juridicam & civilem ac ordinariam Pontificibus negare, qualem videlicet habet Rex in suos subditos: Dominus directus in Vasallos &c. concedere tamen subjectionem Principum respectu Papæ, quando *jurisdictionibus, temporalitate, & dominio abutuntur: quam ipse vocat directivam & ordinativam*, nos casualem & extraordinariam. Nec enim voluit Gerson, pro eo casu, quando abutuntur, excludere coërcitivam; directivam enim (quâ declaratur, quid fieri debeat, aut non debeat) non tantùm habet Papa, sed episcopus quilibet, etiam extra casum abusûs; nec aliam potestatem Pontifici negat Gerson, quàm illam ordinariam, quam aliqui summo Pontifici etiam extra casum necessitatis concedebant. Et ideò Cardinalis Peronius apud Gramundum *lib. 1. Hist.* Gersonem pro hac sententia, quam defendimus, laudat.

Sextus testis Petrus Blesensis.

ET hic Gallus, Blesis videlicet natus, Bathoniensis in Anglia Archi-diaconus, eloquentiâ, & doctrinâ inter primos sui temporis floruit circa annum MCC. Hic *epistolâ 146.* in persona Eleonoræ Angliæ Reginæ Cœlestinum Papam III. sic alloquitur: *Duo filij mihi supererant ad solatium, qui hodie mihi misera & damnata supersunt ad supplicium. Rex Richardus tenetur in vinculis, Joannes frater ipsius Regnum captivi depopulatur ferro & vastat incendijs &c.* Et infrà: *Porrò Princeps Apostolorum adhuc in Apostolica sede regnat & imperat, & in medio constitutus est judiciarius rigor, illudq; restat, ut exeratis in maleficos Pater gladium Petri, quem ad hoc constituit super gentes & Regna. Christi crux antecellit Cæsaris aquilas, gladius Petri gladio Constantini, & Apostolica Sedes præjudicat Imperatoria potestati.*

Septimus testis S. Petrus Abbas Cluniacensis lib. 6. Epist. 28.

Cùm Clericus quidam furti injustè damnatus Apostolicam Sedem appellâsset, nec admissa fuisset appellatio: unum, quod habuit, unum quod potuit fecit: ad illud unum præcipuum & singulare oppressorum præsidium confugit, Apostolicum dico auxilium elegit, tabernaculum scilicet, quod est in umbraculum diei ab æstu, terminum videlicet vel obicem Apostolicæ appellationis interposuit,

quam, ut putabat, non liceret eis transgredi, sed frustra hoc speravit; nam post factam appellationem tota illa rerum ipsius rapina ab eis facta est, quæ supra à me conscripta est. Addita est insuper verborum contumelia, quæ apud Imperatores sæculi reos Majestatis faceret, & pœnâ ad minus capitali puniret. Sed quamvis Ecclesia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen super quoslibet minores, sed & super ipsos Imperatores imperium. Unde et sub figura prophetici nominis dictum est: Constitui te super gentes & Regna, ut evellas, & destruas, & disperdas & dissipes, & ædifices, & plantes. Quare si non potest occidere, potest evellere. Si non potest occidere, potest destruere.

Octavus Testis S. Bernardus Abbas Clarævallensis.

Nihil habuit Gallia hoc sancto divinius, nihil eloquentius: melle credas aut rosâ, non calamo aut atramento scripsisse. Natus est Fontanis in Burgundia Gallica Anno MXCI. miraculis, facundiâ, an verò Principibus componendis felicior, nescias. Dabimus elogium Baronij Cardinalis *ad annum MCLIV. Verè Apostolicus vir*, inquit, *immo verus Apostolus missus à DEO, potens opere & sermone, illustrans ubiq;, & in omnibus suum Apostolatum sequentibus signis, qui apud Imperatores, & Reges aliosq; Principes pro omnium sublevatione atq; ipsorum Principum salute tot, & tanta peregit. Et qui dicendus sit totius Ecclesiæ Catholicæ ornamentum simul & fulcimentum, Gallicanæ verò imprimis Ecclesiæ prædicandus sit summum decus, summa gloria, felicitas.*

Hic ergo sanctus de potestate Pontificia sic loquitur *lib. 1. de consideratione. cap. 6. Mihi non videtur bonus æstimator rerum, qui indignum putat Apostolis, seu Apostolicis viris non judicare de talibus (causis temporalibus) quibus datum est judicium in majora: quid ni contemnant de terrenis possessiunculis hominum judicare, qui & Angelos judicabunt? Habent hæc infirma & terrena judices suos, & Reges Principes terræ; quid fines alios invaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis? non quia indigni Vos, sed quia indignum Vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis: denique ubi necessitas exigit, audi, quid sentiat non ego, sed Apostolus: Si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? Et lib. 4. c. 3. Quid tu denuo* (alloquitur Eugenium Papam) *usurpare gladium tentas, quem semel jussus es ponere in vaginam? quem tamen, qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis: Converte gladium tuum in vaginam; tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tuâ manu; evaginandus,*

alio-

aliaquin si nullo modo ad te pertineret, dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic; non respondisset Dominus: Satis est; sed nimis est. Uterque ergo Ecclesia, & spiritualis scilicet gladius, & materialis; sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exerendus est. Ille sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad nutum sacerdotis, & jussum Imperatoris.

Testimonium nonum totius Cleri Gallicani.

Ecclesia Gallicana non semel tantùm, sed aliquoties, & clarissimè potestatem hanc Pontificiam agnovit, & professa est: in Synodo videlicet Pontigonensi, de qua Aimoinus rerum Francic. *lib.5.c.33.* & nos suprà. In Concilijs Generalibus Viennensi, Lugdunensi primo, & Constantiensi, in quibus adeò clarè mentem suam expressit Ecclesia Gallicana, ut ne à nobis quidem clariùs posset. Sed ut appareat non olim tantùm, sed recentissimè hanc ipsam fuisse Gallicani Cleri doctrinam, describemus, quæ habet Bartholomæus Gramondus Sacri Regij Consistorij Senator, & in Parlamento Tolosano Præses *lib. 1. Hist. ad annum MDCXV. fol. nobis 60.* & sequentibus sub exitum *anni MDCXV.* Comitia videl. trium Galliæ Ordinum generalia Lutetiam fuisse convocata, hoc est, Cleri, Nobilitatis, tertijque Ordinis, qui ultimus Magistratibus subalternis & minore populo constat. In ipso Comitiorum ingressu, ortas statim inter Clerum, tertiumque Ordinem simultates. *Clerus*, inquit Gramondus, *in caput Magistratuum petit abrogari novam legem, per quam officia ipsorum in hæredes transibant, sub cautione tributi in singulos annos præstari soliti (Pauletam dixêre per id temporis ab auctore subsidij) Id ubi tertij Ordinis Oratoribus agnitum, rati, ut res erat, peti Ordinem suum, statim proponunt thesim toties Clero obstrepente agitatam. Nullam esse potestatem in temporalibus supra Regiam, uniq; immediatè DEO, debitam coronam à Gallis Regibus, nullis obnoxiam interdictis*, (Notentur ea verba) *obstrepente Clero.* Pergit postmodùm narrare: de Summi Pontificis in Reges potestate pluribus actum, missosque communibus votis tertij Ordinis ad Clerum articulos tres, quorum hæc summa erat. *1. Sacrilegum esse Reges unctos DEI quolibet prætextu in necem dare. 2. Debitam immediatè uni DEO Regum in subditos potestatem. 3. Nullis Sedis Apostolicæ interdictis subjacere Imperia Regum, subditosq; nunquam sacramento fidei exsolvi posse. Consensit prima Clerus, immo perorante doctissimè Peronio*

Cardinale thesin in tyrannicidas de fide esse respondit ex Decreto Concilij Constant. Sess. 5. Alteram de fide negavit, quamquam humanitùs, & historicè defendi possit. Difficultatem præcipuè movit articulus. 3. Vindicabat vir doctus Summi Pontificis in Regum sceptra potestatem certis casibus; Probabat potestati Romanæ Sedis in Reges hæreticâ labe infectos subscripsisse, quotquot Calvinum ante theologica tractavêre. Contrariam opinionem novam esse, Luthero & Calvino fautoribus nuper natam. Sacramento vinciri Reges Galliæ, ubi inaugurantur pellendis regno suo hæreticis, si pejeraverint in hæresin ipsi degeneres, si fautores hæresiarcharum, si novi dogmatis assertores: deberi ultionem Vicario Dei, ad quem unum ex lege spectat perjurij pœna. In eam sententiam exactis sæculis itum: iri & hodie passim toto Orbe Catholico, si Galliam demis. Ex hac tota Cardinalis Peronij, & Gramondi dissertatione vides Clerum Gallicanum (*Ordo Ecclesiasticus*, inquit Gramondus, *perorante doctissimo Peronio*) in ea sententia fuisse, ut crederet opinionem hanc potestatem Pontifici in Reges negantium *novam esse, Luthero, & Calvino fautoribus nuper natam, cui veterum subscripsit nemo, recentiorum pauci: tanquam dogma politicum defendi posse ad summum: eo errore primam fuisse Henrico VIII. Angliæ Regi viam in hæresim: ex injusto repudio justè condemnatum rebellâsse contra judicem suum: non aliud præcinere thesin, quàm rebellionem in solium Petri. In contrariam sententiam exactis sæculis itum, iri & hodie passim toto Orbe Catholico, si Galliam demis, &c.* Pergit verò Gramondus, quæ posteà contigerunt, pertexere, cùm videlicet Senatores Parlamenti in eandem cum tertio Ordine sententiam conspirâssent, placitumque suum vulgâssent: pro lege politicâ, Regnoque fundamentali habendum esse, quòd Rex Galliæ neminem in temporalibus agnoscat.

Excanduit, inquit, *Clerus, addito non eas esse Parlamenti partes, ut ultro respondeat: Comitijs Galliæ generalibus convocatis Regium omne jus translatum in ipsa; adeò ut velut justitio indicto, cessare debeat Magistratus. Clerum & Nobilitatem convenire in eandem sententiam, nec ideò contrariam opinionem valere, quia ita populus censet, duorum vota & calculos uni prævalere.*

Hactenus in sua historia Gramondus. Jam prudentum quilibet facilè judicaverit, quàm apud omnem posteritatem Conventui Parisiensi decorum futurum sit, eam propositionem tanto cum apparatu, curâque, immo gravissimis pœnis imperare, quam sub felicissimæ & gloriosissimæ memoriæ Ludovico XIII. Patres Gallicani

licani censuerunt: *Esse opinionem novam, Luthero & Calvino auctoribus natam, cui veterum nemo subscripsit, recentiorum pauci, quæ Henrico VIII. via in hæresim fuerit, quæ apertam rebellionem præcinat in solium Petri, quam prælo datam, obtento à Rege diplomate, mulctáq; in Typographum, oblitteratam voluêre, cui denique in ijsdem comitijs omnino contrarium rotundè edixerunt, Sacramento videlicet Reges Galliæ, ubi inaugurantur, pellendis Regno suo hæreticis obstringi: si pejeraverint in hæresin ipsi degeneres, si fautores hæresiarcharum, si novi dogmatis assertores, deberi ultionem Vicario DEI, ad quem unum ex lege DEI spectat perjurij pœna.* Quæ omnia non sunt nostra, sed Ecclesiæ Gallicanæ verba apud Gramondum omni exceptione majorem. Subjungit posteà laudatus Gramondus *de Tridentino Concilio, expediátne in Gallia promulgari; multa in utramq; partem vulgata prætereo. Eleganter & doctè Peronius Cardinalis pro Concilio: instutêre acriter contrà Miro, & Savaronus, prævaluitq; Clero populus. Creditum tunc potuisse conciliari opiniones Cleri & populi factâ quasi compensatione: Nempe si Clerus articulum tertij Ordinis admitteret negantem summo Pontifici jus esse in Regna, &c.* Ergo eo temporis hæc propositio, *Pontifex nullum jus nulloq; casu habet in Regna*, erat popularis, & à Clero Gallicano pernegata, adeò ut Concilium Tridentinum deferi maluerint, quàm cum populo componere, & in eam propositionem convenire; eam tamen problematicè defendi patiebantur, quò auctoritati Ecclesiasticæ & sæculari fieret satis, teste eodem Gramondo *loco citato fol. 67.*

Jam alios Doctores audiamus. Alexander Alensis ex Ordine S. Francisci Anglus cognomento irrefragabilis *p. 3. summa q. 48. membro. 1. a. 3. §. 2. in resolutione. Respondeo,* inquit, *secundùm Hugonem de S. Victore, spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet, ut sit, & judicare habet, si bona non fuerit. Ipsa verò à DEO primùm instituta est, & cùm deviat, à solo DEO judicari potest, sicut scriptum est: Spiritualis dijudicat omnia, & à nemine judicatur. Inde est, quòd summa potestas Sacerdotalis, qualis est in summo Pontifice, non potest ab homine judicari, sed habet de omnibus judicare, & de personis, quæ vitæ spirituali deputatæ sunt, ut universaliter sunt omnes personæ Ecclesiasticæ, & de personis, quæ ad vitam terrenam deputatæ sunt.*

Henricus Gandavensis cognomento solemnis, Doctor Sorbonicus *quodlibet. 6. q. 23. Christus secundùm quod homo, caput est, & Monarcha, non tantùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, secundùm quod* dixit

dixit ei Deus Pater in psalmo 2. Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Propter quod dixit Apostolis suis: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra; unde & de ipso dicit Dionysius cap. 5. Eccles. Hierarch. In ipso perficitur & completur omnis natura nostra hierarchica dispositio. Ipse autem tanquam homo peregre proficiscens in altum non absque regimine, & ordine in terris relinquere nos voluit, ne tumultuaretur juvenis contra senem, & contra sapientem fatuus, sed inferiores in donis, & naturalibus & gratuitis per superiores in ordine debito custodiret. Et mox de Pontifice summo loquens: *Talis ergo Hierarcha, sicut vir spiritualis omnia judicat, & ipse à nemine judicatur, ut dicit Apostolus 1. ad Corinth. 2. v. 15. Judicat autem non solùm in spiritualibus, sed etiam temporalibus, quia temporalia non nisi secundùm spiritualia judicari debent, & regulari, dicente Apostolo 1. ad Corinth. Si Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia? Glossa prima, de rebus sæculi semper enim, qui judicat de majori, ad ipsum sicut ad primum judicem debet reduci omne judicium de minori, juxta illud c. per Venerabilem, qui filij sint legitimi, ubi dicitur: Cùm major in spiritualibus tam providentia, quàm auctoritas, & idoneitas requiratur, quod in majori conceditur, licitum esse videtur in minori. Iste Hierarcha primus post Christum super universam Ecclesiam Petrus erat, cui ambas claves tradidit, & duos gladios commisit, sic ut regimen universalis Ecclesiæ, tam in spiritualibus quàm temporalibus ad ipsum pertineret, juxta illud, quod dicitur dist 22. c. omnes: Romanam Ecclesiam solus ipse fundavit, & supra petram fidei mox nascentis erexit, qui beato Petro æternæ vitæ clavigero, terreni simul & cœlestis Imperij jura commisit, ubi dicit glossa: argumentum, quòd Papa habet utrumq; gladium spiritualem, & temporalem.*

Beatus Augustinus Triumphus *quæst. 1. de potestate Ecclesiastica part. 1. art. 7. Papa gerit vicem Christi saltem quantùm ad potestatem & jurisdictionem officij. In Christo autem planum est fuisse potestatem Regalem & Sacerdotalem, quod ostensum est. Primò in ejus Incarnatione: Secundò in ejus conservatione: Tertiò in ejus passione & resurrectione:* & art. 8. *Bona temporalia & spiritualia ad tria possunt comparari. Primò ad eorum productionem: Secundò ad eorum ordinationem: Tertiò ad eorum motionem & actionem, & secundùm ista tria tribus rationibus ostendi potest in Papa esse potentiam super omnia.*

Primò quidem propter eorum productionem, quia non ab alio producta sunt temporalia & ab alio spiritualia, ùt Manichæi putaverunt: sed ab eodem Deo, à quo producta sunt spiritualia, ab eodem etiam producta sunt corporalia & temporalia: Papa ergo, qui gerit vicem DEI in terris, ex quo habet potestatem spiritualem, habebit similiter potestatem temporalium & corporalium.

Secun-

Secundò hoc patet propter eorum ordinationem: ordinantur enim ipsa bona temporalia & corporalia ad bona spiritualia tanquam organa, & tamquam instrumenta. Unde Philosophi posuerunt, quod sine exterioribus bonis, quorum fortuna putabatur Domina, non contingit esse felicem, & virtuosè operari. Componitur enim homo ex anima & corpore. Unde sicut ipsum corpus ordinatur ad animam, & est instrumentum ejus, mediante quo exercet operationes suas: sic ipsa bona temporalia ad bona spiritualia ordinantur mediante Papâ. Papa ergo qui habet providere suis fidelibus de spiritualibus, habet eodem modo providere de temporalibus & corporalibus, sine quibus spiritualia in vita ista politica exerceri non possunt. Unde Apostolis dicentibus: Dimitte turbas, ut sibi emant escas, dictum est: Non habent necesse, ite, date Vos illis manducare.

Tertiò, hoc patet propter eorum motionem, & operationem; videmus enim, quòd temporalia & corporalia moventur, & regulantur in eorum operationibus per ipsas intelligentias in tantum, ut Philosophi secundum numerum mobilium corporum posuerint numerum motorum, sicut patet. 12. Metaphysica. Istos etiam motores posuerunt omnes regulari & moveri ab uno motore primo, qui est DEUS. Augustinus etiam dicit: Omnem substantiam temporalem, & corporalem administrari per Angelos. Papa ergo, in quo est potestas spiritualis, habebit per ipsam potestatem spiritualem similiter disponere & ordinare de temporalibus.

Illud ergo notatu est dignum, omnium scholarum Principes in nostram sententiam convenire: ex schola Franciscana Alexandrum Alensem, & S. Bonaventuram: ex Dominicana SS. Thomam & Antoninum: ex Augustiniana Antesignanum Ægidium, & Beatum Augustinum Triumphum: ex Carmelitana Joannem Bacconum: ex Carthusiana præcipuum Doctorem Dionysium: ex insigni celeberrimaque Sorbonica Henricum Gandavensem: ex Societate Jesu Franciscum Suarez, omnesque ejusdem Societatis Doctores.

Omnes etiam, qui ob doctrinam eminentem titulum aliquem, & elogium, maximæque eruditionis characterem sunt consecuti: Hugonem videlicet cognomento *Magistrum*: Alensem *Irrefragabilem*, Thomam *Angelicum*, Bonaventuram *Seraphicum*, Ægidium *Fundamentalem*, Mayronem *Illuminatum*, Gandavensem *Solemnem*, Bacconum *Resolutum*, Gersonem *Christianissimum, &c.*

Quamplurimos denique Sanctis adscriptos, v. g. S. Thomam, S. Bonaventuram, B. Ægidium Romanum, *lib. de potestate Ecclesiastica.* B. Augustinum Triumphum, S. Antoninum, S. Raymundum

dum *lib. 1. tit. de Hæreticis.* S. Gregorium Magnum, B. Joannem Capiſtranum *lib. de poteſtate Papæ. p. 2.*

Infiniti ſunt denique, qui ſentiunt nobiſcum: aliquos tantùm citabimus, quos Lector conſulat. B. Ægidius Romanus *lib. de poteſtate Eccleſiæ.* B. Auguſtinus Triumphus *lib. de poteſtate Eccleſiaſtica.* Alexander Alenſis *parte 4. q. 10. memb. 5. & 6.* Aſtenſis *in ſumma 1. p. lib. 2. tit. 64. art. 4.* Antonius Bonfin. *Decade 3. lib. 1.* Ægidius Bellamera *in c. alius, cauſa 15. q. 6. n. 2.* Alfonſus de caſtro *lib. 2. c. 7. de juſta hæreticorum punitione.* Alfonſus Alvarez *in ſpeculo c. 16.* Antonius Cordubenſis *lib. 1. quæſtionarij q. 57. dubio 3.* Albertus Pighius *lib. 5. de Eccleſiaſtica Hierarchia c. 2. & 14.* Anton. Diana *p. 1. tract. 2. reſolut. 121.* Alexander de Elpidio *lib. de auctoritate S. Pontificis c. 9.* Auguſtinus Barboſa *in c. per venerabilem. 13. qui filij ſint legitimi.* Bartholus *in L. ſi Imperialis. Cod. de legibus.* Baldus *in proœmio digeſti veteris.* Cæſar Cardinalis Baronius *Tomo 9.* Cyprianus Aragonenſis *lib. de prima orbis ſede.* Durandus Epiſcopus *lib. de origine juriſdictionum q. 3.* Dominicus Soto *in 4. diſtinct. 25. q. 2.* Dominicus Bannes *in 2. 2. q. 10. art. 10.* Didacus Covarruvias. *in Regulam peccatum. p. 2.* Dionyſius Carthuſianus *de Regimine polit. art. 19.* Franciſcus Zabarella *tract. de Schiſm.* Franciſcus Victoria *de poteſtate Eccleſiaſt. lectione 1. q. 5.* Ferdinand. Vaſq. *lib. 1. illuſt.* Franciſcus Mayron *in 4. ſentent. diſtinct. 19.* Gabriel Biel. *lect. 23. in Canonem Miſſæ.* Guilielmus Durandus ſpeculator *in ſpeculo lib. 1. tit. de Legato.* Gabriel Bereria *de manu Regia prælect. 1.* Henricus Brito. *lib. de poteſtate Papæ.* Henricus Oſtienſis *in ſumma tit. de hæret.* Hugo de S. Victore *lib. 2. de Sacramentis.* Henricus de Gandavo *quodlibeto 6.*

Patres Jeſuitæ ferè omnes, Robertus Bellarminus *de poteſtate Papæ in controverſijs.* Azor. *Tomo 2. lib. 4. c. 9.* Suarez *de legibus lib. 3. c. 22. & contra Regem Angliæ lib. 3. c. 5. & c. 23.* Molina *de juſtitia Tomo 1. tract. 1. diſp. 29.* Tanner *in 2. p. diſt. 4. q. 4.* Valentia *in 2. 2. diſtinct. 1. q. 12.* alijque. Jacobus Almain *de ſuprema poteſtate temporali & Eccleſiaſtica q. 2.* Joannes Driedo *lib. 1. de libertate Chriſtiana c. 14.* Jacobus Gretſerus *adversùs Goldaſtum.* Joannes Roffenſis Epiſcopus Martyr *contra Lutherum.* Ludovicus Bologninus *tract. de poteſtate Papæ.* Ledeſma *in 2. p. q. 20.* Martinus Navarrus *in c. novit. de judicijs.* Nicolaus Abbas Panormitanus *in c. ſolidè. de majoritate & obedientia.* Nicolaus Sanderus *de viſibili Monarchia.* Petrus Ancharanus *in c. Canonum ſtatuta de conſtitutionibus.* Petrus Cluniacenſis *lib. 6. epiſt. 29.* Pelagius Alvarus *de planctu*

planctu Ecclesiæ lib. 1. art. 21. Petrus de Palude *tract. de causa immed. Eccles. potestatis.* Robertus Holcot, *in lib. sapientiæ lectione 200.* Reginaldus Polus *lib. de summo Pont. c. 8.* Sylvester *in Summa, verbo Papa.* Stanislaus Hosius Cardinalis *in confessione Catholica.* Salgado *de protectione Regia Tomo 1. p. 1.* Thomas Valdensis *lib. 2. a. 3.* Thomas Morus *pro Regis Henrici VIII. libello contra Lutherum.* Turrecremata *in summa lib. 2. c. 11.*

§. XVII.

Rationes pro eadem veritate.

SUMMARIA.

1. *Prima Ratio ex officio Pastoris.*
2. *Ex jure naturalis defensionis.*
3. *Ex fine rerum temporalium.*
4. *Ex obligatione divina præcepta humanis præponendi.*
5. *Ex juramento, quo se Reges Ecclesiæ obstringunt.*
6. *Ex potestate Pontificia divinas leges interpretandi.*
7. *Ex officio Advocati Ecclesiæ, quo Reges funguntur.*
8. *Ex Comparatione Ecclesiasticæ potestatis cum temporali.*
9. *Ex inductione rerum omnium.*

Rationes ultimo loco producimus, tantò validiùs pugnaturas, quòd antiquitate, Patrum testimonijs exemplisque omnium, ùt vidimus, ætate subnixæ.

I.

PRima ergo *ratio* desumitur ex officio pastorali Petro ejusque successoribus commisso Joannis ultimo per illa Verba; *Pasce oves meas*: Officium verò pastorale circa oves non tantùm versatur in pascendo, regendo, fovendo

fovendo, &c. sed etiam in arcendo, separandoque oves morbidas à sanis, ne infirmentur: abigendo lupos, ne invadant, &c. Cùm ergo Reges Christiani ad oves Christi pertineant: si, quod absit, eorum aliquis gregem Christi & Ecclesiam pessundet, hæreticus evadat, divinis ac naturalibus legibus obstinatè non pareat; pertinebit ad curam summi Pastoris, nullâ spe correctionis allucente, alijsque remedijs in vanum consumptis, hujusmodi Principem ab Ecclesia separare, & potestatem nocendi, velut furioso gladium extorquere. At, *inquies*, Pontifex Romanus in spiritualibus tantùm, & quæ Religionem, & animam spectant, Pastor est Regum: illique clavis Regni cœlorum, non Regni terrarum commissa est. ℞. Potestatem spiritualem & temporalem sic conjunctas esse, ut separari non possint, & separatæ facilè corrumpantur: sicut enim corpore indisposito, organisque corporeis malè affectis, non potest anima suas functiones exercere, ita nec Religio florere, conservarique Republicâ malè constitutâ, & perdito aliquo Principe imperante. Deus ipse quamvis fidem Catholicam, & Ecclesiam per miracula, & specialissimam providentiam plantaverat, noluit eam Principibus ethnicis diu subjacere, sed illis per Constantinum excisis, Imperium ad Christianos transtulit, sub quibus toto orbe dilatata est; spectatâ siquidem hominum fragilitate, fieri non potuisset, Imperio penès ethnicos, & persecutionibus diu multumque durantibus, fidem Catholicam conservari, victâ tandem diuturnis pœnis patientiâ, quod apertè Christus in persecutione Antichristi eventurum prædixit, *Matth. 24.* & exempla Galliæ, Angliæ, Sueciæ, Græciæ, &c. plus nimio ostenderant, veram Religionem fidemque Catholicam turbatâ Republicâ, & infidelibus rerum potitis excidisse. Cùm ergo Imperium, & Religio adeò colligata sint, non potuit una sine altero Christi Vicario, summoque Pastori committi: Sicut enim pastori ovium tantùm, non luporum aut prædonum cura committitur: si tamen isti oves invadant, etiam istos pellere & procul arcere Pastoris officium est: eodem modo nulla in Principes & Regna potestas summo Pontifici, nisi quando ex mala illorum administratione Ecclesia periclitatur, nec alijs remedijs locus est. Eadem utriusque juris sententia est, cùm statuunt, concessâ alicui jurisdictione, concedi omnia, quæ ad illam necessaria sunt, & sine quibus exerceri illa efficaciter non potest.

L. fin.

L. fin. ff. de off. ejus cui mandat. jurisdict. & L. 2. ff. de jurisdict. omnium judicum. & c. prætereà de officio judic. delegati. Si ergo Principes sæculares ad oves Christi pertinent, quarum cura Petro ejusque Successoribus commissa est; si & de illorum præcipuè animabus summo Pontifici reddendæ sunt Deo rationes, tanquam præcipuis Ecclesiæ membris, oportebit consequenter omnem potestatem illis concessam esse, quæ ad eorum animas, subditorumque pascendas, regendas, curandasque necessaria; nisi velimus DEI providentiam, quæ rebus etiam vilissimis necessaria providit, Ecclesiæ non providisse. Esse verò potestatem indirectam Ecclesiæ Religionique necessariam, & res ipsa, & exempla, ùt diximus, convincunt.

II. *Secunda ratio* desumpta ex Jure & debito naturali, quo S. Pontifex Christi Ecclesiam, veramque Religionem defendere tenetur. Quilibet enim Princeps non tantùm jus habet subditos gubernandi, sed etiam ex hoc resultat jus aliud naturalis defensionis, quo potest alium Principem etiam non subditum, qui publica commercia turbat, pacta non servat, alióve modo sibi, suisque infestus est, ad officium compellere, & nisi absistat, bello invadere, Regnoque privare: multò igitur magis poterit Papa, cui Ecclesia concredita est, Principes sæculares Ecclesiæ filios, & quorum potestas temporalis est spirituali subordinata, si Religioni vel committendo vel omittendo noceant, & juramentum violent, quo Ecclesiæ se obstrinxerunt, Regno deponere, alijsque modis coërcere, idque jure defensionis: posse enim Ecclesiam non spiritualibus tantùm, sed etiam temporalibus pœnis suos hostes comprimere extra dubium est (modò ipsa non exequatur, & extra sanguinem. *c. inter. 33. q. 2.*) & sunt auctoritates SS. PP. *in c. de Liguribus. 43.* & *c. 44.* & *c. non vos hominum. 42. causa 23. q. 5. & c. jam verò. causa 23. q. 8.* Plerumq; enim pœnæ spirituales contemptui sunt impijs, & ludibrio, tantùm abest, ut sint remedio: & fuisse etiam ab Apostolis usurpatas docet S. Hieronymus *in cap. legi 31. causa 23. q. 8.*

III. *Ratio tertia* desumitur ex fine regiminis temporalis, ejusque subordinatione ad finem regiminis spiritualis. Finis enim Regni & temporalis gubernationis est felicitas temporalis, quæ in pace, divitijs, mutuis commercijs, quieta rerum suarum possessione, alijsque, quæ civem reddere possunt felicem, consistit; ita tamen, ut hæc ipsa felicitas temporalis ad finem altiorem & superna-

turalem reducatur, veram videlicet fidem, Religionem, cultum Dei, exercitium omnium virtutum, quæ hominem decent, & quibus ad æternam felicitatem pervenitur. Cùm enim Regna sint à Deo constituta, idem finis regnantium esse debet, qui fuit Dei, hic autem propter seipsum, suamque gloriam Regna constituit, & ita expressè *S. Thomas I. 2. q. 21. art. 3.* & præsertim *de Regim. princ. lib. 1. c. 7.* docuit. Et ideò Principes sæculi priùs oportet, ut quærant Regnum Dei & justitiam ejus, quàm bona alia temporalia, *Matthæi 6. v. 33.* cùm ista sint media tantùm, & illud finis, *Deuter. 17. v. 18.* Si ergo ex omnium consensu potestas regia ordinatur ad Religionem tanquam medium ad suum finem, tanquam minus perfectum ad magis perfectum: ille, qui est caput Religionis, erit etiam regiæ potestatis, in quantum hæc pertinet ad Religionem: & qui moderatur fini, ejusque executioni, multò magis & medijs ad eum finem ex sua natura & institutione Dei ordinatis: sicut enim sanitas, quia est finis medicinæ, quidquid enim ad sanitatem facit, herbæ, liquores, gemmæ ad eandem medicinæ artem pertinent, ejusque directioni subjacent; & quia finis nauticæ artis est felix ad portum navigatio: ideò ad eandem pertinet, magnetem, acum nauticam, ventorum & stellarum examen, & alia ad hunc finem necessaria instruere, dirigere, mutare, &c. Eodem modo potestas regia medium & instrumentum cùm sit æternæ felicitatis, cui ex officio istius cura committitur, etiam illius commissa est tanquam inferioris & instrumenti ex Dei institutione ad felicitatem æternam directi: si quis imaginem suam pictori exprimendam deferat, quis non dicat hoc ipso factam illi potestatem colores miscendi, telam poliendi, tingendique, radios & penicillos in omnem partem ex præscripto artis ducendi, & operi inutiles, aut etiam noxios corrigendi, aut si non possit, omnino projiciendi? Cùm ergo Ecclesia militans sit imago triumphantis Ecclesiæ *ad Hebræos 9.* quam fide, spe & charitate, ac præsertim Religione in Deum, velut totidem coloribus imitatur, ejusq; pingendæ cura Dei Vicario, velut summo Pictori commendata sit, Principibus verò tanquam instrumentis & penicillis divino huic operi deservientibus; ad eundem Christi Vicarium pertinebit inutiles, noxiosque, & quibus fœdatur potiùs imago, quàm perficitur, removere, aliosque substituere: sic tamen, ut in Principes Ecclesiæ utiles nihil juris exerceat, dicente ipso

ipso Christo Pharisæis, hoc est, Legis Doctoribus & expositoribus: *Date ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Matthæi 22.* Quam rationem ubique & constanter S. Thomas usurpat, *nam 1. p. q. 82. art. 4. in corpore. In omnibus potentijs*, inquit, *activis ordinatis illa potentia, quæ respicit finem universalem, movet potentias, quæ respiciunt fines particulares. Et hoc apparet tam in naturalibus, quàm politicis: cœlum enim, quod agit ad universalem conservationem generabilium, & corruptibilium; movet omnia inferiora corpora, quorum unumquodque agit ad conservationem propriæ speciei, vel etiam individui: Rex enim quia intendit bonum commune totius regni, movet per suum imperium singulos præpositos civitatum: qui singulis civitatibus curam regiminis impendunt. Objectum autem voluntatis est bonum, & finis in communi. Qualibet autem potentia comparatur ad aliquod bonum proprium sibi conveniens, sicut visus ad perceptionem coloris, intellectus ad cognitionem veri. Et ideò voluntas per modum agentis movet omnes animæ potentias ad suos actus, præter vires naturales vegetativæ partis, quæ nostro arbitrio non subduntur.* Et in *1. 2. q. 9. a. 1. Et inde est*, inquit, *quòd ars, ad quam pertinet finis, movet suo imperio artem, ad quam pertinet id, quod est ad finem. Sicut gubernatoria ars imperat navifactivæ, ùt in 2. Physic. dicitur, bonum autem in communi, quod habet rationem finis, est objectum voluntatis. Et ideò ex hac parte voluntas movet alias potentias animæ ad suos actus: utimur enim alijs potentijs, cùm volumus, nam fines & perfectiones omnium aliarum potentiarum comprehenduntur sub objecto voluntatis, sicut quædam particularia bona; semper autem ars vel potentia, ad quam pertinet finis universalis, movet ad agendum artem vel potentiam, ad quam pertinet finis particularis sub illo universali comprehensus; sicut Dux exercitûs, qui intendit bonum commune, scilicet ordinem totius exercitûs, movet suo imperio aliquem ex suis tribunis, qui intendit ordinem unius aciei. Sed objectum movet determinando actum ad modum principij formalis, à quo in rebus naturalibus actio specificatur, sicut calefactio à calore. Primum autem principium formale est ens & verum universale, quod est objectum intellectûs, & ideò isto modo motionis intellectus movet voluntatem, sicut præsentans ei objectum suum.* Et *2. 2. q. 23. a. 4. ad 2. Dicendum, quòd virtus vel ars, ad quam pertinet finis ultimus, imperat virtutibus vel artibus, ad quas pertinent alij fines secundarij: Sicut militaris imperat equestri, ùt dicitur in 1. Ethic. Et ideò quia charitas habet pro objecto ultimum finem humanæ vitæ scilicet Beatitudinem æternam: ideò extendit se ad actus totius humanæ vitæ per modum imperij non quasi immediatè eliciens omnes actus virtutum.* Et *1. p. q. 57. a. 2. Hoc enim rerum ordo habet, quòd*

quantò est aliquid superius, tantò habeat virtutem magis unitam, & ad plura se extendentem, sicut in ipso homine patet, quòd sensus communis, qui est superior, quàm sensus proprius, licèt sit unica potentia, omnia cognoscit, quæ quinq; sensibus exterioribus cognoscuntur: & quædam alia quæ nullus sensus exterior cognoscit, scilicet differentiam albi & dulcis. Et simile etiam est in alijs considerare. Unde cùm Angelus naturæ ordine sit supra hominem, inconveniens est dicere, quòd homo quacunq; suâ potentiâ cognoscat aliquid, quod Angelus per unam vim suam cognoscitivam, scilicet intellectum, non cognoscat. Unde Aristoteles pro inconvenienti habet, ut litem, quam nos scimus, DEUS ignoret, ut patet in 1. de anima, & in 3. Metaphys.

Cùm ergo finis omnium regnorum & Principatuum sit vera Religio, Deique cultus rectus, & tandem æterna felicitas; ordo & à Deo perpetuò observatus postulat, ut cui Religionis, æternæque felicitatis cura mandata est, sit etiam Regnorum & Principum, in quantum ad illa pertinent.

IV. *Ratio 4.* Desumitur ex obligatione, quam omnes fideles habent, veram Religionem fidemque colendi, & qui eam impugnant repellendi. Cùm enim omnes teneantur jure divino ad æternam vitam adspirare, eodem jure ad nostram Religionem, & mandatorum observantiam obligantur, sine quibus illa non potest obtineri, & consequenter omnia, quæ hoc impediunt, amoliri: si ergo ponamus Principem aliquem hæreticum fieri, & exemplo aut præcepto subditos suos in errorem & perditionem rapere, non tenebitur, immo nec poterit Respublica membrum hoc putridum, & totum corpus infecturum pati, sed præcidere juxta illud Christi: *Si oculus tuus aut pes tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.*

Cujus rei multa sunt argumenta. Primò: ex natura præcepti humani, quod subjacet divino; si ergo obedientia homini delata impediat obedientiam Deo debitam, illa abrumpenda est. Deinde *Deuter. 17.* prohibetur populus eligere Regem, qui non sit Religione Judæus.

Quæ causa hujus præcepti? ne videlicet Judæos ad Idololatriam pertraheret: quæ ratio cùm sit naturalis, tam in novo, quàm in veteri testamento procedit: adeò ut teste D. Thomâ ab omnibus recepto *2. 2. q. 10. art. 8.* etiam infidelibus nulloque modo subjectis possit Ecclesia bellum indicere, ne fideles in suæ Religionis exercitio impediantur; quantò magis Regi Christiano poterit titulo

jura-

juramenti & ſubordinationis Eccleſiæ ſubjecto? Immo ſententiâ omnium DD. receptum eſt, præſertim Gallorum: Pontifici ſi Eccleſiam perſequatur, aut in hæreſin notoriam incidat, reſiſti etiam armis poſſe, & Pontificatum adimi: quantò magis Regi notoriè hæretico & Eccleſiæ perſecutori adimi poterit? cùm poteſtas Regalis à Populo ſit in Reges translata, ſitque humani, non divini juris. Denique matrimonium, etſi jure divino & naturali inſtitutum, naturale vinculum pariat, ſitque indiſſolubile, ſi tamen Conjux infidelis ſine Creatoris injuria cohabitare nolit, fidelis liber eſt, & aliud matrimonium aggredi poteſt. *1. ad Corinth. 7. c. gaudemus. de divortijs.* Hæc omnia efficaciter probant, Principem, ubi Religioni detrimento eſt, exauctorari poſſe: quod tamen cùm ſit prudentiæ & circumſpectionis ſummæ, & ad illa remedia pertineat, quæ cùm extrema ſint, magnis periculis plerumque conjunguntur, ideò hujus rei judicium, tanquam graviſſimæ ſoli Pontifici reſervatur per expreſſa verba Spiritus *S. Deuter. 17.* & exemplum habetur *2. Paralipom. 23.*

V. *Ratio 5.* Sumitur ex juramento, quo ſe Reges Eccleſiæ, & ſubditis obſtringunt: quando enim Regibus habenæ committuntur, juramento ſe obligant, & ſubditis de eorum privilegijs non infringendis, & Eccleſiæ, de illa contra hoſtes defendenda. Vide juramentum Caroli apud Spond. *Anno DCCC.* & Ottonis Imper. *in c. tibi 33. diſtinct. 63.* ſi ergo fidem & juramentum fallunt, à privatis quidem æquo animo tolerandi ſunt, auctoritate tamen publicâ coërceri poſſunt, ùt eleganter docet S. Thomas *de Regim. Princ. lib 1. toto c. 6.* fidem enim frangenti impunè fides non ſervatur. *Vide c. 3. de jurejur. c. 28. de Simonia c. fruſtra de R. I. in L. 6. cùm proponas 21. Cod. de pact. & ibi DD. Vide Clement. unic. de jurejurando.*

Cùm ergo cauſa juramenti & perjurij ſit fori Eccleſiaſtici *c. 13. de judic. & c. 34. de elect.* ſi hoc à Regibus committatur, cur à ſummis Pontificibus judicari, & pœnis coërceri non poſſint? ergo ex hoc ſaltem capite Summorum Pontificum judicio ſubmittuntur.

VI. *Ratio 6.* Sumitur ex poteſtate interpretandi declarandique juris divini, & naturalis dubij, quam ſummis Pontificibus concedunt Catholici omnes, hæc enim poteſtas apertiſſimè deducitur *ex Deuter. 17.* Cùm ergo detur aliquis caſus, in quo ipſi Galli fatentur Principem abdicari poſſe: immo Maymburgus *lib. 2. Hiſtor.*

Itone-

quantò est aliquid superius, tantò habeat virtutem magis unitam, & ad plura se extendentem, sicut in ipso homine patet, quòd sensus communis, qui est superior, quàm sensus proprius, licèt sit unica potentia, omnia cognoscit, quæ quinq; sensibus exterioribus cognoscuntur: & quadam alia quæ nullus sensus exterior cognoscit, scilicet differentiam albi & dulcis. Et simile etiam est in alijs considerare. Unde cùm Angelus natura ordine sit supra hominem, inconveniens est dicere, quòd homo quacunq; suâ potentiâ cognoscat aliquid, quod Angelus per unam vim suam cognoscitivam, scilicet intellectum, non cognoscat. Unde Aristoteles pro inconvenienti habet, ut litem, quam nos scimus, DEUS ignoret, ùt patet in 1. de anima, & in 3. Metaphys.

Cùm ergo finis omnium regnorum & Principatuum sit vera Religio, Deique cultus rectus, & tandem æterna felicitas; ordo & à Deo perpetuò observatus postulat, ut cui Religionis, æternæque felicitatis cura mandata est, sit etiam Regnorum & Principum, in quantum ad illa pertinent.

IV. *Ratio 4.* Desumitur ex obligatione, quam omnes fideles habent, veram Religionem fidemque colendi, & qui eam impugnant repellendi. Cùm enim omnes teneantur jure divino ad æternam vitam adspirare, eodem jure ad nostram Religionem, & mandatorum observantiam obligantur, sine quibus illa non potest obtineri, & consequenter omnia, quæ hoc impediunt, amoliri: si ergo ponamus Principem aliquem hæreticum fieri, & exemplo aut præcepto subditos suos in errorem & perditionem rapere, non tenebitur, immo nec poterit Respublica membrum hoc putridum, & totum corpus infectum pati, sed præcidere juxta illud Christi: *Si oculus tuus aut pes tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.*

Cujus rei multa sunt argumenta. Primò: ex natura præcepti humani, quod subjacet divino; si ergo obedientia homini delata impediat obedientiam Deo debitam, illa abrumpenda est. Deinde *Deuter. 17.* prohibetur populus eligere Regem, qui non sit Religione Judæus.

Quæ causa hujus præcepti? ne videlicet Judæos ad Idololatriam pertraheret: quæ ratio cùm sit naturalis, tam in novo, quàm in veteri testamento procedit: adeò ut teste D. Thomâ ab omnibus recepto *2. 2. q. 10. art. 8.* etiam infidelibus nulloque modo subjectis possit Ecclesia bellum indicere, ne fideles in suæ Religionis exercitio impediantur; quantò magis Regi Christiano poterit titulo jura-

juramenti & subordinationis Ecclesiæ subjecto? Immo sententiâ omnium DD. receptum est, præsertim Gallorum: Pontifici si Ecclesiam persequatur, aut in hæresin notoriam incidat, resisti etiam armis posse, & Pontificatum adimi: quantò magis Regi notoriè hæretico & Ecclesiæ persecutori adimi poterit? cùm potestas Regalis à Populo sit in Reges translata, sitque humani, non divini juris. Denique matrimonium, etsi jure divino & naturali institutum, naturale vinculum pariat, sitque indissolubile, si tamen Conjux infidelis sine Creatoris injuria cohabitare nolit, fidelis liber est, & aliud matrimonium aggredi potest. *1. ad Corinth. 7. c. gaudemus. de divortijs.* Hæc omnia efficaciter probant, Principem, ubi Religioni detrimento est, exauctorari posse: quod tamen cùm sit prudentiæ & circumspectionis summæ, & ad illa remedia pertineat, quæ cùm extrema sint, magnis periculis plerumque conjunguntur, ideò hujus rei judicium, tanquam gravissimæ soli Pontifici reservatur per expressa verba Spiritus *S. Deuter. 17.* & exemplum habetur *2. Paralipom. 23.*

V. *Ratio 5.* Sumitur ex juramento, quo se Reges Ecclesiæ, & subditis obstringunt: quando enim Regibus habenæ committuntur, juramento se obligant, & subditis de eorum privilegijs non infringendis, & Ecclesiæ, de illa contra hostes defendenda. Vide juramentum Caroli apud Spond. *Anno DCCC.* & Ottonis Imper. *in c. tibi 33. distinct. 63.* si ergo fidem & juramentum fallunt, à privatis quidem æquo animo tolerandi sunt, auctoritate tamen publicâ coërceri possunt, ùt eleganter docet S. Thomas *de Regim. Princ. lib 1. toto c. 6.* fidem enim frangenti impunè fides non servatur. *Vide c. 3. de jurejur. c. 28. de Simonia c. frustra de R. I. in L. 6. cùm proponas 21. Cod. de pact. & ibi DD. Vide Clement. unic. de jurejurando.*

Cùm ergo causa juramenti & perjurij sit fori Ecclesiastici *c. 13. de judic. & c. 34. de elect.* si hoc à Regibus committatur, cur à summis Pontificibus judicari, & pœnis coërceri non possint? ergo ex hoc saltem capite Summorum Pontificum judicio submittuntur.

VI. *Ratio 6.* Sumitur ex potestate interpretandi declarandique juris divini, & naturalis dubij, quam summis Pontificibus concedunt Catholici omnes, hæc enim potestas apertissimè deducitur *ex Deuter. 17.* Cùm ergo detur aliquis casus, in quo ipsi Galli fatentur Principem abdicari posse: immo Maymburgus *lib. 2. Histor. Icono-*

Iconoclast. hanc abdicandi Reges potestatem Statibus, & Comitijs Generalibus concedit; poterit ergo summus Pontifex saltem per viam auctoritativæ declarationis pronuntiare, in confluxu certarum circumstantiarum, & ob gravissima mala Religioni, & Ecclesiæ impendentia, juramentum à subditis præstitum non obligare, eoque solutos liberosque esse: si enim concedimus casum aliquem dari, ut juramentum hoc non obliget; quando is contingat, judicium erit summi Pontificis, ad quem causæ juramentorum spectant *c. 13. de judic. c. 34. de elect.* quid ergo quoad effectum ipsum differt, sive dicamus jus Pontificium in Reges esse veræ potestatis, sive meræ declarationis & interpretationis auctoritativæ? quemadmodum summus Pontifex sive dispenset in præcepto residendi, sive declaret præceptum residendi cessare, utroque modo obligatio residendi sublata est; quòd si hanc ipsam declarandi potestatem Pontifici negant: imprimis negant, quod nunquam salvâ Religione negatum est: deinde quærimus, ad quem ergo hæc declarandi facultas pertineat? ad omnes? ad nullum? ad aliquem? Si ad omnes: miserrima omnium juramentorum Regumque conditio est, quorum coronæ & imperia voluntati, arbitrio & declarationi subditorum succumbunt: quibus cùm placuerit, & aliter judicaverint, juramenta solvuntur. Si ad nullum: miserrima iterum omnium jurantium conditio est, quibus in tanta casuum varietate, & alternatione, ubi meritò dubitari potest, an juramentum liceat possitque observari, nemo tamen est, qui dubitantes absolvat, dubioque liberet. Quis ergo Francos juramento, quod Childerico dixerant, exolvit? Quis Romanos, cùm à Græcis ad Carolum M. Francorum Regem defecerunt? Quis eosdem Francos, cùm Hugoni Capeto Regnum detulerant, Carolo I. Lotharingiæ Duci & Regij sanguinis proximo debitum? Si verò aliquem concedunt esse, cui juramentum interpretari liceat, neminem alium videmus, quàm Magistratum Ecclesiasticum, eumque præcipuè, cui dictum est: *Quodcunque solveris super terram, &c.* Quod Ecclesia Gallicana apertè professa est, quam per os Peronij Cardinalis sic locutam accepimus in Comitijs Generalibus anno MDCXV: *Sacramento vinciri Reges Galliæ, ubi inaugurantur, pellendis Regno suo hæreticis: si pejeraverint in hæresin ipsi degeneres, si fautores hæresiarcharum, si novi dogmatis assertores, deberi ultionem Vicario DEI, ad quem unum ex lege spectat perjurij pœna.* Gramondus *lib. 1. Histor. ad annum MDCXV. f. 65.*

VII.

VII. *Ratio 7.* Sumitur ex officio Advocati, & defensoris Ecclesiæ, quod Imperatoribus Regibusque commissum est: esse enim Principes Ecclesiæ advocatos habemus expresse *in c. Venerabilem de electione. Clement. Romani. de jurejurando. c. 2. in 6. de suppl. neglig. Prælat.* fatentur ipsi etiam Electores imperij, ùt videre est apud Bzov. *ad annum MCCCXIV. fol. 256.* Et Albertus Austriacus Imperator ad Bonifacium VIII. apud Baronium *Anno DCCCCXCVI. n. 49.* Ipse Rex Christianissimus per Archiepiscopum Parisiensem *MDXXXIII.* Massiliæ Clementem VII. sic est allocutus: *Beatissime Pater, cùm Serenissimus Dominus Franciscus Rex Christianissimus animadvertens, quantis in periculis Christianitas per hos annos sit versata, jam pridem desideraverit cum S. V. tanquam Christianorum omnium summo Pastore, & parente aliquo in loco utriq; commodo colloqui, idque ab eadem S. V. instanter petierit, ut cum ea præsens in commune bonum consulere posset: nunc hujus voti compos, benignitate V. S. effectus, agit eidem S. V. maximas gratias, non solùm, quòd à proximo morbo debilis, & jam annis gravis laborem viæ, & maris discrimen non defugerit, sed & quòd in ejus Regnum venire dignata sit. Deinde verò, quod ipse semper optavit personaliter exequi, eidem S. V. tanquam vero Christi Vicario, & Petri Successori obedientiam personaliter præstat, seq; & sua Regna, & dominia omnia pro S. V. & sacrosancta Romana Ecclesia, cujus ipse Primogenitus filius existit, tuitione & augmento piè offert & pollicetur: rogans, ut filialem hanc obedientiam & oblationem paternâ benignitate suscipere dignetur.* Sic habet *Tomus 2. Preuues des Libertez de l'Eglise Gallicane. c. 3. n. 3.* Et eleganter B. Leo *epist. 73. ad Leonem Augustum*: *Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta, defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas.* Et B. Gregorius Papa *ad Mauritium Imperatorem lib. 2. indict. 11. epist. 6. Ad hoc potestas super omnes homines Dominorum meorum pietati cælitùs data est, ut qui bona appetunt, adjuventur, ut cœlorum via largiùs pateat, ut terrestre regnum cælesti Regno famuletur.* Et prædixerat jam dudum Isajas. *c. 49. Et erunt Reges nutritij tui, & Reginæ nutrices tuæ: vultu in terram demisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent.* Et *c. 60. Et aperientur portæ tuæ jugiter: die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur. Gens enim & Regnum, quod non servierit tibi, peribit, & gentes solitudine vastabuntur.*

Cùm ergo ex allatis textibus certissimum sit, Imperatores, Reges, Principesque omnes Advocatos esse, Defensores, Nutritios, Ministrosque Ecclesiæ, adeò ut ex Dei intentione hic fuerit primus præcipuusque finis Reges Regiamque potestatem instituendi, ut Ecclesiæ videlicet & fidei servirent: hoc ergo respectu si Ecclesiæ noceant, eamque opprimant, cui patrocinium debent, poterit in illos velut in suos Ministros, Advocatosque Ecclesia animadvertere, & in officio continere; nam, ut bene argumentatur Innocentius III. *in c. venerabilem. de electione: Nunquid enim Ecclesia Advocato & Defensore carebit, eorumq; culpa ipsi redundabit in pœnam?* Neq; hoc in jure, aut praxi novum, ut, qui uno respectu liber, exemptusque est, alio subjectus fiat: nam Matrimonium v.g. ut contractus quidam in officium naturæ institutus, ad forum ecclesiasticum non spectat, pertinet tamen quâ ratione Sacramentum est; sic personæ Ecclesiasticæ omni jure humano, divinoque extra civilem jurisdictionem sunt: si tamen à Principe feudum aliquod habeant, hujus foro & judicio adstringuntur. *c. 6. de foro competenti.*

Idem homo si filius familias, & præses Provinciæ sit, non potest ut filius familias manumittere, potest ut præses *L. si Consul. ff. de adopt.* Rex inservit Ecclesiæ, quatenus homo est, vivendo fideliter; quatenus autem Rex est, justas leges indicendo. *c. si Ecclesia. 23. q. 4.* Vide Abbat. *c. ex litteris. de probat. c. fin. de instit.* Estque communis sententia Juristarum, posse unum plurium vices sustinere, dummodò exercitium unius actûs non obstet exercitio alterius, quod latè probat Abbas *in c. ex litteris de probat. Sanchez. lib. 8. de matrimonio. disp. 3.* Sic ergo dominus temporalis ex eo capite, quòd DEI institutione magis principaliter est Ecclesiæ Advocatus, Defensor, & Minister, quam Rex (quia hoc ad illa ordinatur) poterit ab Ecclesia judicari, coërcerique: enimverò non esse hoc meram & legalem speculationem, sed plùs nimio in praxi observari solitam doctrinam, ut qui uno respectu liber est, alio serviat, exempla satis docent, & quæ sequenti ratione dicemus, adhuc magis declarabunt.

VIII. *Ratio 8.* Sumitur ex comparatione temporalis, & Ecclesiasticæ dignitatis: hanc enim esse multò illâ majorem, est in confesso apud omnes, & jam dudum eleganter docuit Innocentius III. *in Decretali ad Constantinopolitanum Imperatorem c. solicitè. de majoritate & obedientia,* ubi inter alia: *Prætereà nôsse debueras, quod fecit Deus duo magna lumi-*

luminaria in firmamento Cæli: luminare majus, ut praeesset diei; & luminare minus, ut praeesset nocti: utrumq; magnum, sed alterum majus. Ad firmamentum igitur Cæli, hoc est, universalis Ecclesia, fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas. Sed illa, quæ praeest diebus, id est, spiritualibus, major est: quæ verò carnalibus, minor, ut quanta sit inter solem & lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur. Et S. Gelasius Papa ad Anastasium Imperatorem: *Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter hic mundus regitur; auctoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas: in quibus tantò gravius est pondus Sacerdotum, quantò etiam pro ipsis Regibus in divino reddituri sunt examine rationem. Nôsti enim, fili Clementissime, quòd licèt præsideas humano generi dignitate rerum, tamen præsulibus divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas salutis tuæ expetis, inq; sumendis cœlestibus sacramentis, eisq;, ùt competit, disponendis, subdi te debere cognoscis Religionis ordine potiùs, quàm præesse. Nôsti itaque inter hæc, ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam redigi velle voluntatem. Et si cunctis generaliter Sacerdotibus rectè divina tractantibus fidelium convenit corda submitti; quantò potiùs sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis sacerdotibus & divinitas summa voluit præeminere, & subsequens Ecclesiæ generalis pietas jugiter celebravit?*

Hâc ergo suppositâ Ecclesiasticæ supra sæcularem potestatis prærogativâ & excellentiâ, argumentari sic licet: Ad minus tantum debemus Ecclesiasticæ potestati in sæcularia bona personasq; concedere, quantum conceditur temporali potestati in bona & personas Ecclesiasticas: cur enim majori potestati & nobiliori minus concedamus? Videmus verò passim Principes temporales, in Gallia præsertim, indirectam potestatem in personas, & bona Ecclesiastica exercere, quæ tamen omni jure, divino humanoque exempta esse omnes fatentur.

Leges & pœnas matrimonijs ponunt, quia contractus sunt, & ideò politicæ gubernationi, ùt dicunt, subjecta: Bonorum immobilium Ecclesiasticos incapaces jubent, quia id ad Reipublicæ bonum, nobilitatis augmentum, & ærarij compendium spectat: Tributis Ecclesiasticos onerant, quia membra Reipublicæ sunt, ejusque necessitatibus sublevandis obstricti: In Gallijs, prout videre est *in libro Gallico de juribus & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ tomo 2.* nec Concilia universalia, nec aliæ leges Pontificiæ promulgari possunt absque regia permissione, ne Respublica turbetur *fol. 253.* Episcopi

gisi. ubi Abbas & Glossa. Bulla Cœnæ, excommunicatione 15. Quantumvis denique conditio, & status Ecclesiasticus sit longè perfectior, altior dignior que sæculari, & huic nullo modo subordinatus: hæc tamen omnia non obstant, quò minùs Principes sæculares Ecclesiasticum ordinem indirectè judicent, puniant, imperent, bonis privent, incapaces pronuntient, carceribus mandent, &c. Quæ omnia jure à se fieri dicunt, quòd nullam directè in illos exerceant potestatem, sed indirectè tantùm; quantò igitur magis id admittere debent, fieri posse à summo Pontifice omniumque Ecclesiarum Antistite, quando Religionis, & fidei Catholicæ bonum hoc necessariò postulat, ubi & ipsa dignitatis prærogativa, & natura potestatis sæcularis, quæ Ecclesiasticæ subordinatur, & SS. Canones, & omnium sæculorum Exempla, & tot Concilia universalia, & ipsæ sacræ litteræ juxta interpretationem Canonicam, hoc ipsum fieri & permittunt & jubent? ergo quòd SS. Canones vetant, hoc licet? & quod jubent, non licet? quod minori conceditur, majori non permittitur? Temporalis & Regia potestas Ecclesiæ servit, tamen imperat, punit, leges dicit; neque hoc usurpare aliena est, sed potiùs Reipublicæ providere. Ex adverso Ecclesiastica & Pontificia potestas, quæ superior & Domina est, si ob publicam communemque necessitatem, cùm Religioni, cùm animabus pernicies imminet, temporalia disponat; hoc est, si medijs & instrumentis utatur fini suo necessarijs, id continuò dicitur in alienam messem involare, quietemque publicam offendere.

Dicendum est ergo, potestatem Ecclesiasticam, & ex comparatione ad potestatem sœcularem in temporalia extendi, quando ista necessaria sunt fini spirituali, hoc est, Religioni, concordiæ, cultui divino, animabus, fideique conservandis proferendisque: & esse contra omnem naturam, rerumque ordinem hoc sæculari concedere, & negare Ecclesiasticæ potestati, hoc est, Dominæ ancillam præferre.

IX. *Ratio 9.* Sumitur ex continuâ perpetuâque rerum omnium inductione, in quibus palàm est, esse aliquid majus nobiliusque, quod minoribus & imperfectioribus dominetur. Sic Angelis datum est regium in omnes sensibilium rerum species dominium. S. Augustinus *lib. 83. quæst. 76.* Damascenus *lib. 2. c. 4.* Origines *Numerorum c. 20.*

Videmus ea, quæ magis lucent, magis etiam movere, perficere & agere in hæc inferiora, ùt inter planetas solem, inter elementa ignem &c. Idem ergo dicendum erit de potestate Ecclesiastica illis concessa, quos Christus appellat *lucem mundi:* & Zacharias *stellas lucentes in perpetuas æternitates.*

Videmus gratiam non animam tantùm, sed etiam corpus perficere, idque virtutes morales temperantiæ & continentiæ ad virtutem & æternam felicitatem instruere, & si bonum Religionis exigat, morti & tormentis exponere.

Videmus jure & instinctu naturæ omnia sic esse instituta, ut sibi adversantia, & nocentia expellant, exarmentque; & conservando bono meliori & universaliori, imperfecta & particularia bona cum propria licet pernicie ac etiam interitu exponant: Sic manus ad tuendum caput accurrit, natùralique instinctu vulnus & dolorem in se recipit: aqua centrum egreditur, & contra impetum naturæ sursum attollitur, ut vacuum impediat universo inimicum: quia membra vitæ conservandæ deserviunt, si hujus intersit, ex medici arbitrio amputantur: sic denique, cùm media & instrumenta omnia obtinendo fini accommodentur, prout huic conducunt, nocentque, ad nutum artificis aut amoventur, aut operi applicantur: Cùm ergo regna & bona temporalia omnia sint à Deo instituta, ut Religioni, animabus, æternæque felicitati deserviant: tenentur, qui ijs præsunt, hoc facere, & ni faciant, sed potius incommodent, pertinebit ad Caput Præsidemque Ecclesiæ illos officij sui admonere, & etiam compellere; nisi velimus dicere Deum Ecclesiæ suæ, cujus gratiâ creaturas omnes, seque ipsum impendit, minùs quàm rebus alijs, etiam minimis providisse, negatâ illi, quâ se tueretur, necessariâ potestate: aut contra providentiæ suæ ordinem tot sæculis obtentum, per miracula tantùm conservatam voluisse.

§. XVIII.

§. XVIII.

Solvuntur Objectiones.

SUMMARIA.

1. *Regia potestas, si à DEO immediatè sit, non ideò Pontificia subjectam non esse.*
2. *Dyscolis Principibus obediendum salvâ Religione.*
3. *Non turbari hac potestate Rempublicam.*
4. *Quid ad Extravag.* meruit?
5. *Potestas Regia Christo asserta.*
6. *Arma Sacerdotum non solas lacrymas esse.*
7. *An hac potestas Reip. noxia?*
8. *Qua Patrum Societatis de hac potestate in Gallijs sententia?*

****

Multa sunt, quæ huic nostræ doctrinæ opponi possunt, nec mirum hoc, aut novum videri debet: eadem enim veritatis natura & lucis est, quam sine umbra vix reperies: ac in tanta studiorum & affectuum agitatione, etiam limpidissimum fontem turbari est necesse, singula non tam impugnabimus, quàm producemus, hoc ipso pretium amissura, quòd videantur.

I.

O*pponitur 1.* Imperatoriam potestatem immediatè à Deo collatam esse *Nov. 6. init. & Nov. 73. §. 1.* Non ergo à Pontifice, ùt suprà dictum; & si à DEO collata, non ergo à Pontifice aut restringi potest, aut adimi, cùm inferior non possit in lege aut privilegio superioris dispensare.

II. Quid-

℞. Quidquid ſit, Regia, & Imperatoria poteſtas auctoritate divinâ, an humanâ ſit inſtituta; illud certum videtur, à DEO non immediatè conferri: cùm enim ea ſit merè temporalis, nec ad actum dirigatur, cujus Reſpublica non ſit capax: immo hæc poteſtas penès communitatem aliquando fuerit, ab hac in Principem & potuit transferri, & de facto translata eſt. (a) Cùm ergo dicunt Imperatores ſe à DEO imperium accepiſſe: eſt hoc intelligendum, quòd ex ſpeciali ejus Providentia & gratia, quæ Regibus maximè invigilat, imperio ſint potiti: non verò, quòd eorum poteſtas talis ſit, ut ab alio quàm à DEO immediatè conferri non poſſit; qualem dicimus eſſe Pontificiam, quæ, ſicut penès nullam communitatem eſſe poteſt, ita à Deo immediatè confertur, præcedente electione humanâ, non tanquam hujus poteſtatis causâ, ſed tanquam conditione, ſine qua Deus illam non conferret. Sed demus Regiam poteſtatem immediatè à DEO conferri, non tamen confertur à DEO ſine debita, & innata ſubordinatione ad ſpiritualem poteſtatem, cui neceſſariò & ex ſua natura, ùt medium fini, & inſtrumentum operi deſervit: Cùm enim opera DEI ſint ordinata, oportuit temporalia ad ſpiritualia referri, & iſtis ſubjacere, cùm propter ſe ipſa appeti non debeant: ſicut etiam licet DEUS cœlum, æquè ac terram immediatè creaverit; voluit tamen terræ influxum à cœleſti pendere, nec aliter operari, quàm ex cœli præſcripto.

II. *Opponitur 2. Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt DEI, DEO. Matth. 22. Et omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubjecta ſit ad Rom. 13.* Et *Obedite Regibus etiam dyſcolis 1. Petri. 2.* Non poteſt ergo Pontifex Regibus imperium abrogare, cùm illis ſubjaceat, ac etiam dyſcoli Principes, qui ſubditos præter culpam vexant, ferendi ſint.

℞. Hæc omnia veriſſima eſſe ordinariè & pro caſu, de quo ſcripturæ loquuntur, ut nemo videt: privatus obtentu Reipublicæ malè adminiſtratæ poſſit in ſuos Principes inſurgere: abſurdiſſimum enim videtur, & plenum latrocinij, ſingulis privatorum aut ignorantiâ, aut odio, aut cupiditate correptis arbitrium & jus in ſuum Principem committere; hoc enim, ùt diximus, remedium eſt extremis periculis reſervatum, nec aliâ manu, quàm Pontificis Maximi applicandum; & de hoc caſu textus citati nihil loquuntur, & ideò

(a) §. 6. Inſtit. de J. N. G. & C. L. 1. ff. de Conſtit. Princip. L. 1. §. 7. C. de V. I. E.

& ideò nihil probant, cùm non possint magis probare, quàm dicant; nec unquam diximus, aut dicere potuimus, Regem dyscolum ex qualibet, & privata causa, aut injuria delictóve posse imperio spoliari, cùm hoc plerumque pejus sit, pluribusque malis obnoxium, quàm illud privatum damnum; sed tantùm ex causa, damnoque publico, & ad totam Ecclesiam ac Religionem spectante: cujus proinde judicium & cognitio ad solum caput Ecclesiæ, & Religionis, hoc est, Vicarium Christi pertinere debet. (a)

III. *Opponitur 3.* Duas esse potestates, quibus mundus gubernatur, Ecclesiasticam, & temporalem; utramque à DEO institutam & concessam; temporalem Regibus, Ecclesiasticam Pontifici: nec istam posse ad temporalia extendi & commisceri: habet enim quælibet potentia suos terminos, extra quos non vagatur: oculus ad lucem & colores, non ad sonos & concentus: auris ad sonos, non ad colorem pertinet: sic nec potestas Ecclesiastica ad temporalia: alioquin una potestas aliam impediret; quantò enim plus curæ temporalibus impendunt Pontifices, tantò magis Ecclesiastica negligunt dicente Apostolo: *Nemo militans DEO, se immiscet negotijs temporalibus, &c.* Et hæc potestatum confusio nequit esse absque discordijs, principumque indignatione, & quòd consequitur, sine damno Reipublicæ: nemo enim, Reges præsertim, alienam falcem in sua messe patiuntur, juxta illud Poëtæ:

Nulla fides Regni socijs, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

Et Taciti 4. *Annal. Arduum semper eodem loco, & concordiam & potentiam esse.* Et 1. *Annalium: Suspectum senatus Populiq; imperium ob certamina potentium & avaritiam magistratuum.* Et 1. *histor. Pacis interest, omnem potestatem ad unum conferri.* Et propiùs ad propositum nostrum Nicolaus Papa I. *ad Michaëlem Imperatorem in c. quoniam dist. 10.*

℞. Multa esse, quæ instar hellebori raró usurpata medicinæ sunt, lethalia futura, si crebrò; talis est potestas, quæ SS. Pontificibus in Reges & Principes conceditur; hæc enim si ordinaria sit, noceret potiùs, quàm Ecclesiæ prodesset: & ideò locum non habet, nisi premente necessitate, cumque Religionis bono: tunc enim temporalis potestas ex natura sua Ecclesiasticæ submittitur, cùm temporalia sint propter spiritualia; & hoc ad pacem Reipublicæ,

 non

(a) Vide S. Thomam lib. 1. toto c. 6. de Regim. Princip.

non dissidium pertinet, turbatâ siquidem Religione etiam Regna turbantur, & ideò quidquid tuendæ Religioni, tuendis etiam imperijs servit: expeditque immensæ Regum potentiæ terminum aliquem figi, ut non excurrat, arasque fidei transcendat; quod fieret, si extra omnem metum & judicem essent, cupiditate regnandi Religionem vincente. At Principes offenduntur? Equidem optandum esse illos nunquam offendi, at si oporteat, necessitas absolvit, & causa Religionis: nam & medico secanti æger indignatur, sed sanitas vulnus excusat, & dolor beneficio adscribitur, nec aliud convincunt textus citati.

IV. *Opponitur 4.* Extravagantem *unam sanctam. inter communes Bonifacij VIII. de Majoritate & obedientia.* ubi definitur, Pontificem utrumque gladium tenere, per aliam extravagantem *meruit: inter communes de privilegijs*, revocatam esse, saltem quoad Reges Galliæ.

Respond. Extravagantem *meruit* Regibus Galliæ nil adimere, nihil concedere; sed eos in statu relinquere, in quo erant ante constitutionem Bonifacij: cùm enim ex rationibus suprà adductis constet, potestatem regiam & temporalem Ecclesiasticæ semper subjectam fuisse, neque hoc ex Bonifacij constitutione, sed jure divino & naturali, nec voluit Clemens V. nec potuit illi derogare, qui de Bonifacio tantùm VIII. novisque obligationibus loquitur, & non de naturali & divina.

V. *Opponitur 5.* Papa est Vicarius Christi, non quidem ùt Dei, cùm divina potestas non sit Papæ communicata; sed ùt hominis & Ecclesiæ capitis: non ergo majorem habet potestatem, quàm ipse Christus, cujus Vicarius tantùm & servus est: sed Christus ùt homo nullam habuit in Regna, & Principatus ac temporalia jurisdictionem, quod ipse testatus est, *Joannis 18. Regnum meum non est de hoc mundo.* & *Lucæ 12. O homo, quis me constituit judicem aut divisorem inter vos?* Quis ergo majorem Papæ, quàm Christo jurisdictionem tribuat? majoremque Vicario quàm Domino potestatem? cùm tamen sufficiat discipulo, si sit sicut Magister.

Resp. Constantem D. Thomæ Principis Theologorum sententiam esse, Christo Domino quà homini, utramque dignitatem regiam videl. & sacerdotalem communicatam, quod expressè docet *lib. 1. de Regim. Princ. c. 12. & sequentib. & p. 3. q. 59. a. 4.* dicit: *Manifestum esse, Christo quà homini potestatem judiciariam ex Regia consequentem*

quoad

quoad omnes res humanas, additque rationem argumento nostro optimè accommodatam: *Cuicumque*, inquit, *committitur principale, committitur & accessorium, omnes autem res humanæ ordinantur in finem Beatitudinis, quæ est salus æterna, ad quam omnes homines admittuntur, vel etiam repelluntur judicio Christi, ut patet Matth. 25.*

Et ipsa videtur expressa sacræ scripturæ sententia Matth. ult. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.* Paulus ad Hebr. *Quem constituit hæredem universorum.* Apocalyps. *1. Princeps Regum terræ.* Apoc. *6. Rex Regum, & Dominus Dominantium.*

Quod quidem jus Regium fundari credimus in unione hypostatica: sicut enim ferro communicatâ formâ ignis, communicantur etiam proprietates, adeò ut ferrum ignitum colorem, ardorem, lucemque induat ipsius ignis, verumque sit dicere, non ignem solùm, sed etiam ferrum igni unitum ardere, lucere, &c. ita humanitas Christi unita semel formæ Dei, participat omnes divinas proprietates, quarum illa est capax, & consequenter etiam supremum rerum temporalium dominium regiamque auctoritatem, quam non voluit Christus exercere, quia *venerat in forma servi*, & pœnitentiæ, humilitatis mundique contemptûs exemplum futurus, nec aliud verba sacræ scripturæ sanctorumque Patrum convincunt. Sed quidquid sit de hac D. Thomæ sententia, quam verissimam credimus, & ipse S. Doctor manifestè veram appellat: Illud saltem negari non debet, Humanitati Christi collatum esse dominium rerum temporalium, quousque illud Ecclesiæ gubernandæ consummandæque Redemptioni necessarium erat, nam, ùt inquit D. Thomas *p. 3. q. 54. a. 4. Cuicumque committitur Principale, committitur etiam accessorium.*

Et hoc ipsum dominium aliquoties Christus, cùm expedire videbatur, exercuit, nam mulierem adulterij convictam contra legis præscriptum absolvit *Joann. 8.* Ficulneam, quæ in alterius bonis & patrimonio erat, arefecit. *Matthæi 21.* Dæmones in gregem porcorum, qui ad alios pertinebant, immisit, & præcipites in aquas egit *Matth. 8.* Quâ potestate, nisi Regiâ & omnibus dominante? alioquin aliena usurpâsset. Sed dicet aliquis, cur ergo Christus non Augustum, non Herodem imperio exuit, aliosque, qui veram Religionem promoverent, throno imposuit?

 ℞. Quia

℟. Quia voluit Ecclesiam humilitate, patientiâ, fortitudine, rerum humanarum contemptu crescere, & miraculis tantùm divinaque virtute, non bello aut viribus, quemadmodum Regna solent, propagari, ut videlicet tantò magis divina potentia eluceret, Ecclesiâ iisdem artibus, quibus opprimebatur, florente: utque fidei veritas esset omnibus indubitata, quæ per tot miranda, DEUM haberet testem, & sine armis, divitijs sapientiâque humanâ omnes convicisset: sed semel Religione constitutâ, & fide omnibus persuasâ, voluit DEUS naturalibus etiam medijs Ecclesiam conservare, & cùm illa desunt, nec priùs, miracula quæri: quemadmodum videmus, naturam quidem humanam immediate à DEO productam esse, sed semel productam per naturales causas diffundi, quæ si cessent, aut homini producendo pares non sint, miraculis naturam suppleri.

VI. *Opponitur 6.* Arma Sacerdotum lachrymas & orationes, non exercitus & vim esse, ùt habetur in c. *convenior 23. q. 8. & dist. 36. c. ult. c. porrò 16. q. 3.*

℟. Ne lachrymis quidem summos Pontifices, Regnantem inprimis, pepercisse, & causam Ecclesiæ, quàm olim sanguine, nunc etiam aquis tueri, in hoc quoque Petrum imitatos, cui lacrymas gallus expressit. Ceterùm ubi præter lacrymas precésque alia quoque remedia ad manus sunt, ea tutò adhiberi satis exempla SS. PP. & Apostolorum convincunt; inter quos Beatus Petrus repentinâ morte duos confecit, Paulus orbitate multavit, Elias igne succendit, &c. multaque alia: fac enim armis ab aliquo S. Pontificem invadi, an illi suis tantùm lacrymis, & non etiam alienis armis hostem reprimere licebit? quantò ergo magis si Ecclesiam aggrediantur, in qua non corporis tantùm, vel unius hominis, sed animarum, omniumque, qui in Ecclesia sunt, salus periclitatur? Quidquid ergo virium & potestatis à DEO Pontifex Romanus accepit, id omne tutandæ Religioni impendere potest, inter hæc autem, ùt diximus, est etiam potestas in Reges & Regna. Cur ergo Ambrosius alijque hâc potestate non sunt usi? quia vel non poterat, vel non decebat, vel non oportuit; horum aliquid si obstet, ne summus quidem Pontifex hunc ictum, qui ultimus esse debet, vibrabit, Deoque committit semper in extrema parato.

VII. *Opponitur 7.* Ex hac in Principes, eorumque ditiones exer-

exercita à SS. Pontificibus poteſtate, multa incommoda & mala evenisse. Censuræ & anathemata in Henricum VIII. Angliæ Regem vibrata, quid aliud evicêre, quàm ut jugum excuteret, Eccleſiam vaſtaret, proſcriptâ toto Regno Religione? ijsdem Eliſabetha Regina Angliæ in furorem acta ſæviùs, quàm antè in Catholicos grassata, nec priùs deſijt, quàm regio Stuartæ ſanguine ſecures imbueret, ſpecioſo titulo, crudelitate velatâ, quòd diceret Catholicos ſeditionem in Reginam & Regnum moliri? Et denique nunquam ſæpiùs cædes, inteſtina bella, Procerum diſcordiæ, parricidia in Gallijs obſervata, quàm Henrico IV. Navarræ Rege à ſummis Pontificibus diris percuſſo, Regnoque alienis expoſito; non ergo poteſtas, quam Papæ concedimus, Eccleſiæ bonum, ſed perniciem magis & excidium ſpectat. V. Trithem. *in Chron. Hirſaug.*

Reſp. Exercitium poteſtatis, quam Pontifices Romani in Reges & Regna acceperunt, ad remedia extrema pertinere alijs conſumptis, ultimiſque morbis adhibenda, & inſtar hellebori eſſe; de quo *Caſſ. collat. 17. c. 17. Quod ſi imminente exitiali morbo ſumptum fuerit, fit ſalubre, ceterùm abſque ſummi diſcriminis neceſſitate perceptum præſentis exitij eſt*; ſicut ergo juſtum bellum nemo non admittit, quantumvis innumera ſint mala, quæ ex bellis proveniunt: ſed majora provenirent ſublato bello, datâque injurijs licentiâ; ſic in caſu, de quo agimus; & ipſa quæ in contrarium afferuntur, ſatis oſtendunt: illæ enim calamitates, quæ Henrico diris percuſſo Galliam affligebant, Regem tandem ad Catholicam Religionem impulerunt, nunquam aliàs Regno potiturum; ſic à diſcordijs & bellis ceſſatum. Eliſabetha Angliæ Regina quantum abfuit, ut Regno excideret armatâ in illam potentiſſimâ claſſe? Quòd verò ſapienter agitata potentior fortuna diſcuſſerit, non hic error poteſtatis Pontificiæ, ſed eventûs fuit, ex quo nemo prudens ſapientiam & conſilium metitur.

Henricum VIII. quod attinet, ſunt, qui velint, præcipitatum remedium eſſe, plagâ necdum ferrum patiente: ſunt, qui excuſent. Demus peccatum eſſe, quid tandem ſequitur? ſi poteſtatem hanc Pontifici abroges, quia aliqui aut incircumſpectè, aut ex impetu potiùs, quàm ratione & conſilio ſunt uſi: oportebit eodem modo omnes humanas artes hominumque conditiones, matrimonia, magiſtratus, mercaturas, immo Regiam ipſam poteſtatem è medio tolli, in quibus longè pluries peccatum eſt, quàm in illa,

quam defendimus, auctoritate: stultus sit agricola, qui segetem incendit lolio & zizanijs mixtam. Percurre, quæ suprà ex historijs produximus, videbis summos Pontifices hâc in Reges potestate feliciter usos esse, magnoque Ecclesiæ bono, quòd verò malè cesserit aliquando, hic est communis rerum morbus & conditio, non semper eodem secundoque vento navigantium. Illud verissimum est, hujusmodi pœnas, interdicta, excommunicationes, depositiones, &c. cum summa circumspectione rarissimo casu, nec citra necessitatem, explicandas esse, & chymicæ tincturæ modo, guttatim, alijsque remedijs frustra consumptis porrigendas, quod à Patribus Tridentinis prudenter omnino observatum, præmonitumque est, *Sess. 25. de Reform. c. 3.* ubi: *Quamvis*, inquiunt, *excommunicationis gladius nervus Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos valde sit salutaris; sobriè tamen magnâque circumspectione exerendus est, cùm experientia doceat, si temerè, aut levibus ex causis incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parere, quàm salutem.*

VIII. *Objicitur 8.* Patres Societatis in Gallia contrariam sententiam tenere teste Gramondo *l. 15. ad annum MDCXXVI.* Cùm enim Santarelli è S. I. liber quidam in lucem emersisset sub titulo: *Tractatus de hæresi, Schismate, Apostasia, & de potestate Pontificis in his delictis puniendis, &c.* In quo libro multa in Reges Pontifici tribuebantur, & specialiter, quòd in Reges hæreticos etiam pœnis temporalibus posset animadvertere, eosque, nisi errorem deponerent, regno pellere; P. Coto Provincialis, Rector Collegij Claremontani, præcipuique è Societate Theologi in jus vocati, palàm coram Senatu professi sunt, Santarelli librum à se improbari, & contrariam illi sententiam omnino teneri.

℞. Santarelli librum multa complexum esse, ob quæ non Societati tantùm, sed multis alijs, & meritò displicuit: vult enim Reges *ob insufficientiam, minorem regendi habilitatem, & ob quodcunque peccatum, seu iniquitatem, si non corrigat, regno moveri posse, immo etiam mortis pœnâ multari.* Quæ quàm sint absurda, & populos in Principes suos aut arment, aut obsequia exuant, nemo non videt: & eo præsertim tempore Gallos offenderant, cùm recentem adhuc Henrici M. sanguinem præ oculis habebant à sicario impiè confossi. Meritò igitur Santarelli librum damnârunt: sed cùm in Senatu pressiùs urgerentur, mentem suam de Pontificia in Reges potestate,

ut

ut edicerent; cautè semper tergiversati sunt, seque in omnem partem versârunt, responsis, aut ambiguè datis, aut aliò flexis, aut in Santarellum detortis, aut petitis denique inducijs; ne videlicet, si ad interrogata animis apertè responderent, aut judicem offenderent, aut veritatem. Sed ut rem totam, memoriâ quippe dignam, ùt fuit, intelligas, en illam tibi ex Gramondi commentarijs totidem verbis. *Exin dicta dies Provinciali, Collegij Claromontani Rectori, & præcipuis è Societate Theologis: sistuntur in judicio, interrogantur, respondent.*

Senatus. *Probatúrne vobis Santarelli perniciosus liber editus in hunc titulum, Tractatus de hæresi, schismate, &c.*

P. Coto pro se & socijs præsentibus; *Improbatur, supprimitur, impugnabitur contrariâ mox doctrinâ quam paramus dare in publicum.*

Senatus. *Quare improbatis doctrinam, quam Societatis vestræ Generalis Romæ approbat?*

P. Coto. *Non negamus Romæ à nostris approbatam; sed quare nobis imputabitur error Transalpinus, cui nemo nostrûm subscribit in Galliâ?*

Senatus. *Annon in ditione sua Regi Galliæ jus omne in subditos est?*

P. Coto. *Jus omne est quoad temporalia.*

Senatus. *Creditísne vos, summo Pontifici jus esse in Reges, adeò ut per Excommunicationem sacris ipsos interdicere possit, subditos Sacramento fidelitatis absolvere, Regnum in prædam dare?*

P. Coto. *Absit verbo invidia! excommunicari Christianissimum Regem? absit omen! quis credat primogenitum Ecclesiæ futurum aliquando Matris hostem, quam protexit semper & protegit? quis excommunicandum, qui continuò pugnat hæresi in Regno suo extirpandâ?*

Senatus. *Ergo diversa vobis à Præposito Societatis vestræ Generali sententia?*

P. Coto. *Qui Romæ degit Præpositus noster Generalis, vix est, ut improbare possit, quod Roma probat.*

Senatus. *Illi sua opinio esto, vestra quænam est?*

P. Coto. *Planè illi contraria.*

Senatus. *Quid si essetis Romæ?*

P. Coto. *Mutaretur nobis cum cœlo animus, sentiremus ùt Romæ.*

Senatus. *Præcisè (amabo) proculq; ambagibus, & subterfugio: quid censet Societas vestra (ùt universa est) de Romana Sedis in Reges potestate?*

Ad hæc P. Coto. *Communicandi cum socijs facultatem petit. Datur facultas. Communicant, paulloq; pòst redeunt in hæc verba.* P. Coto. *Nobis cum Sorbona & Galliæ Clero erit assensus in idem doctrinâ univocus.* Se-

Senatus. *Explicate apertiùs mentem vestram, quaenam est hæc Sorbonæ doctrina, quam probatis?*

P. Coto. *Si tempus exiguum conceditis nobis, dabimus ex scripto sententiam, in quam vix est modò, ut conveniamus per angustiam temporis.*

Postquam triduo deliberaverant, præcipui è Societate ad Regem missi, palàm abdicant Santarelli doctrinam publico instrumento in hæc verba concepto.

Nos subsignati declaramus, Santarellum perperàm de Regibus, & eorum auctoritate scripsisse, quam diffitemur doctrinam; agnoscimus & profitemur Regum immediatam esse à DEO potestatem, independensq́; ipsis jus esse in subditos; cui sententiæ, ùt veræ, nostro omnium sanguine subscribitur si opus, non secus ac censuris, si quæ à Clero Gallicano aut Sorbona in ejusmodi libros edentur. Promittimus insuper futuram nobis post hac unam, & eandem super ea quæstione cum Sorbona, Clero, & Regni Gallici Academijs sententiam. Actum Lutetiæ. 16. Martij, Anno MDCXXVI.

Non multò pòst P. Coto in Provincia Parisiensi Provincialis, tædio interrogatoriæ actionis, quâ præcipui è Societate extra ordinem pulsati fuerunt, morbo corripitur, fatiq́; legem implet. Hactenus loco citato Gramondus.

§. XIX.

Summarium Unicum.

Quando, quibusq́; ex causis in particulari possit S. Pontifex potestatem in Magistratus & Principes sæculares exercere?

ELegantem de hac re textum habemus in Decretali ab Innocentio III. data *c. per venerabilem 13. qui filij sint legitimi.* Ubi summus Pontifex inter alia sic loquitur: *Non solùm in Ecclesiæ Patrimonio, verùm etiam in alijs regionibus certis causis inspectis temporalem jurisdictionem casualiter exercemus, non quòd alieno juri præjudicare velimus, sed quia, &c.*

Si verò quæras, quinam ergo sint casus in particulari, in quibus S. Pontifex *casualiter*, ùt habet textus, hoc est, indirectè, & pote-

potestate extraordinariâ tantùm possit jurisdictionem in materia, alioquin sæcularibus Principibus subjecta exercere.

Resp. Varios in jure Canonico describi: 1. Deficiente Magistratu & judice sæculari, qui justitiam administret. *c. licet ex suscepto. 10. de foro comp.* 2. Cùm judex sæcularis officio suo ritè, & secundùm jura non fungitur, tunc enim Pontifici Romano incumbit curare, ne innocentes & justitia succumbant, *citato c. licet ex suscepto.* 3. Si per viam denuntiationis Evangelicæ ad Ecclesiam causa deferatur, tanquam ad commune asylum. *c. novit. de judic.* 4. Si Magistratus sæcularis leges ferat contra jus Divinum aut Naturale, aut Ecclesiæ noxias, pertinet ad potestatem Pontificiam eas corrigere, & contrarijs legibus abrogare, quâ ratione videmus leges civiles quàm plurimas à SS. Pontificibus mutatas, correctasque, v. g. Jure civili permittitur matrimonium inter fratrum, aut Sororum liberos. *Instit. de Nupt.* Sed prohibetur *in c. non debet. de consang.* Lege civili, quæ secundò nubunt, varijs pœnis afficiuntur *L. 1. Cod. de 2. nupt.* Sed jus Canonicum pœnas, quæ in odium repetiti matrimonij sunt latæ, tollit *c. cum secundum. de secundis nuptijs.* Jure civili multas ob causas repudia sustinentur. *L. consensu. Cod. de repud.* Sed jure Canonico prohibentur *c. sunt qui 27. q. 2. & c. lege dist. 10.* Jus civile concubinatum admittit *Cod. de concub.* non admittit jus Canonicum *c. nemo blandiatur sibi. c. meretrices. 32. q. 4.* Jure civili natis ex incæstu aliové damnato congressu alimenta non debentur, debentur jure Canonico. *c. cùm haberet. de eo qui duxit in matrim.* De jure civili possessor malæ fidei longo tempore præscribit. *L. cum notissimi. C. de præscriptionibus 30. vel 40. annorum.* Non præscribit jure Canonico *c. ultimo de præscriptionibus.* Testamentum de jure civili non valet nisi præsentibus 7. testibus, sed jus Canonicum hanc legem damnat expungitque *c. cùm esses c. relatum, de testamentis.* Denique lex civilis maleficos, qui venenis, malisque artibus Reipublicæ nocent, punit quidem, sed qui imbres, ventos, grandines incantationibus abigunt, non tantùm non punit, sed præmio donat. *L. eorum 4. Cod. de malef.* Quæ omnia sacris Canonibus damnata sunt, & videri possunt quàm plurimi textus *causa. 26. q. 2.* & S. Thomas *2. 2. q. 96.* & *Novella Leonis 65.* Sunt tamen, qui velint in *L. eorum 4. cit.* Non approbari magicas incantationes, sed sacras agrorum lustrationes, quæ per publicas preces & supplicationes ac sancto-

rum suffragia fieri solebant juxta Novellam *123. c. 32.* 5. Princeps sæcularis jure naturali, & spectato genere suæ potestatis potest subditis suis impedimenta matrimonij dirimentia statuere, ex qua enim parte matrimonium est contractus, subjacet potestati & legibus civilibus, & quantumvis elevatum fuerit ad numerum Sacramentorum, non ideò tamen amisit naturam contractûs, & subordinationem ad potestatem civilem; sicut enim matrimonium ùt contractus admittit nova impedimenta à Magistratu Ecclesiastico, quale est impedimentum Clandestinitatis, non obstante ratione Sacramenti, quod immutabile est; ita etiam à Magistratu civili; & expressè docet S. Thomas *4. contra Gentes c. 78.* Sanchez. *lib. 7. de matrim. disp. 3. n. 2.* Nihilominus tamen Ecclesia hujus potestatis usum Principibus sæcularibus interdixit, sibique reservavit, sicut patet *ex c. tuam. de ord. cognat. c. 1. de sponsalib. c. Euphemium. 2. q. 3. c. multorum 35. q. 6. &* novissimè Trid. *sess. 24. de matrim. cap. 3. 4. & Can. 12.* Et potuisse quoad hoc Ecclesiam coërcere potestatem temporalem, eamque moderari propter bonum spirituale, & gravia incommoda, quæ alioquin sequebantur, expressè agnoscunt duo celeberrimi & sanctissimi in Gallia Doctores videlicet D. Thomas & S. Bonaventura. An verò consuetudine nova possint impedimenta induci, an antiqua abrogari vide Sanchez *lib. 7. disp. 4. de matrim.*

§. XX.

§. XX.

Quam censuram mereatur prima Conventûs Parisiensis propositio.

SUMMARIA.

1. *Censura S. Gregorij VII.*
2. *Bonifacij VIII.*
3. *S. Thomæ & S. Antonini.*
4. *Nicolai Sanderi.*
5. *S. Bernardi.*
6. *Cæsaris Cardinalis Baronij.*
7. *Cardinalis Peronij, & totius Cleri Gallicani.*
8. *B. Augustini Triumphi.*
9. *Francisci Suarezij, & Gregorij de Valentia.*
10. *Ex præmissis conficitur, Parisiensem propositionem ne ut probabilem quidem sustineri posse.*
11. *Respondetur ad objecta.*

Nostrum equidem non est, aliorum opiniones in jus & forum vocare, illisque pœnas & exilium dicere, aut censuras notamque dictare: hoc enim ad supremum Ecclesiæ Magistrum pertinere cognoscimus. Nostrarum ergo partium erit, quæ de hac propositione alij censuerint, in medium proferre, & à prima Sede ultimum judicium expectare.

I.

Sanctus Gregorius VII. *lib. 4. Registri epist. 2.* sic loquitur: *Considerent, cur Zacharias Papa Regem Francorum deposuit, & omnes Francigenas à juramenti vinculo absolvit? sed fortè volunt, quod quando Deus Ecclesiam suam beato Petro com-*

commisit, Reges excepit: cur non attendunt, vel potiùs erubescendo confitentur, quia Deus, ubi B. Petro potestatem ligandi dedit, nullum excepit, nihil ab ejus potestate subtraxit, & qui hoc imprudenter negat, se à Christo omnino sequestrat, &c.

II. Bonifacius VIII. *in Extravagante, unam sanctam. de Major. & obed.* postquam dixisset, *Beato Petro utrumque gladium commissum esse, temporalem videlicet & spiritualem; temporalem auctoritatem spirituali subjectam esse, eamq; divino ore à Christo Domino per illa verba Petro ejusq; Successoribus commissam: quodcunq; ligaveris, &c.* Subjungit: *Quicunq; huic potestati à Deo sic ordinatæ resistit, DEI ordinationi resistit: porrò subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, & definimus.*

III. S. Thomas *opusc. 20. de Regimine Princ. lib. 3. c. 19. dicit* sententiam, quam defendimus, esse *Manifestè veram: & cap. 10. ejusdem lib. Si plenitudo potestatis,* inquit, *S. Pontificis dicatur referri ad solam spiritualem potestatem, hoc esse non potest, quia corporale & temporale ex spirituali & perpetuo dependet, sicut corporis operatio ex virtute animæ est.* S. Ant. *3. p. Summæ Tit. 22. §. 17. c. 5. Qui dicunt Papam in toto orbe terrarum Dominium habere super spiritualia tantùm, nõn autem super temporalia, similes sunt consiliariis Regis Syriæ, & adulatione pestiferâ seducunt Reges, &c. Et Christiani Principes bellantes contra Ecclesiam vel persequentes Papam exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, &c.*

IV. Nicolaus Sanderus *in lib. de visibili Monarchia Ecclesiæ lib. 2. c. 4.* Cùm ostendisset toto hoc capite, in certis casibus Reges & Imperatores ab Ecclesia coërceri, deponíque posse; *Non video,* inquit, *quin communem sensum in rebus DEI judicandis perdiderit, si quis contendat spiritualem Ecclesiæ potestatem terrenæ Regum potestati non præesse; nam si neutra præsit alteri, quomodo in una Ecclesia manent unita? aut quomodo uniuntur, si adhuc ita distincta manent, ut neutra possit alteri imperare? aut quis unquam in uno corpore animalis duo prorsus distincta membra, in eodem loco & honore disposita vidit?*

V. S. Bernardus *lib. 1. de considerat. c. 6. Mihi tamen non videtur bonus æstimator rerum, qui indignum putat Apostolis, vel Apostolicis viris non judicare de talibus, quibus datum est de majoribus, &c. Denique ubi necessitas postulat, audi quid censeat, non ego, sed Apostolus; si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis?*

VI. Cæsar Cardinalis Baronius *tomo 9. Annal.* quem Henrico magno Galliæ & Navarræ Regi dedicavit, vir summâ doctrinâ, pietate,

tate, moderatione *ad annum 800. n. 14.* loquens de translatione Imperij in Carolum magnum à Leone III. facta. *Quod autem*, inquit, *ex convenientia, utilitate exigente, & necessitate poscente, factum diximus, id ipsum ex insita Romano Pontifici concessa divinitùs auctoritate fuisse impletum pariter affirmamus. Neget si quis ista, planè impius & infidelis, ac rerum Ecclesiasticarum planè rudis esse convincitur.*

VII. Cardinalis Peronius *apud Gramondum lib. 1. anno 1615.* ore totius Cleri Gallicani, ùt idem testatur Gramondus, propositionem, quam impugnamus, dicit esse novam, *Luthero, & Calvino fautoribus natam, cui veterum subscripsit nemo, recentiorum pauci, errorem esse, qui Henrico Angliæ Regi via in hæresin fuerit, &c.*

VIII. B. Augustinus Triumphus Anconitanus *in proemio libri de potestate Ecclesiast. Error est,* inquit, *pertinaci mente non credere Romanum Pontificem universalis Ecclesiæ Pastorem, supra spiritualia & temporalia universalem non habere primatum.*

IX. Franciscus Suarez *de legibus l. 3. c. 6. n. 3. Nihilominus sententia est, summum Pontificem non habere directam potestatem temporalem in universum Orbem: ut etiam hæc sententia verè & catholicè intelligatur, advertendum est, aliud esse omnem potestatem etiam supremam in illo ordine (temporali) esse subjectam potestati S. Pontif. aliud verò, quòd summus Pontif. habeat directam potestatem temporalem distinctam à spirituali, per quam per se directè possit civiliter gubernare totam Ecclesiam: nam illud primum verum & certum est, non tamen propter temporalem potestatem Petri, sed propter spiritualem, & cui temporalis in ordine ad finem illius subjicitur.* Idem Suar. *de fide d. 20. sect. 3. n. 21. Dico potestatem puniendi hæreticos etiam temporalibus & corporalibus pœnis jure divino esse in Pastoribus Ecclesiæ, præsertim Romano P. & contraria sententia est erronea, & defensores ejus ad minimum esse suspectos de hæresi.* Et ne fortè aliquis putet, Suarezium loqui de potestate in hæreticos, exceptis tamen Regibus & Principibus, *n. 26.* hos ipsos expressè comprehendit, & subdit: *Est ergo hæc potestas in Ecclesiam omnino universalis quoad omnes personas, & ab ipso Christo immediatè tributa.* Gregorius de Valentia *Tom. 3. d. 1. q. 12. p. 2. concl. 2. De hac nostra sententia dubium est nullum apud verè Orthodoxos.*

X. Nos à censuris calamum abstinemus, quorum est veritate contentos judicium expectare, non prævenire. Tantùm ergo illud dicimus, propositionem contrariam, Theologicè loquendo, hoc est, veritate, ratione, sacris litteris, SS. Canonibus conciliisque

ſpectatis ne quidem ùt probabilem ſuſtineri poſſe. De politica enim probabilitate, quam Clerus Gallicanus apud Gramondum paſſus eſt huic ſententiæ prætexi, non eſt, ut curemus; cùm neque nobis Politicos agere, nec Epiſcopis, qui Pariſienſi Conventui præſederunt, animus fuerit: conſcientiæ nim. & veritati, non aulæ & favoribus ſcribimus.

Ergo nullam illi propoſitioni probabilitatem adeſſe, ex jam dictis apertè conſtat: ſi enim verum eſt, quod ſcribit B. Gregorius VII. *à Chriſto ſequeſtrari, qui Pontifici hanc poteſtatem negant;* ergo nulla eſt probabilitas huic ſententiæ, alioquin à Chriſto æquè non ſequeſtraret, ac aliæ opiniones probabiles. Innoc. III. *in c. novit. de judiciis*, dicit hanc noſtram ſententiam eſſe *indubitatam & certam*: ergo huic oppoſita deſinit eſſe probabilis, alioquin hujus probabilitas alteri certitudinem adimeret: quod enim certo opponitur, non eſt probabile.

S. Thomas *opuſc. 20. de Regim. Princip.* dicit: ſententiam, quæ hanc ſummam & indirectam poteſtatem Pontifici aſſerit, *eſſe manifeſtè veram*: oportet ergo eam quæ negat, non eſſe probabilem: quemadmodùm v.g. Si hæc propoſitio: *Nix eſt alba*: eſt manifeſtè vera; ejus contradictoria: *Nix non eſt alba*: non eſt probabilis. Idem S. Doctor *loco cit.* ſcribit, *fieri non poſſe*, ut auctoritas, & Poteſtas Pontificia *ad ſola ſpirtualia referatur, & non ad temporalia*: Si ergo ex mente D. Thomæ hæc propoſitio: *Poteſtas Pontificia ad ſola ſpiritualia, non verò ad temporalia refertur*, eſſe vera non poteſt; ergo nec eſt probabilis: quod enim eſt probabile, id verum eſſe poteſt: quemadmodùm hæc propoſitio: *Imperator Romanus Turcas debellabit*; quia eſt probabilis, ideò vera eſſe poteſt: hæc verò: *Titius digito cœlum tanget*: eſſe vera non poteſt, & ideò nec eſt probabilis.

Omittimus alia ex allegatis DD. quia per ſe clara.

Et omnino ſi naturam, & effectus probabilitatis examines; apparebit continuò opinionem, quam impugnamus, fruſtra niti, ut probabilis evadat, & hoc ſaltem colore oculis eorum placeat, qui probabilium opinionum amicos ſe profitentur.

Opinio enim probabilis eſt, quæ in nullam apertam, & manifeſtam legem impingit: cùm enim omnis lex ſit regula & menſura honeſtæ actionis, quidquid legi repugnat, eſt apertè & manifeſtè malum, ac illicitum, & conſequenter nullam habet honeſti ratio-

rationem aut probabilitatem: quemadmodum enim, quia linea aut regula est recti mensura, & ideò quod à linea secedit, rectum non est, sed necessariò curvum; ita quidquid à certa & manifesta lege declinat, necessariò est malum, & nullam probabilitatis speciem obtinet: Propositio autem, quam impugnamus, repugnat sacris litteris juxta legitimam explicationem SS. Patrum, ùt ostendimus; sacrisque Canonibus & Concilijs, & praxi etiam sanctissimorum hominum, quæ omnes sunt regulæ veritatis & honestatis. Et præsertim urgent Textus Conciliorum universalium, Lateranensis, Constantiensis, Viennensis, & Lugdunensis, in quibus, & nominatim in Lugdunensi, ùt habetur *c. 2. de sentent. & re judic. in 6.* re maturè, & conciliariter discussâ, auctoritate Apostolicâ, sententia depositionis in Imperatorem pronuntiata est, solutique omni juramento subditi: & quamvis non verbis, & in actu signato hanc sententiam Concilia definiverint, id tamen ipso facto & in actu exercito deciderunt, quando adhibitâ omni consultatione, solemnitate, & auctoritate, quæ definitionibus adhiberi solent, allatisque etiam auctoritatibus sacræ scripturæ sententiam in Reges dixerunt; sunt enim paria, facto, vel verbo aliquid definire. *L. non tantùm 5. ff. rem ratam haberi. L. de quibus causis. ff. de legib.* immo plus est facto, quàm verbis consensum exprimere, *per Legem. si tamen 48. ff. de Ædilit. Ed. §. 3.* & argum. *c. 1. de Appellat.*

XI. *Nec obstat* 1. Si quis dicat: & Concilium & Papam in ijs, quæ sunt facti errare posse: in textibus verò Canonicis suprà allegatis, quæstionem tantùm facti agitatam esse, an videl. Principes, de quibus illic agebatur, ea fecissent, ob quæ imperio abdicari possent.

℞. Sententias in Concilijs contra Imperatores dictas & jus & factum complexas esse: factum quidem, quia Regibus imperium abrogabant ob delicta ab ijs commissa: jus verò, quia sententia in Principes dicta, ijsque auctoritate exutis, subditisque juramento liberatis, hoc ipso Concilia, implicitè quidem, sed tamen necessariò supponebant, auctoritatem & potestatem id faciendi penès Ecclesiam esse: sicut, v. g. qui dicit: *Petrus currit:* hoc ipso & necessariò, sed implicitè dicit: *Petrum currere posse:* definitâ enim unâ propositione, definitæ etiam censentur, quæ cum illa necessariò connexæ sunt; quid enim magis à vera, rectaque ratione alie-

num

num dici posset, quàm Ecclesiam, cùm definivit Spiritum S. à Filio procedere, non etiam definivisse Spiritum S. posse à Filio procedere: vel quod idem est: in Filio potentiam spirativam esse, per quam possit Spiritus S. ab eo procedere? ergo hoc ipso quod Innoc. IV. in Concilio Lugdunensi declaravit, Henricum Imperatorem auctoritate Apostolicâ imperio privatum, ejusque subditos omni juramento solutos esse, declaravit etiam, esse penès Apostolicam sedem auctoritatem potestatemque, eum imperio privandi, ejusque subditos juramento absolvendi, quo prius tenebantur; quæ Declaratio ad jus, non ad factum pertinet; Immo in Concilio Lateranensi IV. sub Innoc. III. *c. de hæret.* & Concilio Constant. expressè dicitur: *Principes si hæresis convincantur, regno & sacris interdici posse;* quæ definitio, ùt patet, est meri juris, & abstrahit à facto exercito, in quo tantùm error contingit. Deinde advertunt Theologi, Concilia & Pontifices etiam in facto errare non posse, quando factum est evidens conciliariter, omnique adhibitâ diligentiâ examinatum, testimonio publico nixum, & cujus error Ecclesiam in perniciem adduceret; tunc enim locum habet illa Christi promissio Joann. 16. *Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem;* & ita communiter tenent, docentque Theologi, Pontificem & Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum, in proponenda hac vel illa scriptura Canonica, & in hac vel illa traditione Apostolica explicanda, errare non posse, quæ omnia, ùt patet, dependent ex facto & testimonio hominum ex se fallibili, nisi Providentia divina Ecclesiæ suæ caveat.

Non obstat 2. Summos Pontifices & Concilia, cùm Principibus Regnum abrogârunt, secutos fuisse sententiam probabilem, quæ habet, eos hoc posse; non ergo sequitur hanc sententiam esse certam, sed tantùm probabilem, & fuisse à Concilijs ùt talem suppositam.

R. Nihil posse tam Augusto Reipubl. Christianæ Senatu, & cui ipse Spiritus Sanctus præsidet, indigniùs dici, quàm voluisse illum in re tanti momenti, in qua non de Imperijs tantùm & coronis, sed de tot bellis, schismatibus, animarum Ecclesiæque periculis agebatur (quæ omnia ex illis in Reges sententijs & abdicationibus plerumque nascebantur) ad miserum illud opinandi præsidium confugere, quo in scholis nihil incertius, tantasque in Eccle-

Ecclesiam, mores, legesque omnes corruptelas induxit, ut sæpe interdicta, execrationesque Rom. Pontificis provocaverit, nullamque ferè humanam, divinamque legem reliquerit, non aliquo abusu fœdè corruptam; & utinam fallat augurium! huic opinandi licentiæ, nisi remedio aliquo Ecclesia occurrat, vix credimus alio malo elapsis retrò sæculis graviùs afflictam esse: cujus jam tot indicia & prognostica experimur, omni in commercijs, fœderibus, juramentis, judicijs præceptisque sublatâ sinceritate. Absit ergo, ut dicamus Ecclesiam totam, & Concilia universalia in re tanta, summique momenti, suæ auctoritatis incertam, Regibus & Imperijs litem movisse: nec enim Regna & coronæ opinionibus dari possunt, adimique, sed certo jure, certâque ratione: quis enim coronæ, sceptrique securus, & sine metu viveret, si opinionum ventis paterent, nunquam Papæ, aliísve Principibus probabili, eorumque judicio magis etiam probabili ratione defuturâ, quâ Regnum alterius invadant? & ideò docet Vasq. *in 1. 2. Tomo 1. d. 64.* nullum Principem etiam supremum in Controversia tantùm probabili; aut etiam probabiliori posse sententiam ferre, eamque armis, & bello prosequi, nisi jus evidens habeat, & contrarium dicit nihil probabilitatis habere, nec in parvam Reipublicæ Christianæ perniciem & detrimentum cedere: quod maximè verum est, cùm alter Princeps, cui bellum infertur, & de quo spoliando agitur, in certa securaque possessione Regni sui est: negatque ex eodem capite posse justum bellum utrinque dari, nisi per accidens & causâ ignorantiæ invincibilis; & idem, in casu, quo alter possidet, docet & supponit Laym. *de Conscientia* §. 3. n. 25. tamquam certum. Et ratio est, quia legitima Possessio operatur præsumptionem juris & de jure pro Possidente. *Instit. de interd.* §. *retinendæ.* 4. contra quam Præsumptionem ex communi omnium Doctorum non admittitur ulla probatio, nisi tantùm ex evidentibus: & cùm jus possessionis pro possidente sit certum, jus verò ex magis probabilibus sit adhuc incertum: (cùm omnis probabilitas sit opinativa & involvens formidinem, & consequenter dubium) & naturali & humano juri consonum est: jus certum incerto prævalere, maximè in materia Justitiæ *L. Divus. ff. in integr. Restit. c. transmissa 3. qui filij sint legitimi. V. Molin. Tomo 1. tr. 2. d. 163. Vasq. 1. 2. d. 66. c. 7. San. h. l. 1. moral. §. 10. n. 9. Laym. l. 1. c. 5. n. 42.*

Eodem pacto legibus statutum est, neminem ex solis probabilibus damnari posse, sed plenè & manifestè convictum, idque præsertim in causis gravibus & valde arduis, in quibus probabilia non sufficiunt; sed requiruntur apertissima, indubitata, & luce meridianâ clariora argumenta, ùt dicitur *L. ult. C. de probat.* Quæ omnia eò tendunt, ut ostendamus non potuisse Pontifices, & Concilia universalia ad Reges Imperio exturbandos, solvendosque juramento & obedientiâ subditos procedere, nisi potestatis suæ certos, non tantùm probabili aliquâ opinione ductos; ex quocunque enim capite jus deponendi Reges evadat dubium, & incertum, ex eodem sententia in Reges lata injusta fuerit, (quod nefas est de Concilijs illis universalibus vel cogitare) maximè si defectus ex parte potentiæ & auctoritatis contingat, qui reddit sententiam omnino nullam usurpatamque; quamvis enim probabilis Doctorum opinio tribuat jurisdictionem teste Less. *l. 2. de J. & J. c. 29 n. 68.* id fallit, cùm agitur de gravissimo alterius præjudicio, ùt idem *l. 2. c. 31 n. 10. & c. 41. n. 76. circa f.* Sanchez multique alij apud ipsum *in Decalog. l. 6. c. 3. n. 23 & 24.* docent. Jus imperandi & debitum obsequendi correlativa sunt: si ergo in Ecclesia jus imperandi, & auctoritas exauctorandi probabilis tantùm est; æquè debitum obsequendi, parendique probabile & incertum erit: ut ergo poterant Pontifices & Concilia probabiliter Regibus imperare, ut Regno excederent; poterant Principes subditique imperata non facere, irrito, vanoque Ecclesiæ impetu, perinde ac si aliquem carceri includas, dato apertoque à tergo ostio, ut evadat: quis credat Deum Ecclesiæ suæ non meliùs providisse? aut illam potuisse excommunicationibus, censurisque, quæ peccatum mortale supponunt, & alijs pœnis Reges ac subditos ad id compellere, quod illi probabiliter, hoc est, sine culpa poterant non agere? aut quis, nisi fortè apud barbaras nationes, audivit, puniri aliquem, & tam graviter sine culpa posse; aut culpam esse, si eodem jure, quo alter, utàris, quale est probabiliter imperanti, probabiliter obsistere: incerto jure agentem, incerto jure frustrari? Quod si hæc in Reges potestas toties, & tam sanctè in sacris canonibus repetita, exemplis exercita, SS. PP. & Doctorum testimonijs asserta, adhuc probabilis tantùm, nec certa est, quærimus quid ergo in sacris Canonibus certum sit, & cui tergiversari non liceat? erit ergo probabile tot sanctos Doctores, quibus doctrinâ vix

pares

pares in Ecclesia reperias, aut ignorantiâ falsum, aut adulatione dixisse, hoc est, aut minùs, quæ scriberent, intellexisse, aut minori fide consignâsse, quàm hâc tempestate pauci multùm infra illorum sanctitatem, doctrinamque positi.

Denique si non probabile tantùm, sed certum est, artem medicam, cui sanitas pro fine est, ad omnia sanitati accomoda; artem nauticam, cui navigatio proposita, ad omnia, quæ ad feliciter navigandum sunt necessaria; opificis industriam & artem, ad omnia, quæ operi suo deserviunt, extendi; eodem modo dicendum erit, potestatem Ecclesiasticam, & spiritualem ad omnia illa proferri, quæ Ecclesiæ æternæque saluti, aut obsunt, aut prosunt, & consequenter ad omnia etiam Imperia, Regna, & bona temporalia, quando & quó casu in hunc finem diriguntur. Si verò sententia, quæ hanc S. Pontifici indirectam asserit potestatem, videatur Principibus probabilis tantùm, non certa, adhuc nihilominus tenentur illi subjacere, quia juxta omnium sanctorum Patrum & Theologorum sententiam, in dubio an res præcepta sit licita, & superior limites suæ potestatis excedat, tenemur obedire, quamdiu nō apparet evidenter esse præceptū de re mala & extra limites potestatis: Sanchez *in Decalogum quàm plurimos citans l.6.c.3. n.3.& 4.* Silvester *in summa, dicens regulam esse D. Thomæ. Et habentur quàm plurimi Textus SS. Patrum c. in memoriam d.19. c. quid culpatur 23. q. 1. c. contra morem d. 100.* Cujùs ratio est, quia jussus Superioris semper justus præsumitur. *c.24. de Reg. I. in 6. L. Servo 65. §. cùm Prætor. 2. ff. ad SC. Treb. & l. 7. sicut is. ff. ne quid in loco publico.* Et eleganter S. Gregorius M. *homil. 26. in Evangel. Sub magno moderamine pastores Ecclesiæ vel solvere studeant, vel ligare. Sed utrum justè, an injustè obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est; ne is qui subest, & cùm injustè forsitan ligatur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absolvere indiscretè timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel injustè; nec Pastoris sui judicium temere reprehendat, ne etsi injustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia, culpa, qua non erat, fiat.*

Si ergo Pontifex aut Concilium Generale, quorum judicio Principes subsunt, servatis servandis Principes per sententiam abdicent, & subditos juramento solvant, declarentque juramentum hîc & nunc cessare: nec ad culpam obstringere, immo culpam fore illud observari: Cùm in his omnibus vertatur causa spiritualis &

Ecclesiastica, quousque videlicet Potestas Pontificia & sacra se extendat? an etiam ad media fini spirituali deservientia, res nimirum, & bona temporalia? agaturque de peccato & obligatione juramenti; tenebuntur utique Principes, quamquam ipsi dubitant de hac potestate, superiori Ecclesiastico, intra suam sphæram agenti obtemperare: nam si egrediatur, certum est non teneri per elegantem discursum S. Th: *2. 2. q. 104. a. 5.*

Si an jus Regaliæ, custodiæque Ecclesiarum ad Reges pertineat, sæcularis est fori cognoscere, ac sententiam proferre, & regio senatui unicè reservatur, & Episcopi Prælatique, qui hoc negant, veluti perduelles, ac Regni turbatores à Parlamento pœnas luunt, neque hoc fines temporalis potestatis excedere in Gallijs creditur; quantò minùs si potestas Ecclesiastica in plenis liberisque concilijs, de suis terminis statuat, & quod ipsi in Episcopos, illa in Reges, cùm mereantur, pronuntiet?

Lessius quidem & Sanchez, alijque proximè citati scribunt, non teneri subditum superiori suo imperanti obedire, cùm id sine magno corporis, honoris aut fortunarum damno haud potest: Verùm hæc doctrina nihil obstat sententiæ nostræ, cùm hæc omnia incommoda & damna à Principibus caveri possint, si videlicet Ecclesiam audiant, ad officium redeant, & causas oblitterent, emendentque: tunc enim purgatâ contumaciâ, Ecclesia pœnas, quæ medicinales sunt, velut extincto morbo, revocabit, & ipsi Regnis restituentur: nec aliter Pontifices possunt, cessante causâ necessitatis bonique publici, ob quæ solùm in Reges armare licet. *V. c. 11. de Consili.* & habemus in Henrico M. Galliæ Rege præclarum exemplum, qui ob relapsum in hæresin, societate fidelium & Regno prohibitus, ubi de Religione cavit, eamque amplexus est, continuò censuris pœnisque caruit, Regnum sine lite accepit, ingentibusque bellis turbisque finem imposuit, & Regibus exemplo fuit, non esse culpam Ecclesiæ, si hac potestate suâ fungente Respublica turbetur. Ergo ut omnia simul dicamus, aut oportet dicere non unius tantùm, sed tot Pontificum Conciliorumque sententias in Reges, iniquas injustasque fuisse, quod nemo nisi imprudentissimus dicet, Galli præsertim, qui Concilia tam effusè commendant: aut si justæ fuerunt, oportuit illis obtemperare Reges, cùm jus imperandi & obsequendi, tam sint correlativa, quàm jus exigendi too; & debitum solvendi;

di: implicetque jus exigendi, absque debito solvendi, & docuit expressissimè D. Th. *2. 2. q. 69. a. 1.* ab omnibus Theologis admissus, tunc saltem, cùm ex una parte plurimum interest judicis imperium & sententiam observari, ex altera nullum observanti damnum, nisi voluntarium impendet; Nec ullius magis, quàm Episcoporum Regumque interest hanc sententiam teneri; cùm enim Principum Leges, præcepta, impositiones tributorum, &c. rarò evidenter, & luce clariùs sint iusta, quis subditorum illis ligabitur, si non tenentur in dubio Superioribus obtemperare? nemini quippe dubitandi, & hoc ipso repugnandi ratio, & prætextus deerunt.

Nec obstat 3. Propositionem contrariam saltem ab auctoritate eorum, qui illam tenent, probabilitatem mereri.

℟. Mensuram & regulam honesti, & veri esse legem, non nomina Doctorum, quorum opiniones si ab hac regula flectant, tam nequeunt esse veræ, honestæque: quàm paries, aliúdve corpus nequit esse rectum, si à linea & amussi excedat. Auctoritas docentium ex eo capite pretium aliquod & pondus habet, quia non præsumuntur aliud, quàm leges dicere: Si ergo hæc præsumptio cessat, & evidenter appareat Doctores cum legibus pugnare, præsumptio veritati cedit, & auctoritas illa præsumptione nixa penitùs vanescit, habetque locum illud D. Pauli *ad Galat. 1. v. 8. Sed licet nos aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Et illud D. Augustini *d. 9. c. 4. Negare non possum nec debeo, sicut in ipsis majoribus, ita multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possint justo judicio, & nulla temeritate damnari.* Similia habentur *c. 5. & c. 8. eádem d. & L. unicâ C. de interlocut.* Si enim sola auctoritas nomenq; Doctorum probabilitatem opinionibus donet, quos tu errores, aut futuros aut præteritos invenias, qui non probabiles dici debeant, cùm Magistris & Sectatoribus non caruerint doctrinâ & auctoritate claris? ergo ùt nummis, non numerus aut inscriptio, sed pondus, & metallum pretium addunt; ita sententijs non numerus aut nomen Doctorum, sed rationes, & Canones, & cum Patrum doctrinis harmonia, probabilitatem, & auctoritatem afferunt, dicente scripturâ Proverb. *22. 28. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui.* Et Ecclesiastici *10. 8. Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.*

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER II.

PROPOSITIO II.

Conciliis Oecumenicis magnam inesse auctoritatem, magnamque venerationem deberi, & Ecclesia ipsa agnovit, suoque exemplo professa est, & nemo fidelium, nisi temerarius negavit, sic tamen, ut Pontifici Romano & Vicario Christi sua prærogativa salva sit, & potestas omni Concilio superior; Illi enim, non Concilio dictum est: *Super te ædificabo Ecclesiam meam.* Illi: *Tibi dabo claves Regni Cælorum.* Illi soli: *Pasce oves meas:* non has aut illas, sed meas, hoc est, omnes. Hanc majorem Conciliis potestatem sacræ Paginæ, hanc omnium Conciliorum exempla, & continua Ecclesiæ praxis, hanc SS. Patrum una conspiransque sententia, & ipsa Ecclesia Gallicana aliquoties & palàm testata est, ut adeò negari à nemine possit, nisi qui priùs omnia illa negare, quæ in Ecclesia venerationi sunt, sibique ipsi & sacræ antiquitati vim inferre paratus sit.

§. I.

§. I.

Quid Concilium Generale seu Oecumenicum, & quæ ad tale Concilium requisita.

SUMMARIA.

1. *Quid Concilium Generale?*
2. *Quæ illius conditiones?*

I.

Concilium Generale nihil aliud est, quàm Conventus Præsulum Ecclesiæque Pastorum, legitimâ auctoritate indictus, factus, confirmatusque, ad majora fidei & religionis finienda negotia; sicut enim ob publicas communesque omnium civium & Reipublicæ necessitates convocantur à Principe comitia generalia, sic cùm fidei, quæ omnium Christianorum commune est bonum, periculum & bellum impendet, omnium Ecclesiarum Pastores evocantur, communem causam communi voto acturi. Cùm enim in corpore humano ex conflictu qualitatum humorumque corruptione oporteat aliquando, immò sæpe morbos existere, ita, & multò magis, in corpore Ecclesiæ politico, ubi non corpora, sed animæ laborant, & quod pejus est, amantur morbi, ac remedia fastidio & horrori sunt. Cùm ergo oportuerit in Ecclesia hæreses esse, pastoribus & Vicario Christi præsertim data est cura, nequid in fide turbaretur; cui enim potiùs quàm medico morbos, gubernatori navem, pastoribus oves committeret Deus? his enim ignorantiâ aut affectu in errorem abductis, quis alius Ecclesiam & fideles duceret? *Quod si sal,* inquit Christus, *evanuerit, in quo salietur?* In quem locum D. Augustinus *l. 1. de serm. Dom. in monte. Si vos, per quos condiendi quodammodo*

modo sunt populi, metu persecutionum temporalium amiseritis regnum cælorum, qui erunt homines, per quos à nobis error auferatur, cùm vos elegerit Deus, per quos errorem auferret cæterorum? Sicut ergo tota Ecclesia in ijs, quæ ad fidem spectant, errare non potest, ita, & multò minùs, totius Ecclesiæ Doctores, qui Ecclesiam in Concilio universali repræsentant; alioquin oporteret Magistros à discipulis, Pastores ab ovibus, aurigam ab equis regi, corrigi, quo nihil absurdius dici potest, & tamen dicendum esset datâ Ecclesiæ infallibilitate (quam Græci ἀναμαρτησίαν vocant) & negatâ Pastoribus. Hi tamen cùm non omnes in Concilium convenire possint (quis enim fideles intereà pasceret Pastoribus procul avocatis?) hoc ipsum privilegium non errandi præsentibus Concilio à Christo concessum est dicente: *Ubicunque fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, ibi sum in medio eorum. Matth. 18.*

II. Conditiones verò ad Concilium universale necessarias communiter DD. has statuunt.

Prima; Ut summi Pontificis mandato vel approbatione fiat, & Patres ad Concilium convocentur. *c. 1. 2. & seqq. d. 17.* quod videmus in primis quatuor Concilijs observatum etiam esse, quæ B. Gregorius eâdem veneratione quâ Evangelia prosequebatur, ùt habetur in *c. sicut. d. 15.* De Concilio Nicæno primo patet ex præfatione ad Canones Concilij Nicæni, & præfatione ad ipsum Concilium ex S. Isidoro, & epistola synodali ad Sylvestrum Papam *l. 4. Concilij Nicæni,* quæ videri possunt *T. 1. Concilior. Venetæ editionis.*

Secunda Conditio est, ut Concilio Pontifex per se vel suos Legatos intersit. *c. 2. & 6. d. 17.* Primo Nicæno nomine Sylvestri Papæ interfuerunt Osius Episcopus Cordubensis, Macarius Episcopus Hierosolymitanus, Victor & Vincentius Presbyteri Romani, ùt habetur in epistola Synodali ipsius Concilij. *Nobis f. 569. Tomi 1. Concilior.* Concilio Constantinopolitano primo non interfuit quidem, multoque minùs per se suosque Legatos præsedit Damasus Papa, quòd Patres Romam ad aliud Concilium evocâsset, ùt patet ex epistola ab ijsdem ad Damasum scripta, & actis Concilij Constantinopolitani inserta: confirmatum tamen à Damaso fuisse, immo ejus jussu & Theodosij indictum colligitur ex sexta Synodo Constantinopolitana. *Act. 18. post subscriptiones PP. nobis f. 362. col. 2.* Et videri potest Baronius ad annum CCCLXXXI. Concilio Ephesino præsedit

per

per suum Legatum S. Cyrillum, Cælestinus Papa, ùt constat ex hujus ad Cyrillum epistola *Tomo 1. Concilij Ephesini cap. 16.* & tres alios Legatos ad Concilium missos, Arcadium videl. Projectum & Philippum, qui tempestatibus jactati sub finem Concilij Ephesum appulerunt, ùt habetur *Tom. 2. Concilij Ephes. c. 13.* Concilio Chalcedonensi per Legatos Paschasium, Lucentium, Bonifacium & Basilium præfuit Leo Papa, ùt videre est in omnibus Concilij actibus, præsertim *Actione 3.*

Tertia conditio est, ut evocatio Episcoporum sit generalis, nec ullus Episcopus, ex quacunque orbis parte adveniat, excludatur; alioqui Concilium non erit generale, sed tantùm provinciale, vel nationale, &c. colligitur etiam ex *c. 9. d. 19.* & ratio est præter allegatam, quia ad Concilium Provinciale ab Archiepiscopo omnes Episcopi totius Provinciæ vocandi sunt. *d. 18. per totum*; ergo ad Concilium universale Episcopi totius orbis, cùm Papa dicatur Archiepiscopus orbis. *d. 25. in fin.* ejusque Provincia sit totus mundus: accedit, quod omnes tangit, ab omnibus approbandum esse. *de reg. J. in 6.* causa verò fidei & Religionis omnes tangit, ergo omnibus vocatis, sed non comparentibus auctoritas definiendi penès præsentes est, juxta promissum Christi *Matth. 18. Ubi sunt duo vel tres in nomine meo congregati, ibi sum in medio eorum.* Non ergo numerus Episcoporum Concilium generale facit, sed jus omnibus factum, & saltem, ut ex majori parte Christianarum Provinciarum aliqui adveniant, omnes enim convenire res est impossibilis; nec credi debet, voluisse Christum auctoritatem Ecclesiæ necessariam ad casum eventumque impossibilem adstringere; & ideò licèt Concilium Carthaginense nationale tempore D. Augustini Episcopos 217. numeraverit, Concilium verò Constantinopolitanum primum 150. hoc generale fuit, non illud: & ad Concilia in Oriente habita pauci Occidentalium, sicut ex adverso ad Concilia Occidentis pauci Orientalium convenêre, nec minùs tamen consensu omnium universalia habita sunt. Vide S. Antonin. *3. p. T. 23. §. 7.* & Bellarm. *de Concil. c. 17.*

§. II.

Origo, Necessitas, Commoda & Incommoda Concilij Oecumenici & universalis.

SUMMARIA.

1. *Necessitas Conciliorum multis modis probata.*
2. *Eorumq́; Commoda.*
3. *Incommoda.*

1.

DOcuit Albertus Pighius de Hierarchia Ecclesiastica *l. 6.* Concilia universalia juris humani tantùm esse, Bellarminus verò juris Divini. Nos Divino & Naturali jure Concilia aliqua instituta & præcepta esse credimus: sicut enim oportet esse scandala & hæreses in Ecclesia Christi *Matth. 18. ad Cor. 1.* Ita oportuit judicium aliquod & cathedram constitui, ubi hæreses finirentur, & scandalis remedium esset; id verò in Concilijs præstatur: quamvis enim summa decidendi auctoritas stet penès Pontificem, hic tamen nec debet, nec potest in causis fidei sententiam præcipitare, suoque judicio fidere, tot morbis obnoxio, sed maximâ quâ potest industriâ multorumque consilio rem examinare, & tunc expletis omnibus diligentiæ humanæ numeris sententiam ferre; præsertim si Pontificis auctoritas ipsa impugnetur, ùt in ultimis Lutheri & Calvini hæresibus, nunquam solus hæreticis fidem faciet; & ideò omnium sæculorum praxis habuit, ut in rebus arduis magniq́ue momenti Concilia vocarentur, sanctiq́ue Patres eorum necessitatem sæpe testati sunt. S. Aug. *lib. 4. contra duas epistolas Pelagianor. c. 12.* S. Isidor. *in præfat Concil.* Idem S. Aug. *l. 1. de Bapt. contra Donatist. c. 18.* S. Cypr. *l. 2. epist. 1. ad Stephanum*, & denique Concilium Tolet. XI. *in ipsa præfatione*, & habetur *Tom. 3. Concilior.* cujus necessitatis luculentum exemplum dedit Concilium Constantiense, quo 30. annorum schisma & summa rerum confusio tandem extin-

extincta est, nunquam extra Concilium extinguenda. Quodsi Concilia sunt necessaria, hoc ipso erunt jure Divino & Naturali instituta, quæ in necessarijs non deficiunt. Ipse naturalis instinctus, cùm in dubijs arduisque versamur, ad plurium opem & consilia nos vertit, & imprudentiæ notaretur, qui sui fiduciâ solus nulloque comite viam multis periculis obsessam ingrederetur. Hoc ipsum docuit Innocentius in *c. 3. d. 20. Si omnibus inspectis*, inquit, *hujus quæstionis qualitas non lucidè investigatur, seniores Provinciæ congrega, & eos interroga; faciliùs namque invenitur, quod à pluribus senioribus quæritur; verus enim repromissor Dominus ait: Si duo vel tres ex vobis convenerunt super terram in nomine meo, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo.* Et Cœlestinus III. *in c. 21. de Off. & Potest. Jud. del. Illa fuit antiqua Apostolica sedis provisio, ut hujusmodi causarum recognitiones duobus quàm uni, tribus quàm duobus libentiùs delegaret, cùm sicut canones attestantur, integrum sit judicium, quod plurimorum sententijs confirmatur.* In ipso homine natura senatum aliquem & synodum expressit, in qua sensus referunt, intellectus judicat, voluntas imperat causamque decidit. Ipse Deus cœlo terraque conditis, ubi ad hominis creationem pervenit, rem videl. tanti pretij tantique impendij, & Deo aliquando tot curas & negotia facturam, suffragijs velut in Concilio initis, *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Gen. 1.* Vide Rupert. in hunc locum.

In lege Mosaica decidendis gravissimis causis senatum quendam seu Concilium constitutum fuerat, quod Synedrion vel Sanedrim vocabant, constabatque septuaginta viris partim sacerdotibus, partim etiam ex quavis tribu primarijs viris, summo Pontifice omnibus præsidente. De quo vide Sigonium *l. 6. de Rep. Heb. c. 7.* In hoc Concilio jus & sententia illis causis dicebatur, quæ apud inferiores judices finiri non poterant, propositâ capitis pœnâ non parentibus. Dissidentibus judicio & sacerdote, hujus ultimum & præcipuum suffragium, immo judicium erat, à quo appellari non poterat, ùt habetur *Deut. c. 21. v. 5.* ubi: *Accedentque sacerdotes filij Levi, quos elegerit Dominus Deus tuus, ut ministrent ei, & ad verbum eorum omne negotium, & quidquid mundum vel immundum est, finietur.* Et *Deut. 17. v. 8. Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & Judicum intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesq; ad sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæresq;*

 ab

ab eis, qui indicabunt tibi judicij veritatem, & facies quodcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te, sequerisq́; sententiam eorum, nec declinabis ad dextram neque ad sinistram: qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Deo tuo, & Decreto judicis, morietur homo ille. Ubi nota, Abulensem ad hunc locum scribere, summum Pontificem vocari hîc Judicem, quòd ipse solus in Concilio, audito aliorum judicio proferret sententiam: sic Caiphas in Christum *Joan. 11. v. 50.* Ananus Pontifex in Jacobum fratrem Domini sententiam dixit teste Josepho *lib. 20. c. 8.* fuisse enim sacerdotes non in causis tantùm sacris, sed etiam civilibus judices testantur Josephus *l. 2. cont. Apionem.* & disertè Ezech. *c. 44. v. 24.* ubi, *Populum meum docebunt, quid sit inter sanctum & pollutum, & inter mundum & immundum ostendent eis; & cùm fuerit controversia, stabunt in judicijs meis, & judicabunt.*

Apud Romanos tanta fuit Augurum dignitas, (nam & ipsi sacra procurabant) ut de illis Cicero *l. 2. de Legib. Quæque Augur injusta, nefasta, vitiosa, dira dixerit, irrita infectaq́; sunto, quiq́; non paruerit, capitale esto.* Et idem Cicero *pro domo sua ad Pontifices: Istos & religionibus Deorum & summa Republica à Majoribus præfectos esse.*

De Pontifice Maximo Romanorum Zosimus apud Thomam Dempsterum *l. 3. Antiquit. c. 21. Unus Pontificum omnium supremus erat, qui & Maximus dicebatur, quòd maximarum rerum, quæ ad sacra & Religionem pertinent, judex esset & vindex contumaciæ privatorum & Magistratuum. Festus etiam ait, Pontificem maximum judicem, & arbitrum esse rerum divinarum atq́; humanarum.* Hæc Dempsterus.

De Gallorum Sacerdotibus, quos Druidas vocat, hæc scribit Cæsar *l. 6. belli Gallici. Illi rebus divinis intersunt, sacrificia publica & privata procurant, Religiones interpretantur, de omnibus ferè controversijs publicis privatisq́; constituunt: & si quod est admissum facinus, si cædes facta, si de hæreditate, si de finibus controversia est, ijdem decernunt; præmia pœnasq́; constituunt: si quis aut privatus aut publicus eorum decreto non stetit, sacrificijs interdicunt: hæc pœna apud eos est gravissima: quibus ita interdictum, ij numero impiorum & sceleratorum habentur; ijs omnes decedunt: aditum illorum sermonemq́; defugiunt: neque ijs petentibus jus redditur, neque honos ullus communicatur: His autem omnibus Druidibus præest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. Ij certo anni tempore in finibus Carnutum, quæ regio totius Galliæ media habetur, considunt in loco consecrato; huc omnes undique, qui controversias habent, conveniunt.*

niunt, eorumq; judicijs decretisq; parent, neque tributa unà cum reliquis pendunt, omniumq; rerum habent immunitatem, &c.

De Sacerdotibus Ægyptijs Strabo *l. 17. de Meroitarum moribus: In Meroë olim primum ordinem sacerdotes obtinebant, qui tantam auctoritatem habebant, ut nonnunquam misso nuntio mortem Regis imperarent, & pro eo alium faciebant.*

Eadem ferè de Ægyptijs *l. 14. Variar. 34.* de Persis Eusebius *in Chronico.* De Atheniensibus & Areopagitis Josephus *lib. 14. Antiquit. c. 19.* narrant.

Omnium ergo gentium consensus hanc de rebus maximis judicandi auctoritatem præsertim divinis sacerdotibus concessam, naturalis, non humani juris esse convincit; humanum enim jus variat, nec apud omnes est idem.

II. Et verò multa esse & magna, quæ à Concilijs proveniunt bona, nemo inficias iverit: à pluribus oculis plura videntur; & quantum multitudo consilijs & opinionib⁹ secum pugnans Reipublicæ nocuit, tantum profuit unita, & in eundem finem conjuncta: hinc ab exordijs Ecclesiæ usq; in hanc diem Concilia sæpe repetita hæreses & schismata profligârunt felici semper eventu; esto enim non semper devictis hæreticis, at semper confirmatis Catholicis, munitâ veritate, paratisque contra serpentem luem remedijs, nam & medicinæ pars & officium est secari, quod sanari non potest. Deinde vocatis ex toto orbe Pastoribus facile & in promptu est, quæ singulis Provincijs conducat primùm scire, deinde etiam decernere, obfuturis utique remedijs, si eadem singulis applicentur; nec enim quod Italiæ, hoc Germaniæ, hoc Galliæ proderit, cùm non minùs varia sit morum quàm corporum complexio. Denique ab omnibus statuta obstinatum etiam animum frangunt, faciliùs minoríque verecundiâ omnibus cedentem quàm paucis, aut saltem publico risui & indignationi exponunt, cùm stultissimus sit, qui contra tam multos, tam magnos, tam sanctos sapientesque, & explicandæ veritati à Deo electos sapere velit, idque contra expressam Evangelij doctrinam: *In cathedra Mosis sederunt Principes & Pharisæi, quæ ergo dicunt facite, quæ verò faciunt, facere nolite, &c. Matth. 23.* Et: *Qui vos audit, me audit. Qui vos spernit, me spernit. Luc. 10.*

III. Sunt tamen Concilijs sua etiam incommoda, præsertim cùm nimis frequentia: nec expediat semel decisa, & tot miraculo-

rum, Martyrum Confessorumque testimonijs confirmata in dubium iterum & examen vocare, quo nomine non à SS. Patribus tantùm, sed etiam ethnicis malè audijt Constantius, inter quos Ammianus Marcellinus *lib 21.* hæc scribit: *Christianam Religionem absolutam & simplicem aulæ superstitione confundens: in qua scrutanda perplexus, quamquam componendi gratiâ excitavit dissidia plurima, quæ progressa fusiùs aluit concertatio verborum, ut catervis Antistitum jumentis publicis ultro citroq; discurrentibus per Synodos, quas appellant, dum ritum omnem ad suum conatur trahere arbitrium, rei vehicularia succideret nervos.* V. Gregor. Nazianzen. *epist. 55. ad Procopium*, ubi scribit: *Numquam sine periculo & offensione sacerdotum haberi Conventus.* Et in eadem epistola: *Ego*, inquit, *si vera dicere oportet, ita omnia Episcoporum Concilia fugio, quoniam nullum Concilij finem latum, faustumq;, nec quòd depulsionem malorum potiùs, quàm accessionem & incrementum habuerit, vidi.* Axioma est Astronomicum, sed nec minùs Politicum: *Adunationem Planetarum nunquam fuisse bonam.*

Rarò est multitudo sine opinionum varietate, & hæc sine discordia, quæ in rebus fidei perniciosissima, cùm fides nec opiniones, nec dubium admittat. Quas turbas Basileense Concilium & Pisanum in Ecclesiam concitârunt? quot à Principibus, ab Episcopis, à bello, à peste difficultates excitatæ? quot cum Regibus & Imperatore susceptæ, de loco, de modo, de translatione concertationes, exituræ in offensas animorum, nisi prudentia & Deus præsertim obstitissent? & Concilijs tandem absolutis, quot iterum promulgationi objectæ remoræ, calumniæ, exceptiones? nec propterea tamen expugnatæ hæreses, sed potiùs materia & occasio mendacijs data, ut non immeritò Clemens VII. Carolo Imperatori Concilium urgenti rescripserit: *Multos Purpuratorum credidisse Concilium haud profuturum.* Profuit enimverò Concilium, sed tot tantæque difficultates sunt illud comitatæ, ut planè apparuerit, hoc remedium in extrema, & cum alia non superant, conferendum esse.

Auro digna sunt, quæ in hanc rem Martianus Imperator edicto suo inseruit, *Ad finem actionis tertiæ Chalcedonensis Concilij: Verè impius atq; sacrilegus est, qui post tot sacerdotum sententiam opinioni suæ aliquid tractandum relinquit. Extremæ quippe dementiæ est in medio & perspicuo die commentitium lumen inquirere; quisquis enim post veritatem repertam aliquid ulterius discutit, mendacium quærit; nam injuriam facit judicio religiosissimæ Synodi, si quis semel judicata ac rectè disposita revolvere, & publicè disputare contendit, &c.* Videatur etiam *Lex 4. C. de Summa Trinitate.* §. III.

§. III.

Quando hæc quæstio de superioritate Concilij supra Pontificem agitari cœpta, & quas ob causas?

SUMMARIA.

1. *Origo hujus Quæstionis ex schismate nata, & partim à Catholicis in Concilijs Parisiensi, Pisano, Constantinopolitano, Basileensi producta, partim à Lutheranis.*
2. *Sed varias ob causas, alijs publicum, alijs privatum lucrum spectantibus.*

I.

Libenter in rerum causas inquirimus, ea enim agendi ratio jam passim inolevit, ut aliud homines ostendant, aliud agant, pulcherrimâ rerum facie fœdissimoque recessu, & cortice plerumque oculos fallente. Qui Concilium Pontifici Max. præferunt, Religionem, correctionem abusuum, fidei causam, & alia multa dictu audituque pulcherrima prætexunt; sed an ex vero, à principijs ipsis intellige.

Videtur huic quæstioni initium occasionemque inprimis dedisse obstinatum illud schisma, quod post mortem Gregorij XI. *Anno MCCCLXXVIII.* tenuit usque in *MCCCCXVII.* tribus subinde Pontificibus Romanam sedem occupantibus; tunc enim sæpe multumque agitatum de figendis Pontificiæ auctoritati limitibus, cujus ambitione Ecclesia fidelesque discordijs peribant; anno enim *MCCCXCIV.* agente Carolo VI. Francorum Rege Concilium Parisijs habitum, quo Petrus de Luna, Benedictus XIII. appellatus, natione Aragonius, Papatu ejectus, nullo tamen exitu. Spondanus *ad hunc*

hunc annum. Non multò pòst, Anno videl. *MCCCCIX.* Benedicto abire Pontificatu recusante, schismati extinguendo Concilium Pisis à Cardinalibus indictum, qui datis ad varias provincias litteris Patres ad Concilium evocârunt: litteris adjunctæ conclusiones quædam, ab Universitatibus Parisiensi & Bononiensi conceptæ, quarum hæc summa: *Teneri Gregorium & Benedictum ex debito charitatis pastoralisque officij jure, quod habebant ad Pontificatum, cedere; ne in tanto Ecclesiæ squallore & fidelium clade plus dignitati suæ, quàm publico bono studere videantur: idq; multò magis, quòd voto & juramento se obligâssent; si recusarent, hoc ipso tamquam schismatis auctores hæresisq; suspectos, & tot malorum scandalorumq; ac contentionum duces sub Concilij & Ecclesiæ judicium & potestatem cadere, ab eaq; destitui posse: teneri verò fideles omnes ab eorum obedientia cultuq; cessare, ne si obedire alterutri pergant, in schisma consentire videantur.* Videri possunt hæ conclusiones sigillatim apud Theodoricum de Niem. *l. 3. schismatis c. 38.* & habentur apud Severinum Binium *Tomo 3. Conciltor. p. 2. in notis ad Concilium Pisan.* Patres verò ubi Pisas convenerunt, Gregorio & Benedicto in Concilium citatis, nec comparentibus sententiam dicunt adimuntque Pontificatum tanquam hæresi tinctis & notoriè schismaticis: à Cardinalibus deinde electus est Petrus de Candia, & Alexandri V. nomen impositum. Nec tamen hâc electione diremptum certamen, sed potiùs auctum, novo Duce novoque manipulo in aciem eductis. (*a*) Secutum est Concilium Constantiense *Anno MCCCCXIV.* quo schismati finis impositus, *& sess. 4. & 5.* definitum, *Concilium universale in casu schismatis dubio Pontifici imperare & leges ac pœnas statuere posse*, quod *Anno MCCCCXXXI.* in Concilio Basileensi posteà repetitum *sess. 13. Anno MDX.* bello inter Julium II. & Ludovicum XII. accenso, Turonis in Gallia conventus Episcoporum habitus, & Pontifex Julius ad Concilium vocatus, quod Pisis primùm, deinde Mediolani coactum execrationi omnibus fuit, teste Guicciardino *l. 9. in fin.* & posteà dissolutum, opposito Concilio Lateranensi à Julio inchoato, finitoque per Leonem X. in quo etiam auctoritas Papæ supra Concilium definita est. *sess. 11.*

Anno MDXVII. Emersit Lutherus, varijsque erroribus Ecclesiam turbavit, dictâque illi die, & causâ Cajetano Cardinali commissâ, primò ab hoc tanquam judice suspecto, tum à Papa malè

(*a*) V. S. Antoninum 3. p. summæ hist. T. 22. c. 5. §. 2.

malè conscio ad Papam meliùs edoctum, deinde à Papa ad Concilium provocavit: posteà ubi hoc coactum vidit, de Concilio ad Scripturam, & ab hac ad criteria spiritumque & instinctum privatum, hoc est, ad seipsum appellavit, librumque edidit, cujus summa: *Nihil opus esse Concilijs:* quo libro canones Concilij Nicæni fœnum, stramen, lignum, stipulas vocat, ut omnino appareret, Concilium ab eo moræ, non veritatis causâ fuisse appellatum. *Anno MDLII.* Apparuerunt in Tridentino Concilio Oratores Ducis Saxoniæ, qui inter alia quarto loco postulârunt, ut Tridentini Patres ante omnia ad normam Constantiensis & Basileensis Conciliorum declararent, Pontificem in ijs, quæ ad fidem moresque pertinent, Concilio subesse. (a) Ludovicus Imperator à sententia Joannis XXII. ad futurum Concilium provocavit, *Anno MCCCXXIV.* verba provocationis sunt: *Ad productum Generale Concilium appellamus, quod instanter cum instantia repetita loco tuto nobis & nostris convocari petimus, & congregari, &c.* (b)

II. Ex dictis facilè constabit, pro diversis animorum affectibus diversas quoque fuisse causas Pontificem Concilio submittendi; qui enim bonum publicum & Religionem spectabant, contenti erant intra necessitatem Concilium præferre, hoc est, in causa schismatis dubijque Pontificis; sic in Concilijs Pisano & Constantiensi [illegible]o factum. Quibus verò non tam publicum quàm proprium privatumque lucrum cordi erat, quique non tam Ecclesiæ periculo quàm suo cavebant, simpliciter & extra publicam schismatis causam Concilium præponebant, noto politicis arcano, quibus in præsentibus extremisque malis dilatio remedium est, periculum aut avertente morâ, aut differente. Ergo quemadmodum & aram innocens & reus tenent, sed hic pœnarum metu, ille Religionis studio; sic etiam non eadem omnibus causa fuit Concilium ante Pontificem habendi, multis videl. futurum potiùs judicem & difficilè proditurum eligentibus, quàm præsentem paratumque; si enim sibi suæque causæ fiderent, & publicum bonum privato præhaberent, nunquam Concilium cum Papa, hoc est, regnum cum Principe, caput cum corpore, ovesque cum Pastore collidèrent, & schismati causam darent, quod certissimè timendum

(a) V. Pallavic. in hist. Concilij l. 12. c. 15. n. 12.
(b) V. Azor. ad hunc Annum, & Spondan.

eſt, ſi Concilium Papæ indubitato certoque opponas, eodem poſteà artificio cum Concilio pugnaturus, quo cum Papa; quod in Proteſtantibus manifeſtum fuit: appellârunt ij, ùt dicebant, ab injuſtiſſimo violentiſſimoque judicio Pontificis ad liberum, Chriſtianum, legitimum, & in Spiritu Sancto congregatum Concilium; ſed negârunt Tridentinum Concilium liberum fuiſſe, legitimum, & in Spiritu Sancto congregatum, negabuntque deinceps omnia, quæ illis non faverint, exemplo videl. illius laqueo damnati; qui gratiam à judice petijt arborem eligendi quæ placeret, ſed nulla placuit. Quiſquis ergo Concilium optat, ut Pontificis ſententiam evadat, eodem pacto Concilio illudet, aut mille modis, ne conveniat impedito, aut mille exceptionibus, ne legitimum videatur, impugnato, aut denique non recepto. Exempla præter Tridentinum ſunt in Concilijs Lateranenſi ultimo & Florentino. Quis Principum, immo quis Epiſcoporum patiatur à ſuis ſententijs ad Comitia aut Synodos appellari? & ſi appellaretur, non continuò dicat, moram & dilationem quæri malæ cauſæ, turbarique Rempublicam? Idem, multoque magis de Pontifice Max. dicas, cui Eccleſia commiſſa eſt, non ipſe commiſſus Eccleſiæ; neque enim à Chriſto dictum eſt Petro: *Ædificabo petram ſupra Eccleſiam*: ſed *Eccleſiam ſuper Petram.*

§. IV.

Summum Pontificem ſupra Concilium eſſe ex SS. Litteris probatur.

SUMMARIA.

1. *Expenditur celebris locus Deut. 17.*
2. *Et Matth. 16.*
3. *Lucæ 22.*
4. *Joann. ult.*
5. *Actor. 15.*
6. *Scripturam ſemper Pontifici, nunquam Concilio Primatum deferre.*

I. Pri-

I.

PRimus locus est *Deut. 17.* jam à nobis expensus §. 2. ubi licèt expressa mentio magni Concilij Sanedrim fiat, ad quod causæ dubiæ & inextricabiles referri debeant, ut tamen intelligas ultimum judicium, & quo causa finiretur, non Concilij totius, sed summi sacerdotis fuisse, adjungitur: *Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille.* Ubi vides non dici: *Qui autem superbierit nolens obedire Concilij vel sacerdotum imperio,* sed *Sacerdotis imperio,* penès quem summa erat auctoritas decidendi. Ad hunc celebrem locum *Deuteronomij* intelligendum notentur sequentia.

Primò fuisse Septuaginta Judices in loco Sanctuarij, qui erant de Consistorio, quod vocabatur Domus Judicij: hi verò assistebant summo Sacerdoti judicanti non solùm ùt Consiliarij, sed etiam ùt habentes potestatem judicandi, quemadmodum & Episcopi in Concilijs, qui non tantùm consulunt, sed verè decîdunt, ut patet ex eorum forma subscribendi, & ideò in littera, ubi noster habet: *Indicabunt tibi judicij veritatem*: Septuaginta vertunt: *Annuntiabunt tibi judicium.* Vide Abul. in hunc locum *q. 4.*

Notandum 2. Summum sacerdotem solùm nomine & consensu omnium tulisse sententiam tanquam Præsidem Concilij: quemadmodum in Concilijs videmus Legatos summi Pontificis nomine etiam ex suffragijs Patrum decreta statuere & pronuntiare. Abul. *cit. q. 4.*

Notandum 3. Præcipuas tamen in Concilio judicandi partes ad summum Pontificem pertinuisse, non tantùm quòd ipse sententiam proferret, sed etiam quòd scissis in diversas sententias partibus ea prævaleret, cui Pontifex accederet, nec posset Concilium contra illum prævalere, quod ex multis patet, nam, ùt diximus, Pontifex nomine omnium sententiam dicebat: nunquam verò sententiam diceret, quam improbaret: eratque hoc Concilium ultimum tribunal, à quo, ùt ex verbis patet, non dabatur appellatio: lis autem finiri non potuisset, nisi ex Pontificis sententia; quis enim aliàs discordantes, aut pares numero componeret, maximè cùm Pontificis suffragium multis alijs æquivaleret? Et ideò in littera summi Pontificis semper est mentio: *Facies quodcunque dixerint qui præsunt loco, quem elege-*

elegerit Dominus (hi erant summi Sacerdotes) *& docuerint te juxta legem ejus, sequerisq; sententiam eorum, nec declinabis ad dextram neque ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino DEO tuo, morietur homo ille.* Ubi vides, summam judicandi potestatem summis sacerdotibus adscribi, qui in officium Pontificale sibi succedebant. Quod expresse dicitur *Num. 27. Pro hoc si quid agendum, Eleazar Sacerdos consulet Dominum: ad verbum ejus ingredietur & egredietur ipse* (Josue) *& omnes filij Israël cum eo, & cetera multitudo.*

Notandum 4. Solius summi Sacerdotis fuisse, si quid in lege expressum non esset, Deum & Oraculum consulere, quod fiebat vel per Prophetam, sine quo Sacerdos Magnus teste Josepho apud Abulensem *hic q. 4.* nunquam pronuntiabat: vel per Oraculum Deo ex Sanctuario (quò soli Pontifici aditus patebat *Levit. 16.*) responsum ad quæsita reddente: vel denique per rationale *Urim & Tummim*, quæ vestis erat summi Sacerdotis gemmata, quâ pectus velabat, habebatque magnis litteris hæc duo verba inscripta: *Doctrina & veritas.* Et quia ex hac veste Oracula fundebantur, græcè vocatur λόγιον, quasi dicas, vestem sermocinantem; sciendum enim est, summum Pontificem per hanc vestem pectoralem solitum fuisse Deum in dubijs consulere, ab eoque responsa accipere, ex quorum præscripto populo jus & sententiam dicebat, ùt patet, *Exod. 28. n. 30. Et gestabit judicium filiorum Israël in pectore suo in conspectu Domini semper.* Quamvis Interpretes de modo Oraculi dubitent. Alij enim volunt fuisse adamantem limpidissimum, qui populo scelere aliquo impiato, colore fusco tingeretur: si à Deo irato pœna aliqua impenderet, sanguineo suberet: innocente populo instar nivis candesceret. Alij dicunt, in gemmis, quæ rationale integebant, velut in speculis Deum per imagines & symbola, quæ fieri vellet, adumbrâsse. Alij, duo parva simulacra Dei vel artificum manu affabrè facta, quæ inter sinus plicasque rationalis Sacerdoti responderent. Alij denique, ipsas gemmas rationali intextas, per quas Sacerdotem Deus irradiabat, ut aptè ad quæsita responderet, quæ propterea *Urim & Tummim*, hoc est, *doctrina & veritas* dicebantur, quòd doctrina & sententia sacerdotis verissima esset. Quâ ratione apud Ægyptios summus Sacerdos imaginem veritatis in sapphyro sculptam ad pectus è collo gestabat teste Æliano *l. 14. c. 34.*

Notan-

Notandum 5. Judicem, cujus in hoc textu *Deut. 17.* aliquoties fit mentio, fuisse aut ipsum summum sacerdotem, aut ejus Vicarium, à quo ad ipsum Pontificem appellatio non dabatur: *Interdum enim*, inquit Abulensis in hunc locum *q. 5. Summo Sacerdote occupato, aut aliàs absente, Vicarius suus loco ejus proferebat sententiam ex consensu aliorum Judicum, id est, Seniorum de domo Concilij, sive judicij, & tunc si aliquis non obediret Decreto ejus, mori debebat, cùm non esset alius judex superior.*

Notandum 6. Illa verba quæ in nostra vulgata habentur: *Et docuerint te juxta legem ejus*, intelligenda esse assertivè, hoc est, sententiæ & judicio sacerdotis acquiescere debent subditi, & præsupponere sacerdotum & Pontificum judicium esse juxta legem Dei, ùt habetur *Malachia 2. v. 7. Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est*; nisi videl. manifestissimè constet sententiam Pontificis cum lege Dei pugnare, alioqui frustraneum & evanidum erit judicium sacerdotis, si, quoties tibi aut alteri videtur, recusare liceat; cui enim hæc exceptio præstò non erit? eccur ad sacerdotes & Pontificem mittor, si meliùs mihi quàm sacerdoti de sensu & sententia Scripturæ legisque divinæ constat? immo alium judicem constitui oportebit, qui de sententia Pontificis ferat decernatque, an ea juxta vel contra legem Dei sit dicta; & de hoc judice non minùs quàm Pontifice dubitari poterit, sicque lites erunt immortales & inextinctæ. Quòd si velis tunc solùm obediendum esse sacerdoti, cùm ejus sententia manifestissimè in lege Dei est expressa, repugnas planè verbo Dei apertéque textui & rationi; nam quæ sunt evidentia, non egent judicio & sententiâ supremi Magistratûs: & Scriptura apertè dicit: *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, &c. & judicum intra portas tuas videris variare sententias, &c.* Quæ omnia ostendunt voluntatem Dei esse non tantùm in rebus apertis & clarè à Deo præceptis, sed etiam in dubijs standum esse Pontificis jussu & sententiâ: & ideò in versione Græca septuaginta sic habetur: *Et custodies valde facere juxta omnia quæ fuerint indicata tibi; juxta legem & juxta judicium quod dicent tibi, facies, &c.* Eodem modo habent Hebraica & Chaldaica, in quibus non apponitur illa clausula, *juxta legem DEI*, sed supponitur & præsumitur in dubio, nihil contra Dei verbum & legem Pontifices & Concilium judicaturos.

Vides ex hactenus disputatis, quæ fuerit auctoritas, & quàm

multæ prærogativæ in lege Mosaica summi Pontificis supra Concilium; solus nimirum Pontifex Sanctuarium ingreditur responsum in dubijs à Deo accepturus, solus Oraculum consulit,& à Deo edocetur, solus judicium & veritatem ad pectus gestat, solus sententiam in Concilio pronuntiat, soli denique summo sacerdoti, non Concilio dicitur: *Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, morte morietur.* Hæ prærogativæ in lege Mosaica summo Pontifici concessæ, cùm non pertinuerint ad leges ceremoniales, sed potiùs ad morales, videl. ob unitatem Ecclesiæ, pacem fidelium, discordias, & schismata vitanda litesque finiendas, multò magis concedendæ sunt Pontifici Romano in statu legis Evangelicæ, ne dicamus, meliùs Deum antiquæ quàm novæ legi providisse, plùs Synagogam quàm Ecclesiam, hoc est, plùs ancillam quàm sponsam dilexisse.

II. Secundus locus Scripturæ habetur *Matth. 16.* ubi cùm Christo Apostolos roganti: *Vos autem quem me esse dicitis?* Respondisset Petrus: *Tu es Christus Filius Dei vivi*: subjecit Christus: *Beatus es Simon Barjona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cœlis est: & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & Portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.*

Circa hæc verba Christi ad Petrum, ut ex illis efficax argumentum ducatur, notanda sunt aliqua.

Notandum igitur primò; Christo interrogante: *Vos autem quem me esse dicitis?* reliquos Apostolos tacuisse, & velut quid responderent hæsitâsse; quamvis etiam ante hanc Petri confessionem Christum Deum esse credidissent *Matth. 14. 33.* tot videl. miraculis & Christi assertione toties edocti, valde tenuem tamen rudemque, & velut confusum de hac re conceptum formabant, nesciebantque quâ ratione Christus Filius DEI esset, an videl. per æternam generationem, consubstantialitatem, aut alio modo; quemadmodum qui Astrologiæ imperitus procul in cœlo stellam aliquam intuetur, scit quidem stellam esse, sed mobilem an fixam, quâ magnitudine, altitudine, situ, motu, influxu, non audet dicere; sic neque Apostoli de Christo. Sed Petrus clariùs, distinctiùs, subtiliùs à Deo illustratus alijs tacentibus responsum occupat, & animosè constanterque

que Christum DEI esse Filium unigenitum, consubstantialem, æternum pronuntiat, & à Christo prolixè laudatur: *Beatus es Simon Bar-jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cœlis est.* Ex quibus Christi verbis volunt aliqui morem profluxisse, summum Pontificem specialiter *Beatissimum Patrem* compellandi.

Not. 2. Hæc verba: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam:* omnino ad Petrū spectare, qui propterea Petra Ecclesiæ nominatur, quia ejus Pastor & Rector universalis est constitutus; hoc enim conceptus ipse litteralis evidenter ostendit, Christo semper ad Petrum & de Petro loquente, illiq; respondente, ùt patet litteram examinanti, habentque omnes versiones; nam Syriaca habet: *Tu es Cepha* (petra) *& super hanc Cepham ædificabo Ecclesiam meam.* Hebraica, quam velut authenticum & autographum Matthæi Evangelium edidit Munsterus, eodem modo: *Tu es Cepha, & super hanc Cepham &c.* Armenica: *Tu es rupes, & super hanc rupem &c.* Arabica: *Tu es saxum, & super illud saxum &c.* Æthiopica: *Tu es rupes, & super hanc rupem fabricabo domum Christianam.* Ægyptiaca: *Tu es hic Petrus, fundabo Ecclesiam meam super hanc Petram.* Persica: *Tu es sanac* (petra) *& super hanc Sanac ædificabo, &c.* Paraphrasis Persica: *Tu es Sanac;* id est, fundamentum & Judex, &c. (*a*) Cur ergo Latina versio non scripsit: *Tu es Petra, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam?* Quia secuta est Græcam, in qua πετρὸς & Petra æquè saxum significant, allusitque ad nomen proprium & appellativum Petri & Petræ. (*b*) Et ideò omnes SS. PP. Græci Latinique Petrum vocant Petram, crepidinem & fundamentum Ecclesiæ. V. Concilium Chalcedon. *Act. 13.* Athanasium in *epist. ad Felicem Papam.* Chrysostomum *homil. 55. in Matth.* Leonem Papam in *Anniversar. sua Assumpt.* Anacletum *epist. 3. c. 3.* Cyprianum. *de unit. Ecclesiæ,* & *in epist. ad Quintum.* & *lib. 4. epist. 9.* Originem *homil. 5. in Exod.* & *homil. 6. ad Rom.* Hilarium *lib. 6. de Trinit.* Basil. *l. 2. de Spiritu S.* Ambros. *Luc. 5.* & *serm. 47.* Hieron. *in hunc locum Matth.* & *l. 1. contra Jovinian.* & *Hierem. 16.* & *Ezech. 4.* Gregorium *l. 4. epist. 32.* & *33. l. 3. epist. 37.* August. *serm. 11. 24. 20. 29. de Sanct. & serm. 124. de Temp.* & Videatur etiam *c. loquitur Dominus 24. q. 1. c. non turbatur 42. q. 1. c. Fidel. d. 50.*

Nec

(*a*) Vide Cornelium ex Petro Victore in Annotat. ad Novum Testamentum.

(*b*) Vide Dictionarium Scapulæ Græco-latinum.

Nec obstat, Quòd D. August. *l. 1. Retractat. c. 21.* alijque Patres dicant, Petram de qua loquitur Christus, esse fidem & confessionem Petri ipsumque Christum, cui velut petræ lapidique angulari Ecclesia innititur, id enim verissimum est, nec pugnat cum priori & litterali explicatione; nam & fides & confessio Petri est fundamentum Ecclesiæ in abstracto, & tanquam ratio, ob quam Petrus ejusque successores sunt facti Primates & Pastores universales Ecclesiæ, à quibus Ecclesiæ firmitas, & in vera doctrina constantia tanquam ex certa & infallibili regula pendent, quem sensum habet Epiphanius *l. 2. contra hæres. in 59.* Christus verò longè magis longeque principaliùs Petra dicitur *1. ad Corinth. 3. & 10.* Quia quidquid soliditatis & firmitudinis habet Petrus ejusque successores, totum est ex meritis, gratia & providentia Christi, cujus Vicarius tantùm est Petrus; adeoque quidquid potestatis, auctoritatis & soliditatis in vicario est, multò pleniùs & excellentiùs erit in Principali, & propterea S. Thomæ & Theologorum communis est sententia, potestatem excellentiæ, quæ fuit in Christo, nec Petro, nec Papæ communicatam fuisse. Eodem pacto licèt omnes Apostoli dicantur fundamenta Ecclesiæ *Apoc. 21. & ad Ephes. 2.* quia toto orbe terrarum Ecclesias fundârunt & instituerunt, istas isti, alias alij, illisque æquè ac Petro revelata sunt immediatè à Deo fidei & Religionis nostræ mysteria, quæ voce & scriptis ubique terrarum docendo Ecclesiam fundârunt, Petrus tamen specialissimè, magnaque cum prærogativa fundamentum Ecclesiæ à Christo constitutus est, quia & caput erat Apostolici Collegij, & ùt Pastor non tantùm delegatus ad plenitudinem causarum ùt ceteri Apostoli, sed Ordinarius, & potestatem suam ad successores transmissurus, sicque non tantùm semel, aut initio Ecclesiæ nascentis, sed semper, & quamdiu illa duraret, fundamentum in successoribus suis facturus, quod omnes Catholici docent, creduntque. Audi S. Hieronymum *l. 1. contra Jovinian. Licèt super omnes Apostolos ex æquo Ecclesia fortitudo solidetur, tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut schismatis tollatur occasio.* Et planè æquum fuit Petro ante alios Apostolos Christi divinitatem tam promptè constanterque testanti majorem etiam quàm illis potestatem concedi, ùt ipsa Christi verba ostendunt Petrum tantùm alloquentis, & omnia in illius laudem, fidem & remunerationem flectentis.

Notan-

Notandum 3. Hanc Petri dignitatem, summique Pontificis munus non fuisse tum ipso Petro extinctum, sed ad ejus successores Romanos Pontifices dimanâsse, quod est de fide, & in Concilio Constantiensi *sess. 8. 15. & 27.* definitum, traduntque omnes SS. Patres, ùt videre est apud Bellarm. *l. 2. de S. Pontif.* Suar. *de fide d. 10.* & ex perpetua summorum Pontificum successione constat, de qua S. Leo *ser. 2. de Anniversf. Assumpt. suæ. Manet dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine Petra perseverans, suscepta Ecclesia gubernacula non relinquit, perseverat videl. Petrus, & vivit in successoribus suis.* Et ipsa ratio idem evincit; non enim semel tantùm & initio constructionis Ecclesia fundamento, capite, Pastore indiguit, sed semper multoque magis Christo & Apostolis abeuntibus, gratiâ miraculorum restrictâ, & tanto agmine hæreticis Ecclesiam, & maximè Romanos Pontifices incurrentibus, ut videl. quod eleganter dixit B. Cyprianus *l. 1. ep. 3. Gubernatore sublato atrociùs atq; violentiùs circa naufragia Ecclesia hostis grassetur.*

Hisce prænotatis, quæ negari salvâ fide non possunt, facilè jam fuerit ex allegato textu *Matth. 16.* superioritatem Pontificis Romani supra Concilium ostendere. Romanus Pontifex successor Petri fundamentum est non unius vel alterius Ecclesiæ, nec omnium Ecclesiarum sigillatim tantùm & sparsim sumptarum, sed absolutè Ecclesiæ Christi, ergo multò magis Concilij universalis, quod non est propriè, sed repræsentativè tantùm Ecclesia Christi; quod verò repræsentat, semper minus est repræsentato quà tali; si ergo est fundamentum Ecclesiæ & Concilij Romanus Pontifex, ab hoc Concilium, non ipse à Concilio pendebit, soliditatem & firmitatem in rebus fidei Concilio dabit, non accipiet: & Concilio nutante, ùt olim Ariminense, & Ephesinum secundum, ipse stabit durabitque, ùt Petram decet, nisi fortè fundamentum aliquod fingas, quod non sustentet, sed sustentetur; quod non portet, sed portetur, hoc est, fundamentum non fundamentum, petram non petram, &c.

Si Petrus ipse Concilio assideret, aut aliàs in Ecclesia versaretur, nemo utique negaret, in rebus fidei decidendis illum omni Concilio potiorem fore, nec ullius auctoritatis aut momenti Conventum futurum, qui Petro contradiceret; idem ergo de summo Pontifice dicendum est; licèt enim non eadem sit persona Inno-

centij & Petri, eadem tamen est potestas, auctoritas, sacerque principatus, & uterque fundamentum Ecclesiæ.

Quando Christus Petro, ejusque successoribus dixit: ***Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.*** Vel hoc dixit Petro summoque Pontifici ùt ab Ecclesia distincto, ejusque capiti; vel Petro ùt Ecclesiam repræsentanti, ita ut promissio tota in Ecclesiam dirigeretur? si primum; ergo Petrus ejusque successores independenter ab Ecclesia & Concilio sunt fundamentum & firmamentum Ecclesiæ, & Concilium à Papa separatum tantum valebit, quantum domus à fundamento divisa. Si secundum dicas, verba scripturæ apertè torquentur, cùm Christi verba & promissio in solum Petrum dirigantur: immo & ridiculus evadit sensus, & perinde est, ac si dicat Christus: ***Fundabo Ecclesiam super Ecclesiam:*** quid enim est aliud Petrus repræsentans Ecclesiam, quàm ipsa Ecclesia in Petro repræsentata? & quid possit dici à vera ratione & communi loquendi modo alieniùs, quàm legatum, qui repræsentat Regem, esse fundamentum Regis; aut imaginem Palatij esse fundamentum, cui Palatium imponitur? cùm contrarium potiùs dicendum sit. Verum quidem est, eam promissionem fuisse non soli Petro factam, sed toti Ecclesiæ, quia sicut fundamentum non est propter se, sed propter domum; nec Rex propter se, sed propter Regnum; quamvis nec fundamentum à domo pendeat, nec Rex à Regno; ita potestas & sacra Petri Monarchia non est propter Papam, nec in ejus gratiam & utilitatem principaliter instituta, sed Ecclesiæ: sic tamen, ut ab hac non dependeat, & hæc ipsa independentia cedit in Ecclesiæ bonum, sicut independentia Regis à Regno, & Gubernatoris à nautis, & navigantibus istorum salus & emolumentum est: perirent si imperarent: & in hoc sensu verum est Petrum repræsentâsse Ecclesiam, ùt optimè animadvertit D. Aug. ***Tr. ult. in Joann. & in Psalm. 108. & serm. 13. de verb. Domini.*** Nec aliud voluit ubi scripsit: ***Petrum Ecclesiæ figuram gessisse, eamq; repræsentâsse. Tr. 50. in Joan. l. de doctr. Christ. c. 17. & de agone Christi c. 30.*** Denique animadvertendum est, non dixisse Christum: ***Tu es Petrus, & te super Ecclesiam ædificabo, sed Ecclesiam super te:*** jam verò si Concilium prævalet Petro, & istum docet, corrigit, judicat, punitque, Concilium esset Petra, non Petrus; dicendumque esset: Concilium est Petra, & super hanc

Petram

Petram ædificabo Vicarium meum. Volve revolve sacram Paginam, sanctosque Patres quantùm voles, nunquam invenies Petrum ædificari super Ecclesiam: claves Ecclesiæ committi super Petrum: Petrum pascendum aut docendum commendari: sed semper contrarium, ut proinde mirari subeat, ubi hanc dicendi phrasin modumque didicerint; *Concilium est supra Papam*, hoc est, oves sunt supra Pastorem, discipuli supra Magistrum, & fundamentum gestatur à domo.

Eandem probandi energiam habent alia verba, quæ sequuntur *Matth. 16. Et tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Per claves significatur summa potestas tum ordinis tum jurisdictionis in totam Ecclesiam, quam notâ & familiari in Evangelio phrasi *Regnum Cœlorum* Christus vocat, teste B. Gregorio *homil. 12. in Evangel.* Clavibus potestatem significari & dari, habemus *Isaiæ c. 22. Apoc. 3. & 1.* & passim in jure notum est ex *l. Clavibus 74. de contrah. empt.* & §. 45. *Instit. de R. D.* haberque communis usus modusque agendi; cui enim claves horrei vel thesauri trado, liberam utique committo potestatem claudendi, aperiendi, excludendi, admittendi, &c. cur enim aliàs traderem? & hæc clavium promissio (nam actualiter traditæ sunt claves Joannis *ult.* Christo à mortuis regresso) specialiter adeò in Petrum directa est, ut videatur Christus expressis Petri nomine, cognomine, Patre, pronomine demonstrativo, dictione copulativâ, alijsque characteribus, anxiè laborâsse, ne alteri videretur claves supremamque potestatem promisisse: *Beatus es*, inquit, *Simon filius Jona, & ego dico tibi, quia tu es Petrus: & tibi dabo claves Regni Cœlorum, &c.* Quid plus agere aut scribere posset notarius, ut nomen proprium certæ alicujus personæ in instrumento publico exprimeret? & quamvis *Matth. 18.* & *Joann. 20.* etiam reliquis Apostolis collata fuerit potestas ligandi, solvendi, remittendique peccata, nunquam tamen commissæ claves regni Cœlorum: ut intelligas potestatem ligandi & solvendi ad Episcopos aliosque Sacerdotes, limitatè tamen, & pro determinatis Ecclesijs pertinere; sed claves totius Regni Cœlorum soli Petro ejusque Successoribus commissas fuisse. Sicut enim aliud est claves ærarij, aliud pecuniam ex ærario habere: illud plenitudinem, hoc portionem tantùm potestatis ostendit:

Ita aliud est claves habere Regni Cœlorum, aliud potestatem ligandi, solvendi; hoc, partem; illud totum significat. Audi beatum Hilarium & expende *in Matth. 16. O beatus Cæli Janitor, cujus arbitrio claves æterni aditûs traduntur: cujus terrestre judicium præjudicata auctoritas fit in cælo, ut quæ in terris aut ligata sint, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in Cælo.*

Si ergo Pontifici non Concilio traditæ sunt claves regni cœlorum, major utique potestas aperiendi claudendique penès Pontificem, quàm Concilium est, nec poterit Concilium aperire, quod Pontifex clausit; claudere quod aperuit: quomodo enim aperiat claudatque sine clavibus; aut si claves etiam in Pontificem habet, ostendat, unde acceperit, & ubi Christus dederit Concilio, aut Ecclesiæ claves & auctoritatem in Papam, dixeritque: *Dabo tibi claves in Petrum;* Sicut Petro dixit: *Dabo tibi claves in Ecclesiam, & Regnum Cælorum*, & consequenter etiam in Concilium; nec enim Concilium majus est Ecclesiâ, quam repræsentat, sicut nec Principis Legatus, aut Procurator, major ipso Principe. Si ergo Papa claves habet Regni Cœlorum & Ecclesiæ, quod nemo Catholicorum negat, sicut de Petro negare non potest, ergo etiam, & multò magis habet claves Concilij, poteritque quod hoc clausit ligavitque, aperire & solvere. Patrum testimonia, quæ huc faciunt, suo & proprio loco dabimus.

III. Tertius locus est Lucæ 22. Ubi sic Petrum Christus alloquitur: *Simon, Simon, ecce Sathanas expetivit, ut cribraret vos, sicut triticum; ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.*

Hîc duæ prærogativæ Petri, ejusque successorum Pontificum notantur. Prima, quòd pro illo specialiter Christus curat, orat, providetque, ne illi ‹u›s fides deficiat, cùm enim jam destinatus esset fundamentum, Pastor, caputque Ecclesiæ, major illi cura impenditur, quia illius error & casus in doctrina fidei omnium error & casus esset, nec primâ cathedrâ errante, alia major cathedra esset, quæ primam corrigeret: nec ulla in rectum linea tenderet, obliquâ & inclinante regulâ. Cur verò major esset cura & sollicitudo Christi pro Petro, ut reliquis Apostolis à Sathana expetitis, pro hoc solo specialiter & enixiùs oretur, nisi ab isto magis, quàm ab alijs Apostolis Ecclesia & Religio penderet? si Petrus ab Apostolis, Pon-

Pontifex ab Episcopis & Concilio pendet, & istorum judicium ultima veritatis & fidei regula est; cur non pro istis potiùs, ne deficiant oratur, quàm pro Petro? recta enim ratio & prudentia volunt ea plùs curari, quæ majoris pretij sunt & momenti, ac ne perdantur, plùs custodiri.

Secunda prærogativa illis verbis expressa est, ut Petrus suos fratres, hoc est, fideles omnes conservet, confirmetque, & consequenter etiam Concilia, ea suâ auctoritate congregando, & congregata, si non legitimè procedant, corrigendo, & etiam dissolvendo, ùt factum est in Concilio Ephesino II. Ariminensi, Basileensi &c. Confirmare autem ad eum pertinet, qui majoris auctoritatis, & potestatis est, ùt patet in confirmationibus omnium electionum, alienationum, testamentorum, &c. Ceterùm ne quis putet nostram hanc esse tantùm textûs Evangelici explicationem, audiendus est S. Leo *serm. 3. sua Assumpt. Quoniam Diabolus*, inquit, *omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis à Domino Petri cura eligitur, & pro fide Petri propriè supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, &c.* Et B. Theodorus Studites *epist. ad Paschalem PP. Audi Apostolicum caput, pastor omnium Christi à Deo electe: claviger Regni Cœlorum, Petra fidei, super quam ædificata est Ecclesia Catholica. Huc ades ab Occidente, tibi namq; dixit Christus Deus noster: Tu aliquando conversus confirma fratres tuos.*

Cùm verò hoc duplex privilegium Petro concessum fuerit ob bonum Ecclesiæ, atque ut fratres suos confirmaret, à Sathana impugnatos, & hæc utilitas, immo necessitas Ecclesiæ, & impugnatio Sathanæ semper duret, oportuit & illud privilegium in successoribus perpetuari, perpetuo Duce contra perpetuum hostem instructo; Concilium enim Generale nec semper haberi potest, multisque modis impeditur, ùt in primitiva Ecclesia, primis trecentis annis: & etiam celebrato quàm plurimæ exceptiones opponi possunt, nec quod legitimum fuerit, aliter quàm ex testimonio S. Pontificis constat: adeò ut in quamcunque partem te vertas, necessitatem summæ Potestatis in Romano Pontifice negare haud possis. V. circa hunc textum Lucæ Alfonsum Salmeronem *T. 12. Tr. 79.* Et Agathonis dogmaticam epist. in VI. Universali synodo recitatam,

& instar oraculi acceptam. *Act. 4.* ubi hunc textum Lucæ eodem modo, quo nos, Agatho explicavit.

IV. Quartus locus Scripturæ Joan. *ult. Cùm prandissent*, inquit Joannes, *dicit Simoni Petro JESUS: Simon Joannis, diligis me plus his? dicit ei: etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: pasce Agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Joannis diligis me? ait illi: etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: pasce Agnos meos. Dicit ei tertiò: Simon Joannis amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertiò, amas me? & dixit ei; Domine tu omnia nôsti, tu scis quia amo te. Dixit ei: pasce Oves meas.*

Circa hunc locum ut bene intelligatur, *notandum est primò*: Hæc verba Christi: *Pasce Oves meas*, ad solum Petrum spectare dirigique, quibus quæ Matthæi 18. promiserat, actualiter præstat. Cum solo enim Petro loquitur, solum examinat, responsum à solo accipit, aliosque Apostolos à summa & Monarchicâ potestate excludit, & inter oves Petro commissas ponit, erant enim præsentes Jacobus, Joannes, Thomas, quos cùm Petrus amore vinceret, vicit etiam potestate pascendique curâ, & ita Catholici omnes & Patres sentiunt.

Notandum est 2. Per illam vocem: *Pasce:* summam potestatem omnemque pascendi curam fuisse commendatam. Actus enim Pastoralis non tantùm est præbere cibum; sed etiam ducere, reducere, compellere, abigere, tueri, mederi, secare, &c. & quidquid denique ad procurandas Oves spectat, &c. Immo usitatissimâ phrasi Scripturæ pascere, & præsertim verbum græcum, quo Joannes utitur ποιμαίνω significat jurisdictione uti regendo, præsidendo, gubernando, &c. ùt patet Isaiæ *44. v. 28. Qui dico Cyro, Pastor meus es tu.* Et Ezechielis *34.* ubi eleganter functiones mystici Pastoris describuntur. Et *Psalmo 2.* ubi legimus: *Reges eos in virga ferrea*: Græcus & Hebraicus habet: *Pasces eos.* Eodem modo Matthæi 2. ubi noster habet: *Exiet mihi Dux, qui regat Populum meum Israël:* Græcus habet:, *qui pascat.*

Notandum 3. Cùm Christus dicat: *Pasce oves meas.* nec exprimat quas, commisisse omnes pascendas: cur enim potiùs istas, quàm illas, cùm nullas in specie notet, aut excipiat? quæ ergo sunt oves Christi, sunt etiam oves Petri, nec illum Pastorem habere possunt, qui Petrum non habent. Audi B. Leonem *serm. 3. de assumpt. sua. De toto*, inquit, *mundo unus Petrus eligitur, qui & universarum gentium vocationi,*

ni, & omnibus Apostolis, cunctisq; Ecclesiæ Patribus præponatur: ut quamvis in populo Dei multi sint Sacerdotes, multiq; Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Magnum & mirabile, dilectissimi, huic viro consortium potentiæ suæ tribuit divina dignatio, & si quid commune cum eo ceteris voluit esse Principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid alijs non negavit. S. Bernardus *l. 3. de considerat. c. 7. Tu,* inquit, *es cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt quidem & alij cœli janitores, & gregum Pastores, sed tu tantò gloriosius, quantò & differentius utrumq; præ ceteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi adsignatos greges singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. Unde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè & indiscretè tota commissæ sunt oves? si me amas Petre, Pasce oves meas. Quas? illius vel illius, populos civitatis aut regionis, aut certi Regni? Oves meas,* inquir, *Cui non planum, non designâsse aliquas, sed adsignâsse omnes? Nihil excipitur ubi distinguitur nihil. Et fortè præsentes ceteri condiscipuli erant, cùm committens uni, unitatem omnibus commendaret in uno grege & uno pastore, secundum illud: Una est columba mea, formosa mea, perfecta mea. Ubi unitas, ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, sed divisionem, recedentes ab unitate, inde est quòd alij singuli singulas sortiti sunt plebes, scientes Sacramentum. Denique Jacobus qui videbatur columna Ecclesiæ, unâ contentus est Hierosolimâ, Petro universitatem cedens. Pulchrè verò ibi positus est suscitare semen defuncti fratris, ubi occisus est ille: nam dictus est frater Domini. Porrò cedente Domini fratre, quis se alter ingerat Petri prærogativæ? Ergo juxta canones tuos alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur, & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa extiterit, tu Episcopo Cœlum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Sathanæ potes? stat ergo inconcussum privilegium tuum tibi tam in datis clavibus, quàm in ovibus commendatis. Accipe aliud, quod nihilominus prærogativam confirmat tibi. Discipuli navigabant, & Dominus apparebat in littore: quodq; jucundius erat, in corpore redivivo. Sciens Petrus, quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, alijs navigio pervenientibus. Quid istud? Nempe signum singularis Pontificij Petri, per quod non navem unam, ut ceteri quiq; suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum. Mare enim sæculum est: naves, Ecclesiæ. Inde est, quòd alterâ vice instar Domini gradiens super aquas, unicum se Christi Vicarium designavit, qui non uni populo, sed cunctis præesse deberet. Siquidem aqua multæ, populi multi. Ita cùm quisque ceterorum habeat suam, tibi una commissa est grandissima navis facta ex omnibus ipsa universalis Ecclesia toto orbe diffusa.* Et

Et Innocentius III. *in c. follicita, de Majorit. & obed. Nobis autem in B. Petro sunt oves Christi commissa dicente Domino: Pasce oves meas: Non distinguens inter has oves & alias, ut alienum à suo demonstraret ovili, qui Petrum & successores ipsius magistros non recognosceret.*

Hoc ipsum videtur Ezechiel prædixisse *c. 34.* Ubi: *Et suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David, ipse pascet eas, & ipse erit eis in Pastorem.* Et *Joannis 10. Ego sum Pastor bonus: & alias oves habeo, & fiet unum ovile, & unus Pastor.* Quæ omnia licèt de Christo primariò dicta sint, pertinent tamen etiam ad Petrum, ejusque successores, qui sunt Pastores Vicarij, non Principales. Sicut enim ovile est perpetuum, ita & Pastor; nec minùs jam oves Pastore indigent quàm olim, lupis æquè grassantibus. Et quamvis absolutè loquendo potuisset Christus sine visibili Pastore Ecclesiam suam ovesque regere, cùm nullius creaturæ auxilio ad producendos effectus cum gratiæ tum naturæ indigeat; sicut potuit sine sole mundum illustrare, sine igne calefacere, sine sacramentis sensibilibus gratiam suam & fidem largiri, sine gubernatore navim ad portum ducere, sine militibus victorias dare, hoc tamen Deus nunquam fecit, nec mundum immediatè, sed per alias creaturas rexit, homines præsertim, ut planè in providentiam divinam alium novumque ordinem inducat, qui dicit visibilem ejus Ecclesiam à nullo visibili Pastore regi; Et visibili huic corpori, invisibile tantùm caput esse. Nec ad Concilium confugias; quia non huic, sed Petro dictum est: *Pasce oves meas.* Nec possunt tot Episcopi unus Pastor appellari; maleque suis ovibus providisset Christus, Pastore dato tam difficilis conventionis, & cui, ne accurrat, tot impedimenta moræque opponi possunt, vagis interim ovibus; & lupo, dum Concilium paratur, expositis.

Ex hoc Joannis loco facilè multisque modis apparet, quantum Romanus Pontifex Concilio præstet. Aut enim Episcopi in Concilio universali oves Christi, aut ovile, aut Pastores universæ Ecclesiæ sunt: nam particulares esse haud negamus. Si oves aut ovile sunt, ergo unum & visibilem Pastorem habent, cui subsunt, cui obediunt, quem sequuntur: quem alium, præter Petri successorem? nisi dicant, se oves esse sine Pastore, & consequenter nec Christi; hic enim ovibus suis Pastorem dedit: *Petre amas me? Pasce oves meas:* nam quas non pascis, non sunt meæ. Si verò Concilium Pastor est: impri-

imprimis quomodo unus Pastor si tot Pastores? quomodo omnes Christi oves Petro datæ, si tot exceptæ? nec exceptæ tantùm, sed Petro antepositæ? aut hanc pascendi ipsum Pastorem, hoc est, Petrum, à Christo acceperunt, aut non acceperunt potestatem? si non acceperunt, non ergo habent: si acceperunt, ostendant, quando, & quo loco, & quo in Evangelio dicatur Concilio: *Pasce Petrum, ejusq; successores*: si enim apud Jurisconsultos pudor est, cùm sine lege loquuntur, multò magis apud Theologos, cùm sine Evangelio. Si dicas Petro fuisse omnes oves Christi commissas sigillatim sumptas, non verò collectas, & Pontificem esse super omnes Episcopos separatim, non verò super omnes collectim, & in Concilio congregatos.

Respondemus hanc distinctionem nullo Evangelij, aut sacræ scripturæ testimonio niti: est verò absurdum in re tanti momenti, perinde ac in controversia aliqua philosophica, & ingenij exercendi causâ, tam claris scripturæ locis distinctionem opponere planè voluntariam, nec in Scripturis, nec in Patribus repertam; quasi verò hâc semel admissâ philosophandi ratione tam clarè aliquid à scriptura dicatur, quod non facilè in tuam sententiam torqueas. Immo scripturæ hæc explicatio repugnat: Pastoris enim est ovibus non tantùm palantibus vagisque, sed etiam collectis imperare, ipsumque gregem in custodiam accipere; alioquin eodem modo, majorique ratione dicendum erit: Episcopos singulis quidem suæ Diœcesis Sacerdotibus majores esse, sed non omnibus congregatis, & ita Synodo subesse, ab eaque judicari posse, legesque accipere; sicut enim se habet Episcopus ad Sacerdotes, ita Pontifex ad Episcopos.

Deinde cùm Christus Petro oves suas committit, id utique præstitit, quod Matth. 18. promiserat: ibi verò promiserat supra Petrum ædificare non Ecclesias tantùm particulares, sed totam, & universam, hoc enim significant illæ voces: *Ecclesiam meam: Tibi dabo claves Regni cælorum.* Rex cùm in Provinciam Vicarium mittit, aut proregem, ejusque fidei Regnum subditosque commendat, & singulos, & omnes conjunctim commendâsse intelligitur, adeò ut nulla statibus & comitijs generalibus in Vicarium sit potestas. Ridiculum planè dixeris Imperatorem, cui singuli tantùm milites, non exercitus pareat. Qui contrariam sententiam tuentur, vel

hoc ipso imbecillitatem causæ suæ produnt, quòd nec ipsi scripturæ locum aliquem producunt, ex quo appareat datam Ecclesiæ in Petrum potestatem: & contra se productos non possunt declinare, nisi miserè & in alienos sensus torqueant.

V. Quintus locus scripturæ habetur in actis Apostolorum c. 15. Ubi ortâ quæstione, an fideles recèns ad Christum conversos oporteret circumcidi, missi sunt Paulus & Barnabas, qui Collegium Apostolicum consulerent: *Statuerunt*, inquit sacer textus, *ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alij ex alijs ad Apostolos & presbyteros in Jerusalem super hâc quæstione, conveneruntq; Apostoli & seniores videre de verbo hoc. Cùm autem magna conquisitio fieret de verbo hoc, surgens Petrus dixit ad eos: Quid tentatis Deum, imponere jugum super cervices discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus? sed per gratiam Domini nostri Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi. Tacuit autem omnis multitudo.*

Vides in hoc primo & præcipuo Concilio, hoc est Apostolico, Petrum non exspectatis aliorum suffragijs sententiam proferre, & Concilio, quid credere & facere oporteat, præscribere: illa enim verba: *Quid tentatis Deum &c.* non tantùm sunt consulentis, sed omnino præscribentis, & definientis: quam sententiam totum Concilium communi omnium silentio veneratum est, comprobavitque, quasi lite jam finitâ, nec dubium aliud admittente: est enim dignum animadversione, quod notat scriptura, antequam Petrus decerneret, acriter in Concilio disputatum esse: cùm autem magna conquisitio fieret &c. Sed Petro sententiam elocuto, silentium omnibus impositum, causamque absolutam: *Tacuit autem omnis multitudo.* Jacobus posteà Petri sententiam laudans adjecit: fidelibus imponendum esse, ut à suffocatis & sanguine, cibisque Idolo immolatis abstinerent, ut tantò faciliùs cum Judæis convenirent, eosque ad fidem provocarent. Nec te moveat Concilium hoc Apostolicum in hæc verba decretum concepisse: *Visum est spiritui sancto & nobis.* Ubi nulla mentio Petri: nam hæc est omnium Conciliorum phrasis, modusque decernendi, etiam eorum, in quibus constat summos Pontifices præsedisse, supremamque potestatem exercuisse, ut patet omnia Concilia legentibus, & ipsum Tridentinum. Cùm enim Pontifex sit caput Concilij, per se notum est, quidquid à Concilio decernitur, multò magis à capite decerni,

nec

nec opus est aliâ expressione. V. D. Hieronymum *in epist. ad Augustinum*, quæ inter epistolas Augustini est undecima, ubi dicit: *B. Petrum fuisse Principem Decreti in hoc Concilio Apostolico editi, in ejusq; sententiam Jacobum Apostolum, omnesq; Presbyteros transivisse.* Idem habet Tertull. *l. de Pudic.*

Si ergo Petrus in Concilio Apostolico, ubi omnes spiritu sancto pleni erant, & erroris incapaces, causam solus definit, alijsque silentium imponit, quis neget hanc illi potestatem in Concilio, ubi nec Apostoli sedent, nec ab erroribus liberi?

VI. *Sextum argumentum* sumitur ex varijs scripturæ locis, in quibus status Ecclesiæ Monarchicus, unique capiti & sacerdoti subjectus apertè ostenditur: nam Oseæ 2. & in Cant. ac Apocalypsi Ecclesia frequentissimè comparatur sponsæ: Cant. *6.* exercitui ordinato. Matth. *3. 4. 5.* & passim in Evangelijs regno. Joan. *10.* Ovili. ad Corinth. *1. cap. 12.* & ad Roman. *12.* Corpori humano &c.

At verò negari non potest, sponsam marito subesse, exercitum duci, regnum regi, Ovile pastori, & corpus capiti. Nec invenies in sacris litteris Ecclesiam aliquando rempublicam vocari, sed tantùm regnum, familiam, domum &c. ut intelligas supremam in Ecclesiâ potestatem penès unam non plures esse.

Septimum argumentum ex sacris litteris sumitur à sensu negativo. Est enim in utroque jure receptissimum axioma: *Regulæ inhærendum esse, donec contrarium vel exceptio probetur: Nec recedimus à regula, donec contrarium probetur l. ab ea parte. ff. de probat. l. apud antiquos C. de furt. c. 2. de conjug. Lepros. c. ad decimas de restit. spoliat. in 6.* ubi glos. quod maximè verum habet in sacris Scripturis, illisque quæ dependent ex solâ Dei voluntate & institutione, quod eleganter more suo tradit S. Thom. *in 3. p. q. 1. a. 3.* Sed nullibi reperiemus in sacris libris fuisse Ecclesiæ aut Concilio in Petrum datam potestatem: quo ergo fundamento hoc asseritur? nam locus ille Matth. *18. v. 15. Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiæ*: nihil planè probat, cùm ibi nec de Papa, nec de Concilio generali sermo sit, oporteret enim quotidiè cogi Concilia ad fratrum peccata deferenda & corrigenda: Cùm ergo Christus toties Petrum Ecclesiæ præficiat, Ecclesiam verò nunquam; non videmus, quâ tandem ratione fieri possit, ut quod Christus & scriptura toties & tam clarè dicit, negetur; quod nunquam dicit, affirmetur: summus Pontifex *Solus per-*

mittitur sanctuarium ingredi, & in dubijs Deum consulere: solus Oraculum in pectore gestat, & sententiam dicit. Et: *Gestabit judicium filiorum Israël in pectore suo in conspectu Domini semper.* Exodi 28. *Et qui ejus praecepto non obedierit, mori jubetur:* soli Pontifici dicitur, *fundabo super te Ecclesiam meam:* Soli: *Confirma fratres tuos:* Et: *si amas me: Pasce oves meas*, non has vel illas, sed meas, hoc est omnes. De Concilio ne apex quidem: nulla ergo ratio permittit, ut, quod scriptura nunquam dicit, nos dicamus; & quod toties, tantaque cum cura dicit, nos negemus.

§. V.

Conciliorum testimonia, quibus se Pontifici submittunt.

SUMMARIA.

1. *Papam Concilio superiorem esse, an in Concilijs, antiquisque Patribus aliquando definitum?*
2. *Synodi Romanae testimonium.*
3. *Et Nicaena.*
4. *Et Constantinopolitana.*
5. *Et Ephesina.*
6. *Et Chalcedonensis.*
7. *Et secunda Constantinopolitana.*
8. *Et tertia Constantinopolitana.*
9. *Et secunda Nicaena.*
10. *Et octava Oecumenica.*
11. *Et Concilij Lateranensis sub Alex. III.*
12. *Et Lugdunensis sub Gregorio X.*
13. *Et Constantiensis.*
14. *Et Florentini.*
15. *Et Lateranensis sub Leone X. à Rege Galliarum recepti.*

I. Prae-

I.

PRænotandum est, litem hanc ultimis sæculis Pontifici motam esse, ab eo videl. tempore, cùm schismata Ecclesiam infestârunt, natæque hæreses in Pontificem armatæ. Tunc enimverò signa collata, & Concilium cum Papa commissum: dispari quidem Hæreticorum & Catholicorum intentione, istis schismati finem, illis principium quærentibus. Nemo proinde mirabitur, si nec in antiquis Concilijs, nec in Patribus hæc propositio in terminis formalibus reperitur: *Papa major est Concilio.* Invenitur tamen in terminis æquivalentibus, cùm videl. dicunt: *Papam esse judicem Concilij: Esse Pastorem Concilij, & universalis Ecclesiæ: præscribere Concilio leges, & posse illius acta rescindere: à Concilio posse ad Papam appellari, non verò à Papa ad Concilium: Papam à nemine, præter Deum judicari posse, &c.* hæc enim omnia superioritatem dicunt, & à nobis sigillatim expendentur.

II. *Anno igitur CCCXXIV.* Constantini M. XIX. in thermis Trajani celebrata est Romæ à Sylvestro Papa Synodus præsente Constantino Imperatore recèns baptismi aquis abluto, Helenâque Matre, & Episcopis Græcis Latinisque 284. aut secundùm alios ducentis triginta: quo in Concilio *c. ultimo* definitum est: *Romanum Pontificem omnium mortalium judicem à nemine judicari posse; immo ne quidem ab omni Clero*, hoc est, Concilio: nec enim omnis Clerus alibi quàm in Concilio universali ad judicium colligitur. Quo decreto manifestè Primatus Papæ supra Concilium ostenditur: nam si infra Concilium esset, ab hoc judicari utique posset. Et quamvis hoc Concilium universale non fuerit, nobis sufficit ostendere, jam initio Ecclesiæ florentis, ubi sanguis adhuc martyrum calebat, submotâ procul adulatione, vastique dominatûs libidine, sanctissimum Pontificem, & florem Græci latinique Sacerdotij nobiscum sensisse. Verba synodi sunt *cap. ult. Nemo dijudicet primam sedem, quoniam omnes sedes à prima sede justitiam desiderant temperari: neq; ab Augusto, neq; ab omni Clero, neq; à Regibus, neq; à Populo judex judicabitur. Et subscripserunt ducenti octoginta quatuor Episcopi & 45. Presbyteri & 5. Diacones & Augustus Constantinus, & Mater ejus Helena, & fixit Canonem hunc Sylvester Episcopus in urbe Roma & omnibus Episcopis asperfit. Actum 3. Calendas Junij Domino Constantino Augusto tertium, & Prisco Consule.*

Habetur *Tom. I. Concil. in collectione Veneta fol. 600.* Meminit hujus Canonis Nicolaus Papa ad Michaëlem Imperatorem.

III. *Anno CCCXXV.* juxta calculum Baronianum celebrari est cœpta Nicæna synodus omnium celeberrima, duravitque in annum tertium. Præsentes Episcopi 318. magnam partem sanctitate & doctrinâ clarissimi. Præsederunt Romani Pontificis nomine Osius Episcopus Cordubensis, Victor seu Vitus atque Vincentius Romani Presbyteri, adfuitque Constantinus. Causa Concilij vocandi, hæresis præsertim Ariana palàm & cum insignibus prodire ausa: & error Quartadecimanorum, qui Judaico more non Dominico die Pascha, sed Lunâ decimâ quartâ, in quamcumque diem incidisset, agitabant. Inter multa miracula, quæ Philosophis expugnandis (nam & hos magno numero Arius conduxerat) patrata sunt, illud celebre, quod Nicephorus recitat *lib. 8. cap. 23.* Mortuis ante subscriptionem duobus Episcopis Chrysantho & Musonio, ad illorum tumbam volumen Canonum delatum esse, petitumque, ut si à Patribus sancita Deo cordi essent, ipsi quoque subscriberent: sigilla, ne fraus aliqua fieret, libro apposita, & nox inter preces traducta. Albente sole sigillisque intactis reperta in hæc verba defunctorum subscriptio: *Chrysanthus & Musonius quamvis corpore translati, manu tamen propriâ nos quoq; libello subscribimus.* Refert hanc historiam præter Nicephorum Gregorius presbyter Cæsariensis *in Oratione de magna synodo Nicæna apud Lipomanum Tom. 6. Videantur acta Concilij Nic. Tom. I. Concil. lib. 4. fol. 596. & seqq. Veneta edit.*

Hoc ergo Concilium non contentum ea, quæ Patres decreverant, tot miraculis à Deo fuisse confirmata, datâ synodali epistolâ ad Sylvestrum acta Concilij transmittunt rogantque, ut indicto Romæ Concilio ea confirmet, roboretque, nec enim satis firma esse, nisi ille accedat. Epistola sic habet: *Beatissimo Papæ urbis Romæ Osius Episcopus Cordubensis & Macarius Episcopus, &c. Quoniam omnia corroborata de divinis Mysterijs Ecclesiastica utilitatis, quæ ad robur pertinent sanctæ Ecclesiæ Catholicæ explanata, & de Græco redacta scribere confitemur: nunc itaq; ad vestræ sedis argumentum accurrimus roborari. Itaq; censeat vestra Apostolica doctrina, Episcopos totius vestræ Apostolicæ urbis in unum convenire, vestrumq; habere Concilium, ut firmetur nostra sanctimonia, gradusq; fixos vel textus ordinationis tuæ sanctimoniæ nostræ possit habere regula. Quid-*

quid

quid autem constituimus in Concilio Niceno, precamur Vestri oris consortio confirmetur. Sylvester coactâ Synodo Nicænum Concilium confirmat, anathemate in eos, qui aliter crederent pronuntiato, ùt patet ex Concilio Romano, quod habetur post Synodum Nicænam *Tom. 1. Conciliorum & epist. Synodali 4.* Felicis Papæ III. ubi: *Domino ad beatum Petrum Apostolum dicente: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: eam vocem sequentes trecenti decem & octo SS. PP. apud Nicaam congregati, confirmationem rerum atq; auctoritatem sacræ Romanæ Ecclesia detulerunt.* Inter Canones Concilij Nicæni 19. & 29. ita sonant: *Non debent præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari. Omnes Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur, quoties necesse fuerit, liberè Apostolicam appellent sedem, atq; ad eam quasi ad Matrem confugiant, ut ab ea (sicut semper fuit) fulciantur, defendantur, & liberentur, cujus dispositioni omnes Majores Ecclesiasticas causas antiqua Apostolorum, eorumq; successorum, atq; Canonum auctoritas reservabit.* Et in Canonibus ex Arabico translatis *Canon. 39. Qui tenet sedem Romæ, caput est & Princeps omnium Patriarcharum; quandoquidem ipse est primus sicut Petrus, cui data est Potestas in omnes Principes Christianos & omnes populos eorum, ut qui sit Vicarius Christi super cunctos populos & cunctam Ecclesiam Christianam. Et quicumq; contradixerit, à Synodo excommunicatur.*

Si ergo ex sententia, exemploque S. Nicænæ synodi, sine consensu & confirmatione Romani Pontificis Concilia non valent: si majores causæ ad Pontificem deferri debent: si Papa est super universos populos, & universam Ecclesiam Christianam; sequitur omnino esse supra Concilium universale. Concilium enim, maximè Pontifici oppositum, ejusque auctoritate destitutum, minoris est auctoritatis, quàm omnes populi & tota Ecclesia Christiana: nec enim Concilium est Ecclesia universalis, sed tantùm repræsentans, & hoc ipso infra Ecclesiam; sicut legatus Principis infra Principem, omnisque imago hominem repræsentans infra hominem; si ergo Papa est super Ecclesiam Christianam universalem, multò magis supra Concilium. Si, ùt dicunt adversarij, tota potestas & auctoritas Papalis Concilio universali inest, etiam ùt à Papa distincto; quid ergo opus confirmatione Papali tam longè, tam anxiè petitâ, tantoque cum apparatu datâ? minor enim recipit quidem, sed non confirmat voluntatem & præcepta majoris: confirmatio enim arguit superioritatem, ùt patet in omnibus, electionum, alienatio-

nationum, & testamentorum confirmationibus, quæ à superioribus fiunt. Et verò has summorum Pontificum confirmationes non fuisse tantùm particulares, & ad meliùs esse, sed planè necessarias, & auctoritativas, patet vel ex ipso historiæ contextu, estque expressum *in c. regula d. 17.* ubi Julius papa *in epist. pro Athanasio ad Orientales 129. Episcopos: Regula vestra,* inquit, *nullas habet vires, nec habere potest, quoniam nec ab Orthodoxis Episcopis hoc Concilium actum est, nec Romana Ecclesia legatus interfuit, Canonibus præcipientibus sine ejus auctoritate Concilia fieri non debere. Nec ullum ratum est, aut erit unquam Concilium, quod non fultum fuerit ejus auctoritate.* Similia habentur *in c. bene d. 96. c. confidimus, causa 25. q. 1. Epist. Leonis II. ad Constantinum, quæ habetur ad finem sextæ Generalis Synodi.* Ex quibus omnibus & infrà dicendis patet fuisse rejecta, nec pro validis habita, quæ Romani Pontifices aut non admisissent, aut non confirmâssent. Ipse Osius Romani Pontificis Legatus ex Sylvestri Papæ sententia omnia hæresis Arianæ capita prætruncavit teste Athanasio *in epistola ad solitariam vitam agentes*, & classicum Patribus cecinit, recitato symbolo, quod posteà Nicænum dictum est; ad cujus normam canones, & decreta sancita. Vide epistolam S. Athanasij *ad solitariam vitam agentes*: ubi expressè hoc testatur.

Hæc omnia superioritatem notant; præfinire enim Concilio, & velut præjudicium figere Superioris utique est; ad quod alludens beatus Hilarius in Matthæum *Canone 16. O beatus*, inquit, *cœli Janitor, cujus arbitrio claves æterni aditûs traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata auctoritas sit in Cœlo.* Si ex sententia Hilarij judicium Petri præjudicata auctoritas in cœlis est, multò magis præjudicata auctoritas fuerit in Concilio.

IV. *Anno CCCLXXXI.* Agi cœpta secunda synodus Oecumenica, quæ fuit prima Constantinopolitana, Damaso Papa & Theodosio Magno Imperatore. Adfuère Episcopi Orthodoxi 150. Ariani & Macedoniani 36. teste Nicephoro *in histor. Ecclesiast.* Causa vocandi Concilij præcipua fuit, ut Synodus Nicæna confirmaretur, & Macedoniani auctoritate Concilij in viam redirent, spe aliquâ exitum spondente. Convenisse Synodum auctoritate Damasi Pontificis certum est ex gestis ejusdem Damasi apud Baronium *ad hunc annum*, ejusdemque Damasi epistola apud Theodoretum *lib. 2. c. 22. & lib. 5. c. 9* eademque Damasi auctoritate fuisse confirmatum in ijs, quæ ad fidem pertinent, tradit Photius *in libello de 7. Synodis.* Quæ in hoc

hoc Concilio, quoad fidem moresque statuta fuerint, videri potest in actis Concilij Constantinopolitani *tom. 1. Conciliorum.*

In hac Synodo auctoritas Pontificis Romani supra Concilium ex multis apparuit. 1. Quòd Canonem quintum (quo post Romanum Episcopum Constantinopolitano primæ deferuntur, contra privilegium Episcopi Alexandrini) Ecclesia Romana non admiserit, immo expressè rejecit Leo I. Pont. Max. ùt videre est *Epistolâ 53.* ad Pulcheriam Augustam, & ad Martianum Imperatorem, quæ habentur in actis Concilij Chalcedonensis *tom. 2. Concil.* Videri etiam potest D. Gregorius M. *lib. 6. Epist. 31.* alijsque pluribus. Tandem post plura sæcula Innocentius III. publici boni & pacis causâ hoc privilegium Constantinopolitano Patriarchæ concessit, ùt habetur *c. antiqua, de privilegijs.* En apertum Pontificiæ potestatis argumentum! si Concilium præstaret Papæ, & hujus minor, quàm illius auctoritas esset, cur ergo correxit Papa, quod Concilium constituit? oportuit planè & Concilium errâsse, & minoris fuisse auctoritatis, alioquin à summis Pontificibus, nec judicatum foret, nec improbatum: maximè cùm ipsi Pontifices fuerint sanctissimi, Leo videlicet & Gregorius M. eorumque hac in re judicium à nullo, ne quidem Imperatoribus & Episcopis Constantinopolitanis notatum fuit. Videantur acta *Concilij Chalcedon.* 2. In fine hujus Concilij hæc habentur: *Damasus ad examinanda Synodi Constantinopolitanæ acta pro Ecclesia Romana more & auctoritate Romæ Concilium indixerat, ad quod & Orientales evocati Legatos cum purgatione miserunt. Id sequenti anno frequentissimum celebratum est; Concilium Constantinopolitanum confirmatum, & omnes hæreses condemnata.* Hæc ibi. Neque hoc novum in Concilio Constantinopolitano, cùm idem observatum fuerit circa Concilium Nicænum I. ùt ex Epistola synodali suprà ostensum. Si ergo Pontifex examinat acta Concilij, utique major Concilio est; nec enim subditorum est Superioris legem & præcepta examinare, ut admittat repellàve, sed observare: & hoc ipsum examen supponit Concilium errare & falli posse, nemo enim certa examinat. Quodsi examen Pontificis non sit decretorium, & ultimum, nullique obnoxium errori, oportebit hoc ipsum à Concilio examinari, & Concilium iterum à Papa, nullo examinum fine. Præsertim cùm actorum Synodalium examinatio, & approbatio adeò sit necessaria, ut sine illis ipsa Concilij acta pro nullis habeantur teste Damaso & Concilio Romano in libello syno-

nodo subscripsit, quòd esset Legatus à latere Pontificis Romani,(a) eumque repræsentaret, alij verò totum Patriarchatum Romanum, Ecclesiamq; occidentalem. Videatur Spon. *ad annum* CCCCXXXI. *n.* 13. Damnatæ sunt hoc Concilio hæreses Nestoriana & Pelagiana, Nestoriana præsertim tanto omnium Ordinum gaudio plausuque, ut Patres Concilio egressos cum triumpho deducerent. Additæ tunc salutationi Angelicæ illæ voces: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis, &c.* & à Pulcheria virgine Augusta excitatum in Blachernis, quà mare Urbem alluit, amplissimum templum, ac Nestorius in exilium actus.

Multa in hoc Concilio facta, quæ supremam Pontificis auctoritatem, & Concilio majorem ostenderunt. *Primò.* Quòd Cœlestinus non exspectatâ Concilij sententiâ Nestorium ejusque opiniones hæresis prædamnavit, idque ùt credimus ad imitationem B. Petri, qui in confessione Divinitatis Verbi divini in electione B. Mathiæ, & abrogatione legis Mosaicæ aliorum Apostolorum sententias suo voto occupavit, prævenitque *Matth. 16. Actor. 1. Act. 15. V. Epist. Cyrilli ad Nestor. inter acta Concilij Ephesini tom. 1. c. 2. & 15. & ipsius Cœlestini Epist. 5. Secundò:* Quòd eidem Concilio formam & Regulam præscripsit, juxta quam nec aliter judicarent, eamque finirent: Nestorium enim ejusque doctrinam jam hæresis à se notatam esse, nec posse à Concilio ampliùs absolvi. *V. Acta Concil. Ephes. Tom. 2. c. 15. Tertiò:* In hac eadem Synodo Romanus Pontifex caput Concilij, & Patres in Concilio congregati membra acclamantur: Legatus enim Apostolicus Patribus in hæc verba gratias egit: *Quòd sanctis suis vocibus, pijsq; praconijs sancta Ecclesia membra sancto suo capiti se exhibuerint.* Ubi vides Romanum Pontificem non solùm, quod dicunt adversarij, caput esse omnium Ecclesiarum particularium, sed etiam Concilij, & Ecclesiæ universalis.

Eodem modo *sess. 9.* Damnatur hæresis Pelagiana ex præscripto commentariorum, quæ Romæ à Cælestino Papa fuerant scripta. *Vide Tom. 4. Concil. Ephes. c. 13. & Epist. Synodalem apud Cyrillum 12.* ipsumque Concilium apud Evag. *l. 1. histor. c. 4.* fatetur se Nestorium ex mandato Cælestini deponere: verba Evagrij sunt: *Tum Ecclesiæ Canonibus, tum epistolâ SS. Patris Nostri & collega Calestini Episcopi Ecclesia Romana necessariò compulsi, idq; non sine crebris lachrymis ad hanc severam*

(a) Vide Concilium Sardic. c. 7.

ram sententiam contra eum pronuntiandum venimus, &c. Et Gennadius *de Script. Eccl.siast. c. 54.* testatur: *Cælestinum Papam decreta synodi adversus Nestorium dictâsse, volumenq; descriptum ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedisse.*

Quartò. Voluit Cælestinus Cyrillum legatum summum Orbis universi judicem appellari, & consequenter etiam Concilij, teste Niceph. *l. 14. c. 34.* Quantò magis poterat ipse Cælestinus sibi hunc titulum legato suo concessum aptare? si enim Cyrillus propter Papam, quem referebat, judex orbis universi, multò magis ipse Papa.

VI. Anno CCCCLI. quarta Oecumenica Synodus primò Nicæam indicta, posteà Chalcedone habita est, auctoritate Leonis Papæ, jussuque Martiani Imperatoris; sic enim habet ejusdem Martiani epistola ad Leonem I. Pontificem actis Concilij præfixa *Tom. 2. Concil. in praambulis.* Interfuerunt Synodo sedis Apostolicæ Legati 5. Paschasinus, Lucentius, Bonifacius, Basilius, & Julianus: Episcopi alij 630. & subinde Martianus & Pulcheria Augusti. Causam tam celebri Concilio hæresis Eutychiana & Dioscorus Alexandriæ Episcopus dederunt. Eutyches, dum in Nestorium non ratione, sed impetu agitur, medium & lineam veritatis egressus, in aliam hæresin impegerat, videl. non fuisse Christo duas naturas, sed unam, humanitate consumptâ, & Deum ex virgine instar radij ex pellucida crystallo elapsum potiùs, quàm natum. Dioscorus verò non tantùm Eutychianam hæresin in Synodo Ephesina II. confirmaverat, (quæ posteà latrocinalis & prædatoria est appellata) sed etiam ausu novo & insolente Romanum Pontificem excommunicare veritus non erat. Concilium Chalcedonense utrique malo oppositum est, hæresi & Dioscoro proscriptis. Fuisse hoc Concilium à Leone confirmatum patet ex subscriptionibus legatorum, ejusdemque epistolis *57. 58. 59. 60. & 61.* quæ habentur *Tom. 2. Concil.* ante Concilium Chalcedonense.

Emicuit etiam in hac synodo Majestas & prærogativa Pont. Romani Concilio superioris; nam *Primò* formam Concilio præscripsit, & velut lineam duxit, intra quam Patres consisterent; monuitque Eutychetem & Dioscorum jam Romæ prædamnatos, quàmque à fide illorum opiniones abludant, in epistola ad Flavianum Episcopum se jam dudum ostendisse: hanc epistolam sibi Patres proponerent, & ex illa sententiam ferrent. Audi ipsum Leonem

nem ad Concilium Chalcedonense *epist. 45. Fraternitas vestra me synodo existimet præsidere, qui nunc in Vicarijs meis adsum, & jam dudum in fidei Catholicæ prædicatione non desum, ut qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus. Unde fratres charissimi rejectâ penitùs audaciâ disputandi contra fidem divinitus inspiratam, non liceat defendi, quod non licet credi, cùm secundùm Evangelicas auctoritates, secundùm propheticas voces, Apostolicamq; doctrinam plenissime & lucidissimè per litteras, quas ad beatæ memoriæ Flavianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento Incarnationis D. Nostri pia & sincera confessio.* Et *epistola 33.* ad Pulcheriam Augustam: *Simplex enim est*, inquit, *atq; absolutum, quod poscunt, ut remoto longarum disputationum labore, Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolæ, quam ad Nestorium miserat, acquiescat, & epistola mea, quæ ad Flavianum Episcopum est directa, consentiat; quia & mea & SS. Patrum de Incarnatione Domini concors per omnia, & una confessio est; quam si quis existimaverit non sequendam, ipse se à compage Catholicæ unitatis abscindet, cùm tamen nos ut in integrum omnia revocentur, optemus.* Similia sunt, quæ Leo scribit *Epist. 40. & 41.* ad Martianum Imperatorem *& 49.* ad eandem Augustam: habentur omnes epistolæ in actis Concilij Chalcedonensis *Tom. 2. Concil.*

Quàm verò synodus Chalcedonensis epistolam Leonis ad Flavianum sibi præscriptam venerationi habuerit, & velut oraculum cœlo lapsum amplexa sit, ipsa satis ostendit, cùm *actione 2. in fine* in has voces prorupit: *Hæc Patrum fides, hæc Apostolorum fides. Omnes ita credimus, orthodoxi ita credimus. Anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est.* Et *actione primâ* ejusdem Concilij Paschasinus Pontificis legatus ita locutus fertur: *Beatissimi atq; Apostolici viri Papæ urbis Romæ, quæ est caput omnium Ecclesiarum, præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus est ejus Apostolatus, ut Dioscorus Alexandrinorum Archiepiscopus non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur. Hoc nos observare necesse est.* Et Lucentius Vicarius sedis Apostolicæ dixit: *Non patimur tantam injuriam, nec vobis fieri nec nobis, ut iste sedeat, qui judicandus advenit, quia synodum ausus est facere sine auctoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est.* Mandato Pontificis paruit synodus, & Dioscorus in medio consedit causam dicturus: sic enim in illa actione habetur, & expressè Evagr. scribit. *l. 2. c. 4.* cujus hæc verba sunt: *Concilio aderant Paschasinus & Lucentius Episc. Leonis Vicarij, Dioscorus item Alexandriæ Episcop. quorum numero*

mero adjuncti erant ſenatores Primarij, quibus dixerunt Vicarij Leonis, Dioſcorum non debere cum illis in Concilio conſidere, iſtud enim ſuum Epiſcopum Leonem mandâſſe, quòd ſi minimè obſervarent, ſe ab Eccleſia diſceſſuros. Quæ cùm dixiſſent, & Dioſcorus de ſententia ſenatûs in medio conſeſſu ſtatueretur, &c.

Si ergo Pont. Max. Concilio univerſali formam, modumque præſcribit, jubetque alia fieri, alia omitti; oportet utique majorem & ſuperiorem eſſe, idque in Concilio agere, quod gubernator in navi, & Imperator in exercitu.

Secundò. Synodus tota Patresque confeſſi ſunt, ſe filios eſſe, Leonem verò Concilij caput, ùt habetur *action. 16.* in relatione Concilij ad B. Leonem, ubi: *Rogamus igitur, & tuis decretis noſtrorum honora judicium, & ſicut nos capiti in bonis adjecimus conſonantiam, ſic & ſummitas tua filijs quod decet adimpleat.* Idem Concilium *actione primâ, ſecundâ & tertiâ* paſſim vocat Leonem, *Eccleſiæ univerſalis Pontificem, caput univerſalis Eccleſiæ, univerſæ Vineæ cuſtodem, &c.* Quæ omnia ſuperioritatem in ipſum Concilium ſignificant, qualem videlicet habet caput in reliqua membra, & cuſtos in vineam.

Tertiò. Hoc ipſum apparet ex ſententia in Dioſcorum dicta, quæ habetur *actione 3.* Concil. Chalcedon. nam Paſchaſino Legato Patres interrogante, quâ pœnâ dignum cenſerent Dioſcorum toties contumacem, reſponderunt: *Petimus veſtram Sanctitatem, qui habetis locum Sanctiſſimi Papæ Leonis, promulgare in eum, & regulis inſitam contra eum proferre ſententiam, omnis enim & tota univerſalis Synodus concors efficitur veſtræ Sanctitatis ſententiæ.* Quo à Patribus accepto reſponſo Legatus Apoſtolicus ſic pronuntiavit: *Sanctiſſimus & Beatiſſimus Archiepiſcopus magnæ & ſenioris Romæ Leo per nos & per præſentem ſanctam ſynodum unà cum ter beatiſſimo Petro Apoſtolo, qui eſt Petra, & crepido Catholicæ Eccleſiæ, nudavit Dioſcorum tam Epiſcopatûs dignitate, quàm omni Sacerdotali miniſterio.*

Quartò. Actione tertiâ hujus Concilij aliquot recitantur epiſtolæ ex varijs locis ad ſynodum datæ, quarum omnium hoc eſt initium: *Sanctiſſimo & Beatiſſimo univerſali Patriarchæ, magnæ Romæ Leoni, & ſancto univerſali Concilio.* Nec ullus Patrum conqueſtus eſt Leonis nomen tanquam majoris Concilio præponi.

Quintò. Seſſ. 6. Recitata eſt fidei Catholicæ definitio, quæ, quòd minùs perfecta videretur, nec Eutychetis hæreſi damnandæ ſufficiens,

ciens, rejecta est à sedis Apostolicæ legatis, nec actis permissa inseri: & quamvis tota synodus, exceptis Romanis paucisque ex Oriente Episcopis, non tantùm eam fidei formulam probaret, sed etiam ardenter & vix non importunè insisteret, ut ea reciperetur, legati Pontificis Leonis contestati sunt, nisi alia & plenior forma redderetur, quæque Leonis epistolæ ad unguem responderet, se extemplò discessuros. Patres collatis capitibus novam fidei professionem & omnibus numeris absolutam ediderunt, quæ habetur *action. 6.* Verba ipsa audiamus ex actis Concilij *action. 5. Omnes reverendissimi Episcopi præter Romanos & aliquos Orientales clamaverunt: Definitio omnibus placet. Hæc fides Patrum, qui aliter sapit, anathema sit. Paschasinus & Lucentius Episcopi Vicarij Sedis Apostolicæ dixerunt, si non consentiunt epistolæ Apostolicæ & Beatissimi viri Papæ Leonis, jubete nobis rescriptam dari ut revertamur. Episcopi clamaverunt, altera definitio non fit, qui contradicunt Romam ambulent. Magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: Quem sequimini Leonem, an Dioscorum? Reverendissimi Episcopi clamaverunt: Ut Leo sic credimus: Leo rectè exposuit. Magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: Ergo addite definitioni secundùm judicium sanctissimi Patris Nostri Leonis duas esse naturas unitas in Christo inconvertibiliter, inseparabiliter & inconfusè, &c.* Hìc planè enituit indubitata & invicta Pontificis Romani supra Concilium autoritas. Si enim Papa non est Concilio major, sed potiùs illi subjectus, cur Concilium cogit in aliam sententiam flectere, suæque epistolæ in omnibus subscribere? cur Patrum commune votum solus impugnat, rejicit, & mutare compellit? compellit verò non vi, aut armis, sed doctrinâ & autoritate judicis; hoc planè non est subjectum agere, sed magistrum & superiorem.

Sextò: In eodem Chalcedonensi Concilio *action. 15.* circa finem. *Canon. 28.* Archiepiscopo Constantinopolitano decernitur secundus locus post Romanum Pontificem, Alexandrino aliàs debitus, idque, ùt Patres Concilij dicunt, exemplo Oecumenicæ synodi Constantinopolitanæ, ubi idem sancitum fuerat. Extorserat hunc Canonem ambitio Anatolij Archiepiscopi Constantinop. favente præsertim Augusto, omniumque Episcoporum suffragio. Sed legati Apostolici continuò protestati sunt, & Canonem ex mandato Leonis expungi jusserunt, ùt habetur *Act. 16. Venet. editionis*, ubi: *Lucentius Vicarius Sedis Apostolicæ dixit: sedes Apostolica, quæ nobis præcepit*

præ-

præſentibus, humiliari non debet, ideò quæcunq; in præjudicium Canonum heſternâ die geſta ſunt nobis abſentibus, ſublimitatem veſtram petimus, ut circumduci jubeatis; ſin aliàs, contradictio noſtra his geſtis inhæreat, ut noverimus, quid Apoſtolico viro univerſalis Eccleſiæ Papæ referre debeamus, ut ipſe aut de ſuæ Sedis injuria, aut de Canonum everſione poſſit ferre ſententiam, &c. Idem apertè conſtat ex epiſtola B. Leonis *Papæ 59.* ad ſynodum Chalcedonenſem, quæ habetur præfixa actis Concilij & *epiſtola ad Anatolium.* Vides hîc iterum Pontificem Romanum non adſtringi Concilio univerſali, ſed illi potiùs imperare & jus dicere: quamvis enim privilegium hoc Patriarchæ Conſtantinopolitano concedi potuerit, ùt poſtmodum conceſſum eſt in Concilio Lateranenſi *c. antiqua de privilegijs*; quia tamen necdum apparebat tanta boni publici ratio, ob quam juri Alexandrinæ Eccleſiæ præjudicare oporteret, Leo Papa Concilij ſententiam communique voto ſancitum Canonem refixit, voluitque antiquos terminos à duobus Concilijs Oecumenicis motos reſtitui.

Et hæc quidem ſufficiant ex quatuor illis Oecumenicis Concilijs decerpta, quæ B. Gregorius M. eodem loco cum 4. Evangelijs habuit *c. 2. d. 15.* Nunc ad reliqua pergimus.

VII. *Anno DLIII.* Secunda Conſtantinopolitana Vigilij Papæ & Imperatoris Juſtiniani auctoritate habita 165. Epiſcopis frequens; cujus hiſtoriam & ignorantiâ & dolis multorum variè turbatam, nos diſcuſsâ nebulâ apertâque veritate, altiùs repetemus. Anno 538. Conſtantinopoli in Conventu multorum Orientis, Occidentiſque Epiſcoporum agente præſertim Pelagio Romanæ Eccleſiæ Legato, Origenes, ejuſque libri tot erroribus fœdati, omnium voto, etiam Juſtiniani Cæſaris damnati fuerant. Ea res Theodoro Cæſareæ Epiſcopo & Origenis intra velum amico, acerbè dolere, multoque magis, quòd non tam in Origenem conclamatum eſſe, quàm à Pelagio antiquo æmulo inſultatum ſibi crederet. Ergo cùm in palatio gratiâ floreret, Auguſto prædilectus, condito in ſinum dolore, quò tutiùs falleret, eidem perſuadet, juberet Theodorum Mopſveſtenum, Ibam Edeſſenum, Cyrúmque Epiſcopos publico edicto damnari, quos Neſtorianæ compertos, ſed poſteà factorum juxtà, ſcriptorumque pœnitentes Chalcedonenſe Concilium abſolverat; ſic enim & ipſum Chalcedonenſe receptum iri, & Acephalos in gratiam fidemque reverſuros. Juſtinianus non minùs à Religio-

ligione, quàm bello gloriam captans sibi fatalem, & maximè conjugis Theodoræ, quam deperibat, blanditijs victus, edictum contra tria capitula proponit. Hîc ingens inter ipsos Catholicos accensum bellum, cùm enim non de fide, sed personis certamen esset, lis inter Catholicos stetit teste B. Gregorio *l. 3. epist. 37.* Vigilius Pontifex Romanus, multique in Occidente Patres continuò se opponere, quòd dicerent non posse ab Imperat. jam vitâ functos damnari, quos Concilium Chalcedon. absolvisset. Justinianus omnium oculos in Vigilium Papam spectare advertens, ejusque exemplo pendere, non priùs destitit, quàm Pontificem Constantinopoli haberet, qui sub veris initium eò pervenit, Augusto obviàm progresso. Catholici in discordias variè fædeque scindebantur, quòd alij tria capitula defendenda dicerent, alij damnanda. Pontifex libertatem sentiendi, quod vellent, singulis in proximum Concilium fecit, & tandem in Justiniani sententiam, quam primò impugnaverat, flexit, editoque libello etiam defendit, alienatis propterea Occidentalium animis, quòd Vigilium inconstantem animi dicerent, & Concilio Chalcedonensi omnium veneratione excepto adversantem. Vigilius silentium partibus imperat, Concilio propediem conventuro. Et interim Theodoram Augustam hæresi tinctam sacris interdicit, purgatâ hoc facinore, siquæ fuerat, priori inconstantiâ.

Justinianus moræ impatiens & stimulante præsertim Theodoræ edictum, contrà quàm pactus fuerat, proponit, jubetque Episcopos, qui tria capitula non damnarent, aut Ecclesijs pelli, aut in exilium agi. Ipse Vigilius edictum frustra deprecatus, cùm insuper arma & satellites parari cerneret in Ecclesiam D. Petri, & hinc Thessalonicam fugit, vix arâ, quam complectebatur, adversùs vim tutus, acceptisque in faciem verberibus. Scribit Procopius *l. 3. de bello Gottico*, adeò ipsam naturam tantùm facinus esse aversatam, ut terræmotibus, hiatu, æstu, rabieque maris in terram excurrentis, quàm plurimæ civitates haustæ oppressæque fuerint: Sardinia, Corsica Insulæ à Barbaris occupatæ. Augustus, Menas Patriarcha Constantinopolitanus, & ipsa Theodora malis & conscientiâ victi, à Pontifice veniam commissorum petere, & edicta aufferri jussa. Tandem *Anno DLIII.* Concilium Constantinopoli habitum est, non solùm ob tria capitula, sed præsertim contra hæreses Origenis, Nestorij & Eutychetis suos errores variè tegentium. Missa ad Pontificem 20.

Episcoporum splendida legatio, qui illum ad Synodum invitarent: sed eo valetudinem causante repetita legatio, missique cum Bellisario 6. alij Exconsules, ac Patricij, quibus inducias se petere Vigilius dixit, ut scripto sententiam exprimeret. Ergo sine Pontifice ejusque legatis Sessiones peractæ, in quibus contra tria capitula, Theodorum videl. Ibæ & Theodoreti Epistolas conclamatum est, præsertim contra Nestorianos. Vigilius, qui libro prolixè edito, quem Constitutum appellavit, contra edictum Justiniani tria capitula defenderat, cæsus, & fune in collum injecto in carcerem, deinde exilium raptus est, ubi & vitam absolvit, miserrimum affectati papatûs, & à fœmina obtenti exemplum.

Hæc historia est, seu magis tragœdia Synodi Oecumenicæ V. circa quam aliqua observanda veniunt. *Primò.* Hanc Synodum Pontifice, ejusque legatis destitutam, vel hoc ipso capite pro legitima habitam aliquamdiu non fuisse, donec approbatio Romanorum Pontificum & Ecclesiæ censensus accederet; adeò ut huic Concilio à Venetis continuò Aquilejense fuerit oppositum, omnesque Hiberni & Occidentales reclamârint, teste B. Gregorio *l. 2. epist. 36.* quòd videl: Concilio Constantinopolitano Constitutum Vigilij præponerent, quale autem hoc fuerit, videri potest Baronius *tom. 7. ad annum DLIII.* Quæ causa fuit, ut multi, qui de Synodis scripsêre, hanc quintam prætererint, quales sunt Cassiodorus *primo Instit. n. & 17.* Patres Concilij Braccar. *2. in præfatione.* Vide Baron. *citat.* & ita hæc quinta Synodus non tam ex seipsa nacta est auctoritatem, quàm ex secuta ipsius Vigilij, aliorumque Summorum Pontif. approbatione: de qua vide B. Gregorium *l. 1. epist: 24. & 2. epist: 36. & 3. epistolâ 4. & 7. epist. 54.* Videnda est etiam epistola Leonis II. quæ habetur in actis sextæ Synodi: & specialiter *cap. sicut, d. 15.* Fuisse enim hoc Concilium etiam à Vigilio tandem approbatum, testantur Evag. *l. 4. c. 37.* Niceph. *l. 17. c. 27. & 28.* Eustath. *in vita Eutych.* Cedrenus, Zonar. Photius *de 7. Syn.* apud Euthymium *in Panopl. parte 2. tit. 24.* *Notandum secundò* multa in hac Synodo desiderari, quæ non extant, cùm tamen constet decreta fuisse multa, etiam ab hæreticis corrupta. Desunt ergo quæ præcipuè primoque loco contra Origenem sancita sunt, de quibus fit mentio in septima synodo *actione 1.* & videri potest Nicephorus *l. 17. c. 17.* & quæ notantur initio quintæ synodi. Desideratur etiam Vigilij Papæ libellus synodo oblatus, quem ipse Constitu-

stitutum appellat, in quo errores quidem Theodori, Theodoreti, & Ibæ Episcop. condemnandos dicit; personis tamen, quas Concilium Chalcedonense recepit, omnino parcendum. Corrupta sunt, & ab hæreticis confictæ epist. Mennæ Archiep. Constantinop. ad Vigilium Papam: & hujus duæ ad Justinianum & Theodoram de una in Christo operatione, quarum imposturæ detectæ damnatæque fuerunt in synodo *6. act. 14.* & anathema illis dictum, qui quintam synodum corruperant; unde falsi convincas, quæ in breviario Liberati *c. 22.* habentur de Vigilio *Tom. 2. Concil. circa finem.*

Notandum tertiò. Totam illam quæstionem trium capitulorum non de ipsa fide, sed personis fuisse, ùt habet B. Gregorius *l. 3. Epist. 37.* constabat enim illos hæresin docuisse, quam omnes Catholici æquè aversabantur, sed facti pœnitentes, hæresique abdicatâ, Concilium Chalcedonense veniâ donaverat, ùt patet *ex sessione 8. act. 2. & 3.* & *sess. 9.* & ideò pro temporum & opinionum varietate Vigilius sententiam aliquoties mutaverat: cùm enim defendit tria capitula, non doctrinam illis contentam, sed auctores defendit, abjectâ hæresi in Concilio Chalcedonensi receptos, laudatosque; maximè cùm viderit non posse eos damnari, nisi Africanis, alijsque in Occidente Episcopis apertè offensis: sed cùm adverteret posteà, nisi tria capitula damnaret, & totum Orientem aperto schismate conflictatum iri, & hæreticos Nestorio & Eutycheti addictos hac ipsa tergiversatione velandis suis erroribus abuti, quod à tam magni nominis Episcopis, & Chalcedone receptis essent traditi; necessarium fuit cum doctrinam ipsam, tum auctores hæresis notari damnarique: modò, ùt aliquoties monuimus, memoriâ teneas, multa, quæ in hac synodo reperiuntur, supposita & falsa esse, ùt testatur VI. synodus *action. 14.* Quod etiam apertum est ex quadam Epistola Theodoreti in hac synodo recitata *collat. 4.* Quam tamen constat omnino falsam fictamque esse, ùt probat Baronius *ad annum 444. n. 4. & 553. n. 10.* Sunt qui toties à Vigilio mutatam sententiam exemplo B. Pauli excusent, qui *actor. 15.* abolitam suo etiam suffragio Circumcisionem Timotheo adhibuit vitandi scandali gratiâ, *actor. 16.* eandemque iterum damnavit Petro graviter reprehenso *ad Galat. 2.*

Notandum quartò, multa in hac synodo facta, quæ Romanæ sedis auctoritatem ostendunt: quòd videlicet splendidissimas ad Vi-

gilium Legationes Concilium adornavit, primò 20. Episcoporum, dein 13. cum sex alijs Exconsulibus & Patricijs, inter quos Belisarius armorum præfectus: quòd *collat. 7.* & aliàs sæpe conata sit synodus ostendere, se omnia juxta Vigilij sententiam decernere, ùt maximè apparuit in sententia definitiva à Concilio pronuntiata: quòd Concilium Constantinop. *action. 1.* contra Anthimum & Severum, Petrum, & Zoaram (nam ad quintam synodum pertinere docent graves auctores, qui dicunt quintam synodum cœpisse sub Agapeto, & usque ad Vigilium durâsse, supponitque Picchius *lib. 6. Hierarch. Ecclesiast.*) ipsis vitio vertat, quòd, ùt Concilium loquitur; *contempserint Ecclesiam Romanam & successorem Apostolorum, qui sententiam contra illos protulit, &c.* Et in sententia contra prædictos Severum, Petrum, &c. hâc formâ subscripserunt Patres: *Ego Sabinus Episcopus, sequens definitionem sanctæ recordationis Papa Hormisdæ.* Et *action. 4.* Menas Patriarcha Concilij Præses ita loquitur: *Nos*, inquit, *Apostolicam Sedem sequimur, & obedimus, & ipsius communicatores habemus, & condemnatos ab ipsa & nos condemnamus:* quòd Vigilius jam tum suæ potestatis conscius, quidquid contra suum Constitutum factum, dictumque fuisset, irritum declaraverit: quòd Menas Constantinop. Archiep. alijque numquam Justiniani edicto contra tria capitula subscribere voluerint, nisi juramento accepto, nullam fore subscriptionem, sibique chirographum restitutum iri, si occlamâsset Pontifex Romanus teste Facundo Africæ Episcopo pro defensione *cap. l. 2. & 4.* quòd denique Concilium professum fuit, se Romanorum Pontificum de fide epistolas æquè ac quatuor Concilia observare, amplectique, nec ausum fuerit ad examinanda capitula priùs venire, quàm obtento per Eutychium Constantinop. Episcopum Romani Pontif. consensu.

Audi ipsa acta quintæ Synodi *collatione 1.* post epistolam Justiniani, ubi Patriarcha Vigilio sic scribit: *Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, ideò festinantes unitatem conservare, ad Apostolicam Sedem Vestra Beatitudini manifestum facimus, quòd servamus fidem à Christo Apostolis traditam, & à sanctis Patribus maximè in Sanctis quatuor synodis explanatam. Suscipimus & epistolas Præsulum Romanæ Sedis Apostolicæ. Et ideò petimus præsidente nobis Vestrâ Beatitudine, de tribus capitulis quæri & conferri.* Respondit Vigilius: *Annuimus, ut de tribus capitulis facto regulari conventu, medijs sacrosanctis Evangelijs collatio habeatur, & finis detur placi-*

placidus Deo. Cur ergo, *dices*, Concilium invito Vigilio Pontifice, & contra ejus sententiam scripto testatam definivit, & definitionem Ecclesia recepit? *Respondetur* hoc ipso sententiam Concilij à tot orthodoxis in Africa, Illyrico, Hibernia & reliquo Occidente pro nulla habitam esse, totâ Ecclesiâ discordijs, bellis, exilijs miserè concussâ: dum tandem concordiæ causâ & Pontificum assensu recepta est. Et cùm toties declarâsset Vigilius, se tria capitula condemnare, ùt videre est in epistola Justiniani ad synodum & *collatione 7.* meritò potuit synodus primæ sententiæ adhærere, quam deinde Vigilius etiam approbavit, ùt supra monuimus, & habet Evagrius *l. 4. c. 37.*

Et planè cùm quæstio non fidei verteretur, sed personarum, & illa odio instinctuque Theodori Archiep. excitata, ut in Romanos vindicaret Origeni infestos; exitus ostendit malè Justinianum egisse, quòd Palatio & Castris natus se in Ecclesiastica miscuerit, manu in alienam artem infeliciter missâ: quæ res tandem & ipsum Imperatorem & Imperium perdidit; dum enim teste Procopio *l. 3. de bello Gott.* in multam noctem coronâ Episcoporum septus examinandis Christianorum sacris incumbit, omissâ interim armorum curâ; Gotti Italiam vastant, Justinianum imperato tributo vectigalem faciunt: & ipse religionis & fidei arbiter, hæresin incorruptibilium amplectitur, edictoque firmat, pœnis, exilijs, & morte in Episcopos decretâ, qui sibi repugnarent; quod dum facit, nec opinatò sub mediam noctem extinguitur. Volunt tantum vitæ illi concessum, ut pœnitentiæ signa ediderit: Princeps bello litterisque immortalis, si modò sacris abstinuisset, memor illius sententiæ: *Qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria.* Et Regum *2. c. 6. Iratusq; est indignatione Dominus contra Ozam & percussit eum super temeritate, eò quòd extendisset manum ad Arcam Dei, & tenuisset eam.*

VIII. *Anno DCLXXX.* Tertia Constantinopolitana, & sexta Oecumenica Synodus celebrari cœpta. Numerus Patrum incertus, alijs ducentos octoginta, alijs centum septuaginta numerantibus. Auctoritate Agathonis summi Pontificis ad preces Constantini Pogonati coactam patet ex epistolis ejusdem Papæ ad Concilium datis, quæ *tertio Tom. Concilior. in 4. action. 6. Synodi* extant. Legati à summo Pontif. Theodorus, Georgius, Joannes, & Constantinus missi. Ab Ecclesia occidentali quatuor alij. Damnata in hac Sy-

nodo hæresis Monothelitarum, qui duas in Christo naturas, sed voluntatem unam, unamque operationem statuebant: nominatim in Sergium, Pyrrhum, Petrum & Paulum Archiepiscopos Constantinopolitanos anathema dictum, immo & contra Honorium primum summum Pontificem ejusdem erroris postulatum ex epistola ad Sergium, ùt habetur *actione 13.* Sed hunc quod attinet, multa & gravissima sunt, quæ persuadeant, Concilium hoc sextum Græcâ fide corruptum mendacio fuisse, quod apud Græcos jam in morem transierat, ùt patet ex hac ipsa sexta Synodo *action. 12. & 14.* ubi Patres observant, quintam Synodum sæpius corruptam esse. Et *sess. 8.* Macarius Archiep. Antiochenus non imprudenter solùm, sed etiam glorianter fatetur, Patrum scripta à se corrupta fuisse, quòd opinioni suæ stabiliendæ id opportunum crederet. Et in Concilio Florentino Julianus Cardinalis conquestus est in epistola dogmatica Agathonis, ubi dicitur: *Spiritum sanctum ex Patre Filioq; procedere,* fuisse à Græcis illam vocem, *Filioq;*, subductam. Et B. Gregorius *l. 5. epist. 14.* ad Narsem scribit: *Concilia Chalcedonense & Ephesinum corrupta fuisse.* Idemque ait B. Leo *Epist. 81. ad Palestinos Tom. 2. Concil. editionis Venetæ.* Vide etiam Anastasium *præfatione in octavam Synodum:* ut proinde mirum haud sit, toties falsi compertos aliquid simile in Honorium ausos esse, maximè cùm ipsius Honorij epistolæ extent: una *act. 12.* altera *act. 13.* in quibus duas voluntates apertè confitetur: nomina tamen unius aut duarum operationum silentio tegi vult; ne, quod evenit, novo incendio esca daretur. Ipse Agatho in Epistola Synodali, quam Concilium *Act. 12. & 14.* tantopere celebravit, intrepidus dicit: *Nullum Antecessorum suorum hæresi junctum fuisse.* Et planè vix credi potest, Synodum Oecumenicam, quæ ne ultimum quidem Episcopum nisi accusatum, auditum, convictum, omnique solemnitatum apparatu, & ne tunc quidem sine gemitu damnaverat, ùt in Nestorio patuit alijsque, voluisse in Pontificem Max. sine accusatione, sine testibus & examine, & jam prædefunctum, sententiam præcipitare, ex duabus epistolis, in quibus tamen non tantùm hæresin, cujus accusabatur, non docebat, sed expressè contrarium, adhibitis novo schismati declinando prudentissimè cautelis. Sed quidquid de hoc sit, quæ apud Bellarminum *l. 4. de summ. Pontif. c. 11.* & Baronium ad *Annum DCLXXXI.* videri possunt; etiamsi demus Honorium in privata illa ad Sergium

Episto-

Epistola hæresin docuisse, nihil contra nos sequitur, qui infallibilitatem summo Pontifici asserimus, non ùt privato Doctori, sed ùt publicè, & ex cathedra docenti, de quo inferiùs.

Multa in hoc Concilio relicta summæ in Romanis Pontif. potestatis argumenta: nam *primò* Constantinus epistolis ad Donum Pontificem Maximum titulum præfigit: *Sanctissimo & Beatissimo Archiepiscopo antiqua nostra Roma & universali Papa, &c.* Et in Epistola synodali ad Agathonem, quæ habetur ad finem *actionis 18.* vocant illum: *Universalem Principem Pastorum:* & in epistola synodali à Concilio ad eundem Agathonem scripta, quæ habetur inter epistolas Leonis II. post sextam synodum vocant: *Prima sedis Antistitem universalis Ecclesia stantem supra firmam fidei petram. Secundò*, tantùm abest, ut summus Pontifex Concilij sententiam velut superioris exspectaverit, seque illi submiserit, quin potiùs exemplo Leonis in Ephesino & Chalcedonensi Concilijs, regulam illis præscribit, secundùm quam credere & definire debeant, vetatque à sententia Romani Pontificis vel latum unguem deflectere; cujus mandato & Concilium paruit, tantumque abfuit, ut reclamaret, diceretque: *Concilium dare leges, & credendi normam, non accipere debere;* ut potiùs summis laudibus efferret, sic enim in epist. ad Augustos loquitur: *Apud homines in medio gentium positos quomodo ad plenum poterit inveniri scripturarum scientia, nisi qua regulariter à Sanctis, atq; Apostolicis pradecessoribus, & venerabilibus quinque Concilijs definita sunt, cum simplicitate cordis & sine ambiguitate conservemus &c.* Et paullo pòst: *Testimonia aliquorum SS. Patrum, quos hac Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut ex his duntaxat satisfacere studeant, quid hac spiritalis Mater eorum, ac à Deo propagati Imperij Apostolica Christi Ecclesia credat & pradicet. Licentiam proinde eis dedimus, ut apud tranquillissimum vestrum Imperium, dum jusserit ejus clementia satisfaciendi, in quantum eis duntaxat injunctum est, ut nihil profectò prasumant augere, minuere, vel mutare; sed traditionem hujus Apostolica Sedis, ùt à pradecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta, sinceriter enarrare, &c.* Et infrà: *Ut autem Vestra divinitùs instructa pietati, quid Apostolica nostra fides contineat, breviter intimemus, quam percepimus per Apostolicam, Apostolicorumq; Pontificum traditionem & sanctarum quinq; generalium synodorum, per quas fundamenta Catholica Ecclesia firmata sunt, &c.* Et infrà: *Hac Apostolica ejus Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cujus auctoritatem utpote Apostolorum omnium Princi-*

pis

pis semper omnis Catholica *Christi Ecclesia* (NB.) *& universales synodi fideliter amplectentes in cunctis secuta sunt; omnesq; venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ Christi luminaria claruerunt, & Sancti quidem Doctores Orthodoxi venerati atq; secuti sunt, hæretici autem falsis criminationibus, ac derogationum odijs insecuti.* Et infrà: *Hæc est enim vera fidei regula, quam defendit hæc spiritualis Mater Vestri tranquillissimi Imperij, & Apostolica Christi Ecclesia tenuit, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis numquam errâsse probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit, sed ut ab exordio fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi Principibus illibata finetenus permanet, secundùm ipsius Domini Salvatoris pollicitationem, quam suorum Discipulorum Principi fatus est: ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, & aliquando conversus confirma fratres tuos. Consideret itaque Vestra tranquilla Clementia, quòd Apostolici Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum.* Et infrà post expositam Romanæ Ecclesiæ de fide sententiam ad finem epistolæ: *Propterea,* inquit, *pijssimi, & à Deo instructi Domini filij, si hanc sanctarum scripturarum, venerabilium synodorum dogmatis regulam Constantinop. Præsul Ecclesiæ tenere nobiscum ac prædicare delegerit, pax multa erit diligentibus nomen Dei, sin autem novitatem amplecti maluerit, & alienis sese irretire doctrinis, ipse noverit, quòd de tali contemptu in divino Christi examine satisfaciet apud judicem omnium, qui in cœlis est.* Et in epistola ad synodum, *Credimus,* inquit, *quia, quod paucis raroq; concessum est à Deo, vestro imperio concedetur, & per ipsum Catholicæ nostræ fidei splendidissimum in omnium mentibus emicet lumen, quod ex veri luminis fonte per ministros B. Petrum & Paulum, eorumq; discipulos & Apostolicos successores gradatim usq; ad nostram parvitatem Dei opitulatione servatum est, &c.* Et infrà: *Personas autem de nostra humilitatis ordine prævidimus dirigere ad vestra fortitudinis vestigia, quæ omnium nostrûm suggestionem, in qua, & Apostolicæ nostræ fidei Confessionem prælibavimus, offerre debeant, non tamen* (NB.) *tanquam de incertis contendere, sed ut certa atq; immutabilia compendiosa definitione proferre, simpliciter obsecrantes, ut hæc eadem omnibus prædicari, atq; apud omnes obtinere jubeatis, &c.* Huic epistolæ sic à Patribus acclamatum est *actione 18. Summus autem nobiscum concertabat Apostolorum Princeps; illius enim imitatorem & Sedis successorem habuimus fautorem: charta & atramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.* Et Constantinus *in Epist. ad Synodum Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ: Idcircò & omnes consonantes mente & linguâ,* con-

concredimus & similiter confessi sumus, & tanquam ipsius divini Petri vocem, Agathonis relationem supermirati sumus.

Tertiò. Act. 18. In epistola Constantini ad synodum Romanam de Macario Antiocheno alijsque hæreticis, qui videntur Sedem Apostolicam appellâsse, hæc habentur: *Universalis Conventionis communi sententiâ de sacerdotali dignitate repulsi sunt, & probationi sanctissimi Papa traditi sunt.* Et in epistola Constantini ad Leonem: *Ipsi autem scriptis precibus Serenitatem nostram communiter omnes deprecati sunt, ut se ad Vestram Beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, eosq; ad vos misimus, vestro paterno judicio omnem ipsorum causam permittentes.*

Quartò. Leo II. Pontifex Concilium sextum confirmat auctoritate Apostolicâ (quod utique superioritatem significat, nemo enim inferior auctoritatem in Superiorem exercet) jubetque paris auctoritatis esse cum alijs quinque Oecumenicis, & qui in eo convenerunt Episcopi, alijs SS. Patribus annumerati. Verba Leonis sunt in Epistola ad Constantinum, quæ habetur post acta Concilij: *Idcirco & nos, & per nostrum officium hac veneranda sedes Apostolica concorditer ac unanimiter, his qua definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri auctoritate confirmat, sicut supra solidatam Petram, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem, proptereà sicut suscepimus atq; firmiter prædicamus sancta quinque universalia Concilia, Nicænum, Constantinopolit. Ephesinum 1. Chalcedon. & Constantinop. qua & omnis Christi Ecclesia approbat & sequitur: ita & quod nuper in regia Urbe pro vestra serenitatis adnisu celebratum est sanctum sextum Concilium, ut eorum pedissequi interpretes, pari veneratione atq; censura suscipimus, & hoc cum eis dignè connumerari, tanquam unâ & aquali Dei gratiâ congregatum, decernimus: & qui in eo fideliter convenerunt Christi Ecclesia Sacerdotes, inter sanctos Ecclesia Patres atq; Doctores adscribendos, aquè censemus. Nam & istis, sicut & illis, idem Dei spiritus salutem animarum operatus est.*

IX. *Anno Christi DCCLXXXVI.* Septima Oecumenica Synodus Constantinopoli aperta: sed Prætorianis militibus omnia turbantibus, & Patres & Concilium Nicæam translatum; unde & Nicæni secundi nomen adeptum. Convenit auctoritate Hadriani I. Pontif. Max. ad preces Constantini, & Irenes Imperatorum, ùt patet ex litteris Impp. ad Hadrianum datis apud Anastasium *in præambulo ad hoc Concilium.* Numerus Episcoporum 350. Legati ab Hadriano missi quatuor. ...Causa vocandi Concilij hæresis Iconoclastarum,

ſtarum, qui jam dudum bellum SS. imaginibus intulerant. Ejus origo hæc fuit. Duo Hebræi Impoſtores futurorum præſcientiam mentiti, eamque aliquoties aut caſu, aut malis artibus adepti, Izeto Arabum Regi promiſerant, diu & feliciter regnaturum, ſi edicto pœniſque propoſitis imaginum cultu Chriſtianos arceret. Rex vitæ regnique avidus edictum proponit, & pœnis armat. Vix edictum pependerat, & Regem vanè deluſum mors abſtulit. Impoſtores ad necem quæſiti in Iſauriam abeunt. Illic dum ardente ſole ad fontem procumbunt, æſtum levaturi, non procul ſe juvenis oſtentat, qui jumento, quod agebat, onere levato, Hebræis ſe adjungit, auram & prandium unà capturus. Illi adoleſcentem, diu & ſtupentibus ſimiles intuiti, obſervatoque, præter florem juventæ formamque, radio quodam majeſtatis ex vultu micantis, & tenui fortuna majoris, imperium illi prædicunt: eâ tamen conditione, ut juramento promitteret, ſe voti aliquando potitum, quæ peterent, facturum eſſe: fides à juvene tanti vaticinij pleno, & gaudio vix pari abundè obſtricta, & in proxima B. Theodori æde juramento aucta: Paullo pòſt militiæ adſcribitur, & per omnes gradus virtute & fortunâ provectus, imperium aſſequitur electione Theodoſij Auguſti, qui mundi & regni pertæſus in Monaſterium ſe abdiderat. Cononis nomen in Leonis mutavit, & à Patria Iſaurius eſt appellatus. Adſunt Hebræi Augures, & præmium vaticinij poſcunt, nec aliud, quàm ut imagines aboleret: illis enim cultum à populis adhiberi Deo debitum: hoc ſi faceret, perpetuas illi victorias fore, vitamque diuturnam, & ſupra votum felicem: Leo ex priori vaticinio poſterius æſtimans, & fide inſuper juramento adſtrictâ, rem diu meditatus, & metu turbarum tegens, tandem in apertum educit, & bellum imaginibus toto imperio denuntiat, pœniſque & tormentis urget, graviſſimâ in Catholicos concitatâ perſecutione. Tenuit tempeſtas, ſævijtque multos annos ſub Leonis & Copronymi dominatu, donec Conſtantino & Irene rerum potitis, pax reddita, & Concilium ſeptimum Niceæ indictum. Advertendum eſt, inter alios Iconoclaſtarum errores etiam illum fuiſſe, quòd dicerent, ſacram Euchariſtiam non eſſe verum Corpus & ſanguinem Chriſti, ſed ejus tantùm imaginem. De quo V. *Act. 5.* & P. Maymb. *Hiſtoria Iconocl. l. 3.* circa finem. Hæc origo Iconoclaſtarum fuit, qui hoc Concilio damnati.

Multa in hoc Concilio pro S. Pontifice. *Quòd* neget post definitiones Summorum Pontificum ullum amplius de SS. imaginibus dubitandi locum esse: *quòd* Concilio modum legesque agendi Pontifex præscribat: *quòd* vetet limites à Summis Pontificibus fixos moveri: *quòd* primarij Concilij Patres velut de re necessaria interrogentur, an epistolam dogmaticam Hadriani recipiant? & alia multa, quæ ex ipsis actis audire præstat. Sic ergo in Ep. Hadriani ad Augustos habetur: *Vos autem maximè in traditione orthodoxa fidei Ecclesia B. Petri & Pauli principum Apostolorum acquiescetis, eamq; amplectemini, quemadmodùm à superioribus Imperatoribus factum est, qui Vicarium ejus ex toto corde dilexerunt. Quapropter vestra quoq; à Deo data majestas, Sanctissimam Romanam Ecclesiam principum Apostolorum, quibus à Deo ipso data est potestas solvendi & ligandi peccata, tum in cœlo, tum in terra, honorabit. Ipsi scilicet Regni vestri propugnatores erunt, cunctasq; barbaras nationes pedibus vestris subjicient, ut quocumq; ire perrexeritis, victores vos declarent. Hi siquidem Principes Apostolorum sunt, qui Catholicam Orthodoxam fidem auspicati, per scripta quidem veluti legibus latis fidem suam servandam præceperunt: omnibus scilicet, qui in sedes illorum successuri erant, & in fide eorum usq; ad consummationem sæculi permansuri, atq; ita nostra servat Ecclesia, & sanctas eorum figuras veneratur, unde in hunc usq; diem venerandis horum imaginibus Ecclesia nostra ornatæ, ac conspicua sunt.* Et infrà: *Si verò impossibile est hæreticorum vesania, pro incredulitate ipsorum, ipsas sacras ac venerandas imagines sine Synodi actione in pristino erigere ac confirmare statu, & nostros sacerdotes pro ejusmodi pia operatione vestra cupit serenissima Imperialis potentia accersire, sicut in vestris fertur imperialibus jussionibus, imprimis pseudosyllogus ille, qui sine Apostolica sede enormiter, nequiter, irrationabiliter contra Sanctorum Patrum traditionem de sacris imaginibus actus est, anathematizetur, præsentibus missis nostris: & tunc sicut antiquitùs mos extitit, jurejurando vestra piissima ac tranquillissima potestas unà cum Domina Augusta Imperij vestri genitrice, seu ejusdem Regia urbis Patriarcha, necnon & cuncto senatu corporale tribuentes sacramentum, verbum commonitorium sicut antiquitùs, pia sacra nobis dirigere vestra dignetur imperialis potestas, quòd non est apud vos partis cujuslibet favor aut defensio, sed æqualitatem utrisq; partibus conservabitis, nullatenus necessitatem facientes, in quocumq; capitulo eis, qui à nobis diriguntur, quoquo modo, sed omni honore, cum competenti munificentia & susceptione dignos eos habebitis. Et si quidem utriq; convenerint, ecce bene: si autem minimè convenerint, iterùm cum omni humanitate ad nos dirigere satagetis.*

getis. Et epistola Hadriani ad Tharasium Patriarcham: *Cujus etiam sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumq; Ecclesiarum Dei caput existit. Unde & ipse B. Petrus Apostolus, Dei jussu Ecclesiam pascens, nihil omnino prætermisit, sed ubiq; principatum obtinuit, & obtinet: cui etiam & nostra Beata, & Apostolica Sedi, quæ est omnium Ecclesiarum Dei caput, velim Beata Vestra Sanctitas ex syncera mente & toto corde agglutinetur, utpote quæ reverà sit rectè sentiens, & pietatis incorrupta conservatrix. Hoc sacrificium primum Omnipotenti Deo exhibeatur. Vestraq; Beatitudo magnos & pijssimos nostros Imperatores supplicibus verbis admonebit, ut Ecclesia nostra vestigia sequentes coram Deo, & horribili ejus judicio, venerandas imagines in regia civitate, & omni loco in antiquum statum restituendas curent, jubeantq; : nimirum servantes traditionem hujus Sanctissima Nostra Romana Ecclesia.* Et *Act. 2.* Legati Apostolici post lectam dogmaticam summi Pontif. sic Patriarcham alloquuntur: *Petrus & Petrus pijssimi presbyteri, & locum tenentes sanctissimi Papa Veteris Roma Hadriani dixerunt: Dicat nobis Beatissimus Patriarcha regia urbis Tharasius, consentitne litteris sanctissimi Papa Veteris Roma, an minùs?*

Tharasius sanctissimus Patriarcha respondit: *Cui Christi lumen circumfulsit, quiq; nos per Evangelium generavit Paulus, verè divinus Apostolus Romanis scribens, & studium sinceræ fidei eorum erga Deum verum nostrum exosculatus, sic inquit: Fides vestra prædicatur in universo orbe hoc. Hoc testimonium & nos insequi par est, temerariumq; repugnare arbitramur. Quam ob rem Hadrianus Veteris Romæ primas, & testatorum Principum successor, clarè, & verè, cùm ad Imperatores nostros, tum ad nostram mediocritatem, mihi scripsisse videtur, constabilivitq;, & rectam esse declaravit Catholicæ Ecclesiæ antiquam traditionem.*

Ob id nos per scripturam inquirendo, argumentando & demonstrando exquirentes, & Patrum quoq; præceptis imbuti, sic confessi sumus, confitemur & confitebimur, concordamus, & vim litterarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas secundùm priscam Patrum nostrorum traditionem recipimus, & has desiderio nostro adoramus, ùt in nomine Christi Dei nostri, & intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ Virginis, sanctorumq; Angelorum & omnium Sanctorum factas. Sed apertis verbis testamur nos duntaxat in unum Deum verum, latriam (hoc est, cultum) & fidem nostram referre & reponere.

Sancta Synodus dixit: *Universa sancta Synodus sic credit, & sic docet.* Et paullo pòst: *Iidem Legati sacram synodum eodem modo interrogant: Petrus & Petrus Deum amantissimi Presbyteri, legati Apostolicæ Cathedra,*

dra, dixerunt: Dicat nobis sacra synodus, num recipiat sanctissimi Papæ veteris Romæ litteras, an minùs?

Sancta Synodus respondit: *Sequimur, recipimus, & probamus.* Et in epistolis à monachis Palæstinæ ad Tharasium datis, quas ex Anastasio Baronius recitat *ad annum DCCLXXXV. n. 47.* circa finem. *Hoc autem subtiliùs est considerandum, etiam ab ipsa sacra ac venerabili sexta synodo, in qua nullus eorum, qui per idem tempus, in his partibus Episcopi erant, convenisse repertus propter nefariorum hominum dominatum: sed nullum ex hoc sanctæ adhæsit synodo præjudicium, neque secuta est prohibitio aliqua statuendi, & manifesta faciendi recta dogmata pietatis, præcipuè cùm sanctissimus Apostolicus Papa Romanus concordaverit, & in ea inventus sit per Apocrysarios suos.*

Hæc, nisi fallimur, satis ostendunt, quanta sit Romanorum Pontificum supra Concilium auctoritas, quantumque septima hæc Oecumenica synodus illis detulerit.

X. *Anno DCCCLXIX.* Initium factum octavæ Oecumenicæ synodo auctoritate Hadriani II. Papæ, imperante Constantinopoli Basilio Maced. ubi & synodus habita. Legati à Pontifice tres, Donatus Ostiens. Stephanus Nepesinus Episcopi, & Marinus Diaconus. Episcopi, qui Concilio assederunt 102. Causa convocati Concilij schisma cruentum & pertinax Photij contra S. Ignatium Patriarcham Constantinopol. cui extinguendo Patres convenerunt. Origo & progressus hic fuit. Michaël tertius Imperator cùm ephebis excessisset, in omnem licentiam & voluptatem mergi cœpit, tutoribus aut amotis, aut sublatis, contemptâque Theodorâ Matre Regni Curatrice. Successit in gratiam Imperatoris Bardas avunculus, qui, ut artificio jam aulicis noto, habenas Imperij solus occuparet, juvenis aliàs præcipitis animum in omne flagitium, genusque voluptatum impulit, ipse interim Imperij potens, effeminato jam Augusto, & in otium ac delicias effuso. Et ut solus regnaret, amoti procul extinctique, qui crescentem auctoritatem inumbrare possent. Inter illos etiam Augusta truncatâ comâ in monasterium acta, quòd filium Bardamque flagitijs infames patienter haud ferret. Supererat Ignatius Patriarcha, sanctitate & doctrinâ illustris, & ideò Bardæ & Michaëli gravis, quòd illius virtute ex opposito micante perstringi se crederent, nec patienter ægris oculis solem admitterent. Hunc perdendi hæc occasio se obtulit. Rogaverat aliquoties

& ſuo & Auguſti nomine Bardas Ignatium, velaret Imperatricem; jam Aulâ excluſam, & monaſterio addictam: negavit Ignatius, nec enim invitam aliquam velari poſſe, multoque minùs Imperatricem Orbis aliquando, nunc ſui arbitram. Hinc primi ignes, mox incendium ſecutum. Deamabat Bardas nurum, defuncto marito viduam, eoque conſuetudo proceſſerat, ut maritum potiùs, quàm amantem referret, nam & Conjugem ejecerat, Amicam in thalamum recepturus, niſi obſtaret Ignatius; hic ubi monendo precandoque nihil profeciſſet, videretque inſuper, Conſtantinopolim ſcandalo plenam ex inceſtis nuptijs, ad ferrum confugit, quo ſi ægro non poſſet, ſaltem publico mederetur, ne lues & exemplum vagari permiſſum etiam alios tangeret. Die tribus Regibus ſacrâ, quæ apud Græcos celeberrima eſt, proceſſerat in templum Imperator, & Bardas in comitatu primus. Patriarcha, jam ingredi parantem Bardam indignantis geſtu, vultuque ad ſeveritatem compoſito, ingreſſu arcet, ſacriſq; interdicit, nec enim ſe permiſſurum, die tam ſacrâ, hominis tam impij profaniquе ſacrilegio, Eccleſiam fœdari. Perculit hominem ſacerdotis Imperium, multoque magis palàm, apertoque ſole, & in Græciæ totius conſpectu illata contumelia. Hinc totus in vindictam accingi. Perſuadet Imperatori, Ignatium nova moliri, & præſentis Imperij pertæſum aliud meditari: illum regij ſanguinis ſupereſſe, fortunæ, quâ exciderat, necdum oblitum: ideò Theodoram Imperij Curatricem, velum reſpuiſſe, ut Ignatio præludente, in Thronum rediret: hoc incolumi & vicino, ſemper Michaëlem in lubrico fore. Facilè hæc credita, Patriarchâ jam exoſo, cui exilium dicitur in Terebinthum Inſulam. Et ſedes Conſtantinopolitana Photio delata, homini nobilitate, officijs, & favore Principis facilè primo, & in quo dubites, plùs vitia an virtutes valuerint: Affinitate Imperatorem attingebat, hujus ſorore Irena, in illius fratrem, matrimonio collocata: ſtudijs militaribus, belloque inſignis: ſed imprimis regendi imperandique artes ſtudio, natura, primiſque Regni officijs in miraculum uſque edoctus: omni etiam litterarum genere excultus Poëſin, Rhetoricam, Philoſophiam, Medicinam, Aſtrologiam, & quidquid humano ingenio pervium eſt, callere, ijsque totas noctes inſomnes dare, Oraculo quàm homini ſimilior; hinc omnium veneratione cultus amatusque: ſed tot animi & naturæ dotes ambitio corruperat, cui uſque adeò indulſit, ut tandem humanâ

manâ industriâ, qua tantùm valebat, consumptâ, etiam magos adhiberet. Hoc Auctore conflatum illud Orientis schisma, quo tandem Græcorum & Ecclesia & Imperium concidit. Photius ergo, ùt dicebamus, Monachus, Anagnostes, Subdiaconus, Diaconus, Sacerdos, & Patriarcha factus, ex milite & aulico, intra sex dies, in Patriarcham evasit.

Gregorius Syracusis Episcopus, sed sactis jam dudum interdictus, novum Patriarcham inauguravit, Ignatij amicis partim pulsis, partim, ùt solet, in emergentem solem intentis.

Nicolaus I. re intellecta, Legatos Constantinopolim mittit, qui aut pœnis, & 100. dierum carcere, aut ingentibus promissis capti, corruptique in synodo 318. Patrum Photio dignitatem confirmant, abrogantque Ignatio Sedem Apostolicam appellanti, ùt habetur in libello Ignatij.

Hæc ubi Nicolaus I. explorata habuit, Photium damnat, privatque dignitate, & Ignatium restituit: hinc omnes à Photio discedere: quod ille impatientissimè ferens, Michaëlis & Bardæ Cæsaris potentia ferox, omnia pœnis, exilijsque miscet, coactaque Synodo mentitisque suffragijs mille, cùm ferè omnes repugnarent, in Pontificem anathema dicit: omnesque qui ad se aut litterarum, quibus unicè florebat, aut negotiorum causâ fluebant, juramento in partes suas trahit, & causam, quam ratione non poterat, numero firmat. Paullo pòst Bardas, in castris jussu Imperatoris obtruncatur: causa mortis partim æmulorum invidia, Basilij præsertim posteà Imperatoris: partim ambitio, quâ creditus est Imperium meditari, adeò contempto Imperatore, ut hujus castra in planum collocaret, hostibus exposita: sua in collem situ, & natura præmunitum, quæ illi causa cædem maturavit, quamvis ad genua Imperatoris provoluto. Ferunt Bardam insidias præsensisse, illique expeditionem recusanti, fidem juramento factam, calamis Christi sanguine intinctis: Paullo pòst secuta Imperatoris Michaëlis mors, à Basilio, cùm vino epulisque indormîsset, oppressi: Photius in Monasterium trusus, Ignatius post novem exilij & certaminis annos, Patriæ & Sedi redditus, & secundo posthæc anno, octava Synodus, & quarta Constantinopolitana agi cœpta, in qua damnatus Photius ejusque scripta flammis tradita: nec ideò tamen finitum schisma: nam Photius cum Basilio, quem supposito vaticinio mirè deceperat, in gratiam redijt, extin-

extinctoque Ignatio in Patriarchatum successit, impetratâ à Joanne VIII. Pontifice Max. prætextu componendi schismatis, confirmatione: & tandem à Leone Imperatore, quòd crederetur cum Santabareno Episcopo, magicis artibus infami, nova moliri, in monasterium truditur. Hic est ergo ille Photius, cujus à Romano Pontifice defectioni Græcia amissum Imperium & fidem debet, nec enim cum suo auctore sepultæ sunt discordiæ, sed sæpius compressæ gliscentesque, tandem Imperio exitium attulêre.

In hac octava Synodo multoties, multisque modis Romani Pontificis in Concilium auctoritas micuit. Negant enim Legati sedis Apostolicæ, se unquam universalis Concilij judicio subjectos fuisse; quantò minùs illorum Principalis Romanus Pontifex? Deinde Hadrianus more & exemplo aliorum Pontificum, ùt vidimus, Concilio modum legesque imponit, imperatque conditiones, cum quibus Photius judicari debeat, ejusque fautores admitti rejicive: præscribitur regula fidei, in quam jurare debeant: jubentur Statuta & Decreta summorum Pontificum, tamquam regulas fidei certissimas admittere: idque universali Concilio non tantùm audiente & consentiente, sed etiam positivè probante. Pontifex iterum Concilio non exspectato, ejusque sententiâ, Photium prædamnat, idemque à Concilio fieri mandat. Qui libello à summo Pontifice misso non subscribunt, à Synodo non admittuntur. Solus Pontificis Legatus Photio scipionem, quo Episcopi more nitebatur, adimi jubet: & denique expresse & conceptis terminis *Act. 10.* definitur, summum Pontif. ne quidem à Concilio universali judicari posse, & habetur *c. definimus d. 22.* Ubi adverte, hoc primò fuisse in octava Synodo expresse definitum, quia tunc maximè auctoritas Romani Pontificis fuerat à Photio impugnata; Hæc omnia nostro quidem judicio tam apertè ostendunt, Papam Concilio superiorem esse, ut si quis neget, ab eo quærendum sit, quid ergo sit esse Superiorem, & qui sint actus, & characteres Superioris, quos Romani Pontifices in Concilijs non exhibuerint? Et ne aliquid eorum, quæ diximus, in dubium vocetur, audiamus ipsa Concilij acta.

Cùm rogarentur Legati Sedis Apostolicæ mandatum Pontif. Hadriani, Synodo exhibere, responderunt: *Hoc nos non invenimus in universali Synodo factum, ut Vicarij Senioris Romæ à quolibet perpendantur, utrùm talem existimationem habeant.* Et Hadrianus in Epist. ad Basilium Augu-

Augustum, quæ habetur *Act. 1.* & in Synodo recitata est, sic loquitur: *Volumus per nostra pietatis industriam, Constantinopoli numerosum celebrare Concilium, cui nostri quoq; missi præsidentes, & culparum personarumq; differentias liquidò cognoscentes (juxta quod in mandatis acceperunt) singulorum liberè discretiones exerceant: in quo sacrato cœtu execrandi vanitatis Concilij, quod adversùs hanc sedem actum est, cuncta decernimus exemplaria, à possessoribus suis ablata, contemplantibus cunctis igne cremari, ne superesse apud quemlibet ex his omnibus saltem unum jota, vel unum apicem, nisi quis totius Clericatus, immo totius nominis Christiani, anathemate perculsus, carere voluerit.* Et paullo pòst recitatus libellus Româ missus à Pontifice, cui omnes subscribere tenerentur, qui sic habet.

Anathematizamus omnes hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, qui contra sacras regulas, & sanctorum Pontificum veneranda decreta repentè de curiali administratione, sæculariq; militia sublatus, superstite Ignatio Patriarcha, in Constantinopolitana est pervasoriè, immo tyrannicè à quibusdam schismaticis, vel anathematizatis, atq; depositis, institutus Ecclesia, donec Sedis Apostolicæ sanctionibus inobediens perseverans, ejus sententiam tam de se, quàm de Patriarcha nostro Ignatio spreverit, & conciliabuli acta, quod se auctore contra Sedis Apostolicæ voluntatem congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autem sanctam synodum, & amplectimur, quam beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipse Domine coangelice summe Pontifex Hadriane subscripsisti, ante sacratissimum Petri, Apostolorum eximij corpus celebravit: simul & quam tu ipse nuper ibi egisti, & omnia, quæ in eis statuta sunt, secundùm decreti vestri moderationem venerabiliter conservabimus, recipientes, quos recipiunt, & damnantes omnes, qui in illis damnati sunt, & præcipuè jam dictum Photium, & Gregorium Syracusanum, parricidas videlicet, qui contra spiritalem Patrem suum linguas eximere minimè formidârunt, atq; perseverantes in schismate sequaces eorum, nec non & qui in illorum communionis societate permanserint.

Sancta Synodus dixit: *Omnibus placet libellus, à Sancta Romanorum Ecclesia expositus.*

Et *actione 7.* Ingressus est Photius ad synodum baculo innixus, quem ab eo Marinus Vicarius Romanus jussit aufferri, dicens: *Baculus signum est dignitatis Pastoralis, quod hic habere nullatenus potest, quia lupus est, non pastor.*

Et paullo pòst: *Mox recitata sunt gesta synodi, quæ facta est ab Hadriano Romanorum Papa super promotione Photij.* In tertia autem

epistola Hadriani ad Synodum hæc habentur: *Romanorum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicâsse legimus, de eo verò quemquam judicâsse non legimus. Licèt enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solùm licitum est minoribus majorum suorum motibus resistere, vel pravos suos sensus liberè respuere: quamvis & ibi nec Patriarcharum, nec ceterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferre sententiam, nisi ejusdem primæ sedis Pontificis consensu.*

Et Nicolaus in Epistola ad Michaëlem Imperatorem, quæ habetur *Tom. 3. Conciliorum* circa finem: *Non ergo dicatis, non eguisse vos in causa pietatis, Romana Ecclesia, quæ collecta Concilia suâ auctoritate firmat, suâ moderatione custodit. Unde quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valitudinem perdiderunt. Quomodo non egeat qualibet Synodus Romanæ sedis, quando in Ephesino latrocinio cunctis Præsulibus & ipsis quoque Patriarchis prolabentibus, nisi magnus Leo, imitator scilicet illius Leonis, de quo scriptum est: Vicit Leo de tribu Juda, divinitùs excitatus, os aperiens, totum orbem, & ipsos quoque Augustos concuteret, & ad pietatem commoneret, Religio Catholica penitùs corruisset; nam in causa sacrarum imaginum, ante sanctissimum Methodium, quin immo, & ante Synodum in Nicæa sub Irene congregatam, cùm adhuc hoc schisma noviter esset exortum, & Constantinopolitanos penè cunctos more pestilentiæ invasisset, Romani Præsules, Gregorius inter ceteros & Stephanus, convocatis Episcopis Occidentalium regionum, inveniuntur fortiter dimicâsse, & hoc funditus condemnâsse.*

Et in *eadem Epist. §. Sed his tandem: Quoniam cùm secundùm Canones, ubi est major auctoritas, judicium inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet, vel ad roborandum: patet profectò, Sedis Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium à nemine fore retractandum, neq; cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt. Ab illa autem nemo sit appellare permissus. Juxta quod & Bonifacius atq; Gelasius sanctissimi Præsules, non suis adinventionibus, sed Ecclesiæ Romanæ consuetudinem non ignorantes, dicunt: Bonifacius quidem Rufo & ceteris Episcopis per Thessaliam & alias provincias constitutis, scribens: Nemo, ait, unquam Apostolico culmini, de cujus judicio non licet retractare, manus obvias audacter intulit. Nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit judicari. Gelasius autem in commonitorio, Fausto Magistro fungenti legatione Constantinopolim dato: Nobis inquit, opponunt Canones, dum nesciunt, quid loquantur. Contra quos hoc ipso venire se produnt, quòd primæ Sedi sanæ recta-*

rectaq; suadenti parere fugiunt. Ipsi sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesia ad hujus Sedis examen voluère deferri. Ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt, ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare. Nec de ejus unquam praceperunt judicio judicare, sententiamq; illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potiùs sequenda decreta mandàrunt.

Ubi adverte, fuisse has Nicolai epistolas in Synodo lectas. *Act. 4. & Act. 10. & ultimâ. canone 21. Definimus neminem prorsus mundi potentium quenquam eorum, qui Patriarchalibus sedibus prasunt, inhonorare, aut movere à proprio throno tentare; sed omni reverentiâ & honore dignos judicare, pracipuè quidem sanctissimum Papam Senioris Roma: deinceps autem Constantinopoleos Patriarcham, deinde verò Alexandria, ac Antiochia, atq; Hierosolymorum. Sed nec alium quemquam conscriptiones contra sanctissimum Papam Senioris Roma, ac verba complicare, vel componere liceat, sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum: quod & nuper Photius fecit, & multò antè Dioscorus. Quisquis autem tale facinus contra Sedem Petri Principis Apostolorum ausus fuerit intentare, aqualem & eandem, quam illi condemnationem recipiat. Porrò si synodus universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romanorum Ecclesia quavis ambiguitas & controversia, oportet venerabiliter & cum convenienti reverentia de proposita quaestione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, & profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos Senioris Roma Pontifices.* Denique quemadmodum nemo magis, ùt Photius cum Romana Sede bellum gessit, ita nullibi magis ejusdem auctoritas eminuit, quam in hac Octava Synodo, ùt legenti patebit.

Ceterùm fuisse hanc synodum Oecumenicam & universalem dubitari non potest, cùm Anastasius expressè id asserat *in prafat. histor.* ad hanc synodum, & ipsi Patres Concilij id passim testentur, ùt videre est in ipsis actis, haberque forma juramenti, quo SS. Pontifices Papatum adituri se obstringunt, recitatque Baronius *ad Annum DCCCLXIX. n. 59.*

De hac synodo Aimoinus *de Gest. Francor. l. 5. c. 28.* scribit multa aliter in ea fuisse definita, quàm orthodoxi Doctores antè statuerint, videlicet de adorandis imaginibus & Privilegijs SS. Pontificum. Quae ubi in Aimoino legit Raderus *prafat. in 8. Synodum*, continuò bile accensâ dicit: *Aimoinum S. Ademari Benedictinum fuisse Iconomachum, impudentissimum, mendacem, sacrilegum*: hæc pro sua modestia in

in Aimoinum Raderus, Scriptorem antiquissimum, & à veritate laudatum, infirmo nimis argumento, hoc est, convitio impugnans, quod plebeji solent, suæque causæ diffisi, rerumque ignari, latratu magis quàm viribus fortes. Veritas sic habet. Ab Anno DCCCXLV. Bulgari operâ cujusdam captivi fidem Catholicam receperant, petitis, acceptisque à Summo Pontifice sacris ministris. De ijs paullo pòst absolutam 8. Synodum quæstio mota, utri Ecclesiæ subjici deberent, Romanæ, an Græcæ & Constantinopolitanæ: pro se Græci pronuntiaverant, legatis Apostolicæ sedis reclamantibus. Hinc offensi Græcorum animi, Basilij præsertim Imperatoris, qui conatus acta Concilij jam signata & legatis tradita surripere, detectâ fraude, irritâque, Legatos minori, quàm acceperat, veneratione dimittit. Illi mare ingressi Piratas incidunt, amittuntque inter alia omnia etiam acta Concilij, Basilio ùt creditum est, fabulam ducente. Sed Legati Ludovici II. Imperatoris, & Anastasius Bibliothecarius aliâ Romam incolumes pervenerant, & Pontifici Hadriano Acta Concilij integerrimè & fideliter conscripta tradiderant. Hâc occasione fuisse Concilium Græcâ fraude & Photij præsertim corruptum, non conjectura tantùm est, sed res certissima: nec apud Græcos hoc novum insolensque, qui, ùt suprà vidimus, omnia æquè Concilia Oecumenica mendacijs sparserant.

Vide ipsum Anastasium *in præfat. Ad Octavam Synodum*, qui inter alia post descriptas varias Græcorum fraudes, hæc scribit.

Sic igitur, sic Græci acceptâ occasione celebratorum universalium Conciliorum, frequenter egisse clarescunt, & nunc minuendo, nunc addendo, vel mutando, nunc in absentia sociorum, nunc in abscondito angulorum, nunc extra synodum, nunc post synodum, astutiâ suâ, immo fraude communibus sanctionibus abutuntur, & ad suos libitus cuncta, quæ sibi visa fuerant, etiam violenter inflectunt.

Itaque quidquid in Latino Actionum Octavæ Synodi Codice reperitur, ab omni est fuco falsitatis extraneum. Quidquid verò amplius, sive de Diœcesi Bulgarica, sive aliunde in Græco ejusdem synodi Codice forsitan invenietur: totum est mendacij venenis infectum. Denique disceptatio, quam coram Imperatore, vicarijs & Bulgaris tantùm super Bulgarûm terra suprà fuisse significavimus actam: post synodum consummatam, Canonesq; 20. prolatos, atq; 7. tantùm Capitulis terminum fidei deprompium, & omnia hæc in quinque Codicibus scripta, sive compacta, & omnium subscriptionibus roborata, sed & ipsos Codi-

Codices plumbeâ bullâ munitos, atq; sigillatim Loci servatoribus traditos Patriarchalibus sedibus deferendos, effecta est. Ne ergo Græcorum sueta astutia, quin potiùs dolositas etiam circa præsentem synodum agat, hæc me admonendi causâ dixisse sufficiat. Ceterùm bene novi, quod juxta Proverbiatorem: Frustra jactetur rete ante oculos pennatorum. Unde quisque sapientia ac prudentia pennis ad alta sustollitur, omnes insidiarum muscipulas, quæ à Græcis in infimis tendi poterint, alto contemplationis saltu transcendet.

Hæc causa errandi Aimoino fuit, nec illi solùm, sed multis alijs Catholicorum, immo ipsi Juliano Cardinali in Concilio Florentino *Act. 6.* *His omnibus*, inquit Raderus, *Præfat. in Concilium, meritò est ignoscendum, cùm hactenus exemplaribus & Codicibus Octavæ synodi caruerint, cùm tot præsertim Concilia, quæ Octavum sibi locum usurpabant, in una causa fuissent habita.*

Hæc Raderus in omnes humanus, soli monacho implacabilis; quasi verò non eadem ratio aut omnes, aut nullum absolvat. Eadem de Aimoino, quæ Raderus, scribit Baronius, sed quod purpuratum decuit, majori multò, quàm ille, verborum temperantiâ, minorique tumultu. Legat qui volet Aimoini historias, videbitque non illum sacrilegum, impudentissimum, mendacem esse: sed eum, cujus candorem, modestiamque Raderus meritò imitetur. Nec enim omnis, qui errat, talis continuò est, quem ille depingit. Vide de corrupta à Græcis octava synodo etiam Maymburgum *lib. 2.* de schismate Græcorum.

XI. Anno MCLXXIX. Concilium Lateranense convenit auctoritate Alexandri Tertij summi Pontificis, cui 300. Episcopi interfuerunt. Causæ convocati Concilij variæ: extirpatio schismatum, Ordinatio Electionis summorum Pontificum, & præsertim proscriptio Catharorum, Publicanorum, aliorumque, qui partim hæresi, partim grassationibus Ecclesiam vastabant.

In hoc Concilio pro summi Pontificis auctoritate facit *c. 1. de modo eligendi summi Pontif.* quod habetur *tom. 4. Concil.* & *in c. licet extra de El.* ubi: *Ex hoc tamen nullum Canonicis Constitutionibus præjudicium generatur, in quibus majoris & sanioris partis debet sententia prævalere; quia quod in eis dubium venerit, superioris poterit judicio definiri. In Romana verò Ecclesia aliquid speciale constituitur, quia non potest recursus ad superiorem haberi.* Non ergo Concilium est supra Papam, cùm hic ex sententia Patrum superiorem non habeat.

XII. Anno MCCLXXIV. Sub Gregorio X. & Rudolpho Imperatore celebratum est Concilium Lugdunense secundum contra Græcorum errores, & pro recuperatione Terræ Sanctæ. Episcopis supra 700. frequens, in quo inter alia capita fidei, quæ legati Michaëlis Palæologi publicè professi sunt, hoc etiam fuit: *Ipsa quoque sancta Romana Ecclesia summum & plenum Primatum & Principatum super universam Ecclesiam Catholicam obtinet: quam se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe sive vertice, cujus Romanus Pont. est Successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter & humiliter recognoscit. Et sicut præ ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si qua de fide suborta fuerint quæstiones, suo debent judicio definiri. Ad quam potest gravatus quilibet super negotijs ad Ecclesiasticum forum pertinentibus appellare: & in omnibus causis ad examen Ecclesiasticum spectantibus ad ipsius potest judicium recurri, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subjectæ, ipsarumq; prælati obedientiam & reverentiam sibi dant.*

Apud hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quòd Ecclesias ceteras ad sollicitudinis partem admittit, quarum multas, & Patriarchales præcipuè, diversis privilegijs eadem Romana Ecclesia honoravit: suâ tamen observatâ prærogativâ, & tum in Generalibus Concilijs, tum in aliquibus alijs semper salvâ.

Suprascriptâ fidei veritate (prout plenè lecta est, & fideliter exposita) veram, sanctam, Catholicam, & Orthodoxam fidem cognoscimus, & acceptamus, & ore accorde confitemur, quod verè tenet & fideliter docet, & prædicat sancta Romana Ecclesia.

Si ergo Pontifex Romanus summum & plenum Primatum obtinet in tota Ecclesia Catholica, idque cum plenitudine potestatis, multò magis in Concilio universali, quod infra Ecclesiam Catholicam est, eamque repræsentat. *Ex Concilio Constant. ult. post articulos Joannis Huß*; semper enim repræsentans est imperfectius repræsentato. Rursus si ad Pontificem Romanum pertinet de fidei quæstionibus definire, non potest aliud tribunal esse, altius certiusque: nec definitum est, quod adhuc judicari ab alio potest, & consequenter in litem & dubium vocari; aut enim in rebus præsertim fidei, Pontificis judicium est certum, aut incertum? si incertum, non ergo quæstiones fidei per illud definiri possunt, definita enim in materia fidei sunt certa, & extra dubium. Si verò judicium Papæ est certum, ergo nec in litem, nec in judicium vocari potest: quò ergo Concilium, nisi ut actum agat, & nodum in scirpo quærat, aut umbram in sole? & finem fini addat? quæ enim sunt fidei, semel defini-

ta sunt semper definita, nec possunt appellatione mutari. Rursus si omnes, & in omnibus causis Ecclesiasticis ad eum appellare possunt, ergo etiam à Concilio ad eum, non econtra provocatio admittitur.

Ubi nota, hæc a Græcis Legatis non in angulo, sed pleno Concilio dicta, & à nullo improbata, sed omnium plausu, & aggratulatione accepta.

XIII. Anno MCDXIV. Concilio Constantiensi principium datum sub Sigismundo Imperatore; convenerant Episcopi 214. Ejus celebrandi causa, schisma pertinacissimum & inveteratum fuit, hæresesque Joannis Huss, & Wicleffi, de quo jam suprà aliquid diximus. Huic Concilio evenit, quod jam dudum multis Sanctorum Patrum, qui dum in unum errorem toti incumbunt, visi sunt extra medium veritatis in extrema rapi: sic B. Augustinus, dum totus est in commendanda gratia, ejusque necessitate & energia, visus est non paucis, etiam doctrinâ & pietate conspicuis, in libertatem offendere, ejusque jura minuere. Ex adverso S. Joannes Chrysostomus dum contra ignavos desidesque, liberum arbitrium humanamque industriam excitat, visus est gratiæ oblivisci, & Semipelagianis accedere. Idem in Constantiensi hoc Concilio evenit, ut videlicet, dum profligando schismati, quod Sumi Pontificatûs ambitio excitaverat, totum studet, submittendique Concilij judicio tres Papas eosque incertos; visum aliquibus sit fimbrias extendere, & tantum Pontificum auctoritati demere, quantum sibi & Concilijs tribuerat. Nos contrarium, & nihil contra Pontificis jura factum, decisumque, multa verò pro illis ostendemus.

Primò Concilium Constantiense, quoties de potestate Concilij supra Papam loquitur, semper restringit ad præsens Concilium, & ad schismatis tunc grassantis extirpationem, ut videre est *sess. 4.*

Hæc sancta synodus Constantiensis, & generale Concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis, & unione, ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fienda.

Et paullo pòst. *Et primò, quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata, legitimè generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cujuscunq; status vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.*

Et

Et *sess. 5. Et primò declarat, quòd ipsa in Spiritu sancto legitimè congregata, Concilium generale faciens, & Ecclesiam Catholicam repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cujuscunque status vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris.*

Item declarat, quod quicunque cujuscunque conditionis, status, dignitatis, etiam Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus sacræ Synodi, cujuscunque alterius Concilij generalis legitimè congregati, super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis, &c.

Vult ergo Concilium apertè innuere, se in casu tantùm Schismatis & Papæ incerti potestatem habere: cur enim aliàs toties & tam constanter adjecit illam restrictionem: *In his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis.* Si extra casum schismatis, dubijque Pontifici, eam potestatem sibi vindicabat? nec enim ignorabant Patres inclusionem unius esse exclusionem alterius ex vulgatissima juris regula. Videtur planè laborâsse Concilium, ut sæpius repetitâ eâdem restrictione, intelligeretur de superioritate in Papam non absolutam, sed tantùm in casu excepto.

Secundò. Postquam Martinus V. Pontifex renuntiatus est, cessavit omnino tota Concilij Constantiensis Jurisdictio, nec ullum ampliùs morum aut fidei decretum Concilij nomine factum est, cùm tamen ante electionem omnia statueret, decerneret, definiret, juberet, vetaretque; quæ hujus causa; si tota, ùt adversarij dicunt, & Papalis potestas in Concilio est, & penès hoc magis, quàm ipsum Pontificem? Videatur *sess. 42.* (quæ post electionem Martini est prima) *& sequentes.*

Tertiò. In bulla Martini V. sacro approbante Concilio facta, quæ habetur *sess. ult.* inter alias propositiones, quæ suspectum aliquem hæresis Hussiticæ faciunt, etiam hæc ponitur: *Papa Canonicè electus non est successor Petri, nec habet in Ecclesia Dei supremam auctoritatem.* Agnoscit ergo Concilium supremam in Pontifice auctoritatem, non autem suprema esset, si aliam haberet, cui subesset: tunc enim suprema Potestas, non Papæ, sed Concilij foret: sicut enim cœlum Empyreum supremum dicitur, & Ignis supremum elementum, & tectum suprema pars domûs; quia supra se aliud in suo genere superius non habent: ideò & suprema potestas in Papa,

Papa, quia nulli ſubeſt: ſicut etiam in Republica, qualis erat olim Romana, & ſtatu Democratico, nemo dixerit, ſupremam poteſtatem eſſe penès Conſules, aut Senatum, ſed penès Populum: In Ariſtocratia verò penès Senatum & Magnates. Sed infrà, ubi ſolvemus objectiones, plura de Concilio Conſtantienſi dicentur.

XIV. *Anno MCCCCXXXIX.* Concilium Ferrarienſe inchoatum: ſed graſſante lue Florentiam tranſlatum eſt, duravitque menſes 15. Præfuit Eugenius IV. Pontifex Max. Adfuerunt Joannes VIII. Palæologus Græcorum Imperator cum Demetrio fratre, Principe Peloponeſi. Joſephus Patriarcha Conſtantinopolitanus, Beſſarion Epiſcopus Nicænus, Iſidorus Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, Ruthenus, alijque ex Oriente & Occidente celeberrimi. Diſputatum inter Latinos Græcoſque acriter, & tandem pax & unio ſecuta, receptis etiam in fidem Indis, Armeniſque. Proceſſio Spiritûs ſancti, & Primatus Pontificis admiſſus. Sed paullo pôſt reverſi in Patriam Græci, Marco Epheſino omnia turbante ad vomitum redeunt, & Conſtantinopolis non multos poſt annos capta eſt, Imperio Orientis ad Turcas tranſlato.

In hac ergo Florentina Oecumenica ſynodo *Act. ult.* Joſephus Patriarcha Conſtantinopolit. morti proximus hoc ultimum poſt ſe chirographum reliquit: *Quoniam ad extremum vitæ meæ perveni, idcirco pro meo munere dilectis filijs, benignitate Dei meam ſententiam his litteris palàm facio. Nam quæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti Catholica & Apoſtolica Eccleſia Romæ Veteris credit, omnia me quoq; ſentire, credereq; profiteor, ac ipſis plurimùm acquieſco.*

Et in litteris unionis circa finem: *Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem & Romanum Pontificem in univerſum Orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſq; Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, & Magiſtrum exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam à Domino Noſtro JESU Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe.*

Vides ex allegatis Concilij verbis: Doctrinam & ſententiam ac definitionem Pontificis è cathedra docentis eſſe fidei regulam, cui meritò acquieſci in rebus fidei poſſit, & pro tali fuiſſe à Joſepho Patriarcha habitam commendatamque ſuis Græcis, idque eo temporis momento, cùm morientem & æternitati vicinum, omnis

adulatio deſerit. Quòd ſi Papæ definitio eſt fidei regula, & certa applicatio rerum credendarum, oportet eam eſſe infallibilem, nec à Concilio emendabilem, nam ùt dicebamus, in rebus fidei ſemel deciſa, ſemper deciſa.

Deinde in eodem Concilio ſummo Pontifici plena poteſtas regendi univerſalem Eccleſiam attribuitur: ubi adverte, non dici, omnes Eccleſias particulares; ſed *Eccleſiam Univerſalem:* hoc eſt, etiam in unum collectam, hæc enim propriè vocatur Eccleſia univerſalis. Nec in Florentino, nec in alia ſynodo Oecumenica dictum eſt aliquando: Concilium ſuccedit Petro, Concilium habet poteſtatem Vicariam paſcendi univerſam Eccleſiam: penès Concilium eſt Primatus Eccleſiæ Chriſti: unde mirum eſt, velle nos Concilijs dare, quæ nullum Concilium auſum eſt ſibi ſumere.

XV. Anno MDXI. Ludovicus Galliæ Rex & Maximilianus Imperator Julio II. Pontif. Maximo varias ob cauſas inſenſi Concilium in Gallijs primò, deinde Piſis in Italia & Mediolani cogendum curaverant, ex hac velut arce Pontificis auctoritatem pulſaturi: ſed Julius Piſano Concilio Lateranenſe oppoſuit, in quo *ſeſſ. 2. & 3.* Piſanum improbavit: Julio è vivis ſublato Leo X. ſucceſſit, & Lateranenſe Concilium proſecutus eſt, eique præſedit, quod anno 1517. finem accepit. Dum ſeſſio 8. celebraretur, adfuerunt à Ludovico Rege Legati, ejusque nomine Piſanum Concilium deteſtati, Lateranenſi tanquam verò, unico, legitimo & ſacroſancto adhæſerunt.

Verba mandati Regij habentur initio *ſeſſ. 8.* in hæc verba: *Intellexit præfatus Rex Sanctitatem ſuam inſequendo in hac parte geſta præfati Julij, dictum prætenſum Concilium Piſanum, tanquam minùs legitimum, & à non habentibus poteſtatem indictum, nec non omnia in eo geſta damnâſſe & improbâſſe, & dictum Concilium Lateranenſe tanquam ritè & legitimè indictum, ejusq; omnia geſta & decreta approbâſſe, fueritq; poſtmodùm per ſuam ſanctitatem, tam per litteras in forma brevi, quàm aliàs diverſimodè paternè admonitus, ut à dicto prætenſo Concilio tanquam minùs ritè, & à non habentibus poteſtatem indicto, recederet, & dicto Lateranenſi tanquam vero, indubitato, unico, & Oecumenico Concilio adhæreret, ipſéq; Rex ſolo religionis zelo atq; inſtinctu adductus, ſperans deſideratam univerſalem Chriſti fidelium pacem auſpicijs præfati Sanctiſſimi D. N. Leonis Papæ X. præſtò affuturam, ac propediem (favente Domino) unanimi Chriſtianorum Principum & populorum conſenſu,* arma

arma in Orthodoxæ fidei, communesq; hostes convertenda esse: considerans insuper, quanti sit in his & ceteris rebus omnibus summi Pontificis auctoritas, quam præsertim vitæ munditia, atq; innocentia comitatur, quæ sunt in præfato Sanctissimo D. N. perspicua, paternis suæ Sanctitatis monitis & suasionibus abundè permotus, quippe qui illius auctoritati & sententiæ potiùs, quàm alterius cujusq; mortalium, sanctiùs & severiùs semper stare judicavit, præsertim ubi scandalum Ecclesiæ imminet & scissura, pro singulari, quam erga præfatum Sanctissimum D. N. & sanctam Sedem Apostolicam gerit, devotione, vestigia Christianissimorum Franciæ Regum prædecessorum suorum non solùm imitari, verùm etiam (si fieri potest) anteire cupiens, animadvertens præsertim, quia per mortem præfati Julij, omnis odij & suspicionis materia est extincta, & quòd nonnulli ex prænominatis Cardinalibus, nec non Imperator electus, qui dictum prætensum Concilium Pisanum indixerant, jam illi renuntiârunt, & dicto Lateranensi adhæserunt: Hinc est, quòd in præsentia præfati Sanctissimi D. N. Leonis Papæ X. coram nobis notarijs & testibus infra scriptis, personaliter constituti Reverendissimus in Christo D. Fridericus S. Theodori Diaconus Cardinalis de sancto Severino vulgariter nuncupatus, necnon Reverendus in Christo Pater D. Claudius de Seysello electus Massiliens. ac magnificus & generosus D. Ludovicus Forbini Dominus de Solerijs, præfati Christianissimi Ludovici Francorum Regis procuratores, ad omnia & singula infrà scripta peragenda specialiter deputati, constantibus litteris patentibus dicti Christianissimi Regis sua manu subscriptis, & sigillo suo sigillatis ejusdem Regis nomine & mandato, cum ea, quâ decuit Reverentia atq; humilitate à dicto prætenso Pisano Concilio penitùs discesserunt, illiq; plenariè renuntiaverunt, ac purè, liberè & simpliciter sacrosancto Lateranensi Concilio prædicto, tanquam vero, unico, & legitimo, adhæserunt. Et insuper procuratorio nomine, quo suprà, promiserunt, quòd præfatus Rex Christianissimus, nullum deinceps favorem, nullamq; assistentiam dicto prætenso Concilio Pisano quoquo pacto præstabit, quinimmo quoscumq; in Civitate Lugduni, aut alibi in regno, terris & Dominijs suis, sub nomine dicti prætensi Concilij Pisani persistentes, infra unum mensem proximè futurum abire faciet, & pertinaciter resistentes, cujuscumq; status, gradûs, dignitatis aut conditionis fuerint, Ecclesiastici vel Secularis, defacto ejiciet & expellet, ac pro schismaticis habebit, & contra eos velut tales, ad omne mandatum præfati sanctissimi D. N. etiam manu armatâ (si opus fuerit) procedet. Et ulteriùs promiserunt præfati procuratores nomine quo suprà, prænominatum Christianissimum Regem facturum & curaturum cum effectu, quòd sex Prælati & quatuor Doctores seu graduati ex honoratioribus, ex numero eorum, qui prædicto prætenso Concilio Pisano in-

tervenerunt, destinabuntur ad eundem Sanctissimum D. N. Papam, nomine dicti prætensi Concilij Pisani, & cum legitimo mandato per illud pro tempore repræsentantes, tam eorum, quàm aliorum omnium, qui dicto Concilio adhæserunt nomine facto. Qui Prælati & Doctores, seu graduati infra Kalend. Januarij proximè futuri coram sua sanctitate personaliter comparebunt, dictoq; Concilio Pisano, purè & simpliciter renuntiabunt, illudq; abjurabunt, & veniam atq; absolutionem à sua sanctitate humiliter in forma convenienti, & sua sanctitati accepta, postulabunt: & ulteriùs dicto Concilio Lateranensi tanquam vero, unico, indubitatoq; tam suo quàm aliorum adhærentium prædictorum nomine, adhærebunt, & se incorporabunt. Quodq; si præmissa facta non fuerint, præfatus Rex nulli eorum, qui dicto prætenso Concilio Pisano interfuerunt, aut faverunt, opem, auxilium, aut favorem dabit adversùs sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritatem, quinimmo præfati Sanctissimi D. N. sententias, decreta & censuras contra eos exequi faciet suo posse, etiam manu forti & armatâ (si opus sit) absque ulla simulatione vel fraude. Et ulteriùs promiserunt præfati procuratores, quo suprà nomine, quòd quamprimùm commodè fieri poterit, venient aliqui Prælati & insignes viri nomine totius Ecclesiæ Gallicanæ cum sufficienti mandato, qui dicto Concilio Lateranensi adhærebunt & assistent, quemadmodum cæteræ nationes.

In hoc ergo Concilio, confessione ipsius Regis Christianissimi, sacrosancto, legitimo, unico, & cui inhæsurum se promisit, *Sess. 10.* hæc habentur: *Nec illud nos movere debet, quòd sanctio ipsa & in ea contenta, in Basileensi Concilio edita, & ipso Concilio instante, à Bituricensi congregatione recepta & acceptata fuerunt; cùm ea omnia post translationem ejusdem Basileensis Concilij, per Eugenium Papam quartum, etiam prædecessorem nostrum factam, à Basileensi Conciliabulo, seu potiùs conventiculo, præsertim post hujusmodi translationem Concilium ampliùs appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerint: cùm etiam solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum, plenum jus & potestatem habere, necdum ex sacra scriptura testimonio, dictis sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum, sacrorumq; Canonum decretis, sed propriâ etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè constet: quorum aliqua referre placuit, reliqua verò, utpote notoria, silentio præterire. In Alexandrina enim Synodo Athanasio ibidem existente, Felici Rom. Pont. ab eadem Synodo scriptum fuisse legimus, Nicænam synodum statuisse, non debere absq; Rom. Pontific. aucto-*

auctoritate Concilia celebrari. Neq; nos latet, etiam eundem Leonem Pontif. Ephesinam secundam synodum ad Chalcedonem transtulisse. Martinum etiam Papam quintum præsidentibus suis in Concilio Senensi potestatem transferendi Concilium, nullâ consensûs ipsius Concilij mentione habitâ, dedisse.

Ephesinam quoque primam Synodum Cœlestino, ac Chalcedonensem eidem Leoni, sextam Agathoni, septimam Hadriano, octavam Nicolao, octavam etiam Constantinopolitanam Synodum Hadriano Romano Pont. prædecessoribus nostris maximam reverentiam exhibuisse, eorundemq; Pontificum institutionibus, & mandatis in sacris Codicillis per eos editis & factis, reverenter & humiliter obtemperâsse. Unde Damasus Papa & ceteri Episcopi Romæ congregati, scribentes de Concilio Ariminensi Episcopis in Illyrico constitutis, præjudicium aliquod per numerum Episcoporum Arimini congregatorum fieri non potuisse testantur: quandoquidem constet, Romanum Pont. cujus ante omnia decebat spectari Decretum, talibus non præbuisse consensum: eundemq; Leonem Pontificem, universis Siciliæ Episcopis scribentem, idem voluisse apparet. Consueveruntq; antiquorum Conciliorum Patres, pro eorum, quæ in suis Concilijs gesta fuerunt, corroboratione, à Romano Pont. subscriptionem, approbationemq; humiliter petere & obtinere, prout ex Nicæna & Ephesina ac Chalcedonensi hujusmodi & sexta Constantinopolitana, & septima eadem Nicæna, & Rom. sub Symmacho habitis Synodis, earumq; gestis, nec non in Aimari libro de Synodis manifestè colligitur, quod etiam novissimè Constantienses Patres fecisse constat: quam laudabilem consuetudinem, si Bituricenses & Basileenses secuti fuissent, hujusmodi molestiâ procul dubio careremus.

Ubi observandum est, Concilium Lateranense fuisse utique Oecumenicum, uti habetur *sess. 8.* & in mandato Regis Christianissimi; quamvis enim vix centum adfuerint Episcopi; omnibus tamen patuit, omnibusque indictum fuit: & in quintum annum duravit, omnibus, qui accedere vellent, apertum. Quamvis verò superioritas Papæ non fuerit per modum dogmatis definita, negari tamen haud potest, maximæ auctoritatis eam doctrinam esse, utpote in Concilio universali assertam, probatam, & quam nullus Episcoporum negare est ausus.

Et hactenus quidem quid ipsa Concilia universalia, primæque notæ, omniumque Catholicorum assensu & veneratione recepta de auctoritate summi Pontificis, exemplo & scriptis testata sint,

 abundè

abundè ostendimus: quæ si aliquis adhuc satis clara esse neget, quid enim hac nostra tempestate tam clarum est, quod dicendo non obscuretur? hæc ab illo petimus.

Primò, ut ostendat Concilium, quod sibi aliquando tantum tribuerit, quantum summo Pontifici; quòd si ostendere non potest, cur velit Concilium præferre, quod non tantùm majora, sed ne paria quidem Pontifici usurpavit? *Secundò*, quid ergo sit aliquem esse majorem? Papa Concilium vocat, Papa confirmat, Papa improbat, & corrigit: Papa præscribit, imperatque Concilio: quærimus ergo, quid sit esse Superiorem, si hoc non est, & cur nunquam hanc potestatem in Pontifices Concilium exercuerit, quam toties immo semper in Concilium Pontifices? *Ultimò*, ùt ingenuè fateatur, quicunque hanc veritatem impugnat: si ipse in Concilio tale aliquid in Sacris paginis, sanctisque Patribus legeret, qui videlicet dicerent, pertinere ad Concilium Decreta Pontificis confirmare: Papæ leges & regulam credendi præscribere: Concilium esse caput Ecclesiæ, Pastorem universalem, Vicarium Christi, &c. an non crederet Concilij superioritatem satis probatam esse? & tamen hæc omnia de Pontifice Romano & dicuntur & scribuntur, & omnium sæculorum exemplis praxique ostendi possunt; cur ergo Pontifici neget, quæ Concilio negari haud possint, si de isto, quæ de Pontifice legerentur?

§. VI.

§. VI.

Summum Pontificem, à nemine, præter solum Deum judicari posse: non ergo Concilio subjici.

SUMMARIA.

1. *Quid sit Papam Concilio superiorem esse.*
2. *Pontificem Romanum judicari à nullo mortalium posse, testimonio Synodi Sinvessanæ ostenditur in causa Marcellini Papæ.*
3. *Et Synodi Romanæ sub Sylvestro PP.*
4. *Et alterius Synodi Rom. in causa Sixti tertij PP.*
5. *Et Synodi Palmariæ in causa Symmachi Pontificis.*
6. *Et secunda Ephesinæ Synodi in causa Dioscori Patriarchæ Alex.*
7. *Et Synodi Romanæ in causa Leonis III. Pontif. Max.*
8. *Iterum Synodi Rom. in causa Photij.*
9. *Solvuntur objectiones.*

I.

RErum formæ & essentiæ cognosci à nobis, nisi per operationes non possunt: totæ enim in sensum cadunt, & ab ipso in intellectum, qui ab operationibus & effectibus, velut totidem characteribus & indicijs, naturas ex vultu agnoscit, occultas alioquin abditasque. Sic Aristoteles Animam per Corpus, motumque definivit, sine quibus Anima, & sensui & intellectui impervia lateret. Nec Deum meliùs, quàm per effectus cognosci posse testis est B. Apostolus *ad Roman. 1.* & Sapiens *c. 13.* Eodem pacto, qui dicunt Concilium esse supra Pontificem, hanc ipsam superioritatem velut formam, ideamque

amque abſtractam per effectus oſtentant; adduntque, poſſe Papam à Concilio judicari, damnari, corrigi, puniri, & alia quæ Superioris ſunt; & ideò Papam eſſe tantùm Eccleſiæ miniſtrum, & primarium agendi inſtrumentum, in ipſo verò Concilio primariò & principaliter virtutem & poteſtatem capitalem & Vicariam, ſupremamque influendi, regendi, docendi, legesque ſtatuendi, quæ etiam Papam obſtringant, reperiri. Quæ ſi vera ſunt, verum omnino eſt, Concilium eſſe ſupra Papam. Sed nos contrarium, nec has notas Superioritatis in Concilio, ſed Pontifice reperiri oſtendemus.

Age jam ergo, & hoc paragrapho expendamus, cujus ſit Pontificem judicare. Ubi tamen obſervandum eſt, nobis ſermonem non eſſe de caſibus exceptis & irregularibus, v.g. hæreſis, ſchiſmatis &c. in quibus quid Concilio liceat, poſteà dicetur; ſicut enim in naturalibus potentia abſoluta & obedientialis non determinat cauſam potentem; ita in moralibus nemo ſuperior, aut major dicitur à caſibus exceptis & exorbitantibus. Sed ad rem ipſam veniamus.

II. Anno CCCIII. Cùm Romæ Vulcanalia agerentur, Marcellinus Pontifex ab Imperatoribus Diocletiano & Maximiano, minis primùm, deinde blanditijs evictus eſt, ut thus Veſtæ adoleret; cujus delicti à viris Chriſtianis 72. in Synodo 300. Patrum, quæ propterea convenerat Sinueſſæ in crypta Cleopatrenſi, convictus eſt: & cùm nemo auderet in Pontificem ſententiam proferre, ſed omnes, ut ſibi jus diceret, ſeque ipſum abſolveret, condemnarétve clamarent; ipſe in terram fuſus, velatoque capite & cinere conſperſo, primus ſententiam in ſeipſum dixit: *Peccavi coram vobis, & non poſſum eſſe in ordine ſacerdotum, quoniam avarus corrupit me auro.* In hac ſynodo nihil frequentiùs dictum, quàm Pontificem judicari à Concilio non poſſe. Audi acta.

Synodus autem univerſa hoc dixit: Cunctorum judicio tu eris judex: ex te damnaberis & juſtificaberis: tu enim judex, tu reus!

Et infrà: *Presbyteros & diaconos damnabant, ipſos etiam judicabant, non tamen judicabant Pontificem, quia ſic ex uno ore erant concordati, ut ipſe judex, ipſe reus: ipſe ſemetipſum in præſentia eorum ſe innocentem ſervaret, aut infidelem ſe damnaret.*

Et

Et infrà: *Petrus Episcopus dixit: loquere Pontifex, & judica causam tuam.* Et paullo pòst: *Collige in sinum tuum causam tuam: te enim non condemnamus Præsul, quoniam ex ore tuo justificaberis, & ore tuo condemnaberis.*

Et post pauca: *Melchiades Episcopus subscripsit primus in ejus damnationem, quoniam & ipse clarâ voce dicebat: Justè ore suo condemnatus est: & ore suo suscepit anathema, quoniam ore suo condemnatus est: nemo enim unquam judicavit Pontificem: quoniam prima sedes non judicabitur à quoquam.*

Habentur acta hujus synodi *Tom. 1. Conciliorum*: & ea citat, utiturque Marcellini à nemine judicati exemplo Nicolaus I. in celebri illa ad Michaëlem Imperatorem epistola, quæ lecta est in synodo Oecumenica 8. *Act. 6.* Cæterùm non desunt viri doctissimi, qui hanc Marcellini historiam, inter apocrypha referunt.

III. *Anno CCCXXIV.* Post baptizatum Constantinum Romæ in Thermis Trajani à B. Sylvestro Synodus 284. Episcoporum collecta est, præsente Constantino, Helenâque matre, in qua Valentiniana & Sabelliana hæresis damnata. Habetur hæc Synodus *Tom. 1. Conciliorum, cujus 20. cap.* sic habet: *Nemo enim dijudicet primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede justitiam desiderant temperari, neq; ab Augusto, neq; (NB.) ab omni Clero, neq; à Regibus, neq; à Populo judex judicabitur.*

IV. Anno CCCCXXXIII. Celebratum est Romæ in Basilica Heleniana, in Atrio Sessoriano Concilium in causa Sixti III. Pont. qui conflatâ illi ab Anicio Basso Exconsule calumniâ & Mariano Patricio, stupri cum sacra virgine accusabatur: aderat Valentinianus Augustus, cui cùm dictum à Patribus esset: *Non licere adversùs Pontificem dare sententiam: surrexit idem protinus Imperator, & in arbitrio præfati Pontificis tribuit judicare judicium suum.* Verba sunt Nicolai Papæ in epist. ad Michaëlem Imperat. quæ habetur *Tom. 3. Concil.*

V. *Anno DII.* Romæ sub Symmacho Papa celebrata Synodus fuit in Porticu Basilicæ S. Petri, quæ Palmaria dicebatur. Ejus vocandæ causa hæc fuit. Provecto ad Pontificatum Symmacho, Senatorum studijs & pecuniâ oppositus fuerat Laurentius Antipapa: à quo cùm calumnijs Symmachus infamaretur, destinatus à Theodorico Italiæ Rege Visitator, qui in vitam moresque Symmachi inquireret. Hic tempori cedens, quid enim aliud cum Tyranno ageret?

ret? passus est in Synodo Palmaria 115. Episcoporum, dilutis, quæ opponebantur, criminibus, innocentiam suam probari: idque sequenti anno in alia Synodo Romana repetitum: in qua Ennodio mandatum est, ut scriptâ apologiâ Schismaticorum criminationes refelleret, quod tantâ ab illo eloquentiâ, nervoque factum, ut communi omnium plausu & encomijs à Patribus exciperetur: hic ergo inter alia, quæ videri possunt *Tom. 2. Concil.* ubi Ennodij libellus extat, hæc scribit.

Visitatores, inquiunt, *& alijs Episcopis dedit ipse, & justum est, ut facti sui lege teneatur. Non vos in hoc titulo falsitatis incesso, diu mendacijs adhærentia verba non arguo. Dico tamen latorem Juris diffinitionis suæ, nisi velit, terminis non includi: & nisi Princeps fastigij summa moderetur, frustra ad illud, quod dederit, jus vocatur. Lex probitatis & mentis est, quæ hominem viventem sine lege castigat: propriè moribus impendit, qui necessitati non debet disciplinam. Aliorum fortè hominum causas Deus voluit homines terminare: sed sedis istius Præsulis, suo sine quæstione reservavit arbitrio. Voluit B. Petri Apostoli successores cælo tantùm debere innocentiam, subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam. Nolite æstimare eas animas de inquisitoribus non habere formidinem, quas Deus præ ceteris suo reservavit examini. Non habet apud illum Reus de allegationis nitore subsidium, quando ipsorum factorum utitur eo teste, quo judice. Dicas forsitan omnium animarum talis erit in illa disceptatione conditio. Replicabo uni dictum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: & quæcunq; solveris super terram, erunt soluta & in cælis. Et rursus Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem Sedis ejus, factam toto orbe venerabilem, dum illi quidquid fidelium est, ubique submittitur, dum totius corporis caput esse designatur, de qua mihi videtur dictum per Prophetam: Si hæc humiliatur, ad cujus confugietis auxilium, & ubi relinquetis gloriam vestram? Quid si immunda mihi labia habenti, & nullis succensa carbonibus, ùt Esaja concessum est, ut his ablutis, ipsum ad passionis suæ tuenda privilegia Petrum Apostolum liceret evocare, & quod ait, precibus humana voce loqueretur? Quem si audiretis, hæc diceret: Filij hominum, usquequò graves corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? scitote quoniam mirificavit Dominus Sanctum suum. Quid stabilita Christi manibus cupitis fundamenta subruere? Quid auribus imperitis illuditis, & graviorem vindictæ speciem facitis esse, quàm culpa? si odium debetis excessibus, vos mundate.*

Cur

Cur liberiùs condemnatis scelera quàm videtis? sui impugnator est, qui fornicationis officijs urget adulteria & per animarum stupra, carnis accusat. Scriptum nempe retinetis: Maledicti omnes qui fornicantur abs te. Fœda ergo à nitore Domini sui obligatione dissolvitur, qui statutis cœlestibus minùs mera fidei dependit officia. Possessionis nostra vobis (ùt video) claritas movit invidiam, quam simulatâ ùt mali possessoris indignatione transfertis, dum desudatis impendijs. Arcem, quâ fuistis conspicui, crebris labefactatam ictibus, nisi obsisterem, proposuistis subruere: & cœlo stabilitam machinam, quanta sit, ostendere per ruinam.

VI. Anno CCCCXLIX. Secunda Ephesina Synodus sub Theodosio II. Imperatore & Leone Pontifice Maximo habita est. Adfuerunt Episcopi 128. præseditque Dioscorus Patriarcha Alexandrinus. A Leone missi Legati quatuor, Renatus & Hilarius Cardinales: Julianus Episcopus Puteolanus, & Dulcitius. In hoc Concilio molitionibus Chrysaphij Evnuchi in aula præpotentis, & præsertim Dioscoro, minis armisque omnia miscente, Eutyches absolutus, Flavianus Patriarcha Constantinopolis damnatus, & paullo pòst in exilio consumptus. Legati Pontificis injurijs affecti, fugatique, de quibus videri possunt acta Concilij Chalc. *Act. 1. & 2.* Sed omnem audaciam superavit, cùm Alexandriæ in paucorum conventu Episcoporum, & quos metu fregerat, ausus est in Leonem Pontificem sententiam dicere, eumque sacris excludere.

Et hoc est illud infame, ùt Patres vocant, Latrocinium Ephesinum, sive Concilium prædatorium in Concilio Chalcedonensi tanta execratione acceptum, *Act. 1.*

De hoc Dioscori facinore sic loquitur Nicolaus primus in celebri epist. ad Michaëlem Imperatorem: *In tantum hanc præsumptionem SS. Patres ad Chalcedonem detestati sunt, ut Dioscorum Alexandrinum Antistitem, inter cetera idcirco potissimùm sine ulla restitutione damnaverint, quia in contumacia permanens erga primæ Sedis Romanæ Privilegium, resipiscere à suis superstitionibus, ut servaretur à prima Sede Apostolica, noluit: & ponens in cœlum os suum, & linguâ ejus transeunte super terram, excommunicationem in sanctum Leonem Papam dictavit, ità ut in sententia contra ipsum prolata, hoc videantur memorare præcipuè, dicentes: Quoniam secundis excessibus priorem iniquitatem valde transcendit. Præsumsit enim & excommunicationem dictare adversùs sanctissimum & beatissimum Archiepiscopum magnæ Romæ Leonem. Numquid ibi legitur, inquisitionem fuisse factam,*

utrum juste an injustè ipsum jam fatum Dioscorum excommunicationem dictâsse? Non planè, sed absq; omni controversia hoc in eo ulti sunt: quia cùm esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere contumelijs, teste Anatolio Constantinopolitano Præsule, qui dicit: Propter fidem non est damnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit Domino Archiepiscopo Leoni.

Totam verò Synodum Ephesinam II. omniaque illius acta damnavit, improbavitque Leo, ùt patet ex illius *Epistolis 22. 23. 24. & 25.* quæ habentur *Tom. 2. Conciliorum.*

Dices, hoc II. Ephesinum Concilium fuisse illegitimè celebratum, Patribus ad subscribendum, pœnis & metu compulsis: & ideò nihil probare; cùm nemo dicat Concilium, in quo legitimus procedendi modus non observatur, esse supra Papam.

Respondemus, quòd huic Concilio nec auctoritas, nec legati Pontificis defuerint, ac ut tam fœdè in Latrocinium evaserit, non aliam causam fuisse, quàm quòd imperio & voluntati Leonis ejusque Legatorum non paruit, ad hanc enim regulam, si Dioscorus & Patres spectâssent, numquam à recto flexissent: idemque fuit posteà Basileensis Concilij infortunium. Ergo vel hoc ipso, alijsque exemplis multis palàm est, Concilium Papæ, ejusque voluntati & sententiæ oppositum, non tantùm majoris auctoritatis non esse, sed planè nullius, extinctoque velut vitali calore, corruptioni obnoxium.

Audi Leonem ipsum *epist. 23. ad Theodos. August. Litteris Clementiæ Vestra, quas dudum ad B. Petri Apostoli Sedem, pro Catholicæ fidei amore misistis, tantam fiduciam sumpsimus defendendæ per vos veritatis & pacis, ut in causa tam simplici, tamq; munitâ nihil putaremus posse existere, quod noceret, præsertim cùm ad Episcopale Concilium, quod haberi apud Ephesum præcepistis, tam instructi sint missi, ut si scripta, quæ vel ad sanctam Synodum, vel ad Flavianum Episcopum detulerunt, Episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset Antistes, ita manifestatione purissimæ fidei, quam divinitùs inspiratam & accepimus & tenemus, omnium concertationum strepitus quievisset, ut nec imperitia ultrà deciperet, nec occasionem nocendi æmulatio reperiret.*

VII. Anno DCCC. Sub Leone III. & Carolo Magno Romæ omnium Italiæ & Franciæ Episcoporum Synodus fuit, ingenti utriusque nationis Optimatum frequentiâ, ùt testatur Anastasius in vita Leonis. Causa hujus Synodi hæc fuit. Hadriano Pontifici omni-

omnium voto Leo ſucceſſerat, cujus electionis invidiâ Paſchalis & Campulus Hadriani nepotes tacti (nam ipſi ad tiaram aſpirabant) auſi ſunt Leonem ſolemni ritu ſupplicantem, cum armatorum globo invadere, cædere, & indigniſſimè habitum in carceres agere: ut verò tam impio facinori velum prætexerent, ſanctum Pontificem variè criminati ſunt. Cùm ergo juſſu Caroli, qui decreverat in ſacræ Majeſtatis reos vindicare, Epiſcopi in Leonem eique objecta inquirerent, omnium Antiſtitum oborta eſt exclamatio: *Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus: Nam ab ipſa nos omnes & Vicario ſuo judicamur, ipſa autem à nemine judicatur, quemadmodum antiquitùs mos fuit: ſed ſicut ipſe Summus Pontifex cenſuevit, jubeat, canonicè obedimus. At venerabilis Leo Præſul,* inquit, *Prædeceſſorum Pontificum veſtigia ſequor, & de talibus falſis criminationibus, quæ ſuper me nequiter exarſerunt, me purificare paratus ſum.* Sic habet Anaſtaſius *in vita Leonis,* & Æmilius *de geſtis Francorum in Carolo M.*

Forma purgationis à Leone facta recitatur à Baronio *ad Annum* DCCC. ex ritibus Romanæ Eccleſiæ in hæc verba.

Nota res eſt, fratres Chariſſimi, malos adversùm me homines inſurrexiſſe, meq; ac vitam meam graviſſimis criminibus infamâſſe. Cujus rei cognoſcendæ gratiâ clementiſſimus hic ac sereniſſimus Rex Carolus unà cum ſacerdotibus ac Principibus ſuis in hanc urbem ſe contulit. Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine judicatus, neq; coactus, ſed meâ voluntate impulſus purgo me, præſentibus vobis coram Deo & Angelis ejus, qui conſcientiam novit, & Beato Petro Principe Apoſtolorum, in cujus conſpectu conſiſtimus, neq; ſceleratas res, quas mihi objiciunt, perpetrâſſe, neq; perpetrari juſſiſſe, Deum teſtans, in cujus judicium venturi ſumus, & in cujus conſpectu conſiſtimus. Et hoc facio, non legibus ullis obſtrictus, neque hanc conſuetudinem aut decretum in ſancta Eccleſia ſucceſſoribus meis & fratribus Coepiſcopis imponere cupiens, ſed ut certiùs iniquis vos ſuſpicionibus liberem.

VIII. Anno DCCCLXVIII. In Synodo Romana ſub Hadriano II. in cauſa Photij ſic Pontifex prælocutus eſt: *Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus judicâſſe legimus, de eo verò quemquam judicâſſe non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum, ſciendum tamen eſt, quia fuerat ſuper hæreſi accuſatus, propter quam ſolùm licitum eſt minoribus majorum ſuorum motibus reſiſtere, vel pravos ſuos ſenſus liberè reſpuere: quamvis & ibi nec Patriarcharum, nec*

ceterorum Antistitum cuipiam de eo, quamlibet fas fuerit, proferre sententiam, nisi ejusdem primæ Sedis Pontificis consensus præcessisset.

Quæ verba lecta & approbata sunt in VIII. Synodo Oecumenica, *Act. 7.*

Ubi nota, quamvis hæc Concilia generalia non fuerint, summam tamen probandi auctoritatem habere, plenamque fidem facere: quis enim credat tot, tantosque Episcopos, tamque ab omni adulatione alienos, doctrinâ & pietate insignes, quique toties Pontificem Maximum & sine ulla omnino exceptione à nullo judicari posse dixerunt, ignorantiâ deceptos esse, & quid Concilijs in Papam liceret, ignorâsse? Maximè cùm sacrorum Canonum hac in re tam clara sit sententia, ut clarior desiderari haud possit.

Videantur S. Bonifacius Mart. *in c. si Papa d. 40.* S. Anaclet. *d. 79. c. electionem.* S. Innocentius Pontifex Max. *in c. nemo 9. q. 3.* S. Anterus Martyr. *in c. facta 9. q. 3.* S. Gelasius Papa omnibus Episcopis per Dardaniam constitutis scribens *in c. cuncta 9. q. 3.* S. Nicolaus I. Papa in epist. ad Michaëlem Imperat. *c. patet 9. q. 3.* Paschalis Papa *in c. significâsti de elect.* Innocentius III. *in c. innotuit de elect.*

IX. *Non obstat I.* allegatis auctoritatibus Pontifices in propria causa testari. *Respondimus* jam suprà, Pontifices non pro sua, sed Dei & Ecclesiæ Christi causa locutos esse: nec aliud quàm ipsa Concilia scripsisse. Si Papæ in propria causa loquenti, ùt dicunt, credi non debet, cui ergo credemus? & quis huic controversiæ finem imponet? nam & Concilia eadem exceptio premet, judicâsse videlicèt Patres in propria causa: quamquam & Concilia pro nobis stare, jam plùs satis monstratum sit, ut quod Christus olim Judæis *Joann. 5.* hoc Vicarij Christi suam auctoritatem impugnantibus dicere possint: *Scrutamini Concilia, in quibus putatis vos veritatem habere, & illa sunt quæ testimonium perhibent de me.*

Non obstat II. Beatum Petrum fuisse graviter à B. Paulo objurgatum, idque patienti animo tulisse; cur ergo non possit Papa à Concilio? *Respondemus*, aliud esse objurgare aliquem, aliud judicare: hoc jurisdictionis est; non illud: quicunque enim malè agit, redargui potest, ùt olim Nathan Davidem, & Regem, & Prophetam adulterij redarguit; & hodie concionatores: quicunque ergo vas electionis es, & raptus usque in tertium cœlum audisti arcana verba, peccantem Pontificem, ùt voles, objurga, quod etiam B. Ber-

Bernardus, aliįque eodem spiritu acti fecerunt: sed memento in Exodo *c. 25.* scriptum esse: *Facies quoq; candelabrum de auro mundissimo: emunctoria quoq; fiant de auro purissimo.* Ergo non emungat, qui aurum non est. (*a*)

Non obstat III. Honorium Papam à sexta Synodo damnatum esse.

Respondemus, Jam suprà de Honorio dictum esse. Sed quidquid de illius damnatione sit: aut Honorius hæreticus fuit, aut non fuit: si non fuit, ergo nec damnatus est, cùm ejus damnandi non alia, quàm hæresis causa in Concilio notetur. Si hæreticus fuit, hic est casus exceptus, de quo infrà dicetur: hæreticus enim Papa cùm ampliùs Ecclesiæ membrum non sit, nec caput esse potest. Et diligenter advertendum est, Agathonem Papam in Epist. ad Synodum VI. nunquam dixisse, Pontifices, ùt personas privatas in fide nunquam errâsse; sed *Sedem Apostolicam*: aliud est enim error Sedis, aliud error Personæ; nec enim quidquid agit, aut dicit Papa, agit, dicitque ùt Pontifex & Persona publica. (*b*)

Non obstat IV. Sexta Synodus Oecumenica, quæ *can. 13. & 55.* Pontifici Romano præcipit, permittat matrimonij usum Sacerdotibus, abrogetque Sabbathi jejunium.

Respondemus. Duodecim à sexta Synodo annis, sedente Sergio Pontifice Anno Christi 692. fuisse eam Synodum celebratam Constantinopoli ab Episcopis Orientalibus, eamque penthectin vocatam, hoc est, quini-sextam, quòd videlicet eo prætextu convenisset, ut quæ Quintæ & Sextæ Synodo deessent, suppleret. Vocata est etiam Trullana, à loco videlicet in modum trullæ camerato. Adfuerunt Patres 227. sed à sede Apostolica nullus, qui ejus nomine præsideret. Tantumque abfuit Oecumenicam esse, ut etiam à Sergio damnata fuerit teste Beda *de sexta ætate in Justiniano minor.* & Anastasio *in Sergio.*

Ceterùm, quàm illi canones egregiè & ex præscripto Apostolicæ doctrinæ constituti sint, vide S. Gregorium M. *l. 7. ep. 39.* Carthaginense Concilium II. *can. 13.* Epiphanium *heresi 19.* & Cabassutium *ad Concilij Nicæni Can. 3. & Ancyrani c. 10. & ad Concilium Laodicenum cap.*

(*a*) V. S. August. epist. 19. ad Hieronym. & Gregor. homil. 18. in Ezech.

(*b*) Videatur de Honorio Cabassutius in sua historica notitia, ubi agit de sexta Synodo.

cap. 50. enimverò cum Catholicis agimus, quibus operæ pretium non fuerit jam probata probare, claroque sole facem præferre. Qui volet historiam improbatæ hujus Synodi non tantùm à Sergio, Joanne VII. & Constantino summis Pontificibus, sed etiam tribus Patriarchis Alexandrino, Hierosolymitano, & Antiocheno, videre potest Bedam *de sex Ætatibus, in Justiniano minore*, Anastasium Bibliothecarium *in Sergio.* & Baronium *ad annum 692.* ubi etiam inveniet subinde hujusmodi Canones Trullanos à summis Pontificibus contra ipsos Græcos citatos esse, partim etiam vitandi schismatis causâ toleratos, qualis est Canon de matrimonijs Clericorum.

Non obstat Quintò c. siquis 42. c. 2. q. 7. ubi: *Si quis super his nos arguere voluerit, veniat ad sedem Apostolicam, ut ibi ante Confessionem beati Petri mecum justè decertet, quatenus inibi unus ex nobis sententiam suscipiat suam.* Hisce verbis Gregorius Judicem aliquem agnoscit, & se judicio submittit. Neque hoc novum & rarum, cum Constantius Liberium, Justinianus Sylverium & Vigilium in exilium egerint. Otto I. Joannem XII. deposuit, Leone VIII. substituto. Henricus III. Gregorium VI. in ordinem redegit, jussitque Clementem II. Pontificem renuntiari. Quòd si Principes sæculares potuerunt Jus Pontificibus dicere, in eosque sententias ferre, quanto magis id potuerunt Concilia ex Sacerdotibus conflata? quod ipsi summi Pontifices apertè confitentur *in c. Petrus. & c. nos si incompetenter 2. q. 7.*

Respondemus. Exempla, quæ producuntur nihil probare contra expressos Canones à nobis citatos; nota enim est regula Juris: *Non exemplis, sed legibus judicandum esse.* (*a*) Cùm enim exempla & facta hominum alia sint bona, alia mala, & à legibus prohibita; priùs oportet ostendi bona & juxta leges fuisse, quàm pro argumentis ad aliquid probandum sumantur. Quid enim tam malum est, absurdumque, quod exemplo careat? Constantium & Justinianum Augustos nullo jure, sed summâ injuriâ usos esse, palàm ex historijs est. Otto I. Joannem XII. hominem perditissimum, & flagitijs magis, quàm dignitate maximum, throno movit, majori zelo, quàm æquitate; belli nimirum, quàm juris legumque peritior. (*b*) Quid verò Imperatoribus Ecclesiæ Advocatis

(*a*) Per textus in L. sed licet ff. de off. Præf. L. nemo C. de sentent. & interlocut. & c. sana d. 9.

(*b*) De quo V. Ottonem Frising. l. 6. c. 23. & Baron. ad annum. CMLXIII.

catis jure defensionis liceat Pontifice Ecclesiam vastante, infrà dicetur.

Ad citatos Canones dicimus, posse Summos Pontifices innocentiæ suæ certos, non Concilij tantùm, sed aliorum etiam Principum examen & judicium admittere, non quidem ut illis se, suamque dignitatem, sed factum ipsum submittant, idque exemplo Christi Domini, qui cùm in forma Dei esset, exinanivit semet ipsum, factus obediens usque ad mortem. Audi Gratian. post *c. testes. 2. q. 7. Aliud est, quod de rigore cogimur servare disciplina, aliud quod admittitur ex perfectionis consideratione. Christus ad se arguendum Judæos admisit perfectione humilitatis, non severitate juris. Si enim legis rigore essent admissi, hac auctoritate criminosi, & infames in accusatione religiosorum essent recipiendi, cùm essent sceleratissimi, qui de Christi nece tractantes, innocentem condemnare volebant. Hoc ergo exemplo Prælati non coguntur recipere subditos in accusatione sui, sed permittuntur. Item Paulus Petrum reprehendit, qui Princeps Apostolorum erat. Unde datur intelligi, quòd subditi possunt reprehendere Prælatos suos, si reprehensibiles fuerint. Sed hoc facilè refellitur, si unde sit reprehensus, advertitur. Petrus cogebat gentes judaizare, & à veritate Evangelij recedere, cum Judæis gregem faciens, & à cibis gentilium latenter se subtrahens. Par autem in se est, à fide exorbitare, & alios exemplo, vel verbo à fide dejicere. Ergo hoc exemplo non probantur Prælati accusandi à subditis, nisi fortè à fide exorbitaverint, vel alios exorbitare coëgerint.*

Et B. Gregorium *c. Petrus eodem: Petrus potestatem regni acceperat, & tamen idem Apostolorum primus querimonia contra eum à fidelibus facta, cur ad gentes intrâsset, non ex potestate officij, (quâ posset ducere, oves pastorem suum non accusent, nec reprehendant) sed ex ratione divinæ virtutis, quâ gentiles acceperant Spiritum S. respondit.*

§. VII.

Non dari Appellationem à Summo Pontifice ad Concilium, non ergo huic Pontificem subesse.

SUMMARIA.

1. *A Pontificis Rom. sententia appellari non posse, auctoritate SS. Canonum probatur.*
2. *Aliorumq; Doctorum doctrinâ & sanctitate insignium.*
3. *Constitutio Pij II.*
4. *Rationes.*

I.

A Minori Judice ad majorem provocari certi juris est; si ergo ostenderimus, judicium Papæ ultimum esse, nec ab alio rescindi, eo ipso sequetur supremam, nullique alteri subjectam potestatem Pontificis Romani esse.

Canones primo loco audiamus. S. Gelasius ad Episcopos per Dardaniam constitutos *in c. cuncta 9. q. 3. Cuncta per mundum novit Ecclesia, quòd sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat judicandi: neq; cuiquam de ejus liceat judicare judicio, siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus. Sed nec illa præterimus, quòd Apostolica sedes sine Synodo præcedente, & solvendi, quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi, nullâ existente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro suo Principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini & voce tenuit semper, & tenebit.*

Idem *in c. ipsi 9. q. 3. Ipsi sunt Canones, qui Appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluêre deferri. Ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt: ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare judi-*

judicium: nec de ejus unquam praeceperunt judicio judicari, sententiamq́; illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potiùs decreta sequenda mandârunt.

S. Bonifacius Martyr *in c. si Papa d. 40. Si Papa sua & fraterna salutis negligens, deinceps deprehenditur inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus, quòd magis officit sibi, & omnibus, nihilominùs innumerabiles populos catervatim secum ducit, primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. Hujus culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse judicaturus, à nemine est judicandus, nisi deprehendatur à fide devius: pro cujus perpetuo statu universitas fidelium tantò instantiùs orat, quantò suam salutem post Deum ex illius incolumitate animadvertit propensiùs pendere.*

Patres Concilij Sinuessani ad Marcellinum Pontificem: *Absit, ut à nobis summus Pontifex judicetur. Negâsti tu? negavit & Petrus Magister tuus: & quis Apostolus ausus fuit inde eum judicare? sed egressus foras flevit amarè. Tu ergo in sinum tuum causam collige, tuo ore te judica, non nostro judicio.*

S. Thomas *de Pot. q. 10. a. 4. ad 13. Ex gestis Chalcedonensis Concilij habetur primò, quòd sententia Synodi à Papa confirmatur: Secundò, quòd à Synodo appellatur ad Papam: Tertiò, quòd à Papa ad Synodum non appellatur, ut habetur ex gestis Concilij Ephesini.*

B. Augustinus Triumphus *lib. de Potestate Ecclesiast. q. 6. a. 1. Solus Papa dicitur esse vicarius Dei, quia solum, quod ligatur vel solvitur per eum, habetur solutum & ligatum per ipsum Deum; sententia igitur Papæ, & sententia Dei una sententia est: sicut una sententia est Papæ, & auditoris ejus. Cùm igitur appellatio semper fiat à minore Judice ad superiorem, sicut nullus est major seipso, ita nulla appellatio tenet facta à Papa ad Deum, &c. Nullus potest appellare à Papa ad Deum: sicut nullus potest intrare ad consistorium Dei, nisi mediante Papâ, qui est æterna vita consistorij claviger, & ostiarius. Et sicut nullus potest appellare ad seipsum: ita nullus potest appellare à Papa ad Deum: quia una sententia est, & una curia Dei & Papæ.*

B. Antoninus *in summa T. 23. c. 3. §. 3. Quicumq́; sentit, quòd à Romano Pontifice ad quemcumq́; alium liceat appellare, conatur quantum in se est, auferre privilegia Romanæ Ecclesiæ: quod probatur ex omnibus præmissis. Primò sic: Quicumq́; sentit Romanum Pontificem non esse summum, supremum & unicum caput totius Ecclesiæ, auferre conatur privilegium Romanæ Ecclesiæ à Christo concessum: sed quicumque à Papa appellandum esse sentit, sentit Papam non esse summum & unicum caput Ecclesiæ: ergo, &c. Major patet ex pri-*

mo praeambulo. Minor ex tertio patet: ex quo sequitur, quòd quicumq; hoc sentit, sentit contra articulum Nicenae Synodi: Ubi dicitur *unam sanctam Ecclesiam: quae Ecclesia habet unitatem ex unitate capitis. Unde & Joann. 10. dicit Christus: Fiet unum ovile & unus Pastor: sed si licitum esset appellare à Papa: & ille, ad quem appellaretur, esset caput: sic Papa non esset caput: vel essent duo capita, quod esset monstruosum & dirumpens Ecclesiae unitatem. Et hinc est, quod felicis recordationis Bonifacius Octavus in extravagante, quae incipit: Unam sanctam: probat per unitatem Ecclesiae esse de necessitate salutis, omnem humanam creaturam Romano Pontifici esse subjectam. Secundò arguitur idem ex secundo Privilegio sic: Quicumq; asserit, quòd Romanus Pontifex non habeat plenitudinem Potestatis super omnes: auferre conatur Privilegium Ecclesiae Romanae à Christo traditum: quod patet per secundum privilegium suprà positum: sed sentiens appellandum esse à Papa, sentit ipsum non habere potestatis plenitudinem super omnes: ergo &c. Minor patet; quia ille ad quem appellatur habet potestatem super illum, à quo appellatur, qui potest ejus judicium mutare & sententiam retractare: sed si quis haberet potestatem super Papam, Papa careret illâ potestate: eò quòd in hoc ei esset subjectus: & per consequens non haberet plenitudinem potestatis. Ex tertio privilegio arguitur idem sic: Quicumq; sentit Romanam Ecclesiam non habere firmitatem immobilem & perpetuam, auferre conatur Privilegia Romanae Ecclesiae ei à Christo tradita: sed sentiens quòd à Romano Pontifice possit appellari, sentit Romanam Ecclesiam non habere perpetuam & immobilem firmitatem: ergo praedictum privilegium ei auferre conatur. Major patet: quòd Ecclesia sicut est una, sic est firma: ideò dicitur in utroq; symbolo: unam sanctam Ecclesiam. Sanctam autem idem est quod firmum: unde & immutabilia statuta vocantur sanctiones. Minor patet: quòd judex, ad quem appellatur, potest judicia & sententias ejus, à quo appellatur, mutare & renuntiare & retractare: ergo si à Papa licitum sit appellari, judicia & sententia Papae immutabiles & firmae non erunt. Et ideò quicumq; statuta Papae crediderit violanda, praevaricator fidei reputatur. Ita Hadrianus c. generali. 25. q. 1. Ex quarto privilegio probatur idem sic: Quòd si appellari posset ad alium: aut appellatur ad alium Papam, aut ad Concilium Generale; Non ad Papam successorem: tum quia non habet par in parem jurisdictionem. Extra de elect. cap. innotuit. §. quamvis. Tum quia Romanus Pontifex parem potestatem habet cum praecedente. Is autem ad quem appellatur, debet esse superior: tum etiam quia absens: sicut ille, qui mortuus est, ex hoc mundo migravit: tum etiam, quia potestas Papae se extendit ad illos, qui sunt super terram: ut patet ex forma*

ma collata potestatis : Quodcumq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis. Super terram autem non est Papa defunctus. Sed nec ad Concilium generale à Papa appellari potest : quia Papa omni Concilio superior est : nec robur habet, quidquid agitur : nisi auctoritate Romani Pontificis & roboretur & confirmetur : sentire ergo, quòd ad Concilium à Papa appellari possit, est hæreticum, & contra illum articulum : sanctam Ecclesiam Catholicam. Ex quinto privilegio patet idem sic : Quicumq; sentit, quòd à Papa possit ad alium appellari, sentit quòd Romanus Pontifex possit ab alio judicari : sed hoc est contra privilegium Romanæ Ecclesiæ : ergo talis sic sentiens, privilegium Romanæ Ecclesiæ aufferre conatur. Item hoc sentire, est sentire, quòd Papa habeat superiorem : & quòd sit aliquis eo major : quod est dicere Romanum Pontificem non esse unum caput, & universale : & per consequens sentit contra Ecclesiæ unitatem.

Duvalius Doctor & Theologus Sorbonicus *lib. 4. q. post. In causa appellationis appellans à potestate & jurudictione ejus, à quo appellat, eximitur. At in nullo casu potest quis à jurudictione & potestate Rom. Pontificis eximi: alioquin non esset ampliùs illius ovis, ac per consequens nec Christianus; cùm Christus in quoscunq; Christianos Petro dederit potestatem his verbis: Pasce oves meas, non has aut illas, non hujus aut illius regionis, sed in universum, oves meas, id est, omnes, qui Christianæ Religioni nomen dederunt, ùt eleganter 3. de consideratione ad Eugenium docet Bernardus. Secundò. Per appellationem recedit appellans ab obedientia & communione ejus, à quo appellat. Atqui nulli Christiano, in quacunq; dignitate sit constitutus, ab obedientia summi Pontificis & communione cum ejus sede licet recedere. Quisquis enim extra domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë non fuerit; peribit regnante diluvio, uti Hieron. Damasum Sedis Apostolicæ Rectorem alloquitur. Tertiò. A Monarcha Monarchico, id est, extremo judicio judicante, nefas est appellare. At Pontifex Rom. est supremus Ecclesiæ Monarcha : extremo igitur judicio quaslibet causas ita terminabit, ut fas ampliùs non sit, ad ullum aliud tribunal provocare. Quartò. Judex à cujus judicio provocatur, judicem ad quem fit provocatio, parti condemnatæ dare, aut designare non debet : Sic enim ageret in seipsum, abiretq; in rem judicatam, contra communem juris Regulam : atqui solius Pontificis Romani est Concilia Oecumenica indicere, congregare, & confirmare, atq; eorum decretis robur tribuere; itaq; si ab ejus judicio ad Conciliј tribunal sit provocatio, debebit Pontifex ipse contra seipsum, in rem à se absque fraude sibi facta, judicatam abire: arma, quibus emendetur & corrigatur suppeditare : & quod amplius*

 est,

ditionis fuerit, etiamsi Imperiali, Regali, vel Pontificiali refulgeat dignitate, ipso facto sententiam execrationis incurrat, à qua nisi per Romanum Pontificem, & in mortis articulo, absolvi non possit. Universitas verò sive collegium, Ecclesiastico subjaceat interdicto, & nihilominus jam Collegia & universitates, quam prædicta, & alia quacunque persona, eas pœnas ac censuras incurrant, quas rei Majestatis & hæretica pravitatis fautores incurrere dignoscuntur.

IV. Rationes verò ob quas negamus à Papa ad Concilium appellari posse, sunt præter toties dictas: quòd à Vicario appellari non possit, cùm habeat idem tribunal cum suo Episcopo & Principali *c. 2. de consuetudine in 6.* sed Papa est Vicarius Christi, ergo sicut à Christo appellari ad alium non potest, ita nec ab ejus Vicario: quodsi Concilium hanc ipsam vicariam potestatem sibi vindicat, quærimus à quo, & quando datam? eruntque duo in Ecclesia Christi Vicarij, duo capita, hoc est, monstrum non corpus, nullibi in Scripturis, aut Concilijs lectum auditumque. Deinde cùm nullum valeat Concilium, à Papa non vocatum, confirmatumque per expressos textus *in d. 17.* appellatio aut erit inutilis, aut impossibilis: erit enim appellatio à Papa ad Papam, & labyrintho similis in seipsum redeunti. Et tandem cùm à Concilio ad Papam provocatio detur; erit circulus appellandi perpetuus, & nunquam finiendus: A Papa provocabis ad Concilium, à Concilio ad Papam, & ab hoc ad Concilium redibis, lusum potiùs, quàm litem & causam acturus.

Non obstat *epistola 162.* Augustini, ubi scribit: *Causam Cæciliani primò judicatam à Pontifice, & deinde ab Episcopis.*

Respondemus. Illud non necessitatis fuisse, sed conniventiæ, ut hæreticis omnis tolleretur tergiversandi causa, de quo vide Gratianum eleganter *ad can. testes 2. q. 7.* & B. Gregorium *in can. Petrus. eâdem.*

§. VIII.

§. VIII.

A Concilio universali ad Papam appellari, hunc ergo illo majorem esse.

SUMMARIA.

1. *A Concilio ad Papam appellari SS. Canonibus probatur.*
2. *Modum tamen in admittendis appellationibus servandum esse ex S. Bernardi sententia.*
3. *Querelæ Concilij Carthaginensis & B. Cypriani de Appellat.*
4. *Respondetur ad objecta & præsertim ad appellationes ad futurum Concilium factas.*

I.

EXplorati Juris est, majorem esse illum *ad quem* appellatur, eo, *à quo* appellatur. Judex enim *ad quem* sententiam corrigit, rescindit, jurisdictionem suspendit, imperat executionem sententiæ, quæ omnia fieri nisi à majore & superiore non possunt.

Jam verò à Concilio Universali ad Papam appellari, patet ex Canonibus superiore §. recitatis, videlicet *c. ipsi sunt 9. q. 3. c. patet. eâdem.*

Gelasius I. *Epist. 13. ad Episcopos Dardaniæ: Sedes B. Petri Apostoli jus habet resolvendi, utpote quæ de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neq; cuiquam de ejus liceat judicare judicio, si quid ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerint; ab illa autem nemo sit appellare permissus.*

Synodus Sardicensis & Oecumenica sub Julio Pontifice & Imperatoribus Constante & Constantio Anno CCCXLVII. in causa Athanasij celebrata *Can. 3. & 4. aliàs. 7.* hæc habet. *Quòdsi aliquis Episcopus adjudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere,* ut

ut iterum judicium renovetur; ſi vobis placet, S. Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur vel ab his, qui examinaverunt, vel etiam ab aliјs Epiſcopis, qui in propinquo morantur, Julio Romano Epiſcopo. Etſi judicaverit, renovandum eſſe judicium, renovetur, & det judices. Si autem probaverit talem cauſam, ut ea non refricentur, quæ acta ſunt; quæ decreverit Romanus Pontifex, confirmata erunt. Si ergo omnibus placet, ſtatuatur. Synodus reſpondit: placet.

Synodus Nicæna *can. 18. Placuit, ut omnes Epiſcopi, qui in quibuſdam gravioribus pulſantur, vel criminantur cauſis, quoties neceſſe fuerit, liberè Apoſtolicam ſedem appellent, atq; ad eam, quaſi ad matrem confugiant, ut ab ea, ſicut ſemper fuit, piè fulciantur, defendantur ac liberentur. Cujus diſpoſitioni omnes majores Eccleſiaſticas cauſas, & Epiſcoporum judicia, antiqua Apoſtolorum, eorumq; Succeſſorum, atq; Canonum auctoritas reſervavit.*

Hunc verò appellandi morem antiquiſſimum eſſe teſtatur B. Leo *epiſt. 87.* ad Epiſcopos Galliæ, quæ habetur *T. 2. Concilior.* ante Concilium Chalced. ubi inter alia: *Nobiſcum itaq; veſtra fraternitas recognoſcat Apoſtolicam ſedem, pro ſui reverentia, à veſtra etiam provincia ſacerdotibus, innumeris relationibus eſſe conſultam, & pro diverſarum (quemadmodùm vetus conſuetudo poſcebat) appellatione cauſarum, aut retractata, aut confirmata fuiſſe judicia, adeò ut ſervatâ unitate ſpiritûs in vinculo pacis, commeantibus hinc inde litteris, quod ſanctè agebatur, perpetua proficeret charitati. Quam ſollicitudo noſtra non ſua quærens, ſed quæ ſunt Chriſti, dignitatem divinitùs datam nec Eccleſiјs, nec Eccleſiarum ſacerdotibus abrogabat. Sed hunc tramitem ſemper inter majores noſtros & bene tentum, & ſalubriter conſtitutum, Hilarius Eccleſiarum ſtatum & concordiam ſacerdotum novis præſumptionibus turbaturus, exceſſit.* Videatur Bellarminus *de Rom. Pont. l. 2. c. 21.*

B. Leo Papa *epiſt. 23.* ad Theodoſium Auguſtum; Flavianum Patriarcham Conſtantinopolitanum à Concilio Epheſino II. quod generale fuit, ad ſedem Apoſtolicam appellantem recipit, rogatque Imperatorem, ut appellationi deferat. Ubi nota, Leonem duas Imperatori cauſas exponere, ob quas acta Concilij Epheſini II. reſcindenda veniant. Primam, quòd in Concilio omnia per vim, & tumultum peracta ſint. Secundam, quòd Flavianus Apoſtolicam ſedem appellaverit: & Flavianus, quod poterat, non excepit de nullitate ſententiæ, ſed ſuppoſito etiam ſententiæ valore, maluit appellare, uſurus videlicet certo & indubitato jure, & exceptionem omnem ſuperante.

Eodem modo Theodoretus in eodem Concilio Ephesino damnatus Leonem appellavit, ùt habetur *in epist. 113.* quam ad Leonem dedit.

S. Antoninus *3. p. Tit. 22. c. 6. §. 20. Quæritur vigesimò primò: Utrùm ad Papam pertineat & confirmare sententias Synodorum. Item utrùm ad Papam à Synodo appelletur. Item utrùm solius Papæ auctoritate habeat universalis Synodus congregari. Item utrùm necesse habeat Papa congregare Concilium universale, quotiescunq; habeat aliquid de fide terminare. Ad omnes istas quæstiones simul respondet S. Thomas. Ad primas tres affirmativè: ad quartam negativè, in quæstionibus de potentia Dei q. 10. art. 4. ubi quæritur: Utrùm Spiritus sanctus procedat à Filio: qui respondens argumento facto in contrarium, dicit sic: Sicut posterior Synodus habet potestatem interpretandi Symbolum à priori conditum; aut ponendi aliquid ad ejus explanationem: ita etiam Romanus Pontifex hac suâ auctoritate potest: cujus solâ auctoritate Synodus & congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodo appellatur: quæ omnia patent in gestis Chalcedonensis Concilij vel Synodi. Non est necessarium, quòd ad hujusmodi expositionem faciendam universale Concilium congreget: cùm plerumq; id fieri prohibeant bellorum dissidia; sicut in sexta Synodo legitur, quod Constantinus Augustus dixit, quòd propter imminentia bella universaliter Episcopos congregare non potuit: sed tamen illi, qui convenerunt, quædam dubia in fide orta sequentes sententiam Agathonis Papæ determinaverunt, scilicet quòd in Christo sint duæ voluntates & duæ actiones: & Patres in Chalcedonensi Synodo congregati secuti sunt sententiam Leonis Papæ: qui determinavit Christum esse in duabus naturis.*

Vigilius Papa *epist. ad Eleuther. c. ult.* quæ habetur *c. qui se scit. 2. q. 6. Unde omnium appellantium Apostolicam Sedem Episcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia causarum eidem sanctæ Sedi reservata esse liquet; præsertim cùm in his omnibus ejus semper sit exspectandum consultum: cujus tramiti siquis obviare tentârit sacerdotum, causas se non sine honoris sui periculo apud eandem sanctam Sedem noverit redditurum.*

Nicolaus Papa *in c. arguta 2. q. 6. Arguta sapientia tua, utinam in bono accepta, fomitem judicij, & materiam depositionis adversùs Rhotandum assumpsit, & ab itinere Apostolicæ Sedis removit, & continuatim Apostolicam Sedem appellantem damnavit, & carcerali custodia mancipavit. Privilegia tamen Apostolicæ Sedis vos oblivioni tradere nullatenus debuistis, quibus venerandi Canones judicia totius Ecclesiæ ad hanc deferri jubent. Hac quippe vos in Rhotando idcirco noveritis operatos, ut privilegia Sedis Apostolicæ, quæ*

malè à vobis violata videbantur, & à nobis tot impensis laboribus, vestrâ resistente contumaciâ, recuperari non poterant, auctoritate Apostolicâ, & canâ Patrum deliberatione pristino tandem genio, & proprio decorarentur honore.

S. Bernardus *l. 3. de Considerat. c. 2. Appellatur de toto mundo ad te, id quidem in testimonium singularis Primatûs tui.*

Nec obstat, quòd allegati canones Concilij universalis mentionem expressam & specificam non faciant: cur enim facerent, hac quæstione tunc temporis nunquam auditâ? immo cùm Concilia universalia, quæ legitima sunt, Pontificis consensum & confirmationem desiderent, quid est aliud appellare à Concilio legitimo, quàm appellare à Papa ad Papam? Sicut ergo Concilia robur & valorem accipiunt, cùm à Papa confirmantur, & legitima esse desinunt, roburque amittunt, cùm reprobantur. *c. multi d. 17. c. ad Apostolica. de re judicata in 6.* eodem modo per appellationem suspendi eorum sententia poterit: tendit enim appellatio ad confirmationem, vel correctionem primæ sententiæ: quid enim interest Concilium à Papa vel admissâ appellatione, vel negatâ confirmatione damnari?

Accedit, quòd appellationis finis & effectus est, ut sententia judicis inferioris mutetur; sed Papa sæpe sæpius mutat, quæ à Concilio generali statuta sunt *c. non debet. de Affin. & Consang. c. statutum. de rescript. in 6.*

II. Illud verum est, in admittendis appellationibus magnâ opus esse circumspectione, ne privilegia Ecclesiarum turbentur, ne tribunalia confundantur, & ne obtentu innocentiæ justitia calcetur, aperto calumnijs sinu. Unde jam olim, ùt posteà dicetur, multæ ab Episcopis etiam sanctis querelæ. Videatur *c. 32. de Appellat.* ubi prohibetur appellatio ad S. Pontificem in certo casu. Et S. Bernardus *l. 3. de Considerat. c. 2.* de appellation. ad S. Pontificem eleganter hæc scribit:

Fateor grande & generale mundo bonum esse appellationes: idq; tam necessarium, quàm solem ipsum mortalibus. Reverà quidam sol justitia est, prudens ac redarguens opera tenebrarum. Prorsus fovendæ & manutenendæ sunt, sed quas extorsit necessitas, non calliditas adinvenit. Usurpatoria sunt hujusmodi omnes, subvenientes in necessitate, seu opitulantes iniquitati. Quidni veniant in contemptum? quanti, ut talibus quoq; deferrent, etiam de proprio cessere jure, ne longo & casso itinere fatigarentur? Plures tamen sua amittere non ferentes, appellationes minùs opportunas, & celsa nomina importuniùs

tunius contempserunt. Dico aliquid quod ad rem pertinet, exempli causâ. Quidam sibi publicè desponsaverat uxorem, adest dies celebris nuptiarum. Parata omnia, invitati multi. Et ecce homo concupiscens uxorem proximi sui, in vocem appellationis inopinatè prorumpit: affirmans sibi traditam prius, suam potius esse debere. Stupet sponsus, hærent omnes, sacerdos non audet progredi, frustra omnis apparatus ille, descendit quisq; in domum suam cœnam manducaturus, sponsa à mensa, & thalamo sponsi suspenditur, quousq; Româ reditum est. Parisijs contigit hoc, nobili Galliarum civitate, sede Regia. Rursum in civitate eadem quidam sibi desponsatâ uxore diem constituit nuptiarum. Interim emergit calumnia, dicentibus quibusdam non debere conjungi. Ad judicium Ecclesiæ causa delata est, sed non exspectatâ sententiâ, appellatum est sine causa, sine gravamine, solo frustratoria dilationis intuitu. At ille sive perdere, quæ paràrat, sive dilecta tam diu frustrari consortio nolens, nihilominùs, quod proposuerat, contemptâ sive dissimulatâ appellatione peregit. Quid illud, quod in Altissiodorensi Ecclesia nuper à quodam adolescentulo præsumptum est? nempe defuncto S. Episcopo, volentibus Clericis alium (ut moris est) eligere sibi, intervenit ille appellans, & vetans ne fieret, quousq; isset & redisset ab urbe. Cui tamen appellationi nec ipse detulit. Nam cùm videret se contemni, tanquam qui irrationabiliter appellâsset, accitis, quos potuit sibi, tertiâ die post factam ab alijs electionem, fecit suam. Cùm itaq; ex his & innumeris talibus liqueat, non ex contemptu gigni usurpationem, sed ex usurpatione contemptum: videris tu quid sibi velit, quòd zelus vester assiduè penè vindicat illum, istam dissimulat. Vis perfectiùs coërcere contemptum? Cura in ipso utero pessima matris præfocari germen nequam: quod ita fiet, si usurpatio dignâ animadversione mulctetur. Tolle usurpationem, & contemptus excusationem non habet. Porrò inexcusabilitas ausum explodet. Non sit proinde usurpator, & contemptor nullius erit, aut admodùm rarus. Bene facis tu, quòd appellationum negato suffragio, immo suffragio, multa remittis negotia ad cognoscentes, vel qui noscere citius possunt; ubi enim celerior & facilior notio, ibi decisio tutior expeditiorq; esse potest. Quàm plenum gratiæ, quàm multorum quoq; per hoc & laboribus parcis, & sumptibus? At quibus sic credas, id tibi omnimodis attendendum.

III. *Non obstat I.* Patres Concilij VI. Carthaginensis sub Bonifacio I. *Anno CCCCXIX.* celebrati graviter conquestos esse de appellationibus ad Romanum Pontificem interpositis: nec in illas urgente quamvis Legato Apostolico, consentire voluisse, immo Canonem Concilij Nicæni, quem pro se Zosimus allegaverat, nunquam pro legitimo agnovisse. Re-

Respondemus, Asperitatem, quâ Delegati Apostolici in prosequendis appellationibus utebantur, causam querelis dedisse, cùm non tam Judices agerent auditis benignè partibus, quàm executores, meliori causâ damnatâ, ùt constat ex Epistola D. Augustini 261. Nec enim voluisse Patres jus Pontificem appellandi aut negare, aut tollere, quòd scirent in Primatu fundatum usuque totius Orbis confirmatum esse; temperari tantùm, clarissimum fit ex epistola ipsius Concilij Affricani ad Bonifacium *c. 101.* & Cœlestinum Pontifices c. 102. quæ habentur *T. 1. Concil.* & Concilio Carthaginensi III. *can. 10.* & epistola Stephani Archiepiscopi, & trium Conciliorum Affricæ ad Damasum Papam, & hujus responsoria, quæ habentur *T. 1. Conciliorum.* & denique ex Epistola B. Augustini 261. Videatur de hac controversia Concilij VI. Carthaginensis Sander. *l. 7. de Monarchia.* Peronius responso ad Regem M. Britaniæ. *Tom. 1. Conciliorum in Præfat. ad Concil. 6. Carthag.* Baronius *ad annum 419.* qui etiam notat Canonem à Zosimo citatum fuisse Concilij Oecumenici Sardicensis, quod cum Nicæno unum à veteribus computabatur, quòd fuisset ad Nicæni confirmationem indictum: & prætereà mirum non est, Patres canonem à Zosimo citatum non reperisse inter Nicænos, cùm ipsi collectione Ruffini uterentur, quâ constat vel ex ipso S. Athanasio, qui Nicæno interfuit, depravatam esse, & quàm plurimos canones omisisse; ipsa verò exemplaria Nicænæ Synodi partim ab hæreticis corrupta, partim incensa fuisse, ùt jam suprà monuimus.

Easdem de abusu appellationum querelas moverat B. Cyprianus *l. 1. Epist. 3.* & posteà Anno DCCCLXV. Episcopi Galliæ, ùt videre est in elegantissima epist. Nicolai Pontif. quæ est 42. & denique B. Bernardus *l. de Consid. c. 2.* circa finem.

Sapienter ergo Patres Concilij Milevitani minoribus infra Episcopos Clericis prohibuerunt, contra Affricanos judices appellare, *c. placuit 2. q. 6.* quòd hujusmodi appellationes, à reo sæpius condemnato factæ, frivolæ præsumerentur, morandæque justitiæ causâ, quibus deferendum non est, *c. 5. 13. & 14. extra de Appellat.* Quodsi tamen simplex etiam Presbyter evidenter ostendisset se injustè damnatum esse, ejus appellationes Romam admittebantur, ùt habetur in epistolis Affricani Concilij ad Bonifacium & Cœlestinum Pontifices *Tom. 1. Concil.*

IV. *Non obstat secundò c. sanè profertur 24. q. 2.* ex quinta Synodo excer-

excerptus, ubi dicitur Dioſcorum Papam fuiſſe ab Eccleſia Romana damnatum, etſi jam prædefunctum.

Reſpondemus. S. Felici Papæ ſucceſſiſſe B. Bonifacium II. & huic à ſchiſmaticis oppoſitum fuiſſe Dioſcorum Antipapam, qui paullo pòſt vitam abſolvit, damnatusque eſt ſimoniæ à Bonifacio. Nullum ergo eſt argumentum à mortuo & Antipapa ad Papam, vivumque caput Eccleſiæ ductum.

Non obſtat tertiò. A ſententia Sum̃orum Pontificum ad futurum Concilium ſæpe appellatum eſſe, prout hujusmodi appellationum faſcem collegit Auctor libri *de Eccleſia Gallicanæ Immunitatibus toto c. 13.* Ubi: ad futurum Concilium contra Bonifacium VIII. appellat Philippus Pulcher Anno MCCCIII. Cui appellationi conſenſus Galliæ Prælatorum & Pariſienſis Univerſitatis acceſſit. *ibidem n. 2. & 3.*

Et Regius procurator Caroli VII. Francorum Regis contra Pium II. Anno MCCCCLX. *ibidem n. 10.*

Et Ludovicus XI. contra Sixtum IV. Anno MCCCCLXXVIII. *ibidem n. 12.*

Et Univerſitas Pariſienſis contra Innocentium VIII. Anno MCCCCXCI. *ibidem n. 15.*

Et eadem Univerſitas contra Leonem X. Anno MDXVII. *ibidem n. 18.*

Et Legatus Friderici II. contra Innocentium IV. Anno MCCXLV. *Pariſienſ. Hiſt. Angl. f. 901.*

Et Eccleſia Anglicana contra eundem Innocentium III. Anno MCCXLVI. *Idem Pariſ. f. 952.*

Et Clerus ac nobilitas ejusdem Regni Anglicani ab Urbano IV. Anno MCCLXIV. Math. Weſtmon. *Hiſt. Angl. p. 2.*

Et Ludovicus Imperat. ex Domo Bavarica Anno MCCCXXIII. contra Joannem XII. Hervart *in Ludovico defenſo f. 248.*

Michaël Cæſenas Generalis Ordinis Minorum contra eundem Joannem XII. Anno MCCCXXXI.

Reſpublica Veneta contra Julium II. Anno MDIX. Guicciardinus *lib. 8.*

Reſpublica Florentina contra eundem Julium II. An. MDXI. Guicciardinus *lib. 10.*

Carolus V. Imperator contra Clementem VII. Anno MDXXVI.

Car-

Cardinalis Columnensis, alijque ex eadem familia contra Clementem VII. Anno MDXXVII. Guicciardinus *lib. 17.*

Hunc syllabum appellationum collegit Auctor citati libri. Ad quæ

Resp. 1. Hujusmodi appellationes fuisse ad Concilium factas non ùt ad majus tribunal, & judicem Papæ, à quo videlicet sententiæ Papales rescindi possent; sed ad meliùs pleniusque informandum ipsum Papam: possunt enim quæstiones in materia fidei aut morum adeò graves, tantæque deliberationis nasci, ut Concilium Universale omnium nationum necessarium sit, & sine quo non censeatur sufficienter informatus, instructusque, ut possit ad definitivam procedere, maximè cùm definitio in facto aliquo fundatur, pro quo casu intelligendi sunt SS. Patres, cùm dicunt Concilium Universale necessarium esse. S. Augustinus *lib. 4. contra duas Epist. Pelagianorum c. 12.* & *lib. 1. de Bapt. contra Donatistas c. 7. & c. 18.* & *lib. 2. c. 4.*

Illæ ergo appellationes, ùt diximus, factæ sunt ad futurum Concilium, tanquam Pontifici Romano informando necessarium, ùt appellantibus videbatur, patetque ex ipsa appellandi forma Philippi Regis, Parisiensis Universitatis, & aliorum: *A Sanctissimo D. N. Papa Innocentio minùs debitè consulto ad se ipsum meliùs consulendum, & ad S. Sedem Apostolicam etiam meliùs consulendam, nec non ad sacrosanctam Synodum celebrandam, illumque vel illos, ad quem sive ad quos de jure provocare & appellare nobis licet. &c.*

Ex quibus & alijs ibi adjunctis patet, nunquam ad Concilium fuisse provocatum ùt Papæ oppositum, & hujus auctoritate destitutum; sic enim appellaretur ad Concilium illegitimum; sed ad Concilium auctoritate Papali fultum, & confirmatum, hoc est, ùt sæpe diximus, ad Papam meliùs informandum.

Respondemus 2. Appellationes ad futurum Concilium, & futurum legitimum Papam, planè novas esse, sacrisque Canonibus ignotas & deploratis tantùm perditisque causis asylum. Quale enim est hoc, ut appelletur ad judicem, qui non est, nec erit? aut si erit, incertum quando, & ubi? appellatio est à minori ad majorem, quomodo autem major est, qui necdum est? Quis Episcopus patiatur ad futurum Episcopum, Archiepiscopum, aut Concilium Provinciale appellari? quasi verò non omnes hoc modo sententiæ eludi possint, & non eâdem facilitate, aut impediri Concilia, aut defectu

aliquo

aliquo objecto, non recipi? ùt exemplum memoriâ dignum est in actis Concilij Lugdunensis I. ubi Thaddæus Friderici II. Imperatoris, qui ad Concilium provocaverat, ab ipso Concilio diris devotus damnatusque, ad aliud Concilium plenius Lugdunensi provocavit. Ipsi Galli, qui à Summo Pontifice Anno MDXXX. Concilium ardenter postulârunt teste Pallavicino *in Hist. Trid. Concil. c. 5. n. 16.* paullo pòst illud ipsum Concilium rejecêre, nec unquam ut reciperent (prætorquàm in dogmatibus fidei) persuaderi se passi sunt, ùt videre est in Pallavicino *cit. lib. 3. c. 7. n. 1.* & præsertim *l. 24. c. 10. & c. 11.*

Quid enim facilius est magno præsertim Principi, quàm Concilio clavum figere, & ne fiat impedire, aut moras longissimas objicere, dum causa faciem mutet, & in aliam evadat? immo jam facto Universali Concilio aliquid opponere, ut vel illegitimum appareat, vel non Universale, quod facillimum est, cùm multa ad Concilium legitimum & Universale requirantur. Adde, appellationes ad futurum Concilium videri cum natura ipsius appellationis pugnare; nam appellatio est à minori ad majorem judicem *can. anteriorem 2. q. 6. c. cùm inferior. de majoritate L. 4. ff. de recept.* Sed Concilium, quod nondum est, non est majus Papâ, cùm necdum sit, estque incertum, an & quando futurum sit, incertitudo autem omnem actum vitiat, ut nullum effectum producere possit *L. cùm 17. ff. de in diem addict. L. cùm post 69. §. 1. gener. ff. de Jure dot. L. ita stipulatus 115. ff. de V. O.* estque inauditum, fuisse aliquando appellatum ad judicem necdum exstantem, & nasciturum, eique appellationi delatum, & non potiùs tanquam frivolam & illusoriam explosam esse.

Appellatio, cùm sit species defensionis, & consequenter juris naturalis, omnibus æquè concedenda est, nec magis Principibus, quàm privatis personis *c. super 17. de Appellat. c. cum appellationibus eodem in 6. L. 4. §. item ff. eod.* Quilibet ergo cum effectu à sententia Episcopi, Summique Pontificis ad futurum Concilium appellabit, oportebitque rhedas, equosque & naves velo instructas in promptu esse, quæ in singulas horas cùm appellanti placuerit, Patres in concilium exponant; quasi verò tam facile sit Concilium Oecumenicum cogi, quàm facile est ad Concilium appellare.

Appellatio non admittitur saltem quoad effectum suspensivum, quando res dilationem non patitur, *L. si res 7. ff. de appellat. recipiendis.* at plerumque, & præsertim in causis fidei, non potest sine gravissimo damno Concilium exspectari. Ap-

Appellatio inducta est justitiæ & innocentiæ tuendis, & ideò appellationes frivolæ morandæque litis causâ, non admittuntur *c. cum sit 5. c. pervenit 13. c. consuluit.14 c. pervenit 28. de appellat. c. qualiter 17. de judic. L. 6. & ult. C. quando provocare: & toto T. C. quorum appellat.* At verò appellationes ad futurum Concilium lites causasque non tantùm morantur, sed etiam æternant, idq; propter difficultates celebrandæ Oecumenicæ Synodi, propter infinita, quæ interim occurrere possunt, & rerum faciem mutare, datâ interim opportunitate evadendi sententiam, quamvis justam: & denique propter quàm plurimas exceptiones, quæ possunt Concilio opponi, maximè à præpotentibus, ùt exemplum Concilij Tridentini aliarumque retrò Synodorum satis docuit. Hujusmodi ergo appellationes, ùt dicebamus, lites perennant, redduntque Pontificis auctoritatem penitus inutilem, maximè in privatis causis adhibitæ, qualis fuit illa propter decimas impositas, adornandæ in Turcas expeditioni necessarias, ad futurum Concilium appellatio; quasi verò operæ pretium sit, totum orbem, Ecclesiamque moveri, & Episcopos turmatim accurrere privilegij alicujus privatique emolumenti causâ.

Appellatio litis aliquando finiendæ causâ inducta est, cùm jura lites immortales execrentur, velintq; quàm primùm finiri. *Instit. de pœn. temerè litigantium*, & ibi Interpretes. Et ideò oportet ad judicem certum appellari, non verò cujus jurisdictio sit dubia & incerta, in quo casu judex *à quo* non tenetur apostolos dare, nec appellationi deferre: at verò jurisdictio Concilij supra Papam est nimis incerta: & priùs oportebit definiri Concilium supra Papam esse, quod nunquam factum est (si loquamur de Pontifice certo, & extra casus exceptos) nunquam fiet, immo nec fieri potest, cùm Sacri Canones expressissimè dicant, Concilia Pontificis assensu non confirmata, ejusque auctoritate destituta nulla esse, ùt passim habetur totâ *d. 17.* præsertim *c. regula c. nec licuit &c.* Nunquam autem Summus Pontifex auctoritatem suam præstabit aut præstare poterit Concilio ut definiat, quod definire non potest, hoc est, Pontificem Vicarium Christi Concilio subesse, & à Pontifice ad Concilium appellari posse, cujus contrarium vidimus in omnibus Concilijs apparuisse, & præsertim in Synodo Oecumenica 8. & Concilijs Florentino & Lateranensi, & toties in Bullis Julij, Pij, Calixti, & Cœnæ Domini hujusmodi appellationes prohibitas, ùt jam dicemus.

Deníque nulla est appellatio expresso jure prohibita *c. pastoralis c. consului 29. de Appellat. L. si res. 7. §. 1. ff. de Appellat. recipiendis*: sed appellatio ad futurum Concilium gravissimè à SS. Pontificibus prohibita est, primò quidem à Callisto III. qui Anno MCDLVII. Alano Cardinali Gallijs excedenti præcepit, rediret Parisios, & appellationem, quam aliqui in causa decimarum pro Turcica expeditione ediderant, revocari curaret, & in auctores animadverteret.

In eadem causa ad futurum Concilium provocantes Pius II. Anno MCDLX. in Conventu Mantuano editâ gravissimâ Bullâ diris percussit.

Sixtus IV. Anno MCDLXXXIII. Pij vestigijs inhærens anathema ijs, qui sic appellarent, indixit. Verba Diplomatis: *Nos, qui disponente Domino, qui nos unxit oleo lætitiæ præ consortibus nostris, in eo sumus officio constituti, ut singularum animarum saluti consulere, justitiam colere, & iniquitatem odisse debeamus, attendentes quòd de minoribus ad majores judices duntaxat appellare legalis permittit auctoritas, & propterea inhibet ab imperiali, & præfato prætorio judicio appellari, & quòd non homo, sed is duntaxat, qui solo verbo fecit cœlum & terram, Apostolicam Sedem, & in ea sedentem prætulit universis etiam Concilijs, quæ ab ea robur accepisse sanctorum Patrum decreta testantur, & etiam Gelasius Papa contra Acacium Fausto legato scribens, dum ait: Ipsi sunt canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluére deferri, ab ipsa autem nunquam appellari debere, & ipsam de tota Ecclesia judicare; de ipsius autem judicio nunquam judicari senserunt. Et dum scribit ad Orientales Episcopos dicens: Sedem prædictam nullâ Synodo præcedente solvendi, quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi, quos oportuit, nullâ existente Synodo habuisse facultatem.*

Testantur etiam quàm plurimorum antiquorum Conciliorum epistolæ, in quibus verba illa apponuntur: Salvâ in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate; & quod de ijs, & quamplurimis alijs juribus, & canonibus, & auctoritatibus piæ memoriæ Pius Papa II. prædecessor noster dudum de fratrum suorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & Prælatorum, ac jurisperitorum tunc Romanam curiam sequentium Consilio, in Conventu Mantuano auctoritate Apostolica in perpetuum valiturâ constitutione; omnes qualitercumq; appellantes à Romano Pontifice Canonum transgressores, & illos ex eis, qui ad non indictum, nec congregatum Concilium appellare præsumerent, aliud caput in Ecclesia Dei, ac imaginarium majus, & sublimius tribunal confingentes contra Apostolum dicentem: fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod

Chri-

Christus instituit; hujus sanctæ Sedis Primatum negare, Ecclesiæ unitatem dividere, non unum solùm privilegium eidem Ecclesiæ adimere, sed præcipuam & principalem dictæ Sedis auctoritatem, quam & vox Christi & Majorum traditio, & canonum fulcit auctoritas, penitus subvertere non verentur, præ cæteris detestabiliores esse, & eorum appellationes hujusmodi quacumq; occasione interponerentur, non solùm irritas, & inanes, sed fraudulosas & sacrilegas, & hæreticas esse declaravit, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1483. Id. Julij. Pontificatûs nostri Anno 12.

Veneratus est Ludovicus Galliarum Rex diploma Pontificis, jussitque in solemni hominum frequentia promulgari, quo nomine plurimas illi Pontifex per Apostolicas litteras gratias egit teste Odorico Rainaldo *in suis Annalibus Ecclesiasticis Anno 1483. n. 22.*

Anno MCCCCLXI. Rudolphus Pontificis Internuntius Archiepiscopum Moguntinum ad futurum Concilium appellantem sic est allocutus: *Ab eo appellâsti, Diethere, qui tamen ægrè ferres, si quis Provincialium tuorum à te ipso appellâsset. Sed quem appellâsti judicem? quem provocâsti tuæ causæ cognitorem? futurum Concilium, dicis, appellavi. Et ubi est futurum Concilium? Ubi sedet? ubi tribunal ejus requirimus? pulchra inventio, ut impunita sint scelera, ut liceat sine metu judicij aliena invadere. Is judex appellatur, qui nusquam reperitur. In conventu Mantuano adversùs hanc nequitiam lex edita est, quæ appellanti ad futurum Concilium eam irrogat pœnam, quâ rei Majestatis, & fautores Hæreticorum plectuntur.* Pudore confusus Dietherus vocatis tabellionibus clàm editam provocationem damnavit; id quod anteà etiam Fridericus Palatinus Rheni, qui ejusmodi appellationi adhæserat, à Rudolpho edoctus egerat, quamvis uterque posteà ad ingenium redierit.

Et denique quotannis in Bulla Cœnæ solemnes, & cum apparatu, in illos diræ pronuntiantur, qui ad futurum Concilium appellant. Si dicas Pontifici in propria causa judicanti credendum non esse. Quærimus, quis ergo lite inter Pontificem & Concilium vertente, judex futurus sit? nam & Concilio idem obijci poterit, in causa propria ad sententiam dicendam non admitti; sicque litem aliquam & summi quidem momenti in Ecclesia dari defectu judicis nunquam dirimendam: & quidquid hactenus de infallibilitate Concilij, de Primatu Papæ, de judice controversiarum (qui fidei nostræ cardines sunt) in Concilijs à Pontifice confirmatis, definitum est,

 eâdem

eâdem exceptione impugnari poterit, cùm omnes illæ controversiæ auctoritatem Concilij & Papæ respiciant.

Nisi ergo fundamenta Religionis nostræ subversa velimus, fateamur oportet, cum Patribus Concilij Sinuessani, Papam sibi & judicem & reum esse; immo non tam sibi, quàm Ecclesiæ & Christo, cujus Vicarium agit, cùm etiam jure humano cautum sit, judicem cognoscere, an sua sit jurisdictio *L. si quis ex aliena ff. de judic. l. 2. ff. si quis in jus vocatus. c. super litteris.* quod maximè verum habet in Principe Supremo, qualis est ille, cui dictum est: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.*

§. IX.

Solum Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, universalis Ecclesiæ Caput, & Episcopum; ex quibus manifestè deducitur, esse supra Concilium, eoq; majorem.

SUMMARIA.

1. *Papa Vicarius Christi; ergo major Concilio.*
2. *Papa caput Ecclesiæ universalis; ergo major, & altioris auctoritatis, quàm Concilium.*
3. *Papa Pastor & Episcopus Ecclesiæ universalis; ergo major Concilio.*
4. *Respondetur ad objecta.*

I.

NOn hîc telam retexemus toties à Catholicis scriptoribus contra hæreticos textam; sed instituti memores ex principijs, quæ Catholici omnes admittunt, Pontificem Romanum Concilio eminere ostendemus.

Impri-

Imprimis ergo certum est, nec integrâ fide negari potest, Summum Pontificem esse proximum & immediatum Christi Vicarium, eumque in Christi Ecclesia supremam habere potestatem, adeò ut propositio huic contraria, sit hæresis in Constantiensi damnata. *sess. 8. art. 37.* ubi inter alios Wicleffi errores hic etiam ponitur: *Papa non est immediatus & proximus Vicarius Christi & Apostolorum.*

Et *Sess. 45.* in Bulla Martini V. quâ Concilium confirmatur, inter alios articulos, de quibus hæresis suspecti examinandi sunt, etiam hic ponitur; *Utrùm credat, quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuit, ejus nomine proprio expresso, sit successor B. Petri habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei?*

Et in Concilio Nicæno *Can. 39.* (inter 80. Arabicos, qui habentur *Tom. I. Concil.* post Acta Concilij Nicæni) *Ille, qui tenet sedem Romæ, caput est, & Princeps omnium Patriarcharum. Quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus, cui data est potestas in omnes Principes Christianos, & omnes populos eorum, ut qui sit Vicarius Christi super cunctos populos, & cunctam Ecclesiam (NB.) Christianam. Et quicunq; contradixerit, à Synodo excommunicatur.*

Idem in Concilio Florent. *Sess. ult. in litteris Unionis*, & Lateranensi *Sess. 11.* definitum est, & Lugdun. *in c. ubi periculum. de elect. in 6.*

Ex hoc Vicarij titulo apertè deducitur, majorem esse Pontificis, quàm Concilij auctoritatem, & nullo modo Papam Concilio subesse. Vicarius enim Principis & Episcopi, cùm idem tribunal cum Episcopo habeat, à nullo Principe & Episcopo inferiori judicari potest, ne quidem à comitijs Regni aut Provinciæ, cui titulo Vicarij aut Proregis præest *c. 27. §. porrò de off. Delegat. c. 1. de off. Vicar. in 6.* & olim à Præfecto Prætorij non dabatur provocatio. *L. un. C. de sent. Præf. Præt.* Nec aliquando auditum est, eum qui aliquo in Regno vel Provincia vices sui Principis aut Regis agit, à Regni Optimatibus vel comitijs universalibus judicatum fuisse, nec posse, nisi læsâ Majestate, hoc attentari. Cùm ergo Papa sit Vicarius Christi in Ecclesia militante, superiorem non habet, nec eorum judicio, qui militantem Ecclesiam repræsentant, subjacebit.

Rursus: si Papa superiorem aliquem in Ecclesia habet, ergo Concilium Constantiense erravit, cùm dixit, supremam in Christi Ecclesia potestatem penès Pontificem esse; non enim supremam habet, si alteri subest, ab alio doceri, judicarique potest: suprema

 ergo

ergo erit penès Concilium, & Patres Constantienses erraverint. Idem Concilium definit Papam esse proximum & immediatum Vicarium Christi: aut ergo hæc potestas Vicaria, proximè & immediatè à Christo accepta soli Papæ communicatur, aut etiam Concilio; si huic, ergo duos habebimus in Ecclesia immediatos, proximos, supremosque Christi Vicarios, quod inauditum in Ecclesia est, immo in quavis bene ordinata Republica: aut dicendum erit, coacto Generali Concilio supremam hanc & Vicariam potestatem à Papa in Concilium transferri eo ferme modo, quo Pythagoras dicebat, de uno in aliud corpus animas migrare: quod iterum novum est, gratisque & sine ullo ex sacris paginis fundamento assertum. Aut denique veritati cedendum est, fatendumque solum Pontificem Romanum proximum & immediatum esse Christi Vicarium, & ùt verbis B. Pauli loquamur: *Tantò altiorem Concilijs factum, quantò differentius ab illis nomen hæreditavit, cui enim aliquando Conciliorum dictum est, Vicarius meus es tu, super te ædificabo Ecclesiam meam, tibiq; dabo claves Regni Cœlorum?*

II. Eodem modo, Pontificem Romanum caput esse Catholicæ & Universalis Ecclesiæ, veritas est definita in Concilijs Constantiensi *Sess. 15. & ult.* in Bulla Martini Quinti, Florentino *Sess. ult.* Lateranensi *ult. Sess. 11.* Lugdunensi *c. ubi periculum. de Elect. in 6.* Et docet eleganter S. Leo in Epist. ad Episcopos Viennenses 78. quæ habetur *in c. ita Dominus d. 19.* Nicolaus Papa *in c. fundamenta 17. de Elect. in 6.* Patres Concilij Ephesini se membra agnoscunt, Pontificem verò Romanum Caput Ecclesiæ in Actis Concilij *Sess. 4.* S. Thomas eleganter *l. 4. contra Gentes c. 76.* & contra errores Græcorum *c. 65. & 3. p. q. 8. a. 6.* Nec verò Pontifici Romano jure tantùm humano, sed divino convenit esse Caput Ecclesiæ, & consequenter immutabiliter, ùt pulchrè docuit Nicolaus I. in epist. ad Michaelem Imperatorem, quæ habetur *Tom. 3. Concil.* fuitque lecta, & laudata in 8. Generali Synodo: sic ergo inter alia ibi scribit Nicolaus: *Privilegia istius Sedis vel Ecclesiæ perpetua sunt, divinitùs radicata atq; plantata sunt: impingi possunt, transferri non possunt: trahi possunt, evelli non possunt. Quæ ante Imperium vestrum fuerunt, & permanent (Dei gratiâ) hactenus illibata, manebuntq; post vos, & quousq; Christianum nomen prædicatum fuerit, illa subsistere non cessabunt immutilata. Ista igitur Privilegia, huic sanctæ Ecclesiæ à Christo donata, à Synodis non donata, sed jam solummodò*

modò celebrata, & venerata, per quæ non tam honor, quàm onus, nobis incumbit, licèt ipsum honorem non meritis nostris, sed ordinatione Gratiæ Dei, per B. Petrum, & in Beato Petro simus adepti, nos cogunt, nosq; compellunt omnium habere sollicitudinem Ecclesiarum Dei.

Et post aliquot folia, circa finem: *Et si cunctis generaliter sacerdotibus divina tractantibus, fidelium convenit corda submitti, quantò potiùs, Sedis illius Pontifici consensus est adhibendus, quem cuncta Ecclesia generalis jugiter pietas celebravit? Ubi clementia vestra evidenter advertit, nunquam quovis penitus humano consilio elevare se quemquam posse contra illius privilegium vel confessionem, quem Christi vox prætulit universis, quem Ecclesia Veneranda confessa semper est, & habet devota Primatem. Impelli non valent humanis præsumptionibus, quæ divino sunt judicio constituta. Desinant ergo (rogamus) temporibus vestris quidam per occasionem perturbationem Ecclesiasticam præcipitantes appetere, & quæ non liceat, ambire. Alioquin & quod malè appetiverunt, non perfruentur: & ipsam quoq; Christianitatem, nisi resipuerint, prorsus amittent.*

Ex hac Capitis universalis Ecclesiæ prærogativa multa deducuntur argumenta, quibus Summum Pontificem Concilio superiorem esse ostenditur. Caput enim non situ tantùm, & pulchritudine, ac naturæ artificio ceteris membris præstat, sed etiam influxu, causalitate, imperio, gubernatione, & directione: essetque monstrum illud caput, quod ab alijs membris etiam conjunctis motum & imperium acciperet. Si ergo Pontifex à Concilio docetur, movetur, judicatur, corrigitur; aut Pontifex non est caput, nisi honorarium, & titulare: aut non est caput Ecclesiæ universalis, sed tantùm Ecclesiarum particularium, quamdiu in Concilio non uniuntur; quod perinde est, ac si dicas, caput unitis membris non dari, illisque præfici, sed separatis tantùm divisisque: aut denique duo capita in Ecclesia Christi reperiri: quæ omnia tam sunt absurda, paradoxa, rectéque rationi & sensui Patrum contraria, ut vix aliquid absurdius cogitari, dicique possit.

Rursus, quemadmodùm implicat esse totum Corpus sine capite: aut corpus aliò, & aliter moveri, quàm ex præscripto capitis; ita implicat Concilium universale sine Papa, aut huic contrarium, aliterque sentiens, quàm Papa. Cùm ergo dicunt Concilium universale esse supra Papam, huic imperari posse, huic leges ponere, & jus dicere; quid amabò per Concilium universale intelli-

telligunt? si enim intelligunt Concilium cum Papâ, ejusdemque cum hoc sententiæ; tam non est Concilium supra Papam, quàm corpus cum capite, non est supra caput: domus cum turri, non est supra turrim. Si verò per Concilium universale intelligunt Concilium sine Papa, immo huic oppositum, & contrariæ ab hoc sententiæ; tam esse non potest Concilium universale sine Papa, quàm integrum corpus sine capite, integra domus sine fundamento: Erit ergo Concilium sine Papa corpus capite truncum, & ideò nec universale.

Quodsi velint Concilium Papæ oppositum, adhuc pollere auctoritate Papali, immediatè sibi à Christo collatâ; sicque non esse Corpus truncum, cùm habeat plenam integramque potestatem: quemadmodum Capitulum absente Decano, aut Senatus absente Præside non est corpus truncum, cùm gaudeant plenâ integrâque potestate capitulari & Senatoriâ. Respondemus hæc utique dici, repetique, sed nunquam probari, nunquam probanda: ostendant enim vel unum sacræ Scripturæ apicem, quo hanc plenitudinem potestatis Concilium acceperit, non Papa? legant Sanctum Doctorem locis citatis, legant D. Bernardum, legant ipsa Concilia, & ipsum Constantiense *Sess. 8.* & videbunt apicem potestatis à Christo in Papam collatum esse, non in Concilium; Petro enim, ejusque successoribus dictum est: ***Tibi dabo claves Regni Cælorum.*** Petro: ***Super te ædificabo Ecclesiam meam.*** Petro: ***Confirma fratres tuos.*** Petro: ***Si amas me, pasce oves meas.*** Ubi hîc Concilium? Nolunt jura Principis Delegato fidem haberi, nisi suæ Delegationis tabulas ostendat, cùm Delegatio sit facti. *c. cùm in jure 31. de off. Deleg.* Ergo nec nobis credendum est, fuisse Concilio plenam in Ecclesiam potestatem à Christo delegatam, nisi tabulas & chirographum Principis exhibeat: & ideò nullum Concilium sibi hanc potestatem, sedente legitimo Papa usurpavit: illi solùm hoc agunt, qui judicem præsentem veriti, malunt futurum & incertum, cujus nec sententiam audiunt, nec manus vident; nec tam Concilij quàm suam agunt causam, etiam hoc rejecturi, cùm libuerit.

Denique Pontifex Romanus sic est Caput Universæ Catholicæ Ecclesiæ, sicut quilibet Episcopus aut Archiepiscopus caput est suæ Diœcesis aut Provinciæ, prout expressè habetur in Concilio Nic. *c. 39.* & docet *S. Thom. l. 4. contra gentes c. 76.* Cùm Petro, ejusque successori-

foribus fine ulla limitatione & restrictione sint traditæ oves Christi: *Sicut enim,* inquit S. Doctor citatus, *in uno spirituali populo unius Ecclesiæ requiritur unus Episcopus, qui sit totius populi caput; ita in toto populo Christiano requiritur, quòd unus sit totius Ecclesiæ caput.* Atqui nullus Episcopus aut Archiepiscopus subjicitur Concilio & Synodo Diœcesanæ aut Provinciali; ergo nec Papa Concilio & Synodo Oecumenicæ: quantum enim confusionis & turbarum nasceretur Synodo Episcopis dominante, tantum, multoque ampliùs dominante Pontifici; perfecta enim pax, perfectam unitatem desiderat, quæ non est, ubi multi gubernant, nec uni obtemperant.

III. Titulus etiam Episcopi Universalis, qui à nascente Ecclesia semper Pontifici Romano datus est, ejus supra Concilium prærogativam satis ostendit: extant duæ Epistolæ Sixti I. qui Anno Christi CXLI. martyrio coronatus est, in quarum altera hic titulus visitur: *Universalis Apostolica Ecclesiæ Episcopus:* & Tertullianus ejusdem sæculi scriptor *l. de pudic. c. 1.* vocat: Pontificem *Maximum, Episcopum Episcoporum.* Synodus Chalcedonensis Leonem Papam frequenter appellat, *Sanctissimum & Beatissimum Universalem Patriarcham*; eundemque titulum suæ ad Martianum Augustum epistolæ præfigit B. Leo *epist. 54. & epist. 69.* ad Eudoxiam Augustam *epist. 79.* ad Leonem August. *epist. 14. 15. 66.* & Constantinus Pogonatus *epist.* ad Agathonem *inter Acta 6. Synodi Anno DCLXXVIII.* & ipsa 6. Synodus *Act. 17. Universalem Principem Pastorum, primaq; Sedis Antistitem Universalis Ecclesiæ.*

Archimandritæ Orientis in epist. ad Hormisdam: *Universi Orbis terræ Patriarcham, & caput omnium* Anno DXVII.

Theodorus Studita sanctitate celebris *epist. ad Leonem III. Sanctissimum, Summum, Patrem Patrum, Æqualem Angelis, Beatissimum, & Apostolicum Papam, Archipastorem Ecclesiæ, quæ sub cœlis est* Anno DCCCIX.

Si ergo Papa Episcopus & Pastor est Ecclesiæ universalis; sequitur non illum tantùm omnibus particularibus Ecclesijs majorem esse, sed ipsâ etiam Ecclesiâ universali, quam Concilium repræsentat: Tituli enim Pastoris, Episcopi, Capitis &c. superioritatem significant, si ergo Papa est Episcopus Universalis & Catholicæ Ecclesiæ, negari non potest esse supra Ecclesiam, nisi ab illis fortè, qui negent Episcopum suis ovibus suoque Clero, etiam collecto, majorem esse.

IV. *Non obstant* 1. Concilium Carthaginense 3. *c. 26. in primo Tomo Conciliorum*, & habetur *in c. prima d. 99.* Pelagius II. in epist. ad Episcopos Orientales *in c. nullus d. eadem.* S. Gregorius *l. 7. epist. 30. in c. ecce. d. ead. & l. 4. epist. 38. 39. 30. 32. 34. 36. & l. 6. epist. 30. ad Mauritium*, quibus locis titulus Universalis Episcopi negatur posse à summis PP. usurpari, tanquam fastuosus, arrogans, & in aliorum Episcoporum contemptum cedens.

℟. Concilium Carthaginense quod spectat, certum est non loqui de Pontifice Romano, sed de Patriarcha, aut prima illius Provinciæ Sede; nunquam enim Episcopi Carthaginenses in Romanum Pontificem imperium sibi arrogârunt.

S. Gregorij M. mens & sententia, quæ fuerit, jamjam dicemus. Nunquam ille negavit Primatum supremamque totius Ecclesiæ curam, & gubernationem penès Romanum Pontificem esse, quin potiùs contrarium & calamo, & ipso facto expressit, ùt patet ex ijs, quæ contra Joannem Patriarcham Constantinop. statuit, alijsque quàm plurimis, & præsertim *lib. 7. ep. 63. & 64. l. 11. epist. 42. & 54. lib. 2. ep. 37. l. 5. epist. 15. 24. 64. &c.*

Quod verò titulum Episcopi Universalis adeò fuerit insectatus, causam dedit arrogantia fastusque Patriarchæ Constantinopolitani: hic enim, quòd in urbe regia alteraque Roma, sedem fixisset, non contentus tribus Patriarchis Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano se quartum adjungere, primatum etiam inter Patriarchas Orientis occupaverat, submoto Alexandrino, editoque de hoc canone in secunda Synodo Oecumenica, qui numero est tertius: sed quòd hic canon aut suspectæ fidei esset, aut à Damaso Pontifice non admissus, nec effectui datus; repetitus posteà est in Concilio Chalcedonensi, Anatolio Episcopo urgente, & præsertim Augustorum potentiâ, & gratiâ subnixo, qui suum crederent, quidquid Patriarchæ honoris accessisset. Sed Leo M. quantumvis à Senatu, Augustis, Concilioque impendio rogatus, adduci nunquam potuit, ut canonem probaret, secundasque Patriarchæ Constantinopolitano deferret, quòd hoc Concilio Nicæno, juribusque Patriarchæ Alexandrini diceret adversari, nec decere unius spolijs alterum ornari; tantumque dicendo scribendoque fecit, ut Anatolius, ipsique Augusti cœpto desisterent, & Leoni parerent. Sed cùm Imperio Occidentis, ipsâque Româ barbari potiri essent, & Pon-

& Pontifices Romani tot ipsi cladibus, malisque domesticis premerentur, ut aliò spectare non possent, Episcopi Constantinopolitani à Zenone & Justiniano Imperatoribus diploma extorquent, quo à Romano Pontifice primas acceperunt, immo & titulum Patriarchæ Oecumenici, quo ipse Justinianus Epiphanium honoravit. *in C. de summa Trin. l. 7.* idque eo prætextu factum, quòd Patriarchæ Constantinopolitano in Concilio Chalcedonensi, omnia privilegia concessa dicerent, quæ Pontifici Romano, adeoque etiam titulum Universalis & Oecumenici. V. Gloss. *ad c. 1. d. 21.* quo titulo etiam Menas in Concilio Constantinopolit. alijque Patriarchæ usi sunt, sed omnium arrogantissimè Joannes Neosteta, qui larvâ sanctitatis, & jejunijs præsertim, gloriam captans, eò vanitatis devenerat, ut se unum, neminem alium verum Episcopum, sed Vicarios tantùm Legatosque suos diceret. In quam impietatem juxtà fastumque acriter invectus primò Pelagius II. Roman. Pontif. deinde Gregorius M. Joannem, ejusque titulum insolentem planè execrati sunt, immo & hæresis postulârunt; nec multò pòst Joannes è vivis excessit, superstite tamen titulo, & in successores propagato. Donec Phocas Imperator Anno DCVI. Cyriaco Patriarchæ indignatus Ecclesiasticam immunitatem tuenti, hunc titulum ademit, decrevitque ad solum Romanum Pontificem spectare, Anastasio Bibliothecario teste *in Bonifacio III.* & Paulo Diac. *l. 4. de gest. Longobardor.* quæ causa hæreticis nostris fingendi fuit (quid enim aliud agant, veritate destituti?) Primatum Romani Pontificis à Phoca esse. Phocæ Heraclius in Imperium successit, qui Monothelismum amplexus, eoque in Pontifices Romanos parùm æquus, novam ad titulum Oecumenicum januam Patriarchis aperuit, donec tandem Photius privatis odijs in Pontificem Romanum incensus, ùt supra diximus, præter titulum Oecumenici, etiam Primatum Ecclesiæ Christi invasit, abjectâ omni erga Romanam Ecclesiam obedientiâ, dictoque anathemate Pontifici Nicolao. Hæc origo, hic progressus fuit ambitiosi hujus tituli, à quo Pontifices Pelagius & Gregorius, cùm funestos eventus præsagirent, meritò abhorruerunt, illumque in herba præfocare conati sunt. V. eleganter Maymburgum. *l. 1. de schism. Græcor.*

§. X.

Concilium universale à Pontifice non approbatum errori esse obnoxium, non ergo supra, sed infra Pontificem esse, & hujus judicio & correctioni subjectum.

SUMMARIA.

1. *Concilia universalia à Pontifice Romano non directa errare posse.*
2. *Errores Concilij Ariminensis.*
3. *Et Constantinopolitani.*
4. *Et Chalcedonensis.*
5. *Et Trullensis.*
6. *Et secundi Ephesini.*
7. *Et Basileensis.*
8. *Et ideò Concilijs, ne errent, necessaria confirmatio Pontif. Romani.*

I.

QUi primas Concilio tribuunt, hoc ipso & necessariò quidem inferre debent, ultimam ac peremptoriam sententiam penès Concilium esse, quæ nec censuram, nec correctionem admittat, & consequenter ab omni errore sit libera: si enim errori & correctioni subjaceat, jam non erit ultima, sed superiorem aliquam tutamque regulam, & erroris immunem habebit, ad quam exigatur: quemadmodum linea recta

recta est regula, & judex omnis obliqui, quia sola & necessariò non exorbitat, & proximo tramite in centrum pergit.

Si ergo probatum fuerit, Concilium errâsse, eâdem operâ probatum erit, alteri subjectum esse, qui errores emendet, omni ipse errandi periculo liber, nisi velimus in Ecclesia esse omnia incerta, & ludibrijs opinionum exposita. Age jam ergo & ostendamus, nihil fixum ratumque in Concilijs esse, quando Romanam Cynosuram præ oculis non habent.

II. Anno CCCLIX. Sub Liberio Pontifice erravit Synodus Ariminensis, cui & Legati Apostolici (quorum unus Vincentius fuit Capuanus Episcopus) & Episcopi supra 400. interfuerunt; quando specioso componendæ pacis obtentu, sic enim blandiebantur Ariani, expunctâ voce *consubstantiali*, filium Patri similem dixerunt; tunc enim teste D. Hieronymo deditâ velut arce fidei & Religionis Catholicæ, Nicænæ Synodi damnatio est conclamata, totusque ingemiscens Orbis se Arianum esse miratus est. Negavit Liberius Papa Ariminensi formulæ & symbolo suffragium, & ideò in exilium deportatus est. Audi epistolam Damasi & Synodi Romanæ apud Theodoretum *l. 2. c. 22.*

Numerum Episcoporum, qui erant Arimini congregati, præjudicij vim habere non debere, præsertim cum formula illa composita sit, neque Episcopo Romano, cujus sententia præ ceteris omnibus erat exspectanda, neq; Vincentio, neq; alijs, ei consentientibus, cumq; illi ipsi, qui in fraudem illecti à veritate deflexisse visi essent, pòst ad meliorem mentem denuo traducti, planè testarentur, hanc formulam sibi magnoperè displicere. Idem narrat Sozom *l. 4. c. 18.* Si dicas non esse in hoc Concilio legitimè processum, nec liberas Episcoporum voces fuisse, partim videlicet Arianorum fraudibus, partim metu, tædioque expressas. Id equidem haud negamus, sed vel ex hoc ipso apparet Concilium aut metu aut ignorantiâ, aut odio, aut quâlibet aliâ ratione, nec enim interest quali, corrumpi posse, à vero flectere, & de legitimo illegitimum fieri: nec constare legitimum fuerit, an illegitimum, nisi approbatione, & testimonio Romani Pontif. sine quo affectibus & perturbationibus agi potest, nec à Spiritu S. certò tutoque ducitur; & quod Ariminense metu, doloque fecit; aliud ambitione, aliud cupiditate, aliud amore, aliud ignorantiâ faciet; verbo errare potest, nec interest, quo diverticulo, si viâ excedat. Quæ pro alijs etiam Concilijs advertenda sunt.

III. Anno CCCLXXXI. Erravit secunda Synodus Oecumenica Constantinopolitana 150. Patrum, quando contra præscriptum Nicæni Concilij, & jura Ecclesiæ Alexandrinæ, Patriarchæ Constantinopolitano primas à Romano Pontifice detulit, absente nec audito Timotheo Alexandrino, quem canonem Romana Sedes nunquam ratum habuit, utpote & cum Nicæno Concilio pugnantem, (cujus decreta à Pontifice probata, sine hujus assensu solvi non poterant) & cum alterius injuria conjunctum, cui nolenti aufferri sua non poterant. V. S. Leonem *epist. 51. ad Anatol.* Gregorium M. *l. 6. ind. 15. ep. 51.* & Maymb. *lib. 1. de schism. Græcorum.* Et quamvis hic error non fuerit in materia & puncto fidei, fuit tamen in materia justitiæ, gravique reprehensione dignus, & à summis Pontificibus emendatus, quod satis eorum ostendit supremam judicandi potestatem, cùm in nulla seu fidei seu justitiæ causa inferior Superiori jus dicat.

IV. Anno CCCCLI. Erravit Synodus quarta Oecumenica Chalcedone habita sub Leone I. Pontif. M. & Marciano Imperat. quando *Act. 15. can. 28.* Archiepiscopo Constantinopolitano Primatum in Oriente detulit, qui canon à Sedis Apostolicæ Legatis continuò expungi jussus est, ùt habetur *actione 16. & in epist.* B. Leonis 59. *& epist. ad Anatol. 51.* & B. Gregorij M. *l. 6. ind. 15. ep. 51.* Vide Maymb. *l. 1. de schism. Græcor.* In eadem Synodo Chalc. *Sess. 6.* cùm à Patribus formula & symbolum fidei conceptum esset, quod propter omissas quasdam voces hæreticorum instinctu, non satis contra Eutychetem sententiam Catholicam exprimere videbatur, simili ferè cum Ariminensi Concilio errore; legati Pontificij nunquam passi sunt eam formulam actis Concilij inscribi, & quamvis importunè Patres occlamarent, aliam conscribi fecerunt, ùt habetur. *Act. 5. Tom. 2. Conciliorum.*

V. Anno DCXCII. Constantinopoli celebrata est Synodus Quinisexta sub Sergio Pontifice & Justiniano Juniore Augusto, cui testis est Balsamon *in Nomocanone* Legatos Apostolicos interfuisse, seque ipsam, in Actis Concilij, universalem appellat; ejusque Canones præsertim 82. Adrianus Papa in Epist. ad Tharasium valde commendat. Erravit tamen hæc Synodus, & graviter quidem quoad cœlibatum Sacerdotum, & Sabbathi Jejunium, ùt patet *ex can. 13. & 55.* & propterea à Patribus *erratica* nomen tulit, nec unquam

unquam Sergius aliíque Pontifices, ut eam reciperent, adduci potuerunt, teste Anastasio *in Sergio*, & Beda Venerab. *de 6. Ætatibus in Justiniano Minore.*

VI. Anno CDXLIX. Sub Leone Pontifice Maximo, & Theodosio Juniore erravit Synodus 2. Ephesina Episcoporum 128. cui & Legati Apostolici interfuerunt. In ea Eutyches absolutus, damnati verò sanctissimus Flavianus, aliíque Catholici Episcopi; ut proinde optimo jure fuerit à majoribus latrocinalis & prædatoria appellata, ejusque memoriam Leo Papa abolitam damnatamq; voluerit.

VII. Anno MCDXXXI. Erravit Concilium Basileense à Martino V. & Eugenio IV. indictum, & posteà ab eodem Eugenio, & Leone X. in Concilio Lateran. damnatum assensu Ludovici Regis Christianissimi, qui Basileensi Concilio renuntiavit, promisitque regio diplomate per suos Oratores in publico Conventu recitato, se Lateranensi Concilio adhæsurum.

VIII. En tibi in quos errores Concilia incurrerint, ubi à Romani Pontificis directione flexerunt: quæ causa ut sacris Canonibus sancitum sæpe fuerit, nullam esse Conciliorum auctoritatem, quæ à Romano Pontifice non fuerint confirmata; hæc enim confirmatio necessaria non esset, si Concilia falli non possent, cur enim ab alio tam necessariò ducantur, reganturque ipsæ erroris tuta & falli nescia? quod necessariò calidum est, alio non eget, à quo calorem accipiat; ita quod necessariò certum & verum est, aliâ confirmatione, per quam certum fiat, opus non habet. Sed Canones ipsi audiantur.

S. Julius Pontif. Max. *epist. 1.* quæ habetur *Tom. 1. Concil.* & cujus meminit Sozom. *l. 3. c. 7.* *Ipsi verò*, inquit, *prima sedis Ecclesia convocandarum Generalium Synodorum jura, & judicia Episcoporum, singulari privilegio, Evangelicis & Apostolicis, atq; Canonicis concessa sunt institutis, quia semper majores causa ad sedem Apostolicam multis auctoritatibus referri pracepta sunt. Nec ullo modo potest major à minori judicari. Ipsa namq; omnibus major & pralata est Ecclesijs, qua non solummodo canonum, & sanctorum Patrum decretis, sed Domini Salvatoris nostri voce singularem obtinuit principatum: Tu es, inquit, Petrus, &c. Porrò dudum à sanctis Apostolis successoribusq; eorum, in privatis antiquis decretum fuerat statutis, qua hactenus sancta & universalis tenet Ecclesia, non oportere prater sententiam Romani Pontificis* Con-

Concilia celebrari, nec Episcopum damnari, quoniam sanctam Romanam Ecclesiam primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt: & sicut Beatus Petrus primus fuit omnium Apostolorum, ita & hæc Ecclesia ipsius nomine consecrata, Domino instituente, prima & caput sit ceterarum, & ad eam quasi ad matrem, atq; apicem, omnes majores Ecclesiæ causæ, & judicia Episcoporum recurrant, ejusq; justâ sententiâ terminum sumant, nec extra Romanum quidquam ex his debere decerni Pontificem.

S. Nicolaus Papa I. *in epist. ad Mediolanenses*, quæ habetur *in c. omnes d. 22. Qui autem Romanæ Ecclesiæ Privilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum aufferre conatur, hic proculdubio in hæresin labitur; & cùm ille vocetur injustus, hic est procul dubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui adversùs illam agit, quæ mater est fidei: & illi contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesijs prætulisse cognoscitur. Unde & ipse sanctus Ambrosius se in omnibus sequi magistram sanctam Romanam profitetur Ecclesiam.*

S. Gelasius Papa *in epistola ad Episcopos Dardaniæ*, quam allegat Gratianus *c. confidimus 25. q. 1.*

Idem Julius Papa *in c. Regula d. 17. multisq; sequentibus Canonibus: Regula Vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis hoc Concilium actum est, nec Romanæ Ecclesiæ Legatus interfuit, canonibus præcipientibus, sine ejus auctoritate Concilia fieri non debere. Nec ullum ratum est, aut erit unquam Concilium, quod non fultum fuerit ejus auctoritate.*

Videantur Concilium Chalcedon. *Act. 6.* & Synodus Nicæna II. *Act. 1.*

§. XI.

§. XI.

Patrum aliorumq́; Doctorum pro summo Pontifice testimonia.

SUMMARIA.

1. *Testimonia Patrum Concilij Rom. sub Sylvestro Pontif. Patrum Concilij Rom. sub Symmacho. Patrum Concilij Lateranensis.*
2. *Testimonia S. Bonifacij, S. Symmachi, S. Nicolai, S. Cyrilli, S. Cypriani, S. Damasi, S. Athanasij, Patrum totius Africæ, Patrum Concilij Sardicensis, & Chalcedon. Patrum secundi Concilij Nicæni, S. Isidori, B. Augustini Triumphi, B. Joannis Capistrani, S. Bernardi, S. Antonini, S. Bonavent. S. Bernardini Senensis, & deniq́; Ecclesiæ Gallicanæ.*

I.

Revocandum in memoriam est, quod jam supra notavimus, quæstionem, de qua agimus, non reperiri quidem apud antiquos Patres in terminis formalibus definitam, sed apertissima ex illorum doctrina deduci pro S. Pontifice argumenta. Si enim Papa judicari à nullo mortalium potest: si ejus causæ divino tantùm judicio reservantur: si ad illum ab omnibus, ab illo ad neminem appellari potest: si majores causæ, fidei præsertim, illius tantùm sententiâ finiendæ sunt: si deponi à nullo potest, exceptâ fidei causâ: si quæstiones fidei ipse solus definire potest, non potest solum Concilium, immo nihil ratum in Concilijs est, cui Pontifex non accesserit, suoque assensu confirmaverit.

Hæc inquam, ſi Patres ſcribant, perinde eſt, ac ſi ſcribant, Pontificem non tantùm Concilijs non ſubeſſe, ſed illis potiùs dominari; ſunt enim illæ Superioris certiſſimæ notæ, quas ſigillatim expendemus.

Patres Concilij Romani ſub Sylveſtro Pontifice, & Conſtantino Imperatore numero 244. ***Romanam ſedem, à nemine, ne quidem toto Clero judicari poſſe; ab ipſa verò judicari omnes. Tomo 1. Concil. poſt Concilium Nicænum.*** Et ipſum Concilium Romanum ***can. ult.***

Patres Concilij Rom. ſub Symmacho Papa, & Theodorico Italiæ Rege numero 115. ***Papam eſſe ſummum Paſtorem, nullius, extra caſum hæreſis, judicio ſubjectum. Tom. 2. Concilior.*** & Anaſtaſius ***in Symmacho.***

Patres Synodi Romanæ ſub Leone III. & Carolo M. ex Alemannia, Gallia, Italiaque quàm plurimi: ***Rem inauditam eſſe, Romanum Pontificem Concilio reum ſiſti, qui nunquam alium, quàm ſe judicem habuerit.*** Anaſtaſ. ***in Leone III.*** Æmilius ***de rebus Francor. in Carolo M.*** Baronius ***ad Annum DCCC.***

Patres VIII. Oecumenicæ Synodi ſub Hadriano II. Pontif. numero 102. ***Ne quidem à Concilio Generali poſſe in Romanum Epiſcopum ſententiam dici. can. 21.*** & habetur ***T. 4. Conciliorum.***

Patres Concilij Lateranenſis ſub Leone X. numero 114. ***Papæ auctoritatem Concilio præcellere. Seſſ. 11.*** Et Rex Chriſtianiſſimus per ſuos Oratores Lateranenſi Concilio ſe adhærere profeſſus eſt ***Seſſ. 8.***

S. Bonifacius Mart. ***Papæ judicio omnes ſubjacere, ipſum nullius, exceptâ hæreſi. c. ſi Papa d. 40.***

S. Gelaſius Papa: ***Ex præſcripto Canonum ab omnibus poſſe Romanam ſedem appellare: ſed ab iſta nullam eſſe provocationem, ejusq; ſententias nullius examini aut judicio ſubmitti. T. 1. Concilior. & c. nemo c. cuncta 9. q. 3.***

S. Symmachus apud Ennodium: ***Succeſſores B. Petri Cœlo tantùm ſuam debere innocentiam, & præter Deum ſine judice eſſe. Tom. 1. Concil. in Symmacho.***

S. Nicolaus Papa ad Michaëlem Imperat. ***Papæ judicium ultimum & peremptorium eſſe; nec majorem Pontificiâ auctoritate in mundo dari. Tom. 3. Concilior. & c. patet 9. q. 3.***

Paſchalis II. ***Romanum Pontificem nullis Conciliorum legibus adſtringi poſſe. In epiſt. ad Archiepiſc. Panormit. & c. ſignificâſti 4. de elect.***

S. Cy-

S. Cyrillus: *Sicut Christo à Patre omnis potestas & nulli alteri data est: sic Petro ejusq; successoribus supremam Ecclesiæ curam, nulliq; alteri commissam l. thesaurorum Tom. 2.*

S. Cyprianus: *Hæreses & schismata ex eo nasci, quòd non uni Sacerdoti, qui vice Christi judicem agit, Universa fraternitas obtemperet. l. 1. epist. 3. sub init.*

Stephanus Archiepiscopus omnesque Africæ Episcopi: *Ad Romanam Sedem omnia, è longinquis etiam remotisq; locis negotia majoris momenti deferenda esse, ejusq; arbitrio finiri oportere. In epist. ad Damasum Papam. &* habetur *Tom. 1. Concil.*

S. Damasus Papa: *Nullo Episcoporum numero decreta firmari, quibus Romanus Pontifex assensum non præbuit, & hujus ante omnia expectandam sententiam esse: nec ulla unquam rata Concilia legi, quæ non sunt fulta Apostolicâ auctoritate. Epist. ad Episcop. Illyriæ apud Theodoret. l. 2. c. 22. & epist. 2. ad Stephanum, & Concilia Africana.*

S. Athanasius: *Majores suos dogmata & ordinationes à Sede Romana accepisse, ad eamq; quasi ad Matrem recurrisse, ejus uberibus nutriendos: canonibus quippe sancitum esse, ut absq; Romano Pontifice in majoribus causis decerni nihil debeat. Epist. ad Felicem II. Papam.*

Patres Concilij Oecumenici Sardicensis sub Julio PP. numero 300. *A Synodo condemnatos posse Romanam Sedem appellare, hujusq; arbitrio sedere, velit ipsa causam cognoscere, an judices in partibus delegare. Ex actis Concilij c. 4. & 7.*

Patres Concilij Chalcedonensis Oecumenici sub Leone PP. numero 630. *Imperari sibi à Pontifice Romano, legesq; dari, & fidei formam præscribi patiuntur, & parent. Ex actis Concilij. Act. 1. 3. 16.*

Anastasius Patriarcha Hierosolymit. *Antiquis regulis sancitum esse, ut quidquid quamvis in remotis Provincijs ageretur, non prius tractandum esse, quàm ad notitiam Almæ Sedis esset deductum, ut juxta ejus auctoritatem aut firmaretur, aut infirmaretur. Epist. ad Felicem PP.*

Patres Concilij Nicæni II. numero 350. sub Adriano I. PP. *Execrabilem, profanam & adulterinam esse septimam Synodum Constantinopolit. quia non habuit cooperarium Romanum Pontificem, neq; illius sacerdotes, neq; per Vicarium, neq; per Provinciales litteras, quemadmodum fieri in Synodis debet. Ex actis Concilij Act. 6.*

S. Isidorus Hispalensis: *Epistolas Romanorum Pontificum, eorumq; decreta pro culmine sedis Apostolicæ, nec imparis esse cum Concilijs auctoritatis,*

nec ullam Synodum legi ratam fuisse, quæ non fuerit auctoritate Apostolicæ sedis congregata vel fulta. Præfat. in opus Conciliorum.

Ivo Carnotensis: *Judicia Romanæ Ecclesiæ à nemine retractari posse: & si quis aliquando hujus Ecclesiæ auctoritate prægravatum se sentiat, non debere in Ægyptum descendere propter auxilium, sed ab ipsa ad ipsam confugere, & inde expetere levamen, unde se conqueritur accepisse gravamen. Epist. 183.*

Joannes Sarisberiensis: *Quis præsumat summum judicare Pontificem, cujus causa Dei solius reservatur examini? utique quisquis hoc attentaverit, laborare quidem, sed proficere nequaquam potest. In Polycr. l. 8. c. 23.*

B. Augustinus Triumphus: *Sententia Papæ, & sententia Dei est una sententia; sicut una sententia est, sententia Papæ & sententia Auditoris ejus. Cùm igitur appellatio semper fiat à minori ad majorem; sicut nullus est major seipso, ita nulla Appellatio tenet facta à Papa ad Deum. De potest. eod. q. 6. a. 1.*

B. Joannes Capistranus: *Auctoritas Papæ protenditur ad omne bonum, & nullum malum, est enim quasi Deus in terra major homine, & minor Deo, plenitudinem obtinens potestatis. Lib. de auctoritate Papæ & Concilior.*

S. Bernardus: *Quis mihi faciet justitiam de vobis? extat quidem tribunal Christi; sed absit, ut ad illud appellem: itaq; recurro ad eum, cui datum est judicare de universis, hoc est, ad vos: vos appello ad vos, judicate inter me & vos. Epist. 113. & l. 3. de Considerat. c. 2.*

S. Thomas Aquinas jam suprà *cit. quæst. de Pot. 10. a. 4. in solut. ad 13. & in 4. d. 19. & 2. 2. q. 2. a. 3. & Tr. contra impugnantes Religionem.*

S. Antoninus *T. 22. p. 3. c. 6. §. 19.* S. Bonaventura *in 4. d. 19. & expressè de Cœlest. hierarch. p. 2. c. 1.* Alexander Alensis. *p. 3. q. 40. membro 2.*

S. Bernardinus Senensis *in Mariali p. 3 serm. 3. Cùm Papa,* inquit, *sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in terris, ex quo sequitur, quòd habet plenitudinem potestatis, & illud quod facit, præsumitur facere auctoritate Dei: ideò ipso approbante aliquid, & nos approbare debemus. Immo ipsius sententia est magis standum, quàm sententia totius mundi.*

Denique Ecclesia & natio Gallicana hanc ipsam veritatem de Pontificis auctoritate Concilijs superiore, aliquoties, totoque audiente orbe Christiano amplexa palàm & professa est, ùt infrà dicemus *in §. 16.* Videatur interim Raynaldus *ad An. 1441. n. 10.* & acta Concilij Lateranens. ult. *Sess. 8.*

§. XII.

§. XII.

Quâ censurâ Patres & Doctores eos notaverint, qui à Romano Pontifice dissentiunt, & hunc Concilio submittunt.

SUMMARIA.

1. *Censura S. Hieronymi.*
2. *S. Antonini.*
3. *Cajetani, Bellarmini, Boverij.*
4. *Et Joannis de Turrecremata.*

1

SAnctus Hieronymus *in Epist. ad Damasum*, quæ à Gratiano allegatur *c. quoniam 24. q. 1. Quoniam vetusto oriens inter se populorum furore collisus indiscissam Domini tunicam, & desuper textam per frusta discerpit; & Christi vineam vulpes exterminant, ut inter lacus contritos, qui non habent aquam, difficilè, ubi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi; ideò mihi cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam, inde nunc mea anima postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepi.*

Et infrà: *Cum successore Piscatoris & discipulo Crucis loquor. Ego nullum præmium, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedra Petri communione consocior. Super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Siquis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigravi, quæ Syriam juncto Barbariæ fine determinat, nec possum sanctum Domini, tot interjacentibus spatijs, a sanctimonia sua semper expetere: ideò hîc collegas tuos Ægyptios confessores se-*

quor, & sub onerariis navibus parva navicula delitesco. Non novi Vitalem: Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumq; tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.

II. S. Antoninus, *in summa 3. p. T. 23. cap. 3. Quoniam quidam hostes virtutis & unitatis adversarij dicere præsumpserunt, quòd licèt à Romano Pontifice ad successorem ipsius, vel ad generale Concilium appellare: ideò cum correctione Sedis Apostolicæ intendo probare, quòd sentire, quòd à Romano Pontifice possit ad quemcunque appellari, est hæreticum manifestè. Et hoc probo unicâ ratione, quæ est talis: Quicumq; privilegium Romanæ Ecclesiæ à Christo traditum auferre conatur, est hæreticus: sed dicens & tenens, quòd licet appellare à Pontifice Romano ad successorem ejus, aufert privilegium Romanæ Ecclesiæ à Christo traditum: ergo talis manifestè hæreticus est. Major ponitur in decretis d. 22. c. omnes. Ubi dicit sic: Non dubium est, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ jus suum detrahit, injustitiam facit: qui autem Romanæ Ecclesiæ privilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur: hic procul dubio in hæresim labitur: & cum ille vocetur injustus, hic est dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui adversùs illam agit, quæ est Mater fidei: & ipsi contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesijs prætulisse cognoscitur.*

III. Cajetanus *in Tr. de Auctor. Papæ & Concilij cap. 5. Si de Ecclesia Universali sic sumpta* (hoc est sine capite & Papa omnino, multoque magis Papæ positivè contraria) *intelligatur, quòd habet à Christo immediatè potestatem, & quòd ipsa repræsentatur per universale Concilium, erratur errore intolerabili.*

Bellarminus *de Concilijs lib. 2. cap. 17. Hæc propositio: Summus Pontifex simpliciter absolutè est supra Ecclesiam Universam, & supra Concilium generale, ita ut nullum in terris supra se judicem agnoscat, est ferè de fide.* Et infrà: *Qui contrarium sentiunt, à temeritate magna excusari non possunt.*

Boverius *Demonstrat. 3. generali a. 11. Quapropter cùm in hac propositione asserimus, Concilium generale non esse supra Pontificem, sed à Pontificis auctoritate pendere, his omnibus bellum indicimus, qui quoquomodo Concilij generalis auctoritatem supra Pontificis potestatem extollunt. Porrò licèt hæc propositio olim ingruente aliquo schismate, à pluribus fuerit impugnata, hodie tamen adeò omnium consensu recepta est, ut nemini secus sentire liceat; quò fit, ut satis tutus illius probationi nobis locus relictus sit, nec nisi adversùs Schismaticos, vel Hæreticos in ea tuenda nobis hodie agendum*

dum sit: tametsi Gersonem, ac alios antiquiores hujus erroris Patronos, qui propriam sententiam Ecclesiæ judicio subjecerunt, à schismatis culpa excusemus.

IV. Joannes de Turrecremata qui Concilio Basileensi interfuit, ejusque maxima pars fuit, loquens de Concilij Basileensis Decreto, quo Pontifici Concilium præferre conati sunt, hæc habet *l. 2. de Eccles. c. 100. Licèt Basileenses, cum maximo studio, repetitis vicibus supplicaverunt, oraverunt & requisiverunt per Oratores suos, ut Dominus Eugenius eorum decreta approbaret, & confirmaret, nunquam tamen talem approbationem aut confirmationem habere ab eo potuerunt. Et meritò, quia sedes Apostolica, in qua Religio Christiana semper immaculata permansit, & permanebit, talia decreta; quæ ab Evangelica veritate, & SS. Patrum doctrina aliena videbantur, nullo modo ab eo passa fuisset confirmari.*

Et infrà: *Non parùm admirandum est, adversarios Basileenses, tantâ caligine mentis involutos, & excæcatos malitiâ, ut in materijs fidei definiendis, & declarandis, maluerint sequi homines, ab Ecclesia Dei in doctrina sua damnatos; sicut fuit Marsilius de Padua, Guillelmus Ockam, & aliquorum Fraticellorum opiniones erroneas renovantes; quàm Doctores sanctos ab Ecclesia approbatos, & alios præstantissimos Doctores antiquos, & reputatissimos in schola Theologica, quorum doctrina fulget in Ecclesia, ut sol & luna. Contra quos ait Augustinus, & habetur in Canone, non Afferamus 24. q. 1. Non afferamus stateras dolosas, nec appendamus, quod volumus, pro arbitrio nostro dicentes: hoc grave, hoc leve est: sed afferamus divinam stateram ex scripturis sacris tanquam thesauris Dominicis, & in illa, quid sit gravius, appendamus.*

§. XIII.

§. XIII.

Supremam in Christi Ecclesia potestatem penès Romanum Pontificem, non Concilium esse, rationibus evincitur.

SUMMARIA.

1. *Prima Ratio ex perfectione statûs Monarchici, ubi insignia testimonia expenduntur SS. Hieronymi, Athanasij, Thomæ Aquinatis, & Nicolai Sanderi.*
2. *A causa efficiente potestatis Ecclesiasticæ; ubi ostenditur, supremam in Ecclesia potestatem Concilijs datam à Christo Domino nunquam fuisse.*
3. *A causa exemplari; cùm enim Concilium repræsentet Ecclesiam Universalem, sicut hæc Pontifici Romano subjacet, ita & Concilium.*
4. *A causa finali, propter quam supremam potestatem Concilijs conferunt.*
5. *Ab infelici eventu.*
6. *Ex defectu Judicis controversiarum.*

I.

PRima Ratio desumitur ex forma regiminis monarchici. Christus enim, ùt maximè Ecclesiam dilexit, sic illi optimè consultum voluit, nec enim amor Dei est sterilis, & intra corticem hærens, sed in florem, fructúmque

que erumpit, quantumque diligit, tantum agit. Jam verò optima gubernandi forma est monarchica, uno Principe ad clavum sedente. Unus Princeps semper in promptu est, accinctusque operi: multi ex locis situ, moribusque remotis difficilè, & serò conveniunt; interim, dum medici, & tam multi, & tam sparsi, longeque positi cum remedijs accurrunt, malum aut invaluit, aut ægrum consumpsit. Unus secum facilè convenit, sibique obstrictos facilè imperio & potestate ad exequenda semel destinata impellit cogitque. Multi ùt ingenio, moribus, doctrinâ, affectu dissentiunt; ita in unam sententiam, per tot impedimenta, remorasque difficiliùs conspirant, & in factiones scinduntur, sibi, Ecclesiæque fatales, ùt in Concilijs Pisano & Basileensi patuit. Sub uno capite omnia magis ex ordine proveniunt, sicut ex adverso plerumque multitudini confusio miscetur. Tolle gubernatorem navi, Ducem exercitui, ovibus Pastorem, quem ordinem tenebunt, imperio in multos translato? Legat, cui vacat, omnia, quæ hactenus sunt celebrata Concilia, videbit quot de loco, de modo, de rebus ipsis æstus animorum fuerint, agitationesque sententiarum, nullum exitum habituræ, nisi cum summa potestate præsedisset unus, latâque sententiâ finem litibus dixisset. Unus Deo faciliùs unitur, ab eoque in ijs, quæ fidei sunt, ducitur, quàm multi; non quidem ex parte Dei, cujus æquè ad multos ac unum Potentia extenditur sufficitque, soli similis, qui non majori operâ multos, quàm unum irradiat; sed ex parte hominum, earumque dispositionum, quæ ad supremum regendi munus sunt necessariæ; semper enim unum faciliùs reperies, quàm multos, summæ potestati parem; maximè cùm huic uni consilia hominum doctrinâ, experientiâ insignium non desunt, qualis Romanus Pontifex est. Sub uno Principe diuturnum est regnum, firmum florensque, ac in diversa, & hostilia magis paratum, munitumque: faciliùs enim inter multos & pares invidia, & ex hac æmulationes ac bella civilia gliscunt, & ubi multi imperant, cura paucorum est; ùt aliena spectamus, quæ communia sunt, & ideò negligimus: nec facilè reperias, cui non plus doleat furtum domi suæ factum, quantumvis mediocre; quàm hostilis in Patriam incursus, quia hoc commune bonum, illud proprium: quo fit multitudinem faciliùs corrumpi, & ad patriam prodendam flecti, quàm Principem, cui commune bonum est etiam proprium. Et sicut Princeps, qui solus

rerum potitur, potentior est, ditiorque, quàm optimates; ita etiam cupiditati & metui minùs patet, qui duo sunt affectus maximè præpotentes, rerumque humanarum Domini, & quibus multitudo plerumque vincitur.

Percurre omnia Regnorum, Rerumque publicarum monumenta, Monarchias fuisse Rebuspublicis longè diuturniores, potentiores, bello & pace florentiores, invenies. DEUS ergo Ecclesiæ suæ, quam tantopere dilexit, cui unitatem maximè pacemque commendavit, non debuit aliud, quàm monarchicum Regimen dare; non esset verò monarchicum, summâ Potestate penès Concilium, hoc est, multos existente. Quamvis enim & Monarchia suas habeat maculas, & quæ rerum humanarum conditio est, sua detrimenta, ea tamen longè in uno minora sunt & pauciora, quàm in multis.

Nec verò hæc ludendi temporis gratiâ, & philosophorum ritu disputamus, qui aut in porticu, cùm vacabat; aut in scholis de optimo regendi genere differebant; sed rem ipsam loquimur, totque exemplis testatam. Revoca in animum, si placet, illa tot Episcopis numerosa Concilia, Antiochenum, Ariminense, Ephesinum II. Constantinopolitanum sub Leone Isaurico, & aliud sub Copronymo, Pisanum, & Basileense, quæ licet Patribus doctrinâ & pietate insignibus abundarent; quia tamen à Romanis Pontificibus non ducebantur, & contra istius voluntatem, præscriptasque leges statuebant, quid aliud quàm latrocinia, pestesque evaserunt? sicut econtrà Concilia per Romanos Pontifices confirmata, omnium fidelium veneratione cultuque accepta sunt; tantùm videlicet interest, etiam sacram multitudinem uni Principi subesse.

Sed quia in hoc argumento multa sunt à doctissimis viris in lucem edita, Bellarmino præsertim *de S. Pontifice l. 1. à. c. 1.* Nos ne actum agamus, pauca delibabimus, quæ ad rem nostram faciunt ex SS. Patribus:

S. Hieronymus *ep. 4. Multa animalia & ferarum greges ductores sequuntur suos: in apibus Principes sunt: grues unam sequuntur: ordine litterato Imperator unus: judex unus Provinciæ. Roma, ut condita est, & duos simul fratres reges habere non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebecca utero Esau & Jacob bella gesserunt. Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis rectoribus nititur.*

nititur. In navi unus Gubernator: in domo unus Dominus: in quovis grandi exercitu unius signum exspectatur. Et ne plura replicando fastidium legenti faciam, per hæc omnia ad illud tendit oratio, ut doceam te non tuo arbitrio dimittendum, sed vivere sub unius disciplina Patris, consortioq́ue multorum.

S. Thomas *1. p. q. 103. a. 3. Optima est gubernatio, quæ fit per unum. Cujus ratio est: quia gubernatio nihil aliud est, quàm directio gubernatorum ad finem, qui est aliquod bonum. Unitas autem pertinet ad rationem bonitatis. Probatur per hoc, quòd sicut omnia desiderant bonum, ita desiderant unitatem, sine qua esse non possunt. Nam unumquodq́ue in tantum est, in quantum unum est. Unde videmus, quòd res repugnant suæ divisioni quantum possunt, & quòd dissolutio uniuscujusq́ue rei provenit ex defectu illius rei. Et ideò id, ad quod tendit intentio multitudinem gubernantis, est unitas, sive pax. Unitatis autem causa est per unum. Manifestum est enim, quòd plures multa unire & concordare non possunt, nisi ipsi aliquo modo uniantur. Illud autem, quod est per se unum, potest esse unitatis conveniientiùs, quàm multi uniti. Unde multitudo meliùs gubernatur per unum, quàm per plures. Relinquitur ergo, quòd gubernatio mundi, quæ est optima, sit ab uno gubernante. Et hoc est, quod Philosophus dicit in 12. Metaph. Entia nolunt disponi malè, nec bonum pluralitas principatuum: unus ergo Princeps.*

Idem S. Doct. *l. 4. contra Gent. c. 76. Sic igitur in uno spirituali populo unius Ecclesiæ requiritur unus Episcopus, qui sit totius populi caput: ita in toto populo Christiano requiritur, quòd unus sit totius Ecclesiæ caput. Item ad unitatem Ecclesiæ requiritur, quòd omnes fideles in fide conveniant. Circa verò ea, quæ fidei sunt, contingit quæstiones moveri: per diversitatem autem sententiarum divideretur Ecclesia, nisi in unitate per unius sententiam conservaretur. Exigitur ergo ad unitatem Ecclesiæ conservandam, quòd sit unius, qui toti Ecclesiæ præsit. Manifestum est autem, quod Christus Ecclesiæ in necessarijs non deficit quam dilexit, & pro ea sanguinem suum fudit, cùm & de Synagoga dicatur per Dominum: Quid ultrà debui facere vineæ meæ, & non feci? Esaiæ 5.*

Non est igitur dubitandum, quin ex ordinatione Christi unus toti Ecclesiæ præsit. Adhuc. Nulli dubium esse debet, quin Ecclesiæ Regimen optimè sit ordinatum, utpote per eum dispositum, per quem Reges regnant, & legum conditores justa decernunt, optimum autem regimen multitudinis est, ut regatur per unum: quod patet ex fine regiminis, qui est pax. Pax enim & unitas subditorum est finis regentis. Unitatis autem congruentior causa est unus, quàm multi. Manifestum est igitur regimen Ecclesiæ sic esse dispositum, ut

unus toti Ecclesiæ præsit. Ampliùs, Ecclesia militans ex triumphanti Ecclesia per similitudinem derivatur: unde & Joannes in Apocalyp. vidit Jerusalem descendentem de cœlo: & Moysi dictum est, quòd faceret omnia secundùm exemplar ei in monte monstratum. In triumphanti autem Ecclesia unus præsidet, qui etiam præsidet in toto universo, scilicet Deus. Dicitur enim Apocal. 21. Ipsi populus ejus erunt, & ipse cum eis erit eorum Deus. Ergo in Ecclesia militante unus est, qui præsidet universis. Hinc est, quod Oseæ 1. dicitur: Congregabuntur filij Juda & filij Israël pariter, & ponent sibi caput unum. Et Dominus dicit Joan. 10. Fiet unum ovile, & unus pastor. Si quis autem dicat, quòd unum caput, & unus pastor est Christus, qui est unus unius Ecclesiæ sponsus, non sufficienter respondit. Manifestum est enim, quòd Ecclesiastica Sacramenta ipse Christus perficit. Ipse enim est, qui baptizat. Ipse est, qui peccata remittit. Ipse est verus sacerdos, qui se obtulit in ara Crucis, & cujus virtute corpus ejus quotidie in altari consecratur: & tamen quia corporaliter non cum omnibus fidelibus præsentialiter erat futurus, elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret, ùt supra dictum est. Eàdem igitur ratione, quia præsentiam corporalem erat Ecclesiæ subtracturus, oportuit, ut alicui committeret, qui loco sui universalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quod Petro dixit ante Ascensionem: Pasce oves meas. Joan. ult. & ante passionem: Tu iterum conversus confirma fratres tuos. Lucæ 22. Et ei soli promisit: Tibi dabo claves Regni Cœlorum. Ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda ad conservandam Ecclesiæ unitatem. Non potest autem dici, quòd etsi Petro hanc dignitatem dederit, per eum tamen ad alios non derivatur. Manifestum est enim, quòd Christus Ecclesiam sic constituit, ut esset usque ad finem sæculi duratura: secundùm illud Esaiæ 9. Super solium David & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in judicio & justitia, amodò & usque in sempiternum: manifestum est igitur, quòd ita illos, qui tunc erant, in ministerio constituit, ut eorum potestas derivaretur ad posteros pro utilitate Ecclesiæ usque ad finem sæculi; præsertim cùm ipse dicat Matth. ult. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Per hoc autem excluditur quorumdam præsumptuosus error, qui se subducere nituntur ab obedientia, & subjectione Petri, successorem ejus Romanum Pontificem universalis Ecclesiæ Pastorem non recognoscentes.

S. Athanasius *Orat. contra gentes: Pugnantia & contraria ex ipsa natura in unum non coalescerent, nisi præstantior aliquis esset, & Dominus, qui ea conjungeret, cui & ipsa elementa (tanquam ancillæ Domino suo obsequentes) cedant & obtemperent. Non enim singula ad suam ipsorum naturam respectantia cum alijs depugnant, sed eum, qui ea ita coagmentavit, Domi-*

Dominum agnoscentia, concordiam inter se fovent, & naturaliter quidem inter se contraria, gubernatoris tamen voluntate in amicitiam conciliantur. Et paullò post: *Si videas civitatem ex multis variisq; hominibus constantem, parvis, magnis, opulentis, pauperibus, senibus, junioribus, maribus, fœminis, bono ordine rectaq; disciplina coli, eosq; qui ibi degant, tametsi diversos inter se, animo tamen consentire, neq; opulentiores contra pauperes, neq; magnos contra paucos, neq; juvenes contra senes insurgere, sed omnes æqualitate juris pacem tueri: si hæc inspiciamus, fieri nequit, quin in mentem veniat, Principis inibi præsentiâ hanc concordiam foveri, tametsi ille in conspectum non prodeat, quum immodestia pro signo habeatur, sine capite Rempublicam esse: ordo autem contrà Principis curam moderationemq; demonstret. Ut enim cùm corpore membrorum inter se congruentiam videmus, neq; oculos cum auribus pugnare, neq; manus contra pedes seditionem movere, sed unumquodq; proprium perficit negotium absq; seditione, prorsus ex illo ipso intelligimus, esse animam in corpore, quæ ista ad istum modum temperet ac regat, etiamsi illa oculis non pateat: ita quoque in universitatis istius ordine & harmonia, necesse est, ut animadvertamus, omnium istorum Principem esse Deum, eumq; unum & non plures. Nam ille dispositionis ordo, & rerum omnium consentiens harmonia non multos, sed unum sibi ducem Principémque esse declarat, nimirum verbum Dei. Non enim, si plures essent rerum naturæ Principes, servaretur ejusmodi universitatis ordo, sed omnia confusa, & inordinata forent, propter multos istos: cùm unusquisq; omnia ad suum arbitrium traheret, & cum alieno depugnaret. Ut enim diximus, multitudinem Numinum nullitatem esse Numinum: ita quoq; necesse est, multitudinem Principum id efficere, ut nullus esse Princeps videatur (cùm enim quisq; alterius regnum tollebat, nullus reliquus conspiciebatur Princeps) sed interregnum potiùs sine capite erat. Ubi autem Princeps non est, ibi prorsus disturbatio nascitur. E diverso in multis usq; diversis, ordinis & concordiæ observantia, unumquodq; moderatorem ostendit, ut si quis è longinquo citharam audiat ex multis & diversis nervis compositam, & ex ejus concentùs harmoniam admiretur, quòd non solùm gravis suum sonum absolvit, neq; solus acutus, neq; solus medius, sed omnes pariter, pari modo inter se consonant, planè ex eo intellexerit, non à se ipsa citharam moveri, aut à pluribus pulsari, sed unum esse musicum, qui uniuscujusq; nervi vocem ex arte ad concentum harmoniæ misceat, etiamsi illam non contueatur: ita quoq; ex consona ubiq; & concinna mundi dispositione, nec superioribus contra inferiora, neq; inferioribus*

 contra

contra superiora insurgentibus, sed omnibus in commune unum ordinem confi-cientibus, consequens est, ut non plures natura Principes & Reges, sed unum intelligamus, suâ luce omnia illustrantem & moventem.

Sanderus *l. 5. de visibil. Monarch. c. 5. Quæ nunc spes restare posset, ut ulla duæ Episcopales Cathedræ, aut etiam ut duæ quæpiam Paræciæ in terris vel ad unum annum consentirent, nisi vinculo quopiam visibili, & eo maximè conspicuo, in unitate & pace retinerentur? aut unde factum est, ut Romana Ecclesia in hodiernum stet ac floreat, nisi quia Pastore uno fideli vel nunquam, vel non diu caruit, qui omnes oves intra Dominicum ovile diligentiâ & industriâ suâ contineret? Quæ autem gentes cum Romana Ecclesia communicant, illæ tantò magis in Ecclesiastica pace florent, quò magis communicant cum illa. Si penitùs cum illa communicant, penitùs à schismate ac hæresi liberæ sunt: ùt Sicilia, ùt Neapolitanum Regnum, ùt reliqua Italia, ùt Hispania, ùt Lusitania, ùt inferior Germania. Ex altera verò parte gentes illæ, quæ aut penitùs, aut ex parte recesserunt à Romana fide, aut Saracenis subjectæ sunt, ùt Afri, & Numidæ, in pœnam hæresis Manichæorum, Donatistarum, Arianorum, & Pelagianorum: aut Turcis parent, ùt Ægyptus, Asia, Græcia, in pœnam schismatis, quo ab Ecclesiâ Romana unitate discesserunt: aut certè nec secum quidem ipsæ consentiunt, ùt Gallia, Germania, Polonia, Suecia, Gothia, Anglia, & Scotia, quæ domesticis inimicitijs ob fidem & Religionem susceptis, ita debilitantur, ut planè hosti externo viam straverint, quâ faciliùs eos in servitutem redigat. Gens enim & Regnum, quod Ecclesiæ Dei non servierit, secundùm Isaiæ Prophetiam peribit. Non perijt unquam illud Regnum, quod uni Pastori in Petri Cathedra sedenti obedivit. Perierunt autem omnia illa, & in futurum peribunt, quæ Petri fidem & sedem abdicantia, Cathedram alteram contra unam illam Petri Cathedram erigunt, quæq; inconsutilem Domini tunicam, cui milites pepercerunt, dividere ac partiri conantur. Quid? tot ista sectarum, quæ hodie regnant, monstra nonne ob id orta sunt, quia uni potissimùm Pastori non obeditur? nemo jam ferè est, qui ignoret, D Cyprianum scripsisse: Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut natæ sunt schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur; cui se secundùm Magisteria divina obtemperaret fraternitas universa: nemo adversùm Sacerdotum Collegium quidquam moveret. nemo post divinum judicium, post populi suffragium, post Coëpiscoporum consensum judicem se jam non Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo placens ac tumens seorsum, foris hæresim novam conderet.*

Et

Et infrà: *Cur autem unus Pastor ceteris fidelibus à Christo præpositus putari debeat, nos tot ac tantas rationes afferimus.*

Primùm ne longè præclarissimum gubernationis genus (quale est Monarchia) à Christi Ecclesia abesse censeatur, in qua secundùm ordinem omnia fieri debere Apostolus docet.

Deinde, ut status Ecclesiæ cohæreat cum eo gubernationis modo, qui observatur in ceteris omnibus creaturis, quæ ad unum sua natura conditionisq; principium referri solent, ùt constat de cœlis, sideribus, animantiumq;, & corporibus, & gregibus.

Tum autem, ut Ecclesia militans in suo genere sit similis Triumphanti Ecclesiæ, quam nemo negat ab uno Christo ita gubernari, ut Christus ab eadem Ecclesia facie ad faciem videatur. Unde & huic militanti Ecclesiæ unus militans Pastor praeesse debet, qui ab eadem Ecclesia videri queat.

Prætereà, ut regimen Ecclesiæ Christi respondeat statui, quem eadem Ecclesia, sub Patriarchis habuit, quorum non nisi unus eâdem ætate, eodemq; tempore primas tenuit, & cui ceteri omnes velùt Primati cedebant, sicuti constat de Melchisedech, qui benedixit Abrahæ, tanquam inferiori Patriarchæ.

Atque etiam, ut status Ecclesiæ Christi respondeat statui legis Mosaicæ, sub qua unus tantùm Pontifex omnibus, quæ in mundo erant, Synagogis præfuit.

Ut status Ecclesiæ Christi non dissentiat à Prophetarum doctrina, qui prædixerunt, eam fore similem aciei castrorum ordinatæ, in qua unus est primus Dux seu Imperator.

Ut respondeat Christi Doctrinæ, qui Ecclesiam Regnum, ovile, hospitium, seu diversorium, in quo unus Rex, Dominus, aut Pastor, isq; visibilis, & ejusdem conditionis cum subditis suis praest.

Ut respondeat doctrinæ Apostolorum, qui Ecclesiam dixerunt similem esse corpori, cujus unum est præcipuum membrum, & similem Domui, in qua unus Paterfamilias dominatur.

Ut Ecclesiæ gubernatio consentiat ipsa secum, sitq; non minus in tota militante Ecclesia unus militans Pastor, quàm in singulis militantibus Provinciis, & Parœciis singuli sunt militantes Pastores.

Ut æterna Monarchia Dei per unum ad tempus Pastorem demonstretur. Nam Ignatius tradit, Episcopum figuram Dei in Ecclesia gerere, in epistola ad Smyrnenses. Sit ergo unus in Ecclesia summus Pontifex, qui figuret unitatem Dei.

Ut visibilis Monarchia, quam Christus in terris agens per seipsum inchoavit, & quâ in hodiernum diem Ecclesiam gubernat, in terris per Vicarium ipsius con-

continuetur, & perseveret: nec alia nunc Ecclesia esse putetur, quam sub Christo fuit. Esset quippe alia, & non una eademq; Ecclesia, si forma regiminis, quæ sub Christo in terris agente non nisi Regia fuit, nunc in Aristocratiam vel Democratiam mutaretur.

Ut Christi unius in æternum Pastoris unitas hoc modo figuretur. Nam cùm Ecclesia sit imago rerum ipsarum, quæ in cœlis elucent: ut ibi constat,unum Christum esse totius Ecclesiæ suæ æternum Pastorem, sic oportuit illam Christi præsidentiam per unius Pastoris Primatum in terris figurari.

Ut etiam invisibilis unitas Ecclesiæ, hoc visibilis unius Pastoris Primatu designetur, quæ Cypriani est ratio in libro de unitate Ecclesiæ. Ex illa visibili connexione, quâ cohærent inter se Presbyteri, Episcopi, primates, & summus Pontifex, facilè intelligitur, quanta sit illa spiritalis unitas, quæ intercedit Ecclesiætam cum Christo Capite, quàm cum reliquis ipsius membris.

Ut militantis Ecclesiæ externa unitas & pax per unum Pastorem conservetur, schismataq; tollantur, quæ est Optati ratio in lib. 2. de schismate Donatistarum: & D. Hieronymi adversùs Jovinianum.

Ut non desit in Ecclesia, qui jure divino peccata inferiorum Pastorum Ecclesiæ puniat, & negligentiam Prælatorum suppleat, quæ est Gregorij M. ratio, lib. 7. Epist. 8.

Ut quando Synodus propter externam persecutionem congregari non potest, sit tamen qui pro auctoritate sua causas singulorum cognoscat, & decidat, quæ est Basilij M. ratio in Ep. 78.

Ut cùm singulis Pastoribus portio gregis aliqua sit assignata, nec illi teneantur curam suscipere eorum, qui non sunt ipsis commendati: non desit tamen, qui & propagandi Evangelium curam gerat, & Episcopos novos illis constituat, qui de novo ad fidem convertuntur. Hæc enim cura nisi ad unum aliquem ante alios omnes spectaret, non tot Nationes, post Apostolorum ex hac vita migrationem, Christi fidem suscepissent.

Ut sit, qui Episcopatus anteà constitutos, vel dividat, vel uniat, prout res ipsa videbitur postulare. Quod nisi ab uno præcipuè fieret: vel non fieret id omnino, vel cum gravi scandalo sæpe fieret.

Ut certum sit, quæ Concilia sint legitima: & quis vel congreget, quemadmodum oportet, vel quis econtrà dissipet: quæ est ratio Damasi contra Concilium Ariminense.

Ut quæ de uno inter Apostolos majori & prædecessore,in Evangelio scribuntur, vera & in Ecclesiæ gubernatione, perpetua esse credantur, ut quæ de Primatu Petri tam perspicuè in Evangelio narrantur, & à sanctis Patribus ita exponuntur, vana esse non existimentur. Ut

Ut Ecclesia Christi Dæmonum societate inferior non judicetur, si ea visibili unius Primatu careat, quem Princeps Dæmoniorum sortitus est.

Ut quæ de Romani Pontificis Primatu sancti Patres & Oecumenica Concilia tanto consensu docent, vera esse non dubitetur.

II. *Secunda Ratio* desumitur ab Auctore & causa efficiente Potestatis Ecclesiasticæ: hæc enim, cùm versetur circa decisiones dogmatum,& quæstiones fidei, verum intellectum scripturarum, leges universales, quæ totum Populum Christianum obligent &c. non potuit hominum voluntate, occupatione, aut præscriptione institui, sed solâ Dei voluntate, suam auctoritatem, potestatemque, in alium tanquam vicarium deponentis. Cùm ergo Concilium sibi rerum summam, apicemque Ecclesiasticæ Potestatis vindicat; quærimus à quo acceptam, à quo, quando & ubi datam? scriptura enim de Concilijs tacet, Patres nihil dicunt, Traditio, usúsque rerum contrarius est; à quo ergo in totam Ecclesiam, ipsúmque Papam hîc Concilio dictum: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*? num Concilio: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*? num Concilio: *Si amas me, pasce oves meas. Et pro te rogavi, ut non deficiat fides tua?* Aut Concilium ad oves Christi pertinet, aut ad Ovile, aut pastorem Ecclesiæ agit. Si Pastorem; ostendat,quando illi oves & Ecclesia commissa, quando mandatum pascendi Ecclesiam universam illi datum: immo stante Christi promisso, nec dari potuit: cùm ipse apud Joannem dixerit: *Unum Pastorem, & ovile futurum*: unum, inquit, non trecentos, aut sexcentos, quot in Concilijs sunt. Si verò Concilium ad oves & ovile spectat, ergo non supra, sed infra Pastorem est, nec pascit, regitque; sed ab illo pascitur, regiturque. Absit enim, ut dicamus, Concilium sibi potestatem usurpare, quam non accepit; aut accepisse, quæ data non est: aut datam esse, quæ ostendi non potest, quando, & ubi data sit. Alioquin si Patres Concilij supremam sibi in Ecclesia potestatem adscriberent, quam non accepissent; ad eos spectarent Dei apud Oseam querelæ *c. 8. Ipsi regnaverunt, & non ex me: Principes extiterunt, & non cognovi.*

III. *Tertia ratio* desumitur à causa exemplari, nam Concilium universale non est ipsa Ecclesia universalis, sed eam tantùm repræsentat: quemadmodum Legatus repræsentat Principem, à quo missus est, & Vicarius suum Principalem: & in hoc sensu Concilium Constantiense *sess. 4. 5. & 6.* dicitur repræsentare Ecclesiam Catholi-

cam in terris militantem: si ergo Concilium non est Ecclesia, sed hanc tantùm repræsentat, ergo non est majoris auctoritatis, quàm ipsa Ecclesia; sicut imago & Legatus Principis tantum abest, ut Principem auctoritate superent, ut potiùs multùm infra illum sint: sed Papa est supra Ecclesiam universalem, nec ab ista judicari potest, cùm illius sit Magister, Pastor, fundamentum, & claviger: est verò absurdissimum, Magistrum à discipulis, Pastorem ab ovibus regi. Demus enim Pontificem suâ potestate abuti, salvâ tamen Religione, fideque; demus corruptis moribus esse; hæ causæ non sufficiunt, ut desinat Magister & Pastor esse, ejusque potestas in Ecclesiam & Concilium migret; immo audiendus est, & quæ dicit facienda, non tamen quæ facit imitanda. *Matth. 23.* Et Magistratibus non tantùm modestis, sed etiam dyscolis parendum esse Apostoli est doctrina *1. Petri.* Aliud est in Principe alicujus liberæ Reipublicæ, in qua sicut Princeps à Magnatibus aut Populo potestatem & imperium habet; ita potest ab ijs adstringi, & pro certis casibus illius potestas ad populum & magnates reverti; non sic in Papa, qui à Deo primatum, curamque universæ Ecclesiæ accepit, quæ à solo Deo limitari potest restringique. Si ergo Pontifex, tanquam Pastor, Caput, & Magister non singularum tantùm Ecclesiarum, sed Ecclesiæ ipsius universalis (quod sæpe in Concilijs definitum est) majori, quàm tota Ecclesia, auctoritate præditus est, multò magis, quàm Concilium universale, quod Ecclesiam tantùm repræsentat, nisi velis plus in imagine, quàm prototypo esse, plus in Legato, quàm Principe. Immo cùm Concilium Ecclesiam repræsentet, non potuit Concilio jus pascendi Ecclesiam dari: sicut nec imagini, aut Legato & Vicario Principis jus & potestas in Principem: & quando Christus Petro promisit: *Pasce oves meas*: *super te fundabo Ecclesiam meam*: hæc promissio, si directa non in Petrum principaliter, sed in Ecclesiam & Concilium fuit: sensus verborum esset: Tibi Ecclesia dabo claves Ecclesiæ: Super te, ò Ecclesia, fundabo Ecclesiam meam: Tu Ecclesia pasce Ecclesiam meam: qui sensus planè absurdus est.

IV. *Quarta ratio*, à fine desumitur, ob quem hanc supremam potestatem conferre in Concilium moliuntur. Si enim hanc potestatem eum in finem necessariam dicunt, ut Pontifex dubius & in schismate creatus, aut in hæresim lapsus in ordinem redigatur; hi duo casus sunt excepti, ùt infrà dicemus, nec ullam superioritatem Con-

Concilij arguunt; cùm Pontifex hæreticus caput Ecclesiæ desinat esse: & dubius ac in schismate creatus, habeatur pro nullo; si verò Pontifex indubitatus sit, perditis tamen moribus, & Christi Vicario indignis, qui tamen in apertam Ecclesiæ perniciem non spectent; nullâ hîc opus Concilij superioritate, cùm mali mores Pontificem non continuò dignitate suâ spolient, essetque res pessimi & fatalis exempli, ob privata & domestica vitia, Principem gradu deijcere, & Majestatem regnantis subditorum criminationibus & libidini exponere, semper aliquid in Principum vita damnantium, & qui, ùt altissimo loco positi sunt, nec omnium & discordantia vota explere possunt; itâ calumnijs maximè & invidiæ ac odijs subditorum patent. His si grassari in Principem liceat obtentu criminum, quæ in illo notantur, quem tu reperies throni securum, semper inter vera, quæ hominem non deserunt, aut imaginaria delicta, quæ multò veris plura sunt, majestate dubiâ, & casui vicinâ? & ideò sacræ paginæ, Principibus etiam malis dyscolisque obtemperari volunt *Matth. 23. & Petri 1.* Fuitque in Pontificibus sub finem noni & initium decimi sæculi exemplum memoratu dignum, ubi cùm corruptissimi essent Pontificum mores, seque ipsos mutuis cædibus delerent, illique Pontificatu donarentur, qui plus gratiæ & amoris à nobili meretrice obtinerent; nunquam propterea vel schisma conflatum est, vel Synodus Pontifici exauctorando indicta. V. Glabr. *l. 2. c. 6.* Luitprand. *l. 2. c. 13.* Baron. *ad Annum CMVIII. & MI.*

Si verò Pontificum mores adeò fœdi perditique essent, ut in publicam perniciem exirent, velut si aliena invaderent, injustissimas leges conderent, Principum jura & regna turbarent, &c. tunc nec Concilio, nec ejus supra Pontificem majoritate opus est, cùm jus naturale omnia illa permittat, quæ ad justam defensionem pertinent. Si ergo invadat res meas, repellam: Si aggrediatur, resistam: Si censuris & interdictis fulminet, ostendam, illo ferro & igni, sano corpori opus non esse: Si regno minetur, minis innocentiam & armatam opponam: quid hîc opus provocatione ad futurum Concilium? quod illi fecerunt, à quibus cùm Pontifex decimas in sacram expeditionem peteret, futurum Concilium appellârunt; si enim Pontificis postulatio injusta erat, & legitimis causis destituta, adeò ut eas decimas injustè peti, palàm omnino esset, nihil attinebat futura & incerta remedia exposcere, cùm liceret præ-

ſentibus uti, hoc eſt legitimâ rerum juriumque ſuorum defenſione, maximè in urbe Regia, & quæ ſuas vires aliorum æquitati ſociâſſet, & hæc forſan Ottoni M. cauſa fuit, Joannem XII. Pontificem Romanum ſolio exturbandi, qui contra fidem Auguſto datam, adſtrictamque juramento Adalbertum Tyrannum fovebat, in certam Ecclesiæ & Imperij perniciem; & potuit Ottonis hoc factum, quamvis à quamplurimis damnatum, eâ ratione purgari, quòd Joannes fuerit notoriè & contra fas ſolio impoſitus, intruſusque magis quàm electus, factionibus metuque oppreſsâ eligentium libertate: quamvis ad majora evitanda mala, Eccleſia illum aliquamdiu toleraverit, dum oblatâ occaſione hoc monſtro, quo nihil turpius Vaticanum vidit, ſe liberavit. Sed de hoc plura, cùm ad objectiones reſpondebimus.

Tandem, ſi Concilium Pontifici anteponas in deciſionibus fidei, neque hoc neceſſarium eſt; cùm multis retrò ſæculis definita dogmata fuerint, multæque hæreſes damnatæ ſolâ Pontificum operâ, nulloque adhibito Concilio, ùt infrà. Et ſi hæreſis aliqua Concilio indigeret, non propterea Concilij auctoritas Pontificiâ præſtaret; ſed ejus, Patrumque ſuffragia, confirmationi, & directioni SS. Pontificum ſubjacerent, prout hactenus demonſtratum à nobis eſt. Cùm ergo in nullo caſu hæc Concilij in Pontificem Romanum poteſtas Eccleſiæ neceſſaria ſit; qui illam tuentur, patet non tam Eccleſiæ cauſam, quàm ſuam agere, ut videlicet, dum Concilium cum Pontifice committunt, ipſi interim in tuto ſint, objectâque inſequenti morâ ſe ipſi honeſtè ſubducant.

V. *Quinta Ratio eſt* ab eventu: nulla quippe de rebus futuris judicandi certior eſt regula, quàm præteritorum memoria, quæ enim plerumque aut ſemper contigerunt, iterum contingent, & temeritas eſſet illic malaciam & ſerenum exſpectare, ubi ſemper naufragio & tempeſtate jactatus es. Jam verò nullum umquam Concilium hanc in Pontifices expeditionem aggreſſum eſt, cui non infeliciter ea ceſſerit.

Numerorum 16. Ecce, inquit ſacer textus, *Core filius Iſaar, & Dathan atq; Abiron ſurrexerunt contra Moyſen, & Aaron, aliíque filiorum Iſraël ducenti & quinquaginta viri proceres ſynagogæ, & qui tempore Concilij per nomina vocabantur: cumq; ſtetiſſent contra Moyſen & Aaron dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo ſanctorum eſt, & in ipſis eſt Dominus, cur elevamini*

vamini super populum Domini? Quod cùm audiisset Moyses, cecidit in faciem pronus, locutusq; est ad Core, & omnem multitudinem: Multùm erigimini filij Levi: num parùm vobis est, quòd separavit vos Deus Israël ab omni populo, ut vobis etiam sacerdotium vindicetis? & omnis globus tuus stet contra Dominum; quid enim est Aaron, ut murmuretis contra eum? Confestim igitur, ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum devoravit illos: sed & ignis egressus à Domino interfecit ducentos & quinquaginta viros, qui offerebant incensum.

Anno CDXLIX. In synodo Ephesina II. quam Liberatus universalem appellat *c. 12.* & habetur *T. 2. Concilior.* ausi sunt Patres contra sententiam, & voluntatem Legatorum sedis Apostolicæ Theodoretum, Ibam & Cyrillum Episcopos damnare, eosque & præsertim S. Isaurianum ad Romanum Pontificem provocantem, Episcopatu exuere: immo Dioscorus in Synodo Alexandrina in ipsum Pontificem sententiam dicere; sed eo eventu, ut teste Liberato *c. 12.* Ecclesia Orientalis diuturno & pertinacissimo schismate scinderetur, alijs Dioscoro, alijs Flaviano studentibus: duravitque schisma etiam mortuo Dioscoro in Annum DXCIV.

Anno DCCCLXIII. Photius Patriarcha in Constantinopolitana Synodo anathema Pontifici Nicolao dixit: ejusque Synodi is eventus fuit, ut prima illic discordiarum inter Latinam & Græcam Ecclesiam, fila ducerentur, quibus magis semper, magisque impliciti, tandem & imperium amiserunt & fidem.

Eodem anno Patres Concilij Metensis, contra Nicolai Papæ præceptum, corruptisque pecuniâ sedis Apostolicæ Legatis, Lotharij Regis Matrimonium cum pellice Waltrada confirmant, Teutpergâ legitimâ conjuge abdicatâ: unde perpetua illi synodo infamia adhæsit, quæ per contemptum à Majoribus nostris prostibulum est appellata.

Eâdem ratione in Concilio Pisano, quod operâ Maximiliani Imperatoris, & Ludovici Galliarum Regis convenerat, agi cœptum est de Ecclesia in capite & membris reformanda, & multa contra Julij Pontificis auctoritatem illic tentata, sed tantâ omnium execratione, ut quocunque Patres devenirent, faces bellorum civilium, infaustique cometæ haberentur. Et tandem pace compositâ illius Concilij acta in Lateranensi Conventu generali etiam ex Gallorum sententia damnata sunt.

Sed infaustissimum fuit Basileense Concilium, quod contra legitimum & indubitatum Pontificem ausum insurgere, tandem in apertum & diuturnum schisma erupit, aram contra aram erexit, Antipapam produxit: Unionem Græcæ cum Latina Ecclesia moratum est, & tantùm non disjecit, & denique non priùs à turbanda Ecclesia cessavit, quàm Deo bellum dirimente, & Patribus lue absumptis, ipsâque tandem Basileâ hæresin professâ: hic videlicet usurpatæ à Concilijs auctoritatis exitus plerumque fuit, ut primò in schisma, tum in hæresin abiretur; ut quemadmodum certissimum cladis initium est Ducem perdidisse; sic certissimum hæresis præludium, Vicario Christi Duciq; Religionis non obtemperâsse. Qui ergo Concilium supra Pontificem extollunt, hoc agunt, ut bellum Civile in Ecclesia accendant, & bellum in quo non corporum sed animarum sit strages: si enim Concilium aliquid statuat Papali auctoritati adversum, eique leges & jus dicere velit; nunquam Papa hujusmodi Concilium confirmabit, immo rescindet; idque jure optimo, & tantis rationibus exemplisque, quæ hactenus prolata sunt, nixus: carebit ergo hujusmodi Concilium omni auctoritate, cadentque ab eo statuta, velut enervia & viribus cassa: aut ergo inutile erit Concilium, Papâ illud improbante, aut si animum obstinet pergatque Pontifici obsistere, & contra istius voluntatem, quæ decrevit, prosequi; oportebit, ùt dicebamus, civile bellum conflari, membris cum capite, ovibus cum Pastore pugnantibus, Ecclesiâ in factiones, & consequenter in tot mala, quæ ex factionibus sequuntur, distracta.

VI. *Sexta Ratio*, sumitur ex Anarchia, hoc est, defectu supremi judicis Controversiarum, qui causas videlicet fidei morumque decidere per sententiam possit, & cui partes litigantes acquiescere teneantur. Tu enim, qui supremam decidendi auctoritatem Pontifici abrogas: qui in sententijs fidei dicendis falli eum posse & errare dicis: qui ultimam hanc decidendi auctoritatem in Concilium transfers: si quæstionem aliquam fidei nasci contingat, qualis ea est, *An Christus realiter, vel tantùm figuraliter speciebus consecratis inexistat.* Cujus amabò sententiæ, velut ultimæ, certæque acquiesces? Pontificis Romani? at falli & errare potest, nemo autem certò illud credit, cui falsum subesse potest. Concilij Universalis? at unde constat universale esse, unde legitimum? quid si enim vota non fuerint libera?

ra?

ta? quid si metu, præmio, dolis, aut adulatione partium extorta, ùt in Concilio Ariminensi? quid si Canones & acta Concilij corrupta, ùt in Synodo Octava? quid si Patres absque necessaria discussione definiverint, ùt aliqui Concilio Constantiensi objiciunt? Quis denique, ubi toties erratum est, & errari potuit, te securum certumq; reddet, erratum non fuisse, si Papæ auctoritas absit? Deinde quàm multa evenire possunt, ut Concilium universale nunquam conveniat, aut etiam ex industria impediatur? quis tunc Judicem aget, si potestas suprema, & infallibilis penès Concilium solum est? Ergo qui Papam impugnant, ejusque auctoritati eo prætextu se subducunt, quòd falli possit; multò magis Concilium impugnabunt, multoque plura illi opponent, ut vel illegitimum appareat, vel non universale; & in tanta opinandi licentia, nunquam ingenia, nunquam calami linguæque deerunt, quæ rationes inveniant, easque pulcherrimis coloribus pingant, ut Concilia obumbrent, eleventque auctoritatem; ijsque obsequendi necessitatem tollant. Eò igitur, qui nimium Concilijs tribuunt, omnino spectant, ut nec Papæ, nec Concilijs obediant, vivantque exleges. Narrat Dorotheus *Serm. 2. de humilitate. Vidisse se Monachum quemdam, qui in hanc miserrimam conditionem incidisset, ut initio quidem, si quis è fratribus locutus quidquam esset in alterius commendationem & laudem, statim illum spernebat, & quasi conspuebat, dicens: Quis est iste? non est alius, qui aliquid valeat, præter Zozimam, & qui cum eo sunt. Pòst cœpit & istos contemnere, ac dicere: Nemo alicujus pretij est, præter Macarium. Et paullo pòst iterum: Quis est Macarius? nullus est qui aliquid valeat, præter Basilium & Gregorium. Atq; etiam non multò pòst cœpit etiam hos pariter spernere, & nullum ullius pretij æstimare, nisi Petrum & Paulum. Cui ego prædixi, quod & evênit, fore ut hos quoq; cum tempore contemneret. Quod sanè factum est: nam eos sprevit, & nihil esse pretio habendum, præter Trinitatem, asserere cœpit: statim quoq; in Deum etiam ipsum factus insolentior, intumuit.*

Sic omnino, qui rationes nunc texunt, ut Pontificis auctoritatem carpant, eamque opposito Concilio evadant; non minùs posteà, cùm opus fuerit, Concilio imponent, ijsdemq; artibus eludent, quibus Papam; cujus rei exempla in Taddæo Imperatoris Friderici Legato, & Luthero Apostata, suprà ostendimus.

Alias rationes in superioribus §§. passim expendimus, quas non lubet repetere.

§. XIV.

§. XIV.

Qui sint casus excepti, in quibus Papæ Concilium prævalet.

SUMMARIA.

1. *Papa hæreticus deponi potest.*
2. *Et dubius.*
3. *Potest Papa renuntiare Papatui.*
4. *Jus defensionis etiam contra Pontificem exerceri potest.*
5. *An teneatur aliquando Pontifex Concilium universale cogere?*
6. *Quid si Papa contra omnes Patres Concilij sentiat?*
7. *Quid de Pontifice intruso, aut invalidè electo?*
8. *Nullum esse casum, in quo Papa manens Papa judicari à Concilio possit.*

I.

P*Rimus casus est:* Si Papa ùt privata persona hæreticus fiat, ùt de Honorio I. in 8. synodo *Act. 7.* habetur; tunc enim judicari à Concilio, deponique potest. Ita docent S. Antoninus *in summa 3. p. T. 23. c. 3. §. 4.* Suarez de fide *p. 10. s. 6.* Bell. *de Rom. Pont. l. 2. c. 30.* Estque definitum in 8. Synodo Generali *Act. 7. c. audivimus 24. q. 1. c. si Papa d. 40. c. Novatianus 7. q. 1. c. didicimus c. Achatius 24. q. 1. c. oves 2. q. 7.* Et ratio est, quia fides est anima & forma veræ & Catholicæ Ecclesiæ; per quam ab omni alia infidelium Ecclesia distinguitur; adeò, ut sicut homo amissâ animâ, quæ est illius forma, non ampliùs est homo; ita nec Christianus amissâ fide, est verus Christianus, & consequenter nec membrum Eccle-

Ecclesiæ Christianæ; Papa igitur per hæresin amissâ fide, cùm non sit membrum Ecclesiæ Christianæ, nec caput esse poterit: cùm ergo desinat esse caput Ecclesiæ, mirum non est, si à Concilio judicari potest. Et ideò Christus Dominus non priùs claves Primatumq; Regni Cœlorum Petro commisit, quàm ab illo professionem veræ fidei exegerit. *Matth. 16.* V. Suarez cit. & Cajetan. *Tr. de auctorit. Concilij & Papa c. 20.*

II. *Secundus casus est:* Cùm Papa est dubius, quia videlicet in schismate creatus est, nec constat ex pluribus electis, quis eorum legitimus sit. Hic casus expresè definitus est in Concilio Constantiensi *Sess. 4. & 5.* Et ratio est: quia ubi plures Pontifices electi sunt, aut oportebit omnes cum summa potestate Ecclesiæ præesse, quod absurdissimum est, aut aliquos deponi: sed non est ratio, cur unus potiùs, quàm alter deponatur, cùm de omnibus dubitetur, ergo deponendi sunt omnes: nec tunc Concilium exercet in Papam auctoritatem, sed in eum, quem credit non esse Papam: nam dubius Papa, & de quo non constat, pro nullo habetur, cùm in jure sint paria, non esse, & non apparere *L. duo sunt Titij 30 ff. de Testam. Tut. L. in lege. 77. ff. de contrah. empt. L. omnia 32. §. species ff. de Legat. 2.*

III. *Tertius casus est:* Si Papa renuntiet, & sponte Pontificatu abeat: renuntiare enim posse, etiam Ecclesiæ consensu non exspectato definitum est in *cap. 1. de Renunt. in 6. ubi Gl.* & supponitur in Constant. *Sess. 2. & 6.* suntque exempla in Gregorio VI. & Cœlestino V. quorum alter pacis, alter pietatis causâ Papatu excessit, eorumque successores Ecclesia semper pro legitimis habuit. Et ratio est, quia Pontifex nullo nec naturali nec positivo jure renuntiare prohibetur, &, quod supponimus, ex tali renuntiatione nullum in Ecclesia damnum redundat.

IV. *Quartus casus est:* Si Pontifex aut vi, aut legibus injustè latis, aut alio quovis modo Ecclesiam destruere niteretur; aut etiam si aliorum bona & jura injustè invaderet; tunc enim moneri, rogarique poterit; & si preces non proficiant, etiam bello & armis coërceri, omnique ratione compesci, quæ ad jus naturalis defensionis pertinet. V. Turrecrem. *l. 2. c. 106.* Bellarm. *de Concilior. auctor. l. 2. c. ult. ad 2. argum.* Et ratio est, quia in hoc casu non Papæ resistitur, sed invasioni: nec Papæ obediendum est, nisi cùm agit ùt Papa, & caput Ecclesiæ; nec in illum exercetur jurisdictio, sed

tantùm jure defensionis agitur, quod non in jurisdictione & auctoritate fundatur, sed in præcepto aut facultate naturali, quæ à Pontifice solvi tollique non possunt, cùm & ipse sit juri naturali ac divino subjectus, *totâ causâ 25. q. 1.*

V. *Quintus casus est*: Cùm causa aliqua, præsertim fidei tam gravis esset, ut ea sine Concilio universali expediri non posset; tunc enim teneretur Pontifex Concilium adhibere, nec posset absque illo decernere. Et de hoc casu SS. Patres loquuntur, cùm dicunt Concilia esse necessaria, præsertim Gelasius Papa *in Tomo de vinculo anathematis*. Ubi: *Si præcessit consensus Pontificis, doceatur à quibus, & ubi ille sit gestus: si secundùm Ecclesiæ regulam celebratus, si paternâ traditione profectus, si majorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, ubi procul dubio requirendum est, si synodali Congregatione celebratus, quod in receptione damnati & abjectione Catholici, quia nova est causa, fieri certissimum est.*

Eadem habent B. Cyprianus *l. 2. ep. 1. ad Stephanum*. S. August. *l. 1. de Bapt. contra Donatist. c. 7. & 18.* Et ratio est, quia licèt S. Pontifici promissa sit assistentia Spiritûs Sancti in rebus fidei decidendis, ea tamen promissio supponit omnem diligentiam, & quantùm causæ dignitas desiderat, discussionem, ùt habetur *Actor. 15.* Neq; enim quidquid dicit & docet Papa, continuò est dogma fidei: sic etiam Sacramentis novæ legis promissa est gratia sanctificans, sed tamen multis adhibitis & necessarijs conditionibus. Pertinet tamen ad Dei providentiam, qui voluit Ecclesiam Petro, tanquam Pastori subjectam, dictoque obtemperantem esse; & à Romana Sede finem omnibus controversijs imponi, nunquam permittere, ut temerè Pontifex definiat; alioquin nunquam Ecclesia secura esset, possetq; dubitare; pertinet ergo ad eum, qui finem voluit, etiam necessaria media disponere, & sine quibus nunquam ad finem perveniretur.

VI. *Sextus casus est*, ex sententia Abbatis Panormit. *2. p. Consilior. q. 1.* & Cardinalis Moniliani *de Concilijs Oecum. c. 33.* Si in materia præsertim fidei solus Pontifex contra omnes Concilij Patres sentiret, teneretur enim illorum votis accedere, & si contra omnes definiret, hæc definitio, tanquam temeraria, nec debito examine & inquisitione veritatis nixa, doctrinæ Concilij cederet. Pontifex enim extra Concilium, & ùt privatus Doctor aliquid docens errori obnoxius est, multoq; magis si temerariè: sed quando contra omnium

Patrum

Patrum sententiam aliquid pronuntiaret, & privatum Doctorem ageret, quia non publicam, sed privatam opinionem sectaretur, & temerariè decideret, plus sibi quàm omnibus credens. Et hoc est, quod aliqui dicunt, majorem esse Concilij auctoritatem directivam, quàm Pontificis solius: qui tamen non tenetur illi parti accedere, quæ pluribus suffragijs juvatur, cùm sententia paucorum melior esse possit *l. nemo judex C. de sentent. & interlocutor. c. sana d. 9. & passim d. 9.* Sunt enim opiniones instar monetæ, cujus valor non ex numero, sed pondere & metallo æstimatur: sic opiniones non Doctorum numerus, sed major ratio, veritas, & prudentia commendat: alioquin semper vincerent fatui, quorum numerus quàm prudentum major est: & veram fidem ac Religionem paucorum, falsam & erraticam multorum esse videmus, nec ideò tamen meliorem, quia plurium.

VII. *Septimus casus est,* Si Pontifex invalidè sit electus & intrusus potiùs in eam dignitatem, quàm evectus; quâ ratione Joannes XII. monstrum magis ex omni vitiorum cœno compositum, quàm homo, ab Ottone M. ejectus est, de quo infrà. Ceterùm electionem Pontificis invalidam, & electum intrusum esse, multis modis contingit: si videlicet facta fuerit electio præter formam Canonicam in Concilio Lateranensi præscriptam *can. 1.* & jure novissimo, contra Bullam Gregorij XV. quæ incipit: *Æterni Patris.* Anno MDCXXI. Videatur *c. licet 6. de elect.* Si defectus aliquis juris divini aut naturalis electioni misceatur, quales sunt, si electus infans aut hæreticus sit, aut electioni non consentiat. Si electio fuerit simoniaca, datâ videlicet vel acceptâ aut promissâ pecuniâ, aliâve re pretio æstimabili *c. si quis pecuniâ d. 79.* quod saltem verum est de jure novissimo post Bullam Julij II. Anno MDV. quæ incipit: *Cùm tam divino &c.* dubium enim non est, electionem Papæ juri Canonico subjacere, quamvis jam electus Papa omni humano jure major sit: præsertim cùm crimen Simoniæ jure Canonico hæresi comparetur. *c. eos qui 1. q. 1. cap. ult. 1. q. 7.* Si electio fuerit per metum gravem & injustum facta. *Concil. Constant. Sess. 39.* quod intelligendum est de metu ad certam & determinatam Personam eligendam injustè incusso; talis enim electio in Concilio Constant. ùt diximus, irritata est. Et denique si electio ab ijs facta fuerit, qui jus eligendi non habent, & Cardinales non sunt. *c. licet. De elect. & Bulla Gregorij XV. cit.*

His ergo modis electio Pontificis invalida evadit, & taliter electus, ficut Papa non eft, ita privilegijs Papalibus non gaudet, fubjacetque Concilio. Videatur Concilium Conftant. *citatâ Seff. 39.*

VIII. Ex hactenus toto hoc §. difputatis facilè colligitur, nullum cafum dari, in quo Papa manens Papa Concilio fubdatur: & ideò veriffimam & univerfaliffimam effe propofitionem noftram, Papam, quamdiu talis eft, Concilio non fubdi, nec ullum effe tam grande, & atrox Pontificis crimen, cujus judicem in terris habeat; conftat enim Pontificem caput, Paftorem & fundamentum Ecclefiæ à Deo conftitutum effe, ficque Ecclefiæ fuperiorem & Principem. Superior autem nec à fubditis judicari poteft, nec quia criminofus eft, fuperior effe definit; aut ergo oftendi aliquam exceptionem oportet, in qua voluerit Chriftus Vicarium fuum, & Ecclefiæ Principem judicari punirique à fubditis poffe, quæ nunquam oftendetur, aut fimpliciter fatendum, folum Deum Pontificis Romani judicem, & Vindicem effe. Quos tu reperies Pontifices, pluribus & majoribus flagitijs notatos, quàm fuerint fcribæ & Pharifæi, Deicîdæ, & quorum ingentibus vitijs Chriftus ipfe longum catalogum implevit *Matthæi 23.* adjectâ fingulis comminatione fempiterni fupplicij, & tamen tantum abeft, ut eos à fubditis judicari voluerit, redigique in ordinem, ut potiùs in ijs, quæ doctrinam fpectant, omnem obfervantiam præceperit: *Super cathedram,* inquit, *Moyfis federunt Principes & Pharifæi, quæ ergo dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite.* Quanto magis id Chriftus diceret de Vicario fuo, de capite & fundamento Ecclefiæ, quantumvis inquinato, perditoque? ùt enim Synodus Ephefina ad Cæleftinum Pontificem Romanum fcribit: *Si data fuerit volentibus licentia majores fedes injurijs afficere, & in eos, in quos non habent poteftatem, ùt contrà leges, fic & contra Canones, proferre fententias, ibunt ad ultimam confufionem res Ecclefiæ.* Maneat ergo rata illa Bonifacij VIII. fententia *in extravag. unam fanctam. Inter communes de major. & obed. Si deviat terrena poteftas, judicabitur à poteftate fpirituali: fed fi deviat fpiritualis minor, à fuo fuperiori: fi verò fuprema, à folo Deo, non ab homine poterit judicari.*

§. XV.

§. XV.

Respondetur ad argumenta ex SS. litteris petita.

SUMMARIA.

1. ℞. *Ad cap. 18. Matth.*
2. ℞. *Ad cap. 13. secundæ ad Corinth.*
3. ℞. *Ad cap. 15. Act. Apost.*
4. ℞. *Ad cap. 8. Act. Apost.*
5. ℞. *Ad cap. 20. Act. Apost.*
6. ℞. *Ad cap. 2. ad Galat.*

I.

O*Bjicitur primò : Locus* Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum ; si autem te non audierit, adhibe adhuc tecum unum vel duos : quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ : si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus : amen dico vobis : quacunq; alligaveritis super terram, &c.* Ecce! hîc Christus Apostolos, eorumque successores alloquitur, à quibus vult Christianos incorrigibiles Ecclesiæ denuntiari, ab eâque damnatos ad nullum alium judicem remittit; vult ergo Christus ultimum esse tribunal Ecclesiæ ; & à Petro ad Ecclesiam, tanquam majoris potestatis judicem provocari. Et ita hunc locum videtur intellexisse S. Gregorius *l. 4. epist. 38.* & Nicolaus I. *in c. præcipuè 11. q. 3.* qui duo PP. sibi non obtemperantes, Ecclesiæ se delaturos minantur ; majus ergo Ecclesiæ judicium esse, quàm suum agnoscunt.

℞. Hoc loco Matthæi velut præcipuo fundamento Adversarios niti ; sed tam infirmum est, ut vel hoc maximè prodant causæ,

 quam

quam defendunt, imbecillitatem, dum tantæ molis quæstionem arenæ imponunt. Inprimis nullus hîc sermo de Petro, ejusque successoribus, & tamen de his quærimus: quamvis enim Christus ad Apostolos in communi loquatur; quis nescit generali locutione, casus speciali notâ dignos, & privilegiatos non includi? Deinde nomine Ecclesiæ, cui jubet obstinatos denuntiari, intelligit Christus eos omnes, quibus potestas ligandi, solvendi, puniendiq; concessa est, ùt patet, tum ex fine denuntiationis, qui est correctio: tum ex adjuncta illa causali: *Quacunq; enim alligaveritis super terram, &c.* certum est autem, potestatem ligandi solvendique non tantùm ad Concilium universale, sed etiam episcopos, aliosque Ecclesiæ Prælatos pertinere. Si nomine Ecclesiæ Concilium universale intelligas, oportebit quoties Christianus furto, adulterio, homicidio peccat, Concilium Generale cogi, ut illic delinquentis causa ventiletur, quo nihil potest dici absurdius, impossibilius, magisque ab omnium Ecclesiarum more alienum; & tamen dicendum est, si Christus eo loco Concilium intelligit; enimverò optimè suæ Ecclesiæ, morumque emendationi & justitiæ cautum fuerit, si ad punienda delicta Concilium exspectari oporteat. Sed demus Concilium universale intelligi, non tamen sine suo capite, nec à Pontifice separatum, de quo solùm disputamus, an supra Pontificem tolli possit. Deinde observandum est, Christum dixisse: *Si peccaverit in te frater tuus, &c.* ut ostenderet sermonem non esse de summo Ecclesiæ Patre & Pastore, qualis est Romanus Pontifex. Legitimus ergo hujus loci sensus est: *Si peccaverit in te frater tuus*; isque secretæ, & fraternæ tuæ admonitioni non acquiescat, dic Ecclesiæ, hoc est, Pastori proprio, qui Ecclesiæ præest, ùt explicat S. Chrysostomus *homil. 61. in Matt.* S. Th. *in 4. d. 19. & 22. q. 24.* Albertus M. *in Matth. 18.* Innoc. III. *in c. novit. de Judic.* Theophylactus, Euthymius & alij passim. Ipse enim Prælatus, cùm agit non ùt privata, sed publica persona, utiturque potestate Ecclesiasticâ, vulgari jam & notâ phrasi Ecclesia vocatur, quia hanc repræsentat: & patuit etiam exemplo Gregorij M. qui minatus Joanni Constantinopolitano, nisi titulo universalis Patriarchæ abstineret, se illum Ecclesiæ denuntiaturum; sine tamen Concilio universali, auctoritate Papali eum compescuit, & censuris obstrinxit. *lib. epist. 30. & 31.* Malè ergo, & contra regulas artis Concilium Papæ anteponi demonstrant eo scripturæ textu, qui nec

de

de Concilio loquitur, nec de Papa, sed de casu omnino alio & disparato.

Demus tamen in hoc Evangelij loco sermonem de Papa esse, & Concilio universali, etiam ùt Papæ opposito; nihil aliud sequitur, quàm Papam publicè criminosum, posse ad Concilium & Ecclesiam deferri, de remedijs illum emendandi, cohibendique agitari: eumque admoneri, rogari, & si Ecclesiæ infestus sit, etiam jure defensionis coërceri: quæ si omnia facta sint, & incassum cedant; Deo tandem res committenda, cui Ecclesia curæ est, & quam inter tot persequentium procellas, & priora persecutionibus malórum Pontificum exempla agitari quidem permisit, nunquam tamen mergi, opprimique: neque enim nobis timendum est id eventurum, quod nunquam evenit, & quod Christus promisit, numquam se, ut eveniat, passurum: essetque impium cogitare, Ecclesiam propterea, eoque casu sine auxilio esse, cùm à solo Deo auxilium exspectat; ibi enim maximè parata est, & velut in procinctu divina custodia, ubi deficit humana: & hoc maximè verum est in supremis Reipublicæ capitibus, quorum delicta suæ tantùm virgæ subjecit, nec voluit subditorum arbitrio & pœnis committi, ne pejus esset malo remedium; obtentu justitiæ, malevolorum calumnijs, invidiæ, & affectuum impotentiæ exposità Principis Majestate. Et ita praxis Ecclesiæ semper obtinuit: quamvis enim Marcellini, Sixti III. Symmachi, Leonis III. Damasi, Leonis IV. aliorumque Pontificum delicta fuerint ad Synodos delata, numquam tamen in eos sententiæ dictæ sunt, immo in Synodo Oecumenica 8. lato de hoc canone definitum est: ***Posse quidem Synodum universalem cum convenienti reverentia quamlibet quæstionem de Romana Sede exortam audire, & in ea proficere, non tamen audacter sententiam in Romanum Pontificem dicere. V. Tom. 3. Concilior. in Actu 8. Synodi.*** Platinam *in Marcello, in Sixto III. Symmacho, Leone III. & IV. & Damaso. Et c. nunc autem d. 21. & c. nos si incompetenter 2. q. 7. c. auditum 2. q. 5. & c. mandastu eodem.* Ubi animadverte Pontifices aliquot, innocentiæ suæ purgandæ causâ, & ùt calumnias sibi affictas palàm detegerent, Synodorum etiam particularium judicio discretivo & velut arbitrario, non tamen coactivo, quod non poterant, se submisisse.

II. *Objicitur secundò Locus 2. ad Corinth. cap. 13. v. 10.* Ubi S. Paulus scribit: ***Potestatem sibi à Deo datam esse in ædificationem non destructionem***

nem Ecclesiæ; ergo Potestas Papalis est data propter Ecclesiam, ergo Ecclesia est perfectior, & major Papâ, cùm ipsa sit finis, dignitas verò Papalis medium: finis autem est perfectior medijs: & quando medium tenderet ad destructionem finis, omnino submovendum, tollendumque esset: sic si Papa aliquis suâ auctoritate in detrimentum Ecclesiæ abutatur, tollendus erit, tanquam medium Ecclesiæ noxium, aliusque subrogandus, qui Ecclesiæ sit utilis.

℞. Papam esse propter Ecclesiam, sicut Rex propter Regnum, fundamentum propter Domum, & caput propter corpus: nemo tamen propterea dixerit Regem subditis, aut Comitijs Regni subjacere: nec fundamentum à domo, quam sustinet, pendere. Potestas Papalis est quidem medium conservandæ Ecclesiæ datum; & ideò quidquid ex abusu hujus potestatis, & contra bonum Ecclesiæ Pontifices moliuntur, aut non licitè, aut etiam invalidè faciunt: non ideò tamen sequitur Papam à subditis judicari propterea posse, multoque minùs deponi, quia hoc multo magis in detrimentum Ecclesiæ cederet, ejusque unitatem & pacem turbaret, nunquam aut veris, aut fictis criminibus defuturis, ob quæ Pontifices throno moveri oporteret, aliosque supponi, datâ inquietis animis, rerumque novarum cupidis occasione, obtentu criminum & reformationis inducendæ, Pontifices impugnandi, conflandi schismata, & altare contra altare erigendi: quod ne fiat, consultius utique fuit malos Pontifices tolerari, quàm dum illis bellum movetur, ipsique vicissim illatum repellunt, & dignitatem quâvis ratione tuentur, omnia discordijs, turbisque misceri, ipsamque fidem & Religionem Catholicam odio & contemptu Pontificis, quod plerumque contingit, periclitari: in bonum ergo Ecclesiæ, non perniciem cedit, Papam etiam malum, nunquam à subditis suis in jus vocari: hoc enim superioritatem necessariò supponit, quam Christus nunquam Ecclesiæ in Pontificem dedit, ùt suprà ostendimus. Cùm verò dicunt Ecclesiam esse Papâ perfectiorem, vel intelligunt Ecclesiam unà cum Papa, & tunc Ecclesia non est perfectior Papâ, cùm istum includat: si verò accipiatur Ecclesia, ùt distincta à S. Pontifice, hic tanquam Vicarius Christi, Pastor & Magister Ecclesiæ, ipsâ Ecclesiâ perfectior est, & tenetur Pontificem audire, eique obtemperare.

III. *Ob-*

III. *Objicitur tertiò, c. 15. in Actis Apostolorum.* Ubi, cùm Apostoli Concilium indixissent, in epistola synodali, quam ad fideles dederunt, sic scribunt: *Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil ultrà imponere vobis oneris, &c.* Ubi nulla est mentio Petri, sed Collegij tantùm Apostolici, & hujus non Petri nomine Concilium definit & imperat.

℟. Hunc esse omnium Conciliorum morem & stylum, etiam quibus Summus Pontifex cum summa potestate præest, ut nomine Concilij decreta expediantur, quod patet, omnia Concilia, etiam ultimum Tridentinum legenti, nec propterea excluditur auctoritas Pontificia, quæ primas in Concilio partes agit: sicut cùm dicimus: *Petrus currit, Petrus scribit*; quamvis de capite nihil dicatur, non tamen hujus influxus excluditur, sed semper velut necessarius & principalis subintelligitur. Immo in illo ipso conventu Apostolico, ubi omnes à Spiritu S. immediatè gubernabantur, nec errori patebant, multa Primatûs sui argumenta Petrus reliquit, dum primus sententiam dicit: dum quid definiri debeat, præscribit: dum calentem priùs disputationem, & vota discordantia componit, & velut pronuntiato oraculo, silentium omnibus imponit: quæ omnia eum locum legenti patent.

IV. *Objicitur quartò, cap. 8. in Act. Apostolor.* Ubi Petrus & Joannes à Collegio Apostolico Samariam mittuntur, ut eorum Orationibus Christiani recèns ad fidem conversi Spiritum S. acciperent; si ergo Petrus mittitur, Petrum subjectum esse Collegio Apostolico, à quo mittitur, necesse est: cùm missio subjectionem significet.

℟. Non omnem missionem signum subjectionis esse & inferioritatis: nam in Collegio SS. Trinitatis, ubi omnes personæ æquales sunt, parisque Majestatis, filius à Patre mittitur *Joann. 3. 17. & 4. 34.* & Spiritus S. à Filio. *Johan. 14. 26.* Et Herodes mittit tres Reges Orientis in Bethlehem *Matth. 2.* Mittere ergo significat impulsum aliquem, quo alius movetur, quod non tantùm præcepto, & imperio, sed etiam rogatu, consilio, allegatione rationum & argumentorum, quibus ad aliquid agendum alius movetur, fieri potest.

V. *Objicitur Quintò. Actor. cap. 20. Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit regere Ecclesiam Dei.* Ergo non soli Papæ, sed etiam Concilio Episcoporum commissa est Ecclesiæ cura & gubernatio.

℟. Si omnis, cui Ecclesiæ Dei cura & gubernatio concredita est, Pontificem Maximum potestate, & auctoritate superat; non tantùm hæc prærogativa Concilio Univerſali, ſed etiam particulari, immò & cuilibet Episcopo & Parocho concedenda erit, quod abſurdiſſimum eſt. Quilibet ergo Episcopus, dum propriam & particularem Ecclesiam regit, hoc ipso & mediatè Ecclesiam Univerſalem regit, bono & regimine partium in bonum & regimen totius cedente: ſicut bonum & malum unius membri, eſt etiam bonum & malum totius corporis, & tamen omnium membrorum, ipſiusque corporis motus & directio à capite pendent, unde & influxum & ſpiritus, motumque accipiunt. Ergo & Papa & Episcopi Ecclesiam regunt, ſed iſti ùt membra, ille ùt caput: iſti particulares Ecclesias, ille Univerſalem & totam.

VI. *Obijcitur ſextò. c. 2. ad Galatas.* ubi: *Paulus, cùm Cephas* (Petrus) *veniſſet Antiochiam, in faciem ei reſtitit, quia reprehenſibilis erat, priùs enim cum Gentibus edebat, poſteà ſubtrahebat & ſegregabat ſe, timens eos, qui ex Circumciſione erant: & ſimulationi ejus conſenſerunt cæteri Judæi, ita ut & Barnabas duceretur ab eis in eandem ſimulationem.* Ecce hic Petrus errat, aliosque exemplo ſeducit, & propterea à Paulo corrigitur, palamque reprehenditur: quanto magis igitur poterit Pontifex errare, alios ſeducere, & ideò à Concilio judicari, corrigique? non ergo Pontificis ſententia eſt regula credendorum, cui Concilium ſubjaceat; ſed potiùs doctrina Concilij eſt regula, cui Pontifex ſubjacet, ab eaque, cùm à veritate deflectit, corrigendus eſt.

℟. Hunc locum ad Galatas, quo ſibi & Hæretici & Catholici aliqui tantùm blandiuntur, nihil planè ad rem facere. Nos quærimus, an Concilium ſit ſupra Papam, & ipſi oſtendunt Petrum à Paulo reprehenſum eſſe, quaſi verò negemus, non poſſe Pontificem argui, reprehendi, corrigi, eique, ſi oporteat, reſiſti: enimverò nos ipſi hæc omnia concedimus, eodemque exemplo utimur, ut oſtendamus Pontificem & poſſe & debere, cùm meretur, reprehendi; quod B. Bernardus, quod Petrus Damiani, quod Hieronymus, alijque fecerunt, multoq; magis Concilium facere poteſt: ceterùm alterius vitia reprehendere, in illa declamare, & ſi vergant in communem perniciem, illis etiam reſiſtere, nullam ſuperioritatem arguit, ùt patet & docent expreſsè SS. Patres. S. Gregorius *in c. Petrus 2. q. 7.* & ibi Gratianus. Idem Gregor. *Homil. 18. in Ezech.* Cyprianus

in

in epist. ad Quirinum. Augustinus *epist. 19. ad Hieron.* & *in epist. ad Galat. c. 2.* S. Thom. *in 4. d. 19.* An verò & quomodo Petrus in hac re peccaverit, dicemus in sequenti Proposit. 3. ubi de infallibilitate Pontificis sermo erit.

Hæc sunt loca scripturæ, ex quibus an probetur majorem esse Concilij, quàm Papæ auctoritatem, Lectoris judicium esto; nobis sanè tam infirma, longeque ducta videntur, ut non tantùm animum non convincant, sed ne tenuem quidem veritatis umbram jaciant, mirarique lubeat, viros alioquin doctos rationibus adeò leviter maleque armatis & ipsos cessisse, & alios oppugnare conatos esse; nisi fortè animo jam semel occupato verba scripturæ ex voto sensuque proprio æstimaverint, nec tam curæ habuerint, ut sententiam suam scripturæ, quàm scripuram sententiæ suæ accommodarent.

§. XVI.

Respondetur ad auctoritatem Concilij Pisani.

SUMMARIA.

1. *Auctoritas Concilij Pisani à Maimburgo adducta.*
2. *Hujus Concilij auctoritatem multis ex capitibus dubiam esse & incertam, evidentibus argumentis ostenditur, & auctoritate ipsius Concilij Constantiensis, ac etiam Maimburgi testimonio.*
3. *Nec tamen aliquid in Concilio Pisano aut decisum, aut factum, quod Pontificum in Concilia auctoritati derogare possit; & quæstionem in Concilio agitatam toto cœlo ab ea distinctam esse, quæ modò inter nos vertitur.*
4. *Mala fides Maimburgi sententiam Parisiensis Universitatis pervertentis.*

I.

Objicitur 7. (*a*) In Concilio Pisano, quod Anno MCCCCIX. congregatum & peractum est, multis cum scriptis tum exemplis ostensum est, Pontifices Concilio subdi, & ab isto judicari, puniri, damnarique posse. Nam primò cùm quidam in sacro illo Senatu sustinuissent, nullam Concilijs esse in Pontifices Romanos potestatem; Patres eam protestationem derisui habuêre, utpote nullo antiquitatis exemplo fultam. Deinde quidam Petrus Plaust doctrinâ celebris, & unus ex Universitatis Parisiensis deputatis, quæ tunc temporis ad supremum gloriæ pervenerat, egregiè multisque rationibus ostendit, multum Ecclesiam supra Pontifices esse, & consequenter etiam Concilium, quo Ecclesia repræsentatur, addiditque hanc esse Parisiensis, omniumque Galliæ Universitatum sententiam. Ut primùm peroravit, exscenditque cathedrâ, secutus est Novariensis Episcopus, seque ex suggestu ostentans, & voce, quâ omnibus intelligi posset, protestatus est, centum & tres Doctores ac Theologiæ Licentiatos, qui ex varijs Universitatibus confluxerant, jussuque Cardinalium hanc causam diligenter examinaverant, cum Parisiensi schola in eandem sententiam convenire; imò & Bononiensem ac Florentinam famâ doctrinaque celebres; & Florentinam quidem scripto libello, quem viginti Doctores subsignaverant, mentem suam expressisse. Tandem re in Concilio maturè, lenteque discussâ, Benedictum XIII. & Gregorium XII. quamquam eorum alter verus Pontifex esset, Papali dignitate abdicârunt, initisque suffragijs novum Ecclesiæ Pontificem dedêre, Alexandrum videlicet V. quem pro vero Legitimoque Pontifice, & tota ferè Ecclesia, si paucos excipias, Benedicto, Gregorioque addictos, agnovit; & ipse Alexander, quamvis notæ sanctitatis, mortique vicinus, ubi finiri ambitio solet, se verum Pontificem professus est. Patet ergo Auctoritatem Concilij supra Pontificem in Concilio Pisano multis modis ostensam esse. Et verò fuisse hoc Concilium Oecumenicum, & unum ex majoribus conventibus, qui unquam in Ecclesia peracti sint, patet ex numero & dignitate Prælatorum, qui illi

(*a*) Maimb. Traittè Histor. ch. 21. f. 184. & du Grand Schism. d' Occident lib. 4. à fol. 63.

illi adfuerunt: quippe Cardinales quinque supra viginti, Patriarchæ quatuor, Episcopi 182. Abbates 290. inter quos Capita & Generales omnium Ordinum, Magni Ordinum S. Sepulchri, Theutonici, Rhodiorumque Magistri, Universitatum Parisiensis, Tholosanæ, Aurelianensis, Andegavensis, Cracoviensis, Viennensis, Pragensis, Coloniensis, Oxfordiensis, Cantabrigiensis, Bononiensis, Florentinæ aliarumque Deputati: Legati quoque Metropolitanarum & Cathedralium Ecclesiarum supra centum: Theologiæ, sacrorumque Canonum supra trecentos Doctores. Oratores denique Galliæ, Poloniæ, Bohemiæ, Cypri, Siciliæque Regum: Ducum quoque Bavariæ, Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantij, Brandenburgi, omniumque ferè Germaniæ Principum; præter alios Hispaniæ, Arragoniæ, Hungariæ, Sueciæ, Norwegiæ, Daniæque Reges, qui tandem Concilio Pisano adhæsêre. Ergo quo primùm tempore conferri inter se Conciliorum potestas & Pontificum cæpit, tot Regnorum, Provinciarum, Universitatum, Ordinum, Doctorum, Episcoporum, hoc est, totius ferè Christiani Orbis vox una & sententia fuit, Pontifices Concilio subesse, ab eoque judicari, puniri, deponique posse. Hactenus ferè verba Maimburgi ex Gallico translata.

II. *Resp.* Hæc Maimburgi narratio partim & argumentatio, eodem filo, quo reliquæ hujus Auctoris, contexta est: videlicet ex principijs aut dubijs, aut falsis, semper tamen specie veri coloratis, ut eodem tempore placeant, fallantque incautos; Nam *Primò* certum quidem est in Concilio Pisano fuisse Gregorium XII. & Benedictum XIII. Pontificatu ejectos, electumque Alexandrum, sed non æquè certum jure id factum, & ex legitima potestate; nec propterea novi Pontificis electione cessavit dubitatio, quis pro vero Pontifice habendus esset: nec sublatum Schisma, imò quod plerique eorum temporum Auctores notant, auctum potiùs, diffusumque novi Pontificis accessione, adeò, ut cùm priùs Ecclesia in duas, posteà in tres factiones scinderetur, augente incertitudinem Pontificum numero, eâ ferè ratione, quâ in Labyrintho, non ideò certiùs eas, quia pluribus vijs: & qui Gregorio ac Benedicto adhærebant, nec pro hæreticis aut Schismaticis habiti sunt, quòd videlicet multis nec inanibus rationibus niterentur, ut Concilio Pisano non subscriberent, nec satis de vero Pasto-

re constaret; imò etiam sanctos reperias, qui Concilio Pisano obobluctati sunt, inter quos S. Antoninus: (*a*) *Pisanum Concilium*, inquit, *vel Conciliabulum, cùm non esset alicujus eorum, qui se pro Pontifice gerebant, auctoritate congregatum, non erat ablatum ipsum Schisma, sed augmentatum ex duobus, tribúsve se pro Papa gerentibus.* Et alibi testatur: *Gregorium à multis DEUM timentibus & peritis creditum fuisse verum Pontificem tempore ejusdem Concilij.* Si ergo à Pisano conventu electo Alexandro, depositisque Benedicto & Gregorio, multi nihilominus sanctitate & doctrinâ conspicui, nec Alexandrum agnovêre, nec à Gregorio separati, nec tamen pro Schismaticis, sed pro veris pijsque catholicis habiti sunt, sequitur omnino, Concilium Pisanum non fuisse pro certo & Oecumenico, nec novam electionem Alexandri, & Gregorij abdicationem pro legitima habitam; alioquin Schismatici impijque, qui aut legitimo Concilio, aut vero Pontifici obsisterent, & abdicato, falsoque adhærerent. Planè post Concilium Pisanum, Neapolitanum & Siciliæ Regna, Romandiola, Ducesque Bavariæ, ac plurimi Germaniæ Episcopi Gregorio adhæsêre, neque is alligari se voto credebat, quod de Pontificatu abdicando emiserat; quippe cùm id votum conditionatum esset, si videlicet Petrus de Luna idipsum præstaret; hoc quippe dignitatem retinente, nec pax Ecclesiæ obtineri poterat, nec Schisma extingui, cùm Regna, Provinciæque non paucæ Benedicto parerent, Arragonia videlicet, Navarra, Castellæ, Scotia, Baleares, Corsica, Sardinia, aliæque, & Eugenius IV. in apologia (*b*) fatetur, Obedientias Gregorij & Benedicti *fuisse non modicam Christianitatis partem.* Idque apertè Petrus de Alliaco Episcopus Cameracensis professus est, qui sedente Constantiensi Concilio librum scripsit de Ecclesiæ & Cardinalium potestate; is enim primam conclusionem his verbis expressit: (*c*) *Licet Concilium Pisanum fuerit legitimè ac canonicè celebratum, & duo olim contendentes de Papatu justè & canonicè condemnati, & electio Alexandri V. fuerit ritè ac canonicè facta, prout hæc omnia*

(*a*) S. Antonin. 3. p. Tit. 22. c. 5. §. 2. & c. 6. §. 2.

(*b*) V. epist. Archiepisc. Narb. in M. S. Regesto Concil. Schelstratte in Actis Concil Const. fol. 51. Eugen. IV. in Apolog. contra Basileenses. Turrecr. lib. de Eccles.

(*c*) Petrus Alliac. in Conclusionib. à Philippo Labbeo editis, & in Appendicem Concil. Constant. rejectis.

omnia tenet Obedientia Domini nostri Papa Johannis XXIII. tamen dua Obedientia duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diversa & adversa varietate non sunt minores difficultates Juris & facti, quam ante Concilium Pisanum erat de Justitia duorum contendentium. Hæc Alliaci confessio doctrinâ clarissimi, quique eodem tempore scribebat, rerum, quæ in Concilio fiebant scientissimus, tantò pluris esse debet, quòd ipse à Joanne XXIII. purpuram accepisset, ejusque partes teneret; sicque non tam odio aut partium studijs, quàm rei veritate ad hæc scribenda permotus credi debeat. Et reipsâ Concilium Constantiense hanc Alliaci sententiam amplexum est, approbavitque. Cùm enim Anno 1415. die 4. Januarij Joannes Dominicus Cardinalis & Nuntius Gregorij XII. in Concilio comparuisset, cæptum est à Patribus disceptari, an cum purpura & insignibus Cardinalis admittendus esset? multis abnuentibus, censebant alij admitti eum debere, inter quos Alliacensis Cardinalis præcipuus, cujus etiam sententia prævaluit, & Gregorij Legatus galero purpureo insignis magnoque apparatu in Constantiam invectus est. Audi Acta Concilij ex duobus MM. SS. Codicibus Bibliothecæ (a) Victorinæ, Maimburgo sæpe & vehementer laudatis. *Alij asseruerunt, Licentiam fratri Joanni Dominici concedendam cum capello rubeo ingrediendi: & hujus sententia fuit R. D. Petrus Cardinalis Cameracensis, & quidam alij, die námque 22. Januarij, D. Frater Joannes Dominici Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis Ragusinus, ut Cardinalis & cum Capello rubeo medius inter Dominos Ducem Bavariæ & Ducem Briega sequentibus Dominis Wormatiensi, Spirensi, & Werdensi Episcopis in Obedientia dicti Gregorij persistentibus, qui omnes prædictis Legatis Gregorij extra Constantiam obviavêre, & Civitatem Constantiæ sunt ingressi &c.* Nota Episcopum Ragusinum à Concilio Pisano, & ab Alexandro V. & Joanne XXIII. nunquam pro Cardinali agnitum esse, sed Patres Constantienses rationibus Petri Alliacensis permoti eum pro tali recepêre, sicque ipso facto professi sunt, jura Gregorij non adeò projecta esse & conclamata, ut sustineri pro vero Pontifice non posset; si enim certum erat Gregorium Pontificem non esse: ergo æquè certum, non esse veros Cardinales, quos ipse purpurâ induisset, cur ergo pro talibus habiti, admissi-

(a) Regest. Concil. Constant. ex duobus MM. SS. Bibliothecæ S. Victoris.

missique? Idem Episcopus Ragusinus, cùm Gregorij XII. insignia Pontificia ædibus suis appendisset, & propterea ingens inter Patres certamen accensum esset, eorum præsertim, qui Joannis partes sequebantur; die 20. Novembris collectis in Concilio Patribus certatum diu est, pugnantibus Antistitum votis, tandem prævaluit sententia negantium tolerari insignia Pontificia deberi, nisi ipse Gregorius coram præsensque adesset; in hoc ergo omnium vota convenêre, ipsi Gregorio permitti posse, si adesset, ut insignibus uteretur Pontificiæ dignitatis: non ergo certum erat, Pontificem non esse; quomodo enim in tam sacro senatu permitterent Gregorium Mimum agere, & in ludibrium supremæ potestatis, ipsoque Joanne Pontifice cotàm tiaram ostentare alteri raptam? Audi ipsius Concilij tabulas: (*a*) *Alij verò asserebant supradicta arma in locu prædictu in Obedientia Domini Nostri Joannis XXIII. constitutis affigi non potuisse, & per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi non debere, & hujus sententia fuit D. Patriarcha Gradensis, & alij, cui plures, quàm alteri sententia adhæserunt dicentes, nisi Angelus Corrario personaliter veniret, ipsius arma ibidem non debere depingi.* Sed nihil æquè ostendit, Patres Concilij Constantiensis Decreta Pisani Concilij, & Gregorij abdicationem, ac electionem Alexandri, & Joannis, pro dubijs, incertisque habuisse, quàm quæ sessione 14. peracta sunt, in qua cùm Gregorius non priùs Papatu cedere vellet, quàm ut Joannis XXIII. tanquam Pontificis mentio nulla fieret, ut Sigismundus Imperator auctoritate & delegatione Gregorij Concilio præsideret, ut ipsum Concilium tanquam priùs non ritè congregatum, iterum suâ auctoritate convocaretur, & confirmaretur, quod etiam à Cardinali Ragusino nomine Gregorij factum est, & sic tandem ipse Gregorius Pontificatu cessit. Tantum verò abest, Gregorium à Concilio pro pseudo-Pontifice habitum esse, aut pro Schismaticis, qui eum venerabantur; ut semper, quoties Gregorij mentio incidebat, tanquam de dubio Pontifice loqueretur, & hanc formulam adhiberet, cautam quidem, sed tamen venerationi mixtam, videlicet: *Ille Dominus, qui in sua Obedientia dicitur Gregorius XII.* Et cùm Resignationem, & alia Gregorij postulata admisit, his verbis usum est: (*b*) *Dictam Convocatio-*

(*a*) Regest. Actorum Constant. ex MM. SS. codd. Biblioth. S. Victoris apud. doctiss. Schelstratt. in Tract. de sensu & auctoritate Decretor. Concilij Constant. fol. 153.

(*b*) Session. 14.

cationem, Auctorizationem, & Confirmationem, in quantum ad Gregorium pertinet, & attinet, eis admiserunt. Quibus verbis omnino Patres significant, Gregorium pro dubio saltem Pontifice sustineri potuisse; alioquin si illum pro certo & notorio Pseudopontifice, & temerario Invasore sacræ Sedis haberent, quâ ratione, immò quâ conscientiâ permitterent, ut Concilium indiceret, confirmaret, novum Præsidem deligeret, & denique abdicaret se potestate, quam non habebat? Planè fuisset hæc indulgentia & simulatio, tam sacro, amploque senatu plus quàm indigna. Maimburgus quidem in libro (*a*) de Magno Schismate Occidentis hæc omnia pro lusu & scena habet, Patribus id Gregorio indulgentibus: *Ut Synagogam suam cum apparatu pompaq; funeraret, inani quidem solatio, sed tamen innoxio.* Cæterùm alias oportet esse curas, & cogitationes hominis privati imbutique politicorum principijs, ac utilia tantùm, non honesta, aut decora spectantis: alias Concilij Oecumenici tot Purpuratorum, Antistitum, Principumque affluxu insignis, & nihil indignum quovis obtentu admissuri. Ac deinde prudentum judicio reliquerim, majorem Maimburgo fidem habere velint, post duo sæcula, & ex suo scribenti, quàm Petro Alliacensi Cardinali & Archiepiscopo Cameracensi, quique Concilio aderat, & omnia coram spectabat, Joanni XXIII. à quo Purpuram induerat, alioquin addictissimus; is verò in Conclusionibus Anno 1415. post primam Sessionem mense Februario Patribus Concilij oblatis, honores Gregorio oblatos non vanæ ostentationi, inanique fabulæ tribuit, sed quòd *duæ Obedientiæ Gregorij & Benedicti istos probabiliter pro Pontificibus tenerent, in qua opinionum diversa & adversa varietate non essent minores difficultates juris & facti, quàm ante Concilium Pisanum erant.* (*b*) Honores ergo à Patribus Gregorio exhibiti non vanæ fabulæ dati, ut Maimburgo visum, sed Gregorij rationibus suum Pontificatum *multis facti & juris* fundamentis, ac assecларum auctoritate fulcientis. Nec dubium est, eâdem ratione, ijsdem honoribus Benedictum XIII. à Concilio afficiendum fuisse, si modò æquè animum paci adjecisset; nam & ejus Pontificatum probabilem reddebant, cum tot Regnorum, Principumq; auctoritas, qui ejus partes sequebantur; tum etiam quamplures juris factiq; rationes, quas ipse septem horarum spatio, quibus

(*a*) Maimb. histor. du grand Schis. d'Occid. l. 5. f. 309.
(*b*) Ex Gestis Constant. Concil. in 4. MM.SS. & Append. ejusdem Synodi Edit. Paris. apud Labb. Tom. XI. Concil.

peroravit in Conventu Perpiniani habito, tantâ eloquentiâ persecutus est, ut attonitos, defixosque redderet Auditores: nec minimum pondus ejus causæ addebat duorum fratrum sanctitas, Vincentij videlicet, & Bonifacij Ferrerij, Benedicto etiam post Pisanum Concilium addicti. Et denique Johannes Gerson, (a) cujus auctoritatem tantopere & ubique contra Pontifices Maimburgus deprædicat, in tractatu de modo se habendi tempore Schismatis hæc habet: *In Schismate præsenti tam dubio, temerarium, injuriosum & scandalosum est asserere, omnes tenentes istam partem vel alteram esse extra statum salutis, vel excommunicatos, vel rationabiliter de schismate suspectos.* Et infrà: *Tota ratio fundatur in hoc, quòd nunquam fuit tam rationabilis & vehemens causa dubitationis in aliquo Schismate, sicut in isto, cujus signum evidens est varietas opinionum Doctorum, & inter doctissimos & probatissimos ex utraque parte &c. Potest ergo illud dici rationabiliter dubitabile, quod plurimi & maximè sapientes dubitabile reputant & prædicant &c.*

Quæ doctrina & ratiocinatio Gersonis etiam post Concilium Pisanum locum habuit; nam etiam post illud *fuit varietas opinionum Doctorum inter doctissimos & probatissimos*, ut enim de solo Benedicto XIII. loquar, cujus Obedientia multò alijs inferior minorq;, etiam post Pisanum Concilium, à quo depositus est, ei Regna Scotiæ, Navarræ, Castellæ, Aragoniæ, Sardiniæq; adhæserunt, inter quos S. Vincentius Ferrerius, qui novem post Pisanum Concilium annis constanter Benedicto adhæsit, nullo Sanctitatis suæ damno, quod etiam fatetur Maimburgus. (b) Non ergo constabat Concilium Pisanum Oecumenicum esse, & Alexandrum in Concilio electum, ejusque successores veros Pontifices; alioquin non sanctus, sed Ethnicus & Publicanus, qui nollet Ecclesiam audire, veroque ac legitimo Pontifici parere. Utque irrefragabili testimonio omnia concludam, id ipsum tres nationes, Gallica, Hispanica & Italica cum Collegio Cardinalium professæ sunt, hoc est, major saniorq; Concilij pars, quando in protestatione contra Germanicam Nationem edita, & in qua petebatur, ut omisso interim Reformationis articulo ad electionem procederetur indubitati Pontificis, ita loquuntur: (c) *Ecclesia in periculo remaneret, quia vix aut nunquam Summus Pontifex*

(a) Joann. Gerson. 1. part. operum.
(b) Maimb. du Grand. Schism. d' Occident lib. 5. fol. 453.
(c) Protestatio trium Nationum in Concilio Constantiensi post Session. 38. ex Gestis Concilij in 4. MM. SS. codd. apud Schelstratt. fol. 6.

tifex indubitatus posset haberi, *quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet convocare.* En, fatentur Patres Constantienses, nec Pisanum, nec aliud Concilium certum esse posse sub incerto Pontifice. Hæc omnia eò pertinent, ut ostendam auctoritatem Concilij Pisani tot Principum, Regum, Antistitum, Sanctorum, ipsiusque Concilij Constantiensis opinione nullo modo certam, & indubiam fuisse, ideoque à quamplurimis mortalium sine Scismatis nota Benedictum & Gregorium pro veris Pontificibus agnitos, quod etiam Maimburgus nunquam sibi constans profiteri compulsus est, quando in libro de magno Schismate Occidentis scribit: (a) *Eorum sententiam, qui Benedictum pro vero Pontifice agnoscebant, probabilem fuisse (quamvis contraria magis probabilis esset) & ideò viros sanctitate, doctrinâ, & dignitate præcipuos potuisse illam securâ conscientiâ amplecti.* Si ergo teste Maimburgo hæc propositio: *Benedictus est verus Papa*; erat probabilis, ergo ejus opposita, videlicet, *Benedictus non est verus Papa*, non erat certa, quod enim est certum, excludit contrariæ sententiæ omnem probabilitatem; quemadmodùm quia hæc propositio, *nix est alba*, est certa; ejus opposita videlicet, *nix non est alba*, omnino non est probabilis: sequitur ergo Benedictum & Gregorium fuisse probabiliter veros Pontifices, & consequenter auctoritatem Concilij Pisani, quod utrumque deposuerat, ex Principijs Maimburgi, nullo modo certam, sed dubiam fuisse, quod probare susceperam. Erravit ergo Maimburgus, quando indubias & evidentes veritates Lectori pollicitus, dubias, incertasque supposuit.

III. *Secundò.* Demus tamen Concilio Pisano omnem auctoritatem, quam Maimburgus optat, etiam quam non habuit, adhuc tamen certum est, nihil pro Maimburgo, ejusque sententia facere. Duo enim quæri possunt, *Primò*, an Concilij Oecumenici auctoritas sit major auctoritate Pontificis Schismatici, Hæretici, dubijq;, adeò ut talis Pontifex à Concilio judicari possit, deponique? *Secundò*, an Concilij Oecumenici auctoritas sit major auctoritate Pontificis Catholici legitimi & certi? De hoc secundo tota quæstio & controversia inter nos est, de hoc propositiones Parisienses loquuntur, hoc Maimburgus probandum susceperat, hoc probandum ergo erat. At Concilium Pisanum nihil penitùs loquitur de hoc secundo,

Ooo 2 sed

(a) Maimb. hist. du Grand. Schism. d' Occident lib. 6. fol. 379. ad Annum 1415.

ſed de primo tantùm, de quo nulla dubitatio, nulla controverſia eſt; quæ ergo nova hæc diſputandi, demonſtrandique methodus, probare jam aliàs certa & conceſſa, non probare negata? quærimus de Pontifice certo, Maimburgus probat de Pontifice dubio: quærimus de Pontifice Catholico, probat de hæretico: perinde, ac ſi iter Romam quærenti, aliter Conſtantinopolim monſtraret. Nihil ergo ad rem faciunt, quæ diſputat, & ut dici ſolet, toto oſtio aberrat. Id autem quàm verum ſit, hoc eſt, Concilium Piſanum loqui ſolùm de Pontifice dubio, Schiſmatico & hæretico, ex jam dicendis intellige.

Certum igitur eſt, quo tempore Concilium Piſanum celebratum eſt, in eoque Gregorius & Benedictus depoſiti, nullum certum Pontificem extitiſſe, ſed ob infinitas & contrarias juris & facti rationes vehementer dubitatum eſſe, utri Pontificum parendum eſſet, toto Chriſtiano Orbe in duas factiones diviſo; nam Italia cum ſuis Inſulis, Germania, Bohemia, Hungaria, Polonia, Angliaque Gregorio parebant, Gallia verò, Hiſpania, Scotia cum ſubjectis Inſulis Benedicto. Hæc verò incertitudo, uter ex duobus Pontifex eſſet, tanta fuit, ut Univerſitates Pariſienſis & Bononienſis eam inextricabilem vocaverint, ſic enim in Concluſionibus Concilio porrectis loquuntur: (a) *Quinta concluſio, ſtante dubio inextricabili Papatûs propter dubium facti & juris, ne in ſubverſionem fidei Eccleſia ſic maneat perpetuò diviſa cum tanto ſcandalo & animarum perditione; proviſio ſpectat ad Concilium, ut utrumq; eis non cedentibus poſſit à Papatu ejicere.* In quibus verbis duo obſerva: unum, fateri Pariſienſem Univerſitatem, inextricabile dubium fuiſſe, quis ex duobus verus eſſet & legitimus Pontifex, ſicq; caſum & quæſtionem, quæ tunc temporis in Univerſitate Concilioque vertebatur, non eam fuiſſe, de qua modò diſputamus, videlicet de vero & indubitato, ſed de dubio Pontifice; ut proinde, quæ de uno caſu deciſa in Concilio & Univerſitate ſunt, malè ad alium caſum adeò diverſum applicentur. Alterum verò, quod in ijs verbis obſervari oportet, eſt, utramque Univerſitatem, Bononienſem videlicet & Pariſienſem, poteſtatem Concilij de Pontifice exauctorando

(a) Concluſiones Univerſit. Pariſ. & Bonon. ex Gobel. Paderb. Offi. & habentur inter acta Conc. Piſan. apud Bin. T. 3. Conc. p. 2. & Lucam d' Acher. Tom. 6. ſpicil.

rando expressè ad solum casum dubij Pontificis restringere; sic e-nim loquitur: *Stante dubio Papatûs inextricabili, provisio spectat ad Concilium.* Si ergo nullum sit dubium, provisio non pertinebit ad Concilium; si enim absolutè, ac etiam omni dubio remoto posset de Pontifice Concilium providere, cur restringeret ad solum casum Pontificis dubij? Certum igitur & indubitatum est, Concilium Pisanum agere, & decidere de alio omnino casu, quàm ille sit, de quo nos disputamus; illud enim de dubio Pontifice, nos de indubitato, certoque loquimur. Imò quod majus est, Patres Concilij Pisani velut trepidarent etiam in dubios, incertosque Pontifices sententiam dicere, illud omni studio conati sunt, ut aliam causam, magisque certam inquirerent Pontificem deponendi, hæresin videlicet, quæ unica causa est, ob quam Pontifices dignitate suâ excidunt; & ideò in omnibus sessionibus, citationibus & sententijs in duos Pontifices latis, hanc causam eos deponendi obtendunt: *Quòd videlicet essent notorij Schismatici, necnon notorij hæretici, & à fide devij*; credebant enim remotâ hæresi, ne quidem judicari illos à Concilio, multò minùs deponi posse. Id ita esse, ex singulis sessionibus hujus Concilij patet, quas breviter percurram. Nam sess. 3. hæc habentur: *Declaratio ad Decretum latum contra duos contendentes de Papatu ob contumaciam ipsorum in causa fidei, & schismatis contumacia.* Et infrà. *Sancta Synodus Dominos Petrum de Luna, & Angelum Corario de Papatu contendentes, & quantum in eis est, Ecclesiam DEI in notorio schismate tenentes, & proclamatos in causa Schismatis & fidei ad hoc præsens & sacrum Concilium.* Et sess. 9. *Insuper sacra Synodus ex causis, quibus suprà pronuntiavit, statuit, & decrevit, præfatos contendentes de Papatu in præsenti causa Schismatis & fidei contumaces fore &c.* Et infrà. *Item eadem sacrosancta Synodus in favorem fidei, & Schismatis extirpandi &c.* Et sess. 13. in oratione Magistri Petri Plaust: *Et postmodùm posuit opinionem Universitatis Parisiensis, videlicet, quòd Petrus de Luna est Schismaticus, pertinax, & hæreticus, etiam accipiendo hæresim propriè strictè, & præcisus ab Ecclesia DEI &c.* Idem habetur sess. 14. & sess. 15. ubi recitatur sententia in Benedictum & Gregorium à Concilio dicta: *Christi nomine invocato sancta & Universalis Synodus declarat &c. Utrúmque fuisse, & esse notorios Schismaticos, & antiqui Schismatis nutritores, nec non notorios hæreticos, & à fide devios.* Et in prima conclusione Parisiensis & Bononiensis Universitatum: *Uterq; de Papatu contendentes ex debito Pastoralis officij veri vel prætensi stante Schismate tam inveterato tenetur &*

debet credere, ex quo propter dubia juris & facti super Papatu aliter dari non potest unio & pax in Ecclesia DEI &c. Et in 3. conclusione. *Papa stante tali Schismate pertinaciter resistendo incurrit crimen notorium, propter quod subjicitur provisioni Concilij, & ultra hoc concluditur Schismatis nutritor & fautor, cujus obstinatione & vetustate descenditur in hæresim, & fides læditur, cujus provisio pertinet ad Concilium.* Hactenus Acta Concilij, ex quibus apertè intelligas Concilium semper loqui de dubio Pontifice, hæresisque comperto, & Schismatis tempore, & ideò semper hæc à Patribus repeti; sollicitis quippe, ne de alio quàm Schismatis casu, aut alio Pontifice, quàm dubio incertoque intelligerentur. Eandemque Universitatis Parisiensis doctrinam & cautelam fuisse, suas Conclusiones ad casum Schismatis restringentis. Nec enim epistolam ignorabant Adriani II. in octava Synodo lectam approbatamq; *act. 7.* ubi inter alia hæc habet: *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicâsse legimus, de eo verò quemquam judicâsse non legimus. Licèt enim Honorio ab Orientalibus anathema dictum sit, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solùm licitum est minoribus Majorum suorum motibus resistere.* Vides Adrianum ne Concilio quidem Oecumenico permittere (hoc enim Honorio anathema dixerat) ut extra casum hæresis Pontificem judicet, neque Concilium Oecumenicum octavum contradixit; sed potiùs summis laudibus eam epistolam extulit. Patet ergo, Concilij Pisani mentem, doctrinam & decreta, ad solum Schismatis & hæresis casum pertinere, de quo alibi actum.

IV. Sed excusari Maimburgus utcunque posset, quippe aut statum quæstionis, de qua nunc agimus, aut Concilij mentem & verba non satis observavit: illud verò quale est, quòd in suo Tractatu historico de Prærogativis Eccl. Romanæ *cap. 21. fol. 148.* prope initium hæc habet: *Petrus Plaust unus ex Universitatis Parisiensis deputatis longâ, doctâque oratione, quam in pleno Patrum consessu peroravit, multis rationibus Ecclesiæ Universalis, & consequenter Concilij, quod eam repræsentat, auctoritatem Pontificiæ auctoritati præstare ostendit, addiditq; hanc esse Parisiensis, & omnium Galliæ Universitatum sententiam.* Sed quàm à veritate hoc sit alienum, facilè ex verbis actisque Concilij intelliges, quæ aliud omnino exhibent, quæque non potuit ignorare Maimburgus: sic ergo habent: (a) *Decima tertia sessio fuit die Mercurij, die 29 Maij, in qua post*

(a) Acta Pisana ex editione Lucæ d'Acher sess. 13. & Philippi Labb. edit. Paris.

post Missam & Litanias Magister Petrus Plaust pro Universitate Parisiensi dixit, opinionem Universitatis esse, istos duos contendentes debere reputari Schismaticos, & hæreticos pertinaces, firmans auctoritatem Concilij ad decidendam hanc causam, & declarandum, eos esse ab Ecclesia præcisos & abjectos &c. Postea in medio: *Unus Episcopus Italicus dictus Novariensis legit quandam schedulam facientem mentionem; qualiter secundum ordinationem Dominorum Cardinalium per D. Cardinalem Mediolanensem fuerunt simul congregati omnes Magistri in Theologia & Licentiati, qui ad dictum Concilium de multis partibus & Universitatibus convenerunt, & inter eos fuerit habita plena deliberatio super ista materia, & postea in eandem opinionem convenerant, & concordes fuerunt, videlicet, quòd dictos contendentes tenent Schismaticos &c.* Vides quàm alia sit Parisiensis aliarumque Universitatum sententia, ab ea, quàm illis attribuit Maimburgus; non enim dicunt: *Concilia esse supra Pontificem,* ut ille mirâ fiduciâ scribit: *Sed Benedictum & Gregorium pro schismaticis & hæreticis habendos, & Concilium esse in hac causa cognoscenda judicem.* Quod toto Cælo diversum est, ut patet; nunc reliqua videamus.

§. XVII.

§. XVII.

Respondetur ad auctoritatem Concilij Constantiensis.

SUMMARIA.

1. *Exhibentur Concilij Constantiensis Acta suis temporibus distincta.*
2. *Patres Constantienses circa auctoritatem Concilij in quinque sententias divisi, quarum ultima & pejor, ac votis infrequentior Johannis Gersonis.*
3. *Octo argumentis invictisq; ostenditur, Decreta 4. & 5. Sessionum necessario examine ac deliberatione caruisse, nec posse dici* conciliariter *facta.*
4. *Eadem Decreta ne in ipso quidem Constantiensi Concilio, nec à Patribus pro Decretis Oecumenici Concilij habita esse, testimonijs gravissimorum auctorum, qui Concilio intererant, ac etiam Gallorum alijs novem argumentis demonstratur.*
5. *Sed nec præfata 4. & 5. Sessionum Decreta à Martino V. Pontifice Max. esse confirmata.*
6. *Imò Concilium Constantiense pro nobis esse, quatuor argumentis evincitur.*

I.

AUctoritate Concilij Constantiensis nimium quantum sibi Maimburgus blanditur, in eoque spem victoriæ reponit, ac doctissimam Canonici Schelstrate de hoc argumento dissertationem aliquot capitulis incessit, triumphanti potiùs, quàm pugnanti similis; nam & hanc quoque inter alias habet scribendi formulas, ut victoriam canat, etiam dum cadit.

cadit. Ut ergo Constantiensis Concilij mentem, ac sententiam plenè intelligas, tria hoc paragrapho exequar. Primùm seriem & acta Constantiensis Concilij per sua tempora distinguam. Secundò Constantiense Concilium à nobis stare demonstrabo. Tertiò ad ea, quæ Maimburgus objectat, respondebo.

Acta ergo Constantiensis Concilij quod attinet, ea ex suis principijs deducta sic habent. *Anno MCCCV.* post longum Purpuratorum certamen Clemens V. Archiepiscopus Burdigalensis Gallus in Pontificem eligitur, operâ præsertim Cardinalis Pratensis, & Philippi Pulchri Galliæ Regis, cum quo secretæ pactiones. Is Apostolicam Sedem Avenionem in Gallias transtulit, hæsitque septuaginta & supra annos sub varijs Pontificibus, videlicet, Clemente V. Joanne XXI. Benedicto X. aliàs XII. Clemente VI. Innocentio VI. Urbano V. Gregorio XI. Creditur Clemens Sedem in Gallijs ex arcanis pactis fixisse. Sexta enim Philippi postulatio, cùm de Pontificatu transigerent, his verbis concepta fuit: (*a*) *Sextam gratiam mihi reservo, exprimendam loco & tempore suo, arduam & magnam.*

Anno MCCCLXXVII. Gregorius XI. Galliam relinquit, reditq; in Urbem. Persuaserunt Gregorium, ut rediret, sanctarum Brigittæ & Catharinæ preces & Oracula, Italiæ Legationes, præsertim verò calamitates ac bella, quæ illam ferè consumpserant; sed vix annus effluxit, cùm Gallias iterum cogitantem mors occupavit. Successit Cardinalium electione Archiepiscopus Barensis, qui Urbanus VI. appellatus est: hic cùm inconsulto impetu Ecclesiasticorum morbos aggreditur, & initia medendi à ferro, flammaque incipit, omnium à se animos avertit, Gallorum præsertim, qui Fundos secedunt, & Cardinalem Gebennensem Pontificem adversùs Urbanum renuntiant Clementis VII. nomine. Honestus titulus Schismati quæsitus, quòd videlicet *prior Urbani electio metu, minisq; Populi Romani extorta fuisset, Cardinales, nisi Italum aut Romanum eligerent, ad mortem exposcentis.* Sed, ut monui, prætextus hic erat; prætterquam enim, quòd etiam ante popularem tumultum in Archiepiscopum Barensem convenissent, quippe ex sexdecim purpuratis (inter quos undecim Galli, Itali quatuor, unusque Hispanus) cùm Itali, Gallique nollent Papam Lemovicensem, & Lemovicenses perennare

(*a*) S. Anton. p. 3. tit. 21. cap. 1.

nare sibi tiaram vellent, jam quatuor suæ gentis Pontificibus superbi; tandem in Barensem plerique convenêre, idque Gebennensis Cardinalis, posteà Clemens appellatus, Marino Episcopo Cassanensi omnium arcanorum conscio aperuit, & hic palàm deposuit: verba Gebennensis inter alia hæc fuêre: (*a*) *Nunquam isti traditores Lemovicenses tam potentes erunt, quin pro ista vice nos habebimus Italicum Papam. Per hac sancta DEI Evangelia nunquam habebimus alium Papam, quàm Archiepiscopum Barensem, aut alium, quem ad præsens nolo tibi indicare.* Ipse Cardinalis S. Petri vir integerrimus, & neutri factioni addictus, & cui reluctanti, placandoq; Populo Papatûs insignia injecta sunt; cùm mors immineret, publicis tabulis professus est: (*b*) *Se à Gallis priùs quàm Conclave ingrederentur, rogatum esse, ut suffragia pro Barensi sociarent.* Patet ergo jam antè Populi tumultum, metumque incertum, in Urbanum VI. conspiratum esse, non ergo metus extorsit, quod metum præcessit. Nec metus injectus à Populo fuerat, ut Italum, sed Romanum eligerent, quamvis Italum aut Romanum priùs postulâssent. Audi verba unius ex Populi signiferis sic ad Conclavis fenestram Cardinales alloquentis: (*c*) *Scitis Domini mei, quòd in introitu Conclavis multi clamaverunt rogantes vos, quòd eis daretis Italicum, vel Romanum; nunc autem pro parte totius Populi sum missus, & vobis eorum pro parte notifico, quòd solùm volunt eis dari Romanum, nec essent contenti de Italico; timent enim, ne sub aliqua conventione secreta, inter vos & aliquem Italicum non Romanum, ipse reduceret Curiam Avenionem.* Et post aliqua: *Placeat Deo, quòd nobis detis Romanum, alioquin procul dubio sentietis.* Idque non intra minas stetit, sed in facta prorupit: cùm enim audissent Barensem, qui Romanus non erat, electum esse; eum occultissimis latebris abditum, & electores Cardinales ad necem quæsierunt; qui tamen inter tumultus elapsi protestati sunt, se millies potiùs mortem subituros, quàm nt Romanum, aliumque præter Barensem eligerent. Audi ex actis hujus Schismatis Abbatis Sistrensis depositionem: (*d*) *Propter quod* (Cardinalem vid. S. Petri, qui Romanus erat, electum non esse) *tota Civitas concurrit ad arma, & circumeuntes Palatium minabantur interficere Cardinales; quorum auditis minis aliqui de ipsis*

(*a*) Depositio Episcopi Cassanensis in actis Schism. Tom. 2. p. 38. & 67. & 4. p. 63. 64. & 78. v. Rayn ad Ann. 1378. n. 2.
(*b*) Extat Tom. 2. de Schism. p. 38.
(*c*) Ex actis Schism. Tom. 2. p. 82. Depositio Abbatis Sistrens.
(*d*) Depositio Abbatis Sistrensis Tom. 7. de Schism. p. 82.

ipsis Domini fregerunt solarium Conclavis, & per posticum credentes aufugere finaliter capti sunt à populo, & cum magnis pressuris & opprobrijs reducti sunt in Conclave, territi per populum, quòd nisi eligerent Romanum, erant mortem nullatenus evasuri. Et infrà: *Et istis quatuor manifestârunt Domini Cardinales electionem Archiepiscopi Barensis, dicentes eis, quòd Populus benè posset eos interficere omnes, sed non habere Romanum pro ista vice.* Et Episcopus Tudertinus in sua depositione: *(a) Ipsis verò recedentibus, ego dixi Domino Nostro:* (Urbano videlicet) *Audistis quid dixerunt illi? & ille dixit, quid dixerunt? & ego recitavi sibi verba dicta per eos: & ipse dixit: non cognoscunt me benè, si tenerent mille spathas ad collum meum, non renuntiarem.* Constat ergo, sponte Cardinales Neapolitanum elegisse, populo Romanum flagitante. Sed quod omnia superat, cessante jam metu, pacatisque omnibus, & summâ pace compositis, Cardinales tres ferè menses Romæ hæserunt, ab ijs Urbanus throno impositus, tiarâ redimitus, cultusque omni veneratione est; illi sacris operanti, senatumque agenti, & de gravissimis negotijs consultanti adstitêre, quodque omnia superat, datis tum privatis, tum publicis ac nomine totius Collegij ad Principes litteris Urbanum verum esse Pontificem professi sunt, quod etiam ipse Maimburgus fatetur, *(b)* alijque gravissimi Auctores. Imò Cardinales absentes, qui utique metu tangi non poterant, aut per litteras *(c)* (sex videlicet, qui Avenione morabantur) aut coram, ut Cardinalis Ambianensis, præcipuus posteà discordiarum follis, Urbanum venerati sunt. Imò in Conventu Episcoporum Parisijs habito, cui Archi-Episcopi sex, Episcopi triginta, & quàmplurimi alij Doctores, Prælatique assederunt, decretum fuit, testimonijs Cardinalium, qui Urbanum reijciebant, seque ipsos mendacij damnabant, standum non esse; à qua posteà sententia, ut notat Æmilius *(d)* in alio minúsque frequenti Conventu recessum est. Et verò quî crederes Cardinalibus illis, qui odio Urbani flagrabant, qui se hostes illius profitebantur, qui Clementem novâ electione promoverant, eique se juramento addixerant, quique seipsos mendacij & perjurij arguebant, ob electum, coronatum promulgatumque Principibus, & trimestri obsequio adora-

Ppp 2 tum

(a) Tom. 2. Schism. p. 43.
(b) Maimb. Grand. Schism. d' Occid. lib. 1. fol. 57. ex Cod. S. Victor. Paris. Froissard. in Chron. Walsing. in Rich. Æmil. in Carolo V.
(c) Extant litteræ Tom. 2. Schism. p. 32.
(d) Paulus Æmilius in Carolo V.

tum Urbanum? quis vel in profano Tribunali, minimique pretij causâ testem admitteret tot labibus inquinatum? & metus, qui objectabatur, aut idoneis testibus probari poterat, aut non poterat? si non poterat, vicit Urbanus: si poterat, certè Cardinales, ut ostendi, idonei testes non erant. Planè electio Urbani, si non certa, at saltem dubia erat; ergo donec probaretur contrarium, possessioni suæ relinquendus; alioquin semper, & cùm libuerit, promptum erit Schismate Ecclesiam turbare, & novum Pontificem jam aliàs electo opponere, quæsito videlicet aliquo crimine, objectoque electioni, & non probato, & tunc demum ad alia vota procedendum; præsertim cùm Urbanus Concilium Oecumenicum offerret, in quo & sua, & æmuli jura promerentur, relictâ Patribus sententiâ, uter præferendus; nam quamvis longum esset Concilij remedium, at aliud non supererat, & multò longius pejusque Schismatis malum, quod Ecclesiam quinquaginta ferè annorum morâ, & innumeris calamitatibus afflixit; at Clemens eique addicti Cardinales oblatum Concilium respuerunt (*a*) manifesto indicio malæ causæ semper Judicem formidantis. Cæterùm neque illud negari potest, Urbani peracerbum & immite ingenium, ac præmaturum Zelum non quidem causam Schismati, sed occasionem dedisse: nam cùm sopire ante vulnus ægros oporteret, ne ferrum sentirent aut recusarent, excitabat potiùs admonebatque doloris inclementibus modis: perinde ac si cruciatu magis, quàm curâ gauderet; hinc omnium aversi animi, ac vindictâ flagrantes, intentique privatis odijs satiandis. Hæc occasione Schismatis duxi memoranda, & præsertim quia Maimburgus in libro (*b*) de magno Schismate pro Clemente multa disseruit. Cæterùm utcunque res habuerit, certum est ex Clementis electione diuturnum obstinatumque Schisma natum esse, quo nullum magis diutiusque Ecclesiam concussit, nec ante mortem Benedicti XIII. hoc est annos novem & quadraginta extinctum est, incerto Orbe Christiano, cui capiti obsequeretur. Successerunt Urbano Bonifacius IX. Innocentius VII. Gregorius XII. Alexander V. & Johannes XXIII. Clementi verò Benedictus XIII.

Anno

(*a*) V Tom. 2. de Schism. p. 36. & Tom. 16. p. 12. & Raynald. ad Annum 1378. n. 42. & seqq.

(*b*) Lib. 1. à fol. 105.

Anno MCCCXCIII. Benedictus, qui Clementi successerat, primò in Conclavi, deinde post electionem solemni se juramento obstringit de abijcienda tiara, si & quoties id publicæ pacis interfit; Idem à Gregorio XII. qui Innocentium excepit, juratum est. Eâ tamen conditione, si Benedictus cederet.

Anno MCCCCIX. Cùm uterque Pontificum cessionem æmuli exspectaret, & ita obstinatè throno hærerent, neutro primam aleam jaciente; Cardinales Pisam conveniunt, collectaque ibi Synodo Benedictum & Gregorium deponunt, substituuntq; Alexandrum. Causam utrumque deponendi, eligendique Alexandrum Parisiensis & Bononiensis Universitates his verbis expressêre: *Quia stante dubio inextricabili Papatûs propter dubia facti & juris, provisio spectat ad Concilium.* Et Patres Concilij Pisani: (a) *Visis & diligenter inspectis omnibus & singulis productis, probatis & agitatis, habitaq; priùs inter se ipsos, & demùm cum copiosa multitudine Magistrorum in sacra Theologia, atq; utriusq; Juris Doctorum pluries diligenti collatione, tandem deliberatione maturâ in prædictos tanquam de Papatu colludentes, Schismaticos & veros hæreticos sententiam Depositionis pronuntiat.* Ubi vides sententiam in hæreticos & dubios Pontifices ferri, sicque penitùs nihil obstare sententiæ nostræ, qui de Catholico tantùm, certoque Pontifice loquimur. Cæterùm electione Alexandri invaluit potiùs Schisma, non extinctum est; Benedicto & Gregorio firmiter throno hærentibus, & multorum Regum, Principumque, imò sanctorum ope ac obedientiâ subnixis, unde patet modicam apud Catholicos hujus Concilij reverentiam fuisse.

Anno MCCCCX. Moritur Alexander, eiq; Balthasar Cossa Legatus Bononiensis, posteà Johannes XXIII. appellatus sufficitur, is auctoritate Sigismundi Romanorum Imperatoris (cujus potentiâ indigebat) aut victus, aut deceptus Concilium Constantiam indicit, eamque *Anno MCCCCXIV.* solemni pompâ invectus est. Die sextâ decimâ Novembris prima sessio habita est, in qua nihil de unione actum. Decimâ nonâ Novembris ad valvas Ædium Augustinianorum insignia Gregorij Pontificis pependêre, quæ sequenti nocte, jussu ut creditur Joannis, sublata sunt: ingens super ea re inter Patres natum certamen, (b) cùm alij aufferri insignia, alij sustineri

(a) Concil. Pisan. Sess. 15. mense Jun. die 5.
(b) Ita habent duo MM. SS. Regesti Constant. V. Schelstratte in Tract. de Decret. Conc. Const. fol. 30. & fol. 153.

ſtineri vellent; omnium tandem ſententia fuit, ſi Gregorius coram adeſſet, Inſignibus Pontificijs uti poſſe. Non ergo Patribus conſtabat, Gregorium Pontificem non eſſe; cur enim inſignia Pontificia illi permitterent, quem pro Antipapa haberent? Die vigeſimâ quartâ Decembris Sigiſmundus Imperator Conſtantiam ingreditur, & Pontifice ſacris operante, Evangelium cantat Diaconi amictu. Secuta Imperatorem ingens Principum ac Antiſtitum turba, adeò ut unâ die triginta equorum millia numerata ſint: ſolum Archiepiſcopum Moguntinum thorace ex rubro holoſerico inſignem, ferroque ad latus pendente ſexcenti equites comitati, ut videas, quæ illorum temporum conditio fuerit. Patriarchæ 4. Cardinales 29. Archiepiſcopi 47. Epiſcopi 160. qui poſteà ad 300. crevêre.

II. *Anno MCCCCXV.* Menſe Januario Joanni Dominico Gregorij Legato à Patribus permiſſum, (*a*) ut pileo, veſtituque Cardinalitio ingredi Conſtantiam poſſet, obluctante quamvis Johanne Pontifice. *Menſe Februario*, cùm Cardinalis S. Marci libellum ſparſiſſet, quo multa contra Johannis auctoritatem dicebantur; alij continuò in ejuſdem defenſionem producti, & inter alia hæreſis poſtulabatur, qui indubitatum Pontificem, & nullâ hæreſi contaminatum cogi poſſe ad cedendum dixiſſet. Sed Cardinalis Cameracenſis pugnam diremturus concluſiones aliquot Patribus obtulit, in quarum prima continebatur: (*b*) *Duas Obedientias Johanni contrarias probabiliter ſuſtinere electionem Alexandri, ejusq; ſucceſſorem non eſſe legitimè ac canonicè factam, & in hac opinionum diverſitate non eſſe minores difficultates Juris & facti, quàm ante Concilium Piſanum erat de juſtitia duorum contendentium; & ideò attentâ perplexitate casûs præſentis pro pace Eccleſiæ accelerandâ poſſe de Papatu contendentes ad ceſſionem compelli, & nolentes deponi.* Vides hic iterum agi tantùm de Pontifice dubio, & ex hoc ipſo dubio procedere Patres; qui conſilio Alliacenſis obſecuti ſunt ad Joannem deponendum; & ipſe Cardinalis omnium, quæ Piſis ac Conſtantiæ agebantur, conſcius, fatetur Pontificatum Johannis dubium eſſe: malè ergo, quæ Conſtantiæ decreta & peracta ſunt de Pontifice dubio,

(*a*) Ita habet Regeſtum Conſtant. in duobus MM. SS. & Codices Bibliothecæ S. Victoris Pariſ.

(*b*) Cardinalis Cameracenſis Concl. 3. & 6. ex 4. MM. SS. Codic. apud Labbeum in Append. Conc. Conſtant. Tomo XI. edit. Pariſ. Schelſtratte fol. 152.

dubio, extenduntur ad casum Pontificis certi. Hoc etiam anno Gregorius XII. Legatis suis concedit, ut acta Concilij confirment, eisque auctoritatem Oecumenicæ Synodi tribuant, eâ tamen conditione, ut Joannes Concilio non præsit, neque id à Johanne convocatum dicatur: nec Joannes posteà Concilio præfuit, imò nec arcanis eorum congressibus adesse permissus est, ne videlicet consilia pacis turbaret solitis artibus; quomodo ergo pro vero, certoque Pontifice habebant, quem nec ut Præsidem, imò nec collegam ferebant? Vide sessionem 14.

Die 2. Martij Joannes promittit, se Papatu cessurum, modò Gregorius & Benedictus idem præstent. *Diebus 13. 15. & 19. Martij* laboratum est, ut Johannes Procuratorem deligeret, qui ejusdem nomine, *quando & ubi Concilio videretur*, Pontificatum abdicaret. Videbat Johannes se hoc telo peti, cogique ante alios duos tiaram deponere; id ne fieret, multis artibus certatum, sed cùm declinare ictum haud posset, Schafhausam profundâ nocte elapsus est, inde Friburgum & Brisacum; secuti à Concilio Legati, qui reditum persuaderent.

Die Martij 23. peroravit Johannes Gerson, & multa contra Pontificis auctoritatem disseruit; hinc nata quæstio de superioritate Concilij supra Pontificem: & Johannes Galliæ Oratoribus amarè conquestus est Gersonis audaciam, Vaticanum oppugnantis: quæ causa fuit, ut ijdem Galli cum Cardinalibus collatis capitibus se decretis opposuerint contra Sedis Apostolicæ auctoritatem edendis, & ipse Rex, ut videbimus, ægerrimo animo tulerit, Johannem à Concilio depositum esse, quod etiam Maimburgus (a) alijque fatentur. *Die Martij 26.* celebrata est ante meridiem tertia sessio: huic duo tantùm Cardinales adfuêre Cameracensis videlicet, & Florentinus; statutum fuit in ea sessione: *Concilium Constantiense per recessum Johannis dissolutum non esse, sed nec dissolvi debere, ante Schismatis extirpationem, nec ad alium locum transferri posse sine consensu Concilij.* Hæc omnia non aliâ ratione Alliacensis & Zabarella Cardinales publicari permiserunt, quàm ut illa Joannes Papa rata haberet, confirmaretque. Videre est hanc Cardinalium protestationem apud Philippum Labbeum in appendice Synodi Constantiensis Tomo XI. Conciliorum, & Manuscripto Capranicensi, ex quo Labbeus descripsit. *Die*

(a) Maimb. du Grand. Schism. lib. 5. à fol. 282. Monach. Dionys. lib. 35. cap. 18. M. Laboureur ibid.

Die 29. Martij Joannes Schaffhausâ profugit, quippe vicinam Constantiam metuens. Turbati Patres, offensique, & à pluribus Germanicæ, Anglicæ, Gallicæ nationum deliberatum, fixumque est, ut in crastinum sessio quarta perageretur, in eaque hæc capita decernerentur, videlicet: *Primò* quòd Concilium Constantiense potestatem habeat immediatè à Deo, cui etiam Papa obedire teneatur, in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem Schismatis, & reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. *Secundò* quòd cogi possit, si obedire contumaciter contempserit. *Tertiò* alia complura, quæ omnia cùm non solùm nationi Italicæ displicerent, sed nec sacro Collegio ad deliberandum oblata essent; noluerunt Cardinales, Galliciq; Oratores sessionem adire, nisi secundum Capitulum, quo dicebatur, *Pontificem cogi posse*, omitteretur: & in primo decreto illa verba, *de reformanda Ecclesia in capite & in membris*, delerentur; quod etiam communi voto à Patribus sequenti die acceptum est, cùm videlicet Episcopali vestitu insignes jam quartæ sessioni accingerentur; idque annitente præsertim Imperatore Sigismundo. Cùm verò Cardinalis Florentinus, cujus officium erat Decreta in publicis sessionibus legere, ad verba de reformatione Ecclesiæ in Capite & membris pervenisset, nec ea, ut condictum fuerat, deleta à Nationibus observâsset, continuò Decretum abrupit; eamque partem *falsam esse, additamq; præter communem deliberationem*, professus; ergo clausula de reformatione eâ sessione quartâ omissa est; sed & Cardinales monuerunt Nationes, *ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ magnas habent difficultates, & maturam exigunt deliberationem*; ea videlicet, quæ auctoritatem Pontificiam spectabant. Ita notant Abbas Panormitanus in sententia finali, & Regestum Concilij Constantiensis in tribus Manuscriptis Codicibus, quorum verba recitata reperies apud doctissimum (a) Schelstrate. Et verò ea verba, quæ dicunt: *Papam in ijs, quæ ad reformandam Ecclesiam in Capite & membris pertinent, Concilio subjectum esse*, in sessione 4. omissa fuisse, illud certissimo argumento est; quòd in omnibus ferè Codicibus manuscriptis, qui in Romana, Viennensi, Parisiensi & Salernitana Bibliothecis reperiuntur, ea verba absint, imò ne quidem in tribus Codicibus Manuscri-

(a) Schelstrate in actis Conc. Constant. fol. 2. & 3. & seqq. & in Tract. de sensu. & auctor. Decretor. &c. f. 41. & fol. 84.

nuscriptis, qui acta (*a*) Concilij Constantiensis complectuntur, & ex quibus Basileenses sua decreta compilârunt; sed neque in celebri illo Manuscripto Capranicensi, qui ad usum Cardinalis de Capranica, Basileensis Concilij temporibus scriptus videtur, & ex quo Philippus Labbeus Constantiensis Concilij ultimæ editioni multa adjunxit, confirmátque sæpè laudatus Schelstrate (*b*) testimonijs Gobelini Personæ, qui tempore Concilij scribebat, ipsorumq; Basileensium, ac aliorum in Gallia codicum; qui etiam alibi notat in Decreto sessionis quartæ, ubi dicitur: ***Papam teneri obedire Concilio in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem Schismatis;*** eas voces, ***ad fidem,*** primò appositas esse à Petro Crabbè in sua editione Anni 1538. ex qua in alias posteà editiones derivatæ sunt; nam in antiquioribus editionibus videlicet Haggenoviensi Anno 1500. Mediolanensi Anno 1511. Parisiensi Anno 1524. Coloniensi Anno 1530. illæ voces desiderantur; id verò Tabellionum negligentiæ, qui eas voces omiserint, Maimburgus tribuit. Sed utcunque res habeat, excusari vix potest Maimburgus, (*c*) quando in suo Tractatu historico, magnis, ut solet, verborum ampullis, triumphos Lectori de Schelstrato pollicitus, ex diversis Gersonis (*d*) operibus, ac etiam Orationibus in Concilio dictis, probare conatur, ea verba, quæ reformationem spectant, Decreto sessionis quartæ adjuncta fuisse, adeoque victoriæ securus est, sibique blanditur, ut Schelstrate ad ponenda arma, pacemque ac veniam erroris petendam invitet; nescias victori, an insultanti similior: additque plures alios manuscriptos Codices, quos omnes convenire cum Gersono dicit. Sed Maimburgum egregiè confutavit convicitque eruditissimus Schelstrate, ubi evidenter allatisque verbis ostendit Gersonem & consequenter Codices ei conformes loqui de Decretis *die 6. Aprilis*, hoc est, sessione quintâ editis, non verò de Decretis sessionis quartæ, quæ trigesimâ Martij celebrata est. Utramque ergo sessionem Maimburgus confudit, suumque errorem alienum credidit. *Dices*, unde ergo provenit, ut omnes Concilij Constantiensis editiones in Decreto sessionis quartæ hæc verba constanter exhibeant: ***Et ad Reformationem***

(*a*) Schelstr. in Tract. de sensu &c. fol. 24. & 26.
(*b*) Schelstr. in Tract. de sensu & auctor. fol. 42.
(*c*) Maimb. Tract. histor. à fol. 238.
(*d*) Gerson serm. pro viaggio Reg. Roman. & Tract. de potest. Eccles. & serm. in Dom. 2. post Epiphaniam.

Generalem Ecclesia DEI in Capite & in membris? Respondeo, errorem ex eo fluxisse, quòd cùm Basileenses viderent auctoritatem suam & Concilium paulatim contemptui ac ludibrio esse, ut fulcirent cadentem auctoritatem, cogitasse de edendis Concilij Constantiensis actis, quorum subsidio Vaticanum impugnarent. Duobus ergo Cardinalibus, totidemque Episcopis, ac Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagabriensi Provinciam imponunt, Decreta Constantiensia exhibendi. Id Anno 1441. ab eis peractum: ex hoc codice Joannes Hober ex Indetdorff sacræ Theologiæ Baccalaureus, Anno 1490. alium suâ manu exaravit, transmisitque Hieronymo de Croaria juris utriusque Doctori, & hic posteà anno 1499. Hagenovij in oppido Imperiali typis vulgatus est. Post hanc aliæ tres editiones prodierunt, quibus acta Constantiensis Concilij juxta Basileensem Collectionem continebantur. Error ergo præsentium editionum circa sessionem quartam à Basileensibus manavit, nec ipse Maimburgus negare potest, Basileensem Collectionem, & editiones ex illa profectas defectu laborare; tam enim editio Hagenoviensis, quàm tres aliæ posteà secutæ illam particulam, *ad fidem*, omisêre, quam Maimburgus necessariam agnoscit. Et hæc quidem circa sessionem quartam ex laudatissimo Schelstrate notanda duxi, jam ad quintam veniamus.

Post quartam cœpta est præparari materia pro sessione quinta; Decretum videlicet, quo dicebatur: *Pontificem Concilio in rebus fidei, morumq; Reformatione Concilio subjectum esse, & ab isto cogi posse.* Et quamvis summi momenti res hæc esset, & aliquando novo & pejori Schismati fomitem datura; sicque longissimo & accurato examine priùs cognoscenda, quàm decerneretur: nihil tamen aliud à Patribus factum, quàm ut aliquos deputarent, qui cum Cardinale Zabarella Florentino conferrent; is erat, qui illis articulis in sessione quarta graviter obstiterat. At Deputati perindè ac in re levi, parviq; pretij rem paucis absolverunt, (a) ac inter alia multa die 2. Aprilis statuêre: *Ut proximâ sessione omnes articuli & clausula concordata per Nationes in ultima sessione prætermissa expedirentur.* Ita habet Regestum Concilij: & notant ejusdem Concilij gesta, quàm leve ac perfunctorium examen fuerit, quo tanti ponderis argumentum expendebatur his verbis:

(a) Regest. Concil. Constant. in tribus MM.SS. apud Schelstr. fol. 42. Tract. de sensu & auctor. &c.

bis: (*a*) *Post sessionem quartam fuit per Cardinalem Florentinum cum Deputatis aliqualiter disputatum: finaliter Concilium voluit ex integro dictas definitiones in alia sessione pronuntiari, &c.* Vides inter paucos, privatosque ac extra sessionem, nec initis suffragijs, hoc est, *non Conciliariter*, nec tam decernentium, quàm altercantium more, eo ferè modo, quo in circulis Philosophorum solet, inter Cardinalem & Deputatos disputatum esse, idque ut acta commemorant, *aliqualiter*, hoc est, leviter, cursimque, nec quantum oportebat. Cùm ergo sentirent Cardinales, in sessione quinta ea à Nationibus decretum iri, quæ nec examinata erant, nec approbare ipsi poterant, statuerunt sessione abstinere: sed posteà cùm viderent, id sine publica offensa, periculoq; ne Concilium solveretur, fieri non posse; adire quidem sessionem parant: protestati tamen in ædibus Palatij Constantiensis, ubi infulas sumebant, se vitandi scandali causâ, non verò animo illis consentiendi, quæ audiebant proximâ sessione decretum iri, Conventui adfuturos; idemq; Gallici Oratores, qui Cardinalibus se adjunxerant, professi sunt. Audi Regestum Concilij: (*b*) *Die Sabbathi sextâ mensis Aprilis, cùm per priùs inter Nationes & Dominos Cardinales altercatum esset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti sessione* (quarta) *statutorum; tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta Capitula modo infrascripto corrigerentur. Convenientibus ergo dictâ die Gloriosissimo Principe Sigismundo Romanorum & Hungariæ Rege semper Augusto, Reverendissimis Dominis Cardinalibus cœterisq; Principibus & alijs in sacro Concilio existentibus, præmissâ per Dominos Cardinales & Oratores Regis Franciæ protestatione factâ, quòd propter scandalum evitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi ijs, quæ audierunt statui debere, &c.*

Cùm ergo quinta sessio ageretur, & Decreta legi publicè à Cardinali Florentino de more oporteret, recusavit id munus, quippe qui unà cum sacro Collegio ijs decretis nunquam maturè, & conciliariter discussis obluctatus semper esset; electus igitur Poznaniensis vices Florentini obijt, legitq; à Nationibus statuta. Et hæc est illa sessio quinta, cujus Decretis tantopere Maimburgus præfidit; cæterùm quàm vanis & caducis fundamentis, nemo ex tot alijs, qui hoc ipsum conati sunt, elegantiùs, fortiusque doctissimo Schelstrato demonstravit. Sciendum igitur est, Decreta Sessionis quin-

(*a*) Gesta Concil. ex 4. MM.SS.
(*b*) Regestum Concilij in tribus MM. SS. Codd. apud Schelstr. Tract. de sensu & auctor. &c. fol. 42.

tæ, nec Conciliariter, nec cum examine tantæ rei debito, maturáve deliberatione, qualem res tanta exigebat, vulgata esse, hoc ita se habere evidentissimis testimonijs & argumentis ostendam. *Primò.* In antiquis Concilijs, quoties fidei aliquis articulus, aut alias majoris momenti agitabatur; toties scripturarum testimonia, Antiquitatis monumenta, Concilior. Patrumq; Decreta producebantur, quibus veritas fulciretur, sic in Niceno primo & secundo, Chalcedon. alijsque Concilijs factum, ubi longam seriem argumentorum reperies. Imò ipsum Concil. Constant. in alijs articulis decidendis monere solet, legitimum longumque examen ac discussionem præcessisse. Exempla sunt Sessione 15. ubi cùm errores Johannis Huss damnandi essent: *Habitâ*, inquiunt, *per prius plenariâ informatione & diligenti deliberatione Reverendissimorum in Christo Patrum S. R. Ecclesiæ Cardinalium, Patriarcharum, Episcoporum, & cæterorum Prælatorum & Doctorum sacræ paginæ, & juris utriusq; in multitudine copiosa &c. Habitâ collatione per plures Magistros in sacra pagina &c.* Et sess. 24. in citatione contra Benedictum XIII. *Mandavimus per nonnullos venerabiles viros fratres, & dilectos Ecclesiæ filios Cardinales S. R. Ecclesiæ & alios tam sacræ paginæ, quàm juris utriusq; Professores Commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos inquiri, informationemq; recipi, quam legitimè receptam referri jussimus in publica sessione nostra sacrosanctæ Constantiensis Synodi; quâ plenè auditâ & discussâ maturo decrevimus atque digesto consilio &c.* Et sess. 30 ubi approbatur subtractio Obedientiæ factæ per Regem Arragonum: *Eadem sacrosancta Synodus causis & motivis planè inspectis, & diligenter examinatis, de quorum veritate facta extitit eidem Synodo plena fides &c. ideò eam S. Synodus ex certa scientia & causa debitè cognita &c.* Vides Concilium etiam in quæstionibus multò minoris momenti, quàm sit illa, de qua modò agimus, nihil decernere, nisi *habitâ plenariâ informatione, & diligenti deliberatione, habitâ collatione per plures Magistros sacræ paginæ, & juris utriusq; maturo, atque digesto consilio &c.* At verò ubi de potestate Pontificia agitur, deque supremo jure Majestatis, hoc est, de quæstione omnium, si fidem excipias, maxima; non rogatæ scripturæ, non auditi Patres, non examinata Concilia, non collata in sessionibus capita, sed ex abrupto, cursimque, & in ipso sessionis limine: *Declaramus*, inquiunt, *Concilio immediatam à DEO potestatem esse, cui Pontifex subdi, cui obedire teneatur.* Quid quæso est rem inconsultò & sine examine definire, si hoc non est? & quid minùs fieri posset, si de minimo Sacerdote, imò æditu

in

in ordinem redigendo ageretur? Videantur acta Synodi Ephesinæ, illic apparebit, quantâ curâ, lentisque gradibus, quantâ testium & scripturarum, Patrumque mole laboratum sit, an Nestorius deijceretur; nunc verò non de uno Pontifice, sed de omnibus, imò de ipsa Pontificia dignitate quæstio vertitur, quantò igitur pluribus testib⁹, majorique curâ agi res debuit? & tamen nulla magis, minorique studio festinata; quæ omnia mihi æstimanti semper magis, magisq; persuasum, fixumque est, non fuisse Concilij mentem quidquam definire de Pontifice certo, sed tantùm dubio & tempore Schismatis, hoc enim minoris operæ & indaginis erat. Sciendum enim est, tempore Synodi Constantiensis circa Concilij supremam auctoritatem varias Doctorum opiniones fuisse. Prima, ne Schismatis quidem tempóre posse dubios Pontifices à Concilio judicari, cui sententiæ Benedictus XIII. adhærebat teste S. Antonino, (*a*) imò & Gregorius XII. quique istorum partes amplexabantur, hoc est, ingentia Regna, virique doctrinâ & sanctitate conspicui; cùm enim in Concilio Pisano utrique Pontificia dignitas adempta esset; & ipsi exauctorati Pontifices, & ipsorum sequaces negabant id jure factum esse, nec ullam Concilio in Vicarios Christi potestatem fuisse; ergo credebant, ne Schismatis quidem tempore, nec in dubios Pontifices quidquam Concilio licere; & videri potest Raynaldus ad annum 1409. Altera sententia fuit, nullum Pontificem ne Schismatis quidem tempore deponi posse, nisi ob solum hæresis crimen; fuit hujus sententiæ Concilium Pisanum, quod non priùs Benedictum & Gregorium damnare voluit, quàm ut accusatos, convictosque, ut Patres credebant, hæreticæ pravitatis, quod suprà demonstravimus, & habent acta Pisani Concilij à Notarijs ipsius Synodi conscripta, ubi inter alia: (*b*) *Omnes Magistri in Theologia, tam Episcopi, quàm Abbates, & Generales ordinum Mendicantium anno 1429. die 28. Maij ad requisitionem sacri Collegij Cardinalium congregati sunt in sacristia Fratrum Minorum, ut deliberarent de his duobus articulis: an duo de Papatu contendentes essent Schismatici & haeretici reputandi, & dato sic, utrum sub titulo haeresis sint ab universali Ecclesia & Papatûs regimine eijciendi. Ad has quaestiones habitâ ad invicem pluries maturâ deliberatione concorditer & unanimiter responsum fuit, praedictos haereticos censeri, & ut tales per sententiam declarari ac deponi posse.*

Qqq 3 Patet

(*a*) S. Antonin. T. 3. Chron. Tit. 22. §. 3.
(*b*) Acta Concilij Pisani à Notarijs ipsius conscripta in duobus MM. SS. Codicibus.

Patet ergo, ne Patres quidem Pisanos ausos esse in Pontificem pronuntiare, nisi hæresis manifestum, quod pluribus suprà ostensum. Tertia sententia fuit Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis, qui Pontificem tempore Schismatis subjacere Concilio credidit, ab eoque judicari deponique posse credebat; & hanc suam sententiam scriptis commendavit, porrexitque Patribus, quorum plerisq; probata est; & hæc causa fuit, ut Concilium huic sententiæ examinandæ minùs laboraret, utpotè jam passim notæ, acceptæque. Quarta sententia fuit Cardinalis Zabarellæ, admittentis quidem posse tempore Schismatis novum eligi Pontificem; sed negantis ante factam electionem de Reformatione in Capite & membris agendum esse: ut enim nulla pejor Deformatio, quàm Schisma, ita nihil priùs emendari oportere; & ideò articulus de Reformatione in primo Decreto sessionis quartæ omissus fuit; id quoque eleganter expresserunt quatuor Nationes in protestatione post trigesimam octavam Sessionem, ubi inter alia: *Si Reformatio*, inquiunt, *facienda est de Deformatis, quæ Major est, aut esse potest in Corpore deformitas, quàm carere capite, & esse acephalum? illa igitur prior, tanquam magis necessaria debet esse Reformatio, quæ corpus ipsum ad Caput reformet.* Et infrà: *Duplex secundùm sacros Doctores est Unio Ecclesiæ, una membrorum ad invicem, quæ jam creditur esse facta: altera membrorum ad Caput, ut constituatur corpus integrum & perfectum, & istá non est facta; igitur primo loco fienda.* Patet ergo sententiam eorum, qui docebant tempore Schismatis de Pontificis electione, non de morum Reformatione agi oportere, celebrem fuisse, & in Synodo frequentem, imò potiorem. Quinta denique sententia fuit Joannis Gersonis, (*a*) qui Pontifices non solùm durante Schismate, sed semper & absolutè, omnique tempore Concilio subesse voluit, ab eoque posse judicari; in hunc sensum decreta Sessionis quintæ Gerson intellexit, eoq; progressus est, ut scriberet, à vero & indubitato Pontifice ad Concilium appellari posse, & Martino id neganti Tractatum illum opposuerit, cui titulus: *An & quomodo appellare liceat.* Huic sententiæ Gersonis nunquam Concilium acquievit, & ideò Decretis quartæ & quintæ Sessionis semper illa verba apposuit: *in his, quæ pertinent ad extirpationem dicti Schismatis, & pro extirpatione dicti Schismatis.* Quibus verbis ostendit Concilium, se cum Gersone non sen-

(*a*) Johannes Gerson in serm. Domin. 2. post Epiphan. & serm. pro Viagio Regis Romanor.

sentire, qui absolutam subjectionem volebat; cùm Patres de limitata solùm, & in casu excepto intelligi vellent, hoc est, tempore Schismatis.

III. Sed jam perge, & alia testimonia percurramus, quæ defectum examinis & necessariæ deliberationis circa quartæ, & quintæ Sessionum Decreta ostendant. *Secundò.* Martinus V. ut habetur *sess.* 45. in Confirmatione Concilij profitetur: ***Se omnia & singula determinata, conclusa & decreta in Materijs fidei per Concilium Constantiense conciliariter tenere velle; ipsaq; sic conciliariter facta approbare & ratificare, & non aliter, nec alio modo.*** Supponit ergo Martinus, fuisse in Synodo Constantiensi aliqua *conciliariter* facta, & hæc confirmat: alia verò *non conciliariter*, hoc est, sine examine & deliberatione, nec votis & sententijs in Conventu dictis, & hæc confirmare renuit: non verò apparet, quæ Decreta sint minùs conciliariter facta, quàm quartæ, quintæq; sessionum; nec putes hanc esse opinionem aut conjecturam domi meæ natam, audi testimonium Jacobi Spondani Galli, & Apamiensis Episcopi, qui Manuscriptos codices Regiæ, sanctique Victoris Bibliothecarum egregiè pervolvit, ejusq; de Synodo Constantiensi historiam, pulcherrimam Spondani operum Maimburgus pronuntiat; is verò ad annum 1418. ita scribit: ***Putamus Nuntiorum Poloniæ petitionem de industria Martini nutu ad ultimam sessionem reservatam, ut eâ occasione significaret, quæ Concilij decreta ipse auctoritate Apostolicâ ac supremâ probaret, quæ verò non; ne si anteà quidquam de ijs agere voluisset, murmur aliquod, tumultumq; in Patribus excitaret ob ea, quæ ambiguè decreta fuissent de auctoritate Concilij supra Pontificem, quas absolutè, ut sonare videntur, sumptas nullo modo Martinus agnoscere, aut probare voluit, utpotè contrarias existimatas, & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ Petro, ejusq; successoribus potestati, ipsiq; demum naturæ rei, quâ caput debet membra regere, non regi à membris.*** Hæc Spondanus. *Tertiò.* Gesta Concilij Constantiensis *ad sess.* 7. (*a*) ***Penè in omnibus Concilij decretis factum est, ut Cardinalibus ita arcto & brevi tempore ostensa sint decreta à Nationibus conclusa, ut non fuerit in eorum potestate sufficienter deliberare, imò in magnum contemptum habiti sunt, & finaliter petiverunt, quòd cùm essent in Concilio quatuor Nationes, una Anglia, in qua non erant 20. capita, de quibus tres solùm Prælati: & Cardinales essent 16. & alij futuri, de quibus plures Magni & insignes Doctores propter dignitatem Collegij haberent dignitatem tantam & auctoritatem, sicut natio Anglicana.*** *Quod*

(*a*) Gesta Conc. Constant. in 4. MM. Codd. apud Schelstrat. fol. 104.

Quod fuit recusatum & dictum, ut venirent ad Nationes. *Quartò.* Eadem Manuscripta testantur, noluisse Cardinales ad sessionem quartam venire: *Eò quòd super illis non fuerint habita, nec sufficienter petita deliberationes eorum.* *Quintò.* Abbas Panormitanus in sententia finali, & Regestum Constantiensis Concilij in tribus Manuscriptis Codicibus memorant, Nationes in quarta sessione fuisse à Cardinalibus monitas: *Ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem.* *Sextò.* Petrus Alliacensis apud Gallos celeberrimus in Tractatu de Ecclesiæ & Cardinalium auctoritate, quem ante adventum scripsit Legatorum Regis Castellæ, *parte 1. capite 4.* aliqua dubia proponit, ut super illis Concilium deliberaret, ne illius acta in futurum in dubium vocarentur: *Nam apud nonnullos*, inquit, *magnam perplexitatem inducunt. Primum dubium: an quatuor nationes in hoc sacro Concilio sic distincta excluso Cardinalium Collegio faciant Concilium generale, cùm sint plura Concilia particularia valdè inæqualia, & improportionabiliter divisa.* (Nam Anglicana Natio complectebatur vota solùm 20. Gallicana supra 300. & tamen Gallicanæ voces non vincebant, nec habebantur pro pluribus, cùm quælibet Natio pro uno tantum voto computaretur) *& ad partem deliberantia, quæ deliberatio, exclusâ deliberatione, dicti Collegij Cardinalium, & non factâ in communi sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio Concilij conciliariter facta. Secundum dubium, an dicta Nationes, quæ sunt multa Collegia particularia, quæ multis videntur contra vel præter consuetudinem antiquam sacrorum Conciliorum instituta, licet ex rationabili causa & sub debitis circumstantijs ita restitui potuerint, & habuerint à Jure Divino vel humano auctoritatem privandi Romanam Ecclesiam & sacrum Collegium (quod est antiquum Collegium, & in antiquo jure, & in sacris generalibus Concilijs, & in sanctorum Patrum Decretis fundatum) privandi inquam jure suo, habendi scilicet votum in sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi.* Vides jam tunc temporis de validitate Decretorum Constantiensium ob defectum deliberationis Conciliaris dubitatum esse; sicque antiquam hanc querelam non novam esse, nec à nobis repertam. *Septimò.* Quatuor Manuscripti Codices, quibus acta Concilij continentur: *Die 2. Maij Anno 1415. Cardinales licèt præsentes in sessione fuerunt, nunquàm illam formam viderant; eodem enim die circa horam septimam de mane fuit data eis copia ad deliberandum super illa, cùm jam plures prælati sederent, & immineret relatio novorum fienda Regi & Deputatis Nationum in sacristia, in qua relatione præsentes*

sentes fuêre, nec poterant illam formam videre, cùm statim factâ relatione perventum est ad sessionem, quæ jam peracta erat, & ita penè in omnibus Decretis Concilij factum est, Cardinalibus ita arctò & brevi tempore ostensa sunt Decreta jam conclusa à Nationibus, ut non fuerit in eorum potestate super illis sufficienter deliberare, imò fuerunt in magnum contemptum habiti,&c. Octavò. Die Septembris 11. Anno 1417. in protestatione, quam tres Nationes, & Collegium Cardinalium contra Germanicam Nationem ediderunt, hæc inter alia leguntur: *Clerus & populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum clarè & solidè huic sacro Concilio adhæserunt, necnon etiam quorundam, qui eidem Concilio adhæserunt propter rumores discordiarum, & quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare.* Et infrà: *His diebus magnus terror & turbatio dicebatur esse in Concilio, fama enim erat communis, & multi scientes de Consilijs Regis dixerunt amicis, quòd Rex proponebat & deliberaverat aliquandò capere omnes Cardinales, & posteà restrinxit ad sex; sed Cardinales & alij, de quorum proscriptione dicebatur, constantes steterunt, nec omiserunt loqui. & prosequi, quæ eis justa videbantur. Causa autem odij Regis in eos dicebatur, quòd Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat.* Ex his omnibus evidenter colligitur, multa in Concilio contigisse, ob quæ meritò dubitari poterat, imò dubitatum est, an illius Decreta, præsertim, quæ Pontificiam dignitatem spectabant, consultò, deliberatè, & Conciliariter concepta essent, quippe cùm Patrum vota aut metu Regiorum, aut exclusione Cardinalium, aut nimiâ festinatione, quæ examen prævertebat, redderentur suspecta; idque in particulari de Decretis quartæ & quintæ sessionum intelligendum esse ex allatis testimonijs constat, illa enim apertè ostendunt, Capitula illa post tumultum de celebranda sessione quarta in unica Congregatione Nationum conclusa fuisse, & totam deliberationem unius diei tempore absolutam, neque deliberationem illam fuisse communem & Conciliarem, ut oportuit; cùm nec in sessione habita fuerit, nec audita Cardinalium vota.

IV. Age jam verò, & Decreta illarum sessionum ne quidem à Concilio Oecumenico & Generali facta esse, nec pro ta ibus à viris gravissimis & doctissimis habita, demonstremus.

Primò. Certum est Johannem XXIII. nunquam ijs Decretis assensum esse. Is enim in litteris ad Ducem Biturigiæ (a) datis

 cau-

(a) Joannis XXIII. in epist. ad Duc. Bitur. in Sorbona publicè lecta, & in duobus MM. SS. Codd. Biblioth. S. Victor. asservata.

causas exponit, cur Decretis Constantiensibus deferre non posset: *Quòd,* videlicet, *licet in Concilijs generalibus non debeat fieri Nationum differentia, sed omnes & singulos sententiam suam dicere publicè oporteat, ut unius instructione informentur alij; hoc tamen Constantiæ non fuerit permissum, quinimò statutum, quamlibet Nationem unam tantummodò vocem, sive suffragium habituram, etiamsi in Natione Gallica essent ducenta voces notabiles, & in Italica totidem: & de Anglicana essent tantùm tres Prælati ibi personaliter comparentes, ac cæteri Clerici novem numero. Deinde quòd cùm in Concilijs Generalibus secundùm statuta Canonum vis suffragij non competat nisi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis, quorum suffragia requirenda sunt in sessionibus publicis, & non privatis consilijs; nihilominus quicunque ad hujusmodi consilia fuissent admissi, nullo discrimine personarum habito, omnium suffragia, etiam Laicorum, subtractis Prælatorum suffragijs recepta sint, & licet in Concilijs suffragia debeant esse libera, nihilominus multa extiterunt cavillationes, & subordinationes per minas, & terrores ab Imperatore procedentes.* Hæc Johannis querela nullam fidem, aut parvam mereretur, nisi omnino ijs consentanea esset, quæ ijsdem penè verbis à Spondano, à Cardinali Alliacensi, ab Actis Concilij in 4. manuscriptis Codicibus, & denique à tribus Nationibus, & Cardinalium Collegio in Protestatione recensentur, quorum testimonia suprà produximus, ut adeò dubitari non possit, vera esse, quæ Johannes commemorat, quæque Eugenij IV. testimonio indubitata redduntur, is enim in sua Apologia: (a) *Contra Decreta de auctoritate Conciliorum nonnulli reclamaverunt graviter, qui strepente multitudine superati (sicut his novissimis temporibus, quibus carnales exuberant passiones, factum esse manifestum est) audiri nequiverunt.* Non ergo pro Decretis Concilij Oecumenici habita sunt, aut haberi potuêre, quæ contra Conciliorum Oecumenicorum normam facta sunt, hoc est, quæ metu extorta, quæ non conciliariter, nec auditis, sed exclusis, quorum intererat, admissis verò, qui admitti non debebant, nec servatâ votorum pluralitate, decreta sunt. Idque egregio confirmatur exemplo, verbisque Caroli VII. Regis Galliarum; qui cùm à Deputatis Concilij Constantiensis audivisset sententiam à Patribus in Johannem XXIII. latam; non tantùm eam improbavit, negavitque id Synodo licuisse, sed etiam ipsos Deputatos amarè objurgans: *Et quis*, inquit, *eam vobis licentiam dedit, ut auderetis in Pontificem Romanum manus injicere, eiq; dignitatem*

(a) Eugenius IV. in Apolog. contra Basil.

tatem ac infulas adimere, quod nuper Constantia fecistis? Postquàm ergo eò audacia pervenistis, quid aliud superest vobis, quàm ut pari facinore Regi Reginisq; Principibus coronam & imperium involetis? sed enim ne id vobis procedat, maturè praveniam. Hæc Maimburgus totidem ferè verbis, quæ ex Gallico reddidi, adjungitque: (a) *Jam ab annis nongentis Ecclesia Gallicana hanc sententiam fuisse, ut videlicet excepto hæresis casu, à nullo hominum, nulloq; Concilio, sed à solo Deo judicari Pontifex Romanus, deponiq; possit.* Hæc Maimburgus sui, suarumque opinionum, quas alibi docuit, in gratiam Regis Galliæ oblitus; adeò videlicet illum Reges demerendi impetus cepit, ut jam amicus Pontifici, jam hostis appareat, utcunque Regi placuerit; sed de hoc aliàs. Palàm igitur hoc exemplo fit, Regi Galliæ Regioque senatui Decreta quartæ & quintæ sessionum nunquam probata fuisse, adeoq; aut non habuisse Concilium pro Oecumenico, legitimoque, aut arbitratos esse, nullam Concilio in Papam esse potestatem.

Secundò. In Regesto Concilij Constantiensis, quod duobus Manuscriptis continetur, hæc leguntur: *Die 6. Aprilis Anno 1415. Cùm per Dominos Cardinales & Nationes altercatum esset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti sessione* (quarta) *statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta Capitula modo infrascripto corrigerentur, &c. præmissâ per Dominos Cardinales & Oratores Regis Franciæ protestatione secretâ in Camera Paramentorum Palatij Constantiensis secretè factâ, quòd propter scandalum evitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi his, quæ audierant in ea statui debere, &c.* Censuerunt ergo Cardinales, Gallicique Oratores, quo tempore sessiones quarta & quinta agebantur, aut Concilium non fuisse Oecumenicum, aut nullâ potestate in Pontifices præditum; alioquin quî poterant Decretis Concilij haud annuere, quod Oecumenicum & legitimum crederent? imò nisi annuissent, pro Schismaticis habendi erant, nec tamen habiti sunt.

Tertiò. Cardinalis Turrecremata in lib. de Ecclesia: *Nullus,* inquit, *dubitat, quòd asserere, quòd sola obedientia Joannis faceret Concilium Universale, Universalem Ecclesiam repræsentans, esset temerarium ac scandalosum alijs duabus Obedientijs.* Omnes ergo Episcopi, Cardinales, Doctores, omnesque Universitates, Scotiæ, Lusitaniæ, Castellæ, Na-

(a) Maimb. Grand Schism. d'Occid. lib. 5. fol. 307. V. Spond. ad Annum 1415. n. 12. & ibi Bzou.

varræ, Arragoniæ, totiusq; Hispaniæ, Bearniæ quoque, Sardiniæ, Corsicæ, Majoricæ, Bavariæ, Flaminiæ, celebresque Wormatiensis, Spirensis, & Werdensis Episcopatus, qui Gregorio & Benedicto adhærebant, Concilium Constantiense, quo tempore duæ sessiones quarta & quinta agebantur, pro Oecumenico & Universali non habuerunt; nec propterea ab ullo mortalium pro Schismaticis aut hæreticis habiti sunt, non ergo certa & indubitata ea Decreta dici poterant, quæ à tam multis & celeberrimis Ecclesijs, pro irritis, nullisque habebantur, illæsâ & inviolatâ conscientiâ.

Quartò. Eugenius IV. Pontifex Maximus in Apologia contra Basileenses: ***Non dixit Obedientia Gregorij, non Benedicti, quæ Christianitatu pars non modica fuit, ante tempus Conventionis plenarium fuisse Concilium, nec priùs actitata, quasi Synodi Generalis plenariâ auctoritate suscepit; itaque oportuit ipsis convenientibus primò ab Obedientia Gregorij, deinde ab Obedientia Benedicti novum Concilium convocari, hincq; Universâ Ecclesiâ concurrente plenaria Synodi rem & nomen accepit. Quod ergo ante illum articulum ipsis à Patribus ibi confidentibus actum est, Universæ Ecclesia non debet adscribi, sed eis tantùm qui ibidem confidebant, & unius tantùm Obedientiæ Synodum faciebant.*** Fuit ergo Eugenij, omniumque, qui Eugenio adhærebant, hoc est, totius Orbis Christiani sententia (paucis exceptis, qui Basileæ tumultuabantur) Constantiense Concilium, cùm illæ duæ sessiones peragebantur, non fuisse Oecumenicum, sed particulare tantùm, unius videlicet Obedientiæ Johannis XXIII.

Quintò. Idem Cardinalis Turrecremata lib. 2. de Ecclesia cap. *99.* ***Neque ipsa integra Joannis XXIII. Obedientia consensit; quoniam plures Patres doctissimi illius Obedientiæ illis non præstiterunt consensum, aut assensum suum.*** Plures ergo & doctissimi viri, etiam ex Johannis Obedientia credebant, se Decretis illis haud illigari, sed posse obniti, & consequenter non fuisse eo tempore Concilium Oecumenicum, aut saltem suâ potestate abusum; aut quî dici potuit Concilium Universale, cui deerant tot suffragia, aut contempta videlicet, aut contraria, aut non audita? Idem Turrecremata, qui Concilio Constantiensi interfuit: ***Congregatio,*** inquit, ***Constantiæ celebrata tria tempora habuit: primum fuit, in quo sola Obedientia Joannis præfati Constantiæ convenerat. Secundum tempus fuit, in quo Angelus Corrarius, vocatus in Obedientia sua Gregorius XII. juri suo cedens præfata Congregationi, sub certis modo & forma se conjunxit. Tertium tempus est, in quo Reges & Principes***

cipes ac Pralati Obedientes Petro de Luna, Benedicto XIII. vocato in Obedientia sua, per suos Oratores novâ factâ convocatione Concilij se univerunt prafata Congregationi ad pacem dandam Ecclesia, & fuimus nos prasentes, tunc in Minoribus constituti; pro quo solo tempore convenientibus omnibus simul tribus Obedientijs fuit certum dicere, quòd Universalis Ecclesia fuit reprasentativè congregata Constantia. Hæc Turrecremata, cui utpote præsenti, rerumq; omnium conscio, quæ Constantiæ agebantur, & doctrinâ ac pietate præstanti, nec partibus addicto, meritò fidem adhibeas.

Sextò. Sessione decimâ quartâ Concilij Constantiensis leguntur Bullæ Gregorij certis conditionibus Papatui renuntiantis, in quarum prima Arimini data tertio Idus Maij Anno 1414. *Concedit suis Legatis Congregationem Constantiensem, in quantum per serenitatem Regiam, & non per Balthasarem se nuncupari facientem Joannem Papam XXIII. vocatam vice suâ ad pradictorum effectum convocandi & auctorizandi in Generale Concilium, remotâ tamen omnimodo Balthasaris prasidentiâ, & prasentiâ ab ijsdem.* Hanc Gregorij Bullam, quâ Concilium ante Sessionem decimam quartam apertè Oecumenicum negabatur, non solùm actis suis Synodus Constantiensis inseruit; sed etiam ex consensu quatuor Nationum, omniumque Patrum Archiepiscopus Mediolanensis tabulas legit, quibus dicebatur: *Quòd Concilium memoratum dictam convocationem, auctorisationem, & confirmationem, in quantum ad eundem Gregorium pertinet & attinet, eis admittit, Collegium ipsius D. Gregorij nuncupati, alteri Collegio videlicet olim Johannis Papa, & è converso, unita omnino decrevit, & notarij rogati de pramissis non faciant mentionem in instrumentis suis de Papa vel Sede Apostolica, sed de Sigismundo Romanorum Rege usque ad cessionem nomine dicti Gregorij faciendam.* Et sess. 20. non priùs Obedientia Benedicti se Patribus Constantiensibus adjunxit, quàm *ut iterum Concilium convocaretur, perindè ac si hactenus legitimè convocatum non esset, neque Oecumenicum fuisset: ut Congregatio titulo abstineret Concilij Oecumenici.* Et sexaginta litteræ ad Regem Arragoniæ Ferdinandum missæ sunt, nullâ Concilij Generalis inscriptione; quæ omnia à Patribus Concilij acceptata, confirmata & jurata sunt, ut videre est in Actis vigesimæ sessionis, & in duobus Codicibus Manuscriptis Regestum Concilij continentibus. Agnoscebant ergo Patres Constantienses, antequam Obedientiæ Gregorij & Benedicti sese adjungerent reliquis, nondum satis constare de auctoritate Concilij, & an esset Oecumenicum; si enim constabat Oecumeni-

cum esse, cur novam Concilij convocationem, cur Decreta priora in dubium revocari permittebant, abstinebantque titulo Oecumenicæ Synodi, toties in prioribus sessionibus usurpato? Nec dici potest id Patres tolerâsse studio pacis: nec enim hanc tantùm causam fuisse; sed eam præcipuè, quòd reverà à magna Christiani Orbis parte, imò etiam à quàm plurimis in ipsa Synodo, negaretur Oecumenica & legitima esse (alioquin nunquam pacem tam carò indignisque conditionibus emerent, & Decreta prioribus sancita sessionibus permitterent aut everti, aut in dubium revocari) id quod ex Turrecremata, Petro Alliacensi, Eugenio IV. alijsque suprà ostendimus. Et ideò Arragonensis Regis Legati protestati sunt: (a) *Quòd quidem vellent se unire Concilio, non tamen reputare esse Generale Concilium, neque agi de rebus Generalis Concilij, donec venirent Legati Regis Castellæ.*

Septimò. Sessione 14. sub gravissimis pœnis decretum de non eligendo sine assensu Concilij Romano Pontifice hisce verbis editum fuerat: *Sacrosancta Generalis Constantiensis Synodus pronuntiat, statuit, & ordinat, ut ad electionem futuri Pontificis nullatenus procedatur, sine deliberatione & consensu hujus sacri Concilij Generalis, & si quid fieret, sit ipso facto auctoritate huius Concilij irritum & inane; nullusq; electum contra hoc Decretum in Papam recipiat sub pœna maledictionis æternæ, & fautoria Schismatis. &c.* Quid poterat à Concilio enixiùs decerni, & gravioribus pœnis armari? & tamen, quia Benedicti XIII. Obedientia necdum accesserat, ideoque ea Synodus pro Oecumenica non habebatur, adeò huic Decreto delatum non est, ut & Collegium Cardinalium, & Natio Hispanica, imò & tres reliquæ Nationes protestatæ sint illud Decretum, *aut nullum esse, aut saltem dubiæ auctoritatis; & ex eo sequi, Ecclesiam DEI sine capite & lege futuram esse, sed nec illo Hispanicam Nationem ligari potuisse, quamvis validum foret: nec haberi posse indubitatum Concilium deficiente capite, ad quod pertinet Concilium convocare.* Hæc omnia palàm faciunt, non fuisse eo tempore Concilium Constantiense pro certo ac Oecumenico habitum; quî enim certum & Oecumenicum, quod negant esse indubitatum, quod Acephalum dicunt, cujus Decreta invalida, nec illis Nationem Hispanicam ligari volunt, imò turbari Ecclesiam, reddique exlegem? hæ planè non sunt notæ legitimæ & Oecumenicæ Synodi: & hæc si objici

(a) Ex 4. Codd. MM. SS. apud Schelstr. in dissert. Antverp. fol. 52.

objici poterant sessioni decimæ quartæ, quantò magis sessioni quartæ & quintæ, tot aliàs, ut suprà ostendi, defectibus laborantibus, & in quibus Obedientia Gregorij nondum se reliquo agmini sociaverat? In quatuor Codicibus Manuscriptis (quos Schelstrate edidit in Tractatu Romæ edito) ad Annum 1417. hæc habentur: *His diebus post ejectionem Petri de Luna infra decem dies Cardinales attendentes constitutionem: ubi majus. de elect. in 6. alia jura, & etiam Decreta Concilij super electione Papæ hâc vice, pro qua Concilium decrevit electionem fiendam modo & formâ, loco, tempore & materiâ per Concilium ordinandis, & pœnas terribiles imponit contrarium facientibus, suspenditq; omnia jura positiva in illa materia; licèt dicti Cardinales non reputarent dicta Decreta valere propter opiniones Doctorum ita dicentium; noluerunt tamen illa publicè impugnare &c. Propter quod fecerunt Protestationes in omnibus Nationibus, mitiores, quàm potuerunt, per quas posset jus eorum conservari, & nullus de Concilio deberet exasperari &c.* Et infrà: *Dictam protestationem fecerunt in qualibet Natione per duos Cardinales & Procuratorem, cum duobus Notarijs Nationis Italicæ &c.* Et in alia Protestatione ejusdem sacri Collegij, ac trium Nationum, videlicet, Italicæ, Hispanicæ, Gallicæque. *Audite hæc omnes, auribus percipite, qui habitatis Orbem &c. Vos præfatam Venerabilem Nationem pluries & instanter exhortati sunt & requisierunt, quatenus attentis periculis Ecclesiæ sanctæ DEI velletis per vos vel Deputatos vestros cum dictis tribus Nationibus Italiæ, Galliæ, Hispaniæ & Cardinales super modo futuræ electionis maximè de electoribus tractare, agere & convenire, quod facere, & super hoc respondere jam multis diebus distulistis, & non fecistis, licet asseratis sine vestro consensu & ordinatione Concilij, super modo, forma, loco, tempore & materia non posse ad dictam electionem procedi, obstantibus quibusdam hujus Concilij decretis, quibus nos, Hispanica Natio, etiamsi aliàs valida existerent, non ligamur.* Et infrà: *Cùm si ante dictam provisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis hujus Concilij Decretis, quibus omnia jura circa electionem Pontificis edita, dicuntur esse suspensa; ex quo sequetur Ecclesiam DEI esse sine capite, & sine lege & ordinatione electionis Pontificis, hoc Concilium casu aliquo dissolvetur, prout jam multa causa timentur imminere; Ecclesia in periculo remaneret, quia vix aut nunquam summus Pontifex indubitatus posset haberi, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente capite, ad quod pertinet convocare &c.*

Octavò. Sessione 39. præscribitur forma Professionis fidei, quam Romani Pontifices legitimè electi facere tenentur in hæc verba:

verba: *In nomine sanctæ & Individuæ Trinitatis, &c. Anno à Nativitate Domini, &c. ego electus in Papam Omnipotenti Deo corde & ore profiteor, me firmiter credere & tenere sanctam fidem Catholicam, secundùm traditionem Apostolorum, Generalium Conciliorum & aliorum Sanctorum Patrum; maximè autem Sanctorum octo Conciliorum, videlicet primi Nicæni, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi Nicæni, octavi quoq; Constantinopolitani; nec non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis Generalium etiam Conciliorum, & illam fidem usque ad unum apicem immutilatam servare: ritum quoq; pariter Sacramentorum Ecclesiæ.* Ecce! enumerat Constantiensis Synodus omnia Generalia Concilia, in quorum fidem jurare oporteat Romanum Pontificem; cur rogo ex omnibus Generalibus Concilijs solum Constantiense omittitur, quod tamen adeò expressè ac nominatim sessionibus quartâ & quintâ decretis fidei à se statuendis Romanum Pontificem illigaverat; id quod à nullo hactenus Conciliorum legimus factum; cur ergo solum Constantiense omittitur, quo nullum magis exprimi debebat? nimirum agnoscebant Patres Constantiense Concilium, utpote à Romano Pontifice necdum approbatum, dici non posse Oecumenicum, & ideò nec inter Oecumenica reponi debere.

Nonò. Petrus Alliacensis, qui tractatum de Ecclesiæ, & Cardinalium auctoritate anno 1417. scripsit, hoc est, quando sessio vigesima sexta jam Constantiæ habita, & Obedientia Benedicti se Concilio adjunxerat; parte illius libri primâ cap. 4. dubia aliquâ proponit: *Quæ*, dicebat, *apud nonnullos magnam inducere perplexitatem. Primò an quatuor Nationes in hoc sacro Concilio, exclusis Cardinalium Collegio faciant Concilium generale, cùm sint plura Concilia particularia valdè inæqualia & improportionaliter divisa, & ad partem deliberantia, quæ deliberatio, exclusâ deliberatione Collegij, & non factâ in communi sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio Concilij conciliariter facta. Secundò an dictæ Nationes, quæ sunt nova Collegia particularia, habuerint à jure Divino vel humano auctoritatem privandi Romanam Ecclesiam, & sacrum Collegium jure suo, habendi scilicet vocem in sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi.* Hæc Cameracensis Cardinalis, qui posteà adjungit: *Hæc à se proponi eo consilio, ut super his Concilium deliberet, ne in futurum ejus acta improbentur.* Ergo jam tunc temporis apud multos Concilij auctoritas vacillabat, eratque incertum, an pro Oecumenico, legitimeque

moque habendum esset, idque præter alias rationes, etiam ex his capitibus: *tum*, quòd non tam unum Corpus unumque Concilium, quàm quatuor & diversæ Congregationes videantur, ex quatuor Nationibus conflatæ, idque contra instituta moremque omnium retrò Conciliorum: *tum*, quia numerus votorum non rectè iniri poterat, adeò ut minor pars æquivaleret multò & decuplo majori, quod apertè libertati, exemplo omnium Conciliorum, sacris Canonibus, rectæque rationi adversabatur; Natio enim Anglicana viginti tantùm votis constabat, Gallicana & Italica singulæ trecentis, & tamen Anglicanæ vota æquivalebant votis Gallicanæ, cùm quælibet Natio pro uno tantùm voto computaretur: *tum*, quia deliberatio, & examen rerum, quæ definiri oportebat, non instituebatur *Conciliariter*, hoc est, in communi omnium Nationum, sed in privatis singulorum Conventibus, quæ dici Conciliaris deliberatio non poterat: quemadmodum in causis, quæ capitulariter decerni deberent, non haberetur pro resolutione Capitulari, quæ in particularibus Capitularium congressibus caperetur, ut si in electione Episcopi v. g. Constantiensis, Suevi, Helveti, Franconesq; Canonici in privatis, distinctisq; Cœtibus, non in communi conventu sua vota conferrent, præsertim si Helvetorum vota, quæ tantùm sunt tria, æquivalere Suevorum deberent, quæ sunt supra viginti: *tum* denique quia Cardinales ad deliberandum non admittebantur; quamvis enim non oporteat ad Concilium Oecumenicum omnes Episcopos convenire, oportet tamen nullum excludi, accedere & interesse volentem. Si ergo ex his capitibus, teste Alliacensi Cardinali auctoritas Concilij dubia reddebatur; quanto id magis de sessionibus quarta & quinta dicendum, cui una tantùm Obedientia intererat, & in quam, præter istos, tot alij defectus incurrebant suprà notati?

V. Si ergo auctoritas Concilij Constantiensis, priusquam à Martino V. confirmaretur, Regi, Senatui & Oratoribus Gallicis, imò Cardinalibus, ipsisque Concilij Patribus aut dubia, aut nulla habebatur, idque invictis testimonijs à nobis probatum est; quid tandem præsidij ab hujus Concilij decretis sperare Maimburgus potest? at celavit hæc omnia, ut cùm vincere non posset, saltem abderet veritatem. Sed præter jam dicta aliud adhuc superest, quod illis Decretis validè objiciamus. Nego enim illa in senatu, quem

Adversarij volunt, & præsertim Maimburgus, à Martino V. confirmata esse. Nam *Primò* Martinus V. *sessione 45.* his verbis Concilij Decreta confirmat: *Omnia & singula determinata, & conclusa, decreta in materia fidei per præsens sacrum Generale Concilium Constantiense conciliariter tenere ac inviolabiliter observare volebat, & nunquam contravenire quoquo modo; ipsaq; sic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo.* Hic Martinus ea solùm Concilij acta confirmat, quæ *ad materiam fidei* pertinent, & *Conciliariter facta*, non verò approbat, quæ ad fidem non spectant, nec sunt conciliariter facta: at talia sunt Decreta quartæ & quintæ sessionum: hæc enim propositio: *Concilium est supra Papam certum & indubitatum*, non est de fide, alioquin totus ferè Catholicus Orbis, si paucos in Gallia excipias, omnesque Doctores, & Universitates, ipsique Romani Pontifices, qui contrarium scriptis & exemplis docuêre, hæretici vocandi essent; quod utique ne Maimburgus quidem dixerit, quamvis alioquin lati thoracis homo. Ea insuper Decreta non fuisse Conciliariter edita, jam suprà magnis testimonijs & præsertim Spondani Episcopi Galli & Maimburgo commendatissimi ostendimus; si ergo nec ad fidem spectant, nec Conciliariter sunt facta; sequitur à Martino V. confirmata non esse. Ubi sciendum est, triplicis generis causas in Concilio agitatas esse, videlicet, Fidei, Unionis, & Reformationis. Per materias fidei ea in Concilio intelligebantur, quæ contra hæreticos decernebant: & ubi de materijs fidei mentio aliqua in Concilio incidit, semper agitur de ijs, quæ contra Johannem Wicleffum, Johannem Hus, & Hieronymum Pragensem decreta sunt, nec aliam fidei materiam in hoc Concilio reperies; id quod specialiter in sessione quinta observare licet, cùm enim legerentur primum & secundum Decretum (in quibus de auctoritate Concilij statuitur) præmittitur: *Fueruntq; pronuntiati articuli & constitutiones sequentes per Reverendum D. Andream electum Poznaniensem.* Ubi vides, eos articulos, qui de Pontificis & Concilij auctoritate agunt, *Constitutiones*, non Dogmata vocari: hisce verò Constitutionibus perlectis, ubi ad Dogmata perventum, hæc præmittuntur: *Quibus peractis supradictus Reverendus Pater D. Andreas electus Poznaniensis in materia fidei, & super materia Johannis Huss quadam avisamenta perlegebat.* Ubi vides Concilium expresse distinguere inter Constitutiones & materias fidei: & prima illa Decreta, quibus auctori-

tas

tas Concilij sancitur, ad Constitutiones, non ad Dogmata referri.

Secundò. Tantum abest, Martinum Decreta quartæ & quintæ sessionum in sensu Adversariorum confirmare voluisse, ut ea potiùs vidente, audiente, nec repugnante Concilio oblitterata & deleta voluerit. Cùm enim Poloniæ Legatus Archi-Episcopus Gnesnensis cum eoque Polonica Natio libellum quemdam famosum contra Uladislaum Regem, totamq; Polonicam Nationem à Joanne Falckenberg editum, damnari hæresis cuperent, imò & à toto Concilio ac Cardinalium Collegio damnatus esset; solus obstitit Martinus, negavitque hanc fidei causam esse; cùm ergo Poloni ad futurum Concilium à Martino appellâssent, Martinus Constitutionem edidit anno primo sui Pontificatûs 6. Idus Martij, in qua: *Nulli*, inquit, *fas est, à supremo Judice, videlicet, Apostolica Sede seu Romano Pontifice JESU Christi Vicario in terris appellare, aut illius judicium in causis fidei (quæ tanquam majores ad ipsius & Sedem Apostolicam deferenda sunt) declinare.* Meminit hujus Constitutionis Joannes Gerson in Dialogo Apologetico pro Concilio Constantiensi, & occasione illius Tractatum scribit, *quomodo & an liceat à Summo Pontifice appellare?* Quid poterat Martinus expressiùs dicere contra Concilij auctoritatem, duobus illis Decretis ex sensu Adversatiorum sancitam? Volunt enim illis definitum esse, Pontificem subjacere Concilio; at Martinus superiorem se profitetur. Volunt in causis fidei Pontificem Concilij Decretis alligatum esse; at Pontifex in causis fidei dijudicandis supremam auctoritatem non Concilio, sed sibi competere pronuntiat; nec altius esse tribunal, ad quod liceat appellare. Quis jam credat Martinum ea Concilij Decreta confirmâsse, quæ tam seriò, tamque enixè confutat? idque vidente, audiente, nec repugnante Concilio? Unde facilè intelligas, quàm inanis sit Maimburgi cavillatio, asserentis id tantùm Martinum prohibere: *Ne ad Episcopos particulariter sumptos appellari à Pontifice possit, non verò prohibere appellationes ad Episcopos in Concilio congregatos.* Vana responsio, nec causæ, nec veritati idonea. Martinus enim hanc suam de non appellando Constitutionem Appellationi opposuit à Polonis factæ; Poloni verò non ad Episcopos particulariter sumptos, sed ad futurum Concilium appellaverant; hoc ergo, non illud Martinus prohibuit; & ideò Joannes Gerson Tractatu, *quomodo*

modo & an liceat à Pontifice appellare, omnem lapidem movet, ut ostendat, eam Martini Constitutionem Decretis Synodalibus repugnare: at non repugnâsset Decretis Synodalibus, si tantùm prohiberet Appellationem ad particulares Episcopos, & Romanum Pontificem singulis tantùm Episcopis præponeret; id enim Decreta Concilij nunquam statuerant, quæ, cùm Pontificis auctoritatem circumscribunt, non eam singulis aut particularibus Episcopis, sed toti Concilio submittunt.

Tertiò. Id quoque Henricus Spondanus Episcopus Apamiensis ingenuè professus est, cui utpote Gallo, noræque pietatis, ac Regibus charo, nec partibus addicto, fidem meritò adhibeas. Is verò ità loquitur: (a) *Ea quæ ambiguè decreta fuissent de auctoritate Concilij supra Pontificem, & de potestate reformandi Ecclesiam tàm in capite, quàm in membris, absolutè ut sonare videntur, sumpta, nullo modo Martinus agnoscere, aut approbare voluit, utpotè contraria existimata, & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collata à Christo Domino potestati, ipsiq; demum naturæ rei, quâ caput debet membra regere, non regi à membris.*

VI. Superest jam, ut ad plenam dictorum Synodi Decretorum intelligentiam ostendamus, Patrum Constantiensium mentem sensumque non fuisse, ut Concilij auctoritatem in omni casu, omnique tempore Pontificiæ prælatam vellent, sed solùm in casu Schismatis, dubijque Pontificis. Id verum, certumque esse ex sequentibus disce.

Nam *primò* quoties Concilium de hac re loquitur, semper verba & Decreta sua ad casum Schismatis restringit. Sessione 4. *Hæc sancta Synodus Constantiensis faciens pro extirpatione præsentis Schismatis & nomine ac Reformatione Ecclesiæ DEI in capite & in membris fienda.* Et infrà: *Et primò quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet, cujuscunque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur, in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis &c.* Et sessione 5. *Et primò declarat, quòd ipsa immediatè à Christo potestatem habet, cui quilibet, etiamsi Papalis dignitatis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis, Reformationem Ecclesiæ in capite & in membris.* Et infrà: *Item declarat, quòd quicunque cujuscunque dignitatis, etiam Papalis, qui mandatis, statutis, seu*

(a) Spondan. ad Annum 1414.

seu ordinationibus hujus sacrosanctæ Synodi, aut cujuscunque alterius Concilij Generalis legitimè congregati super præmissis, aut ad ea pertinentibus, factis, vel faciendis &c. Observa sermonem semper esse de solo Concilio Constantiensi, quando nullus certus Pontifex, & obstinatum Schisma Ecclesiam dividebat; cùm verò de alijs Concilijs Generalibus mentio fit; adjicitur continuò clausula restrictiva, videlicet: *Super præmissis seu ad ea pertinentibus.* Quæ verò sint illa *præmissa*, constat ex antecedentibus verbis: *Hæc sancta Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens pro extirpatione ipsius Schismatis, & Unione, & Reformatione Ecclesiæ DEI in capite & in membris &c.* Nulla ergo Concilijs in Pontifices potestas, nisi cùm agitur de extirpando Schismate, & Unione Ecclesiæ, & consequenter in casu dubij Pontificis. Si enim absolutè, omnique casu Concilium sit supra Pontificem, cur rogo Patres Constantienses toties, tamque repetitis verbis hanc potestatem restringunt, aut ad Concilium Constantiense, aut ad casum præsentis Schismatis? quis nescit clausulas præsertim sæpius repetitas operari aliquid debere? & inclusionem unius esse exclusionem alterius? Planè & Concilijs, & veritati injuriam fecêre, si quod semper Concilijs licet, ipsi ad unum casum restrinxerint; quemadmodum si petenti facultatem comedendi carnes in Quadragesima, Pontifex aut Episcopus rescribat: *Concedo, ut possis ter in hebdomade carnibus vesci*; nemo dubitabit pluries non licere; cur enim si semper licere voluissent, ad ternas vices licentiam restringerent?

Secundò. Cùm Synodus Constantiensis deponere Joannem vellet, nec tamen id satis auderet defectu potestatis; primò illum Schismatis & hæresis accusârunt, quòd scirent hoc uno delicto moveri Pontifices posse, idque sacris Canonibus sancitum: sed cùm id non procederet, nec probari posset monente in publico congressu Cardinale S. Marci: (a) *Ut attenderet Concilium, quod Procurator Concilij proposuerat crimen hæresis, & fautoriam Schismatis, & alia quædam non constare.* Patres omissâ hæresis accusatione, collatisque cum Sigismundo Imperatore sacroque Collegio consilijs, censuerunt illud superesse, ut Pontifex in sententiam à Concilio ferendam consentiret, ac spontè renuntiaret: delectique quatuor Cardinales, inter quos Florentinus & Cameracensis, qui hâc lega-

(a) Gesta Constantiens. ex 4. MM. SS. Codd.

gatione fungerentur, moverentque Joannem: & latâ jam in eum sententiâ, repetita Legatio est, annuitque Joannes utrique Legationi. Audi acta ipsius Concilij. *Statim Rex, Cardinales & Deputati, pluresq; tractaverunt materiam, quòd Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renuntiaret.* Et infrà: *Ordinatum fuit, quòd Cardinales de Ursinis, Cameracensis, de Thalanco, Salutiarum, & Florentinus irent ad ad Papam.* Et infrà post latam sententiam. (a) *Concilium misit ad Papam, & Papa sententiæ acquievit, & ex abundanti renuntiavit in forma prædicta schedulæ.* Forma autem à Concilio missa inter alia hæc habet: *Porrò si omninò dictum sacrum Concilium vult procedere ad sententiam, scilicet amovendo eundem Dominum Joannem à Papatu, affirmat, quòd non vult reclamare, nec reclamabit contra dictam sententiam proferendam, quin imò ipsam ratificabit & approbabit, & eandem acceptabit, & in quantum in se fuerit, confirmabit &c.* Et in instrumento Concordatorum Narbonæ inter Regem Romanorum & Legatos Concilij ex una, & Obedientiam Benedicti ex altera partibus. *Dominus, qui Gregorius XII. in sua Obedientia dicebatur, sua sponte cessit. Sic & Dominus, qui Joannes XXIII. dicebatur, facere voluit atque fecit.* Ubi vides, Joannis exauctorationem non sententiæ Concilij tribui, sed spontaneæ cessioni. Si ergo Concilium Constantiense ne dubium quidem Pontificem, & tempore schismatis est ausum, nisi priùs hæresis notatum, & hâc non probatâ, nisi consentientem, approbantem, suoque jure ac sponte cedentem, quantò minùs id auderent in Pontificem verum & legitimum, & planè indubium? quantoq; minùs decreta quartæ & quintæ sessionum extendi ad hunc vellent?

Tertiò. Post trium Obedientiarum Unionem, novum inter Patres certamen est ortum, quo diù multumque collisi sunt. Volebant tres Nationes, Hispanica videlicet, Italica & Gallica, & cum istis Cardinalium Collegium, non priùs de Reformatione sermonem fieri, quàm certus & indubius Pontifex eligeretur; quippe præcipuam, maximeque necessariam Reformationis partem esse, si schisma tolleretur: tolli autem non posse, nisi certo Pontifice, hunc ergo ante omnia eligendum. At Natio Germanica præmitti volebat morum reformationem in capite & in membris, quâ etiam Pontifex teneretur. Post longum certamen vicit trium Nationum sententia, cessitque Germanica, eâ tamen conditione: *Ut*

(a) Ex ijsdem MM. SS. 14. Maji 1415.

Ut à Concilio expediretur assecuratio, & cautio per Decretum irritans, quòd post electionem Papa fieret Reformatio ante Coronationem Papæ, & administrationem aliquam. Quâ postulatione Germanorum auditâ, perpensâque subjungunt acta: (a) *Posteà fuerunt facta diversa forma, ac tandem fuit dictum, quòd Papa electus ligari non potest.* Hic apertè suam mentem Concilium explicavit: nam sessione quartâ & quintâ agebatur de Pontifice dubio; quippe tres Pontifices Ecclesiam in diversas partes scindebant, & ideò definitum est, subjacere Pontifices Conciliorum Decretis. Ubi autem de vero & indubitato Pontifice actum, ingenuè Patres profitentur: *Electum Pontificem ligari non posse.* Quid clariùs dici poterat? si enim crederent, Concilij potestatem etiam in verum & indubitatum Pontificem extendi, idque Decretis quartæ & quintæ sessionum sancitum esse, quid morantur, renuuntque electo Pontifici leges statuere, & nisi observet, pœnas, Depositionem, ac alia minari, quæ in tres dubios Pontifices experti sunt? *Non potest*, inquiunt, *electus Pontifex ligari.* At Johañem, Benedictum, Gregorium ligâstis, cur non etiam Martinum? Quia videlicet de hoc constabat legitimum esse, non verò de illis. Patet ergo ex hoc Nationum responso, quæ fuerit Concilij mens de potestate in verum, certumque Pontificem, eum videlicet Concilio ligari non posse. Et ideò in Decreto sessionis 45. à quinque Nationibus Conciliariter edito statuitur: *Ut Romanus Pontifex proximè assumendus Ecclesiam in Capite & membris reformet.* Nulla tamen, ut sessionibus quartâ & quintâ, addita pœna; quia videlicet sentiebant, verum certumque Pontificem nullius Concilij potestati coactivæ subjacere, & ideò contrà quàm Germanica Natio postulaverat, nullam pœnam nolenti præfigunt. Quod etiam discrimen inter certum, dubiumque Pontificem egregiè observatum est sessione 39. ubi enim sermo est de vero & indubitato Pontifice, statuitur quidem, ut singulis quinquennijs Concilium indicat, nullâ tamen omittentis pœnâ: sequenti verò paragrapho, ubi agitur de tempore & casu Schismatis, dubioque Pontifice, gravissimæ pœnæ, ac etiam privatio Papatûs negligenti statuuntur; certum igitur est, nec negari potest, aliam fuisse Concilij mentem circa dubium, aliam circa certum indubitatumque Pontificem.

Quar-

(a) Ex 4. MM. SS. Codd. apud Schelstr. fol. 268. & habetur in protestatione trium Nationum contra Nationem Germanicam ante sessionem 40. die 11. Septemb. Anno 1417.

Quartò. Sessione ultimâ in Bulla Martini sacro approbante Concilio, edita contra hæreses Wicleffi & Hussij, expressè dicitur: *Papam Canonicè electum supremam in Ecclesia DEI habere potestatem.* Atqui non haberet supremam, si potestati Concilij subjaceret; nemo enim dixerit, in Republica Romana, aut alia Democratica supremam potestatem esse penès Consulem aut Ducem, sed penès Comitia Popularia.

Quintò. Eandem Pontificis auctoritatem manifestè ostendit Constitutio Martini V. prohibentis libellum Johannis à Falckenberg hæresis damnari (quem tamen totum Concilium damnaverat) & pronuntiantis, non posse à Pontifice ad Concilium appellari, supremumque in causis fidei tribunal esse penès Pontificem, non Concilium, idque audiente, nec contradicente Concilio, de quo supra.

Et hæc sunt, quæ circa quartam & quintam sessiones monenda censui, quæque apud doctissimum Schelstratum fusiùs deducta reperies; ego enim, ut candidè veritatem profitear, neminem credo magis de veritate in hac causa meritum esse; quippe nullâ re magis quàm auctoritate Concilij Constantiensis gloriabantur Gallici Antistites, & tamen hoc illis Palladium Schelstratus eripuit, quod nemo ante illum, ut acta Concilij Constantiensis magna ex parte, Basileensium artibus sepulta, in lucem erumperent, & veritati testimonium ferrent. Superest nunc, ut ad Concilium Basileense transeamus.

§. XVIII.

§. XVIII.

Respondetur ad auctoritatem Basileensis Concilij, & Universitatis Parisiensis.

SUMMARIA.

1. *Respondetur ad auctoritatem Basileensis Concilij.*
2. *Frustra Ecclesia Gallicana Auctoritatem in auxilium vocari, imò eam pro Pontifice stetisse multis exemplis ostenditur, ac etiam confessione ipsius Maimburgi.*
3. *Refutatur sententia P. Alexandri Natalis, auctoritatem Concilij Basileensis extollere conantis.*
4. *Solvuntur objectiones.*

I.

Opponit *Maimburgus 9.* Auctoritatem Concilij Basileensis: (*a*) hoc enim *sessione 2.* definit, Concilium esse supra Pontificem; nec posse, nisi Patres consentiant, Concilium à Summo Pontifice aliò transferri aut dissolvi. Et *sess. 3.* monitorium contra Eugenium IV. expedit, pœnasque non obtemperanti decernit. Et *sess. 4.* prohibet, ne durante Concilio Pontifex ad promotionem novorum Cardinalium procedat. Et *sess. 7.* non posse Papam de Beneficijs Cardinalium à Concilio punitorum disponere. Et *sess. 8.* Eugenium auctoritativè, & sub pœnis contumaciæ ad Concilium citat. Et *sess. 9.* rescindit omnia acta & processus ab Eugenio Summo Pontifice contra Wilhelmum Concilij protectorem factos. Et *sess. 12.* acriter in Eugenium Summum Pontificem declamat, definitque & olim in Romanos Pontifices à Concilijs animadversum esse, & deinceps animadverti posse. Et *sess. 14.* Conditiones Eugenio Papæ tribus formulis com-

Ttt

(*a*) Maimb. cap. 21. à fol. 192.

comprehensæ à Concilio præscribuntur, in quas nisi consentiat, Papatu exuitur. Et *sess. 16.* Eugenius Papa, ut ibi habetur: *citationi, monitioni, & requisitioni sacri Concilij plenariè satisfacit*: Bullas & diplomata contra Concilium à se edita, nulla & inania fuisse declarat: ipsum verò Concilium fuisse legitimè inchoatum, legitimeque continuatum; quo videtur Eugenius omnia in superioribus sessionibus facta, & consequenter citationes, & sententias contra se dictas confirmâsse, & Concilij auctoritatem supra legitimum Papam agnovisse. Et *sess. 17.* admittit, ut præsideant, Legatos Papæ, sed cum certis conditionibus, quarum præcipua, ne ullam in Concilium exerceant jurisdictionem coactivam. Et *sess. 18.* expressè definit, majorem esse Concilij, quàm Papæ auctoritatem, & hunc nisi obediat, posse à Concilio puniri. Et *sess. 21.* tollit Concilium omnes Annatas, & qui eas exegerit, pœnâ Simoniacis decretâ punit: ipsum verò Summum Pontificem, si aliquid contra hoc Decretum moliatur, jubet Concilio deferri. Et *sess. 26.* iterum definit Papam notoriè criminosum jurisdictioni Concilij subjacere, ipsumque Eugenium Papam in jus vocat. Et *sess. 29.* circa medium, clarissimè iterum auctoritas Concilij supra Papam asseritur. Et *sess. 31.* Eugenium suspendit. Et *sess. 33.* etiam deponit. Et *sess. 38.* Concilium Generale supra Papam esse definit, idq; ad veritatem fidei Catholicæ pertinere, & qui hoc pertinaciter negat, hæreticum esse. Et *sess. 39.* Amadæum Sabaudiæ Ducem, sub nomine Felicis V. Papam renuntiat.

In appendice *ad sess. 17.* quæ habetur post Acta Concilij, Legati Eugenij IV. Romani Pontificis, *jurant fideliter laborare pro statu & honore Concilij Basileensis, ejusq; decreta defendere & manutenere, & specialiter decretum Concilij Constantiensis de subjectione Pontificis. Et aliud Synodi Basileensis decretum, quòd Papa Concilio Universali obedire teneatur.* Idem habet Platina *in vita Eugenij IV.*

Ex his Concilij Basileensis actis sic argumentari licet: Quidquid à legitimo Concilio definitum est, & à legitimo Pontifice confirmatum, id pro vero ratoque haberi debet: sed Concilio Pontificem subjacere, & à Concilio citari, judicari, punirique posse; & ipsa Synodus Basileensis definivit, & Eugenius Papa confirmavit tanquam ritè legitimeque facta.

Resp. Multa sunt, quæ ad Basileensis Concilij Auctoritatem dici

dici possunt. Primò ergo aliqua in genere, tum ad singula respondebimus. Concilium Basileense ab Eugenio IV. convocatum, misso Juliano Cardinali, sicque legitimè inchoatum esse, dubitari non potest; ita enim habetur in Actis Concilij Sessione primâ. Sed cùm adverteret Eugenius, Basileam Civitatem opportunam non esse, solvi Concilium jubet, aliò transferendum. Hinc primæ faces discordiarum. Sed Eugenium hæ causæ moverant. *Quòd* paucissimi Antistites Basileam accedere possent, ardente inter Austriæ, ac Burgundiæ Duces bello, Bohemis hæreticis omnes circa Regiones incursantibus, & ideò itineribus omnibus infestis, occupatisque. *Quòd* Græcorum Imperator, alijque ejus Imperij Principes, societatem cum Latina Ecclesia inituri, Urbem in Italia peterent; tam longo itineri commodam, marique vicinam, & ideò Basileam aversarentur. *Quòd* ingentis momenti negotia in Concilio agitanda Pontificis præsentiam poscerent; Is verò & decori, & necessitatis causâ, exire Italiâ non poterat, bellis & tumultibus absentiam secuturis. Hæ Pontifici causæ solvendi Basileensis Concilij, alioque movendi. Hinc Patrum indignatio, tum seditio, & aperta defectio, ac perpetuum bellum, non cum Pontifice tantùm, sed cum ipsa Pontificia Dignitate. Varia Patres concitabant. Quàm plurium ambitio tiaram captantium: Columnenses Eugenio implacati, quòd eorum avaritiæ obstitisset, cùm thesauris inhiâssent à Martino relictis: Dominicus Capranica, alijque, quòd Purpurâ carerent à Martino paratâ: Philippus Dux Mediolanensis, perpetuus Eugenio hostis, quòd hujus curâ Italiæ Imperio arceretur: Cardinalis S. Eustachij à Patribus Avenionensi & Venusino Comitatibus contra jus fasque præfectus, ideòque turbarum bellique gaudens, ac turbido securus: Alphonsus Arragoniæ Rex, à Neapolitanis ad solium evocatus, quod extinctâ Andegavensi Stirpe Ecclesiæ accesserat: Carolus VII. Galliarum Rex impulsu Alphonsi Arragonij, ac opportunitate Regiam potestatem augendi, Ecclesiasticâ oppressâ Basileensium favore; quod etiam consecutus est celebri illâ Pragmaticâ sanctione, toties impugnatâ, toties victrice, ac tandem deletâ. Hæc erant, quæ Basileensium animos adversùs Pontificem armabant, implebantque Concilium discordijs, seditionib', tumultu, ambitione; adeò ut non tam Synodum, quàm Euripum crederes, ventis ac tempestatib' turbidum:

 bidum:

bidum: & in quo vota & suffragia non veritati, sed singulorum affectui & cupiditatibus quærebantur. Quæso te, quam fidem adhibeas tam suspectæ Auctoritati, quæque ex Principum, & ambientium motu nutuque pendebat, aut vindictâ, aut cupiditate sententiam ferente? Nego ergo hanc Synodum, sed Synagogam fuisse pro tiara jurgantium: & in qua non Patres, sed Principes decernebant, nec fidei causa, sed ambitionis agebatur. Et quamvis hæc manifesta sint, nec ab alio negari possint, quàm historiæ ignaro; addam tamen confirmandæ veritati eorum testimonia, qui Concilio intererant, scribebantque, integritate ac doctrinâ celebres; omnique majores exceptione.

S. Antoninus (a) Concilium Basileense, postquam ab Eugenio Pontifice jussum dissolvi, vocat: *Conciliabulum viribus cassum, Synagogam Sathanæ, temerarium, & præsumptuosum conventum &c.* B. Joannes Capistranus: (b) *Synodum profanam, excommunicatam, interdictam, basiliscorum speluncam, Dæmonum cavernam &c.* Joannes de Turrecremata: *Nullus sanæ mentis vir, qui novit, cum quanta gravitate, integritate, & modestia, fidei judicia tractanda sint, judicabit esse universali consensu totius Ecclesiæ conclusa, Spirituque sancto dictata, in quibus hujusmodi factiones, & practicæ intervenerunt.* Pius II. in Bulla Retractationis: *Multi doctissimi viri, & sanctitate celebres scire se dicebant, Basileenses Spiritum Sanctum non habere Auctorem.* Beatus Albergatus teste Sigonio: (c) *Cùm audisset, quæ in contemptum Apostolicæ Sedis Basileenses decrevissent, Vir antiquæ probitatis exarsit, atque graviter eorum facta increpuit, & ut in auctoritate Summi Pontificis permanerent, admonuit.* Idem suprà laudatus Turrecremata: (d) *Talia De reta Concilij Basileensis* (videlicet contra Pontificiam auctoritatem) *ad furorem quorundam hostium Apostolicæ Sedis cum multitudine Populi parvi pretij, & nullius auctoritatis publicata sunt; & idèo plures attendentes, prædicta Decreta adversa esse Sanctorum Patrum doctrinis, non modò in Deputationibus suis contradixerunt, & reclamaverunt, verùm etiam in Sessionibus ipsius Concilij interesse noluerunt.* Episcopus Meldensis Caroli septimi ad Eugenium Legatus, Regis sui Gallorumque nomine Basileensem Synodum (e) *vesanam* appel-

(a) S. Anton. 3. p. Tr. 22. cap. 10. §. 4.
(b) B. Joan. Capistran. de Papæ & Conc. auctor. p. 3.
(c) Carol. Sigon. in Vita c. 13.
(d) Turrecrem. summa de Eccl. lib. 2. cap. 100.
(e) V. Rainald. ad Ann. 1441. n. 10.

appellat, oratione in Cardinalium Collegio habitâ. Synodus quoque Florentina (*a*) Declarationes Basileenses *tanquam impias scandalosas, in manifestam Ecclesiæ scissuram, ac omnis Ecclesiastici Ordinis confusionem tendentes damnat reprobatq;.* Denique Concilium Lateranense (cui Ludovicus Galliæ Rex tanquam legitimo & Oecumenico per suos Legatos se adhærere professus est) Sessione undecimâ appellat Basileensem Synodum: *Conciliabulum Schismaticum, seditiosum & nullius prorsus auctoritatis.* Si ergo, ut ex adductis hactenus testimonijs liquet, Concilium Basileense *Schismaticum, Sathanicum, temerarium, præsumptuosum, Dæmoniacum, serpentinum, factiosum, vesanum, viribus cassum, Spiritu sancto destitutum, furiosum, sanctorum Patrum doctrina, & exemplis adversum, scandalosum, reprobatum, damnatumq; fuit;* amabò te, ex tali Concilio quale subsidium speres? annon pudeat tam sordidi fœdique patrocinij? Ego fidem adhibeam, ego moveri tam indignis testimonijs? Imò si alia omnia cessent, hoc unum sufficerit spernendæ Adversariorum sententiæ, quòd tam miseris pudendisque auxilijs sustentetur; impiam prodit tam profanus comitatus.

Dices. Synodum Basileensem tunc solùm damnatam esse, cùm Eugenium deposuit, Amadæo suffecto; tunc enim Schismatica evasit.

Resp. Constat ex allatis testimonijs, Basileensem Synodum non solùm ob evectum Antipapam, sed etiam quòd Eugenio obtemperare nollet, illumque Concilio submittere conaretur, graviter à Viris doctrinâ & pietate præcipuis vapulâsse, & execrationi habitam. Si enim Concilium est supra Papam, si hunc citare, punire, ac obsequium detrectantem in ordinem redigere potest; quid tandem Synodus deliquit, si Eugenio, cùm Concilio non pareret, alium Pontificem suffecit? Usa est potestate ac jure suo; non ergo *Schismatica, non Sathanica, non vesana* dici debuit: aut si debuit, non tunc solùm, cùm Eugenium dejecit; sed multò maximè cùm citavit, cùm decrevit, cùm Concilio subjecit; ex his enim necessariò sequebatur, deponi etiam posse, nam ad superiorem id spectat. Nec causa deponendi deerat; si enim Pontifex Concilio subjectus, ergo non solvere Concilium, non transferre, non Patres anathemate punire, non aliud Concilium indicere po-

(*a*) Conc. Florent. in Seff. publica, Anno 1439. prid. Non. sept.

terat; quæ tamen cùm omnia faceret, nec Decretis Basileensium toties repetitis acquiesceret, meritò pœnas dabat. Si ergo Eugenius Concilio subjectus, si nocens, si obstinatus, quid mali Concilium fecit? si subjectum, & nocentem damnavit, aliumque Pontificem delegit? Ergo Basileense Concilium aut semper, aut nunquam deliquit.

Secundò. Tantum abest, Concilij Basileensis auctoritate causam nostram pejorem reddi, ut potiùs maximum pro nobis ex illa argumentum sumatur. *Tum*, quia illius Decretis, quâ parte auctoritatem Pontificiam impugnabant, omnes Viri sancti, doctrinaque præcipui adversati sunt, videlicet, S. Antoninus, S. Bernardinus, S. Laurentius Justinianus, B. Albergattus, B. Capistranus, alijq;, adeò, ut ne quidem Sessionibus interesse voluerint, in quibus ea Decreta concepta & vulgata sunt, ut testatur Turrecremata paulo antè laudatus. Concilium quoque Florentinum centum quadraginta Episcoporum (inter quos Patriarcha Constantinopolitanus, ac cæterorum trium Patriarcharum Legati) & Concilium Lateranense centum quatuordecim Episcoporum, eadem Decreta execrati sunt. Ipsos Patres Basileenses adeò hujus Concilij puduit, ut confertim se Eugenio adjunxerint, abscederentque Basileâ, vix viginti, unoque Cardinali relictis; & hi ut numerum supplerent, cadavera Episcoporum, qui jam vitâ decesserant, inferri Synodo jussêre, ut à mortuis saltem suffragia impetrarent, cùm à vivis non possent. Denique tota Ecclesia Orbisque Christianus, & Decreta, & audaciam Basileensium damnavit, quando illis invitis Eugenium pro Pontifice habuit; quamvis enim Basileense Concilium Eugenium accusâsset, citâsset, damnâsset, abdicâssetque, Ecclesia tamen ac omnes Catholici damnatum à Concilio abdicatumque pro vero legitimoque coluit. Agnovit ergo Ecclesia tota, & errâsse Basileense Concilium, & nullam in Pontifices exercere auctoritatem posse; si enim Concilium Basileense non erravit, habuitque in Pontificem potestatem, cur ergo Ecclesia, quem Concilium damnavit, quem Concilium abdicavit, pro damnato abdicatoque non habuit? Adde Concilium Basileense, postquam adversari cœpit Romano Pontifici, adeò discordijs, factionibus, rapinis, alijsque facinoribus fœdari cœpit, sacro Conventu indignis, ut omnium confessione in Schi-

Schismaticum evaserit, illique exscindendo, velut communi mortalium malo, Principes ferro, cælum peste armari oportuerit, quâ tandem illa rebellium acies dissipata est. Quo exemplo manifestè patuit, eandem esse Politici ac naturalis Corporis rationem; utrumque enim quamvis floridum aliàs, vegetumque amisso Capite in cadaver evadit.

Dices. Basileense Concilium, quo tempore Eugenium damnavit, non fuisse legitimum.

Resp. Quæro, quam ob causam legitimum non fuerit, nisi quia ab Eugenio solutum, & Patribus majori ex parte ad Pontificem reversis? Ergo Concilium Pontifici subjacet; alioquin invitum repugnansque dimitti à Pontifice non posset: ergo censuerunt Patres, majorem esse Pontifici, quàm Concilio potestatem; alioquin Concilio potiùs obtemperare, quàm Pontifici debebant: & illi potiùs, quàm huic adhærere; nunc verò, postquam Concilium deserunt, ut Pontifici se adjungant, idque totâ Ecclesiâ probante, manifestè profitentur, majorem esse Pontificis, quam Concilij potestatem. Quacunque ergo ex parte Basileense Concilium aspicias, constat insigne ex illo causæ nostræ patrocinium, invictumque accedere; nunquam enim illud Sanctissimi viri (quotquot videlicet eâ ætate florebant scribebantque) nunquam Florentinum & Lateranense Concilium, imò totius Ecclesiæ consensus damnâsset, quando contra tot, ac singulis ferè sessionibus pronuntiata Decreta, Eugenium pro legitimo Pontifice habuit, & hujus imperium Basileensium Decretis semper prætulit. Nobis ergo militat, non Adversarijs Basileense Concilium.

Tertiò. Sessionem secundam Basileensem quod attinet, in qua decernitur: *Certum legitimumq; Pontificem Concilio subjacere.* Dico multis modis impugnari eam posse; constat enim, quo tempore habita est, Synodum Basileensem jam ab Eugenio solutam, revocatamque fuisse. Si ergo Synodus à Pontifice non confirmata nullius roboris est, quanto magis nullius roboris erit, non tantùm non confirmata, sed positivè rejecta, rescissa, & improbata? Deinde ex supradictis, Sanctorumque Patrum testimonijs, quæ alibi produximus, certum est, non posse à Concilio definiri, nisi illa, ad quæ definienda convocatum est; & ideò Leo Primus, (a) Gre-

(a) Leo I. epist. 53. ad Pulch.

Gregorius Magnus, (*a*) Paschalis II. (*b*) quæ in Concilijs Oecumenicis, Constantinopolitano primo, & Chalcedonensi contra auctoritatem Patriarchæ Alexandrini decreta fuerant, irrita & inania esse voluerunt, ut alibi demonstratum est. Si ergo Sancti Patres ne quidem tantorum Conciliorum auctoritate, qualia Constantinopolitanum, & Chalcedonense, moveri potuerunt, ut admitterent, quæ contra auctoritatem Patriarchæ Alexandrini decreta fuerant; quanto minùs admisissent, quæ Concilium Basileense contra Romani Pontificis? An pejor causa, minorque reverentia Pontifici maximo, quàm Alexandrino Patriarchæ? aut major Basileensi Concilio, quàm Constantinopolitano & Chalcedonensi auctoritas, ut quod ista in Patriarcham non poterant, istud posset in Romanum Pontificem? Nihil ergo ex Decretis secundæ Synodi Basileensis contra superioritatem Pontificis Romani deduci potest: idemque dicas ad alias sessiones, in quibus multa Pontificiæ potestati contraria statuta sunt.

Quartò. Ad sessionem 16. in qua Eugenius Bullas & diplomata à se contra Concilium edita, ***nulla & inania fuisse declarat: ipsum verò Concilium fuisse legitimè inchoatum, legitimeq; continuatum;*** multa responderi possunt. Cardinalis enim Turrecremata omnium conscius, testisque oculatus negat eas Bullas Eugenij, sed à Cardinalibus quibusdam expeditas, Pontifice decumbente, ærumnis morboque confecto: (*c*) ***Andreas,*** inquit, ***Venetus, Dominij Venetorum tunc Orator, & aliqui Domini Cardinales, timentes futurum magnum scandalum in Ecclesia, minati sunt Domino Eugenio, nisi Bullas illas adhæsionis concederet, ipsum solum recedentes relinquerent; unde præfato Domino in lecto decumbente, præfati Domini referuntur Bullas illas taliter qualiter expedivisse, & misisse Basileam.*** Neque hoc novum in Eugenio, cujus testimonio (*d*) constat, prolixiores illas litteras, quæ in ipsius defensionem ad Universos Christi fideles inscriptæ sunt, quæque Sessione 16. recitantur, subornatas esse. Deinde certum est, quæ Eugenius in favorem Basileensium scripsit, omnium gravissimo metu, qui in hominem cadere possit, etiam constantissimum, expressa fuisse. Armis

(*a*) Gregor. M. l. 6. epist. 31.
(*b*) Paschal. II. epist. 3. ad Eliam, quæ habetur Tomo 2. Conc. p. 2. in fragm. Synodi V.
(*c*) Turrecrem. lib. 2. cap. 100.
(*d*) Vide Seff. 16. & Spond. ad ann. 1433. n. 23. & 24.

mis domi forisque obsidebatur: Principes omnes ab eo defecerant: Sigismundus tantùm animi pendebat: Roma capta: Cardinales offensi: Schisma jam ferè conflatum, minæque omnium, qui supererant, defectionem inclamantium, nisi Basileensibus annueret. Quis rogo major metus injici poterat? aut quis pro validis agnoscat, toties negata, ac tandem tanto metu concessa? An jure merito non hîc cum magno Athanasio (*a*) dicas? *Non est censenda ejus sententia, quam minæ & terrores extorserunt; sed ea, quam protulit, cùm liberos haberet affectus.* Denique licet Eugenius omnes Bullas revocaverit, quibus Concilium Basileense solvi jubebat, vitandique Schismatis causâ Concilium ratum legitimumque esse voluerit; nunquam tamen Decreta confirmavit, quæ contra Pontificiam Dignitatem edita in Concilio fuerant; aliud enim est, Concilium esse verum legitimumque, aliud omnia, quæ in Concilio facta sunt, legitimè facta esse; nam & Concilium Constantinopolitanum, & Chalcedonense, & Constantiense legitima erant, & tamen non omnia, quæ in illis decreta sunt, Leo, Pelagius, Gregorius, Martinus approbârunt, ut suprà notatum est. Et quàm multa illegitimè invalideque fiunt à legitimo veroque Principe? non ergo sequitur, approbato concordiæ causâ Basileensi Concilio, omnia quoque, quæ in illo facta sunt, ab Eugenio approbata esse. Testatur id Cardinalis Turrecremata, qui Eugenij verba in Concilio Florentino differentis recitat. (*b*) *Eugenius*, inquit, *Florentiæ in Disputatione publica respondit ita dicens: Nos quidem progressum Concilij approbavimus, volentes ut procederet, ut inceperat; non tamen approbavimus ejus Decreta. Et in hoc sapientissimè fecit; quis enim nisi imprudentissimus Princeps approbaret Decreta, quæ nunquam vidisset, aut quæ priùs non examinâsset, si in eis minùs rectum, aut minùs verum, aut minùs expediens reperiretur?* Lege totam Eugenij Bullam, quæ Sessione 16. recitatur, & ne verbum quidem invenies, quo dicatur Basileensium Decreta confirmari; imò, quod efficacissimè convincit, Legati ab Eugenio missi, rogatique, ut Decreto Constantiensi de subjectione Pontificis subscriberent, subscripserunt (uti expressè habetur Sessione 17.) *nomine proprio* privatoque; non verò ut Legati Pontificis; quod evidentissimo argumento est, aliam fuisse

Uuu Euge-

(*a*) S. Athanas. epist. ad solit. Vitam agentes.
(*b*) Turrecrem. Sum. de Eccl. lib. 2. cap. 100.

Eugenij mentem; alioquin quid opus erat protestari, se id *nomine proprio*, non verò nomine Eugenij præstare velle? Idipsum testantur (*a*) Turrecremata, & (*b*) Spondanus. Et hæc sunt, quæ de Basileensi Concilio dicenda habui, studio curaque veritatis.

II. *Opponit 10.* (*c*) Universitatem Parisiensem, totamque Gallicanam Ecclesiam, ac præcipuos hujus Ecclesiæ ac Universitatis Doctores præferre Concilij auctoritatem auctoritati Pontificiæ.

Resp. Primò. Equidem asserere non possum, quid modò Universitas Parisiensis, & Ecclesia Gallicana de hac re sentiant; video enim omnes in Regis obsequium spectare, nullâ Canonum, nullâ Ecclesiasticæ libertatis curâ, nec tam ex ratione, quàm metu præmijsque pendere: & quid mirum, etiam scholas gratiæ & favori cessisse, si templa cesserunt? scribunt ergo calamo Doctores, quod Episcopi docent exemplo. Cæterùm paucos ante annos non hanc Ecclesiæ Gallicanæ, & Universitatis sententiam fuisse, graves testantur & oculati scriptores; nam Anno 1662. die 12. Decembris Parisijs in Collegio Claremontano Patres Societatis contra hæreses & Schisma sæculi X. hanc thesin publicè exposuerunt, defenderuntque, videlicet: *Datur in Ecclesia Romana Controversiarum fidei Judex infallibilis, etiam extra Concilium Generale, tum in quæstionibus juris, tum facti; unde post Innocentij X. & Alexandri VII. Constitutiones, fide divinâ credi potest, librum, cui titulus Augustinus Jansenij, esse hæreticum, & quinque propositiones ex illo excerptas Jansenij esse, & in sensu Jansenij damnatas.* In hac thesi agitur quidem de sola Pontificis infallibilitate, sed ex illa apertè sequitur, Concilium non esse supra Pontificem; si enim Papa etiam extra Concilium in rebus fidei errare & falli non potest, ergo nec corrigi, nec judicari à Concilio potest, & consequenter nec Concilio subjicitur. Patres ergo Societatis, quamvis Parisijs essent, & Parisijs docerent, non crediderunt, mentem esse Universitatis Parisiensis, aut Ecclesiæ Gallicanæ, ut Concilium Pontifici præferatur; quis enim credat aut ignorâsse illos Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, aut contempsisse? nisi fortè dicas, aliam illorum temporum, aliam istorum conditionem esse; tunc enim fortiter contra Jansenium scribebatur, quia quid Jansenio aut pla-

(*a*) Turrecrem. lib. 2. cap. 100.
(*b*) Spond. ad ann. 1434. n. 2.
(*c*) Maimb. cap. 25. fol. 253.

placeret, aut displiceret, parùm intererat: nunc verò aptari calamus debet Regio favori, oportetque Pontificis auctoritatem ex Principis gratia metiri. Alia quamplurima omitto, quæ in quarta Dissertatione Galliæ Vindicatæ prolixè diximus.

Resp. Secundò. Sed ut dixi, parum mihi curæ est, quid modò Ecclesia Gallicana sentiat; quærimus quid olim senserit, quando videlicet illibata innocensq; florebat, veritatis, non gratiæ anxia, nec ad Regis arbitrium suspensa. Eam pro nobis stetisse, sequentia clarè ostendunt.

Nam *Primò* Anno CCCCXCVIII. mortuo Anastasio Pontifice Maximo delectus est Symmachus Romanæ Ecclesiæ Diaconus. At Festus è primis senatoribus corrupto pecunijs Clero, magnam ejus partem sibi adjunxerat, & suffragia pro Laurentio S. Praxedis Archipresbytero paraverat, eodemque die Symmacho opposuerat, emptâ auro electione. Creditum est, id datum à Festo Anastasij Imperatoris Eutychiani gratiæ, cui, cùm Constantinopoli Anastasij Pontificis Legatum ageret, pollicitus erat, se acturum, ut Roma Henotico subscriberet. Cùm ergo Schisma in Urbe flagraret, nec partium studia componi possent, itum ad Theodoricum Regem, qui pro (*a*) Symmacho, quippe pluribus votis electo, sententiam dixit: nec id jure factum, sed necessitate ac meliorum desperatione, deque partium consensu. Festus judicio victus ad fraudes & calumnias vertitur. Multa Symmacho flagitia imposita, præsertim adulterij, utque Pontificatu absolveretur, à Theodorico petitum. Is Episcopum destinavit, qui criminationes, causamque Symmachi examinaret, sed vociferante (*b*) Clero, id contra Canones fieri, nec ab alio judicari Pontificem, quàm à S. Concilio posse, imò ne à Concilio quidem, nisi illud Pontifex convocâsset; Symmachum rogat, Concilium indicat. Is Regi assensus Romam centum & quindecim Episcopos vocat, seque eorum judicio sponte submittit. Audi acta Synodi Palmaris; sic enim teste Anastasio in Honorio, Porticus Basilicæ S. Petri Palmaria dicebatur: *Memorati Pontifices* (quos videlicet Theodoricus ad Synodum invitaverat) *suggesserunt Regi, ipsum Symmachum, qui dicebatur impetitus, debuisse Synodum convocare, scientes, quia ejus Sedis primum*

Uuu 2 *Petri*

(*a*) Anastasius in Symmacho.

(*b*) V. Tom. 4. Concil. edit. Paris & Maimb. de Schism. Occident. lib. 5. fol. 295. Cassiodor. in chron. anno 500.

etiam Oecumenicâ esse superiorem: & citati Patres Gallicani expressè fatentur, Romanum Pontificem *Divino tantùm examini servari*; quod falsum esset, si Oecumenico Concilio subjaceret. Et ita, quod maximi momenti est, Ennodius sensit; is enim & Gallus erat, nec ignorare poterat mentem Ecclesiæ Gallicanæ, eodemque tempore vixit, quo Synodus agebatur, & pro Symmacho eloquentissimè scripsit, tantoque pretio apud Patres Synodi Romanæ Apologeticum fuit ab eo conscriptum, ut redigi voluerint inter acta Synodalia, & pro doctrina Synodali ab omnibus haberi. Audi acta ipsius Synodi: *Eo recitato libello, & ab omnibus consonâ voce comprobato, sancta Synodus dixit: hæc futuris temporibus reserventur, atq; ab omnibus teneantur, & ab omnibus serventur: hic libellus integerrimè synodaliter ab omnibus teneatur, atque inter quarta & quinta Synodorum actiones interponatur, quia Synodali auctoritate conscriptus est, & roboratus. Ad quæ omnes ter unâ voce responderunt, ut fiat rogamus.* Jam verò cùm tantæ sit auctoritatis Apologeticum Ennodij, audi quid ipse sentiat de Pontificis potestate nulli humano judicio obnoxia: *Aliorum hominum causas DEUS voluit homines terminare, sed Sedis istius Præsules suo sine quæstione reservavit arbitrio: voluit B. Petri successores Cœlo tantùm debere innocentiam. Dicas forsitan: omnium animarum talis erit in illa disceptatione conditio. Replicabo, uni dictum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Si ergo DEUS Romanos Pontifices *suo soli arbitrio reservavit*; si voluit *Cœlo tantùm debere innocentiam*, patet illos Oecumenico Concilio minimè subdi, alioquin falsum esset eos *soli Divino arbitrio reservari*, & *Cœlo tantùm innocentiam debere.* Id verò tam clarum est, ut ipse Maimburgus tum Ennodij, tum Antistitum Galliæ, quorum voces Avitus Viennensis calamo expresserat, testimonijs victus libro quarto de magno Schismate Occidentis *fol. 307.* in hæc verba proruperit: *Par l' histoire meme de Symmachus il est tout evident, que le Concile de Rome, toute l' Eglise Gallicane, Ennodius & le Canons rapportez dans le Decret de Gratien avoient dejà decidè plus de neuf cens anns auparavant, que c' est à Dieu seul, qu'on doit reserver la connoisance, & le jugement des crimes, qu'on pourroit imputer aux Papes, & consequentement qu' il n' y à Personne, qui ait droit de les juger, ny de les deposer, si ce n' etoit, qu'ils fussent Heretiques, car il est certain, qu' en ce cas ils ne seroient plus Papes.* Hoc est: *Ex ipsa Symmachi Historia certissimum est, tam Concilium Romanum, quàm Ecclesiam totam Gallicanam,*

Ennodium, Canonesq́ à Gratiano citatos jam ante nongentos annos decidiſſe, ſolius DEI judicio cognitionem, ſententiamq́ eorum criminum reſervari, quæ Romanis Pontificibus imputantur; & proinde nulli mortalium fas eſſe ſententiam contra illos dicere, euq́ Pontificatum abrogare, niſi fortè hereſi tangerentur, tunc enim certum eſt, eos ne Pontifices quidem eſſe. Hactenus Maimburgus cùm adhuc innocenti calamo ſcriberet, nec præmijs capto, & hoc ipſo exemplo utitur, ut oſtendat: *Non licuiſſe Concilio Conſtantienſi Joannem XXIII. Pontificatu exuere, idq́ Senatum Regium cenſuiſſe.* Si ergo ex ſententia Caroli VII. Galliarum Regis, ejusque ſenatûs, ac etiam ipſius Maimburgi non licuit Oecumenico Concilio etiam tempore Schiſmatis, etiam in dubium Pontificem ſententiam ferre, quantò minùs licebit in unicum, verum, indubiumque? Sed ut dixi, hæc Maimburgus ſcripſit pace inter Pontificem, Regemque florente; ubi turbata eſt, animum ac ſententiam mutavit, Regique acceſſit, non quòd hujus cauſa melior, ſed quia vicinior, potentiorque, ſicque pretium ex propinquo paratius. Ergo ſive Concilium Romanum, ſive Gallicanam Eccleſiam, ſive Ennodium & Maimburgum æquè Gallos interroges; Papa omni Concilio ſuperior.

Secundò. Facit pro hac noſtra ſententia egregium Ennodij Galli (qualem ſe ſæpè profitetur) teſtimonium modò recenſitum.

Tertiò. Anno DCCC. Cùm Carolus Magnus Romæ ageret, & Leonem III. criminibus, quæ ab æmulis objectabantur, in Synodo purgari vellet, Antiſtites maximâ & præcipuâ parte Galli (ut teſtatur Anaſtaſius in vita Leonis) in hæc verba exclamârunt: *Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum, judicare non audemus. Nam ipſa nos omnes, ipſa à nemine judicatur, quemadmodùm antiquitus mos fuit.* Ita Anaſtaſius in vita Leonis. Si à nemine judicatur, ergo neque à Concilio Oecumenico; & nota ea verba: *Sicut antiquitùs mos fuit.* Noſtra ergo ſententia jam dudum Antiquitati commendata fuit, nec uti falsò ſupponit Maimburgus, modò tyrocinium egreſſa.

Quartò. Anno circiter 1004. Ivo Carnotenſis epiſt. 183. *Judicia Romanæ Eccleſiæ à nemine retractari poſſunt; & ſi quis aliquando hujus Eccleſiæ auctoritate prægravatum ſe ſentiat, non debet in Ægyptum deſcendere propter auxilium, ſed ab ipſa ad ipſam confugere, & inde expetere levamen, unde ſe conqueritur accepiſſe gravamen.* Si ergo *Judicia Romanæ Eccleſiæ à nemi-*

nemine retractari possunt; si *ab Ecclesia prægravatus ad nullum alium recurrere*, ergo Concilium non est supra Papam, alioquin *hujus judicia retractari possent*, & prægravatus à Pontifice, non ad hunc redire teneretur, sed posset ad Concilium provocare.

Quintò. Anno circiter 1300. S. Thomas Aquinas, qui Parisijs didicit, docuitq́;, & quo Universitas Parisiensis neminem habuit doctrinâ & sanctitate majorem; is opusculo contra impugnantes Religionem capite 4. ita loquitur: *Papa habet immediatam juridictionem in omnes Christianos, quia Romana Ecclesia nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit, & illa, quæ sancti Patres determinaverunt esse juris positivi, sunt relicta sub dispositione Papæ, ut possit ea mutare vel dispensare secundùm opportunitates temporum vel negotiorum. Sancti enim Patres in Concilijs congregati, nihil statuere possunt, nisi auctoritate Romani Pontificis interveniente, sine qua etiam nec Concilium congregari potest.* Et Quæstione de Pot. a. 4. ad 3. *Romanus Pontifex hoc suâ auctoritate potest* (*hoc est, interpretari Symbolum*) *cujus auctoritate solâ Synodus congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodo appellatur. Quæ omnia patent ex Gestis Chalcedonensis Synodi. Nec est necessarium, quòd ad ejus expositionem congregatur Universale Concilium; cùm quandoq; id fieri prohibeant belli dissidia, sicut in 7. Synodo id legitur, quòd Constantinus Imperator dixit, quòd propter imminentia bella Universalem Synodum congregare non potuit, sed tamen illi, qui convenerunt, quædam dubia in fide exorta sequentes sententiam Agathonis determinaverunt.*

Sextò. Sanctus quoque Bonaventura Clarissimum Universitatis Parisiensis Lumen, & de quo Joannes Gerson ejusdem Universitatis Cancellarius verissimè dixit: (a) *Nunquàm talem Doctorem habuisse studium Parisiense*: Hic, inquam, Seraphicus Doctor de Cœlesti Hierarchia p. 2. c. 1. *Summus Pontifex, penès quem prima in terris residet auctoritas, non à Rege, non à Principe sæculari, non ab homine judicatur, sed solius DEI judicio reservatur.*

Septimò. Extollunt Moderni Galli Decreta Concilij Constantiensis, ac præsertim Patres Conventûs Parisiensis, ut proinde hujus Concilij doctrina dici possit doctrina modernæ Ecclesiæ Gallicanæ: at Patres Concilij Constantiensis negant Concilium esse supra certum & indubitatum Pontificem, idque patet ex eo, quòd quoties potestatem Concilio in Pontificem tribuunt, toties clau-

(a) Gerson de lib. Leg. consid. 5. p. 2.

clausulam taxativam& restrictivam apponunt, videlicet: *In his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis; super præmissis, aut ad ea pertinentibus, pro Unione Ecclesiæ &c.* Planè hæ restrictiones apertè significant, in aliis casibus, quando videlicet nec Schisma est, nec dubius Papa, nullam esse Concilio potestatem; exceptio enim firmat regulam in contrarium, quemadmodùm si Episcopus dicat: *Concedimus Petro facultatem audiendi missam in sacello domestico durante morbo;* hoc ipso innueret, morbo finito, facultatem quoque sublatam: Sicque Henricus Spondanus quamvis Gallus & Episcopus Apamiensis in Annalibus Ecclesiasticis intelligendum esse Concilium Constantiense disertè, multisq; in locis profitetur: præcipuè verò ad *Annum 1415. n. 54.* & ad *Annum 1418. n. 5.* cujus verba posteà exscribemus. Sed præsertim Concilium suam mentem expressit, quando die 11. Septembris Anno 1417. ante sessionem 40. post trium Obedientiarum Unionem, cùm tres Nationes Italica, Hispanica, & Gallica vellent priùs certum Pontificem eligi, quàm ad Decretum Reformationis procedi; Germanica verò contenderet præmittendam Reformationem, tandem acquievit Germanica tribus aliis nationibus, idque jure merito, quid enim magis ad Reformationem necessarium, quàm tolli Schisma, & reddi Ecclesiæ Unionem? *Post quæ,* subjungunt acta, (*a*) *fuerunt factæ diversæ formæ Decreti ad hoc; ac tandem fuit dictum, quòd Papa electus ligari non poterat;* ita habetur in 4. Manuscriptis Codicibus à doctissimo Schelstrato editis, relatisque in actis & Gestis Concilii Constantiensis. Si Papa à Concilio ligari non potest; sequitur ergo Concilium non esse supra Pontificem, ideò enim adversarii Concilium Pontifici præponunt, ut ligari, judicarique à Concilio possit; at Concilium Constantiense negat id fieri posse. Eâdem die, mense, & anno in Protestatione à tribus Nationibus (quarum florentissima Natio Gallicana, ut ex actis patet) contra Germanicam edita, & communi nomine à Cardinali Pisano lecta, cujus initium: *Audite hæc omnes gentes,* circa medium hæc habentur: *Si ante dictam provisionem Ecclesia de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis hujus Concilii Decretis, quibus omnia jura circa electionem Summi Pontificis edita dicuntur esse suspensa, sequeretur Ecclesiam Dei esse sine Capite, & sine Lege, & Ecclesia in periculo remaneret, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet con-*

(*a*) Schelstrat. in Actis & Gestis Concil. Constant. fol. 268.

convocare. Quomodò ergo Concilium est supra Papam, quando ne quidem est Concilium, multoq; minùs habet auctoritatem Conciliarem, deficiente Papâ? Quomodò sustineri potest, auctoritatem Concilij esse immediatè à Christo, si ne Concilium quidem esse aut dici potest, Pontifice sublato, eisque auctoritatem non præstante? Quod si defectu Pontificij consensûs Concilium evadit nullum, multò magis erit nullum, Papâ expresè contradicente; plus enim est, positivè contradicere, quàm tantùm non consentire. Rursus in Bulla Martini V. sacro approbante Concilio facta, quæ habetur sessione ultimâ, inter alias propositiones, quæ aliquem suspectum hæresis reddunt, etiam hæc ponitur: *Papa canonicè electus non est successor Petri, nec habet in Ecclesia DEI supremam auctoritatem.* Agnoscit ergo Concilium, supremam in Pontifice potestatem, atqui suprema non esset, si Concilio subjaceret; quemadmodùm in statu Democratico, qualis erat Respublica Romana, & hodiè Helvetica, nemo dicet supremam potestatem esse penès Consulem, sed penès Comitia Popularia. En tibi Concilium Constantiense, ipsamque Ecclesiam Gallicanam, præcipuam videlicet illius Concilij partem sententiæ nostræ subscribentem!

Octavò. Insigne Ecclesiæ Gallicanæ testimonium habemus in protestatione, quam ea ante Sessionem 40. Concilij Constantiensis contra Nationem Germanicam edidit, quodque modò antè retulimus.

Nonò. Anno 1441. Carolus VII. Francorum Rex celebrato apud Biturigas Galliæ præsulum Conventu, missâque ad Eugenium IV. legatione, cujus Princeps Episcopus Meldensis, non solùm Eugenium pro vero Pontifice agnovit, respuitque Decreta Basileensia, verùm etiam Pontificis Romani supra Concilium auctoritatem palàm testatus est; verba Meldensis Episcopi hæc sunt. *Nimio fervore resistendi ad hanc insaniam devenerunt* (Basileenses videlicet) *quòd supremam potestatem in uno supposito consistere denegant, sed eam in multitudine, quæ citò in diversa scinditur, collocant, & sic pulcherrimam Ecclesiæ Monarchiam, quæ Christianos hucusq; tenuit in unitate fidei, in una professione Religionis Christianæ, in uno ritu sacramentorum, in una observantia mandatorum, in eisdem ceremonijs divini cultûs, atque pacem & tranquillitatem asseruit, nunc abolere contendunt, nobilissimam Politiam, quæ beatitudinem cælestem habet pro fine, ad Democratiam vel Aristocratiam redigentes. Et hoc animadver-*

madvertens præfatus Rex *Christianissimus vehementi dolore ingemiscit, ac remedia ubiq; perquirit, ac denique consulto Prælatorum &c.* Observa, quâ Galli censurâ nostram ab Adversariorum sententia distinguant; Adversariorum enim sententiam, quæ Concilium Pontifici præponit, *insaniam* vocant. Nostram verò, quæ Concilium Pontifici subdit, ac perfectam Ecclesiæ Monarchiam statuit (a) *Pulcherrima Monarchia, Unitatis, fidei, ac Religionis Christianæ, Obedientiæ, pacis, ac tranquillitatis* Matrem appellant; quid poterat luculentiùs à Gallis dici? aut quis unquàm sententiam nostram pulchrioribus encomijs, Adversariorum verò graviori censurâ notavit? Neque hæc solius Regis aut Episcopi Meldensis sensa fuêre, sed ut in eadem Oratione habetur: *Ex Consulto Prælatorum, & aliorum multorum sapientum Regni sui, &c.* Hæc Gallus perorabat.

Decimò. Anno MDXIII. Ludovicus Galliæ Rex Legatos suos Cardinalem videlicet Sanseverinum, Claudium Seisellum electum Episcopum Massiliensem, ac Ludovicum Furbin ad Concilium Lateranense mittit, qui exhibitis Regijs litteris professi sunt: *Galliæ Regem Concilio Pisano ac omnibus in eo peractis renuntiare: Concilio verò Lateranensi tanquam Legitimo, unico, indubitato & Oecumenico adhærere, & quàm primùm fieri poterit, effecturum, ut aliqui Prælati & insignes viri nomine Ecclesiæ Gallicanæ cum sufficienti mandato submittantur, qui Concilio Lateranensi adhæreant & assistant, quemadmodum cæteræ Nationes.* Idemq; Claudius Massiliensis Episcopus publicis instrumentis & litteris, (b) quas Concilio sequenti anno exhibuit, palàm fecit, ostenditque: *Cabilonensem, Lexoviensem, Ambianensem, Engolismensem, & Laudunensem Episcopos unà cum aliquot Doctoribus in Theologia, & utroq; jure iter ad Pontificem sumpsisse, ad renuntiandum Pisano Conventui, & adhærendum Lateranensi Synodo.* In hoc autem Concilio, quod Galli pro vero & Oecumenico habuêre, sessione 10. pronuntiatum est: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem auctoritatem super omnia Concilia, plenamq; potestatem habere Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum, idq; ex sacrarum litterarum testimonio, dictis Sanctorum Patrum, sacrorumq; Canonum Decretis constare, &c.* Et quamvis per modum Dogmatis definitum non fuerit, negari tamen haud potest, maximæ aucto-

(a) Habetur tota Oratio Episcopi Meldensis apud Raynald. ad ann. 1441. ex Codice Vaticano 4177. descripta.

(b) V. acta Concilij Sess. 8. & 9. Spondan. ad ann. 1514. n. 3.

auctoritatis hanc doctrinam esse, utpote in Concilio Universali assertam, probatam, & cui nullus Episcoporum resistere est ausus.

Undecimò. Hanc ipsam veritatem agnovit, ac sæpè in suis professus est Henricus Spondanus Natione Gallus, dignitate Episcopus, doctrinâ eximius, parique pietate ac honorum contemptu, sicque adulationis expers, quam nemo gratis exercet. Is ad Annum 1415. n. 16. ubi agit de Sessione 4. Concilij Constantiensis, ita loquitur: *Hoc Decretum Sessionis 4. accipiendum est de tempore Schismatis, cùm dubitaretur, quis verus esset Pontifex; de quo semel dicimus, cùm apud diversos pluresq́ ejus sæculi auctores reperitur assertum, Concilium esse supra Pontificem, Papam subesse Ecclesiæ, intellexisse omnes (si verba eorum diligenter expendantur) intelligendumq́ omninò esse, quando agitur de fide aut tempore Schismatis, quoniam si Papa fortè fieret hæreticus, desineret esse Papa, tempore verò Schismatis incertus est: Ecclesia autem nec unquam labi in hæresin potest, nec ejus auctoritas est unquàm incerta.* Et ad annum 1418. n. 5. *Quæ ambiguè dicta fuerant de auctoritate Concilij supra Pontificem, & de potestate reformandi Ecclesiam, tam in Capite, quàm in membris, ut sonare videntur, absolutè sumptas nullo modo Martinus agnoscere, aut probare voluit, utpotè contrarias existimatas & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collata à Christo Domino Petro, ejusq́ successoribus auctoritati ac potestati, ipsiq́ demum naturæ rei, quâ Caput debet membra regere, non regi à membris, &c.* Hæc Spondanus, cui utique nemo unquam imputabit, aut ignorâsse illum Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, aut ab ea descivisse.

Duodecimò. Ipse Maimburgus infestus adeò Romanæ sedi, seu nondum adulatione corruptus, seu veritati cedens; idipsum apertissimè professus est in libro de Magno Schismate Occidentis lib. 5. fol. 307. ubi cùm longâ oratione, & exemplo Symmachi Papæ, quod suprà retulimus, ac præsertim auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ tunc temporis sanctitate ac doctrinâ eximiæ ostendisset: Pontificem Romanum nullius Synodi, sed solius DEI judicio subjacere, hæc tandem verba ex suo adjungit: *Manifestum omninò est, exemplo Synodi Romanæ, testimonio Ennodij, Ecclesiæ Gallicanæ, sacrorumq́ Canonum à Gratiano citatorum, jam supra nongentos annos decisum esse, soli DEO judicium reservari eorum criminum, quæ Pontifici Romano imputantur, sicq́ nulli Mortalium fas esse Pontificem judicare, aut eum Pontificiâ dignitate exuere; solâ hæresi exceptâ, quam si incurrat, certum est, illum nec dici, nec esse Pontificem posse.* En tibi & Ecclesiæ Gallicanæ, & ipsius Maimburgi manife-

ſtam ſententiam! quam ſi poſteà Maimburgus mutavit, non cauſæ hoc vitium, quæ ſemper eadem eſt, ſed animi fuit, indignatione in Pontificem, amore in Principem, & cupiditate præmiorum capti, aut ſi hæc omnia defuêre, (nec enim mortuum judicaverim) eum ſocietas aulæ corrupit, ardorque non tam vera ſcribendi, quàm grata & placitura. Miſerum! ſi tam brevi, fluxoque pretio calamum locavit, & tempori, non æternitati ſcripſit. Plura dici poſſent, quibus Eccleſiam Gallicanam pro nobis ſtare palàm fieret; ſed id totâ Diſſertatione quartâ Galliæ Vindicatæ ex profeſſo, & luce meridianâ clariùs demonſtratum eſt.

III. Incidi, poſtquam hæc ſcripſeram, in Diſſertationes Patris Alexandri Natalis, qui ad Sæculum 16. nihil non agit, ut Baſileenſis Concilij Decreta extollat, deprimatque Pontificis auctoritatem. Dividit Concilium Baſileenſe in duas partes; & illud valuiſſe, receptumque ait usque ad Seſſionem 25. quando videlicet Eugenius Concilium Ferrariam tranſtulit: à Seſſione verò vigeſima quinta, invalidum fuiſſe concedit, quippe ſaniori Patrum numero ab Eugenio ſtante, & Ferrariam tamquam Græcis commodiorem (de quibus reducendis agebatur) cum Eugenio deligente. Ego contrarium oſtendam, videlicet etiam ante Seſſionem vigeſimam quintam Decreta Baſileenſis Concilij, quæ contra Pontificiam auctoritatem dictata ſunt, invalida fuiſſe.

Primò. Conſtabat Concilium Baſileenſe juratis Eugenij hoſtibus, qui non tam Eccleſiæ & Religionis, quàm vindictæ, privatique odij cauſam agebant, miſcebantque omnia falſis accuſationibus, ut Eugenium criminarentur, ac ſolio dejicerent. Joannes Turrecremara teſtis oculatus in Reſponſione ad Baſileenſes, quæ extat in Bibliotheca Victorina, & quam Alexander citat loco citato n. 7. *Cardinalis*, inquit, *Arelatenſis antiquus Eugenij hoſtis, quia ab eo non valuerat impetrare, ut Avunculo ſuo ſuccederet in officio Cameræ Apoſtolicæ. Patriarcha quondam Aquileenſis Papæ capitalis inimicus propter Patriarchatum occupatum à Venetis. Ludovicus de Palude Epiſcopus quondam Vencienſis furioſus Adverſarius Papæ, quia in Eccleſia Maſſilienſi non habuerat contra juſtitiam deſiderata ſuffragia, Gratianopolitanus, Sabaudienſis, Arelatenſis conſanguineus. Baſileenſis homo ſine litteris, timore ut credebatur inductus. Duo Religioſi Apoſtatæ, ſine Eccleſijs Cathedralibus Epiſcopi nominati. Raymundus Taboni Papæ jam dudum infenſus, quòd ab ipſo ob ſua demerita privatus fuiſſet*

fuisset officio Auditoris Curiæ Avenionensis: ecce merita, ecce numerum eorum, qui furore percussi nomen Ecclesiæ Universalis sibi usurpantes auctores fuere Decretationis erroneæ. Hæc Turrecremata.

Præsertim verò furebat, miscebatque omnia Dominicus Capranica, purpuram illi negante Eugenio, quam Martinus contulerat. Cardinalis quoque S. Eustachij Avenionensi & Venusino Comitatibus à Synodo præfectus, ut hanc dignitatem tueretur, ab Eugenio defecerat, rebusque turbandis impigrè laborabat. Philippus Maria Dux Mediolanensis, ab ipso in Pontificatum ingressu Eugenio infensus, nullum finem concitandi Patres faciebat, donec pace aliquoties cum Eugenio facta ruptaque infelici morte sublatus est, ut scribit S. Antoninus *3. p. tit. 22. c. 11. §. 17.* Alfonsus Arragoniæ Rex Regnum Neapolitanum captans, quod extincta Johanna II. ad Sedem Apostolicam devolutum fuerat, quodque Eugenius Renato Ludovici Andegavensis fratri parabat; litteris, Legatisque Basileenses urgebat. Sed & Galliæ Rex Carolus & Sabaudiæ Dux Alfonso accessere, & ab Alfonso in commune odium contra Eugenium pertracti sunt. Quid ergo miraris, excitatam fuisse in Concilio Basileensi tempestatem tot in contrarium spirantibus ventis? S. Antoninus *3. p. titulo 22. cap. 10. §. 4.* testatur fuisse inter Basileenses Conciliares aliquos propter crimina Episcopatibus ab Eugenio privatos.

Johannes quoque de Turrecremata: *Nullus*, inquit, *sanæ mentis vir, qui novit cum quanta gravitate & modestia fidei causæ tractandæ sint, judicabit esse universalis Ecclesiæ consensu conclusa, & à Spiritu Sancto dictata, in quibus hujusmodi factiones & practica intervenerant.*

Et iterum S. Antoninus *3. p. tit. 22. c. 10. §. 4.* *Eugenius IV. Concilium Auctoritate Apostolica dissolvebat* (id accidit ante Sess. 2.) *at illi aures suas obturaverunt, solicitati ad hoc à Duce Mediolani, agrè ejus Pontificatum ferente.*

Pius II. in Bulla Retractationis, & ipse oculatus testis: *Multi doctissimi Viri & Sanctitate celebres scire se dicebant, Basileenses Spiritum Sanctum non habere auctorem.*

Alibi quoque Turrecremata: (a) *Decreta Concilij Basileensis ad furorem quorumdam hostium Apostolicæ Sedis publicata sunt.*

Idem Turrecremata in Responsione ad Basileenses in Concilio

(a) Turrecremata in Summa Eccl. l. 2. c. 100.

cilio Florentino: *Præsidentes omnes non consenserunt, imò contradixerunt & protestati sunt omni meliori modo, quo poterant* (Decretis videlicet Sessionis 18.) *licèt aliqui eorum, non ut Præsidentes, sed ut particulares Personæ, quasi violenter, & cùm aliter non admitterentur, ad Præsidentiam consenserunt.*

Eugenius IV. in Bulla ad Archiepiscopum Coloniensem Anno 1431. hoc est, post Sessionem primam: *Plerique stare & accedere sunt coacti, in quibus nec vis nec potestas Concilij Generalis consistit, quorum voces & deliberationes minimè sunt liberæ, cùm ab eorum, qui compulerunt, voluntate dependeant. Itaque digni non sunt, neque habiles, qui legem dent Ecclesiæ.*

Idem Eugenius in Bulla Translationis Concilij ad Civitatem Ferrariensem Anno 1437. *Cùm neque nobis, neque nostris tutum aut liberum sit in eo Concilio, quod subjectio est, & tyrannide quadam æmulorum nostrorum redactum, quidquam proponere, aut tractare.*

Pius II. & ipse testis oculatus in Bulla Retractationis: *Cardinales, qui Basileam venerant, ob privatas inimicitias bono & Sancto Viro Eugenio notam inurere voluerunt.*

Et iterum Eugenius in citata Bulla Translationis Ferrariam: *In venerabilem fratrem nostrum Johannem Archiepiscopum nonnulla confingentes irruerunt, omnique prætermisso juris ordine, postquam primò, secundò, ac tertiò ea peteret, quæ jure nulli deberent denegari, primò in domo sua detinere coacti sunt; deinde Deputationem ac Congregationem Generalem illi interdicere tentaverunt, ac postremò suam justitiam asserere satagentem, in domo propria tumultuario multitudinis impetu carcerare moliti sunt. Præterea Arnoldum Rachlinchusen dicti Archiepiscopi Procuratorem pro justitia illius loqui volentem in Congregatione Generali manibus injectis percusserunt, ac per capillos ad carcerem trahere conati sunt adeò violenter atque inhonestè, ut Cardinalis S. Sabinæ Legatus de violentia illata & de sublata Concilii libertate publicè fuerit protestatus. Tandem justissima petitione porrecta, quod nisi in sua justitia audiretur, & ab oppressionibus, quæ indies augebantur, cessaretur, ipse ob justum metum recedere inde cogeretur: & non modo non fuit audita ipsius petitio, verum etiam contra exhibitorem ipsius, ut ad carceres traheretur, est acclamatum. Omittimus alia plura gravamina; ut cursores nostros primùm, tunc dilectum filium Priorem Furnensem Ordinis Præmonstratensis ad nos specialiter missum in itinere cum litteris interceptum, pecunijs cum bonis alijs nudaverunt, ut ex nostris sit nemo, qui sine justo metu, vel illuc ire, vel inde redire possit. Quantum Generali Concilio ista conveniant, cunctis ratione utentibus liquet.*

Et infra: *Pauci ex primoribus, quos sequitur inferiorum turba, partim*

tim ambitionis corrupti peste, partim potentium quorumdam sæcularium seu furori obsequentes, seu deliniti obsequijs, seu minis ac terroribus adacti sub Reformationis specioso nomine sese Duces atq; auctores præbuerunt. Nota, quæ hîc ab Eugenio recensentur, contigisse ante Bullam novæ Translationis Ferrariam.

Idem Æneas Silvius (qui posteà Pius II.) l. 1. de gestis Basileensium ad annum 1439. enarrans, quæ in Concilio agebantur pro stabilienda sententia Superioritatis Conciliorum repugnante Cardinali Panormitano: *Hæc cùm vidisset Ludovicus Patriarcha Aquileensis* (quæ videlicet contra sententiam Basileensium à Panormitano, ejusque socijs agebantur) *generis nobilitate* (*Dux erat*) *fidens, ac tumens, versus ad Panormitanum & Ludovicum Romanum Protonotarium: ne credite, ait, rem sic abire: Germanorum nescitis mores: nempe si sic proceditur, nequaquam erit integris capitibus hanc provinciam exire. Hoc verbo velut cœlesti fulmine tacti Panormitanus ac Mediolanensis Archiepiscopus, uno impetu assurgentes, Libertas, inquiunt, nobis eripitur? En quid est, quòd frangenda nobis capita Patriarcha minatur.*

En tibi veram Concilij Basileensis ideam! Quis habeat pro vero, & Oecumenico Concilio illud, cui essentia, & anima Concilij defuit, libertas videlicet dicendi; & quæ libertas dici potest illius Concilij, in quo omnia susque deque vertebant *hostes antiqui, capitales inimici, furiosi adversarij, homines infensi Eugenij Pontificis*? in quo *factiones & practica intercedebant gravitati, modestiæ & Spiritui Sancto contraria*? in quo *ad furorem quorumdam hostium Apostolica Sedis Decreta vulgabantur*? In quo *quasi violenter, & cùm aliter non admitterentur ad Præsidentiam consentire Legati cogebantur*? in quo *voces & deliberationes nòn erant liberæ*: in quo *Patres tyrannide æmulorum Eugenij agebantur*? in quo *ob privatas inimicitias Eugenio notam inurere conabantur*? in quo deniquè, qui pro Eugenio ac Pontificia dignitate stabant, non tantùm non audiebantur, verum etiam indignis modis, & quod vix feras in Rusticorum, plebisque congressu; *carceribus, verberibus, rapinis*, multabantur, & Patres (si tamen hoc nomine appellare fas sit tam inconditam turbam) *ambitionis corrupti peste, potentium sæcularium obsequijs deliniti, minis & terroribus adacti* omnia volvebant? hæ sunt notæ veri & Sacrosancti Concilij? hi dicere poterant: *Visum est nobis & Spiritui Sancto*? & Decreta ab hujusmodi hominibus tam indignè, contraque omnem rationem & exempla anti-

leensi Conventu. Si ergo errârunt, nihil potest error veritati nocere; atqui erraſſe certum eſt, cùm ipſimet errorem fateantur, nec ulla major aut certior probatio, quàm confeſſio delinquentis. Audi Æneam Silvium, poſteà Pium II. teſtem ocularem, ac omnium, quæ Baſileæ fiebant, conſcium, quique illius acta diligentiſſimè ſcripſit, & multò ante Pontificatum, imò ante Sacerdotium, eorum quæ Baſileæ fecerat, ſcripſeratque, pœnitentem. Is ergo de ſe, de Cardinalibus, deque Juliano Legato Eugenij ſequentia narrat: *Invenimus Cardinales, qui Baſileam venerant, ob privatas inimicitias bono & ſancto viro notam inurere voluiſſe; qui tamen cuncti poſteà ad eum redierunt, & veniam errati petierunt* (Erraverant verò tantùm ante Seſſionem 25. ac Concilij diſſolutionem; nam poſt Seſſionem 25. ſeceſſerunt ad ſententiam, parteſq; Eugenij, relicta plebe Baſileenſium) *Fortè per id tempus Julianus ex Hungaria Viennam venit. Sæpe cum eo ſermonem miſcuimus: tuebamur nos antiquam ſententiam, ille novam defendebat* (quæ Pontifici favebat contra Concilij Baſil. Decreta) *extollebamus Generalis Concilij auctoritatem; ille Apoſtolicæ Sedis auctoritatem magnoperè collaudabat.... Tu* (inquiebat Julianus) *errantem olim ſectatus, cur modò non ſequeris recta monentem? Præſumpſi de me ipſo, dum eſſem Baſileæ, nimis; quamvis decepi, & credens prodeſſe nocui.... cæcus erravi, & in tenebris ambulavi; tandem reliqui eccleſiam malignantium; cognovi priorem errorem; adij Romam, & Eugenio, cui fueram rebellis* (ante Seſſionem 25. nam poſt illam Julianus rebellis non fuit, ſed maximè Eugenio, concilijque Translationi addictus) *ſubmiſi cervicem.... ego ad ovile redij, qui diu fueram extra caulam &c.* Hæc Julianus Cardinalis & Legatus Eugenij ac Præſes Concilij Baſileenſis de ſe ipſo. Pergit Pius: *Quibus conſideratis cecidit caligo ab oculis noſtris: recognovimus errorem noſtrum, venimus Romam, Baſileenſium dogma rejecimus, & reconciliati Eccleſiæ Romanæ illud Hieronymi diximus &c. &c. eramuſq; adhuc poſteà Laici, quando ad obedientiam Eugenij redivimus.* Et iterum: & *quamquam Julianus Sancti Angeli, & Johannes S. Petri Cardinales ad Eugenium defeciſſent, quamquam pauciſſimi in fide Baſileenſi remanſiſſent, noluimus tamen credere.* Vides & Julianum & Pium ejurâſſe dogma Baſileenſium (hi verò duo omnem paginam in Concilio Baſileenſi faciebant) ac *pauciſſimos* in illa perſtitiſſe.

Cardinalis Panormitanus, quo nemo ardentius partes Eugenij egit; in Oratione, quam habuit in Feſto Pentecoſtes Felice V.

Antipapa Sacris operante: teste Augustino Patritio capite 106. asseruit: *Papam esse majorem Concilio, neq; rectè agi à Patribus, quòd nomen Pontificis nomini Concilij postponerent: sed hanc prærogativam habere Papam in factis alienis: in factis autem proprijs ita Papam subesse Concilio, ut etiam pro quocumq; peccato mortali notorio, Ecclesiam perturbante, possit à Concilio judicari. In alijs judicium omnino ad eum pertinere, ad quem etiam fidei definitiones spectarent, etiam præsente generali Concilio: Hac Panormitani verba multorum animos offenderunt, putantes ea apertè contra Constantiensis Synodi doctrinam esse & in favorem Eugenij. Monitus super his Panormitanus, coram Felice & Cardinalibus suis, se multis purgavit, ostendens quæ & quanta fecisset pro auctoritate & defensione Sacri Concilij: se ea verba protulisse ardore sermonis, & non ea intentione, quâ multi acceperant, neq; ita esse interpretanda: acciperent bonam ejus mentem, qui semper auctoritati Concilij favisset, faveretq; quoad viveret.* Hæc Panormitanus ambiguâ & artificiosâ oratione invidiam declinans Felicis, ejusque Cardinalium.

Nicolaus Cusanus, quamvis fateatur (quæ nos quoque fatemur) *Pontificis potestatem ad ædificationem esse, non ad destructionem; nec in ejus potestate esse, ut citra necessitatem, aliasq; honestas causas, quæ explicatæ reperiuntur per Petri Successores, infringat; aut si infringat, & in hoc pertinaciter persistat, ab eo recedi posse per Ecclesiam* (nec enim Ecclesia teneretur ei obedire, si Simoniam induceret, pacta & concordata aboleret, Beneficia Ecclesiastica indignis conferri mandaret; patrimonium Ecclesiæ alienaret) *seq; indignum redderet Sacro Principatu.* Addit tamen in epistola ad Rodericum de Arevolo Archidiaconum de Trevino die 20. Maji Anno 1442. *Visi sunt illi obcæcatissimi viri* (Basileenses) *in spiritu furoris fuisse, & extra omnem sensum, quando supra Sacrum Principem Ecclesiæ* (Eugenium IV.) *nescio qualem judiciariam potestatem sibi vendicabant, & horrendum nefas attentaverunt in Sacrum Principem suum sævientes, se ipsos ab eodem, & universa per orbem Ecclesia secantes. . . . . Quamvis Sacri Principis Ecclesiæ manus ad ædificationem extensæ nullâ observantiâ aut Regulâ Patrum etiam in Concilijs inhiberi, impedirìq; possint.* Quæ omnia apertè indicant, Pontificem esse Concilijs superiorem.

Deniqùe nemo luculentius Ludovico Cardinali Arelatensi fatetur, optimos quosque Episcopos à dogmate Basileensium recessisse, quo Concilia Pontifici præferebant: is in oratione quam con-

contra Panormitanum habuit, referente Ænea Silvio in actis Basileensibus usque ad 17. Calendas Junias, ita loquitur: *Opus DEI hac vice fuisse autumo, ut inferiores ad dicendum reciperentur. Revelavit enim ea nunc Parvulis DEUS, qua Sapientibus abscondit. Ubi nunc Concilium, si soli Episcopi & Cardinales vocem habuissent? Ubi nunc Conciliorum auctoritas? Ubi Reformatio? nempe omnia libidini Eugenij ac temeritati jam diu commissa fuissent, victorq; nefandissimi propositi sui ille fuisset.* Hîc apertè fatetur Arelatensis, & Episcopos & Cardinales aut numquam ejus sententiæ fuisse, quæ Conciliorum auctoritatem Pontificiæ contra Eugenium præferebant; aut si qui eam sententiam tenuissent, postea mutasse. Agnoverunt ergo falsam fuisse, & Basileense Concilium errâsse: jam enim alibi ostendimus errâsse Concilia, quoties contra Pontificis Romani sententiam pronunciarunt.

Anno 1439. cùm omnes ferè Episcopi & Cardinales, qui Basileam deseruerant, accesserantque Concilium Florentinum, in publica Florentiæ Sessione, & Sacro approbante Concilio Eugenius Bullam edidit, cui initium: *Moses vir DEI.* In hac ita Patres cum Eugenio loquuntur: *Basileenses quibusdam Decretis; licèt per unam tantùm ex tribus Obedientijs Constantia Schismate tunc vigente editis inhærere se dicentes, tres propositiones, quas fidei veritates vocant, protulerunt, quarum tenor est: est veritas fidei &c. Quas propositiones juxta pravum Basileensium intellectum, velut Sacra Scriptura, & Sanctorum Patrum, & ipsius Constantiensis Concilij sensui contrarium tamquam impias, scandalosas; nec non in manifestam Ecclesia scissuram, ac omnis Ecclesiastici Ordinis, & Christiani Principatûs confusionem cedentes, ipso Sacro approbante Concilio damnamus, & reprobamus. Datum Florentia in Sessione publica* (hoc est sessione 26. seu ut alij sexta, ut observat Spondanus ad Annum 1439.) *solemniter in Ecclesia S. Maria Anno Incarnationis 1439. pridie Nonas Septembris.* Recitat hanc Bullam Cochlæus histor. Hussitar. Horatius Justinian. in Actis Concilij Florent. p. 3. ejusque sæpe meminerunt, refutantque Basileenses in actis editis. An poterant Patres, qui Basileâ ad Concilium Florentinum secesserant; clariùs suam sententiam revocare, inficiarique auctoritatem Concilij Constantiensis tempore quartæ & quintæ Sessionum?

Neque dicas, in Concilio Florentino non damnari eas propositiones *quoad substantiam*, sed tantùm *quoad qualitatem*, quòd dicerentur esse de fide.

 Re-

Respondeo enim, clarè loqui Patres de ipsa propositionum substantia: negant Concilium Constantiense, cum quarta & quinta Sessio celebrata est, fuisse Oecumenicum, & tamen hoc præcipuum fundamentum est, & millies à Basileensibus repetitum, quo auctoritatem Concilij probare nituntur. Synodus Florentina clarè dicit, propositiones Basileenses repugnare Sacris litteris, Sanctisque Patribus & Concilio Constantiensi; atqui Sacræ litteræ, Sancti Patres & Concilium Constantiense, si quando de hac re loquuntur, non tantùm dicunt, *non esse de fide, quòd Concilium sit supra Papam*; sed absolutè dicunt, Papam esse supra Concilium, non posse judicari à Concilio, nullum Concilium valere nisi à Papa confirmatum; errare Concilia posse, si absit Papæ consensus: Schismatis tantùm tempore Papam Concilio subjacere: ergo Concilium Florentinum, cùm dicit, Propositiones Basileenses Sacris litteris, Sanctisque Patribus adversari, omnino eas damnat quoad substantiam, hoc est, quatenus dicunt, etiam extra tempus Schismatis Concilij auctoritatem prævalere auctoritati Pontificiæ. *Et scissura Ecclesiæ* ex eo provenit, quòd Concilium sibi potestatem arroget Pontificem judicandi, puniendi, & deponendi, sive hæc potestas sit de Fide, sive non sit de Fide.

In Propositionibus quoque Pacis inter Basileenses & Amadeum ex una, & Nicolaum V. ex altera parte, à Rege Christianissimo & Electoribus Imperij propositis, quæ extant Tomo XIII. Conciliorum Labbeanæ editionis pagina 1330. hæc habentur: *Omnia hinc inde conscripta, statuta, facta, promulgata, abroganda esse, etiamsi universalem Ecclesiam, & Auctoritatem Conciliorum concernant quovis modo.* Frustra ergo Decreta Concilij Basileensis allegantur, utpote abrogata, perinde ac si numquam edita fuissent. Patet etiam Gallos, Germanosque, qui Concilium Basileense tam ardenter complexi fuerant, sententiam mutasse, ac deleta voluisse, quæ aliàs tam enixè venerati fuerant.

Sed rogabit aliquis, quæ causa fuerit, ut Carolus VII. Galliæ Rex, & Sigismundus Romanorum Imperator tam ardenter Basileensi Conventui olim adhæserint?

Respondeo, Sigismundum unicè optasse Bohemorum conversionem, quorum armis, excursionibus, & à Sigismundo defectione is maximè angebatur, sperabatque bellum cessaturum, si hære-

hæresis cessasset: hinc ægerrimè ferebat Concilium, quòd in Germania convertendis Bohemis laborabat, aut transferri aut dissipari, nec Græcorum, Armenorum, Æthiopumque conversionem (quam Eugenius totis viribus moliebatur) curabat; quippe longinqua & externa, nec sibi commoda; & vidimus præterito sæculo ob similem ferè causam indignissimè tulisse Carolum V. Imperatorem, Concilium Tridentinum Bononiam translatum esse, quippe impediri illo Germanorum suorum conversionem credebat, & bella perpetuari: sed spes & Sigismundum & Carolum fefellit, quippe nec Germani à Tridentino, nec Bohemi à Basileensi reduci potuere: atque 18. annorum labore, quo bis Troia expugnari poterat, nil factum Basileæ memoriâ dignum, præter pauculas Constitutiones, quæ vix aliquorum mensium curas occuparent, reliquum tempus seditionibus ac civilibus bellis datum, infinito Ecclesiæ, Religionis, ac animarum damno. Carolum VII. Galliæ Regem Eugenio aliquamdiu infensum reddebant, *tum* sanguinis conjunctio cum Amadeo, posteà Antipapa; *tùm* quòd Eugenius nollet, ut Basileenses statuerant, Avenione Concilium indicere: *tùm* quòd Cardinalis Vitellescus cum copijs in Regnum Neapolitanum missus, opem contra Alphonsum Arragonium, Renato Andegavensi laturus; Provincias & Civitates, non Renato, sed Apostolicæ Sedis nomine reciperet. Taceo, quæ Gobellinus, aut potiùs Æneas Silvius narrat lib. 7. Commentariorum; Carolum à Felice Antipapa triginta millia aureorum petivisse, quæ cùm non impetrâsset, relicto Felice Consanguineo ad Eugenium defecisse; sed Spondanus *(a)* meritò negat tam indignum ac sordidum facinus de Christianissimo Rege credi posse. Sed utcumque res se habeat, certum est Carolum facti pœnituisse, agnito tamquam legitimo Pontifice Eugenio, Schismate suâ potissimum curâ sublato; & Pontificis supra Concilium auctoritate palàm asserta. Anno enim M.CCCC.XLI. Carolus Rex tandem veritatem, impiasque artes Basileensium edoctus, insignem Legationem ad Eugenium adornavit, cujus Princeps Episcopus Meldensis; isque decima sexta Decembris in sacro & publico Purpuratorum Senatu, sedente adhuc Florentiæ Concilio, quippe post Sessionem 29. ita locutus est: *Nimio fervore resistendi ad hanc vesaniam Basileenses devenerunt,*

(a) Spondan. ad Annum 1440. n. 9.

runt, quòd supremam potestatem in uno Supposito consistere negant, sed eam in multitudine, quæ citò in diversa scinditur, collocant; & sic pulcherrimam Ecclesiæ Monarchiam, quæ Christianos hucusq; tenuit in unitate fidei, in uno ritu Sacramentorum, in una observantia Mandatorum, in ijsdem ceremonijs divini cultûs, atq; pacem & tranquillitatem asseruit, nunc abolere contendunt nobilissimam politiam, ad Democratiam, vel Aristocratiam redigere molientes . . . . . & hoc animadvertens præfatus Christianissimus Rex Franciæ de consulto Prælatorum & aliorum multorum Sapientum Regni sui, videtur sibi, quòd nullum est aptius remedium ad hoc schisma tollendum, quàm disperdere duas extremitates, ad quod faciendum necessarium est Concilium Generale. Porrò Concilium Basileense unam extremitatem nimis exercuit, quam veritatem de suprema potestate in uno extinguere pertentavit. Concilium autem Florentinum hanc veritatem bene quidem lucidavit, ut patet in Decreto Græcorum, sed pro regulando usum hujus potestatis nihil edidit &c. (a) Poterant Galli Pontificis Auctoritatem Concilio superiorem altiùs profiteri? Concilij tamen in Gallia celebrandi novam Indictionem Eugenius improbavit, ratus sufficere Florentinum, quod sequenti Anno 1442. Romam transtulit. Verum ergo est, quod probandum suscepimus; resipuisse Patres Basileenses; qui alicujus pretij erant; nihil ergo ea Decreta contra nos faciunt, quæ ipsi Patres Basileenses improbarunt, & velut falsa & injusta correxerunt: & falsa ac injusta fuisse quo Argumento fortiùs probes, quàm eorum testimonio, qui illa condiderunt?

Tertiò. Certum & indubitatum est, Concilium Basileense saltem post Sessionem 25. cùm videlicet Eugenium citarunt, judicarunt, exauctorarunt, & alium Pontificem elegerunt; cumque superioritatem Concilij tamquam articulum fidei definiverunt; non fuisse Oecumenicum, nec legitimum, ejusque Decreta penitus invalida; quippe paucis exceptis, totus ferè orbis Eugenium pro legitimo Pontifice habuit, respuitque Felicem; & ideo Sancti Viri ac præstantissimi illius Ævi Scriptores (videlicet S. Antoninus, B. Johannes Capistranus, Beatus Albergatus, Pius II. Joannes Turrecremata, ipsiq; Galli perorante Episcopo Meldensi) Schismaticum, Sathanicum, Dæmoniacum, Serpentinum, Væsanum, viribus cassum, Spiritu Sancto destitutum; furiosum; ac denique Sanctorum Patrum doctrinæ & exemplis contrarium appellarunt, ut

(a) Habetur hæc oratio apud Raynald. ad Annum 1441. n. 10.

ut ostendimus in Gallia Vindicata (*a*) & ipse Alexander Natalis confitetur: alioquin totus ferè Orbis Catholicus, ipsiq́ue Galli hæretici dicendi erunt, qui aut Pontificem Concilio præponunt; aut saltem negant hæreticos esse, qui hanc sententiam profitentur. Certum igitur est testimonio totius Catholicæ Ecclesiæ, invalida fuisse Concilij Basileensis Decreta, post vigesimam quintam Sessionem edita; atqui ex hoc sequitur, fuisse etiam invalida, quæ contra Pontificem ante Sessionem 25. edita sunt. Quære enim, cur valida dici debeant, quæ ante vigesimam quintam Sessionem? quia à pluribus Patribus edita? atqui in 2. & 3. Sessione erant tantùm 7. vel 8. Antistites; cùm è contra 300. Patres & Prælati 39. adfuerint, quo tempore Eugenius depositus est teste Thoma de Corsellis Theologo Parisiensi, ac teste oculato in Conventu Bituricensi. Idemq́ue Spondanus, alijq́ue ejus ævi Scriptores testantur. Et Augustinus Patritius in Actis Concilij Basileensis fatetur: *Italos & Hispanos, qui nolebant in Depositionem Eugenij consentire, non fecisse mediam partem Concilij, & quoad Prælatos non fuisse majori numero; respectu verò totius Concilij vix fuisse quartam partem Concilij.* Ita Patritius *c.73.* Non ergo dici potest, Decreta priorum Sessionum fuisse sancita à majori Patrum & Concilij parte; non verò Decreta posteriorum Sessionum. An quia in prioribus Sessionibus viri doctiores & rerum Ecclesiasticarum peritiores? At teste Eugenio in litteris ad Regem Sigismundum, quæ habetur in Appendice ad Concilium Basileense: *Erant propter numeri parvitatem, tot tantarumq; rerum peragendarum mole insufficientes penitùs & inhabiles.* Ipsiq́ue Basileenses in Epistola Synodali ad universos Christi Fideles Anno 1440. Sexto idus Novembris, cui initium: *Grande periculum* fatentur: *Tempore primæ dissolutionis fuisse paucos Prælatos, neq; medietatem numeri omnium suppositorum in Concilio habitam esse, quæ præmissis actibus interfuit.*

Et deinde quis nescit in Concilijs, inque sententijs ferendis rationem haberi majoris numeri, non verò majoris doctrinæ & pietatis, alioquin nihil definiri posset, nullus finis discordiarum esset, cùm nemo non majorem doctrinam, & pietatem asserat suæ factioni; & sæpe Spiritus Sanctus (qui solus Concilium regit, ne in rebus fidei erret, juxta illud: *Visum est Spiritui Sancto & nobis*) abscon-

(*a*) Dissert. 3. §. 6. n. 1.

scondat sapientibus, quæ revelat parvulis. An quia in primis Sessionibus res maturius & diligentius examinatæ? At non minus in postremis Sessionibus, imò magis; nam ut Arelatensis Cardinalis apud Æneam Silvium loquitur in Actibus Basileensium Anno 1439: *Res jam duobus mensibus est cœpta agitari: primò in Schola Theologorum latè, disfuseq; disputata fuerunt conclusiones* (quibus asserebatur Superioritatem Concilij esse articulum fidei) *posteà Moguntiam & in alias Orbis partes transmissa: exin vocati in Capitulum majoris Ecclesiæ Patres viginti circiter & centum numero. Rursusq; in Deputationibus omnes dixisse, quæ volebant. In ea verò Deputatione, ubi Panormitanus fuerat, triduò rem agitatam. Posteà duodecim viros concordâsse. Postea in Congregatione Generali conclusisse*. Quid amplius velis? An quia in primis Sessionibus vota liberè dicebantur, non verò in ultimis? Imò ne in primis quidem, ut numero primo ostendimus. An quia in primis Sessionibus soli Episcopi, non verò minores Clerici suffragium ferebant? At etiam in primis Sessionibus & ex Decreto Concilij præter Episcopos Clerici Doctores, & graduati admissi sunt exemplo Lateranensis, & Constantiensis Conciliorum. Fatetur id Arelatensis Cardinalis apud Æneam Silvium loco, quem exscribit Bzovius ad annum 1439. *Sed ajunt, quia non debent inferiores judicare, & quia non licet nobis cum minori Episcoporum parte aliquid agere, quamvis Concilij major pars simus. Quodsi verum esset, plurima ex vestris decretis ruerent; illud præsertim quod de Provincialibus, & Episcopalibus synodis promulgatum est, quod cùm non placeret Prælatis, Cardinalis S. Angeli vix quinq; Associatis Episcopis cum Majori parte inferiorum conclusit, licèt Episcopi admodum multi obstarent. Id ergo quod isti ajunt, nihil aliud est, quàm funditus hoc Concilium evertere.*

Et denique si ideò posteriores sessiones rejiciendæ sunt, quia in illis superioritas Concilij tamquam Articulus fidei, contra communem Ecclesiæ sensum, definitus est; idem dicendum erit de primis Sessionibus, ubi Basileenses æquè suam sententiam pertinere ad fidem voluêre: Hanc mentem Basileensium fuisse, ipsi Basileenses sæpius professi sunt: nam in responsione synodali Oratoribus Principum data Anno 1439. cui initium; *Audiat vestra Charitas*; sic loquuntur: *Dum prima hujus synodi dissolutio fuerat perpetrata, responsum extitit Oratoribus ipsius Summi Pontificis in responsione synodali, in qua 7. Cardinales aderant, & Legatus Apostolicus præsidebat: hic articulus*

culus fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest: malumus mori, quàm tanto errori per ignaviam cedere. Hac verba ibidem dicta fuerunt, qua nunc multò magis dicenda veniunt. Idem repetunt in alia synodali, cui initium: *Rem gravissimam.*

Quartò. Quæro an primis Sessionibus decreta pro Concilij superioritate pertineant ad dogmata fidei, an verò ad Reformationem tantùm, & Disciplinam? si primùm; certum est Basileenses errâsse, cùm Ecclesia eos nunquam pro articulis fidei receperit, imò paucis Gallis exceptis, contrarium credat, & publicè doceat. Si verò ad Reformationem tantùm & disciplinam; certum est *primò*, deformari illis Ecclesiam, destruique disciplinam, cùm schismati certissimam viam aperiat (ut in ipso Basileensi Concilio experientia docuit) quo nullum gravius malum potest Disciplinæ accidere, nam ut optimè observavit Archiepiscopus Colossensis, Orator Eugenij in oratione ad Patres Concilij habita, *ex schismate necessariò oriuntur discordia, contentiones, rixa, seditiones, bella, ac tandem haresis;* exempla sunt in schismate Photij, Clementis VII. ac etiam Basileensi. Quî ergo pertinent ad disciplinam, aut recipi debent tanquam disciplinæ proficua, quæ potius disciplinam penitus delent? *Secundò.* Exemplo Gallorum patuit, Decreta Basileensium ad Reformationem spectantia nullo modo necessitatem fidelibus imponere ea observandi. Galli enim (ut narrat Spondanus (a) cùm agit de Conventu Bituricensi, conditaque in illo Pragmatica sanctione) *tanta libertate, in recipiendis, rejiciendis, truncandis, ampliandis Basileensium placitis usi sunt; ut patentissimè se etiam judices constituerint Concilij Generalis. Si quid verò Concilij Basileensis recepit, non ùt ab ejus auctoritate obligatoria (qualis omninò debuisset esse, si verè ejus Decreta tanquam Oecumenica synodi agnovisset) recepit, sed velut à proponente, qua utilia sunt, ita ut libitum esset, qua vellet recipere, qua nollet rejicere: uti & fecit tam in hac re, quàm nonnullis alijs auctoritate Regia & propria.* Si ergo Decreta Basileensium Reformationem & Disciplinam spectantia Regem Galliæ non obligabant, idque Galliæ Episcopi in Conventu Bituricensi professi sunt; quomodo obligabant Pontificem? & si ad Galliæ Regem, tamquam supremum Galliæ Principem pertinebat judicare, quænam Concilij Basileensis Decreta etiam prioribus sessionibus edita Galliæ

(a) Ad An. 1438. n. 22.

convenirent, aut non convenirent, & ista rejicere; quanto magis id quoque pertinuit ad Pontificem Romanum supremum Ecclesiæ Principem, & cui non minor, sed multo major cura Ecclesiæ Gallicanæ, majorque etiam de Concilio Oecumenico ejusque Decretis judicandi potestas, quàm Galliæ Regi? & si Regi licuit Decreta Basileensia moderari, restringere, certisque conditionibus limitare; quanto magis id Pontifici licuit? ut videlicet auctoritatem Concilij in Pontificem Romanum restringeret ad casus schismatis, Pontificis dubij, aut hæretici, & obligationem tantùm directivam non coërcitivam? nisi fortè dicant, majorem esse Gallici Regis in Concilium Oecumenicum, quàm Pontificis Romani potestatem; & quod huic non licuit, Regi licere.

Quintò. Certum est, & in hoc passim opere, Galliaque Vindicatâ invictè à nobis probatum fuit, Decreta Conciliorum à Pontifice Romano non confirmata, multoque magis improbata, nihil momenti habere, & esse invalida; at Eugenius non confirmavit, imò improbavit, quæ Concilium Basileense de potestate coactiva Concilij adversùs Pontificem definivit. Probatur id *primò* Testimonio Cardinalis de Turrecremata. l. 11. Summæ de Ecclesia cap. 100. qui refert Florentiæ in publica disputatione, defendente ipso Turrecremata, ac Juliano Cardinali impugnante, & Concilij auctoritatem Bullis ipsius Eugenij asserente; Eugenium palàm dixisse: *Nos quidem progressum Concilij approbavimus, volentes, ut procederet, sicut inceperat, non tamen approbavimus ejus Decreta.* Subjungitq; Turrecremata: *Et hoc quidem sapientissimè fecit, quis enim nisi imprudentissimus Princeps approbâsset Decreta, quæ nunquam vidisset, & quæ priùs non examinâsset? & licèt Basileenses cum maximo studio repetitis vicibus supplicaverint per Oratores suos, ut Dominus Eugenius eorum Decreta approbaret, & confirmaret, nunquam tamen talem approbationem, & confirmationem dare voluit.* Ubi nota, aliud esse approbari aliquod Concilium tamquam legitimum, & Oecumenicum; aliud approbari omnia Concilij Decreta, sicut non sequitur ex eo, quòd aliquis Princeps legitimus sit, atque ab omnibus pro tali habeatur; omnia quoque ejusdem Principis acta, & Decreta valida, & justa esse; potest enim transgredi limites suæ potestatis, & habemus exempla synodi Constantinopolitanæ 1. & Chalcedonensis, quæ licet legitimæ, & Oecumenicæ fuerint, nihilominus in prima canon secundus;

dus; in secunda Decreta Actionis 5. & 15. à summo Pontifice rejecta sunt, ut ostendimus in hoc Regali Sacerdotio f. 353. & 356. & 359. & in Gallia Vindicata f. 10. Diss. 3. & optimè de hac re scripsit S. Gelasius Papa Tomo de Anathematis vinculo, qui habetur Tomo 2. Concilior. *Ne dicant, quod si synodus Chalcedonensis admittitur, omnia constare debeant, quæ videntur illic esse deprompta; aut enim ex toto eam admitti oportere, aut si ex parte renudialis est, firmam ex toto constare non posse. Cognoscant igitur illud secundum Scripturas sanctas, traditionemq; Majorum, secundum Canones, Regulasq; Ecclesiæ, pro fide communi, & veritate Catholica, pro qua hanc fieri sedes Apostolica delegavit, factamq; firmavit; à tota Ecclesia indubitanter admitti: alia autem quæ per incompetentem præsumptionem illic prolata sunt, quæ Sancta sedes Apostolica gerenda nullatenus delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apostolicæ contradicta manifestum est, quæ sedes Apostolica etiam petente Martiano Principe nullatenus approbavit. Num quidnam in ipsorum Hæreticorum libris non multa posita leguntur, quæ ad veritatem pertinent? num ideo veritas refutanda est, quia illorum libri, ubi pravitas est, refutantur?* Et Pelagius II. aut potiùs S. Gregorius tunc Pelagij Secretarius in epistola ad Ecclesiam Aquileensem, & Episcopos Istriæ: cùm isti objicerent: *Neq; iota unum aut apicem possumus violare eorum, quæ à synodo Chalcedonensi sunt rectè, & inviolabiliter definita.* Respondet: *Longè aliud est: non posse commoveri ea, quæ decreta sunt, & non posse commoveri ea, quæ rectè ab ea, & inculpabiliter definita sunt; sciebant enim viri doctissimi, ea quæ illic gesta fuerant, de causis specialibus à Prædecessore nostro Leone recepta omninò non fuisse; & idcirco illico subjungunt, ita sapiamus semper, sicut sapit Apostolica Romanorum sedis Ecclesia.* Ita B. Gregorius.

Si ergo ne ipsius quidem Chalcedonensis Concilij, quamvis legitimi, quamvis Oecumenici, ac totius Orbis veneratione suscepti; omnia Decreta valuêre, sed illa tantùm, quæ edita sunt in fidei causa, quæque sedes Apostolica confirmavit; quanto magis id dici debet de Concilio Basileensi, non valuisse nec legitima fuisse ea Decreta, quæ Romanus Pontifex non confirmavit, imò improbavit; quæque omninò non pertinebant ad finem, & causas, ob quas Concilium convocatum fuerat, ut enim ex Bulla Indictionis patet, causa convocandi Concilij fuerat conversio Bohemorum, unio Ecclesiæ Græcæ cum Latina; concordia Religionis, morumque Reformatio, non verò depressio Pontificiæ aucto-

 ritatis,

ritatis, & legitimi Pontificis, ac innocentis indignissima Depositio, ac schismatis introductio, quò videlicet spectabant seditiosa illa dogmata de superioritate Concilij, & quibus id actum est, ut omnia provenirent finibus, ob quos Concilium indictum fuerat; penitus contraria. Non ergo sequitur, ut si Concilium Basileense tanquam legitimum à Pontifice habitum fuerit, etiam omnia illius Decreta ab Eugenio non confirmata, imò improbata, ac omninò scopo repugnantia, ob quem Concilium convocatum fuerat, sint etiam pro legitimis validisque habenda. *Secundò.* Eugenius in Diplomate *dudum* Anno 1433. quo Concilium Basileense restaurat, revocatque Bullas Dissolutionis, adjungit hanc conditionem; *ita tamen ut omnia, & singula contra auctoritatem nostram facta, & gesta per dictum Concilium priùs omninò tollantur, & in pristinum statum reducantur.* Vides Eugenium non tantùm non approbare, quæ Concilium fecerat contra Pontificiam auctoritatem, verùm etiam abolita & revocata velle, nec aliter Concilio assentiri, aut factam nuper à se Concilij dissolutionem revocare. *Tertiò.* Cardinalis Arelatensis in oratione pro 8. fidei Conclusionibus contra Pontificiam auctoritatem apud Æneam Silvium ita Patres alloquitur: (*a*) *Cumq; Oratores Eugeniani ubiq; novam doctrinam prædicent; Romanum Pontificem supra universalem Ecclesiam extollentes.* Et iterum: *Prædicant ubiq; terrarum hæreses Eugeniani, nec ipsis aliquis dicit ut supersedeant &c.* Et in eodem Conventu Panormitanus: *Quoniam notorium est, primis duabus Conclusionibus Eugenium constantissimè contraire, ea propter rogare se iterum atq; iterum, ne sessio fieret.* Illæ verò duæ Conclusiones erant de Superioritate Concilij. *Quartò.* Ipse Eugenius in Concilio Florentino, inque publica sessione Anno 1439. pridie Nonas Septembr. *Ipsas propositiones superius descriptas juxta pravum Basileensium intellectum velut Sacrosanctæ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, atq; ipsius Constantiensis Concilij sensui contrarium, tanquam impias, scandalosas, in manifestam Ecclesiæ scissuram, & Ecclesiastici Ordinis confusionem tendentes, ipso sancto approbante Concilio damnamus, improbamus, &c.* *Quintò.* Cardinalis Turrecremata l. 11. de Ecclesia: *Licèt Basileenses cum maximo studio repetitis vicibus supplicaverint per Oratores, ut Dominus Eugenius eorum Decreta approbaret, & confirmaret, nunquam tamen talem approbationem, & confirmationem habere ab eo potuerunt.* *Sextò.* Idem Turrecremata

(*a*) Æneas Silv. de Actibus Basileens. Anno 1439. v. Bzovium f. 532.

mata in Responsione ad Basileenses in Concilio Florentino: *Præsidentes omnes non consenserunt, imò contradixerunt, & protestati sunt omni meliori modo, quo potuerunt* (Decretis vid. Session. 18. de superioritate Concilij) *Licèt aliqui eorum non ut Præsidentes, sed ut privata Persona, & quasi violenter, cùm aliter non admitterentur ad Præsidentiam, in revocationem illam consenserunt.* *Septimò.* Legati Eugenij quamvis Session. 17. admissi fuissent *nomine, vice, & loco Eugenij*; ubi tamen eò deventum est, ut eos oporteret subscribere, ac jurare in Decreta Pontificiæ auctoritati adversa; habent acta Basileensia typis edita; illos *nomine tantùm proprio, & tanquam privatas Personas subscripsisse, ac juràsse.* Advenerant, receptique erant *nomine & vice Eugenij*; cur ergò non subscribunt, jurantque nomine Eugenij, si Eugenius ea Decreta approbaverat? id planè evidentissimo argumento est, non probâsse Eugenium, alioquin nihil causæ erat, ut qui Legati Eugenij erant, & hujus nomine recepti, non etiam hujus nomine subscriberent. *Octavò.* Idem Eugenius IV. cùm à Friderico Rege Romanorum & Electoribus Imperij urgeretur ad Decreta Basileensis Concilij confirmanda, & hanc esse unicam, ac necessariam viam schismati finiendo; ita Legatis suis in Germaniam Anno 1445. Undecimo Calendas Augusti Romæ rescripsit: *Cùm Romanorum Imperator, & S. R. Imperij Electores per suos Nuntios nobis nuper exposuerint, ad subortum schisma extinguendum maximè convenire, ut Auctoritas Generalium Conciliorum manuteneatur, & conservetur. . . . . Nos ipsorum Regum & Electorum supplicationibus inclinati ad imitationem SS. Patrum, & Prædecessorum nostrorum, sicut illi Generalia Concilia venerari consueverunt; sic Generalia Concilia Constantiense, & Basileense ab ejus initio usq; ad translationem per nos factam (absq; tamen præjudicio Juris, Dignitatis, & præminentiæ Sanctæ Sedis Apostolicæ, ac Potestatis sibi, & in eâdem canonicè sedentibus concessæ) cum omni reverentia & devotione suscipimus, amplectimur, & veneramur.* Vides hîc iterum confirmari ab Eugenio Basileensis Concilij Decreta, ijs exceptis, quæ *juri, potestati ac præminentiæ sedis Apostolicæ* repugnant. Quæ verò magis repugnant, quàm quæ Pontificem Concilio submittunt, & à Concilio judicari, puniri, deprimique posse dicunt? maximè ob causas tam leves, imò tam iniquas, quàm illæ erant, ob quas depositus in Concilio Basileensi fuit; hoc est, ob translationem Concilij in locum Græcis commodiorem, sine qua uniri Ecclesiæ non poterant, ut

postea eventus docuit. Patet ex his omnibus, nullius auctoritatis esse Decreta Concilij Basileensis, quæ nobis opponuntur.

IV. *Objicies 1.* Anno 1446. Cùm Germanorum Legati Romam ad Eugenium venissent schismatis finiendi gratiâ; inter quatuor conditiones Eugenio propositas Ænea Silvio pctorante Friderici Imperatoris Legato; hæc secundo loco fuit: *Ut professio potestatis, Auctoritatis, & praeminentia Generalium Conciliorum per Oratores Eugenij facta; ipsius litteris approbaretur.* Subditque Gobellinus Silvij *Orationem cum à Papa, tum à Cardinalibus mirum in modum laudatam esse. Eugenium verò rem Cardinalibus tractandam commisisse, & omnia qua petita essent, approbâsse, atq; litteras super his decrevisse. Ita Gobellinus in Comment. Pij II. l. 2. Cochl: histor: Hussit: l. 9. & ex istis Spondan: ad Annum 1446. n. 8. & 9.*

℞. Germanorum Legati non de alia Conciliorum præeminentia loquuntur, quàm illâ, *qua ab Oratoribus Eugenij asserta, & laudata fuerat*: At ut vidimus, illi non aliam admiserunt, quàm quæ, & quatenus non præjudicaret *potestati, auctoritati* & præeminentiæ Pontificiæ, ut vidimus numero 8. & nos ipsi fatemur posse, ac debere Concilia Orbi Catholico leges ad mores, & fidem spectantes præscribere, quæ etiam Pontificem obligent, & quas observare teneatur: hæc est præeminentia Conciliorum, quam Eugenius agnovit, & nos cum ipso, ut alibi ostensum. Aliam verò Concilij superioritatem, quoad vim coactivam nunquam Eugenius admisit, ut ex dictis patet, ac ex ipsis Eugenij litteris, quas Germaniæ Legatis traditas ab Eugenio fuisse Gobellinus narrat. Datæ sunt Anno 1447. 4. Idus Febr: & incipiunt: *Inter catera desideria.* & habentur in Bullario Eugenij IV. constitutione 29. In ijs Eugenius pacis causâ multa concedit Germanis circa Beneficia Ecclesiastica, jurisdictionem Principatuum, & Diœceseon, Annatas, servitia, restitutionem, & absolutionem eorum, qui jam Eugenio adhæserant, aut deinceps intra sex menses adhæsuri erant. De Auctoritate verò Conciliorum, multoque minus de confirmatione Decretorū Basileensium ne verbum quidem, ut proinde ex hoc ultimo Eugenij Diplomate nihil prorsùs in favorem Basileensium colligi possit; & cùm Gobellinus dicit: *Eugenium omnia qua petita essent approbâsse, atq; litteras super his decrevisse*, intelligi omninò debeat de sola Beneficiorum concessione, impunitate & amnystia præteritorum,

tum, cùm *litteræ Eugenij de his* solùm loquantur nullâ, Conciliorum mentione. Etsi Germani pacem nolebant, nisi Eugenius hanc Concilij superioritatem & Decreta Basileensia, quibus illa asserebatur, *suis litteris confirmaret*, idque Eugenius promiserat; cur rogo passi sunt hunc articulum omitti? & cur omissus, nisi quia nec petitus, nec promissus est?

Objicies 2. Decretum Concilij Lausanensis, in quo Nicolao V. Eugenij successori Patres obedientiam promittunt, abdicato Antipapa Amadæo, idque *quia, inquiunt, fida relatione* (a) *comperimus eamdem credere, & tenere veritatem* pro conservanda Sanctorum Conciliorum auctoritate in Synodo Constantiensi definitam, ac in sacro Concilio Basileensi renovatam, nec Nicolaus reclamavit.

℟. Nicolaus V. inhærens Eugenij vestigijs nihil aliud in celebri suo unionis Diplomate confirmavit, quàm solam præteritorum Amnystiam, & Beneficiorum possessionem, aut collationem à Basileensibus factam, nullâ mentione superioritatis Conciliorum; quomodo ergo confirmavit, cujus ne mentionem quidem facit?

At Lausanenses Patres dicunt Nicolaum hujus Sententiæ fuisse.

℟. Lausanenses aliorum tantùm narrata referre; at quis nescit vanissimos esse, & fallacissimos rumores: & prudentissimè Nicolaus dissimulavit, permisitque hæc de se dici, ut schisma tolleretur, quis verò nescit multa, & minora mala permitti posse ad majus malum evitandum? An verò licent mala, quia permittuntur? nec tunc tempus erat disputandi de potestate Pontificis, sed potiùs curandi, ut schisma tolleretur, reliquis minus necessarijs in aliud & pacatius tempus reservatis; nec silentium pro confessione habetur, quando aliquis nec loqui potest, nec debet.

Objicitur 3. Multæ Universitates Basileense dogma tunc temporis amplexæ sunt, ut Parisiensis, Viennensis, Herfordiensis, Coloniensis, Cracoviensis, Lovaniensis, quarum meminit Augustinus Patritius in historia Concilij Basileensis.

℟. Non hîc quæro, quid Academiæ senserint, sed cujus auctoritatis Concilium Basileense, ejusque Decreta sint. Quot non dico Academiæ, sed Provinciæ, synodique Provinciales conspirarunt pro sententia Cypriani, & Anabaptismo Hæreticorum? & tamen

(a) Habetur apud Raynald. ad Annum 1449.

tamen errârunt, quia Stephani Pontificis Romani Decreto acquiescere noluerunt? *non enim claves Regni cœlorum*, & potestas Ecclesiam pascendi Academijs, sed Petro data est, ejusque successoribus, sicut potestas mundum illuminandi non multis stellis data est, sed uni soli; & auctoritas pugnandi, vincendique hostem non multis militibus, aut Ducib⁹, sed uni Imperatori. Et planè Germania (cujus sunt illæ Academiæ) postquam in Constantiensi, & Basileensi Concilijs, suisque Academijs toties auctoritatem Pontificiam concussit, tandem in hæresin collapsa est, amisitq; Religionem, ac exemplo suo docuit, verissimam esse Cypriani Sententiam: (*a*) *Hæreses, & schismata ex eo nasci, quòd non uni Sacerdoti, qui vice Christi judicem agit; universa fraternitas obtemperet.* Atque utinam sapiat Gallia alieno malo.

Objicitur 4. Nicolaus V. inita pace cum Basileensibus, *litteras, Processus, mandata, & Decreta quæcunq; sententias, Censuras, & pœnas quascumq; statutas & inflictas per Eugenium Prædecessorem contra Concilium Basileense, Lausanense, & Amedæum dictum Felicem V. motu proprio, & ex certa scientia ac de plenitudine potestatis declarat nullum effectum sortiri, sed perinde haberi, ac si nullatenus emanassent, eaq; omnia & singula aboleri, & deleri mandat.* Manent ergò valentque Decreta Basileensia, perinde ac si nunquam abolita, improbata & ab Eugenio revocata fuissent.

℟. 1. Si ita est, ergò valebunt quoq; Decreta ultima à Basileensibus, Lausanensibus, & Amedeo facta, & repetita, quibus hæretici declarantur, quicunque superioritatem Concilij non agnoscunt; at sequeretur totam ferè Ecclesiam Catholicam esse hæreticam, quæ contrarium tenet. 2. Jam supra ostendimus, inter conditiones pacis à Nicolao V. cum Basileensibus, & Amedeo factæ, eam quoque fuisse, ut omnia hinc inde statuta (tam videlicet ab Eugenio quàm Basileensibus) facta, promulgata abrogentur, etiamsi Universalem Ecclesiam, & Auctoritatem Conciliorum Universalium, aut Sedis Apostolicæ concernant quovis modo. Videri potest Labbeus in editione Conciliorum Tomo 13. f. 1330. Quæ rogo sunt ista Decreta auctoritatem Conciliorum Universalium, & Sedis Apostolicæ concernentia, nisi quæ Concilia Pontifici præponunt? si ergo abrogata, & oblitterata sunt, perinde est, ac si nunquam edita fuissent, nec ullam habent auctoritatem; quid

(*a*) S. Cyprianus. lib. 1. ep. 3. sub initium.

quid ergò mirum est, abrogatis Basileensibus Decretis, abrogâsse etiam Nicolaum, quæ Eugenius ijs opposuerat? Cessant enim remedia extincto morbo. 3. Sed verus, & ingenuus sensus verborum Nicolai est: omnia Eugenij Decreta, quæ ad pœnas, Censuras, privationes Beneficiorum spectant; pacis causâ revocari, punitosque in integrum restitui; ut patet ex verbis allegati in objectione Diplomatis, quod Censurarum, pœnarum, privationum meminit, & de istis solis disponit.

Objicitur 5. Eugenius Sessione 16. ut ibi habetur : *Citationi, monitioni, & requisitioni sacri Concilij plenariè satisfacit:* Bullas, & Diplomata contra Concilium edita, revocat; nulla & inania fuisse declarat; ipsum verò Concilium fuisse legitimè inchoatum, legitimèque continuatum; quo videtur Eugenius omnia in superioribus sessionibus facta confirmâsse.

℞. 1. Cardinalis Turrecremata omnium, quæ Basileæ agebantur, testis oculatus: (a) *Andreas*, inquit, *Venetus Dominij Venetorum tunc Orator, & aliqui Domini Cardinales minati sunt Domino Eugenio, nisi Bullas illas Adhæsionis concederet, ipsum solum recedentes relinquerent, unde præfato Domino in lecto decumbenti referuntur Bullas illas taliter qualiter expedivisse, & misisse Basileam.* Neque hoc novum in Eugenio, qui in Bulla Adhæsionis Sess. 16. fatetur prolixiores litteras illas, quarum initium *Deus novit*, & quæ eadem sessione recitantur; se inscio emanâsse. 2. Constat Bullam Adhæsionis gravissimo metu fuisse extortam, ut probavimus in Gallia Vindicata Dissert. 3. f. 145. 3. Non sequitur confirmata fuisse omnia Basileensium Decreta, quia Eugenius professus est Concilium Basileense legitimè fuisse inchoatum, legitimeque continuatum, ut exemplis Conciliorum Chalcedonensis, Constantinopolitani, & Constantiensis, ac testimonio ipsius Eugenij ostendimus in Gallia Vindicata Dissert. 3. f. 146. ac præsertim testimonio Legatorum Eugenij, qui nunquam adduci potuêre, ut seditiosis illis Decretis nomine Eugenij subscriberent, sed proprio tantùm privatoque nomine. 4. Neque Eugenius purè, & simpliciter revocavit Bullas Dissolutionis Concilij, eique tamquam legitimo se adhæsurum promisit, sed sub expressa conditione : *Ita tamen quòd Præsidentes nostri ad præfati Concilij Præsidentiam admittantur cum effectu; ac omnia & singula contra Perso-*

Aaaa *nam,*

(a) Turrecr. l. 2. c. 100.

nam, auctoritatem, ac libertatem nostram, & Sedis Apostolicæ facta, & gesta per dictum Concilium priùs omninò tollantur, & in pristinum statum reducantur. Ita habetur in Diplomate (*a*) Eugenij *Dudum* dato Calendis Augusti Anno 1433. Ad Basileenses Legatos Eugenij, nec *cum effectu* admiserunt, *sed absq; omni jurisdictione coactivâ.* (Contra Bullas Legationis à Martino, & Eugenio datas, quibus eis potestas datur *statuendi, decernendi, concludendi, & Concilium transferendi, dissolvendi, prorogandi; Contradictores quoslibet & rebelles cujuscunq; Status, per Censuram Ecclesiasticam, & alia juris remedia, postpositâ appellatione compescendi.* Quæ Bullæ in Concilio Basileensi Session. 1. lectæ, approbatæ, & receptæ sunt) ut habetur in Session. 16. nec revocârunt, quæ contra Apostolicæ Sedis auctoritatem, & fecerant, & decreverant; Conditionibus ergò non impletis non valuit Revocatio. Quamquam Eugenius, quæ postea secuta sunt, usque ad novam Concilij translationem (quæ contigit post Sess. 25.) amore pacis, ac iniquitate temporum prudenter admiserit, ac etiam Patrum salubria Decreta (quæ videlicet post Sessionem 16. confecerant) admodùm laudaverit, ut patet ex litteris Eugenij ad Patres Concilij 1. Calendas Julij Anno 1434. quæ habentur in Append. Concilij Basileensis.

§. XIX.

Respondetur ad Textus Canonicos.

SUMMARIA.

1. ℞. *Ad c. legimus 24. d. 93. & Glossam ibid.*
2. *Ad alia Capitula in decreto.*
3. *Ad c. 11. Octavæ Synodi.*
4. *Ad c. sicut sancti d. 15.*
5. *Ad auctoritatem S. Antonini.*

I. Ob-

(*a*) Habetur hoc Diploma *Dudum* in Appendice Concilij.

I.

OBijcitur *11. c. legimus 24. d. 93.* qui exscriptus est ex Epistola Hieronymi *ad Evagrium Episc.* ubi: *Sed dicis: quomodò Roma ad testimonium Diaconi Presbyter ordinatur? quid mihi præfers unius Urbis consuetudinem? quid paucitatem, de qua ortum est supercilium, in leges Ecclesia vendicas? Si auctoritas quæritur, orbis major est Urbe.* Ergo ex sententia B. Hieron. Concilium universale, quod totum orbem Christianum repræsentat, majoris est auctoritatis, quàm Urbs, & Urbis Romanæ Episcopus: & ideò glossa in hunc locum: *Est hic*, inquit, *argumentum, quòd statuta Concilij præjudicant statutis Papæ:* Et *in c. nemo 9. q. 3. Cùm Papa peccat, potest ejus peccatum etiam Ecclesiæ denuntiari.* Et *in c. si Papa d. 40. Certè credo, quòd si notorium est crimen Papæ, & inde scandalizatur Ecclesia, & incorrigibilis est, quòd inde possit accusari; nam contumacia dicitur hæresis c. si qui presbyteri. d. 81 & contumax dicitur infidelis c. nullus d. 38.*

℞. Hieronymum *in can. cit.* non de potestate Romani Pontificis agere, majórne illa, minórve Concilio sit, sed calamum in superbos Diaconos stringere, qui se Presbyteris æquabant; immo præferebant; cùm enim Bonorum Ecclesiæ administratio illis commissa esset, & Romæ causis etiam præessent, teste B. Augustino *in quæst. ex utroq; mixtis q. 101.* fiebat, ut à populo lucrum, non dignitatem spectante, magis colerentur, ipsique supercilium attollerent. Horum fastui & contentionibus, quæ propterea ferebantur, compescendis, jam dudum Concilium Nicænum *c. 17.* & Carthaginense *6. c. 18.* statuerant, Diaconi Presbyteris, ùt dignitate, sic honoribus cederent: immo Consuetudo Romanæ Ecclesiæ habuit, ut sederet Presbyter stante Diacono, donec crescente fastu etiam Diaconi sederent. Istorum ergo arrogantiam B. Hieronymus *epist. ad Evag.* confutat, docetque non esse propterea Romanos Diaconos Presbyteris majores, quòd arrogantiam in consuetudinem, vel potiùs abusum vertissent: totius enim Orbis, Presbyteros ante Diaconos venerantis consuetudinem, abusui & supercilio paucorum meritò præferri. En sensum & sententiam Hieronymi, quæ ad rem nostram nihil omnino pertinet. (*a*)

(*a*) V.S. August. quæst. ex utroque mixt. q. 101. S. Hieron. epist. 85. ad Evag. S. Gregor. M. l. 2. ep. 14. & seqq. Baron. ad annum CDII. n. 44.

Canones intelligi, oportebit dicere, & concedere, quæ nullus dixit hactenus, concessitque, Pontificem videlicet non statutis tantùm Generalium Synodorum, sed etiam particularium, sanctorumque omnium Patrum subjacere; de his enim omnibus ij Canones loquuntur.

Sed lubet Gratianum ipsum audire de hoc argumento differentem, & Canones interpretantem. *His,* inquit, *ita respondetur. Sacrosancta Romana Ecclesia jus, & auctoritatem Canonibus impertitur, sed non eis alligatur. Habet enim jus condendi Canones: utpote quæ caput est, & cardo omnium Ecclesiarum: à cujus regula nemini dissentire licet. Ita ergo canonibus auctoritatem præstat, ut seipsam non subjiciat eis. Sed sicut Christus, qui legem dedit, ipsam legem carnaliter implevit, octavâ die circumcisus, quadragesimo die in templo cum hostijs præsentatus, ut in seipso eam sanctificaret; postea verò, ut se Dominum legis ostenderet, contra legis litteram leprosum tangendo mundavit; Apostolos quoque contra litteram Sabbathi per sata prætergredientes, spicas vellentes, & confricantes manibus suis, probabili exemplo David, & Circumcisionis, & templi excusavit, dicens: Non legistis, quid fecerit Abimelech, quando venit ad eum David, & dedit ei panes Propositionis, de quibus non licebat edere, nisi solis Sacerdotibus, & comedit ipse, & pueri ejus?* Item, *Octavâ die secundùm legem puer circumciditur: & vos in sabbatho circumciditis hominem?* Item, *Cùm juge holocaustum ex lege offeratur, cùm masculus quadragesimâ, fæmina verò octuagesimâ die ab ortu suæ nativitatis secundùm legis imperium cum hostijs in templum præsentaretur; unde Sacerdotes offerentes hostias in templo, litteram Sabbathi solvunt, & sine crimine sunt: tunc filius hominis multò magis valet solvere litteram legis, qui est etiam Dominus Sabbathi. Hinc etiam de eo. Erat Jesus docens, tanquam potestatem habens, id est, tanquam legis Dominus, addens moralibus ea, quæ deerant ad perfectionem, umbram figuralium in lucem spiritualis intelligentiæ commutans, non tanquam scribæ eorum, qui littera legis adstricti non audebant aliquid addere, vel commutare. Sic & summæ Sedis Pontifices canonibus, sive à se, sive ab alijs suâ auctoritate conditis reverentiam exhibent: & eis se humiliando ipsos custodiunt, ut alijs observandos exhibeant. Nonnunquam verò seu jubendo, seu definiendo, seu aliter agendo, se Decretorum Dominos, & conditores esse ostendunt. In præmissis ergo capitulis, alijs imponitur necessitas obsequendi: summis verò Pontificibus ostenditur inesse auctoritas observandi: ut à se tradita observando, alijs non contemnenda demonstrent; exemplo Christi, qui Sacramenta, quæ Ecclesia servanda mandavit, primò in se ipso*

ipſo ſuſcepit, ut ea in ſe ipſo ſanctificaret. Oportet ergo primam ſedem, ut diximus, obſervare ea, quæ decernendo mandavit, non neceſſitate obſequendi, ſed auctoritate impertiendi. Licèt itaque ſibi contra generalia decreta, ſpecialia privilegia indulgere, & ſpeciali beneficio concedere, quod generali prohibetur decreto. Quanquam, ſi decretorum intentionem diligenter advertamus, nequaquam contra ſanctorum Canonum auctoritatem aliquid concedere invenietur. Sacri ſiquidem Canones ita aliquid conſtituunt, ut interpretationis auctoritatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reſervent. Ipſi namque ſoli canones valent interpretari, qui jus condendi eos habent. Unde in nonnullis capitulis Conciliorum, cùm aliquid obſervandum decernitur, ſtatim ſubinfertur: Niſi auctoritas Romanæ Eccleſiæ aliter imperaverit, vel, ſalvo tamen in omnibus jure ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, vel, ſalvâ tamen in omnibus Apoſtolicâ auctoritate.

III. *Objicitur 13. c. 21. Octava Synodi Oecumenica,* ubi dicitur: *Univerſalis Synodus cum convenienti reverentia quamlibet quæſtionem de Romana ſede exortam audire tenetur, & in ea proficere; non tamen audacter ſententiam in Romanum Pontificem ducere:* ergo ſi non audacter, ſed cum debita reverentia Concilium univerſale procedat, poterit in Romanum Pontificem ſententiam proferre; non enim abſolutè prohibetur judicari; ſed temerè & audacter.

℞. Si modus tantùm judicandi, non ipſum judicium prohiberetur, nihil hîc ſpeciale circa Pontificem Synodus diſponeret, quod maximè tamen intendebat: cùm audax & temerarium judicium in omnium cauſis prohibeatur: & quoad hoc non eſt diſcrimen inter examen, aut delationem, & judicium temerarium; cùm utrumque prohibeatur, & tamen Synodus citata diſcrimen facit, admittitque, poſſe quidem Concilium univerſale cognoſcere de controverſijs, notorijs delictis, & abuſibus, quæ in ſummo Pontifice notantur; non tamen judicium ferre: hoc enim temerarium & audax fore. Si enim de notorijs Papæ delictis, & abuſibus ſacræ poteſtatis, cognitio & judicium Synodo permitterentur, cur canon citatus inter cognitionem & ſententiam diſtingueret, & hanc Concilio negaret, illam permitteret? Permittitur ergo univerſali Concilio, ut quæ Pontifici objectantur, cognoſcat quidem examinetque, non tamen quoad effectum judicandi, ſed tantùm admonendi, reprehendendi, omnique honeſtâ ac permiſsâ ratione emendationem procurandi, immo etiam Pontifici, ſi Eccleſiam vaſtet uſurpetque aliena, reſiſtendi, ùt eleganter ſcribit B. Gregorius

gorius *l. 7. ep. 1. ind. 2. ad Januarium*, & habetur *in c. Paulus 2. q. 7. Paulus dicit: Seniorem ne increpaveris: sed hac ejus regula in eo servanda est, cùm culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda juniorum. Ubi autem senior juvenibus exemplum ad interitum prabet, ibi districtâ interpretatione feriendus est. Nam scriptum est: Laqueus Juvenum omnes vos. Et rursus Propheta dicit: Maledictus puer centum annorum.*

IV. *Objicitur 14. c. sicut sancti d. 15.* Ubi Gregorius M. dicit: *Ne quidem à S. Pontifice solvi posse, quos quinque Concilia Oecumenica ligârunt: aut ligare, quos illa solverunt.*

℞. Sermonem esse de hæreticis, quos ea Concilia damnârunt: nec enim in potestate S. Pontificis est efficere, ut sit hæresis, quod non est; aut sit vera fides, quæ vera non est. Quodsi velis sermonem esse de jure merè humano: etiam ista mutari à S. Pontifice sine gravi & publica causa non possunt, dicimur enim ea non posse, quæ honestè liciteque fieri nequeunt.

V. *Objicitur 15.* S. Antoninus, qui *q. 3. T. 23. c. 2. §. 6. In ijs quæ ad fidem pertinent, majorem esse* scribit *auctoritatem Concilij, quàm S. Pontificis*: & infrà. *In ijs, quæ universalis Ecclesia statum concernunt, non posse Papam contra Concilium aliquid statuere.*

℞. S. Antoninum nihil aliud velle, quàm semel à Concilijs in materia fidei statuta, mutari à Pontifice ampliùs non posse, quod verissimum est: sicut enim in potestate Pontificis non est facere, ut triangulus non sit triangulus: aut quòd verum est, non sit verum: multò minùs, ut quòd revelatum à Deo est & consequenter credendum, non sit revelatum nec credendum: immo si Papa, quæ sunt fidei everteret, jam hæreticus esset, & ùt suprà diximus, Concilio subjectus. Rursus in ipsis fidei Decretis condendis, si Papa toti Concilio repugnaret, suæq; contra omnes opinioni inhæreret, nec veritatem edoctus acquiesceret, hoc ipso hæreticus præsumendus esset, nec illius sententia prævaleret, quia privatum Doctorem ageret, hoc est, privatis tantùm rationibus duceretur.

Rursus non potest Papa ea Conciliorum statuta abolere, quæ ad totius Ecclesiæ pacem, & decorum constituta sunt, hoc enim esset abuti potestate, quam ad ædificandum accepit, non destruendum. In his casibus negat S. Antoninus, & nos cum ipso, Papam Concilio adversari posse; quod tamen non ex eo provenit, quòd

Papa

Papa non sit supra Concilium; sed quòd non sit supra Deum, supra fidem, supra rectam rationem. (*a*)

§. XX.

Respondetur ad exempla Pontificum, qui à Concilijs videntur judicati, damnatiq; fuisse.

SUMMARIUM UNICUM.

℟. *Ad Exempla variorum Pontificum, quos Imperatores aut Concilia judicârunt.*

O*Bjicitur 16.* Multi Pontifices fuerunt judicati punitique à Concilijs, immo etiam Imperatoribus. Marcellinum judicavit Synodus Sinvessana, quòd Idolo thus incendisset: Constantius Liberium, Justinianus Sylverium proscripsit. Otto I. in Concilio Romano Joannem XII. expulit; suffecto Leone VIII. Henricus III. Gregorium VI. deposuit, & Clementem II. ordinari in Concilio Episcoporum jussit teste Leone Ostiensi *l. 2. Chron. Cass. c. 80.*

℟. Hæc exempla qui objiciunt, manifestè produnt, quàm malam, miseramque causam susceperint defendendam, cui sustinendæ argumentis æquè miseris utuntur, & toties damnatis: eâdem enim ratione possent & exemplo Davidis adulteria, & Neronis tyrannidem commendare. Sed ad singula veniendum.

Marcellini causam Sinvessani Patres cognoverunt, & examinârunt quidem, meritoque, cùm idolis adolevisset; nec tamen condemnare ausi sunt, ùt patet ex actis illius Concilij. *Tom. 1. Concil.*

Constantius Imperator Arianus eo jure Liberium in Beroëam Thraciæ relegavit, quo Nero Martyres persecutus est. Vicit Liberium biennij exilium, & in Athanasij condemnationem consen-

(*a*) V. Gelas. Pap. in ep. ad Episc. Lucan. 1. c. 2. & habetur c. Et si causa 1. q. 7.

ſenſit, quæ cauſa fuit, ut hæreſis ſuſpectum nollent Catholici admittere, ſed Felici III. adhærerent, multique propterea à Præfectis Conſtantij Martyrio ſunt affecti. *V. Hieron. in Chron.*

Sylverium per vim metumque, acceptâque inſuper pecuniâ Theodotus Gottorum Rex ſolio Pontificali impoſuit: ſed poſtmodùm ejus electioni Clerus ſubſcripſit teſte Anaſtaſio *in vita Sylverij.* Hunc cùm Theodora Auguſta permovere non poſſet, ut Anthymum hæreſis Eutychianæ damnatum reſtitueret, per Beliſarium in exilium egit, & Vigilium, à quo ingentem auri ſummam acceperat, & majora promiſſa, Pontificem juſſit. Exilio Sylverij ea cauſa prætexta, quòd contra Imperatorem cum Gottis colluderet: fictæque litteræ Sylverij Pontificis nomine, quæ colorem calumniæ adderent. Exhorruit poſteà Beliſarius impium facinus, illiq; expiando Romæ templum poſuit, ſceleris juxtà, & pœnitentiæ monumentum. (*a*)

Joannis XII. expulſio ſic habuit: Joannes Alberici potentiſſimi Romanorum Patritij filius, in principatum Urbis defuncto Patri ſucceſſit: & paullo pòſt duodeviginti annos natus, mortuo Agapeto in Papatum irrupit, metu, potentiâ, opibus nixus, & quem ſchiſmatis & pejorum metu, toleravit potiùs Eccleſia Pontificem, quàm fecit. Hic Berengarij tyrannidem non ferens, Ottonem per Legatos in Italiam vocavit; adfuit cum exercitu Otto, fuſoque Adalberto Berengarij filio Italiâ potitus, & à Joanne unctus eſt Imperator: fides mutuò data & accepta, ac juramento adſtricta. Vix Româ exceſſerat Otto, & Joannes pactorum negligens ſe Adalberto jungit, cauſatus ſuis hoſtibus Ottonem favere, & quæ ad Romanam Eccleſiam pertinerent, uſurpare. Imperator binâ legatione Pontificis animum placare conatus eſt, ſed cùm flecti non poſſet, Romam armatus intrat, Pontificem in fugam vertit, Clerum Populumque Romanum juramento adſtringit, nunquam ſine Imperatoris aſſenſu Pontificem electuros: & denique coactâ Italiæ & aliquot Germaniæ Epiſcoporum Synodo, præter Clerum Romanum, Joannem Pontificem ſacrilegij, inceſtûs, Simoniæ aliorumque criminum turpiſſimè reum vocari curat, nec

Bbbb com-

(*a*) V. Anaſtaſ. in Sylver. & Liberat. in Breviar. c. 22. Baron. ad annum DXXXVIII.

comparentem, Papatu exuit, & ex Concilij ſententia Leonem ſubrogat, Octavum poſteà dictum. (a)

Joannes paullo pòſt extinctus eſt, quem Luitprandus in adulterio à dæmone occiſum ſcribit. Circa hanc Joannis XII. depoſitionem obſervandum eſt, malè aliquos hujus exemplo uti, ut probent Papam criminoſum à Concilio Univerſali deponi poſſe: nimis enim hoc argumentum probat; cùm enim Concilium, à quo Joannes exauctoratus eſt, particulare, & ex Epiſcopis Italiæ præter pauciſſimos Germaniæ conflatum fuerit; ſequeretur contra omnium ſententiam, etiam Synodum particularem, cui ne quidem Epiſcopi abdicandi poteſtas eſt, ſupra Pontificem Romanum eſſe. Deinde quidquid in prima illa Synodo Romana contra Joannem ſtatutum eſt, alia Synodus æquè Romana damnavit, in qua conclamatum à Patribus eſt, primam illam fuiſſe proſtibulum favens adultero, invaſori ſcilicet alienæ ſponſæ, nempe Leoni intruſo. Et Joanne poſteà extincto, Cleri Romani & Cardinalium voto Benedictus V. Papa renuntiatus eſt, nec prius à Romanis deſertus, quàm armis Ottonis Auguſti Româ iterum captâ: refertque Dietmarus Epiſcopus Merſeburgius *l. 2. Chronici.* ob injurias Benedicto illatas Ottonis exercitum peſte graviſſimâ conflictatum, quâ magna illius pars conſumpta eſt. Idem Dietmarus, qui tempore Ottonis ſcribebat, de eodem Benedicto hæc ſcribit: ***Romanorum præpotens Imperator Otto ſecundus, valentiorem ſibi in Chriſto Dominum Apoſtolicum Benedictum, quem nullus abſque Deo judicare potuit, injuſtè, ut ſpero accuſatum, & quod utinam non feciſſet, exilio in Hamaburg relegari præcepit.*** Sed hæc omnia ſint nulla: fueritque Joannes XII. in Synodo Romana legitimè judicatus damnatusque, nihil illius exemplo convincitur, Joannem enim fuiſſe metu, & largitionibus intruſum, & ab Eccleſia toleratum, non electum, jam ſuprà diximus; nulla eſt verò conſequentia à Pontifice intruſo ad Pontificem legitimè electum: intruſio enim inficit electionem, redditque nullam: de quo *vide* §. *14.*

Cùm ergo depoſitio Joannis XII. ex tot capitibus evadat ad minimum dubia, nihil facit ad Concilij ſuperioritatem probandam; cùm principium dubium non ſit idoneum medium veritatis

(a). Vide Luitpr. c. 8. l. 6.

tatis demonstrandæ: priùs ergo certi aliquid in medium afferant; tum à nobis assensum petant; neque enim tam mali rerum æstimatores sumus, ut rebus dubiis fidem addicamus nos, tot ex sacris litteris, Concilijs, sanctisque Patribus ex adverso instructi, edoctique. Otto Frisinganus *l. 6. c. 23.* de hac ipsa Joannis depositione sic loquitur: *Quæ omnia utrùm licitè, an secus acta sint, dicere præsentis non est operis; res enim gestas scribere, non item rerum gestarum reddere rationem proposuimus.*

Ad Gregorium VI. *respondemus*, aut non fuisse illum Pontificem legitimum; tres enim eo tempore sibi Pontificatum vindicabant, & unus in Vaticano, alter ad S. Mariam, tertius in Palatio Lateranensi sedebant. Aut quod verius est, legitimus quidem Pontifex Gregorius fuit, sed cùm videret armatum ex una parte Henricum Regem, eumque implacabilem: ex altera verò imminens Ecclesiæ schisma, sponte Papatu abijt. (*a*)

Ergo ut hunc §. concludamus: exempla hactenus allegata, cùm sint de Pontificibus aut intrusis, aut dubijs, aut sponte cedentibus, aut per tyrannidem ejectis, nihil probant; nec enim, quid vi aut per injuriam factum sit, quærimus, sed quid Jure, & ex legum præscripto fieri possit, debeatque.

§. XXI.

Respondetur ad alias rationes, quæ Pontificibus opponuntur.

SUMMARIA.

1. *Meliùs Ecclesiæ consultum esse, summâ potestate in Pontifice potiùs, quàm Concilijs collocatâ.*
2. *Pontificem non Ecclesiæ; sed Christi Vicarium & Ministrum esse, non ergo Concilio, aut Ecclesiâ inferiorem.*

 3. Et-

(*a*) V. Platinam in vita. & Otton. Frisingens. in Chron. l. 6. c. 32.

3. *Ecclesiam à Papa, hoc est, Capite separatam errare posse.*
4. *Papam membrum Ecclesiæ esse, potestatem verò ipsam Papalem non ex parte tantùm, sed plenariè Pontificis esse.*
5. *Ex Matth. 18. absurdè deduci, Papam judicio Concilij subjacere.*
6. *An in Ecclesia ut distincta à Pontifice reperire sit supremam & Papalem auctoritatem?*
7. *Quid de Pontifice mortuo, deportato, amente? &c.*
8. *Quid de Papa hæretico?*
9. *Ex jure defensionis, quo contra Pontificem Ecclesia gaudet, malè deduci jus majoritatis & jurisdictionis.*
10. *Non tamen frustra esse Concilia, quia Pontifici subsunt.*
11. *An expediat curando corpori caput truncare?*

I.

O*bjicitur 17.* Deus Ecclesiæ suæ optimè providit, multoque meliùs, quàm Synagogæ, cui dicitur: *Quid debui facere vineæ meæ, & non feci? Isa. 5.* Sed Ecclesiæ pessimè consultum foret, si omni remedio careret, quo Pontificem Ecclesiæ inutilem, immo noxium, vitaque & moribus omnia corrumpentem, qualis Joannes XII. fuit, amovere non posset: sicut enim corruptio optimi est pessima: ita corruptus & malus Pontifex est pessimum Ecclesiæ malum: quis autem credat Deum pessimo malo, nullum remedium, quo sanaretur, opposuisse? nec verò remedium ullum est, si Pontifex malus & incorrigibilis judicari potest à nemine: quemadmodùm nec ægroto ullum remedium est, si nulli medico subdatur, qui corruptum infectumque membrum ferro secet. Aut ergo Deus Ecclesiam necessarijs remedijs in pessimo morbo destituit, aut Pontificem malum, & corrigi nolentem alicui medico subdidit; cui verò, si non Concilio universali?

℞. Ad ipsam Dei providentiam, & maximum Ecclesiæ bonum pertinere, quòd summam Potestatem in Pontifice, non Concilio collocaverit, & hoc illi subjectum voluerit: si enim optimè con-

consultum est navi, quæ unius imperio ducitur: exercitui, qui unico paret, non pluribus: corpori, cujus summa & tota facultas gubernandi regendique in capite non membris est: quis propterea Ecclesiam dicat minùs providè instructam, quòd illi unum caput Deus, unumque Ducem præfecerit, illique summam rerum, non multitudini crediderit? immo malè Deus Ecclesiæ providisset, Pontifice Concilijs subjecto, & frænis non aurigæ, sed equo commissis. Magnum malum fatemur Princeps malus, sed pejus, multitudo dominans. Nec enim tantum periculi est ex malo Pontifice, quantum ex schismate, & discordijs: hæ siquidem malos juxta bonosque involvunt, aut ignorantiâ videlicet, aut indiscretâ pietate: sunt diuturnæ: tollunt pacem mutuamque charitatem, hoc est, animam Reipubl. impunitatem flagitijs & licentiam tribuunt, & tandem in hæreses desinunt. Hæc omnia ex discordijs; nec discordiæ umquam defuturæ, summâ rerum in Concilium collatâ. Legantur Acta Conciliorum & Basileensis præsertim; quid non illic mali, ambitionis, discordiarum, scandali, latrocinij denique reperias, secessione semel à Pontifice factâ, usurpatâque in hunc potestate? Et docuit exemplum Eugenij IV. nullum fore tam innocentem sanctumque Pontificem, & tanto fastigio parem, cui non timendum sit à Concilio naufragium, semel hoc ad clavum sedente, ut meritò B. Gregorius Nazianzenus *epist. 55. ad Procopium* scripserit: *Numquam sine periculo ac offensione sacerdotum haberi conventus.* Quod verissimum est, ubi non uni parent, à quo ducantur; ubi enim plures adsunt mentes ac plura corda, ibi semper aliqua inest opinionum & affectuum discordia: hæc contentionem parit, & contentio seu pugna ùt in corporis, sic animi temperamento corruptionis origo est. Patet ergo Ecclesiam optimè à Deo curatam esse, cùm unum qui regeret, non plures præfecit. Nec propterea vitia Pontificum sine remedio sunt: rogari enim, monerique potest, nec à Concilio tantùm, sed etiam à Principibus Christianis: & hoc præsertim tempore, quo tanta honoris & decori ratio in aulis habetur, ut vix aliquem Pontificem futurum credamus, tam pudoris expertem, qui hoc, quo diximus modo, aut non correcturus sit vitia, aut saltem ne oculos feriant, velaturus; & quod monuit Politicus: *Semotis saltem arbitris turpis futurus.* Quòd si Ecclesiam invadat, aut aliena usurpet; resisti illi potest, & quævis

 hone-

honesta defensio opponi. Hæc si non prosint: Oratio adhibenda, quæ inter media à Deo præparata, efficacissimum est, & si ritè fiat, non potest non exaudiri, juxta illud Joann. *14. Quodcumq; petieritis Patrem meum in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in filio.* Et pulchrè docet S. Th. *3. contra Gent. c. 95. & 96.* Nec propterea dicendum est, Ecclesiam absque remedio esse, quia remedium à solo Deo exspectat: immo tanto fortius est remedium, quanto propinquius & immediatius à Deo est, & ordini ab ejus providentia statuto accommodatius; est verò divinæ Providentiæ ordo, ut quæ in aliquo genere suprema sunt, nullis inferiorum subdantur: in corpore humano quia cor est primum mobile, à se ipso, non alio vibratur: Sol in genere lucidorum est primum lucens, & ideò omnia illuminat, ipsum à nullo alio, præter Deum illuminatur: Principia demonstrationum, sunt prima in genere intelligibilium, & ideò per alia principia non demonstrantur: Linea in genere rectorum est prima figura, & ideò judex & regula omnis obliqui, ipsa verò ab alia non rectificatur: Denique primum mobile est mensura motûs, & temporis, & ideò tempori non subjacet: nec proptereà timendum est, ne ista juxta terminos à Deo impositos præfixosque deficiant, quia immediatè à Deo gubernantur. Cùm ergo ex Dei institutione Papa sit fundamentum, Pastor caputque, hoc est, primum movens, & gubernans in Christi Ecclesia, Ecclesiæ non subjacet, sed Deo soli; nec proptereà timendum est, ut in fide & doctrina deficiat, & Ecclesiam absque remedio relinquat, cui Deus hunc ordinem imposuit, & cui ne pereat curæ est, reservato sibi tamen Vicarij sui judicio, juxta illud *Ezech. 34. Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem meum, nec pascant ampliùs pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam.*

II. *Objicitur 18.* Papa est Minister Ecclesiæ *1. ad Corinth. 4.* & *Matth. 20.* & ideò S. Thom. *2. 2. q. 100. a. 1. expr.* docet: *Papam non esse Dominum, sed dispensatorem rerum Ecclesiæ.* Nec Ecclesia est propter Papam, sed Papa propter Ecclesiam, ad cujus ædificationem, non destructionem claves & potestatem accepit. *2. ad Corinth. 13.* Si Papa est Minister & Dispensator Ecclesiæ, ergo est infra Ecclesiam & infra Concilium, quod illam repræsentat.

℞. Pa-

℟. Papam esse Ministrum ac Vicarium Christi, & etiam Ministrum Ecclesiæ. Ministrum Christi, quia hujus Vicarius, & ab hoc potestatem in Ecclesiam accepit, & administrationem bonorum ipsius Christi, & ideò *1. ad Corinth. 4.* Apostolus dicit: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi.* Est etiam Minister Ecclesiæ, quia in hujus bonum & ædificationem Christus Papatum instituit: sed hoc ministerij genus non infert subjectionem, & inferioritatem: nam & Angeli dicuntur missi in ministerium propter eos, qui capiunt hæreditatem salutis *ad Hebr. 1.* nec tamen Angelus infra hominem est, sed infra Deum, cujus propriè ministrum agit. Immo hoc ipsum bonum, pax, & Unitas Ecclesiæ, ad quam ordinatur Papatus, exigit, ut Ecclesia sit infra, non supra Papam; quemadmodùm & Dux est propter exercitum, & Gubernator est propter navigantes; non tamen in exercitu ducendo, regendaque navi, aut nauta navigantibus subjacet, aut Dux exercitui; quia hoc ipsum in malum potiùs & militibus & navigantibus cederet. Licet ergo Deus plùs Ecclesiam dilexerit, quàm solum Papam, voluit tamen eam Papæ subjectam, quia magis illi expedit uni, quàm pluribus subesse; & obedire, quàm imperare: quando ergo ipsa subjectio est majus bonum, quàm non subjectio, non valet consequentia; Papa est propter Ecclesiam; ergo Ecclesia non Papæ est subjecta, sed Papa Ecclesiæ: quemadmodum non sequitur, pater magis diligit filium quàm tutorem; & tutor est propter filium: ergo filius non est tutori subjectus, nec minoris auctoritatis, quàm tutor: immo quia pater magis filium dilexit, quàm tutorem, oportuit majorem huic, quàm illi auctoritatem dare, cùm melius sit filio subesse, quàm non subesse.

Et denique cùm dicitur, Papam esse propter Ecclesiam: & Ecclesiam plus à Deo, quàm solùm Papam diligi; verum non est de Ecclesia à capite suo separata, illique opposita, nec obtemperare volente, quale Concilium Basileense: talis enim Ecclesia Vicario Christi non subjecta, & in eum insurgens, cùm alienam potestatem sibi usurpet, dissolvátque ordinem à Deo institutum, & in schisma deflectat, non potest Deo placere, cui confusio, schisma, & ambitio nunquam placuerunt, nec placere possunt.

III. *Objicitur 19.* Ecclesia errare & deficere non potest, cùm ipsa sit columna & firmamentum veritatis *1. ad Timoth. 3.* Papa verò & er-

& errare & deficere poteſt, immo in hæreſin incidere *c. ſi Papa d. 40.* ergo judicium Eccleſiæ firmius certiusque eſt, conſequenter prævalet judicio Papæ.

℟. Si Eccleſiam à Pontifice ſeparatam, nec ab illo directam conſideres, eam omnino errare poſſe, ùt patuit in Concilijs Epheſino II. & Baſileenſi, & nos ſuprà docuimus; ſicut enim corpus capite minutum, aut aliàs à capite non directum, impingit, caditque: ſic Eccleſia & Concilium, auctoritate, & gubernatione Pontificis deſtitutum. In ipſum Pontificem ùt privata quædam Perſona error quidem perſonalis cadere poteſt, & in illum faciliùs, quàm in Concilium; proniùs enim eſt unum, quàm plures decipi: ſed non ſi Papa ex auctoritate Pontificia ſibi à Chriſto communicata, & ex cathedra ſententiam ferat, & in fide aliquid definiat: tunc enim non ipſe, ſed Spiritus ſanctus per illum loquitur, teſte Chriſto Domino *Marci 13. Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus S. qui loquitur in vobis.* Cùm ergo ad Pontificem ſpectet, quæ ſunt fidei, determinare, illique Eccleſia obedire teneatur, ùt docet ſanctus Thomas *2. 2. q. 1. a. ult.* & *contra errores Græcor. c. 37.* & *habetur in c. quoties 24. q. 1.* Error Pontificis totius Eccleſiæ, hoc eſt, capitis & membrorum error eſſet, cùm tamen certum ſit, Eccleſiam in rebus fidei erroris expertem eſſe. Et de hoc plura in ſequenti Propoſitione. Sed demus Pontificem errare poſſe in materia fidei; adhuc non ſequitur eſſe Concilium ſupra Papam. Nam vel error in fide eſt vincibilis, & tunc Pontifex vincibiliter errans hæreticus eſt, in quo caſu concedimus Concilio ſubeſſe. Vel error invincibilis eſt, & tunc Pontifex veritatem à Concilio docendus eſt, ùt habetur *in c. Paulus 2. q. 7.* Cui niſi acquieſcat, error invincibilis evadit vincibilis, & hæreticalis.

IV. *Objicitur 20.* Omne totum eſt majus ſuâ parte; ſed Papa eſt pars & membrum Eccleſiæ, & hæc eſt totum corpus myſticum; huic ergo Papa ſubjacebit.

℟. Eccleſiam ùt à Papa diſtinctam, & huic oppoſitam, non eſſe integrum corpus, ſed truncum & acephalum. Et quamvis Papa ùt homo Chriſtianus ſit membrum Eccleſiæ præcipuum, & maximæ dignitatis: ipſa tamen auctoritas, jurisdictio, & poteſtas Papalis non eſt pars aliqua, ſed tota, plena, & redundans jurisdictio, cui omnem Eccleſiam (cujus jurisdictio eſt pars tantùm aliqua & deli-

delibatio Pontificiæ potestatis) Christus subjecit; quemadmodùm in corpore humano, licèt caput sit membrum corporis, ipse tamen influxus directivus & gubernativus, qui per sensus, intellectum, voluntatem & diffusionem spirituum animalium exercetur, non est particulariter, sed totaliter in capite, à quo velut fonte in reliquum corpus derivatur. Sic omnino plenitudo Ecclesiasticæ potestatis in Papa à Christo collocata est, & per Papam in Episcopos deducitur, ùt habetur *in c. sacrosancta d. 22. c. omnes d. ead. c. qui se scit 2. q. 6. c. decreto. 6. q. 6. Et Basileenses in epist. Synodali ad* Eugenium IV. *Vide de hoc argumento prolixè disserentem Salmer. Tomo 12. à Tract. 64.*

V. *Objicitur 21.* Ecclesia ex Christi ordinatione constituta est judex Papæ, per illa verba Matth. *18. Si peccaverit in te frater tuus &c. dic Ecclesiæ: & si Ecclesiam non audierit; sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Aut ergo Papa frater non est, nec eundem cum reliquis Christianis Patrem Deum habet, eandemque Matrem Ecclesiam: aut si frater est, ab Ecclesiâ judicari potest, & si Ecclesiam non audit, Ethnici & Publicani instar habendus.

℞. Ad hunc Matthæi locum jam suprà respondimus, eumque explicavimus: sed quia in hoc textu velut arce tutissima opinionis suæ spem omnem Adversarij statuunt, aliquid adhuc dicemus, ut pateat, quàm infirmum sit hoc illorum præsidium.

Aut ergo volunt Adversarij hunc Matthæi locum de fratre Ecclesiæ subjecto intelligendum esse, aut de fratre etiam non subjecto, qualem nos dicimus Pontificem esse? Si de fratre non subjecto: hoc absurdum est, & impossibile, cùm non subjectus deferri & puniri à judice non possit, quem non habet. Si de fratre subjecto: oportet priùs demonstrent Papam Ecclesiæ subjectum esse, quàm posse ab ea puniri: aut si hoc supponunt, supponunt planè, quod probandum erat. Quæ ergo est hæc demonstrandi ratio, supponere quod probandum est, & idem per idem, hoc est, ensem per gladium, & nigrum per atrum explicare? est equidem frater Christianorum, sed etiam Princeps Ecclesiæ, de quo Christus non loquitur. Deinde mille sunt scripturæ textus, qui in sensu accommodo & possibili sunt intelligendi; sicut etiam in hoc ipso Matthæi loco; non omne peccatum (v. g. occultum, quodque probari non potest) deferendum est Judici, & per testes probandum: sicut ergo non omne peccatum deferri debet, sed illa, quæ possunt probari, & à judice puniri; ita nec omnis persona deferenda est, sed quæ judi-

Cccc cem

cem habet, plectique potest: & si tu omnem Christianum judicem habere, punirique posse, etiam Papam, supponas: hoc priùs probandum est, & tum denique locus Matthæi applicandus. Denique cùm Papam ab Ecclesia judicandum puniendumq; esse dicis, quam tu Ecclesiam intelligis? Papæ conjunctam, aut ab hoc separatam? si cunjunctam: ergo non probas ex hoc Matthæi loco Concilium, ùt à Papa distinctum, esse Papâ superius: si verò à Papa separatam intelligis: negamus Ecclesiam aut Concilium universale dici posse, cui pars optima & maxima, hoc est, caput abest, quemadmodùm nec integram domum dixeris, quæ fundamento, nec integrum exercitum, qui Duce caret. Vides ergo quot morbis argumentum laboret, quod putabas insuperabile?

VI. *Objicitur 22.* Potestas Papalis non tantùm est in solo Romano Pontifice: sed multò principaliùs in tota Ecclesia, & Concilio Ecclesiam repræsentante: si enim Ecclesia Papalem auctoritatem non habet, cur eligit Papam? cur eo defuncto omnia, quæ Pontificis sunt, præstat? Fac perpetuo carcere aut amentiâ Pontificem teneri, cujus erit de rebus fidei infallibilem, & expertem erroris sententiam ferre?

℞. Hoc argumento probari Concilium non esse supra Papam, sed paris ejusdemque potestatis, & consequenter nihil in Pontificem posse, cùm par in parem potestatem non habeat. Deinde si hanc potestatem Papalem Concilium habet, à quo habet? à se, an à Christo? Non à se; quia est supernaturalis, quæ non habetur, si non datur. Non à Christo; quia numquam & nullibi legimus in sacris Paginis Ecclesiæ aut Concilio dictum: *Tibi dabo claves Regni cœlorum: Super te ædificabo Ecclesiam meam: Pasce oves meas. &c.* Quid autem turpius, minusq; consentaneum rationi, quàm dicere Christum potestatem tantam, tam magnam Concilio dedisse, nec tamen posse ostendere quando, ubi, quibúsve verbis? Si Provinciam tibi à Cæsare donatam diceres, nec tabulas aut testes donationis proferres, quis tibi fidem commodaret? & tamen hoc Adversarij faciunt, dum Regnum Cœlorum Concilijs commissum esse à Christo dicunt, nec tamen toties interpellati tabulas & chirographum Commissionis ostendunt: aut ergo nimis simplices illi, qui fidem nihil probantibus præstant, aut nimis ipsi præfidentes, qui fidem petunt nunquam promeritam conductamque. Si totum jus & fastigium Papale in solo Concilio est, ergo in Ecclesia duæ supremæque-

mæque erunt potestates, hoc est, in uno Regno duo, parique potentiâ Reges: in uno Cœlo duo soles: in uno corpore duæ animæ, duo capita: hoc est, monstrum Regiminis, & à quo semper bene instituta Respublica abhorruit. Et si Concilio par est Pontificia auctoritas, cur ergo Papali eget confirmatione? & ideò eget, ut sine ista Concilium sit planè nullum, per apertissimos textus à nobis suprà citatos: superflua planè hæc esset confirmatio, si totum jus Papale in Concilio reperiretur: nec enim à pari confirmatio petitur. Ex quo etiam confutantur, qui dicunt supremam potestatem in Papa non principaliter esse, sed tanquam in ministro Ecclesiæ & Concilij; & ita, quod est absurdissimum, petere Concilium à ministro confirmationem. Nec verum esset, quod in Concilio Constantiensi definitum est *Sess. 8. Papam esse immediatum Vicarium Christi:* esset enim potiùs Vicarius Concilij, & Ecclesiæ.

Nec bene colligitur esse in Concilio aut Ecclesia potestas Papalis, quia Ecclesia Papam eligit; sicut non sequitur in Capitulo, à quo Episcopus eligitur, esse potestatem Episcopalem: ipsa enim eligendi forma, ipsique electores subjacent legibus Pontificum, qui modum & formam eligendi præscripserunt: nec conferunt eligendo potestatem Papalem, sed nominant personam, cui potestas immediatè à Deo confertur: nemo enim alius Vicarium Principi dat, quàm ipse Princeps: & in Concilio Constant. *Sess. 8.* definitur, Papam immediatum esse Vicarium Christi. Quid autem mortuo Pontifice, aut in perpetuam amentiam lapso Concilium possit aut non possit; nolumus definire, cùm ipsa Ecclesiæ praxis, quid fieri in similibus casibus debeat, satis ostendat: nos verò non de hoc casu loquimur, sed de Pontifice vivente, & ex Pontificia auctoritate aliqua decernente, quem supra Concilium esse dicimus. Videatur tamen Cajetan. *in opusc. de auctoritate Papæ & Conc. c. 16.* ubi docet, Pontifice capto aut relegato, cujus conveniendi nulla spes sit, non propterea alium Pontificem eligi posse; sed imitatione Ecclesiæ primitivæ, cùm Petrus ab Herode captus esset, orationem sine intermissione ad Deum fundendam esse, ut Ecclesiæ subveniat. In casu verò perpetuæ amentiæ, & cujus curandæ ex medicorum consensu spes nulla affulgeat; Papam haberi pro mortuo quoad vitam rationalem & intellectualem, non tantùm in actu, ùt in dormiente, ebrio aut phrenetico contingit, sed etiam in potentia naturali. Videatur etiam Suar. *de fide d. 10. s. 6.* Advertendum tamen

 est

dinariam solius Pontificis esse, *distinct. 17. per totum.* Et *cap. significâsti de elect.* Quemadmodum solius Principis est convocare status generales, quod si alius moliatur, perduellionis in Principem suspectus est. In casibus particularibus, & extraordinarijs potest ab Ecclesia hoc ipsum fieri; quæ tamen potestas nullo modo Papalis est, cùm non sit universalis, nec se extendat ad ordinandam Ecclesiam universalem, sed tantùm particularem illum casum & necessitatem: Papalis autem potestas ordinaria, perpetua, & universalis est: & hæc Ecclesiæ non communicatur, alioquin ipsa Ecclesia esset vicaria Christi; Pontifex verò esset Vicarius Vicarij, & consequenter non immediatus Christi Vicarius, quod est absurdum, immo hæreticum ex Conc. Const. *Sess. 8.*

VIII. *Objicitur 24.* Papa deponi à Concilio potest propter hæresin *c. si Papa d. 40.* ergo est subjectus Concilio, & inferior: qui enim subjectus non est, ob nullum crimen judicari condemnarive potest, cùm judicium & sententia jurisdictionem supponant, & hæc subjectionem. Rursus si Papa hæreticus judicari, & puniri potest à Concilio, cur non æquè publicus usurarius, simoniacus, blasphemus, perjurus, adulter, tyrannus, & qui palàm Deum odio habet? hæc enim peccata partim hæresi graviora sunt, partim bono, paciq́ue Ecclesiæ magis incommodant, quàm privata aliqua hæresis, v. g. Spiritum sanctum à Filio non procedere: nec in sacris Scripturis reperies Papam magis ob hæresin, quàm aliud crimen publicum, offensivum publici, & incorrigibile deponi posse: cur ergo tacente sacro textu hæresin excipis, & si excipis hæresin, cur solam?

℞. Magnam esse inter hæresin, & alia Pontificis delicta differentiam. Hæresis enim per se, & ex sua natura prorumpit in falsam doctrinam, tollitq́ue omne fundamentum gratiæ, & salutis, & velut in sua radice omne meritum & virtutem venenat: salvâ enim fide, omni peccato est suum remedium, quo sanetur: extinctâ fide, omnia simul remedia sublata sunt, cùm omnia fidem supponant: & ideò B. Apostolus dicit: *Justum ex fide vivere.* Quia sicut vita necessaria est, ut medicinæ; ita fides, ut Sacramenta aliquid operentur. Et ideò in sacris litteris jubemur Prælatis, etiam dyscolis & peccatoribus obedire *Matth. 23. c. 1. Petri 2.* & *Lucæ 12.* Ab hæreticis verò & infidelibus omnino separari, & consequenter nec pro Pastoribus habere *Num. 16. ad Galat. 1. & 2. ad Thessal. 3. &. 2. ad*

Cor. 6. & 2. Joann. 2. & c. verbum d. 1. de Pœnit. c. Novatianus 7. q. 1. & c. didicimus 24. q. 1. c. si Papa d. 40. & c. oves 2. q. 7. An verò Papa hæreticus ipso facto amittat Papalem dignitatem perinde ac mortuus, an verò deponendus sit ab Ecclesia, aut etiam à Deo præcedente sententiâ hæresis declaratoriâ, videri potest Cajetan. *Tr. de auctor. Papæ & Concilij à c. 17.* & Suar. *de fide in Tr. de S. Pontif. d. 10. f. 6.* Nec refert, etiamsi concedamus Papam in hoc casu à Concilio judicari: quia hic est casus in sacris litteris toties exceptus: nec tam Concilium judicat, quàm potiùs declarat, Papam incurrisse sententiam ab ipso Deo latam, promulgatamque, juxta illud Joann. *Qui non credit, jam judicatus est.*

IX. *Objicitur 25.* Si Papa gladio aliquem appetat, aut rem domesticam & facultates invadat, aut alio modo injuriam paret: licebit utique gladium invadenti extorquere, eumque quâvis aliâ ratione compescere, immo etiam jure defensionis, si aliter non possis, occidere: quanto ergo magis, si Beneficia vendat, immeritos promoveat, ipsamque Ecclesiam perverso exemplo, injustisque legibus opprimat (juxta illud *ad Galat. 2.* junctâ Gl. *Cogis gentes judaizare exemplo malæ conversationis*) licebit Pontifici obsistere, & si aliter cohiberi, aut corrigi non possit, Pontificatu pellere?

℞. Aliud esse Jurisdictionem in Papam exercere, aliud defensione uti: hæc non Concilio tantùm universali, sed cuilibet etiam privato permissa est: illa ad Superiores tantùm pertinet: & quamvis invadentem jure defensionis, & servato moderamine inculpatæ tutelæ, occidere etiam possis; non tamen auctoritativè sententiam mortis in illum dicere, quia hoc est Superioris, & jurisdictionis, quam nullam Conciliis in Pontificem esse jam suprà ostendimus. Immo potestas Pontificem exauctorandi non tam ad Ecclesiæ defensionem, quàm majorem offensionem pertinet, propter periculum schismatis, aliorumque malorum, quæ suprà numeravimus; essetque hoc remedium pejus ipso malo, perinde ac si dolorem dentium truncato capite curatum velles: & ideò licèt Christus monuerit: *Si pes, manus, vel oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te*: nunquam tamen in Evangelio dixit: si caput tuum scandalizat te, amputa illud, & projice abs te. Morbus ergo capitis infecti & inficientis soli Deo reservatur.

Objicitur 26. Potest Papa renuntiare, & renuntiando ab Ecclesiæ

clesiæ regimine discedere, ergo etiam Ecclesia ex causa boni publici à Papa separari, & sibi alium eligere.

℞. Negando consequentiam: cùm enim Ecclesia Papæ sit subjecta, non Papa Ecclesiæ; ista minus, ille plus potest: quemadmodum, quia vir est caput uxoris, non uxor viri; vir poterat uxori libellum repudij dare, non econtrà, ùt colligitur ex Deuter. *c. 24.* Et tradit Josephus *l. 15. c. 11.* Deinde ex Pontificis renuntiatione non sequuntur illa mala, quæ docuit experientia sequi, cùm se à Pontificis obedientia Ecclesia subducit, & alium eligit.

X. *Objicitur 27.* Si Papæ auctoritas est supra Concilium, & solus potest res fidei decidere, ejusque judicium est infallibile, incorrigibile, inappellabile, quid ergo Conciliis opus est? & tamen fuisse necessaria, praxis Ecclesiæ docuit.

℞. Non sequi, ut quidquid agitur, semper necessariò agatur; cùm multa fiant, non quia necessaria, sed quia commodiora. Concilia enim simpliciter necessaria non esse, patuit in Ecclesia primitiva, in qua licèt trecentis & suprà annis nulla Concilia Generalia indicta fuerint, in tanta nihilominus persecutionum, & hæresum agitatione nunquam magis Ecclesia, fidesque floruit: immo exemplis omnium ferè Conciliorum constat, vix ullam hæresin fuisse, quæ Concilio cesserit, & ideò extincta fuerit, quia in Synodo à Patribus damnata: adeò, ut B. Gregorius Nazianzenus non dubitaverit pronuntiare, nullius Synodi successum prosperè à se visum. Incendium Arianum tantum abest, ut post Concilium Nicænum resederit, ut tunc maximè grassatum fuerit, Orientem, Occidentem, Africam, Hispaniam, Italiamque complexum: Idem in Conciliis Chalcedonensi, Ephesino, alijsque evenit: & si totam Ecclesiasticam historiam percurras, vix aliquem reperies, qui Romano Pontifici pertinaciter obluctatus, non æquè Synodos contempserit, aut à Synodo absolutus fuerit, quem Pontifex damnaverat. Quia tamen in Concilium Patres ex toto orbe conveniunt, negari haud potest, majorem in Concilijs sapientiam, experientiam, rerum hominumque notitiam, pietatem, apud vulgus majorem venerationem, amorem fidemque reperiri, quàm in solo Pontifice; quæ causa est, ut auctoritas Conciliorum semper maximi habita fuerit, & medium efficacissimum obstinatissimis etiam animis expugnandis, capiendâque informatione multarum rerum, in quibus falli posse Pontifices ultro fatemur.

XI. *Ob-*

XI. *Objicitur 28.* Juris naturæ est, ut membra, quæ totum corpus inficiunt, amputentur: si ergo Papa exemplo maloque regimine inficiat Ecclesiam, amputari poterit, suâque privari dignitate.

℞. Novum esse inauditumque curandi genus, nec ab ullo Medicorum præscriptum, ut sanando corpori, caput amputetur: quòd non in Physicis tantùm, sed etiam politicis locum habet, propter gravissima & certissima incommoda, schismatis præsertim, quæ admissâ hâc potestate Papam judicandi, amovendique sequerentur, ùt suprà ostendimus. Ne tamen Ecclesia remedio careret, Orationem Deus Ecclesiæ tradidit, promisitque se illam, cùm expedit, certissimò exauditurum; orando igitur potest Ecclesia Pontificem deponere: qui modus potentissimus est, quietissimus, erroris expers (Deo semper quæ meliora sunt concedente) tutissimus, & denique Ecclesiæ convenientissimus, quæ non tam humanâ, quàm divinâ providentiâ regitur; quæque sicut oratione cæpit (*Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam. Psalmo 109.*) oratione conservatur: *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua. Luca 22.* ita oratione defendenda est: cùm alia remedia humana, si coactiva sint, multo pluribus damnis, periculisque exponant, quàm Pontificis mores etiam perditissimi; sicut enim in corpore humano, ita in politico nihil membris ipsâ divisione nocentius est, ex qua corruptio sequitur. Nocet, *inquis*, Ecclesiæ Pontifex adulter, Simoniacus, prodigus, injustus. *Omnino:* sed rari sunt, hoc præsertim tempore, immo jam nulli. Fac tamen aliquem esse, eumque per vim extirpandum; quantum Ecclesiæ nocebunt, bella, discordiæ, schismata, ambitus tot capitum ad tiaram aspirantium, tumultus & confusio nescientium, quem pro legitimo habeant, & denique omnium licentia, & impunitas flagitiorum, nullo judice certo, & omnibus, ut amicos indulgentiâ pateant, conniventibus? ergo Pontifex malus, magnum Ecclesiæ malum: sed schisma longè majus, quo si Ecclesiam curatum eas, perinde feceris, ac si domum incendas, ut eam ab aura insalubri purges, aut navim subducturus tempestati, ad scopulum impellas.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER

LIBER III.

PROPOSITIO III.

IN fidei quæſtionibus, & præcipuæ ſunt Pontificis Romani partes: & quæ ab illo etiam extra Concilium, è cathedra tamen, definita ſunt, errorem omnem ac dubium excludunt: non quia hominis voces ſunt, ſed quia Dei per os Vicarij ſui loquentis: & ideò non eâ ratione Pontificis ſententiæ certæ firmæque ſunt, quia illas Eccleſia credit, acceptatque: ſed ideò Eccleſia credit, acceptatque, quia veræ certæque ſunt. Sic canones loquuntur, ſic Patres teſtantur, ſic ipſa Concilia profitentur, ſic uſus omnium Eccleſiarum ſemper obtinuit: & quod omnia ſuperat, ſic divinæ ſcripturæ locutæ ſunt.

§. I.

Quid sit Pontificem è Cathedra docere.

SUMMARIA.

1. *Papam considerari, ut summum Ecclesiæ caput, & privatum Doctorem posse, ex utroq; Testamento, ex SS. Doctoribus, varijsq; exemplis ostenditur.*
2. *Quid requiratur, ut docere ex Cathedra Pontifex dici possit?*

I.

EA distinctio, quâ Pontificem Romanum consideramus, vel *ut privatam Personam*, vel *ut Publicam & solemniter, auctoritativè, ex Pontificia potestate, ac è cathedra docentem*; non est nova, sed antiquissima; nam in veteri lege celebre illud Oraculum Urim, & Thummim, quod in ambiguis obscurisque rebus summum sacerdotem edocebat, atque ab eodem ad pectus gestabatur, non privatæ & domesticæ vesti, sed Pontificali & solemni inscriptum erat. *Exodi 28.* Deo hâc ratione ostendente, munus Ecclesiam instruendi, & in causis ambiguis judicandi, ad summum quidem sacerdotem pertinere; non tamen semper & ubique, sed cùm Pontificem agit; tunc enim, & non aliàs, eum cælitùs, ne fallat, aut fallatur, illustrari. Hæc causa fuit, ut sacerdotes nunquam ad consulendum Oraculum accederent, ab eoque responsum acciperent, nisi priùs Ephod induissent, ùt patet *1. Regum 23. & 30.* Quæ vestis erat auro texta, varijsque ex serico coloribus distincta, & cui Oraculum insertum erat.

Sic *Matthei 23.* jubet Christus scribas & Pharisæos audiri, eorumque doctrinam observari, quia super cathedram Mosis & Prophetarum sederunt: quasi tota radix & origo eorum in docendo auctoritatis cathedræ adstricta esset, quam publicè docentes insedebant;

debant: alioquin privatas opiniones & sententias quod attinet, certum est multa Pharisæos docuisse, impia, legique divinæ & naturali omnino contraria, ùt habetur *Matth. 23.*

Sic etiam sexta Synodus Constantinopolitana sub Agathone PP. epistolam ejusdem Agathonis approbat, summisque laudibus extollit, & in illa non tam Agathonem, quàm Petrum locutum fuisse dicit. *Seß. 8. & Seß. 18.* agnoscitque Cathedram Petri, ejusque successores omnis hæresis expertes esse: & tamen *Seß. 13.* Honorium, I. Romanum Pontificem hæreticum fuisse dicit, eumque damnat: ubi manifestè Concilium differentiam indicat inter Pontificem è Cathedra ac sententialiter, & ex privata tantùm opinione docentem; & in hoc casu errare posse, nam in primo non admittit.

Sæpe etiam S. Augustinus contra Donatistas disputans, cathedram à persona, hoc est, *errorem personalem à cathedrali* distinguit, hunc negat in Petri successores cadere; illum concedit. (*a*)

Immo B. Apostolus, & ex illo symbolum nostræ Religionis Ecclesiam Catholicam, sine ruga & macula, & sanctam esse profitentur; cùm tamen major pars Ecclesiæ sint peccatores; immo qui dicit se absque peccato esse, mendax sit *1. Joann. 1.* Quomodo ergo Ecclesia est sine ruga & macula, sed tota pulchra? nisi quia non tam privatæ personæ, quæ Ecclesiam Catholicam componunt, attendendæ sunt, quàm publica illius forma, quæque ad omnes pertinet, hoc est, leges, doctrina, & Sacramenta, quæ omnia sancta sunt, omnemque maculam peccati excludunt.

Sic ergo cùm in hoc libro dicemus, Romani Pontificis judicium in rebus fidei esse ultimum, infallibile, irreformabile; de Romano Pontifice loquimur, non ùt privata persona est, & aliorum Doctorum instar scribit, docetque: sed ùt Pontifex est, & ex Pontificali auctoritate Ecclesiam universalem docet, ac rebus maturè discussis, causam aliquam definit, & quæ definivit, jubet tamquam fidei veritatem haberi, & qui non habent, creduntque, hæreticos pronuntiat. Hoc ergo est Pontificem agere, & è cathedra loqui, quod nulli Doctorum, aut Episcoporum convenit. Sicut ergo in antiquo Testamento non omne Pontificis responsum Oraculum fuit: & in Christo Domino non omnis actio divina, sed etiam humana, & mixta, seu theandrica: nec omnis in eodem

(*a*) V. Ejusdem B. August. epistolam 165.

Christo scientia infusa, & increata, sed etiam creata, & acquisita, & capax incrementi, immo imperfecta, & aliquid habens nescientiæ *Marci 13. n.31. De die autem illa vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neq; Filius, nisi Pater.* Eodem modo non omnis actio ab anima rationali procedens, est rationalis: nec omnis notitia, quam de causa aliqua judex habet, est publica & judicialis, & ideò communiter & Theologi & Jurisperiti docent, teneri judicem sententiam proferre non ex privata, sed publica scientia *c. 28. de offic. Jud. Deleg.* Sic etiam non omnis actio & doctrina Pontificis, est Pontificia, sed sicut in Beatis visio beatifica & matutina non absorbet visionem vespertinam; ita & Pontifex aliqua facit, ùt homo, aliqua ùt Princeps, aliqua ùt Doctor, aliqua ùt Papa, hoc est, ùt Caput & fundamentum Ecclesiæ: & his solis actionibus privilegium infallibilitatis adscribimus: alias humanæ conditioni relinquimus: sicut ergo non omnis actio Papæ est Papalis, ita non omnis actio Papæ Papali privilegio gaudet.

II. Ceterùm, ut dicatur Papa ex cathedra, & consequenter absque ullo errandi periculo aliquid definivisse, non oportet illum certo alicui medio, aut consultationi alligare: frustra enim alioquin & inefficax foret in Papa talis auctoritas, nam cujus error damnatus esset, prætendere semper posset, se illegitimè damnatùm esse, quòd Papa paucos concilio adhibuisset, aut imperitos rerum, aut odio ductos, aut denique præconceptâ opinione occupatos, & partium studijs addictos, quæ omnia hæretici nostri temporis Tridentino Concilio objecerunt. Modò ergo non constet Romanum Pontificem in rebus fidei decidendis temerè processisse, omnino illius judicio standum est, Deoque curæ erit, non permittere, ut absque sufficienti examine & prudentia sententia feratur; ejus enim est, qui finem constituit, etiam media fini necessaria curare: frustra alioquin *Deut. 17. Matth. 23. & 18. & Luca 10.* Ecclesiæ & Sacerdotis imperio obtemperari etiam sub pœna mortis juberet, quibus semper à subditis opponi posset, sine sufficienti examine, & imprudenter imperatum esse. Et ideò in Tridentino Concilio *Sess. 25. de Reform. c. ult. in fine.* Romani Pontificis prudentiæ & discretioni committitur, quem in rebus ambiguis definiendis, industriæ modum adhibere velit. Verba Concilij sunt: *Quod si in his recipiendis difficultas aliqua oriatur, aut aliqua inciderint,*

derint, quæ declarationem aut definitionem postulant; præter alia remedia in hoc Concilio instituta confidit S. Synodus, Beatissimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis præsertim Provincijs, unde difficultas orta est, ijs, quos eidem negotio tractando viderit expedire: vel etiam Concilij Generalis celebratione, si necessarium judicaverit, vel commodiore quâcunque ratione ei visum fuerit, Provinciarum necessitatibus pro Dei gloria, & Ecclesiæ tranquillitate consulatur.

§. II.

Summi Pontificis è Cathedra, quamvis extra Concilium, docentis indubiam & infallibilem auctoritatem esse, sacris Paginis docetur.

SUMMARIA.

1. *Expenditur locus Deuter. 17. & ex illo argumentum ducitur.*
2. *Et Lucæ 22. adjunctâ SS. Patrum interpretatione.*
3. *Et Matthæi 16. ac Joann. ult.*
4. *Adversarios Concilij prætextu id agere, ut S. Pontificis sententias non Concilio tantùm, sed cuilibet Episcopo, privatoq; Doctori submittant; sublatâ interim obsequendi necessitate.*

I.

SAtis quidem ex ijs, quæ in secunda propositione disputavimus, Pontificis Romani auctoritatem in rebus fidei decidendis supremam esse, omniq̃ue periculo errandi exemptam constat; si enim Concilium

à Papa non confirmatum, ùt ostendimus, errare potest, nec ullam in Pontificem corrigendi, judicandi, recipiendique appellationes potestatem habet; oportet ergo, aut Pontificis judicium, quod ultimum est, infallibile esse; aut omnia in Ecclesia fluctuare, nullo Judice certo, qui nascentes fidei controversias ita dirimat, ut omne dubium absolvat. Ut tamen res tanto clarior evadat, quanto pluries illusttata: expendemus etiam pro hac tertia propositione, ea Scripturæ loca, quæ pro Secunda jam suprà expendimus; sunt enim ferè eadem.

Primò locum habemus *Deuter. 17.* ubi: *Si difficile atq; ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter causam & causam, lepram & lepram, & judicum intra portas tuas verba videris variare: surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesq; ad Sacerdotem Levitici generis, & ad judicem, qui fuerit illo tempore, quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi judicij veritatem. Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto judicis morietur.* Ad hunc locum *Deuteron.* respiciens Josaphat Rex *Paralipom. 2. cap. 19.* Sacerdotes sic alloquitur: *Omnem causam, qua venerit ad vos fratrum vestrorum, ubicunq; quæstio est de Lege, & de mandato, de ceremonijs, de justificationibus, ostendetis eis, ut non peccent in Dominum: Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit.*

Et Ecclesiast. 12. *Verba Sapientum sicut stimuli, & sicut clavi in altum defixi, quæ per Magistrorum consilium data sunt à Pastore uno. His amplius fili mi ne requiras.*

Ad majorem intelligentiam horum sacræ Scripturæ textuum nota: Legales causas fuisse duplices. Primò erant sacræ & ceremoniales, hoc est, de Religione, de Fide, Sacrificijs, lepra, &c. hæ ad Sacerdotale judicium pertinebant. Aliæ judiciales erant, videl. de homicidio, de sanguine, &c. istas Magistratus laicus dirimebat, qui in singulis urbibus habitabat, & in portis jus dicebat, ut ab omnibus etiam exteris tanto liberiùs adiri posset. *Deuter. 16. n. 8.* Si verò lis tam esset ambigua, ut ab inferiori & obvio hoc Magistratu definiri non posset, ea Hierosolymam deferenda, & à Concilio Sacerdotum, præsertim summo Pontifice definienda erat. Omnes enim causæ etiam judiciales ex lege explicabantur; legis autem interpres erat Pontifex, cui in hoc casu non sacræ tantùm, sed etiam civiles causæ committebantur, ùt patet *ex Deuteron. 21. v. 5.*

v. 5. Ezech. 44. v. 24. Josepho *l. 2. contra Apionem.* Et Philone *l. 3. de Vita Moysis.* Pronuntiatâ verò à summo Pontifice sententiâ, judex sæcularis eandem exequebatur, & ex hujus decreto, qui nollent Pontificis imperio obtemperare, extremo supplicio multabantur, ùt hìc dicitur, explicantque Cajetanus, Lyranus, Oleaster, Sigonius, & ex istis Cornelius in hunc locum.

Ex hoc Deuteron. textu argumentari sic licet. Vel summi Sacerdotis sententia infallibilis & irreformabilis erat, vel non erat? Si erat? hoc ipsum est, quod volumus, quodque probare intendimus; nec enim privilegium & assistentia Synagogæ concessa, Ecclesiæ neganda est longè nobiliori, quàmque plures hæreses impugnant, utpote toto orbe diffusam: & proinde uno & infallibili judice magis indiget, qui finem discordijs imponat. Si verò summi Sacerdotis sententia infallibilis & irreformabilis non erat? cur ab illa non admittitur appellatio, & qui non acquiescit, mori jubetur? planè dignus morte non est, qui in rebus fidei dubiam incertamque sententiam non admittit, cùm fidem oporteat indubiam esse, certamque: nec unquam, nisi injustè, ultimo supplicio affectus est, qui à judice & sententia appellavit, à qua appellare potuit, quæque ultima non est.

Dices. Pontificis sententiam fuisse quidem certam, sed à Pontifice in Concilio, & ex Concilij suffragijs latam, ùt patet ex verbis sacri textûs, qui non de uno Pontifice, sed de pluribus loquitur; & ideò Hebræi & Sigonius *l. 6. de Republ. Hebr. c. 7.* explicavit de magno Concilio Sanhedrim, quod 70. viris constabat; non ergo potest ex hoc textu deduci, summi Pontificis sententiam, etiam extra Concilium docentis, ultimam esse, & irrefragabilem.

℟. Sanhedrim non fuisse Concilium generale, cùm 70. tantùm viris constaret, quorum multi Sacerdotes non erant; non ergo potest ex hoc loco argumentum pro Concilio generali adduci. Deinde esto generale fuerit, illi tamen Pontificis Max. sententia adstricta non erat: de solo enim summo Sacerdote dicitur: *Qui autem superbiens noluerit obedire imperio Sacerdotis, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, morte morietur.* Et ideò solus Pont. Max. Rationale, & Oraculum Urim Vethümmim ad pectus gestabat, cum inscriptione: *Judicium & Veritas*: solus etiam & sine Concilio Oraculum consulebat in rebus dubijs *1. Regum 23. & 30.* Et esto concedamus in

veteri

veteri testamento, ubi vix angulum Orbis Synagoga occupabat, Pontificis ultimam sententiam fuisse Concilio alligatam; hoc tamen de Ecclesia Christi dici non potest, quæ cùm toto terrarum orbe diffusa sit, Concilium generale convocari rarissimè potest, & tunc etiam cum gravissimis Ecclesiæ incommodis; & propterea non in Concilium, sed in solum Petrum curam & gubernationem suæ Ecclesiæ transtulit Christus, multasque hæreses sine Concilio voluit à solo Pontifice confutari, & qui non illi adhæreret, pro hæretico æstimari, ùt expressè testantur S. Augustinus *epist. 162. & in Psalm. contra partem Donati.* Et S. Leo *epist. 87. ad Episcop. Viennensis Provinciæ*, quæ verbatim testimonia infrà recitabimus, & ipsa Ecclesiæ praxis plùs satis demonstrat.

II. Secundus scripturæ locus habetur *Lucæ 22.* Ubi Christus pro Petro ejusque successoribus rogâsse se dicit, ne unquam illorum fides deficiat: *Simon Simon, ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum; ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.*

Nota, hæc Christi verba specialiter ad Petrum dirigi; quamvis enim Sathan omnes Apostolos expetiverit, non tamen dicit Christus: *Ego pro vobis rogavi*: sed *pro te*: innuens se privilegium aliquod speciale Petro postulâsse; nec Petro tantùm, sed illius etiam successoribus: semper enim Ecclesia, ùt impetitur à Sathana, ita confirmari debet: & sicut ex omnium Catholicorum sententia aliæ promissiones Petro factæ ad ejus successores pertinent, sic etiam ista; nec aliter Concilia ipsa & Patres hunc locum intellexerunt, ut planè temerarium sit, non ita intelligere: quamvis enim etiam pro perseverantia Petri in gratia, & pro ipsa Ecclesia Christus oraverit; specialiter tamen pro Petro ejusque successoribus, ne in fide deficerent, aliquid contra ipsam docendo, orâsse; sicque speciale aliquod privilegium Petro & successoribus impetrâsse, tum ipsa per se verba, tum omnium Patrum consensus habet. Ii sunt: Patres sextæ Universalis Synodi Constantinopolit. *Act. 4.* S. August. *l. de corrept. & grat. 18.* S. Chrysostomus *homil. 83. in Matth.* Theophylactus *in c. 22. Lucæ.* S. Lucius Papa & M. *epist. 1. ad Episcopos Gall. & Hisp.* S. Leo *Serm. 3. de Assumpt. sua ad Pontif.* S. Nicolaus I. *epist. ad Michaëlem Imperat.* S. Leo IX. *epist. ad Petrum Antioch.* S. Bernardus *epist. 190. ad Innoc.* S. Gregorius M. *l. 6. epist. 37. ad Eulogium.*

S. Thom.

S. Thom. *2. 2. quæst. 1. a. ult.* Innocentius III. *in epist. ad Episc. Arelat. & habetur c. Majores de Bapt.* Joannes Constantinopolit. *epist. ad Hormisd. Papam.* Theodorus Studites *epist. ad Paschalem PP.* S. Bernard. *serm. de privileg. B. Joann. Bapt.* Et denique omnium elegantiss. B. Agatho PP. *epist. ad Augustos,* quæ recitata, recepta, summisque laudibus affecta est, à Patribus VI. Oecumenicæ Synodi *Act. 4. & 8.* & habetur *Tomo 3. Conciliorum.*

Jam ex hoc Lucæ textu, junctâ explicatione & interpretatione omnium ferè SS. Patrum, sic argumentamur. Si Romani Pontificis è Cathedra docentis sententia in materia fidei non est infallibilis, ergo potest illi error fidei subesse; ergo ejus fides potest deficere: non ergo verum est privilegium illi à Christo speciale impetratum esse, ne illius in docendo fides deficiat.

Dices 1. Hoc privilegium Petro impetratum à Christo ad ejus successores extendendum non esse.

℞. Hoc imprimis militare contra explicationem omnium Patrum, qui hanc Christi promissionem non Petro tantùm, sed ejus Sedi, & consequenter successoribus factam esse dicunt. Idque ex Christi verbis colligitur, qui hoc donum perpetuæ & indefectibilis fidei in utilitatem Ecclesiæ Petro contulit, ut is videlicet eam confirmaret contra Sathanæ insultus: quæ ratio non pro Petro solùm, sed pro ejus successoribus æquè multoque magis militat: quando videlicet Ecclesia & multo magis impugnatur, & multo magis, ut confirmetur, opus habet. Quòd si hoc privilegium ad solum Petrum restringas: idem dicendum erit de alijs *Matth. 16.* & *Joann. ult.* Petro concessis: quod si semel admittas; imprimis contra totam Ecclesiam sentis: deinde quomodo contra hæreticos primatum & potestatem Pontificis Romani probabis?

Dices 2. Promissionem Petro factam principaliter in Ecclesiam dirigi, quæ à Concilio Generali repræsentatur.

℞. Hoc vix responso aliquo dignum esse: tam enim clara sunt Christi verba, tam apertè in solum Petrum diriguntur, & adeò nulla Ecclesiæ, aut Concilij fit mentio, ut videantur adversarij nostri non tam suam opinionem ad scripturam accommodare voluisse, quàm potiùs scripturam, volentem nolentemque, in suas partes trahere, ut non tam ipsi quod scriptura, quàm scriptura quod ipsi sentiret.

Quòd si velint donum & privilegium Petro & successoribus collatum, mediatè ipsi etiam Ecclesiæ collatum esse, quæ cùm à Petro gubernari se patitur, errare non potest; quemadmodùm quidquid boni natura capiti concessit, illud totum in bonum, & directionem corporis redundat; id quidem verissimum est, & sensui SS. Patrum omnino consentaneum: sed sententiam nostram confirmat potiùs, quàm evertit.

Dices 3. Ex eo Evangelij textu non haberi, quòd Pontificis judicium etiam extra Concilium docentis, infallibile sit.

℞. Cùm Christus nullam omnino Concilij mentionem faciat, multoque minùs infallibilitatem Petri illi adstringat; gratis & sine fundamento hanc limitationem ab ijs opponi, qui dolent Scripturam aliter loqui, quàm ipsi velint. Si Petri fides à Concilij directione, & non econtrà Concilij fides à Petro penderet; non tàm Petrus fratres suos confirmaret, quàm ipse à fratribus confirmaretur.

III. Faciunt ad hoc ipsum probandum, quæ *Matth. 16. & Joann. ult.* habentur, ubi ex omnium Catholicorum sententia Petro, ejusque successoribus dicitur, eos esse *Petram & fundamentum Ecclesiæ, contra quam portæ inferi non prævalebunt:* illis, tanquam totius Ecclesiæ Pastoribus, omnium Christi ovium cura & regimen per ea verba committitur: *Petre amas me? pasce oves meas.* Quænam istorum verborum sententia sit, jam suprà explicavimus: nunc ex illis hoc argumentum ducimus. Si Petrus ejusque successor est fidei Petra, oportet illum, cùm Ecclesiam publicè, & cum potestate docet (tunc enim maximè officio suo fungitur, & Petram agit) concuti in fide non posse, multo minùs frangi; aliàs non tam Petra, quàm arena esset: & quid plus alijs Doctoribus & Episcopis Petrus accepisset, quâve ratione Petræ titulum magis meritus esset, si æquè ac illi posset in fidem impingere evertique, & errores docere? Si Petri omniumque Episcoporum in credendo, docendoque, quæ sunt fidei, par est conditio, omnes pariter erunt petræ, nec majori titulo Petrus, quàm illi: si verò Petri, & aliorum Episcoporum non est in fide par conditio, oportet plus Petro ejusque successoribus, quàm alijs Episcopis tribui: & quid hoc aliud? nisi quòd cadere illi omnes in errores possint; immo pleræque hæreses ab Episcopis aut natæ, aut nutritæ: Petrus solus ejus-

ejusque successores non possint; & ideò Petro, non alijs dictum esse: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Rursus: si Petrus, ejusque successores sunt fundamentum Ecclesiæ, contra quam portæ inferi non prævalebunt, hoc est, quæ nunquam corruet, nunquam errabit, aut deficiet, multo magis oportet fundamentum corruere & deficere non posse: quid enim hoc portenti, ut stante domo fundamentum cadat? Aut ergo fundamentum Ecclesiæ non est Petrus: aut si est, eo cadente, cadet Ecclesia, & Ecclesiâ non cadente, nec ipsum cadere potest.

Quòd si dicas, Petrum Ecclesiam repræsentâsse, & ita hanc promissionem non tam Petro, quàm Ecclesiæ factam. Id verum est, si velis firmitatem & constantiam fidei Petro promissam, etiam ad Ecclesiam pertinere, immo propter Ecclesiam factam esse, quemadmodum soliditas fundamenti est soliditas ædificij, & hoc ipsum Patres voluerunt; sicut enim caput totum hominem repræsentat, ita Pontifex Max. Ecclesiam toto orbe diffusam; in cujus rei figuram summus apud Hæbræos Sacerdos totum orbem terrarum vesti Pontificiæ inscriptum gestabat, juxta illud *Sapientiæ 18. In veste poderis totus erat orbis terrarum.* Et teste Epiphanio *l. de Lapidib. & gemmis*: Idem Pontifex tempore Salomonis Regis, præludens velut illi Constantiæ & petrinæ firmitati, quam Christus Vicario suo promisit, præter gemmas Rationalis, adamantem, binis Smaragdis incinctum, ad pectus gestabat; qui Deo placato, serenâ luce perfundebatur, irato verò & accincto vindictæ, sanguineus micabat. Si verò sic Petrùm Ecclesiam repræsentâsse dicas, ut tota firmitas, & indeficientia veræ fidei ad Ecclesiam pertineat, excluso Petro; imprimis nihil potest dici, quod magis Evangelio repugnet, ejusque sententiæ: cùm sole clarius sit, Christum ad Petrum loqui, illi fidem polliceri, ejus confessionem præmio afficere, & denique multis modis & velut anxie laborare, ut Petrum ab alijs distinguat, eumque solum, non alios designet, nullâ Concilij mentione, nullâ Ecclesiæ factâ, nisi quòd hanc dicat se Petro inædificaturum. Deinde si hoc modo, quo Adversarij volunt, Evangelium intelligas, sensus evadit planè absurdissimus, hic enim erit: Tu es Petrus: & super Ecclesiam, quam repræsentas, ædificabo Ecclesiam meam. Aut ergo Ecclesia sibi ipsi fundamentum est: aut duæ sunt Ecclesiæ, quarum una fundamentum est alterius:

aut Petrus est Ecclesiæ fundamentum: & si est, quærimus quî fieri possit, ut hujus fides & doctrina deficiat stante Ecclesiâ? Quòd si ad alios sensus hæc Evangelij verba detorqueas, quasi fundamentum Ecclesiæ non sit Petrus, sed fides Divinitatis Christi, quam professus est: inprimis Evangelio vim facis, cujus tam antecedentia, quàm subsequentia verba omnino ad Petrum diriguntur, occasione ex illius confessione captatâ. Deinde Petri & Pontificis Romani primatum, hoc est, arcem Religionis Catholicæ evertis: hoc enim Evangelij loco aut sublato, aut in alienos sensus exposito, nihil ampliu, supetest, quo adversùs Calvinistas, & Lutheranos Primatum defendas.

Ex illo Joannis ult. *Pasce oves meas* (cujus, quæ sit sententia, jam suprà vidimus) hoc argumentum deducitur. Per hæc verba Petrus, ejusque successores constituti sunt Doctores & Pastores totius Ecclesiæ; aut ergo docentes illos, præsertim quæ sunt fidei, tenetur Ecclesia audire, aut non tenetur? si tenetur, ergo illi cùm docent, errare non possunt: nam si possent, erraret etiam Ecclesia, quæ illorum doctrinæ tenetur acquiescere. Si verò Ecclesia non tenetur ea credere, quæ summus Pontifex ex verbo Dei credenda esse definit, non tam Petrus, quàm ipsa Ecclesia erit sibi Pastor, immo ipsa Petrum pascet, quia ipsa errantem Pontificem corriget, ipsa ducet, ipsa an Petri sententia cum Verbo Dei conveniat, an secus, judicabit, discernetque, hoc est, quod nunquàm factum, nunquam auditum fuit, non ipse Pontifex confirmabit, reprobabitque fidem Concilij, sed Concilium fidem Pontificis: sicque malè Christus Petro dixerit: *Pasce oves meas:* cùm potiùs ovibus & Ecclesiæ dicere debuisset: Si me amatis, pascite Petrum & Vicarium meum: errare hic potest, & in abrupta deferri, & falsa pro veris docere: vos ergo Pastori Pastores este, & cadentem sublevate, hoc est, discipuli Magistrum docete, & oves Pastorem ducite.

Et ne credas nostra tantùm hæc esse argumenta, non verò Sanctorum Patrum, ipsos audi in hanc ipsam sententiam loquentes.

S. Leo Papa *ad Episcopos Viennenses epist. 78. Hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum offi ium pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet, ut exortem se mysterij intelligeret esse divini, qui ausus fuisset se à Petri soliditate dividere.*

S. Au-

S. Augustinus *Serm. de Cathedra: Petra ergo pro devotione Petrus dicitur, eò quòd primus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, molemq; contineat.*

Origenes *in hunc Matth. Locum: Manifestum est, etsi non exprimatur, quòd nec adversùs Petrum, nec adversùs Ecclesiam portæ prævalere poterunt inferorum: nam si prævalerent adversùs Petram, in qua fundata Ecclesia erat, contra Ecclesiam etiam prævalerent.*

Plures in sequentibus paragraphis dabimus.

IV. Observandum interim est, si adversarij Conciliorum auctoritatem Pontificiæ ita præferrent, ut tunc solùm Pontificis sententias & definitiones in dubium vocarent, cùm à Concilio improbantur; tolerari utcumque possent: sed ipsi nullius Concilij exspectatâ sententiâ, sibi judicium arrogant, admittuntque aut excludunt, quæ placent displicéntve, ùt experientia ostendit, eo solùm prætextu, quòd Papa extra Concilium errare possit: sicque non Concilio tantùm Papam submittunt, sed cujuslibet Episcopi privatique Doctoris censuræ, ab effectu plerumque dictatæ: quo satis ostendunt, non tam sibi veritatis & Conciliorum, quàm privatam causam cordi esse, ut interim agant, quod lubet, Concilij obtentu dilatâ, aut etiam extinctâ obsequendi necessitate.

§. III.

Eadem Papæ Ecclesiam docentis infallibilitas è sacris Canonibus asserta.

SUMMARIA.

1. *Doctrinam SS. Canonibus contrariam, necessariò falsam esse.*
2. *Varijs multisq; Canonibus demonstratur Constitutiones Papales in materia fidei certissimas esse.*
3. *Argumentum ex allatis textibus deductum.*
4. *Respondetur ad objecta.*

I.

SUmmam, nisi fallimur, sacris Canonibus deberi auctoritatem, nemo nisi temerarius negabit. Cùm enim illos summi Patres ediderint, hoc est, Magistri Catholicæ Ecclesiæ doctrinâ, pietate, omniumque veneratione insignes: cùm illos Ecclesia non receperit tantùm, sed etiam velut regulas quasdam, & axiomata veræ incorruptæque doctrinæ fidelibus tradiderit: cùm illos Galli præsertim, adeò sanctos, inviolatosque voluerint, ut in nuperis propositionibus ne quidem summo Pontifici eos egrediendi potestatem faciant: quid aliud esset contra Canonum præscriptum aliquid docere, quàm supra sanctos Patres & Ecclesiæ Magistros sapere velle, sibique, quod Pontifici non permittitur, usurpare? immo Ecclesiam ipsam corrigere, & quos ipsa limites fixit, refigere? nec discipulos nos sacrorum Canonum, sed Magistros profiteri?

Quòd si oratio contra regulas Rhetoricæ, aut Grammaticæ necessariò est barbara incultaque: propositio contra regulas Logicæ falsa: navigatio contra regulas Hydrographiæ temeraria, ac naufragio proxima: & denique quidquid contra regulas artis agitur, rude, impolitumque, & erroris plenum; sic omnis opinio contra sacras regulas, hoc est, Canones concepta, necessariò est falsa: si enim Canon est regula, & regula semper est recta; oportet & rectum non esse, quod à regula discedit, quemadmodùm quod à linea discedit, necessariò est curvum. Aut ergo Canon non est Canon, aut doctrina, quæ à Canonibus discedit, vera non est. Videamus ergo, quid de nostra, & Adversariorum doctrina Canones sentiant, & confecta res erit.

S. Leo I. *Ad Episcopos Viennenses epist. 87. inc. ita Dominus d. 19. & habetur Tomo 2. Conciliorum: Ita Dominus noster JESUS Christus humani generis Salvator instituit, ut veritatis, quæ antea Legis & Prophetarum præconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem Universitatis exiret: sicut scriptum est: In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed hujus muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit; ut in beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo principaliter collocaret: ut ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne*

omne diffunderet; ut exortem se mysterij intelligeret esse divini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium individua unitatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari, dicendo: Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam: Ut aterni adificatio templi mirabili munere gratia Dei in Petri soliditate consisteret, hâc Ecclesiam suam corroborans firmitate, ut illam nec humana temeritas posset appetere, nec porta contra illam inferi pravalerent. Verùm hanc Petra istius sacratissimam firmitatem, Domino, ùt diximus, adificante, constructam, nimis impiâ vult prasumptione violare, quisquis ejus potestatem tentat infringere, favendo cupiditatibus suis, & id, quod accepit à veteribus, non sequendo.

Nota, summum Pontificem non loqui de sola Petri persona, sed etiam de successoribus Petri, ùt patet ex toto Epistolæ contextu, & qui Petri & successorum decretis resistunt, exortes dicere mysterij divini.

S. Hieronymus *in c. hac est fides 24. q. 1. Hac est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quámq; semper tenuimus, & tenemus: in qua si minus peritè, aut parùm cautè fortè aliquid positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem, & sedem tenes. Sin autem hac nostra confessio Apostolatûs tui judicio comprobatur, quicunque me culpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hareticum comprobabit.* Item. *Sancta Romana Ecclesia, qua semper immaculata mansit, & Domino providente, & beato Petro Apostolo opem ferente in futuro manebit, sine illa hareticorum insultatione firma, & immobilis omni tempore persistet.*

Idem S. Hieronymus *in c. quoniam 24. q. 1. Quoniam vetusto oriens inter se populorum furore collisus indiscissam Domini tunicam, & desuper textam per frusta discerpit; & Christi vineam vulpes exterminant, ut inter lacus contritos, qui non habent aquam, difficilè, ubi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi; ideò mihi Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam; inde nunc mea anima postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepi.*

Venerabilis Beda *c. quicumq; eodem. Quicumq; ab unitate fidei, vel societatis Petri Apostoli quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possunt regni calestis ingredi.*

Pelagius PP. *in c. schisma 24. q. 1. Idipsu enim magis est, propter quod schismatici sunt: quia non eos diversa sentiendi judicium, sed quadam apud se delata, sibi tamen incognita metuentes, & contra Apostolicam Sedem temerè credentes pessima divisit opinio. Quod schisma specialiter esse beatus denuntiat*

Augu-

quantur. Nulli verò dubium est, quòd Apostolica Ecclesia mater est omnium Ecclesiarum, à cujus vos regulu nullatenus convenit deviare. Et sicut Dei filius venit facere voluntatem Patris; sic & vos voluntatem vestra impleatis Matris, quæ est Ecclesia: cujus caput, ut prædictum est, Romana existit Ecclesia. Quidquid ergo sine discretione justitia contra hujus disciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

Gregorius IV. Papa *in c. præceptis d. 12. Præceptis Apostolicis non durâ superbiâ resistatur; sed per obedientiam, quæ à sancta Romana Ecclesia, & Apostolica auctoritate jussa sunt, salutiferè impleantur; si ejusdem sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desideratis.*

Nicolaus PP. *c. si Romanorum. d. 19. Si Romanorum Pontificum decreto, ceterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur: ita ut, quod Sedes Apostolica probavit, hodie teneatur acceptum: quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto potiùs, quæ ipsa pro Catholica fide profanis dogmatibus pro varijs, & multifarijs Ecclesiæ necessitatibus & fidelium moribus diverso tempore scripsit, omni debent honore præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet opportunitatibus discretione, vel dispensatione magistrâ reverenter assumi.*

Agatho PP. *in c. sic omnes d. 19. Sic omnes Apostolicæ Sedis sanctiones accipiendæ sunt, tanquam ipsius divini Petri voce firmatæ sint.*

Stephanus PP. *in c. enimverò d.19. Enimverò, quia in speculum, & exemplum sancta Romana Ecclesia, cui nos Christus præesse voluit, proposita est; ab omnibus quidquid statuit, quidquid ordinat, perpetuò, & irrefragabiliter observandum est.*

Nicolaus I. *in epist. ad Photium c. si decreta d. 20. Si Decreta Romanorum Pontificum non habetis, de neglectu atq; incuria estis arguendi. Si verò habetis, & non observatis, de temeritate estis corripiendi, & increpandi.*

Idem Nicolaus I. PP. *in c. omnes d. 22. Qui autem Romanæ Ecclesiæ privilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur: & cùm ille vocetur injustus, hic est procul dubio dicendus hæreticus.*

Paschalis Papa. *in c. significâsti de elect. Ajunt in Concilijs statutum non inveniri; quasi Romana Ecclesia legem Concilia ulla præfixerint, cùm omnia Concilia per Romani Pontificis auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas. Cùm igitur à sede Apostolica vestra insignia dignitatis exiguis, quæ à B. Petri tantùm corpore assumuntur: justum est, ut vos quoque sedi*

enim hæreticus aut schismaticus est, qui non recipit incerta, qui dubia non credit, quique probabili doctrinæ adhæret. Tandem certum est ex præfatis Canonibus, esse summo Pontifici auctoritatem in aliquo saltem casu aliqua definiendi, ita ut fideles teneantur definitioni acquiescere, & nisi acquiescant, ijs censuris, quas diximus, perstringantur: in quo ergo casu hanc definiendi potestatem Papæ concedunt? an tunc solùm, cùm de re definienda palàm & clarissimè omnibus constat, quæque à nullo negatur? at hoc ridiculum & otiosum est: res enim, de qua constat, quæque in aperto, & apud omnes in confesso est, definitione non eget, nam solem lucere, ardere ignem, sine Bulla, & plumbo & diplomate videmus. Ergo hæc potestas definiendi, quam Canones in Pontifice agnoscunt, obsequendique necessitas, locum in re dubia habebit, quamque alij negant, alijque affirmant: tunc Pontificis partes sunt, nodum truncare, litemque finire: nostræ verò, credere, obsequi, nec ampliùs causam jam pacatam turbare. Si ita est, nemo ergo salvis Canonibus in dubium vocare potest, multoque minùs negare, Pontificiam auctoritatem, cùm Ecclesiam docet, & de fide pronuntiat, infallibilem esse, erroris que immunem: hanc enim quæstionem olim ambiguam, Pontifices è Cathedra definiverunt, Clemens videl. V. *in Concilio Viennensi. Clement. de S. Trinit.* Eugenius IV. *Sess. ult. Concilij Florentini.* Leo X. *Sess. 11. Concilij Lateran.* Sixtus IV. *in Concilio Complutensi contra Petrum Oximensem.* (a)

Rursus: si ùt ex allegatis Canonibus evicimus, in re dubia & utrimque disputata, sententia Pontificis Romani necessariò tenenda est: cùm semper hujusmodi Pontificum sententiæ & definitiones sint de re priùs dubia, & disputata; necessariò tenendæ erunt, dubiumque omne absolvent, & qui illis obloquitur, in Canonum censuras incurret.

IV. *Dices 1.* Non esse standum Papæ definitionib' & doctrinâ, quando cum verbo & doctrina Dei pugnant: tunc enim magis Deo quàm hominibus obediendum est.

℞. Hypothesin fingi impossibilem, ut Papæ videl. è cathedra docentis sententia, cum veritate & fide pugnet: sed demus

(a) Vide Raynaldum ad annum MCDLXXIX. n. 32. & Bullarium in Sixto IV. Constitut. 17.

hanc hypothesin impossibilem, qualis fuit illa B. Pauli *ad Galat. 1. Licet nos aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Si ergo Papa contrarium aliquid scripturæ pro cathedra doceret, idque constaret, credendum utique non esset: sed quamdiu non constat (ùt planè numquam constabit) ejus definitiones, qui non accipit, certasque habet, multoque magis, qui oppugnat, ex Canonum sententia, profanus, naufragus, spiritui S. infestus, schismati & hæresi innexus est, sic enim Canones loquuntur.

Dices 2. Canones quos produximus, summorum Pontificum esse, qui cùm in propria causa loquantur, fidei suspectæ sunt.

℟. Non hîc summorum Pontificum, sed Ecclesiæ & fidei causam agi, in qua ex sacrorum Canonum sententia, Prælatus non testis tantùm, sed judex esse potest. Et quis summorum Principum lites, nisi ipsi, decîdunt, qui superiorem non habent? Immo hæc ipsa exceptio non Pontificem tantùm, sed Episcopos, Conciliumque excludit, de quorum æquè causa & potestate agitur. Deinde non soli sunt Pontifices, qui pro se dicunt; sed & Concilia, & Patres, & praxis Ecclesiæ, & ferè Doctores omnes, ùt posteà dicemus: immo si soli Pontifices essent, ij tamen, plerique & sancti & Martyres sunt, in quos nulla cadit mendacij, ambitionis, vanitatis, usurpatique juris alieni suspicio, quique meritò cum Christo dicere possunt: *Et si testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum verum est.*

§. IV.

§. IV.

Pontificis Maximi in rebus fidei discernendis infallibilitati Concilia suffragantur.

SUMMARIA.

1. *Testimonium Concilij Nicani.*
2. *Et Alexandrini sub S. Athanasio.*
3. *Et Carthaginensis.*
4. *Et Ephesini.*
5. *Et Chalcedonensis.*
6. *Et Constantinopolitani sub Agathone.*
7. *Et quintæ ac septimæ Oecumenicæ Synodi.*
8. *Et Concilij Generalis Romæ sub Nicolao II.*
9. *Et Conciliorum primi & secundi Lugdunensis: professio Ecclesiæ Græcæ.*
10. *Et Concilij Lateranensis ultimi, cui & Rex & Ecclesia Gallicana adhærere professa est.*
11. *Respondetur ad objecta.*

I.

IN Concilio Nicæno, quod Anno CCCXXV. celebratum est *c. 18.* hæc leguntur: *Omnes Episcopi in gravioribus causis liberè Apostolicam appellent sedem, atq; ad eam quasi ad matrem confugiant, cujus dispositioni omnes majores Ecclesiasticas causas Apostolorum auctoritas reservavit.* Citat hunc canonem ex Concilio Nicæno S. Julius I. *in epist. 2. contra Orientales pro Athanasio, & habetur Tomo 1. Conciliorum post Concilium Nicænum*: idemque habet Pelagius II. *in c. multis d. 17.* & de Canonibus Concilij Nicæni jam supra *Lib. 2.* diximus. Si ergo majores & difficiliores causæ, in-

ter quas sunt utique causæ fidei, Apostolicæ sedi reservantur; oportet hujus sententias esse infallibilis auctoritatis: alioquin non Pontifici reservandæ forent, sed Concilio: & sicut fides certa est, nec ullum admittit dubium, ita sententia, cui reservantur causæ fidei, debet esse certa, & dubij expers; ubi enim sententia non est certa, etiam id, quod per sententiam pronuntiatum est, non est certum; & si certum non est, non potest esse dogma & objectum fidei.

II. In Synodo Alexandrina Præside M. Athanasio Episcopi Ægypti, Thebaidos, Libyæque ad S. Felicem II. Papam & M. circa annum CCCLIX. quorum Epistola *Tomo 1. Conciliorum* habetur, hæc scribunt: *Ideò Pater beatissime, quia semper antecessores nostri, & nos à vestra sancta Apostolica Sede auxilium hausimus, & nostri vos curam habere agnovimus, præfatam Apostolicam & summam expetimus juxta Canonum decreta Sedem, ut inde auxilium capiamus, unde prædecessores nostri ordinationes & dogmata* (NB.) *ceperunt.* Et infrà. *Similiter à supradictis Patribus Concilij Nicani est definitum consonanter, ut si quisquam Episcoporum judices suspectos habuerit, vestram sanctam Romanam interpellet Sedem, cui ab ipso Domino potestas ligandi ac solvendi speciali privilegio super alios concessa. Ipsa enim firmamentum à Deo fixum & immobile percepit, quoniam ipsam formam universorum lucidissimam Dominus JESUS Christus vestram Apostolicam constituit Sedem. Ipsa est etiam sacer vertex, in quo omnes Ecclesiæ vertuntur, sustentantur, relevantur: tu profanarum hæresum atq; omnium infestantium depositor, ut princeps & Doctor, Caputq; omnium Orthodoxæ doctrinæ & immaculatæ fidei existis, &c.* Hæc Athanasius, & cum illo Synodus Alexandrina: ex quorum sententia si Papa dogmata condit, si est firmamentum à Deo fixum & immobile, in quo omnes Ecclesiæ vertuntur & sustentantur; si omnium hæresum profligator; si Princeps, Doctor, Caputque omnium orthodoxæ doctrinæ, & immaculatæ fidei; planè sequitur, infallibilem esse, & quæ ab illo definita sunt, eo prætextu, quòd errare possit, repelli haud posse: alioqnin omnia illa Athanasij encomia adulationes sunt, & verba sensu vacua, captandæ gratiæ tantùm adornata.

III. De Concilio Carthaginensi circa annum CCCCII. hoc habet S. Innocentius I. PP. *in epist. ad Concilium Carthag.* quæ habetur *Tomo 1. Conciliorum: Antiqua traditionis exempla servantes, & Ecclesiasticæ memores disciplinæ, nostræ religionis vigorem non minus nunc in consulendo,* quàm

quàm anteà cùm pronuntiaretis, veneratione firmatis, qui ad nostrum referendum approbâstis esse judicium, scientes quid Apostolicæ Sedi (cùm omnes hoc loco positi, ipsum sequi desideremus Apostolum) debeatur, à quo ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emersit. Quem sequentes, tam mala jam damnare novimus, quàm probare laudanda: vel id verò, quòd Patrum instituta sacerdotali officio custodientes, non censetis esse calcanda: quod illi non humanâ, sed divinâ decrevêre sententiâ: ut quicquid, quamvis de disjunctis, remotisq; Provincijs ageretur, non prius ducerent finiendum, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus auctoritate (justa quæ fuerit) pronuntiatio firmaretur: indeq; sumerent cæteræ Ecclesiæ (velut de natali suo fonte aquæ cuncta procederent, & per diversas totius mundi regiones puri capitis incorrupta manarent) quid præcipere, quos abluere, quos veluti in cœno immundabili sordidatos, mundi digna corporibus unda vitaret.

Vides hîc iterum testari Innocentium, ultimam fidei definitionem ad Papam spectare, ab hoc velut natali fonte sanam sinceramque doctrinam fluere: ab hoc alios Episcopos, Ecclesiasque omnes discere, quos absolvere, quos damnare hæresis oporteat: quæ omnia falsissima sunt, si Pontifex Ecclesiam docens errare potest, tunc enim ab alijs corrigi & doceri debet: nec illius sententia, utpote incerta, fidei quæstiones finire potest, sed ad aliud forum, aliúmve doctrinæ fontem recurrendum erit.

IV. In Concilio Ephesino *Anno* CCCCXXXI. Cœlestinus Papa, cùm hæresin Nestorianam ipse in Romana Synodo prædamnâsset, Legatos quidem Ephesum ad Concilium misit, sic tamen, ut sententiam Romæ datam exequerentur, certamque Patribus regulam præfigerent, juxta quam Nestorium contumaciter erroribus insistentem damnarent: sic enim habetur *T. 1. Concilior. in Actis Concilij Ephesini Tomo 2. c. 15.* Evagrio *l. 1. histor. cap. 4. Epist. synodali Cœlestini in versione Cresconiana apud Baron. ad annum* CCCCXXXI. *& Spondan. ibid. num. 4.*

Si ergo Papa hæreses ante Concilium damnat, & quos damnavit, à tota Ecclesia pro hæreticis damnari jubet: si Concilijs sententiam, quâ teneantur, præscribit; ergo minùs quàm ipsa Concilia errare potest: alioquin non ipse Concilijs, sed hæc Pontifici credenda præscriberent: quod enim hoc paradoxum, ut qui eget doctrinâ doceat, qui non egent doceantur? quique errare à via potest, eos ducat, qui errare non possunt, hoc est, cæcus, con-

fuso

fuso rerum ordine, à vidente, magister à discipulo discat, & fons à rivulo bibat?

In Concilio Carthaginensi sub Damaso Papa, qui Anno CCCLXVII. electus est & CCCLXXXIV. mortuus; Stephanus Archiepiscopus & tria Africæ Concilia *in epist. ad S. Damasum, quæ habetur Tom. I. Concilior.* & Damasus in responsoria ad eosdem Episcopos, apertè profitentur: *Sedi Romanæ Episcoporum judicia, & summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum, & sententiam de divinis rebus reservatam esse. Apostolicam hanc sedem firmamentum esse à Deo fixum & immobile, omniumq; verticem Ecclesiarum.*

V. In Concilio Chalcedonensi Anno CCCCLI. prout citat S. Thomas *in opusc. contra errores Græcorum: si quis Episcopus prædicatur infamis, liberam habeat sententiam appellandi ad Beatissimum Episcopum antiquæ Romæ, quia habemus Petrum petram refugij, & ipsi soli liberâ potestate loco Dei sit jus discernendi secundùm claves à Domino sibi datas, & omnia ab eo definita teneantur tanquam à Vicario Apostolici throni.* Et in condemnatione Dioscori Patres sic acclamârunt: *Sanctissimus Archiepiscopus Magnæ Romæ unà cum ter beatissimo Petro, qui est petra & crepido catholicæ Ecclesiæ, & ille, qui est rectæ fidei fundamentum* (NB.) *nudavit eum Episcopatûs dignitate.* Et *in epistola Synodali ad Leonem* gratulantur Patres: *Quòd tantum Antistitem Apostolicæ sedi, unde Religionis nostræ fons & origo manat, Dominus dederit.* Et *in epist. Synodali ad Patres Concilij* Leo Papa negat *dogma fidei à se contra Eutychen & Dioscorum semel declarata, in dubium aut disputationem vocari debere: neq; Legatos à se mitti, qui rem decisam definitamq; in litteris ad Flavianum datis, examini iterum subdi permittant, sed qui definita exequantur.* Hæc omnia evincunt Papam in causis fidei errare non posse, nam si potest, cur non liceat ejus sententias à Concilio examinari, emendarique? sed audi ipsum Leonem: *Neq; enim abjuncta est à vobis mea præsentia, qui nunc in Vicarijs meis adsum, & jam dudum fidei Catholicæ prædicatione non desum, ut qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiam. Unde, fratres charissimi, rejectâ penitùs audaciâ disputandi contra fidem divinitùs inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat: cùm non liceat defendi, quod non liceat credi, cùm secundùm evangelicas auctoritates, secundùm propheticas voces, Apostolicamq; doctrinam plenissimè & lucidissimè per litteras, quas ad beatæ memoriæ Flavianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento Domini Nostri JESU Christi pia & sincera confessio.* VI. In

VI. In sexta generali Synodo, Anno DCLXXXI. quæ habetur *Tomo 3. Conciliorum*, S. Agatho Papa *in epist. ad Constantinum Augustum* non permittit Concilio, *ut aliter in causa fidei pronuntient, quàm suus Legatus Pontifex injunxerat, suaq; definitioni nihil addi, nihil minui, sed juxta traditionem Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus suis conservata est, omnia definiri.*

Hæc utique supponunt Pontificem Romanum non tantùm errare non posse, sed ejus etiam Officij esse regulam credendi, docendique Concilio præscribere. Sed hanc Pontificis infallibilitatem in eadem epist. (quam summis laudibus extulit, approbavitque eadem sacra & generalis Synodus *Act. 4. & 18.*) adeò clarè Agatho expressit, ut nihil clariùs dici potuerit; sic enim loquitur: *Cujus adnitente præsidio, hæc Apostolica ejus Ecclesia, nunquam à via veritatis, in qualibet erroris parte deflexa est. Cujus auctoritatem, utpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & universales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis sequutæ sunt, omnesq; venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, &c. & sancti quidem Doctores orthodoxi, venerati atq; sequuti sunt: hæretici autem falsis criminationum odijs insecuti, &c.*

Hæc Apostolica Christi Ecclesia, per Omnipotentis Dei gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errâsse probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit: sed ut ab exordio normam fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi Principibus, illibata finetenus manet, secundùm ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quam suorum discipulorum Principi in sacris Evangelijs fecit: Petre, inquiens, ecce Sathanas expetivit, ut cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Consideret itaq; vestra clementia, quoniam Dominus & Salvator omnium, qui fidelis est, & fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres admonuit.

Ex Concilijs Africanis, quæ Anno DCXLVI. quatuor Primates Africæ in subjectis sibi Provincijs convocârunt, data est Synodalis ad Theodorum PP. epistola, in qua inter alia: *Antiquis regulis sancitum est, ut quidquid quamvis in remotis vel longinquo positis ageretur provincijs, non prius tractandum esset, nisi ad notitiam Almæ Sedis Apostolicæ fuisset deductum, ut ejus auctoritate justâ quæ fuisset pronuntiatio firmaretur, indeq; sumerent ceteræ Ecclesiæ, velut de natali suo fonte, prædicatio-*

nis exordium, & per diversas totius mundi regiones, puritatis incorrupta manarent fidei Sacramenta salutis. Videatur Spondanus *ad hunc annum &c.* & Acta Synodi Lateranensis, *sub Martino Papa.*

VII. In quinta Generali Synodo Anno DLIII. *Act. 4.* in sententia, quam contra Anthymum Mennas Patriarcha Constantinopolit. pronuntiavit, hæc habentur. *Nos Apostolicam Sedem sequimur, & obedimus, sicut charitas vestra scit, & ipsius communicatores habemus, & condemnatos ab ipsa & nos condemnamus.*

In septima Synodo *Act. 2.* lecta & approbata est epistola Adriani II. Ad Tharasium Patriarcham, ubi expressissimum Pontificiæ infallibilitatis testimonium extat, sic enim inter alia habet:

Cujus etiam Sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumq; Ecclesiarum Dei caput existit. Unde & ipse Beatus Petrus Apostolus, Dei jussu Ecclesiam pascens nihil omnino prætermisit, sed ubiq; Principatum obtinuit & obtinet: cui etiam & nostra beata & Apostolica Sedi, quæ est omnium Ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanitas ex sincera mente & toto corde agglutinetur, utpote, quæ reverà sit rectè sentiens, & pietatis incorrupta conservatrix. Hoc sacrificium primum omnipotenti Deo exhibeatur. Vestraq; beatitudo magnos & piissimos nostros Imperatores supplicibus verbis admonebit, ut Ecclesia nostra vestigia sequentes, coram Deo & horribili ejus judicio, venerandas imagines in regia civitate, & omni loco in antiquum statum restituendas curent, jubeantq;: nimirùm servantes traditionem hujus sanctissimæ nostræ Romanæ Ecclesiæ.

VIII. In Concilio Generali Romæ habito Anno MLIX. sub Nicolao II. inter alios canones, hic etiam fuit: *Si quis dogmata vel decreta pro Catholica fide, aut Ecclesiastica disciplina à Sedis Apostolicæ Præsule promulgatas contempserit, anathema sit.* Habetur hic Canon *in c. si quis. 25. q. 2. & c. ad abolendam de hæretic.*

IX. Concilium Lugdun. primum Anno MCCXLV. sub Innocentio IV. *in c. un. de homicidio in 6. Pro humani redemptione generis, de summis Cœlorum ad ima mundi descendens, & mortem tandem subiens temporalem Dei filius JESUS Christus, ne gregem sui pretio sanguinis gloriosi redemptum ascensurus, post resurrectionem ad Patrem absq; Pastore desereret, ipsius curam B. Petro Apostolo (ut sua stabilitate fidei, ceteros in Christiana Religione firmaret, eorumq; mentes ad salutis opera sua accenderet devotionis ardore) commisit.*

Con-

Concilium Lugdunense II. sub Gregorio X. Anno MCCLXXIV. *in c. unico de summa Trinit. in 6. Fideli ac devotâ professione fatemur, quòd Spiritus sanctus aeternaliter ex Patre & Filio non tanquam ex duobus principijs, sed tanquam ex uno Principio: non duabus spirationibus, sed unicâ spiratione procedit. Hoc professa est hactenus, praedicavit, & docuit, hoc firmiter tenet, & praedicat, profitetur, & docet sacrosancta Romana Ecclesia: mater omnium fidelium & magistra.*

In eodem Lugdunensi Concilio Michaëlis Palaeologi Imperatoris & Orientalis Ecclesiae Legati Professionem fidei orthodoxae ediderunt, quae & à Synodo Lugdunensi recepta est, & infallibilitati Pontificiae apertissimum suffragium dedit: videri ea potest apud Raynaldum *ad annum MCCLXXIV. n. 24.* & inter alia haec habet: *Ipsa quoque S. Romana Ecclesia summum & plenum primatum, & principatum super universam Ecclesiam Catholicam obtinet: quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe, sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter, & humiliter recognoscit. Et sicut prae ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent judicio definiri.*

Concilium Lateranense sub Innocentio III. *Anno MCCXV. in c. damnamus de summa Trinitate: Maximè cùm ipse Joachim omnia sua scripta nobis assignari mandaverit Apostolicae sedis judicio approbanda, seu etiam corrigenda, dictans Epistolam, quam propriâ manu subscripsit, in qua firmiter confitetur, se illam fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, quae disponente Domino, cunctorum fidelium mater est & magistra. Reprobamus etiam, & condemnamus perversissimum dogma impij Amarici, cujus mentem sic pater mendacij excaecavit, ut ejus Doctrina non tam haeretica, quàm insana sit censenda.*

X. Concilium denique Lateranense sub Julio II. & Leone X. cui Germania, Hispania, Anglia, Dania, Norvegia, Scotia, Italia, & Hungaria amplissimis Legationibus missis adhaeserunt, ùt videre est apud Raynaldum *ad annum MDXII. n. 53.* Et Ludovicus Galliae Rex per suos Oratores acta Concilij Pisani damnans, hoc ipsum Lateranense pro legitimo & Oecumenico agnovit, eique se adhaerere professus est, ùt habetur in actis ejusdem Concilij *Sess. 8. Tomo 5. Conciliorum, Venetae edit.*

Idem à Galliae Praelatis factum, qui & ipsi Pisanum Conciliabulum execrati, professi sunt se, & adhaerere, & semper adhaesuros

Concilio Lateranensi, ùt videre est in actis Concilij *Seff.* 9. In hoc ergo Concilio à Gallis, ùt diximus, etiam recepto *Seff.* 11. ex professo definita est suprema Pontificis Romani supra Concilium auctoritas, & consequenter omnimoda infallibilitas. In eadem *Seff.* 11. rescissa est fatalis illa & Pragmatica sanctio, quæ Carolo VII. Rege in Bituricensi Conventu, vigente Basileensi schismate adversùs Romanorum Pontificum auctoritatem lata fuerat, quamque jam dudum anno videlicet MCDLXII. sub Pio II. Ludovicus XI. in publico Cardinalium senatu revocaverat.

XI. Hactenus Conciliorum testimonia: Ad objecta jam transeamus.

Dices 1. Quæ hactenus ex Concilijs producta sunt, tantùm probare summi Pontificis judicium in fidei quæstionibus irreformabile esse, quando Ecclesiæ consensus accessit, non verò, si Ecclesiæ consensus nondum accessit: Ecclesiam enim errare non posse, & ab hujus acceptatione pendere, quam firmitatem Pontificum decreta habeant, vel non habeant.

℞. Hujus restrictionis falsitatem ex multis convinci posse. *Primò.* Quia, ut vidimus, Concilia hanc ùt maximam & specialissimam prærogativam Pontifici Romano uni & soli concedunt, fundantque super illa Christi promissione: *Super hanc Petram fundabo Ecclesiam meam, &c. Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, &c.* At verò Decreta condere, doctrinamque aliquam proferre, quæ tunc primùm fit certa, & extra suspicionem erroris, cùm ab Ecclesia recipitur; non est solius Pontificis Rom. prærogativa, sed cujuslibet Episcopi, immo privati Doctoris, cujus opinionem & sententiam aliquam si Ecclesia recipiat, evadet utique certa, & dubij expers; sed hæc certitudo non ad Doctoris ipsius, sed Ecclesiæ privilegium spectat; at verò Concilia de Privilegio Pontifici & soli concesso loquuntur. *Secundò.* Si Pontificis de fide sententia certa non est, nisi post Ecclesiæ consensum: ergo ante consensum erat incerta ac errori obnoxia, ergo recipi poterat, aut repelli, sed Concilia eos, qui Pontificum Decreta non recipiunt, pro schismaticis, naufragis in fide, perditisque habent; ergo supponunt jam antè firma, & certa esse, quàm ab Ecclesia recipiantur, immo recipi debere. *Tertiò.* Certum est ex Concilijs citatis, Pontificem Romanum esse Pastorem, Doctorem & Magistrum Ecclesiæ univer-

versalis, ùt expressè habetur in Concilio Constantiensi *Sess. ult.* Florent. *Sess. ult.* Lugdun. *c. ult. de SS. Trinit. in 6.* Lateranensi sub Innocent. III. *c. damnamus de S. Trinit.* Si ergo discipuli partes ad Ecclesiam spectant, Magistri & Doctoris ad Papam; quilibet animo secum reputet, possitne credi divinam Providentiam, quæ omnia suaviter, & ad singulorum naturam accommodatè disponit; voluisse plus doctrinæ, certitudinis, ac lucis Discipulo affundere, quàm Magistro: & Magistri doctrinam, à doctrina discipuli pendere: & quod discipulus probaret, ratum fixumque esse: quod Magister, dubium, anceps, & in lubrico positum. *Denique* aut errat Providentia, quæ Discipulo plus tribuit, quàm Magistro: aut errant Concilia, quæ Pontificum Decretis omnem certitudinem, parendique necessitatem adscribunt: aut errant illi ipsi, qui hæc omnia Pontifici adimunt.

Dices 2. Concilia non omnimodam infallibilitatem Pontificum decretis asserere, sed primas tantùm in rebus fidei partes, magnamque auctotitatem, non tamen necessariam.

℞. Hoc ipso quòd Concilia pro *schismaticis*, pro *naufragis*, pro *anathemate dignis*, pro *ejectis ab Ecclesia Catholica* habent, qui Pontificum decreta non recipiunt, suamque fidem illis accommodant; omnino sequi Pontificis auctoritatem infallibilem esse; nulla enim est auctoritas tam magna, cui si certa non est, sine hæresis aut schismatis nota contradicere non liceat, ùt eleganter docet S. Augustinus *epist. 19. ad Hieronymum*: & passim *tota d. 9.* Et esto, sine hæresi Pontificum de fide sententias impugnare possis, non potes tamen, si Concilijs credi debet, sine temeritate, sine periculo; quæ ergo aut imprudentia est, aut cæcus animi impetus, malle temeritatis notari, exponique fidei naufragio, quàm obsequi? Et tandem Concilia non solùm dicunt, Pontificis Romani sententias in causis fidei magnæ auctoritatis, sed etiam *definitivas* esse, quæque *litem omnem absolvant, ac dubijs finem imponant:* & quibus *Concilia nihil addere possint, nihil detrahere*; quæ omnia absolutissimam & omnimodam infallibilitatem arguunt, multoque majorem, quàm ipsis Concilijs insit.

§. V.

Patrum pro eadem Pontificis infallibilitate consensus unanimis.

SUMMARIA.

1. *Catholicorum est nota, cum SS. Patribus sentire, hæreticorum ab illis deficere.*
2. *Testimonia SS. Irenæi, Cypriani, Ambrosij, Augustini, & Innocentij.*
3. *Alia SS. Hieronymi, Cyrilli, Theodoreti, Joannis Patriarchæ, Tertulliani, Flaviani Patriarchæ, Patrumq; Tarraconensium.*
4. *Alia SS. Fulgentij, Agapeti, Gregorij M. Sophronij Patriarchæ, Theodori Studitæ, Ignatij Patriarchæ, Patrum Concilij Milevitani, Episcoporum Dardaniæ, & Lucij PP. & M.*
5. *Alia SS. Leonis IX. Gelasij, Cyrilli, Anselmi Cantuariensis, Ruperti Tuitiensis, Bernardini, Bernardi, Thomæ Aquinatis, & Stanislai Hosij.*
6. *Omniumq; ferè totius Orbis Christiani Doctorum, (paucissimis exceptis) præsertim Patrum Societatis JESU, etiam in Gallia.*
7. *Quid de Parisiensibus Doctoribus dicendum?*
8. *Brevis anacephalæosis, & repetitio eorum, quæ à SS. Patribus dicta sunt.*

I. Con-

I.

Concilijs Patres subjungimus. Et istorum enim in rebus ad Religionem & fidem pertinentibus summa est, & invicta auctoritas, cùm conspirant: fuitque semper hæc nota, & character hæreticorum, ut à communi Patrum doctrina deficerent, novamque, proscriptâ antiquitate, proferrent: sicut ex adverso idem semper fuit, Catholicè, & cum Patribus sentire; cùm enim Catholica Ecclesia, hoc est, fidelium multitudo, semper id crediderit, quod à Patribus audiebat, legebatque (quî enim aliter crederet sacrarum litterarum majori ex parte imperita?) necessariò sequitur, eandem fuisse Patrum & Ecclesiæ sententiam fidémque; de quo argumento vide eleganter Melchiorem Canum *de locis Theologicis l. 7.* S. Clementem *in c. relatum.* S. Bernardum *in epist. 190.* ubi inter alia hæc scribit: ***Habemus in Francia novum de veteri Magistro Theologum, qui ab ineunte ætate sua in arte dialectica lusit, & nunc in scripturis sanctis insanit. Olim damnata & sopita dogmata, tam sua videlicet, quàm aliena suscitare conatur, insuper & nova addit. Qui dum omnium, quæ sunt in cœlo sursum, & quæ in terra deorsum, nihil præter solum, nescio quid, nescire dignatur, ponit in cœlum os suum, & scrutatur alta Dei, rediensq; ad nos refert verba ineffabilia, quæ non licet homini loqui.***

Et infrà: *Nonne omnium meritò in se provocat manus, cujus manus contra omnes? omnes, inquit, sic: sed non ego sic. Quid ergo tu? Quid melius affers? quid subtilius invenis? Quid secretius tibi revelatum jactas? quod præterierit sanctos, effugerit sapientes? Aquas furtivas & panes absconditos puto apponet nobis iste. Dic tamen, dic quidquid illud est, quod tibi videtur & nulli alteri. An quòd filius Dei non ut hominem liberaret, hominem induit? Hoc planè nemini te excepto videtur; tu videris, ubi videris. Non enim hoc à sapiente, non à Propheta, non ab Apostolo, non deniq; ab ipso Domino accepisti. Magister gentium accepit à Domino, quod & tradidit nobis. Magister omnium suam Doctrinam fatetur non esse suam: Non enim, ait, à me ipso loquor, tu verò de tuo nobis tradis, quod à nemine accepisti. Qui loquitur mendacium, de suo loquitur. Tibi proinde sint, quæ tua sunt.*

Ego Prophetas & Apostolos audio, obedio Evangelio secundùm Petrum.

Tu

Tu nobis novum condis Evangelium? quintum Ecclesia Evangelistam non recipit. Quid lex, quid Propheta, quid Apostoli, quid Apostolici viri nobis aliud evangelizant, quàm quod solus tu negas; Deum videlicet factum hominem, ut hominem liberaret? Et si Angelus de cælo aliud nobis evangelizaverit, anathema sit, sed qui venerunt post Apostolos Doctores non recipis, homo qui super omnes docentes te intellexisti. Denique non erubescis dicere, quòd adversùm te omnes sentiant, cùm ab invicem non dissentiant. Frustra proinde illorum tibi fidem doctrinamq; proponerem, quos jam proscripsisti.

Si ergo ostenderimus sententiam, quam defendimus, omnium Patrum esse; sequetur, aut Patres omnes, & cum illis errâsse Ecclesiam; aut errare illos, qui aliud quàm Patres, quàm Ecclesia sentiunt.

II. *S. Irenæus l. 3. c. 3. adversùs hæreses:* Quoniam igitur, *inquit*, valde longum esset omnium hìc Ecclesiarum enumerare successiones, maximæ & antiquissimæ, ac ab omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo fundatæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis & annuntiatam omnibus fidem, per successiones Episcoporum ad nos usque pervenientem judicantes confundimus omnes, qui quoquo modo, vel per sui placentiam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & sententiam malam, præter quàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem Principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, qui sunt ubique fideles, in qua ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ ab Apostolis traditio. Nota hìc, Irenæum dicere: oportere omnem Ecclesiam in rebus fidei cum Ecclesia & sede Romana convenire: per fidem & doctrinam successorum Petri confundi omnes hæreticos: in hac eadem sede conservatam semper fuisse Apostolicam fidem & traditionem, quæ omnino infallibilitatem arguunt Romanæ Cathedræ.

S. Cyprianus l. 1. epist. 3. Post ista adhuc insuper pseudo-Episcopo sibi ab hæreticis constituto navigare audent, & ad Petri cathedram, atque ad Ecclesiam Principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, (quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est,) ad quos perfidia non possit habere accessum. *Et* l. 4. epist. 8. Nos singulis navigantibus, ne cum scandalo ullo navigarent, ratio-

rationem reddentes, scimus nos hortatos esse, ut Ecclesiæ Catholicæ radicem & matricem agnoscerent, & tenerent.

S. Ambrosius orat. funebri de excessu fratris sui Satyri: Advocavit ad se Satyrus Episcopum, nec ullam veram putavit, nisi veræ fidei gratiam, percontatusque est ex eo, utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret.

Idem S. Ambrosius epist. 11. ad Ageruchiam: In omnibus Romanæ Ecclesiæ formam, & typum sequimur.

S. Augustinus contra Julianum Pelagianum l. 1. c. 4. Puto eam tibi partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus Gloriosissimo Martyrio coronare. Ecclesiæ præsidentem Beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Nihil enim potuit vir ille sanctus Africanis respondere Concilijs, nisi quòd antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia. Huic vide quid respondeas, qui cum Irenæo, Cypriano, Hilario, Ambrosio confidet, etsi posterior tempore, prior loco.

Idem S. Augustinus epist. 157. In verbis Apostolicæ Sedis tam antiqua atque fundata certa & clara est Catholica fides, ut nefas sit de illa dubitare Christiano.

Et l. 2. contra Pelagium & Cælest. c. 7. Cælestius B. Papæ Innocentij litteris non est ausus obsistere, immo se omnia, quæ illa sedes damnaret, damnaturum esse promisit.

Et l. 2. c. 3. contra duas epistolas Pelagianorum: Per Papæ rescriptum causa Pelagianorum finita est, totoque Orbe post ejus damnationem damnati sunt, ac litteris Innocentij tota de hac re dubitatio sublata est.

S. Innocentius I. PP. cujus in modò allegatis locis S. Augustinus meminit in epistola responsoria ad Legationem Patrum Africanorum: Patres olim non humanâ, sed divinâ decrevêre sententiâ, ut quidquid in disjunctis remotisque Provincijs ageretur, non priùs ducerent definiendum, quàm ad illius sedis notitiam perveniret, ubi tota ejus auctoritate, juxta quæ fuerit pronuntiatio, confirmaretur. Scientes, quòd per omnes provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent, præsertim quoties fidei ratio ventilatur: quod arbitror omnes fratres & Coepiscopos nostros, non nisi ad

 Petrum,

Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quòd per totum mundum possit omnibus Ecclesijs in commune prodesse.

III. *S. Hieronymus epistola 57. ad Damasum PP.* Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione consocior, super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigravi, quæ Syriam juncto Barbariæ fine disterminat, nec possum sanctum Domini, interjacentibus spatijs à sanctimonia tua semper expetere: ideò hîc collegas tuos Ægyptios confessores sequor, & sub onerarijs navibus parva navicula delitesco. Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.

Idem epistola 8. ad Demetriadem c. 9. Et quia vereor, immo rumore cognovi, in quibusdam adhuc vivere, & pullulare venenata plantaria, illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, ut S. Innocentij, qui Apostolicæ Cathedræ, & suprà dicti viri successor, & filius est, teneas fidem, nec peregrinam, quamvis tibi prudens callidaque videaris, doctrinam recipias.

Idem contra Ruffinum l. 3. c. 5. Et tamen miror, quomodo probaverit Italia, quod Roma contempsit: Episcopi susceperint, quod sedes Apostolica condemnavit. *Et c. 6.* Innocentem te vocas, ad cujus interpretationem Roma contremuit: absentem, qui accusatus respondere non audes, & tantùm Romanæ urbis judicium fugis, ut magis obsidionem Barbaricam, quàm pacatæ Urbis velis sententiam sustinere. *Et l. 3. Apologiæ*: Scito Romanam fidem Apostolico ore laudatam ejusmodi præstigias non recipere, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quàm semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari.

Idem epistola 58. ad Damasum Papam: Si rectum putatis, tres hypostases cum suis interpretationibus debere nos dicere: Non negamus, sed mihi credite, venenum sub melle latet.

Idem epistola 77. Sabellianæ hæresis & impietatis arguor, *inquit*, tres subsistentes, veras, integras, perfectasque Personas indefessâ

voce

voce pronuntians. Si ab Arianis! meritò. Si ab Orthodoxis! qui hujusmodi arguunt fidem, Orthodoxi esse desierunt. Aut si eis placet, hæreticum me cum occidente, hæreticum me cum Ægypto, hoc est, cum Damaso, Petroque condemnent. Quid unum hominem, exceptis socijs criminantur? si rivus tenuiter fluit, non est alvei culpa, sed fontis.

S. Cyrillus Alexandrinus epistola ad Cælestinum Papam: Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa pietati tuæ indicaremus. Dignêris proinde, quid hîc sentias, declarare; quò liquidò nobis constet, communicaréne nos cum Nestorio oporteat, an verò liberè eidem denuntiare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet ac prædicat.

Theodoretus Cyri Episcopus epist. ad Leonem Papam : Est enim ipsa sedes Romana amplissima, splendidissima, & orbi præsidet. Præterea ipsa principatum Imperatorium profudit, ac nomen suum, id est, Romanum, cum ijs, qui in ditione ejus sunt, communicavit. Fides verò præcipuè eam ornat: testis est Paulus, qui clarissima voce ait: Fides vestra annuntiatur in universo mundo, &c. Ego verò suffragium Sedis Apostolicæ expecto, & supplex oro atque obsecro sanctitatem vestram, ut ea me, tribunal vestrum justum, ac rectum appellantem, defendat, ac protegat, jubeatque, ut ad vos accurram, & doctrinam meam vestigijs Apostolicis insistentem ostendam; vestram sententiam expecto: quòd si sententiæ eorum, qui condemnârunt, acquiescere jusseritis, acquiescam, nulli deinceps futurus molestus. Quin potiùs, expectabo incorruptum Dei & Salvatoris nostri tribunal.

Idem epistolâ ad Renatum Presbyterum: Quamobrem deprecor te, ut sanctissimo Archiepiscopo (Leoni Papæ) suadeas, ut Apostolicâ auctoritate utatur, jubeatque ad vestrum Concilium adire. Tenet enim sancta ista sedes gubernacula regendarum cuncti orbis Ecclesiarum, cum propter alia, tum quia semper hæretici fœtoris expers mansit, nec ullus unquam, qui contrarium sentiret, in ea sedit: quin potiùs Apostolicam gratiam puram custodivit. Quare quæ ab isto vestro tribunali proficiscentur, qualiacumq; erunt, judicij vestri integritate confisi, amplectemur.

Joannes Patriarcha Constantinopolit. epist. ad Hormisdam PP. Prima

 salus

salus rectæ fidei regulam custodire, & à Patrum traditione nullatenus deviare: quia non potest Domini nostri prætermitti sententia, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus: quia in sede Apostolica inviolabilis semper Catholica custoditur religio.

Theodoretus exempl. ex V. lege: Quòd si Paulus præco veritatis, tuba sanctissimi Spiritûs, ad magnum Petrum cucurrit, ut ijs, qui Antiochiæ de institutis legalibus contendebant, ab ipso adferret solutionem, multo magis hi, qui abjecti sunt & pusilli, ad Apostolicam Sedem debent accurrere, ut Ecclesiarum ulceribus medicinam à Petri successore accipiant.

Maximianus Constantinopolit. Patriarcha: Omnes fines terræ, quæ Dominum syncerè receperunt, & ubique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in potestatem Romanorum Pontificum, tanquam in solem respiciunt, & ex ipsa lumen Catholicæ, & Apostolicæ fidei recipiunt. Nec immeritò, quia Petrus legitur primò perfectam fidem esse confessus, Domino revelante, cùm dixit: Tu es Christus filius Dei vivi, &c. Decebat tantæ dignitatis & sapientiæ virum non ab alio cœlestis mysterij arcana requirere, nisi ab eo potissimùm, quem non potuit caro & sanguis instruere, sed cui Dominus ipse sua secreta dignatus est aperire: Beatus es, inquit, Simon Barjona, &c. Hunc enim de ceteris mortalibus ex toto terrarum orbe conditor orbis elegit, cui cathedram magisterij principaliter possidendam tenere perpetuo privilegij jure concessit, ut quisquis divinum aliquid aut profundum nôsse desiderat, ad hujus præceptionis oraculum, doctrinamque recurrat: ne illi humiliter referre, quod solvendum est, erubescat, etiamsi ipse, quod quæritur, non ignoret.

Tertullianus de præscript. Inde à Romana Sede nobis auctoritas præstò est: hæc enim felix Ecclesia est, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt.

S. Cyprianus l. 1. epist. 8. Pseudo episcopo sibi ab hæreticis constituto, Romam navigare audent; & ad Petri cathedram, atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis litteras ferre; nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.

S. Fla-

S. Flavianus epist. ad Leonem PP. Causa enim eget solummodò vestro solatio atque defensione, quâ debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexerit, & turbæ, quæ propter eum factæ sunt, facillimè destruentur, Deo cooperante per vestras sanctissimas litteras. Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique sanctissimæ turbentur Ecclesiæ.

Patres Tarraconenses in epist. ad Hilarium PP. Leonis successorem: Ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam: inde responsa quærentes, unde nihil errore, nihil præsumptione, sed Pontificali totum deliberatione præcipitur.

S. Gelasius Papa in epist. ad Episcopos per Lucaniam, Siciliam, &c. Indignum est quemquam Pontificum hanc observantiam refutare, quam Beati Petri Sedem & sequi videat & docere; satisque conveniens est, ut totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet observatione concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi Dominus Ecclesiæ totius posuit Principatum.

IV. S. Fulgentius in libro de Incarnat. Verbi, & Gratia ac libero arb. Id enim, quod duorum magnorum luminarium Petri scilicet Paulíq; verbis, tanquam splendentibus radijs illustrata, eorumque decorata corporibus, Romana, quæ mundi caput est, tenet & docet Ecclesia; totus cum ea Christianus orbis, & ad justitiam nihil hæsitans credit, & ad salutem non dubitat confiteri.

S. Agapetus in epist. ad Patres Carthagine congregatos: Constituentes, ut si quis Catholicæ nostræ fidei contraire tentaverit, quam pro submovenda hæreticorum suspicione paternis regulis consentaneam præsenti definitione firmamus, sanctæ communionis efficiatur extraneus.

S. Gregorius Magnus l. 4. epist. 52. Si quam verò contentionem, quod longè faciat divina potentia, de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerserit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine, judicio sedis Apostolicæ indigeat; examinatâ diligentiùs veritate, relatione suâ ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congruâ sine dubio sententiâ terminari. *Idem habet l. 7. epist. 31. & 32.*

Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus epistolâ ad Stephanum Episcopum: De finibus terræ usque ad terminos ejus ambula, donec ad

ad Apostolicam sedem, ubi Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, pervenias.

S. Theodorus Studita epist. ad Paschalem Papam: Audi Apostolicum caput, Pastor ovium Christi à Deo electe, claviger Regni Cœlorum, petra fidei, super quam ædificata est Ecclesia Catholica, &c. Huc ades, ab Occidente exurge, & ne repellas in finem. Tibi námque dixit Christus Deus noster: Tu aliquando conversus confirma fratres tuos.

Idem epist. ad Michaëlem Imperatorem: Si verò aliquid dubitare, vel non credere videtur vestra divina Magnificentia, ejus rei explicatio à Pontifice piè est postulanda: magna & à Deo firmata manus vestra, ut publicæ cupida utilitatis, jubeat à veteri Roma capere declarationem, ùt à principio à Patribus nostris est traditum. Ea, ô Christi imitator, inter omnes Ecclesias Dei summum & supremum obtinet locum: cujus Petrus tenuit primam sedem, ad quem dicit Dominus: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.

Idem epistolâ ad Naucratium: Testor nunc coram Deo & hominibus, divisi sunt à corpore Christi, & à suprema sede, apud quam Christus deposuit claves fidei, adversùs quam portæ inferi à sæculo non prævaluerunt, nec prævalebunt usque ad consummationem ejus, hæreticorum videlicet effrænata ora, secundùm promissionem veracis Domini.

S. Ignatius Patriarcha Constantinopolit. epist. ad Nicolaum Papam, quæ habetur in Actis octavæ synodi Act. 3.

Patres Concilij Milevitani epistolâ ad Innocent. cuius meminit S. August. epist. 92. Multo plures, & qui Pelagij sensus diligentiùs indagare potuerunt, adversùs eum pro Christi gratia, & Catholicæ fidei veritate confligunt, præcipuè S. Filius tuus frater & compresbyter noster Hieronymus. Sed arbitramur (adjuvante misericordiâ Domini nostri Jesu Christi, qui te regere consulentem, & orantem exaudire dignatur) auctoritati Sanctitatis tuæ, de sanctarum scripturarum auctoritate depromptæ, faciliùs eos (qui tam perversa & perniciosa sentiunt) esse cessuros.

S. Petrus Chrysologus epist. ad Eutychen: In omnibus hortamur te, frater honorabilis, ut his, quæ à beatissimo Papa Romanæ civita-

tis

tis præscripta sunt, obedienter attendas: quoniam B. Petrus, quia in propria sede & vivit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro studio pacis & fidei extra consensum Romanæ civitatis Episcopi causas audire non possumus.

Episcopi Dardaniæ ad Gelasium PP. Desiderij enim & voti nostri est, jussionibus vestris in omnibus obedire, & quemadmodum à Patribus nostris accepimus, Sedi Apostolicæ, quæ vitæ & meritis vestris delata est, intemerata servare, atque religionem Orthodoxam, cujus estis prædicatores, fide & inculpatâ devotione, prout rusticitatis sensus patitur, custodire, &c. Si qui fortè pravâ intentione (quod neque arbitramur, neque optamus) à sede Apostolica se crediderint segregandos, ab eorum nos alienos esse consortio profitemur: quoniam, ùt dictum est, Patrum in omnibus custodientes præcepta, & inviolabilia sanctorum Canonum instituta sectantes, Apostolicæ & singulari illi sedi vestræ communi fide & devotione parere contendimus.

S. Lucius PP. & Mart. in epist. ad Episcop. Hispaniæ & Galliæ, quæ habetur, Tom. 1. Conciliorum: Hæc sancta & Apostolica Mater omnium Ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam, à tramite Apostolicæ traditionis numquam errâsse probatur, nec hæreticis novitatibus depravanda succubuit: sed, ùt in exordio normam fidei Apostolicæ percepit ab auctoribus suis, Apostolorum Christi principibus, illibata finetenus manet, secundùm ipsius Domini salvatoris divinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in suis fatus est Evangelijs: Petre, inquiens, ecce sathanas expetivit, ut cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.

V. S. Leo IX. epist. ad Petrum Antiochenum, quæ habetur Tomo 4. Conciliorum: Siquidem ab Apostolica tua sede nostram Apostolicam sedem consulendo, perpendimus tuam dilectionem nolle deviare à Dominico, & omnium sanctorum Patrum concordi decreto, quo inviolabiliter cunctis in toto orbe terrarum Ecclesijs, sancta Romana & Apostolica sedes caput præponitur, ad quam majores & difficiliores causæ omnium Ecclesiarum definiendæ referantur, sicut omnia veneranda Concilia, sic leges humanæ promulgant, sic ipse sanctus sanctorum, & Dominus Dominantium confirmat, qua-

quatenùs ibi principalis dignitatis, & totius Ecclesiasticæ disciplinæ venerabilis apex præfulgeat, & præcellat, ubi ipse vertex atq; Cardo Apostolorum Petrus carnis suæ beatam resurrectionem in novissimo die exspectat. Nimirum solus est ille, pro quo, ne deficeret ejus fides, Dominus & salvator asserit se rogâsse, dicens: Simon, Simon, ecce sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quòd hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius usque in sæculum sæculi: sed confirmabit corda fratrum varijs concutienda fidei periclitationibus, sicut usque nunc confirmare non cessavit.

S. Gelasius PP. epistolâ ad Anastasium Imperat. quæ habetur T. 2. Conciliorum: Hoc est, quod sedes Apostolica magnopere cavet, ut quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nullâ rimâ pravitatis, nullâ prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus avertat, quod fieri non posse confidimus) tale aliquid proveniret, unde cuiquam resistere auderemus errori? vel unde correctionem errantibus posceremus? Proinde si pietas tua unius civitatis populum negat posse pace componi, quod nos de totius orbis terrarum sumus universitate facturi, si (quod absit) nostra fuerit prævaricatione deceptus?

S. Cyrillus apud S. Thomam in catena Lucæ 22. Secundùm hanc Christi promissionem Ecclesia Apostolica Petri ab omni seductione, & hæretica circumventione manet immaculata.

S. Anselmus Episcopus Cantuariensis c. 1. de Incarnat. verbi: Domino & Patri universæ Ecclesiæ in terra pugnantis, summo Pontifici Urbano. Divina providentia vestram elegit Sanctitatem, cui vitam, & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret. Ad nullum itaque alium rectiùs refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut ejus auctoritate corrigatur, nec ulli alij tutiùs, si quid contra errorem respondetur, ostenditur, ut ejus prudentiâ examinetur.

B. Rupertus Tuitiensis l. 2. de divinis offic. c. 22. Tantis hæresibus fermentata est Græcia, ut mirum videri non debeat hoc, quòd de fermento immolat. Tantæ è contrario synceritatis semper fuit Romana Ecclesia, ut cui deest scripturarum notitia, vel argumentandi

tandi facultas, sola illi de azymo contra Græcos sufficere debeat ejus auctoritas. Nam Constantinopolitana non solùm hæreticos, sed & hæresiarchas protulit multos: Romana verò Ecclesia, super Apostolicæ fidei Petram altiùs fundata, firmiter stetit, & tam Græciæ quàm totius orbis hæreticos semper confutavit, & de excelso fidei tribunali datâ sententiâ judicavit.

S. Bernardinus Senensis p. 3. serm. 3. Cùm Papa sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in terris, sequitur, quòd habet plenitudinem potestatis, & illud quod facit, præsumitur facere auctoritate Dei. Ideò ipso approbante aliquid, & nos approbare debemus, immo ipsius sententiæ est magis standum, quàm totius mundi sententiæ.

S. Bernardus epist. 190. ad Innoc. PP. Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque, & scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimùm resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe hujus prærogativa sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua. Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Id quidem modò necessarium. Tempus est, ut vestrum agnoscatis, Pater amantissime, principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo planè Petri impletis vicem, cujus tenetis & sedem, si vestrâ admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestrâ auctoritate conteritis fidei corruptores.

S. Thomas Doctor Angelicus 2. 2. q. 1. a. 10. Et ibid. ad 3. Item in opusc. 1. contra errores Græcorum. Idem opusc. in symbol. Apost.

Stanislaus Hosius in confessione Catholicæ fidei c. 38. Sola Romana Ecclesia, quam ab exordio fidei Christianæ normam accepit, in ea semper illibata permansit. Defecit Hierosolymitana Ecclesia, cui præsedit Jacobus: defecit Achaja, ubi Andreas: defecit Asia, ubi Joannes: defecit India, ubi Thomas: defecit Persis, ubi Judas: defecit Æthiopia, ubi Matthæus: defecit Phrygia, ubi Philippus: defecit Græcia, ubi Paulus. Sola fuit, & est Romana Ecclesia, ad quam, sicut præclarè scribit Cyprianus, nunquam accessum habere potuit perfidia: quæ mille jam quingentis & ampliùs annis ita est Catholica semper & Apostolica habita, nunquam ut

ullâ fuerit hæreſeos labe maculata. In qua videre etiamnum licet viros & vitæ ſanctimoniâ, & doctrinâ præſtantiſſimos. Neque enim exiſtimandum eſt, ſi quando ad Petri cathedram de cauſis majoribus refertur, ſolum eſſe Paulum, aut Julium Pontificem, qui de illis judicet. Habet ille lateri ſuo aſſidentes totius orbis viros doctiſſimos, quibus ipſe minimè doctrinâ ſecundus præſidet, de quorum conſilio de rebus gravioribus pronuntiat. Quamobrem ferendi non ſunt, qui Pontifici ſe dicto audientes fore profitentur, non autem Paulo, aut Julio, ſibique hoc arrogant, ſuum ut eſſe velint judicium, quando ùt Pontifex, quando ùt Julius decernat. Quæ ſi ſemel admiſſæ fuerint captiones, omnis erit è terris obedientia ſublata.

VI. Denique Theologi omnes, ſi pauciſſimos excipias, hanc ipſam de Pontificis infallibilitate ſententiam docuerunt, præſertim verò Patres Societatis: immo iſti acerrimis cenſuris contrariam opinionem fixerunt, ùt videre eſt apud Suarez *de fide d. 5. n. 8.* Salmer. *ad finem Tomi 12.* Layman. *de fide cap. 7.* Amicum *de fide d. 7.* Eoque ardor Religionis & obſervantiæ Patres Societatis provexit, ut Pariſijs in Collegio Claremontano *Anno MDCLXI. die 12. Decembris,* contra hæreſes & Schiſma ſæculi decimi hanc theſin publico ſoli expoſuerint, immo & defenderint: *Datur in Eccleſia Romana Controverſiarum fidei judex infallibilis etiam extra Concilium generale; tum in quæſtionibus juris, tum facti; unde poſt Innocentij X. & Alexandri VII. conſtitutiones fide divinâ credi poteſt librum, cui titulus, Auguſtinus Janſenij, eſſe hæreticum, & quinque propoſitiones ex eo decerptas eſſe Janſenij, & in ſenſu Janſenij damnatas.*

Hanc eandem ſententiam de infallibilitate Pontificis in facti quæſtionibus docet P. Richardus Archdekin *p. 1. Tr. 1. q. 3.* & opinionem contrariam acerbè pulſat.

VII. Doctores Pariſienſes quod attinet, enimverò noſtrum non eſt, quid illi ſcribant, dicere, multoque minùs quid ſentiant, hoc enim nimis occultum eſt, illud nimis apertum: maximè cùm ſæpe alia ſit mentis, alia calami ſententia, & tunc præſertim, ubi tutiùs aliqua cogitantur, quàm ſcribuntur. Quia tamen Pariſienſes Doctores nobis objiciuntur, multoſque tanti nominis auctoritas movet, creduntque illis ducibus, non impunè tantùm, ſed etiam glorioſè errari poſſe; nos, ut veritas omni ex parte in tuto

ſit,

fit, quid Parisienses hac in re sentiant, aliorum verbis, non nostris, nec enim suspicione vel minimâ tangi volumus, expromemus.

P. Augustinus à Virgine Maria strictioris observantiæ Carmelita Gallus Provinciæ Turonensis *in anno tertio Cursûs Theologici Tr. de fide d. 10. q. 3.* hæc scribit: *Dicuntur communiter, & contra nos esse Doctores Parisienses: quo titulo tamen id adeò universim de ipsis dicatur, vix possum certò agnoscere; & præter paucos jam citatos, hucusq; alios ex illa facultate probatos Auctores non habemus, qui typis defendant sententiam nostra oppositam. Immo Du-Vallius insignis Sorbonæ Doctor, & Cathedrarius, in quadripartita disputatione de suprema Romani Pontificis in Ecclesiam potestate part. 2. acriter propugnat hanc infallibilitatem Papæ: ubi & testatur hanc esse consuetudinem Academiæ Parisiensis, ut Baccalaurei de quæstionibus Theologicis solemniter responsuri, protestationes præmittant, se nolle quidquam contra decreta sanctæ sedis Apostolicæ & Romanæ asserere, aut defendere. Et præfatum librum cum præclaro encomio approbârunt duo Sorbonici Doctores.* Idem in fine *q. 4.* testatur: *Quòd nihil quidquam à facultate Parisiensi contra Pontificis infallibilitatem unquam sit definitum: unde præter D. Thomam citatum, refert idem pro nostra sententia Doctores Parisienses, Divum Bonaventuram, Hervæum, Armonium, Henricum de Gandavo socium Sorbonicum, Joannem de Cellaja socium item Sorbonicum; ac tandem Tractatum illum in fine Magistri sententiarum impressum, in quo errores Joannis refutantur, & prima conclusio est, quòd ad S. sedem Apostolicam pertinet auctoritate judiciali supremâ, circa ea, quæ sunt fidei, judicialiter definire. Et probatur: quia fides ejus nunquam deficit: Rogavi pro te, ut non deficiat, &c. Quidam verò alij quæstionis decisionem refugiunt, ùt Gammachæus hîc quæst. 1. cap. 12. Ysambertus tractatu de Judice controversiarum, disputatione ult. De alijs autem, qui suas opiniones typis non mandant, etsi non tam audacter nostram sententiam non tam publicè velint sustinere; audio tamen non paucos eam intra privatos parietes prorsus amplecti.*

Richardus Archdekinus Hibernus S. J. Theologus *in sua Theologia tripartita p. 1. tract. 1. q. 1. Postremò hîc extorquendum est telum quibusdam, qui hoc tempore in partibus hæreticorum se vocant Missionarios Apostolicos, nec dubitant tamen, ut evehant potestatem Principum sæcularium, Apostolicæ sedis auctoritatem infra Concilium deprimere: ac confidenter asserere, hanc esse Ecclesiæ Gallicanæ certam & indubitatam doctrinam.*

Verùm in hoc produnt crassam rerum Gallicarum ignorantiam, dum

suam & paucorum labem omnibus Galliæ Theologis affricare nituntur. Testatur id mecum celebris schola Sorbonica Doctor Andreas Duvallius agens de ea sententia, quæ asserit Pontificem esse supra Concilium generale. Tract. de Rom. Pontificis potestate p. 4. q. 7. Totus, inquit, *orbis, exceptis pauculis Doctoribus, eam (sententiam) amplectitur, & rationibus validissimis, cùm ex Scriptura, Concilijs, & Patribus, tum ex principijs Theologiæ petitis confirmatur. Atque idem Doctor luculenter ostendit in Anteloquio, §. quo pacto: Concilium Basileense, in hoc puncto Pontificiæ auctoritati inimicum, ab universa Ecclesia explosum semper rejectumq; fuisse, nec aliam in hoc esse fidem Galliæ, quàm universalis Ecclesiæ.*

Hujus rei præclarum præbuêre argumentum Episcopi Galliæ, & Doctores Sorbonæ, quando Parisijs Anno MDCXI. prodijt libellus Anonymus de Ecclesiastica, & politica potestate, qui cùm in hac quæstione videretur Pontificis auctoritati adversari, Cardinalis Perronius, unà cum Episcopis Provinciæ Senonensis, & posteà Aquensis Provinciæ Antistites gravi censurâ libellum notârunt, ac suo decreto condemnârunt. Quorum sententiam ipse Auctor libelli posteà amplexus est, suumq; errorem debitè retractavit. Abeant jam inanes fabellæ, de Ecclesiæ Gallicanæ universa in hoc dogmate Pontifici contraria; facessat quoq; credula nimis talium Missionariorum impudentia, qui, ut cupiditatibus suis velificentur, à veritate auditum avertunt, & ad tales fabulas convertuntur. Hæc Archdekin.

VIII. Et hactenus quidem Patrum Doctorumque omnis ætatis testimonia, quæ legi, audirique à nullo possunt, qui non continuò persuasum habeat, omnes illos in rebus fidei, supremum judicium, certamque sententiam Romano Pontifici tribuisse. Volunt lite aliquâ de rebus fidei exortâ, Romam ad judicium iri: volunt sententiam illic datam Oraculum esse, cui nisi obtemperes, hæresin oleas, aut ab Ecclesia defectionem: volunt, quod Papa definierit, finitum esse, nec ampliùs in dubium vocari posse. Hieronymus tres hypostases in Trinitate agnoscet, si Damasus jubeat. Augustinus hæresin Pelagianam, toties victam, toties pugnæ restitutam, tunc demum profligatam esse dicit, ubi Pontifex se prælio miscuit, eamque truncatam voluit: Patres Nicæni Concilij tam certam habent Pontificis Romani sententiam, ut majora Ecclesiæ negotia illi reservata velint. S. Athanasius Patresque Africani hanc unam sedem adeò erroris expertem dicit, ut ab illa dogmata fidei majores sui, & velut à matre lac syncetæ doctri-

doctrinæ acceperint. S. Cyrillus non priùs audet Nestorium inter hæreticos censere, quàm à Cœlestino Papa damnatum. S. Cyprianus non posse perfidiam habere ad Petri cathedram accessum. S. Fulgentius adeò, quæ à Pontifice Romano decernuntur, certa esse, ut quod ille tenet, docetque, totus Christianus orbis nihil hæsitans credat. S. Agatho & cum illo Patres VI. Oecumenicæ Synodi nullum omnino errorem nullamque hæresin Petri cathedram insedisse, nec unquam deinceps futurum, ut Petri successores, pro quibus tam seriò Christus oravit, à vera fide deficiant. Denique omnium ferè Patrum, Græcæ, Latinæque Ecclesiæ est una, constansque sententia, non posse in rebus fidei decernendis Pontificem errare. Huic tantâ pietate, doctrinâ, rebusque pro Ecclesia gestis illustrium virorum choro, si tu Gersonem, Almainum, & Ochamum opponas, qui contrarium docuerunt: quid amabò aliud facies, quàm ut paucos aliquot, & gregarios milites cum castris Heroum conferas, tenuesque radios cum ingenti sole componas? magnus fatemur Gerson, sed quis ille, ut Augustino, Hieronymo, Ambrosio, Athanasio, Gregorio, totique Oecumenicæ Synodo præferatur? Et quæ ratio, aut æquitas postulat, ut uni mille: non sancto, tot sanctos: Cancellario Parisiensi, Doctores Ecclesiæ, immo ipsam Ecclesiam, quæ ex illorum sententia pendet, cedere oporteat? tu ergo Gersoni fidem habes, non habes Hieronymo, non Athanasio, non Fulgentio, non Augustino, ad quorum vestigia, si Gerson viveret, pronus lubensque accideret? At Patres non clarè loquuntur: immo tam clarè, ut clariùs non possint: quid enim tam clarum, quàm illud Fulgentij: *Quod Romana, quæ mundi cacumen est, tenet, & docet Ecclesia, totus cum ea Christianus orbis nihil hæsitans credit.* Et illud Augustini: *Quid potuit vir ille S. Innocentius Papa Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia.* Et illud Hieronymi: *Ego Beatitudini tuæ, hoc est, cathedra Petri communione consocior: quicumq; extra hanc domum comederit, profanus est, quicumq; tecum non colligit, spargit.* *Apud vos solos incorrupta Patrum servatur hæreditas.* Et illud Agathonis Papæ, sextæque Synodi: *Sedes Romana à tramite Apostolicæ traditionis nunquam erravit, & in ea vera fidei lumen nullâ hæretici erroris, nec falsitatis nebulâ fuit confœdata, sed illibata finetenus permanet juxta pollicitationem Petro factam: Pro te rogavi, ut non deficiat fides, &c.* Hæc

 planè

planè & alia plura sanctorum Patrum testimonia tam clara & perspicua sunt, ut ad ea intelligenda, nec face, nec glossâ opus sit, sed oculo tantùm sano purgatoque, nec privatis affectibus tincto; alioquin ægris infectisque oculis, ne sol quidem sine umbra & maculis est.

§. VI.

Praxis, usúsq; Ecclesiæ pro eadem infallibilitate Pontificis Romani.

SUMMARIA.

1. *Praxis Ecclesiæ ex modo loquendi apud scriptores Ecclesiasticos.*
2. *Qui à Pontifice Romano definitis non acquiesceret, pro schismatico haberi solitus.*
3. *Nota Catholicorum, damnare, quæ Romana Ecclesia damnat; approbare, quæ approbat.*
4. *Lites in causa fidei ex sententia Romani Pontificis finiri solita.*
5. *Multæ hæreses à Romano Pontifice extra Concilium damnatæ.*
6. *Responsiones ad objecta.*

I.

SI Legum Christi interpres nullus sanior est, quàm perpetuus Ecclesiæ usus, erit, speramus, omnibus numeris confecta demonstratio, ubi ostenderimus Canonum, Conciliorum, Patrumque de Romani Pontificis infallibilitate sententias, non imaginarias tantùm, & intra cala-

calamum chartamque stetisse, sed perpetuo Ecclesiæ usu confirmatas: hunc autem Ecclesiæ morem usumque ex multis capitibus colligere licet.

Primò. Quòd passim in historia Ecclesiastica, sacris Conciliis, & Patrum Commentarijs multi loquendi modi occurrant, qui hanc ipsam, de qua agimus, infallibilitatem ostendunt, quales sunt: *Quòd Romana sedes sit fidei fundamentum: quòd inde Religionis nostræ fons & origo manet: quòd, quæ illa damnat, omnes damnent, quæ approbat, omnes approbent: quòd semper ejus doctrinam omnis Catholica Christi Ecclesia, universales Synodi, sanctiq; Patres fuerint secuti: quòd omnium fidelium & Ecclesiarum disponente Domino existat Magistra.* Hæc, ùt diximus, legenti passim & ubique occurrunt, nec dici omnino possunt, nisi de doctrina planè infallibili, & ab omni errore aliena.

II. *Secundò.* Quòd, qui aliquid à Romana sede definitum non reciperent, schismatici haberentur, & cum illis nemo communicaret; quod manifestissimo argumento est, Romanæ sedis in rebus fidei sententias certissimas esse, nec enim schismaticus aut hæreticus est, nisi qui certæ compertæque veritati se opponit: quæ enim incerta & dubia sunt, ac intra opinionem consistunt, recipi pro arbitrio possunt, repellive: nec propterea, qui hoc facit, hæreticus aut schismaticus est. Sed testes hujus veritatis producamus. Pelagius Papa, & apud illum Augustinus *in c. schisma 24. q. 1. Id ipsum enim magis est, propter quod schismatici sunt: quia non eos diversa sentiendi judicium, sed quædam apud se delata, sibi tamen incognita metuentes, & contra Apostolicam sedem temerè credentes, pessima divisit opinio. Quod schisma specialiter esse, beatus denuntiat Augustinus, dicens de talibus, adversùs auctoritatem illarum Ecclesiarum, quæ ab Apostolica sede epistolas accipere meruerunt, & temerè credendo, immanissimum schismatis crimen à se propulsare non poterit.*

S. Cyrillus Alexand. *epist. ad Cœlestinum Papam: Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hìc sentias, declarare; quò liquidò nobis constet, communicaréne nos cum Nestorio oporteat, an verò liberè eidem denuntiare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet, ac prædicat.*

S. Hieronymus *epist. ad Damasum: Hìc in tres partes scissa Ecclesia me ad se rapere festinat; ego interim clamito: si quis Cathedræ Petri jungitur,*

meus

meus est. Meletius, Vitalis, atq; Paulinus tibi harere se dicunt: possem credere, si hoc unus assereret, nunc aut duo mentiuntur, aut omnes. Et *in alia ad eundem Damasum epistola: Ego Beatitudini tua, hoc est, cathedra Petri communione consocior: non novi Vitalem, Meletium nescio, quicumque tecum non colligit, spargit.* S. Leo *epist. 87. ad Episcopos Viennensis Ecclesia: Pradicationis Evangelij Sacramentum ita Dominus ad omnes Apostolos pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet, ut exortem se mysterij esse divini intelligeret, quisquis ausus fuisset à Petri soliditate recedere.* S. Cyprianus *l. 4. epist. 8. de cathedra Petri loquens: Scimus hortatos nos esse, ut Ecclesia Catholica radicem & matricem agnoscerent, & tenerent.* S. Ambrosius *Orat. de obitu Satyri: Rogavit, si cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia consentiret.*

Dices: Eos tantùm à SS. Patribus notari, qui se à communione, & fide sedis Romanæ, quoad omnia separant, non verò in una tantùm alterave causa.

℟. Patres, ùt ex adductis testimonijs patet, de causis tantùm particularibus loqui, eosque arguere, qui semel à Pontifice definitis non acquiescunt; & meritò: sicut enim fides Catholica partes non recipit, & qui vel unum non credit, nihil credit, estq; hæreticus: ita qui vel in uno dogmate semel definito cum Romano Pontifice non communicat, in nullo communicat, negatque illi, quod maximum & præcipuum habet, privilegium videl. summi Pastoris, fundamenti, Petræ, & Magistri Ecclesiæ, sicque non contentus ramum aliquem aut florem carpere, ipsas radices sacræ illius dignitatis incîdit.

III. *Tertiò.* Patres exortâ aliquâ fidei dubitatione, ut ab hæreticis certâ notâ distinguerentur, certique ipsi essent veritatis, se id credere profitebantur, quod crederet sedes Petri, suamque fidem istius judicio submittere, & quod damnaret, se quoque damnare; hoc verò supponit Romanæ Sedis doctrinam veram omnino esse & certissimam, incapacemque erroris: cùm enim fides certissima sit, nullumque dubium admittat, oportet fidei quoque regulam certissimam esse; alioquin fides dubio principio nixa, & ipsa dubium reciperet, quod fieri nequit: si ergo doctrina Pontificis Romani sanctis illis Patribus regula credendi fuit, in quam fidem suam tutò reponebant; oportet quoque & illam fixam omnino,

nino, & immobilem esse, & si non est, sanctos illos Patres, velut anchoris, quibus tenetentur, perditis, fluctuâsse potiùs, quàm credidisse. Sed ipsos audiamus.

Anno CIX. Passus est S. Ignatius Apostolorum discipulus, qui epistolâ ad Romanos, postquam Ecclesiam Romæ existentem vocâsset: *DEO dignam, decore dignam, meritò beatissimam, dignam laude, dignam, quâ quis potiatur, castissimam & præcellentem dilectione Christi, spiritu plenam, &c.* Posteà circa medium loquens de Cleto & Clemente successoribus Petri: *Qui igitur*, inquit, *his non obedit, atheus prorsùs, & impius est, & Christum contemnit, & constitutionem ejus imminuit.* Ubi nota, Ignatium loqui non de solis Clemente, & Cleto, sed de omnibus Petri successoribus, ut significant ea verba: *Constitutionem Christi imminuit.* Constitutio verò Christi, videl. *Super hanc petram, &c. Tibi dabo claves Regni cœlorum, &c.* complectitur non solum Petrum, sed omnes ejus successores, ut constans est omnium Catholicorum sententia.

S. Irenæus auditor Discipulorum Apostolorum lib. 3. c. 3. *Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo fundatæ & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem per successiones Episcoporum provenientem usq; ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem præterquàm oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem necesse est, omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undiq; fideles, in qua semper conservata est, ea quæ est ab Apostolis traditio.* Et lib. 4. c. 43. *Reliquos verò, qui absistunt à principali successione* (Romanæ videlicet Ecclesiæ) *quocumq; loco colliguntur, suspectos habere, vel quasi hæreticos & malæ sententiæ, vel quasi scindentes & elatos, & sibi placentes; aut rursus ut hypocritas quæstus gratiâ, aut vanæ gloriæ hoc operantes.*

Tertullianus de Præscript. cap. 36. *Habes Romam, unde nobis quoq; authoritas præsto est, statu felix Ecclesia, cui totam Doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt.*

Anno CCLXI. S. Cyprianus martyrium subijt. Is libro 4. epist. 9. ita scribit: *Qui Cathedram Petri, supra quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse non confidat.* At Cathedram Petri deserit, qui, quæ Petrus, Petri q; ue successores ex Cathedra definiunt, acceptare renuit; quid enim est aliud Cathedram deserere? aut si Ca-

thedra Petri errare potest, cur non æquè Cathedram Petri, ac Cathedram Pauli, Jacobi, Joannis, aliorumque deserere liceret? quisquis enim errare potest, deseri potest, nec fidem meretur; nec ob aliam causam Infallibilitas Romanæ Cathedræ negatur, quàm ut eam impunè liceat deserere. *Neque dicas*, S. Cyprianum de ijs tantùm loqui, qui Cathedram Petri in omnibus, non verò, qui in uno tantùm, alteroque articulo ab ea deficiunt. Hæc enim evasio ridicula, & vana est. Nam qui docent, Cathedram Petri errare posse, non tantùm in uno, alteróve, sed in omnibus utcunque libuerit deserunt. Cùm enim dicis, Pontificem ex Cathedra docentem errare, fallique posse in exponendo vero scripturæ sensu, rebusque fidei decidendis, quæro, an in omnibus? Si in omnibus, ergo apertè sequitur, posse in omnibus deseri, sicut potest in omnibus errare. Si in uno tantùm, alteroque, quæro, in quo possit errare, & in quo non possit? & cur in uno magis, quàm in altero? & quam ob causam voluerit Christus in uno potiùs esse infallibilem, quàm in alio, cùm tamen oporteat, Ecclesiam, & consequenter Ecclesiæ Magistrum, & Pastorem non in uno tantùm, alteroque, sed in omnibus, quæ ad fidem pertinent, erroris expertem esse? Quid, rogo, proderit, unam hosti portam occludere, aliâ patente? unum venenum respuere, aliud admittere? fundamentum Ecclesiæ una ex parte firmum, solidumque esse, aliâ infirmum, ac ruinæ obnoxium? Deinde nullus unquam fuit, eritque hæreticus, qui in omnibus fidei articulis à Cathedra, & doctrina Romanorum Pontificum recesserit, non Arrius, non Pelagius, non Nestorius, non Lutherus, non Calvinus; frustrà ergo & sine causa diceret Cyprianus: *Qui Cathedram Petri deserit, in Ecclesia non esse*; quippe de casu loqueretur, qui nunquam contigit, & nunquam contingere potest. Imò si Patrum testimonia consideres, luce meridianâ clarius erit, eos de particularibus tantùm casibus loqui, non verò de ijs, qui universim, omnique ex parte, & quoad omnes fidei articulos à Cathedra Petri deficiunt. *Neq; dicas*, Cathedram Petri deserendam non esse, quando ex præscripto sacræ scripturæ, verbique divini aliquid docet, in hoc enim casu, non verò in alijs esse infallibilem. Verum quidem est, nunquam debere Romanum Pontificem aliquid docere, quod scripturæ, & veritati adversetur, sed quæstio est, utrum possit

possit hujusmodi aliquid contra scripturam, & veritatem docere? nam si potest, frustrà ex Cathedra Petrus clamabit; dicam enim, quoties libebit, ejus doctrinam cum scripturis pugnare, nec unquam scripturæ, & rationes deerunt ad id confirmandum, sicut nec Arrio, nec Luthero, nec alijs hæreticis omnibus defuêre. Quando, rogo, lis finietur, si ex partium arbitrio pendeat, declarare, sententiam à Judice prolatam contra leges pugnare, & ideo nec obligare? Nec Cyprianus de Privilegio Cathedræ, sed sacræ scripturæ loqueretur, (quemadmodum quòd hedera plantæ implicita sursum, & in altum feratur, non est proprietas hederæ, sed plantæ) cùm tamen constet, loqui de Privilegio Cathedræ. Et frustrà diceret Cyprianus: *Qui Cathedram Petri deserit, non esse in Ecclesia*, si crederet, Cathedram Petri errori subjectam esse, & tunc solùm non deserendam, cùm constat, eam nihil aliud docere, quàm quod docet Scriptura; hoc enim non tantùm Cathedræ Romanæ privilegium est, sed etiam Constantinopolitanæ, Alexandrinæ, Mediolanensis, imò omnium Episcoporum, & Sacerdotum, ac etiam cujuslibet privati Doctoris, ut videlicet errare non possint, nec deseri debeant, quoties & quando aliquid scribunt, docentque sacræ Scripturæ consentaneum; In hoc ergo sensu æquè dicere poterat Cyprianus: *Qui Cathedram Carthaginensem, Mediolanensem, imò Tertulliani, & Origenis deserit, in Ecclesia se esse non confidat.* Quæ omnia quàm sint absurda, nemo non videt. Hæc observatio sequentibus quoque Patrum testimonijs aptanda est, ne oporteat idem sæpiùs repetere.

Anno CCCLXVIII. Obijt Optatus Milevitanus, qui libro 2. contra Parmenionem hæc habet: *Negare non potes, scire te, in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ut jam Schismaticus, & peccator sit, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.* Si unitas ab omnibus cum Cathedra Petri servanda est, oportet ergo, eam Cathedram esse infallibilem, alioquin ab ea discordare liceret: ubi verò est discordia, ibi utique non est unitas doctrinæ; & cur potiùs in Cathedra Petri sit *unitas doctrinæ ab omnibus servanda*, si æquè ac aliæ Ecclesiæ Cathedra Petri errare possit? Et rursùs si Schismaticus est, qui contra singularem Petri Cathedram aliam collocat, quæro, an ab hac nota eximi possint, *qui contra Cathedram Petri aliam Cathe-*

dram in Concilio collocant, quales fuerunt Basileenses? Quæro etiam, an qui contra Cathedram Petri, & contra sacrosancta Innocentij XI. decreta, & Diplomata, Regaliam extendi prohibentis, eandem Regaliæ extensionem approbârunt, quique ideò Pontificem falli, ac errare posse docuerunt, ut, quoties luberet, eum possent erroris arguere, aliamque doctrinam Pontificiæ doctrinæ oppositam docere? quæro, inquam, an ij contra Cathedram Petri non aliam Cathedram collocent? quid enim est aliud alia Cathedra, quàm alia doctrina? Nam si velint tunc tantùm Cathedram contra Cathedram collocari, quando Pontifici legitimè electo alius Pontifex opponitur, nihil hîc speciale Cathedræ Romanæ concederetur. Rursus si Schismaticus est, qui doctrinæ à Cathedra Romana traditæ aliam doctrinam opponit; ergo oportet, doctrinam Romanæ Cathedræ esse infallibilem; nec enim Schismaticus dici potest, qui doctrinam probabilem quidem, sed tamen adhuc incertam, ac errori obnoxiam amplecti renuit.

S. Basilius *epist. 77. Cùm ad hunc modum habeant res nostra, debebant continuè à vestra dilectione ex sinceris fratribus aliqui mitti, qui nos afflictos & oppressos inviserent, & multo crebriùs amica ad nos vestra destinari littera, quibus vel in proposito confirmaremur, vel, si qua in re offendamus, corrigeremur. Non enim negamus, innumeris nos obnoxios erroribus esse, cùm homines simus, & in carne vivamus: parati hac in re vestram institutionem amplecti.*

Anno CCCXCVII. Obijt S. Ambrosius, qui in Oratione funebri de excessu fratris sui Satyri: *Advocavit*, inquit, *Satyrus Episcopum, nec ullam veram putavit, nisi solius fidei gratiam, percunctatusq; est ex eo, utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret?* Et epistolâ 11. ad Ageruchiam: *In omnibus Romana Ecclesia formam, & typum sequimur.* Si ergo ex mente Ambrosij unum, idemque est: *Cum Ecclesia Catholica, & cum Romana Ecclesia convenire*; sequitur, eum, qui non convenit cum Ecclesia Romana, multoque magis, qui ab ea positivè in rebus fidei dissentit, ne quidem cum Ecclesia Catholica consentire, & consequenter Schismaticum esse. Ergo oportet, doctrinam Ecclesiæ Romanæ, hoc est, Romani Pontificis è Cathedra pronuntiantis, omninò infallibilem esse, alioquin cur ab ea dissentire non liceat, si errare potest?

Anno CCCCXX. Obijt S. Hieronymus, cujus hæc sunt verba epist.

epist. 57. ad Damasum Pontificem: *Ego Beatitudini Tuæ, id est, Cathedra Petri communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumq; extra hanc domum agnum comederit, profanus est, si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante Diluvio. Quicunq; tecum non colligit, dispergit, hoc est, qui Christi non est, est Antichristi.* Observa, unum idemque esse apud S. Hieronymum, Cathedram Petri (qui utique errare non potest) & Cathedram Pontificis Romani; & qui cum Pontifice Romano *non colligit*, hoc est, contrariam ab eo in rebus fidei sententiam tenet, *non esse Christi, sed Antichristi*, nec *intra arcam Noë*, (hoc est, in Ecclesia) sed extra illam, hominemque *profanum* esse. Quæ utique dici non possunt, nisi de doctrina certa & infallibili. Idem Hieronymus in expositione Symboli: *Si autem hæc nostra Confessio Apostolatûs Tui judicio comprobatur, quicunq; me culpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.*

Idem S. Hieronymus *epist. ad Damasum de tribus hypostasibus: Idcirco obtestor beatitudinem tuam, per crucem Domini, per necessarium fidei nostræ decus, per passionem Christi: ut mihi litteris tuis, apud quem in Syria communicare debeam, significes. Noli despicere animam, pro qua Christus mortuus est. Discernite obsecro: non timebo tres hypostases ducere, si jubetis. Quamobrem obtestor Beatitudinem tuam, per Crucifixum, mundi salutem, per homousion Trinitatem, ut mihi epistolis tuis, sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon detur auctoritas.*

Ruffinus *in symboli explanat. Siquid parùm cautè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri fidem & sedem tenes.*

Anno CCCCXXX. Obijt S. Augustinus, qui epistolâ 157. *In verbis*, inquit, *Apostolicæ Sedis tam antiqua, atque fundata, certa & clara est Catholica fides, ut nefas sit dubitare Christianis.* Si doctrina & decreta fidei Sedis Romanæ sunt *certa*, si, qui de illis *dubitat*, non *est Christianus*, sed *nefarius*, ergo doctrina Sedis Romanæ est infallibilis, alioquin & dubitare de illa liceret, nec magis nefarius *esset*, *indignusq; nomine Christiano*, qui illam, quàm qui Constantinopolitanæ, aut alterius Sedis decreta respueret.

Anno CCCCXXXII. S. Cœlestinus I. Pontifex Maximus extinctus est. Hic epist. ad Episcopos Galliæ hæc habet: *Satis sufficere credimus, quidquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt; ut prorsùs non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium.*

Anno CCCCXLIV. Moritur Cyrillus Alexandrinus. Hic epist. ad Cœlestinum ita scribit: *Quamvis hac ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hac ipsa Pietati Tua indicaremus. Digneris proinde, quid hic sentias, declarare, quò liquidò constet, communicaréne nos cum Nestorio oporteat, an verò liberè eidem denuntiare, &c.* Nestorius gravissimis scripturæ, Patrumque testimonijs premebatur, & tamen non palàm constabat, communicare cum illo, an secùs oporteret; idque ex sententia Pontificis unicè pendebat, ut patet ex allegata Cyrilli sententia; itemque ex alia Hieronymi epistola 58. ad Damasum: *Si rectum putatis, tres hypostases cum suis interpretationibus debere nos dicere, non negamus, sed mihi credite, venenum sub melle latet.* Si ergo sententia Pontificis, & cum ea consensus est nota veræ & Catholicæ Religionis, sequitur, esse infallibilem, & erroris expertem; doctrina enim falsa & incerta non potest esse signum veræ & indubitatæ fidei.

Theodoretus *l. 5. hist. c. 2. Gratianus toto Imperio potitus, scripsit legem, quâ jubebat sanctas Ecclesias tradi his, qui Damasi, (is erat Episcopus Romanus) communionem amplexarentur.* Idem Theodoret. *epist. ad Renatum Presbyterum: Quare qua ab isto vestro tribunali proficiscentur, qualiacumq; erunt, judicij vestri integritate confisi amplectemur.*

Anno CCCCLXI. S. Leo Magnus mortem oppetijt. Is epist. 87. ad Episcopos Viennensis Ecclesiæ: *Prædicationis Evangelij Sacramentum ita Dominus ad omnes Apostolos pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso, velut quodam Capite, dona sua, velut in corpus omne, diffunderet, ut exortem se mysterij esse divini intelligeret, quisquis ausus fuisset à Petri soliditate recedere.* Neque dicas, S. Leonem loqui de sola Petri persona, non verò de illius successoribus. Nam ex contextu ejus Epistolæ palàm est, S. Leonem hanc ipsam Petri prærogativam ad omnes ejus successores extendere. Deinde si personam Petri consideres, prout tantùm Apostolus erat, non magis ejus doctrina in rebus fidei infallibilis erat, atque à DEO inspirata, quàm aliorum Apostolorum; & ideò S. Leo, ut patet etiam ex ejus verbis, loquitur de infallibilitate S. Petri, non ut Apostolus erat, sed *ut Caput* Ecclesiæ, & consequenter de Infallibilitate Dignitati annexa, quæ perpetua est, & ad omnes Petri successores transmissa; idque jure merito, cùm Ecclesiæ non primâ tantùm sui ætate, sed semper & perpetuò visibili Capite, fundamen-

damento solido, ac Judice controversiarum indiguerit; oportuit ergo Infallibilitatem in bonum ac ædificationem Ecclesiæ Petro concessam non cum ipso Petro interire, sed in ejus successores perpetuari.

Anno DXLIX. S. Pelagius Papa Augustinum citans: (a) *Contra Apostolicam Sedem temerè credentes, pessima dividi opinio, quod schisma specialiter esse denuntiat Augustinus.*

Anno DXLIX. Patres Concilij Aurelianensis in Gallia: *Quas etiam Sectas Sedes Apostolica condemnat, similiter cum suis auctoribus & sectatoribus execrantes anathematizamus, rectum atq; Apostolicum in Christi nomine fidei ordinem prædicantes.*

Anno DCCCXLIII. Gregorius IV. Pontifex Maximus epist. ad univer sos Episcopos, prout habetur *c. præceptis d. 12. Omnis Sanctæ Religionis relatio ad Sedem Apostolicam quasi ad Caput Ecclesiarum debeat referri, & indè normam sumere, ubi sumpsit Originem, cujus auctoritatis sanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apostolica Petra, supra quam Christus universalem fundavit Ecclesiam, societate divelli.*

Anno DCCCLXXVIII. Patres Concilij Trecensis æquè in Gallijs habiti: *Judicium vestræ auctoritatis, quod privilegio Divi Petri & Sedis Apostolicæ protulistis, voto, voce & unanimitate nostrâ persequimur, scilicet quos excommunicâstis, excommunicamus, quos ab Ecclesia abjecistis abjicimus.* Sententia ergo Pontificis est infallibilis auctoritatis; quomodo enim dignus esset Ecclesiâ excludi, qui dubiæ, incertæque doctrinæ fidem non adhiberet? Et nota illa verba: *Judicium vestræ auctoritatis, quod privilegio Divi Petri, & Sedis Apostolicæ protulistis, &c.* Quæ omninò significant, infallibilitatem judiciorum Apostolicorum in rebus fidei fundari *in privilegio Divi Petri, Sedisq; Apostolicæ*, sicque esse perpetuum, & ad omnes Pontifices, Petrique Successores pertinere.

Anno MLIV. S. Leo IX. epistolâ ad Michaëlem Patriarcham Constantinopolitanum: *Quid hoc monstri est, frater charissime? Romana Ecclesia adeò non est sola, vel, sicut tu putas, una, ut in toto orbe terrarum quæcunq; natio dissentit superbè ab ea, non sit jam dicenda, vel habenda Ecclesia aliqua, sed omninò nulla, quin potiùs Conciliabulum hæreticorum, aut Conventiculum Schismaticorum, & Synagoga Sathanæ.*

Anno MLXI. S. Nicolaus Papa II. in epistola ad Mediolanenses, & habetur in c. omnes d. 22. *Fidem violat, qui adversùs illam agit, quæ mater*

(a) Habetur in decr. Grat. c. quon. 24. q. 1.

mater est fidei, & illi contumax invenitur, qui eam forsan non cunctis Ecclesijs præsulisse invenitur.

Anno MLXXXV. Gregorius VII. in dictato Canone 26. *Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.* Scio, apud aliquos Gallorum Gregorium VII. non bene audire, quippe nimiæ severitatis accusatum (severitatem enim in Pontifice appellant, quam in aliquo suorum Judicum animi magnitudinem, in Senatore invictam fidelitatem appellarent) sed cùm Gregorius nihil aliud dicat, quàm quod alij sancti Patres & pontifices dixerunt, non potest in Gregorio in dubium ea sententia vocari, quam ab alijs sanctis Patribus hausit; alioquin poterit Gregorius dicere, quod olim S. Hieronymus epist. 77. *Quid unum hominem exceptis socijs criminantur? si rivus tenuiter fluit, non est alvei culpa, sed fontis.*

Anno MCXIV. S. Ivo Carnotensis epistolâ 8. *Cujus judicijs & Constitutionibus obviare est hæreticæ pravitatis notam incurrere.* Loquitur Ivo de quodam judicio prolato ab Urbano II. extra omne Concilium Oecumenicum.

Anno MCLXVII. Hugo Etherianus de Process. Spiritûs Sancti l. 3. c. 10. qui habetur in Bibliotheca Patrum: *Æquum est, ratum habere, quod tanta Ecclesia decernit, quod tantus Pontifex annuntiat; qui autem primæ Sedis, imò totius Orbis Præsuli resistunt, Christi dispositioni resistunt, & nisi resipiscant, contumacia judicio plectentur. Quicunq; Christi naviculam spernit, incautè navigat, & nisi plumbeas moles pervicacitatis abjiciat, influent maria.*

Abbas Joachimus, ùt ex Concilio Lateranensi *in c. 1. de Summa Trinit.* refertur: *Confitetur se illam fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, quæ disponente Domino cunctarum Mater est & Magistra.*

Anno circiter MCC. Goffridus Vindocinensis epist. 30. *Eodem spiritu, quo dictante & lex prima per Moysen data est, & per Christum secunda, S. Apostolica Sedes Canones dedit, & ipso inspirante exposuit. Si quis igitur Apostolicæ Sedi in Canonum expositione contrarium sentit, non sapit, quicunq; est ille, sed desipit, non cultor, vel expositor divinæ legis, sed insidiator & oppressor indubitanter agnoscitur.*

Josephus Patriarcha Constantinopolitanus in chirographo, quod jam moriens scripsit, hoc suæ fidei monumentum reliquit, *ut sess. ult. circa finem Concilij Florentini habetur: Joseph miseratione divinâ Constantinopolis, & Novæ Romæ Archiepiscopus, ac Oecumenicus Patriarcha. Quoniam ad extremum vitæ meæ perveni, idcirco pro meo munere dilectis filijs*

filijs benignitate Dei meam sententiam his litteris palàm facio. Nam quæ Domini JESU Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Romæ Veteris sentiat ac celebret, omnia me quoq; sentire, credereq; profiteor, ac ipsis plurimùm acquiesco. Beatissimum autem Patrum patrem, ac summum Pontificem, Romæq; Veteris Papam, Domini Nostri JESU Christi Vicarium esse concedere, atq; animarum Purgatorium esse non inficior. Datum Florentiæ, die Octavâ mensis Junij, millesimo quadringentesimo trigesimo nono.

IV. *Quartò.* Natâ hæresi aliquâ, quæ Ecclesiam turbâsset, non priùs etiam apud Catholicos dubitandi disputandique finis erat, quàm pronunciatâ à S. Pontifice sententiâ; tunc enimverò dato velut signo finis inter Catholicos certandi erat, & hæresis conclamata; quod evidens signum est, persuasum fidelibus fuisse, sententias Romani Pontificis in quæstionibus fidei certissimas esse, nec errori subjectas; alioquin non poterat illos sententia incerta certos reddere, dubia indubios, & errori exposita, ab omni errandi periculo liberos. Testes hujus veritatis sunt Sozomenus *l. 6. c. 22. Quæ de controversia,* inquit, *Romanus Pontifex certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis litteras, ut unà cum sacerdotibus & Episcopis Occidentis, Trinitatem, & consubstantialem esse, & glorià æqualem existimarent. Quo facto, singuli rebus ab Ecclesia Romana semel judicatis, acquieverunt, hacq; controversia finem habere visa est.*

S. Prosper *contra Collatorem, & in Chronico: Tunc Pelagianorum Machina fracta, quando B. Memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.*

S. Augustinus *l. 2. contra Pelagium & Cælestium c. 7. Cælestius B. Papæ Innocentij non est ausus litteris obsistere, immo se omnia, quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit.* S. Augustinus *l. 1. c. 1. ad Bonifa.ium PP. Concilio apud Carthaginem habito 217. Episcoporum, ad Pontificem Zozimum synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Ariana damnata est.* Patres Milevitani *epist. ad Innoc. I. Arbitramur, adjuvante misericordià Christi, qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis Tuæ de sanctarum scripturarum auctoritate deprompta, faciliùs eos, qui tam perversa sentiunt, esse cessuros.*

S. Cyrillus *epist. ad Cælestinum Papam de hæresi Nestorij: Porrò Tuæ integritatis mens, & super hac rescientia, non modò religiosissimis Deoq; pijssimis devotissimis Macedoniæ Episcopis, sed totius quoq; Orientis Antistitibus perspicuè per litteras exponi debet. Nam cupientibus illis ansam dabimus, ut*

omnes uno animo in una sententia persistant, rectaq́; Fidei, quæ jam impugnatur, opem ferant.

Constantinus Magnus in edicto, cui initium: *Ea quæ Salvator noster, &c.* (habetur hoc edictum in codice Conciliorum quatuor Generalium Coloniæ edito Anno MDXXX.) *fol. 58.* hæc habet: *Et Pontifex qui pro tempore ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ extiterit, celsior & Princeps cunctis Sacerdotibus totius mundi existat, & ejus judicio quæq́; ad cultum Dei, vel fidei Christianorum stabilitatem procurandam fuerint, disponantur; justum quippe est, ut ibi lex sancta caput teneat principatûs, ubi sanctarum legum institutor Salvator noster beatum Petrum Apostolatûs obtinere præcepit cathedram, ubi & crucis patibulum sustinens, beatissimum mortis sumpsit poculum, suiq́; Magistri & Domini imitator apparuit.*

Hieronymus de Irenæo Romam misso *in catalogo*: *Omnium doctrinarum curiosissimus explorator, non moles ædificiorum Urbem circumeundo contemplabatur, sed Apostolicæ Ecclesiæ fidem, ritus, mores, ac disciplinam, quam illi Petrus & Paulus Apostolorum Principes tradidissent, perscrutabatur, nactusq́; ibi Apostolicas traditiones integras & illibatas, ut ab Apostolis tradita fuerant, vigilantissimè custoditas & integerrimè conservatas, ad eas omnes, quos scriptis exagitat, exinde provocavit hæreticos, quos sciret eo solo tam patenti testimonio (si qua in eis reliqua esset ratio veritatis) posse convinci.*

V. *Quintò denique.* Multæ hæreses à solo Romano Pontifice extra Concilium damnatæ sunt, extinctæque, quod fieri non poterat, nisi ab auctoritate infallibili & errare nescia: sicut enim fides est de re certa, & cui falsum subesse non potest, ùt eleganter declarat S. Bernardus *epist. 190. ad Innocent.* ita hæresis est rei certò falsæ, & cui verum subesse non potest: ergo sententia Pontificis, quâ declarat opinionem aliquam esse hæreticam, omnino est certa & infallibilis; alioquin nec declaratio erit certa, utpote ab auctoritate incerta profecta: nec id quod declaratum est, certò ad hæresin pertinebit, cùm fieri non possit, ut à principio incerto deducatur conclusio certa, quemadmodum si non est certum, te aquâ elementari baptizatum esse, ita nec erit certum te verè baptizatum, & Christianum esse. Fuisse verò quamplures hæreses auctoritate solius Pontificis extra Concilium generale damnatas, dubium non est. Nam Anno 106. teste S. Irenæo lib. 3. cap. 3. turbatam Corinthi fidem S. Clemens Papa iterum erexit, datis ad eam Ecclesiam dogmaticis litteris, de quib⁹ hæc Irenæus:

Cle-

Clemens, qui & vidit ipsos Apostolos, & contulit cum eis, cùm adhuc insonantem prædicationem Apostolorum & traditionem ante oculos haberet; dissensione non modica inter eos, qui Corinthi essent, Fratres facta; scripsit, quæ est Roma Ecclesia, potentissimas litteras Corinthijs ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum, & annuntians, quam in recenti ab Apostolis receperant traditionem.

Anno 145. & 146. exortæ sunt Valentini, Cerdonis, & Marcionis hæreses, quas ab Hygino Pontifice confutatas & delectas esse, testantur S. Irenæus lib. 3. cap. 4. & Tertullianus lib. 3. contra Marcionem.

Anno 172. Ecclesiam Montani hæresis vehementer afflixit, quam à Pontifice Romano damnatam quoque esse testatur Tertullianus lib. adversus Praxeam cap. 1.

Anno 196. prodijt Theodolus Bysantinus, aliàs Coriarius, cujus hæresin (quòd doceret, Christum hominem tantùm, non etiam Deum esse) à Pontifice Victore Anathemate confixam, ipsúmque Theodolum Ecclesiâ ejectum esse narrant Eusebius lib. 5. Histor. cap. 27.

Nolebant Pelagiani Summorum Pontificum sententijs acquiescere, quibus & necessitas gratiæ asserebatur, & Pelagij errores hæresis damnabantur; provocabantque Pelagiani ad Concilium Universale, quibus egregiè Augustinus (*a*) in hæc verba respondet: *An verò Congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit, cùm potiùs rarissima inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit. &c.* Et paulò post: *Verùm istorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum quoniam pervertere nequeunt, saltem commovere conantur. &c.* Et alibi: (*b*) *Quasi verò in Concilio Episcoporum, quod non salubriter, sed jactanter propter vestras quæstiones debere dicitis congregari, si sederent Episcopi, quos suprà memoravi, facilè invenires, quos eis in doctrina Ecclesiastica antiquitùs tradita æquare, nedum præferre possetis.* Et alibi: (*c*) *Si in Concilio, cujus videris desiderare judicium, sederent Cyprianus, Hilarius, Gregorius, Basilius, Joannes Constantinopolitanus, ut taceam alios,*

(*a*) Auguft. lib. 4. contra duas epist. Pelagian. cap. 12.
(*b*) Idem lib. 1. contra Julian. c. 60.
(*c*) Ibid. l. 2. c. 37. vide etiam l. 2. c. 10.

alios, nunquid doctiores, prudentiores, veraciores Judices quærere auderes? ipsi contra dogmata vestra clamant, ipsi scriptis suis scripta vestra condemnant, quid quæris amplius? Quòd si quæras, si Concilio Oecumenico (de hoc enim loqui Augustinum certum est ex illis verbis: *Ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur;*) opus non est, cujus ergo auctoritate & sententiâ hæreses elidentur, verusque Sacrarum Scripturarum sensus elucidabitur? respondet Augustinus: *Si Romana Ecclesia Præsidentem B. Innocentium audire voluisses, jam tunc periculosam Juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit vir ille Sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitùs Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris perseveranter tenet Ecclesia?* Quibus verbis duo docet Augustinus, videlicet, & non posse Romanum Pontificem ab antiqua, & vera doctrina aberrare, & ejus auctoritatem sufficere hæreticis laqueis exuendis. S. Prosper quoque in Chronico: *Tunc Pelagianorum machina fracta sunt, quando B. memoria Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.* Et S. Hieronymus de Irenæo Romam misso: *Omnium doctrinarum curiosissimus explorator non moles ædificiorum Urbem circumeundo, sed Apostolicæ Sedis fidem, ritus, mores, ac disciplinam, quam illi Petrus, & Paulus Apostolorum Principes tradidissent, perscrutabatur, nactusq; ibi Apostolicas traditiones integras & illibatas, ut ab Apostolis tradita fuerant, ad eas omnes, quos scriptis exagitat, exinde provocavit hæreticos, quos sciret eo solo tam patenti testimonio posse convinci.* Sozomenus l. 6. c. 22. *Qua de controversia Romanus Pontifex certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis litteras, ut unà cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & Consubstantialem esse, & gloriâ æqualem existimarent. Quo facto singuli rebus ab Ecclesia Romana semel judicatis acquieverunt, hacque Controversia finem habere visa est.* Sixtus II. PP. *Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cujus à Domino JESU Christo confessio est glorificata, & cujus fides nullam hæresin unquam fovit, sed omnes quidem hæresis destruit.* Omitto alia jam superiùs memorata.

VI. *Dices 1.* Tunc modò Pontificum sententias opinionem aliquam damnantium, certitudinem adeptas esse, cùm ab Ecclesia universim receptæ sunt; & quando ipsa Ecclesia hujusmodi damnatas opiniones pro hæreticis habuit.

Respondimus jam suprà ad hanc objectionem, & ea quàm sit inanis, demonstravimus: Ideò enim Ecclesia hujusmodi Pontificum

tificum sententias recepit, non quia jam certa veritatis, & ut illis certitudinem commodaret, sed quia certas credidit, & tales, ut meritò dubium omne, quo priùs Ecclesia jactabatur, excluderent: dubitabat ante Pontificis sententiam Ecclesia: post illam omni dubio solvebatur; non ergo certitudinem Pontifici dabat, sed accipiebat. Deinde qui pronuntianti Papæ non acquiescerent, pro hæreticis habebantur, non ergo liberum erat ab eo definita aut repellere, aut acceptare, & acceptando certa efficere: immo ipsi Pontifices acceptari jubebant, & qui obsisterent, anathemate dirisque feriebantur. Denique cùm dicis à Pontifice definita non esse certa, sed consensu Ecclesiæ certa fieri, quid tu intelligis nomine Ecclesiæ? Concilium generale? at jam ostendimus ex ipsis Concilijs, ex Patribus, praxique Orbis Catholici etiam extra Concilium errare Pontificem non posse. Nec ullus est in Ecclesiastica historia vel leviter tinctus, qui nesciat, trecentis & ultrà annis gravissimas multasque hæreses sine ullo Generali Concilio damnatas proscriptasque esse. Totam omnino fidelium societatem? ergo nunquam me Pontificis definita obstringent, quia nunquam constare mihi potest, omnes omnino fideles in ea consensisse, & assensu firmâsse, sine quo, ùt dicis, certa non sunt: quis enim tibi nuntius aquilâ aut Pegaso vectus ad aures pertulit omnes in India, in Africa, in Asia, in Hispania, Germania, Italia, Polonia, Americaque Alexandro Pontifici subscripsisse, cùm Jansenium damnavit? immo quî potuerunt omnes consentire, re non ad omnes perlatâ, nulloque conventu habito, nunquam capitib⁹ collatis? Quòd si nomine Ecclesiæ majorem fidelium partem intelligis, de eadem redit quæstio, quomodo constare tibi possit, majorem illorum partem in sententiam contra Jansenium latam, v. g. consensisse? maximè cùm non semper illa pars sit melior, quæ est major: absurdum igitur est, sententias & decreta Pontificum in rebus fidei tunc primùm necessarias certasque esse, cùm à tota Ecclesia recipiuntur: antequam recipiantur, incertas, nec animum obligare.

Dices 2. Etiam ab alijs Episcopis, privatisque Synodis fuisse hæreses damnatas, ut ex Augustino constat, locis citatis; non ideò tamen sequi, sententias Episcoporum & particularium Synodorum esse irreformabiles; ergo ex hoc Capite non potest deduci Infallibilitas Summorum Pontificum.

Resp.

Resp. Maximum esse discrimen inter sententias Pontificum, & inter sententias Episcoporum hæresin aliquam damnantium. Episcoporum enim sententiæ erant tantùm doctrinales, non verò dogmaticæ & ultimæ, atque irreformabiles; nec priùs valebant, quàm à Summo Pontifice confirmarentur; sententiæ verò Pontificum Dogmaticæ & ultimæ, nec poterant iterum in judicium, litemque vocari, adeò, ut si permissu Summorum Pontificum prædamnatæ à Pontifice hæreses iterum in Concilijs examinarentur, non id erat, quòd causâ à Romano Pontifice jam finitâ dubitare liceret, sed ut auctoritate tot Patrum, doctrinâ & sanctitate florentium, argumentisque ab eis tantâ efficaciâ & eloquentiâ productis hæreticorum pervicacia obrueretur. Id ita esse patet testimonijs eorundem Patrum. Nam S. Hieronymus (*a*) *Hæc est fides*, inquit, *Pater Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamq; semper tenuimus, & tenemus, in qua si minùs peritè, aut minùs cautè fortè aliquid positum est, emendari cupimus à Te, qui Petri & fidem, & Sedem tenes.* S. Cyrillus Alexandrinus epistolâ ad Cœlestinum PP. *Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa Pietati Tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hîc sentias, declarare.* S. Paschalis PP. (*b*) *Ajunt, in Concilijs statutum non inveniri, quasi Romana Ecclesia legem Concilia ulla præfixerint, cùm omnia Concilia per Romani Pontificis auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.* S. Innocentius I. PP. *Quidquid, quamvis de disjunctis, remotisq; Provincijs ageretur, non priùs Patres ducebant finiendum, nisi ad Sedis notitiam pervenisset, ut tota hujus auctoritate pronuntiatio firmaretur.* S. Stephanus Archiepiscopus suo & trium Africæ Conciliorum nomine: (*c*) *Vestra Sedi Episcoporum judicia, & summorum finem judiciorum Ecclesiasticorum in honorem Beatissimi Petri Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam; antiquis enim regulis constitutum est, ut quidquid horum, quamvis in remotis, ageretur Provincijs, non priùs tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ Sedis Vestræ fuerit deductum, ut ejus auctoritate juxta quod pronuntiatum fuerit, firmaretur.* S. Damasus: (*d*) *Nulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sint fulta Apostolicâ auctoritate.* Cœlestinus PP. in Instru-

(*a*) Habetur in Decr. Gratiani cap. quoniam 24. q. 1.
(*b*) In capit. significâsti de elect.
(*c*) In epist. ad Damas. PP.
(*d*) Epist. ad Stephanum.

ſtructione Legatis ſuis ad Concilium Epheſinum data: (*a*) *Auctoritatem Sedis Apoſtolicæ cuſtodire debetis, ſiquidem & Inſtructiones, quæ vobis tradita ſunt, hoc loquuntur, ut intereſſe Conventui debeatis: ad diſceptationem ſi fuerit ventum, vos de eorum ſententijs judicare debeatis, non ſubire examen.* S. Gelaſius: (*b*) *Hoc robur obtinuit, quod in Synodo firmavit Sedis Apoſtolicæ auctoritas, quod refutavit, firmitatem habere non potuit.* Omitto ſexcenta alia, ex quibus palàm eſt, latum diſcrimen à Patribus agnitum eſſe inter ſententias Epiſcoporum, & ſententias Romanorum Pontificum, hæreſes aliquas damnantium, ut videl. iſtorum vellent eſſe ultimas & decretorias, illorum verò adhuc reformabiles, & judicio Pontificum, etiamſi in Concilio Oecumenico latæ eſſent, omninò ſubjectas.

Sed videamus nunc, quænam in particulari hæreſes à ſolis Romanis Pontificibus extra Concilium Oecumenicum damnatæ ſint.

Certum eſt, à Chriſti nativitate uſque ad annum 325. quo Concilium Nicænum celebratum eſt, nulla fuiſſe Oecumenica Concilia celebrata, & tamen quàm plurimæ hæreſes toto hoc annorum decurſu & extitêre, & abolitæ, aut ſaltem damnatæ ſunt. Et quamvis in particulari non ſemper oſtendi poſſit, eas à Romano Pontifice damnatas eſſe, quippe flagrantibus perſecutionibus, & Eccleſiâ Romanâ omnibus venis ſanguinem fundente, otium non erat Romanis Pontificibus multa ſcribendi, & poſterorum memoriæ commendandi; vix tamen dubium eſſe poteſt, auctoritate Summorum Pontificum fuiſſe confixas. Conſtat enim unâ parte teſtimonijs ſuprà productis, Eccleſiam ſupra fidem Petri ejuſque ſucceſſorum fundatam eſſe, idque Patres primorum ſeculorum palàm profeſſi ſunt, nam præter dicta Sozomenus ſcribit: (*c*) *Julium ad eos, qui Antiochiæ convenerant, ſcripſiſſe, atq; incuſâſſe, quòd contra leges Eccleſiæ eum ad Concilium non vocâſſent, nam Legem eſſe ad Sacerdotij dignitatem ſpectantem, quæ pronuntiat, acta illa irrita eſſe, quæ præter ſententiam Epiſcopi Romani conſtituuntur.* Et ipſe Athanaſius ex perſona Julij, cujus epiſtolam recitat: (*d*) *An*, inquit,

(*a*) Commonitor. Cœleſt. à Balluzio nuper editum ex MM. SS. Codic. Colbertino & Vaticano.
(*b*) S. Gelaſ. l. de vinculo anathem.
(*c*) Lib. 3. hiſt. cap. 9.
(*d*) S. Athanaſ. apolog. 2. ad Orient.

quit, *ignari estis, hanc consuetudinem esse, ut nobis scribatur, ut hinc, quod justum est, definiri possit? nunc autem nos, quos certiores minimè fecerunt, postquam jam egerunt, quod libuit, suffragatores sua damnationis, cui non interfuimus, esse volunt; non ita se habent Petri & Pauli ordinationes, non ita Patres docuerunt, sed fastus iste, & novum studium est. Quæ enim accepimus à B. Petro Apostolo, hæc vobis scribimus.* Ubi vides, hanc Pontificis Romani auctoritatem ad Apostolorum traditionem referri. Ex altera verò parte æquè constat, Pontificum in fidei causis sententiam adeò Ecclesiam Catholicam venerari solitam, ut qui eam non reciperent, teste S. Ignatio Episcopo Antiocheno, qui primo Seculo floruit: (*a*) *Qui his non obedit* (loquitur de SS. Cleto & Clemente) *Atheus prorsùs & impius sit, & Christum contemnit, & Constitutionem ejus imminuit.* At quæ est Christi constitutio, nisi illa? *Tu es Petrus*, &c. *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*, &c. *Pasce oves meas.* At hæc Christi constitutio aut de omnibus Petri successoribus intelligenda est, aut non est intelligenda de Cleto & Clemente, cur enim potiùs de Cleto, quàm de Alexandro, de Gregorio, de Innocentio? Cùm ergo constet, Romanis Pontificibus supremam in causis fidei decidendis auctoritatem concessàm, eamque in primitiva quoque Ecclesia agnitam, summaque veneratione exceptam esse; quis dubitet, in profligandis hæresibus Summos Pontifices illâ non esse usos? Poterant, debebant, ergo fecêre, alioquin sancti non essent. Et ideò S. Irenæus de S. Clemente scribit: (*b*) *Dissensione non modicâ inter eos, qui essent Corinthi, fratres factâ, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas litteras Corinthijs, ad pacem eos congregans, & fidem eorum reparans, & annuntians, quam ab Apostolis receperant, traditionem.* Sic Cerdon & Valentinus hæresiarchæ (*c*) coram Hygino S. Pontifice hæreses suas recantârunt. Sic Theodotus hæresiarcha, Theodoreto (*d*) & Eusebio testibus, à Victore Pontifice damnatus, & Ecclesiâ ejectus est, quòd doceret, Christum hominem tantummodò, non etiam Deum esse. Idem Victor, ut habet Eusebius, *totius Asiæ Ecclesias, & alias finitimas* (quamvis traditionem Joannis Evangelistæ prætexerent) *tanquam*

(*a*) S. Ignat. epist. ad Roman.
(*b*) S. Iren. lib. 3. adu. hæref. cap. 3.
(*c*) Anno 155. testibus Irenæo lib. 3. cap. 4. Eusebio lib. 4. cap. 10.
(*d*) Anno 196. Theodoret. hæretic. fab. lib. 2. Eusebius lib. 5. hist. cap. 27.

quam alterius fidei & opinionis literis graviter objurgatas simul omnes à Communione Ecclesiæ semovendas duxit; quòd videl. celebrarent Pascha decimâ quartâ Lunâ, quacunque die incidissent. Id verò quamvis Ecclesia Romana tolerâsset, postquam tamen verti in hæresin cœpit, & Judaismo ansam præbere (quod Nicephorus testatur) (*a*) quodque conniventia Ecclesiæ fuerat, pro necessitate ac debito jactari, (pari ferè ratione, quâ hâc tempestate de necessitate utriusque in Communione speciei à Calvinistis differitur) Victor necessariam esse severitatem credidit, quamvis ab ea sanctum Pontificem Irenæus vehementer dehortatus sit, potestatem quidem Pontificis agnoscens, sed usum restringi cupiens. Ubi nota, quamvis plurimi historici Ecclesiastici, videl. Eusebius, Irenæus, Nicephorus, Hieronymus, Photius, aliique hujus rei meminerint, nullus eorum tamen scribit, Episcopos Victori hanc potestatem negâsse, sed tantùm hortatos esse, ut pacis causâ nimiâ severitate temperaret. Et temperavit quidem Victor, sed ejus sententia contra omnium Asianorum, & Synodi Ephesinæ Decreta omninò vicit, ac Nicæno Concilio confirmata est. Paulò pòst Zephyrinus (*b*) Victori succedens hæresin Montanistarum & Cataphrygum anathemate ferit, & præcipuum hujus hæresis Caput Tertullianum, quod ipsemet fatetur, (*c*) unde perpetuum Tertulliani in Pontifices odium, more omnium hæreticorum, Judicem, à quo plectuntur, aversantium. De ejusdem Zephyrini contra Cataphrygas Decreto hæc scribit Tertullianus: *Audio etiam, decretum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex Maximus, Episcopus Episcoporum dicit; ego & mœchia, & fornicationis delicta functis pœnitentiâ dimitto.* Ubi observas, jam tunc temporis, quamvis flagrante persecutione, Romanos Pontifices supremâ auctoritate suâ uti solitos esse, in materia videl. fidei (talis enim erat, de qua tunc temporis quærebatur, videlicet, an relapsi ad pœnitentiam recipi possent) Decreta, & quidem *peremptoria*, hoc est, definitiva proponendo, quibus omnes Christi fideles obedire tenentur; hæc verò Decreta, ut aliàs ostendi, infallibilitatem Pontificiam supponunt. Origenes à Dionysio Episcopo Alexandrino hæresis acMmmm cusa-

(*a*) Niceph. lib. 4. cap. 30. Tertull. de Præscript. cap. 53. Euseb. 5. hist. cap. 9.
(*b*) Anno 215.
(*c*) Tertull. de jejun. cap. 1.

cusatus, fidei suæ professionem Romam ad Fabianum Pontificem misit: (*a*) sed cùm calamo fides non haberetur, ipse Romam accessit, (*b*) ratus, se hæresis notâ satis absolutum fore, si à Romano Pontifice reciperetur.

Cyprianus, omnesque ferè Africani Patres, à Stephano Papa (*c*) anathemate percussi, aut saltem territi, ob repetitum hæreticorum baptisma. Ubi planè enituit invicta Romanorum Pontificum auctoritas, quando contra torrentem Africanæ eloquentiæ, & sanctitatis, frustrà obnitente Cypriano (cujus in Ecclesia Catholica eâ tempestate summa veneratio) veritati suffragium tulit, effecitque, ut toto Orbe probaretur. Planè nunquam magis credi potuit, errâsse Pontificem, quàm cùm Cypriano, totque, & tam numerosis Synodis (in quibus florem Catholicæ Religionis facilè collectum vidisses) adversatus est; vicit tamen, & pro illo veritas stetit. Quando errabit Pontifex, si tunc non erravit? num aliquando doctiores, sanctioresque adversarios habebit, quàm Cyprianum, & tot alias Synodos Orientis? ergo si tunc, quando tam multi, robustique impellebant, hæc Petra non cecidit, frustrà expectas aliquando casuram; stetit, stabitque, ut Petram decet.

Dices: Etiam post prolatam à Stephano sententiam, dirasque intentatas nec Cyprianus, nec alij Africæ Episcopi acquievêre; non ergo credebant, Pontificem falli non posse.

Resp. De certamine Cypriani cum Stephano alibi dictum est, & dicetur posteà, cùm objectiones dissolvemus; nunc verò id solùm dico, Cyprianum, ejusque asseclas, si crediderunt Pontificem ex Cathedra docentem falli posse, omninò errâsse; neque id mirum est, aut absurdum; si enim errârunt circa Baptismum, cur non errare potuerint circa Pontificem? & si tu absurdum & falsum esse non credis, cùm dicitur, Cyprianum circa Baptismum errâsse, cur absurdum, & falsum esse credas, cùm dicimus, errâsse circa Pontificem? præsertim cùm nemo unquam falsam doctrinam pertinaciter defenderit, qui non hoc ipso cum Romano Pontifice bellum gesserit, jurato videlicet, & necessario mendacij hoste, ac vindice veritatis; ut adeò unum idemque sit, Pontifici bellum,

(*a*) Anno 248.
(*b*) Euseb. lib. 6. hist. cap. 28. 29.
(*c*) Anno 258.

bellum, & veritati indicere, quemadmodum unum idemque est, in leges & in Judicem offendere. Et verò ubi primus ille animorum ardor deferbuit, qui Cypriani, & Firmiliani calamos myrrhâ, & felle impleverat, rediitque serenitas agnoscendæ veritati necessaria; resipuit Cyprianus, totumque illud agmen Africanorum, seque Pontifici Romano submisit. Cùm ergo Cyprianum habeamus, & errantem, & pœnitentem, quærimus ex Gallis, cur malint errantem sequi, quàm pœnitentem? Audi Augustinum: (*a*) *Correxisse autem Cyprianus istam sententiam non invenitur, non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quòd correxit, & fortàsse suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimiùm delectati sunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt.* Idem testatur clarissimis verbis S. Hieronymus de Episcopis, qui cum Cypriano decreverant, hæreticos rebaptizandos esse. Verba Hieronymi hæc sunt: (*b*) *Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum Cypriano statuerant, ad antiquam consuetudinem revoluti* (quæ habebat, non esse rebaptizandos hæreticos, & quâ maximè Stephanus nitebatur) *novum emisère Decretum.* Et Cresconius Donatista objicit Augustino: (*c*) *Majores nostri* (Donatistæ videlicet) *ab Orientalium propterea communione discreti sunt, quia illi suum judicium resciderunt, quo eis placuerat de illa quæstione* (an videlicet hæretici rebaptizandi essent) *Cypriano, atque illi Africano Concilio consentire oportere.* Cui respondet Augustinus: (*d*) *Paucos illos Orientales, quinquaginta videl.* (totidem erant Episcopi in Synodo Iconiensi Firmiliano præsidente) *non tantùm judicium suum rescidisse, verùm etiam correxisse.* De Dionysio quoque Patriarcha Alexandrino mutâsse eum sententiam, ac Stephano manus dedisse clarum videtur, tum ex familiarissimis ejus Epistolis ad Xistum Stephani successorem apud Eusebium: (*e*) tum quia adeò Stephani sententiæ accesserat, ut ne quidem *fratrem quendam ætate admodùm provectâ, & Baptismate apud hæreticos tinctum, sed pleno impietate, plenoq; blasphemia, neq; ullam omninò cum nostro habente similitudinem, sit ausus rebaptizare*, nisi permitteret Romanus Pontifex; sic enim epistolam ad Xistum concludit: *Profectò opus habeo*

(*a*) August. epist. 48. ad Vincent.
(*b*) S. Hieron. Dial. contra Luciferianos.
(*c*) Crescon. lib. 3. cap. 2.
(*d*) August. contra Crescon. lib. 3. cap. 3.
(*e*) Euseb. lib. 7. cap. 9.

habeo Frater consilio Tuo, & sententiam Tuam expecto, ne fortè ipse halluciner tali negotio ad me delato. Ita Eusebius; patet ergo, Africanos Episcopos, eorumque Coryphæos Firmilianum, & Dionysium sententiam correxisse. Quando ergo Arelatense, quod multò post celebratum est, canone 1. decernit: *Afros propriâ lege uti, ut rebaptizent*, intelligendum est, ut bene notavit Sirmondus, non de quibuscunque Catholicis Afris (quales erant Cypriani sectatores) sed de Afris Donatistis & Schismaticis; & ideò in Concilio Romano ante Concilium Arelatense celebrato sub Melchiade Papa, Donato etiam ab Africæ Episcopis vitio datum, imò damnatus est, quòd *confessus esset se rebaptizasse*, teste Optato Milevitano; ergo certum est, eâ tempestate non fuisse apud Africanos moris, ut tincti ab hæreticis iterum tingerentur, alioquin quomodo ab Africanis Episcopis id soli Donato crimini verteretur? Hæc omnia eò spectant, ut ostendamus, Africanos Episcopos, præsertim Firmilianum & Dionysium resipuisse. Jam Lectoris judicium esto, quorum æquior sit causa: adversariorum, qui errantes Africanos sequuntur, an nostra, qui sequimur pœnitentes? Illud quoque ex Augustino addendum; paucos fuisse, qui cum Cypriano Pontifici obluctabantur: (a) *Quinquaginta videl. Episcopi Orientales, & septuaginta Afri contra tot millia Episcoporum, quibus hic error* (Cypriani) *in toto Orbe displicuit.* Quæro jam iterum, utrum magis expediat paucorum errores amplecti, an multorum veritatem, imò tot millium Episcoporum, & totius Orbis consensum, qui Romani Pontificis sententiam venerati sunt? Quanquam si verum dici oportet, nihil Stephanus ex Cathedra, & per modum Dogmatis definivit; cùm enim Cyprianus Anno CCLVI, in secundo Carthaginensi Concilio, quò omnes Africæ Episcopi convenerant, solemni Decreto hæreticorum baptisma damnâsset, illudque per literas Synodicas Stephano Papæ confirmandum misisset, Stephanus in hæc verba respondit: *Si quis à quacunque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est.* Quibus verbis planè contrariam Cypriani sententiam hæresis non damnavit, sed vetuit tantùm, *nihil innovari*, hoc est, antiquam Ecclesiæ traditionem, usumque retineri, donec tota hæc quæstio in Concilio Universali decideretur, ut sæpe testatur Augustinus. Et meritò ad Concilium

(a) S. August. contra Crescónium lib. 3. cap. 3.

cilium universale rejecta est, cùm enim potissima quæstio facti, non juris esset: *An videlicet rebaptizatio hæreticorum antiquæ totius Ecclesiæ consuetudini, & traditioni adversaretur*, meritò Concilium universale expetebatur, ut videlicet singuli Episcopi de suarum Ecclesiarum usu ac consuetudine testari possent. Et quia pauci Episcopi Africani contra tot millium Episcoporum, imò totius Orbis sententiam (ut testatur Augustinus) non solùm privatam opinionem sustinebant, verùm etiam contra Decretum Pontificis Romani ne quidem operiri Concilium, & interim repetito Baptismo abstinere volebant, imò primam Sedem convitijs onerabant, planè sacro calamo indignis (qua de causa S. Augustinus (*a*) Cypriannm reprehendit) jure merito excommunicationem illis Romanus Pontifex Stephanus minatus est, non tamen inflixit, deprecante Dionysio Patriarcha Alexandrino; sic enim ipse testatur epistolâ ad Xistum Pontificem: (*b*) *Atque ut pro omnibus Episcopis illum deprecarer, epistolam scripsi.* De quo vide Schelstrate (*c*) & Alexandrum Natalem, (*d*) & simul adverte, moris fuisse, ut sanctissimi Episcopi excommunicationem apud Romanos Pontifices deprecarentur, eamque ne vibrarent dissuaderent; sic Irenæus Victorem, sic Dionysius Stephanum Pontifices rogârunt.

Ex hoc Cypriani conflictu magnum pro Infallibilitate Pontificia argumentum sumitur. Cyprianus tantâ doctrinâ, pietate, eloquentiâ, ingenio, ac insuper tot Episcoporum, & trium Synodorum votis subnixus, ubi tamen à Romano Pontifice secessit, in hæresin & errores prolapsus est, posteà ab Ecclesia damnatos; naufragium fecit, anchoram perdidit; quis ergo deinceps speret, se absque periculo & impunè à Romani Pontificis sententia deflexurum, sibique stationem promittat Cypriano cadente? *Tu es Petrus, & super banc Petram*, inquit Christus, *ædificabo Ecclesiam meam.* Ergo super hanc Petram ædificium es, extra hanc Petram ruina.

Anno CCCLXXIII. Primus Damasus hæresin Apollinaris, simulque Timotheum & Vitalem Apollinaris discipulos extra Concilium Oecumenicum damnavit. Negabant isti Divinitatem Spiritûs S. Damasi verò Decretum fuisse peremptorium & deci-

(*a*) August. lib. 5. contra Donat. cap. 25.
(*b*) Apud Euseb. lib. 7. cap. 5.
(*c*) Schelstr. in antiquit. illustrata p. 2. dissert. I. cap. 5. a. 5.
(*d*) Alex. Natal. ad seculum 3. Dissert. 12.

decisivum, ac necessitatem Ecclesijs imposuisse, ut reciperetur, authenticis Documentis probari potest, ac insuper testimonio Ecclesiæ Gallicanæ. Theodoretus hæc habet: (*a*) *Damasus simul ut exortam hanc hæresin accepit, non Apollinarem solùm, verùm etiam Timotheum ejus discipulum abdicavit, quam rem etiam Episcopis Orientalibus significavit*, Damasus ipse in epist. ad Episcopos Orientis: (*b*) *Sciatis velim, Fratres, nos Timotheum ipsum cum impio ejus dogmate jam pridem abdicâsse, & ob eam causam credimus, impias ejus reliquias nihil in posterum momenti habituras. Jam enim semel formulam fidei edidimus &c.* Et post pauca: *Quid est, quòd abdicationem Timothei à me rursus requiratis, qui etiam hic judicio Sedis Apostolicæ abdicatus est unà cum Magistro suo Appollinari? quòd si alios quosdam ad suam perducat sententiam, sciant illi, se cum illo unà perituros, ut qui animum induxerint Ecclesiæ Canoni repugnare.* Nota illa Damasi verba: *Jam pridem impium ejus dogma abdicavimus, quam ob causam credimus, ejus reliquias nihil imposterum momenti habituras.* Quæ causalis supponit omninò, sententias Pontificis Romani in causis fidei esse ultimas & irreformabiles, alioquin quæ esset consequentia? *Damnavimus dogma Apollinaris, ergo illud dogma nihil ampliùs momenti habebit?* Imò habebit, quia damnatio Pontificis revocari potest, & errori subjecta, nec certam fidem facit, nisi ab Ecclesia recipiatur; non ergo sufficit à Damaso damnatam esse. Sed & illa verba: *Sciant, se cum Apollinari unà perituros, &c.* eandem Infallibilitatem ostendunt. Ipsi Galliæ Episcopi ex hoc Damasi Decreto Pontificiam Infallibilitatem recentissimè agnoverunt, & Papæ Decreta *divinâ ac summâ per universam Ecclesiam auctoritate niti professi sunt.* Sic enim ad Innocentium X. anno 1653. scribunt: *Perspectum enim habebat* (Zosimus videl. PP.) *non solùm ex Christi pollicitatione, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversùs Apollinarem & Macedonium nondum ab ulla Oecumenica Synodo damnatos à Damaso paulò ante jactis, judicia pro sancienda Regula fidei à Summis Pontificibus lata, divinâ æquè ac summâ per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius etiam mentis obsequium præstare teneantur.* Neque obstat, post Damasi definitionem in Concilio Constantinopolitano eandem Pneumatomachorum causam fuisse agitatam, damnatamque; neque enim id factum, quòd sententia Pontificis incertæ fidei esset, ac retra-

ctari

(*a*) Theodoret. lib. 5. cap. 10.

(*b*) Theodoretus ibidem.

ctari posset, sed quia hæretici eâdem temeritate, quâ Spiritui Sancto sacræque Scripturæ, etiam Pontificum judicio obluctabantur, & quid mirum, qui DEO & Scripturæ non credebant, non credidisse Pontifici? num ideò errare scriptura potest, quia hæretici scripturæ non credunt? Ut ergo eorum contumacia tot Patrum doctrinâ & pietate florentium testimonijs, ac insuper argumentis, quæ ab illis in medium proferebantur, vinceretur, permisit Papa, eandem causam in plenario Concilio agitari, cujus auctoritas licèt non sit major Pontificiâ in *decernendo*, ac *decidendo*, est tamen major in *docendo* & *instruendo*, ob præclaram scientiam, facundiam, ac Zelum Episcoporum, qui Concilio intersunt. Sicut ergo cùm Christus Apostolis dixit: *Paraclitus autem Spiritus, quem Pater mittit in nomine meo, ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunque dixero* (Græcè εἶπον, hoc est, dixi, prout etiam Arabicus & Syrus habet) *vobis*; non ideò sequitur, Spiritum Sanctum majoris esse auctoritatis, quàm Christum, aut posse corrigere, quæ à Christo dicta sunt; sed tantùm, Spiritûs Sancti partes esse, insinuare, explicare, & credentium animos suaviter, fortiterque disponere, ut credant, quæ à Christo dicta sunt; ita Concilij partes sunt, non immutare Pontificum Decreta ad fidem pertinentia, sed solùm explicare, & fidelium animos doctrinâ, eloquentiâque, quæ in Concilijs abundant, permovere. Et hoc modo intelligendus est etiam S. Augustinus, quando, præcipuè in causa S. Cypriani, Concilium Universale toties commendat. Verbo, Papa est supra Concilium in *decernendo*, Concilium supra Papam in *docendo*, si non semper, at sæpè; quemadmodum major potest esse in Senatoribus & Consultoribus doctrina, jurisque peritia; at penès Judicem major, imò unica potestas judicandi, litemque finiendi. Et illud quoque observatione dignum, quod S. Hieronymus notat, videl. in Synodo Nicæna, quæ anno 325. celebrata est, nullam fieri expressam mentionem errorum Origenis, Valentini, Marcionis, Cataphrygum, aut Manichæi, (*a*) *quos certè ante Synodum fuisse dubium non est.* Ex quo evidenter colligitur, Patres Nicænæ Synodi sententias Summorum Pontificum pro indubitatis habuisse, alioquin cur eas hæreses intactas & indemnatas relinquerent, quas soli Pontifices damnâssent extra Concilium Universale? damnatas

enim

(*a*) Hieron. epist. 65. cap. 1.

enim esse à Pontificibus, & ideò quoque ab Ecclesia rejectas patet tum ex ijs, quæ diximus, tum ex luculento Damasi testimonio, sic enim ad Stephanum Archiepiscopum Carthaginensem, & tria Africæ Concilia scribit: *Scitis, Fratres Charissimi, firmamentum à DEO fixum, & immobile suorum Sacerdotum, id est, omnium Episcoporum Apostolicam Sedem esse constitutam, & verticem Ecclesiarum &c. nam ut nôstis, Synodum sine ejus auctoritate fieri non est Catholicum, neq; ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non fuerint ejus fulta auctoritate &c.* Et circa medium: *Cujus Sedis Apostolicæ ante omnia decebat eos* (Patres Concilij Ariminensis) *expectare Decretum.* Quæ tantùm abest, ut ab Episcopis improbata fuerint, ut ipsi potiùs ad eundem Damasum ita scriberent: *Notum facimus Vestræ Beatitudini, quòd quidam fratres venerabiles Episcopos vobis inconsultis à proprio dejiciunt gradu, cùm Vestræ Sedi Episcoporum judicia & summorum finem negotiorum Patrum decreta omnium cunctam reservavêre sententiam inquirendi de DEI rebus, quas omni curâ & solicitudine observare debemus.* Hæc omnia falsa sunt, si Pontifex errare, ejusque sententiæ in materia fidei corrigi possunt; quomodo enim *finis negotiorum summorum* Pontifici reservatur, si aliud adhuc Ecclesiæ aut Conciliorum examen & judicium expectandum est? Quomodo Sedi Romanæ *Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam*, si post ejus sententiam, quia errare potest, alijs sententijs locus est? Quomodo nulla *Concilia rata leguntur, quæ non fuerint Sedis Apostolicæ fulta auctoritate*, cùm potiùs Sedis Romanæ judicia non sint rata ex mente adversariorum, nisi Conciliorum auctoritate fulciantur?

Anno CCCXC. Emersit, larvamque deposuit hæresis Joviniani. Eam S. Hieronymus acri, flammatoque stylo confixit, crederes non tam scribere, quàm tonare; sed dum totus est in extollenda Virginitate, visus est in extrema prolabi, & matrimonium quoq; aversari, unde multorum in Hieronymum querelæ, quas ille scriptâ apologiâ delevit. Siricius verò Papa, ubi eam hæresin detexit, coactâ Romæ Synodo continuò damnavit; datisque litteris ad S. Ambrosium, nam Mediolani quoque grassabatur, pro damnata haberi eam voluit. Sic enim scribit: *Nos sanè nuptiarum vota non aspernanter accipimus, sed Virginum nuptias majore honorificentiâ honoramus. Facto igitur Presbyterio* (hoc est Synodo) *invenimus, ea doctrina nostra, hoc est, Christi esse contraria, unde omnium nostrûm tam Pres-*

Presbyterorum & Diaconorum, quàm totius Cleri una lata fuit sententia, ut Jovinianus, Auxentius, Genialis, divinâ sententiâ & nostro judicio in perpetuum damnati extra Ecclesiam remanerent. Quod custodituram Sanctitatem Vestram non ambigens hæc scripta direxi. Ubi etiam nota, Siricium Pontificem pro eodem habere, Dei & Papæ judicium. Respondit Ambrosius suo & Mediolanensis Synodi nomine: (*a*) *Recognovimus litteris Sanctitatis Tuæ boni Pastoris excubias, qui fideliter commissam Tibi januam servas, & piâ solicitudine Christi ovile custodis, dignus, quem Domini oves audiant & sequantur.*

Anno CCCCI. Anastasius Papa Rufinum Origenistarum Coryphæum Romam vocat ad causam dicendam; sed tergiversantem, & comparere renuentem (quippe haud ignorabat, si semel Romæ hæresis notaretur, se toto Orbe Catholico abominationi, & pro hæretico habitum iri) hæresis damnat, & unà Infallibilitatem Pontificiam egregio testimonio sancit; audi Hieronymum, & postcà ipsum Anastasium; Hieronymus ergo hæc de Rufino scribit: (*b*) *Innocentem te vocas, ad cujus interpretationem* (transtulerat enim Origenis Periarchon) *Roma contremuit? Absentem, qui accusatus respondere non audes, & in tantum Romanæ Urbis judicium fugis, ut magis obsidionem Barbaricam, quàm pacatæ Urbis velis sententiam sustinere?* Anastasius verò epist. ad Joannem Hierosolymorum Episcopum hæc habet: *Absit hæc ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Nunquam profectò eveniet, ut aliquâ hoc admittamus ratione, quod jure, meritóq; damnamus. Quapropter in toto Orbe Christi DEI diffusa providentia probare dignabitur, accipere nos omninò non posse, quæ Ecclesiam maculent. Mihi certè cura non deerit, Evangelij fidem circa meos custodire populos, partesq; populi mei, per quaq; Orbis terrarum spatia diffusas, quantum possum, litteris convenire, ne qua profana Interpretationis origo subrepat.* Audis, profiteri Anastasium: *Nunquam per Christi providentiam eventurum, sed nec evenire posse, ut Romanus Pontifex recipiat, quæ Ecclesiam maculent.* Quid est hoc aliud, quàm infallibilem esse?

Anno circiter CCCCXVI. Innocentius Primus hæresin Pelagianam damnavit extra omne Concilium Oecumenicum, & teste Augustino insigne Infallibilitatis Pontificiæ documentum post se reliquit. Sic enim de Innocentio apud S. Prosperum: (*c*) *Consti-*

(*a*) V. Epistolas Rom. Pontificum Tomo I.
(*b*) S. Hieron. apolog. in Rufin.
(*c*) S. Prosper adv. Collator.

stituimus, in Pelagium atque Cœlestium per venerabilem Episcopum Innocentium de Beatissimi Apostoli Sede prolatam manere sententiam. Et Gennadius: (a) *Multos Cataphrygas* (Innocentius videlicet) *& Pelagium ac Cœlestium invenit hæreticos, & damnavit eos, & hoc constituit, ut qui natus fuerit de Christiana, rursus nasci debeat per Baptismum, hoc est, baptizari debeat, quod Pelagius damnabat.* Idem S. Prosper: *Tunc Pelagianorum machina fracta, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.* S. Augustinus *l. 2. contra Pelagium & Cœlestium c. 7. Cœlestius B. Papæ Innocentij non est ausus literis obsistere, imò se omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit.* Et lib. 2. cap. 3. contra duas epistolas Pelagianorum: *Per Papæ Rescriptum causa Pelagianorum finita est, totoq; Orbe post ejus damnationem damnati sunt, ac litteris Innocentij tota de hac re dubitatio sublata est.* Et contra Julianum l. 1. c. 4. *Puta, eam tibi partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidentem Beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Nihil enim potuit Vir ille Sanctus Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitùs Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia.* Et serm. 2. de verbis Apostoli: *Jam enim de hac causa* (hæresi videlicet Pelagiana) *duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, indè etiam Rescripta venerunt; causa finita est, utinam etiam error finiatur?* Quomodo dici potest per Rescripta Apostolica *causa finita esse*, si judicia Romani Pontificis errori subjecta sunt, si examinari debent, si consensu Ecclesiæ, si sententiâ Concilij Oecumenici indigent? an Pelagiani respondere non poterant, *nullo modo causam finitam esse*, quippe in nullo Oecumenico Concilio damnatam; nam Concilia, quorum Augustinus meminit, fuerunt solùm Provincialia? Ipsi deniqúe Gallicanæ Ecclesiæ Antistites litteris ad Innocentium X. datis: *Innocentius I. Pelagianam hæresim*, inquiunt, *damnavit olim ad Episcoporum Africæ relationem; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem hæresin ex adverso Pelagianæ oppositam Innocentius X. auctoritate suâ proscripsit &c.* Vides, non solùm novum exemplum damnatarum ab Innocentio hæreseon, sed etiam Infallibilitatem Romani Pontificis palàm assertam, quid enim aliud sonant illa Augustini verba: *Per Papæ Rescriptum causa Pelagianorum finita est, ac litteris Innocentij tota dubitatio sublata.*

(a) Gennad. de viris illustr. cap. 43.

sublata. Et illa: *Puto, eam tibi partem Orbis sufficere debere, in qua primus Apostolorum martyrio coronatus est.* Et illa: *Nil potuit vir ille sanctus* (Innocentius) *Africanis respondere Concilijs, quàm quod antiquitùs Apostolica Sedes tenet &c.*

Anno CCCCXVIII. Cœlestius Pelagianus, cùm pollicitus esset B. Innocentij sententijs acquiescere, posteà verò eandem hæresin redoleret, iterum Carthagine in Synodo 214. Patrum damnatus est; sed cùm ab hac Synodi Carthaginensis sententia appellâsset, Zosimus Pontifex appellationem recepit; causa recipiendæ appellationis, teste Augustino: (*a*) *Quòd Cœlestius litteris B. Innocentij Papæ, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit, & proptereà Libellus ejus Catholicus dictus est.* Sed cùm Romæ Cœlestius recusaret, errores, quà famâ, quà proprijs scriptis sibi impositos damnare, Zosimus Papa, & Cœlestio, & hæresi Pelagianæ extremum vulnus inflixit, adeò, ut post Zosimi Decretum toto Orbe deleta sit. Audi eorum temporum scriptores, qui & hoc testantur, & Pontificiæ Infallibilitati insigne suffragium præstant. S. Prosper: (*b*) *Concilio*, inquit, *apud Carthaginem habito ducentorum decem, & septem Episcoporum ad Pontificem Zosimum Synodalia Decreta perlata sunt, quibus probatis per totum Orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Ipse Zosimus Pontifex epistolâ ad Aurelium & Episcopos Carthagine congregatos: (*c*) *Quamvis Patrum traditio Apostolicæ Sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet, idq; per Canones semper, regulasq; servaverit; tamen cùm tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris ultrò litteris referimus, non quia, quid deberet fieri, nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra utilitatem Ecclesiæ veniens displiceret, sed pariter vobiscum voluimus habere tractatum &c.* Nihil poterat pro Infallibilitate clariùs dici, qui enim falli posse Pontificem dicunt, consequenter etiam volunt, *de Pontificis judicio disceptari, ejusq; sententiam retractari posse*; id verò Zosimus negat; & quod Pontifices congregari subindè Concilia permittant, non id necessitatis esse, aut ignorantiæ, *quasi quid deberet fieri nesciat, aut aliquid contra utilitatem Ecclesiæ decernere possit; sed ut fraternæ Charitati con-*

(*a*) S. August. ad Bonifac. contra litter. Pelagij lib. 2. cap. 3.
(*b*) S. Prosper. in Chron.
(*c*) V. integram epistolam apud Baron. ad ann. 418. n. 5.

nam prædicat. S. Cœlestinus epistolâ ad Nestorium, quæ in Concilio Ephesino summis laudibus excepta est, & quam Evagrius (*a*) divinam appellat circa finem: *Apertè igitur hanc nostram scias esse sententiam, ut nisi hanc perfidam novitatem intra decimum diem apertâ & scriptâ confessione damnaveris, ab universalis te Ecclesiæ Catholicæ communione dejectum scias; quam formam nostri judicij per filium meum Possidonium Diaconum destinavimus, ut agat vice nostrâ, quatenus statutum nostrum vel tibi, vel universis Fratribus innotescat.* Et in Commonitorio (*b*) suis Legatis ad Concilium Ephesinum dato, quod nuper Stephanus Balluzius edidit: *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodire debetis, & conventui interesse, ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententijs judicare debetis, non subire examen.* Idem Cœlestinus epistolâ ad Synodum Ephesinam datâ: (*c*) *Direximus pro nostra solicitudine sanctos Fratres & Consacerdotes nostros, qui ijs, quæ aguntur, intersint, & quæ à nobis antea statuta sunt, exequantur, quibus præstandum à vestra sanctitate non dubitamus assensum.* Et Projectus Cœlestini Legatus: *Litterarum S. Papæ Cœlestini Episcopi formam vestra sanctitas consideret, ut ea, quæ & dudum antè definire, & nunc in memoriam revocare dignatus est, juxta communis fidei regulam ad finem deduci jubeatis.* Et ibidem Firmus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus: *Apostolica & sancta Sedes Cœlestini sanctissimi Episcopi per litteras, quas misit etiam antè de præsenti negotio, sententiam, regulamq; præscripsit, quam nos quoq; secuti formam illam executioni mandavimus, Canonicum Apostolicumq; judicium in illum exequentes.* Vides, tantum abesse, ut Pontificum sententiæ tanquam errori obnoxiæ judicari, corrigique à Concilio debeant, ut potiùs illæ *norma* ac *regula* sint, ad quas Concilij Decreta exigi debeant, erratura & abolenda, si illis non respondeant; nec alias esse Concilij partes, quàm ut Pontificum sententias jam priùs prolatas *exequantur*, sic enim Cœlestinus, ejusque Legati, imò & Patres Concilij profitentur. Quòd si Concilium à Pontificis sententia deflectat, non Pontifex errabit, sed Concilium: nec sententia Pontificis corrigi, sed Concilij debebit, quod tum ex allatis testimonijs constat, tum etiam luculento exemplo, quod in eadem Synodo Ephesina proditum est. Cùm enim Juve-

 nalis

(*a*) Evagr. lib. 1. cap. 4. Baron. anno 430.

(*b*) Commonit. Cœlest. apud Balluz. ex M. S. Cod. Colbertino, & conservato in Bibliotheca Vaticana.

(*c*) Habetur in actis Synodi Ephes. p. 2. act. 2.

nalis Episcopus Hierosolymitanus ob celebritatem ejus Urbis contra Cæsariensis Episcopi jura Primatum totius Palestinæ affectâsset, ac etiam communi totius ferè Synodi suffragio obtinuisset, obstitêre Legati Apostolicæ Sedis, & auctoritate, quâ supra Concilium pollebant, Decretum Synodi abolitum voluêre, id quod S. Leo Magnus memorat, simulque quantum Pontifex Romanus Concilio præstet, his verbis memoriâ dignis ostendit: (a) *Quoties, inquit, ob incurrentes causas Generalis Congregatio facta fuerit Sacerdotum, difficile est, ut cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam moliatur appetere, sicut etiam in Ephesina Synodo Juvenalis Episcopus ad obtinendum Palestinæ Principatum credidit, se posse sufficere, quod sanctæ memoriæ Cyrillus meritò perhorrescens multùm poposcit scriptis suis, ut illicitis conatibus nullus præbeatur assensus. Hoc tamen proprium definitionis meæ est, ut quantumlibet numerus Sacerdotum amplior aliquid per quorundam subreptionem decernat, id justitiæ consideratione cassetur.* Iterum sæpè memoratus S. Cœlestinus Papa epistolâ ad S. Ephesinam Synodum: *Tandem malorum fine gaudendum est, tandem iniquè loquentium os videmus esse obstructum. Hujusce tamen fideliter peractæ rei vos executores ac defensores nobiscum videamus fuisse fidei Sacerdotes.* Ubi iterum vides, non alias esse Concilij partes, quàm ut *exequatur*, quæ à Summo Pontifice definita sunt. Unde facilè respondetur Ludovico Dupino interroganti: *Si Pontifices infallibiles sunt, quid opus cogi Concilia?* Cui respondeo, cogi Concilia, non ut retractent, revocentque jam semel à Pontificibus definita, sed ut exequantur, ut illustrent, ut compellant, utque ab hæreticis objecta, quâ valent eloquentiâ & ingenio, refutent, prout clarissimè in Concilijs Nicæno & Ephesino apparuit, in quibus Christianæ fidei Dogmata præclarissimis argumentis non tantùm definita, sed etiam illustrata & munita sunt. Non ergo convocantur Concilia, ut Pontificum Decreta examinent, vera an falsa sint, sed ut eorum veritatem magis, magisque illustrent; quemadmodum cùm sacrarum Scripturarum sententias ad examen vocamus, non id agitur, ut de eorum veritate dubitetur, sed ut eadem veritas, quam illæ complectuntur, omnibus perspecta fiat, omnique argumentorum genere conspicua evadat: nam & qui telescopijs, alijsque instrumentis solem intuetur, non dubitat, an sol existat, luceatque, sed id agit, ut solem existentem & lucentem

(a) S. Leo epist. 62. Baron. ad ann. 431. n. 103.

tem magis, magisque agnoscat. Et quoties unum, idemque dogma in diversis Concilijs Oecumenicis examinatum, discussumq; est? num ideò prioris Concilij dubia fides, & errori obnoxia? sic contra hæresin Arrianam post Nicænam Synodum etiam in Synodis Sardicensi, & Ariminensi actum est. Sic hæresis Nestoriana non solùm in Synodo Ephesina, verùm etiam in Chalcedonensi & Constantinopolitana iterum, iterumque damnata est; & de una, eademque fidei veritate quàm multi Prophetæ vaticinati sunt? num ideò priorum Prophetarum falsa vaticinia, aut dubia, quia alij idem cecinêre? Nihil ergo Pontificum auctoritati obstat, quòd, quæ ipsi definiverant, alia Conlilia postmodùm æquè deciderint, præsertim cùm eorum decisiones, nisi Pontificis Romani auctoritas accederet, vanæ irritæque haberentur. Sed quid opus argumentis, quando ex allatis Patrum testimonijs constat, Concilia exequi tantùm solita esse Pontificum Decreta, nec illis licuisse aliud pronuntiare, quàm Roma præscripsisset? Quæ testimonia sive Dupinus legit, sive non legit, æquè reus est; si enim legit, quantæ pertinaciæ est, agnoscere veritatem, nec tamen admittere? si non legit, quantæ temeritatis scribere, quæ ignoret? Et planè legenti Dupinum palàm est, non aliam ei metam fuisse, quàm Maimburgi argumenta (quæ in libello de privilegijs Ecclesiæ Romanæ recitaverat) exscribere, & Latinitati tradere, nullâ interim veritatis aut curâ, aut notitiâ. Sed hæc ex dicendis adhuc clariora evadant.

Anno CCCCXLIX. Celebrata est Synodus Chalcedonensis, cujus occasione non solùm auctoritas Romani Pontificis in damnandis etiam extra Concilium Oecumenicum hæreticis, ac statuendis fidei dogmatibus, verùm etiam summa Infallibilitas multifariàm enituit, multisque testimonijs & exemplis probata est, ut ex dicendis patebit. S. Leo ad Patres Ephesi in causa Eutychetis congregandos: (*a*) *Fratres nostros Julianum Episcopum, Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarium Diaconum misi, qui vice meâ sancto Conventui intersint, & communi vobiscum sententiâ, quæ Domino sint placitura, constituant. Hoc est, ut primitùs pestifero errore damnato etiam de ipsius, qui impudenter erravit, restitutione tractetur, si tamen sensus hæreticos, quibus imperitia ejus fuit irretita, planè, aperteq; propriâ voce & subscriptione damna-*

(*a*) S. Leo epist. 15.

naverit, quod etiam in Libello, quem ad nos miserat, est professus, spondens per omnia nostram se esse sententiam secuturum. Vides, Leonem jam prædamnâsse extra Concilium hæresin Eutychetis, nec suam jam priùs prolatam sententiam Concilij arbitrio aut judicio subjicere, sed potiùs & modum, & substantiam, quo procedere debeant, præscribere; num hoc aut Leo faceret, aut Concilium pateretur, si errare Pontifex posset? si infrà Concilium esset? nec enim minor majori præscribit, nec is, qui errare non potest, ab eo se doceri, ducique & imperari permittit, qui errare potest. Idem S. Leo epistolâ ad Patres Synodi Chalcedonensis: (*a*) *Tamen in his Fratribus, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo Vestra Fraternitas existimet præsidere, qui nunc in Vicarijs meis adsum, & jam dudum fidei Catholicæ prædicatione non desum, ut, qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus. Unde Fratres charissimi, rejectâ penitùs audaciâ disputandi contra fidem divinitùs inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat, nec liceat defendi, quod non licet credi; cùm secundùm Evangelicas veritates, secundùm Propheticas voces, Apostolicamq; doctrinam plenissimè & lucidissimè per litteras, quas ad B. memoriæ Flavianum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento Incarnationis Domini nostri pia & sincera confessio.* Si errare Pontifex potest, si Concilio subjectus est, cur non liceat ejus epistolam examini subjicere? cur illi Patres Concilij adstricti sint? quænam ergo sunt notæ Infallibilitatis, si hæ non sunt? & quid ampliùs præstare Pontifex debet, ut credatur Concilio major, expersque erroris? Dicant adversarij, si quid habent, & si non habent, cedant veritati. Martianus quoque Imperator Oratione ad Concilium habitâ: *De cætero autem nemo de nativitate Domini aliud disputare audeat, præter quod Apostolicum pröemium trecentorum decem & octo Patrum consonans huic doctrinæ tradidisse noscitur, sicut Sanctissimi Papæ Leonis, qui Apostolicum gubernat thronum, ad sanctæ memoriæ Flavianum testantur litteræ.* Et Valentinianus Imperator epistolâ ad Theodosium: (*b*) *Fidem, quam à nostris majoribus traditam accepimus, debemus cum omni devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro intemeratam conservare, quatenus Beatissimus Romanæ Ecclesiæ Episcopus, cui Principatum super omnes antiquitas contulit, locum habeat, ac facultatem de Fide ac Sacerdotibus judicandi.*

Hâc

(*a*) Leo epist. 47.

(*b*) Extat Tomo I. Concillorum ante Concil. Chalced.

Hâc enim gratiâ secundùm solemnitatem Conciliorum & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellavit, propter contentionem, quæ orta est de Fide. Et Galla Placidia ad eundem Theodosium Filium: *Hâc itaque gratiâ mansuetudo Tua tantis malis resistens veritatem immaculatam fidei Catholicæ Religionis servari præcipiat, ut secundùm formam & definitionem Apostolicæ Sedis in statu Sacerdotij illæso manente, Flaviano ad Concilij* (non Oecumenici, sed Romani & nationalis Italiæ, quod Leo Romam indixerat) *& Apostolicæ Sedis judicium transmittatur, in qua primus ille, qui cœlestes claves dignus fuit accipere, Principatum Episcopatûs ordinavit.* Vides hîc iterum, judicia in causis fidei Romanæ Sedi committi, reservariq́ue, & ad illius præscriptum & normam instituenda esse, quæ utique summa est Infallibilitatis nota, cùm oporteat regulam & normam erroris expertem esse.

Neq; dicas: Summos Pontifices more aliorum Episcoporum sententias quidem ferre in causis fidei, sed non ultimas, nec infallibiles & peremptorias, has enim Concilio reservari.

Respondeo, allata Patrum testimonia nimis esse clara, ut tam inanibus & ridiculis distinctionibus eludi possint. Si enim Pontificum sententiæ in causis Fidei non sunt decretoriæ, & definitivæ, sed solùm doctrinales; cur Patres sub pœna anathematis eas recipi toto Orbe terrarum jubent? cur illis adstringunt Concilia, nec permittunt in dubium vocari? cur toties protestantur, non valere Conciliorum Decreta, nisi à Pontificibus confirmata? & quænam est censenda ultima & definitiva sententia, quæ nullam aliam expectat, à qua confirmetur? (quales sunt sententiæ Romanorum Pontificum) an quæ aliam expectat, à qua necessariò pendeat, quales sunt omnes Sententiæ Conciliorum, ut suprà ostendimus? Et denique potestatem Romanorum Pontificum causas fidei decidendi Patres in speciali privilegio fundant Cathedræ Petri; at verò Judicium ferre tantùm doctrinale, quodq́ue examinari, corrigiq́ue possit, nec priùs certum reddatur, quàm Ecclesia illud acceptet, non est speciale Privilegium Sedis Apostolicæ, sed cujuslibet Episcopi, imò & privati Doctoris, Theologiâ utcunq́ue imbuti. Sed age jam alios quoq́ue testes audiamus. Theodoretus epistolâ ad Renatum Cardinalem: (*a*) *Hac igitur de causa,* inquit, *tuam oro sanctitatem, ut persuadeas sanctissimo atque Beatissimo Archi-*

(*a*) Theodoret. epist. 116. apud Baronium an. 449. n. 124.

Archi-Episcopo Tuo, ut Apostolicâ utatur auctoritate, & præcipiat, ad vestrum convolare Concilium. Habet enim Sanctissima illa Sedes omnium per orbem terrarum Ducatum, & Principatum, multis quidem ex causis, præcipuè verò, quòd hæreticâ labe immunis permansit, & nullus, qui contraria sentit veritati, in illa unquam sedit, sed Apostolicam gratiam integram & immaculatam servavit. Quæ enim à nobis decernuntur, contenti his erimus, & illis acquiescemus, quæcunque illa fuerint, vestro justo judicio confisi. Si teste Theodoreto *Primatus Romanæ Ecclesiæ præsertim in eo consistit, quòd hæreticâ labe immunis permansit, & nullus in ea sedit, qui contraria sensit veritati;* sequitur, ut quemadmodum semper penès Romanam Ecclesiam Primatus stetit & stabit, ita etiam semper Romana Sedes, & immunis fuerit, & immunis futura sit ab omni hæresi & errore; in hac enim Immunitate Primatus Pontificius (qui salvâ fide negari non potest) teste Theodoreto consistit; sed hic Primatus est perpetuus, ergo etiam perpetua ea Immunitas. Illud quoque insigniter ostendit, quàm præcipuæ sint partes Romani Pontificis in damnandis hæresibus, multoque supra Concilium; quòd cùm in Synodo Chalcedonensi omnium Patrum suffragio formula & confessio fidei contra hæreses Eutychetis contexta esset, eamque pertinacissimè Patres defenderent, adeò ut contentâ voce clamarent: (a) *Definitio omnibus placet, hæc Fides Patrum, qui aliter sentit, anathema sit; altera Definitio non fit;* Legati nihilominùs Romani Pontificis eam semper respuerunt (quòd videlicet non omninò Leonis epistolæ consentanea esset) parati Concilium dissolvere, ac re infectâ Romam reverti: *Si enim,* inquiebant, *non consentit Epistola Apostolica, & Beatissimi Viri Papæ Leonis, jubete nobis rescriptam dari, ut revertamur.* Ipsi quoque Concilij Judices: *Ergo addite Definitioni secundùm judicium Sanctissimi Papæ nostri Leonis, duas esse naturas unitas in Christo inconvertibiliter, inseparabiliter & inconfusè.* Assenserunt Patres, aliamque Fidei formulam ex præscripto Leonis ediderunt. Quæro jam, quid apertius & efficacius dici possit pro superioritate Pontificis supra Concilium, proque ejus Infallibilitate? Si Pontifex Concilio subjectus est, cur imperat, non obsequitur? cur cogit? cur præscribit? & si non patitur, Patres Concilij aliter in rebus fidei loqui aut scribere, quàm ipse loquatur & scribat; quantò minùs pateretur, aliter sentire, aliter credere? Denique S. Gela-

(a) Acta Conc. Chalced. act. 5.

Gelasius PP. opusc. de anathemate: *Cognoscant igitur illud* (Concilium videlicet Chalcedonense) *secundùm Scripturas sanctas, traditionémque Conciliorum pro fide communi & veritate Catholica, & Apostolica, pro qua hanc fieri formam Sedes Apostolica delegavit, factamq; firmavit, à tota Ecclesia indubitanter admitti; alia autem, quæ Sedes Apostolica nullatenus delegavit, mox à vicarijs Sedis Apostolicæ contradicta manifestum.* Quid clarius dici poterat? Nihil videlicet in Concilijs etiam Oecumenicis definita valere, nisi à Sede Apostolica priùs præscripta fuerint, & posteà confirmata.

Objicies I. Sophronius (*a*) ex S. Gregorio narrat, Leonem cùm epistolam dogmaticam contra Eutycheten, & Nestorium scripsisset, eam Apostolorum tumulo cum his verbis imposuisse: *Si quid ut homo, vel minùs cautè posui, Tu, cui à Domino Salvatore nostro hæc Sedes commissa est, emenda.* Post quatuor verò dies, quos inter preces & vigilias consumpserat, Apostolum apparuisse ac dixisse: *Legi & emendavi.* Quam cùm Leo aperuisset, legissetque, *Apostolicâ manu emendatam* invenisse. Nisi ergo Petrus emendâsset, Leo in rebus fidei tradendis errâsset; cur ergo non possint alij Pontifices errare, doctrinâ & pietate Leone inferiores, & quorum epistolas non solet Petrus emendare?

Resp. Priùs oporteret istarum visionum veritatem ostendi, quàm ex illis argumentari; nec enim potest esse certa, & necessaria consequentia ex incertis, dubijsque principijs: & nos certa, non dubia quærimus, nec ex visionibus, sed ex traditione, Patrumque doctrina argumenta petimus; mirumque est S. Leonem nihil de hac Petri emendatione dixisse, quo fidem epistolæ suæ adstrueret; fuissetque operæ pretium, quando videlicet Eutychiani eandem epistolam corruperunt, adeò ut Nestorianismum redolere, multisque in Ecclesia Alexandrina suspecta hæresis videretur; quæ causa fuit, ut B. Leo (*b*) datis ad Martianum literis Imperatorem rogaverit, curaret epistolam suam fideliter in Græcam linguam transferri. Sed demus, hanc visionem certam esse; quis nescit potuisse emendari epistolam, non quòd errorem aliquem fidei contineret, sed quia tamen mysterium aut non plenè, aut non clarè, aut verbis mysterio imparibus explicabat? nam & do-

Oooo 2 mum,

(*a*) Sophron. Prato spirit. 147.

(*b*) S. Leo epist. *69.* Baron. ad ann. 454.

mum, & imaginem, & faciem emendamus, integrâ, nec mutatâ substantiâ. Imò hoc ipsum ostendit, quantâ, quamque speciali providentiâ DEUS Pontificio calamo moderetur, ut quantumvis humano aliquo errore tangatur, non permittat tamen, eum in Ecclesiæ perniciem vulgari, sed illum quovis modo emendet, seu miraculo, seu speciali revelatione, qualis & Petri fuit, de quo Christus: *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est.* Et Caiphæ Summi Sacerdotis, qui licèt impijssimus, & in ipso procinctu flagrantis Deicidij, prophetavit tamen privilegio Pontificatûs. *Prophetavit*, inquit Evangelista, *quia Pontifex erat anni illius.* Si prophetavit Caiphas, quantò magis prophetabit Innocentius, prophetabit Alexander, ubi non de occidendo DEO, sed fide stabilienda agitur?

Objicitur II. Epistola Dogmatica S. Leonis à multis impugnata est, nec priùs admissa, quàm post longum examen; id enim S. Leo testatur epistolâ ad Theodoretum: (*a*) *Gloriamur*, inquit, *in Domino, qui nullum nos in nostris Fratribus detrimentum sustinere permisit, sed qua nostro priùs ministerio definiverat, universæ Fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodijsse ostenderet, quod priùs à prima Sede firmatum totius Christiani Orbis judicium recepisset. Nam ne aliarum Sedium consensus assentationis esse videretur, inventi prius sunt, qui de nostris judicijs ambigerent. Et dum nonnulli à Dissensionis incitati auctore ad contradictionis bella prosiliunt, ad majus bonum malum ejus perventum est. Ipsa quoq; veritas clariùs enitescit, dum, quæ fides priùs docuerat, posteà examinatio confirmat. Multùm denique Sacerdotalis officij meritum splendescit, ubi sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas.* Si ergo doctrina Leonis, quam in Dogmatica sua epistola expresserat, in dubium & ad examen vocata est, sequitur, quòd non crediderint Patres, Leonem errare non posse; quis enim rem certam examinet? Sic etiam Eusebius Mediolanensis Episcopus coactâ Synodo eandem epistolam ad normam Traditionis exegit; sic enim ad Leonem scribit: *Recitatâ epistolâ, quam ad Orientem Sanctitas vestra transmiserat, claruit, eam Prophetarum assertionibus, Evangelicis auctoritatibus, Apostolica doctrina testimonijs, omnibusq; sensibus convenire, quos Beatus Ambrosius suis libris inseruit.* Ex his Alexander Natalis

(*a*) S. Leo epist. 65.

lis concludit, (*a*) summi quidem Pontificis partes esse: *Ut causas fidei ad Synodum referat, ut formam edendæ Definitionis in causa fidei concipiat, ut in fide, & pace Ecclesiarum constituenda à sacris scripturis, à Canonibus, à traditione majorum nullo pacto discedat; quod, utrum ita se habeat, expendere partes Concilij erunt, & ita non priùs Decreta Pontificum rata & certa esse, quàm à Concilio confirmentur.*

Resp. Hæc Objectio multa complectitur, quæ sigillatim sunt examinanda. *Primò. Epistola,* inquit, *Leonis, diu multumq; priùs examinata est, quàm reciperetur.* Esto; sed nego, omne examen, omnemq; disputationem esse de re incerta, dubiaque. Quanto studio, quantisque disputationibus sacras litteras examinamus, earumque mysteria discutimus, ac innumeris objectionibus exercemus? Num ideò incertæ veritatis sunt, & qui illas dictavit Spiritus S. errori obnoxius est? Et Christus Joannis 5. *Scrutamini scripturas, & illa sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Num verba & prædicatio Christi dubiæ fidei, quia eorum veritas ad testimonia Prophetarum examinanda erat? Quàm multis, varijsque instrumentis Astrologi Solis, Lunæque cursum, & eclypses examinant, observantque? num ideò de Solis existentia, motu, umbraque ambigui sunt? Non ergo sequitur, ut, quidquid examini subjicitur, mox sit incertum, & dubiæ fidei; aliqua enim examinamus, quia licèt vera, falsis tamen aliunde suggestis admixta sunt; sic aurum igne examinatur, ut à fæcibus purgetur; alia examinamus, quia licèt vera, nobis tamen obscura sunt. Utrumque accidit epistolæ Dogmaticæ Leonis; nam ut suprà diximus, Eutychiani eam corruperant, & Nestorianismo miscuerant, ne fidem mereretur. Rursùs quia Latino idiomate, cujus plerique in Synodo Patres ignari erant, concepta, à quàm plurimis malè intelligebatur, adeò ut Romanis Legatis ei explicandæ sudandum fuerit; quàm primùm verò explicata est, omnium vota promeruit, nullo examine, nullo conflictu consensum morante. Id ita esse patet ex actis Concilij; cùm Palestinæ, & Illyrici Episcopi ignorantiâ linguæ aliqua in epistola Leonis non intelligerent, & ideò consensum suspenderent, tandem edocti industriâ Legatorum sic locuti sunt: *Factum est autem nobis certum de epistola missa ab ipsius Beatitudine à sanctissimis Episcopis Paschasino, Lucentio, qui nobis dilucidaverunt, quæ obscuritas linguæ secernere sub-*

(*a*) Alex. Natal. ad Seculum V. Differt. 12.

subnotabat. Quæro igitur, si linguam Syriacam ignoranti Evangelium Syriacè conscriptum exhiberem, peteremque, ut continuò assensum suum præberet, is verò differret, ignorantiam linguæ causatus; an propterea dicendus esset de Evangelij veritate dubitare? Non ergo epistola Leonis examinata est, ex qua parte Leonis erat, sed ex qua parte aut ab Eutychianis corrupta, aut à Græcis malè intellecta imperitiâ sermonis; alioquin de illius veritate nullam dubitandi, disputandique rationem fuisse tam certum est, ut nihil certius esse possit; sic enim ipse Leo epist. 45. ad Synodum: *Fratres charissimi, rejectâ penitùs audaciâ disputandi non liceat defendi, quod non licet credi, cùm secundùm Evangelicas auctoritates plenissimè & lucidissimè per litteras, quas ad Flavianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento Incarnationis pia & sincera confessio.* Et epistolâ 33. ad Pulcheriam Augustam: *Simplex est, & absolutum quod poscunt, ut remoto longarum disputationum labore Cyrilli epistolæ acquiescat, & epistolæ meæ, quæ ad Flavianum Episcopum est directa, consentiat, quia & mea, & Sanctorum Patrum concors & una confessio est, quam si quis existimaverit non sequendum, ipse se à compage Catholicæ Unitatis abscindit.* Et actione 1. Concilij Chalcedonensis Lucentius Legatus: *Quoniam Sanctæ memoriæ Flaviani fides concordat cum Apostolica Sede, & Patrum traditione, sententiam, quâ illum ab hæreticis constat esse damnatum, in eos retorqueri à sancta Synodo necesse est.* Et actione 2. Cecropius Sebastopolitanus: *Emerserunt, quæ ad Eutychen pertinebant, & super ijs forma data est à sanctissimo Episcopo Romanæ Urbis, & epistolæ omnes subscripsimus; Reverendissimi Episcopi clamaverunt: Omnes ista dicimus.* Et actione 4. Sedis Apostolicæ Legatus: *Manifestum est, nec poterit dubitari, unam Fidem Beati Papæ Leonis cum trecentorum decem & octo Patrum apud Nicæam concordare, &c.* Ex his alijsque, quæ prolixè in medium adduci possent, clarissimum est, epistolam Leonis hujusmodi fuisse, ut nullus Catholicorum de ejus veritate dubitaverit, præsertim postquam obscuræ quædam sententiæ ob ignorantiam Latinæ linguæ à Romanis Legatis explicatæ sunt. Quòd verò Monachi quidam Eutychiani, adeoque hæretici Leonis epistolæ subscribere noluerint, nihil causæ nostræ officit; nec enim contendimus, Infallibilitatem Pontificis apud hæreticos certam esse, sed apud Catholicos tantùm. Imò illi ipsi, qui epistolam Leonis in dubium vocabant, renuebantque illi subscribere, æquè Concilij Decreta

in

in dubium vocabant, æquè adversabantur, æquè cum sacris Concilij Nicæni Canonibus conferri volebant; cùm enim Patres sæpè decrevissent, Leonis epistolam recipiendam esse, quique ei subscribere nollet, anathemate feriendum, hæresisque notandum; pergebant tamen oblatrare, adversarique. Si ergo Infallibilitas Pontificis ideò neganda est, quia aliqui circa ejus epistolam confli-ctabantur; æquè Infallibilitas Concilij neganda erit, cùm istius Decreta ab illis ipsis respuerentur, qui Pontificiam epistolam respuebant, ut videre est totâ ferè actione 4. Et ideò hujusmodi concertationes & dubitationes tam S. Leo loco citato in Objectione, quàm Patres Concilij actione 4. *A spiritu malo contradictionis & hæresis* profectas esse dicunt. Patet ergo hoc Alexandri argumentum quàm multis ex capitibus invalidum & inerme sit. *Secundò.* In præfata Objectione opponitur, epistolam Leonis fuisse collatam ab Eusebio Episcopo Mediolanensi alijsque, cum Sanctorum Patrum testimonijs & doctrina, cumque Decretis Concilij Nicæni, & tunc primùm receptam esse, cùm palàm fuit, eam nihil antiquæ doctrinæ adversum complecti; atqui nullâ collatione opus erat, si credebant, Leonem errare non posse.

Resp. Hæc Objectio non minùs Concilij Infallibilitatem, quàm Pontificis impugnat, nam & Concilij Chalcedonensis Decreta fuisse cum Decretis Nicænæ Synodi, Sanctorumque Patrum doctrina ab Episcopis collata, & ideò recepta, quia doctrinæ Patrum consentanea reperiebantur, innumeris ferè testimonijs ostendi posset; aliqua tantùm libabimus. Episcopi Europæ sic ad Leonem Imperatorem loquuntur: *Chalcedone collectum magnum & Universale Concilium, eò quòd prædicta Concilia* (Nicænum videl. Ephesinum, & Constantinopolitanum) *firmaverit, nihilq; commoverit, nec augmentum vel detrimentum fecerit, aut quidquam quæ tunc fuerunt definita commoverit, aut aliquid incongruenter interpretatum sit, servamus &c.* Vides hîc, Decreta Concilij Chalcedonensis cum Decretis aliarum Synodorum fuisse collata, & *ideò* ab Episcopis Europæ recepta, quòd cum Decretis Nicænæ, Constantinopolitanæ & Ephesinæ Synodorum concordarent; an propterea dicendum erit, Decreta Concilij Universalis incertæ fidei esse, nec priùs obligare, quàm à nobis cum sacris Scripturis, Patrumque traditione collata fuerint? Audi etiam Stephanum Episcopum epistolâ ad Leonem Imperatorem,

torem, quæ habetur post acta Concilij Chalcedonensis: *Tanti & talis Concilij* (Chalcedonensis videl. *) amplectere judicium Serenissime & Orthodoxe Imperator, tales namq; sapuisse comperimus omnes, qui verbo & doctrinâ DEO placuerunt, id est, Beatus Athanasius, sic & Basilius magnus, & Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nissa, & Joannes Constantinopolitanus, verborum simul & cogitationum pelagus benedictum.* En tibi Concilij Chalcedonensis recipiendi rationes, quia videlicet Athanasio, Basilio, alijsque consentit; quid si ergo non consentiret? num ideò erraret? num ideò arbitrio nostro stabit, Decreta Concilij Universalis cum doctrina Athanasij, aliorumque Patrum conferre, & si cum illa consentire videantur, recipere, sin minùs, respuere? Sicut ergo hæc Collatio Decretorum Concilij cum doctrina Patrum nihil nocet Infallibilitati Conciliorum; ita etiam nihil nocet Infallibilitati Pontificum. *Ad quid ergo hæc collatio, si constat, Pontificem falli non posse? cur aurum lydio lapide exploras, si constat, aurum esse?* Respondeo, quia lumen lumini additum majorem lucem & claritatem affert, redditque objectum magis magisque visendum; quoties duas faces accendimus, cùm una sufficiat? ipsa fidei mysteria, quoties parabolis, similitudinibus, & argumentis è Philosophia petitis illustrantur, quamvis certa, quamvis indubitata? num ideò major Philosophiæ, quàm fidei certitudo? nutriunt hæc fidem, si non pariunt. Deinde Concilia & Pontificum Decreta non solùm fidelibus, sed etiam infidelibus & hæreticis scribuntur, istos ut sanent, illos ut confirment; ergo ut etiam hæreticos convincant, rationibus munienda sunt, quas etiam hæretici capiant; tales sunt, quæ à scripturis & Patribus ac Synodis petuntur, olim & ab omnibus receptis. Novit aurifex, quid sit aurum, ignoro ego; mihi ergo, non illi Lydius admovetur. Meritò igitur, cùm Eutychiani, sicut omnes æquè hæretici, Leonis Papæ epistolam, & Concilij Decreta respuerent, ad scripturas, ad Synodum Nicænam, ad Patres revocabantur; alioquin veris Catholicis nullam fuisse de Leonis epistola rationem dubitandi, adeoque nullam examinandi necessitatem ex dictis certum est, & audiri adhuc possunt acta Chalcedonensis Synodi; nam actione 4. Paschasinus dixit: *Manifestum est, nec poterit dubitari, fidem Beatissimi Papæ Leonis cum trecentorum Patrum concordare &c.* Et S. Leo epist. ad Leonem Imperatorem, quæ habetur post acta Concilij Chalcedonensis: *Licèt ea, quæ à Sede Apostolica judi-*

judicata sunt, sufficerent, insidias tamen hæreticorum etiam hæc, quæ sunt adjecta, reserabunt. Ubi vides, *sufficere* quidem in causis fidei *Apostolicæ Sedis judicium*: Sed tamen convincendis hæreticis Patrum quoque suffragia admitti. *Tertiò.* Concludit P. Alexander, Pontificum Decreta in causis fidei *non priùs rata & certa esse, quàm à Concilio confirmentur.*

Resp. Tam falsa hæc est Conclusio, quàm falsa sunt principia, ex quibus illa deducitur, & quæ jam suprà confutavimus. Imò tantum abest, ut Decreta Pontificum à Concilio confirmari debeant, ut potiùs certissima sit regula, & millies à Patribus repetita, videlicet: *Concilia à Pontifice Romano non confirmata nullius valoris esse.* Et id ipsum confirmant, quæ de Concilio Chalcedonensi hactenus dicta sunt, videl. *Leonem præscripsisse Concilio, quid definiri, quid non definiri oporteret; Concilij Decreta alia confirmâsse, alia improbâsse; in causis Fidei sufficere Pontificis Rom. sententiam.* Quòd si Pontificis Decreta non priùs valida & rata sunt, quàm à Concilio Oecumenico confirmentur, quid rogo plus habent Decretis cujuslibet Episcopi? & ubi est illud tam à Patribus declamatum Romanæ Sedis privilegium in causis fidei decidendis? Et hæc sufficiant pro Infallibilitate Pontificis ex Chalcedonensi Concilio excerpta.

Anno CCCCLXXXIII. Prorupit hæresis Petri Cnaphæi, qui non solùm Eutychianus hæreticus, sed etiam Apollinarista, atque Sabellianus erat, sicque ob hæresin ex tribus hæresibus conflatam meritò Hæresiarcha appellatus est; hunc à Felice III. in Synodo Romana damnatum esse, totâque Ecclesiâ proscriptum, & simul insigne Infallibilitatis Romanæ argumentum editum esse ex sequentibus patebit. Evagrius hæc habet: (*a*) *Mittuntur à Felice ad Zenonem Imperatorem Vitalis, & Misenus Episcopi, ut ejus auctoritate tum Concilium Chalcedonense firmarent, tum Petrus ut hæreticus Episcopatu pelleretur, tum denique Acacius mitteretur ad ipsum Felicem, rationem de rebus, quas Joannes ei objectâsset, redditurus.* Idem Evagrius cap. 20. (*b*) *Quod quidem Romanum Concilium, quæ sequuntur, de Petro pronunciavit: Petrum hæreticum jam pridem sententiâ sacræ Sedis Apostolicæ condemnatum, interdictum Ecclesiâ, & anathemate multatum Ecclesia Romana non recipit.* Et

Pppp

(*a*) Evag. lib. 3. cap. 18.

(*b*) Idem l. 3. c. 20.

Et ipsa Synodus Romana: (*a*) *Successor Præsulum Sedis Apostolicæ caput est omnium, Domino ad B. Petrum Apostolum dicente: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; quam vocem sequentes sancti Patres apud Nicæam congregati confirmationem rerum, atque auctoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ detulerunt, quam utramq; usque ad ætatem nostram successiones omnes Christi gratiâ præstante custodiunt.* Ut intelligas, quæ de Canone Nicæno Synodus Romana hîc memorat, sciendum est, tribus locis de Romani Pontificis Primatu Canones Nicænos loqui, juxta diversas editiones, videlicet canone 6. canone 19. & canone 40. Quamvis enim Rufinus, communisque sententia tantùm viginti Canones numeret, gravissimæ tamen rationes sunt, quæ persuadent plures, hoc est usque ad 70. fuisse: *tum* quia acta Concilij Nicæni ab hæreticis Arrianis flammis corrupta sunt, *tum* quia Julius I. epistolâ ad Orientales, quam S. Athanasius citat Apologiâ 2. meminit Canonis 71: ubi de appellationibus ad Romanum Pontificem agitur. S. Hieronymus contra Luciferianos agens de rebaptizatione meminit Canonis 31. 32. 34. 35. 36. S. Augustinus epistolâ 100. Canonis 48. in versione Turriani, & in versione Abrahami Ecchelensis canonis 52. & canonis 54. S. Leo PP. Primus epistolâ ad Theodosium 24. ubi agit de Appellatione Flaviani, Canonis 71. Et denique multa apud antiquos scriptores in Nicæna Synodo constituta esse leguntur, quæ modò in vulgatis Canonibus reperire non est; ut adeò certum sit, multò plura in Synodo Nicæna decreta esse, quàm viginti Canones complectantur. Sed quidquid de hoc sit, sextus saltem Canon Nicænus indubitatæ fidei est, quantumvis & hunc, prout modò in Tomis Conciliorum legitur, esse corruptum, nec eam sententiam reddere, quam antiqui Patres repræsentant, certum sit; is enim Canon, prout in vulgatis exemplaribus legitur, comparationem tantùm instituit quoad Patriarchatum inter Pontificem Romanum & Episcopum Alexandrinum, ut videlicet hic intra terminos sibi à Synodo assignatos, Ægyptum videlicet, Pentapolim, Lybiamque eandem Patriarchalem potestatem exerceat, quam Romanus Pontifex intra suum Patriarchatum, cujus quidem nullos terminos Nicænum Concilium assignat. At verò lapsis retrò temporibus multò plura hic Canon continebat, Primatum videlicet, & judicia

(*a*) Inter epistolas Felicis epist. 4.

ciariam universalem Pontificis potestatem. Bonifacius (*a*) enim primus epistolâ 9. ad Episcopos Thessaliæ: *Institutio*, inquit, *universalis Ecclesiæ de Beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit. Nicæna Synodi non aliud præcepta testantur, adeò ut non aliquid super eum sit ausa constituere, cùm videret nihil supra meritum suum posse conferri; omnia denique huic noverat Domini sermone concessa.* Nota, ne quidem Concilium Nicænum, quamvis omnium celeberrimum, quamvis circa Alexandrinum, Antiochenum & Hierosolymitanum Patriarchas multa constituisset, non tamen circa Romanum Pontificem, & quam ob causam? nisi quòd agnosceret, omne Concilium, quantumvis Oecumenicum, infra Pontificem esse? Stephanus V. (*b*) *An ignoras*, inquit, *quid in prima Nicæna Synodo præsidente ibi Constantino B. Sylvester Papa de non judicando supremo Throno per Legatos pronuntiârit*? In Concilio Chalcedonensi actione 16. Paschasinus Episcopus, & Leonis Legatus hæc habet: *Trecentorum decem & octo Patrum canon sextus: Quòd Ecclesia Romana semper habuit Primatum; teneat autem & Ægyptus, ut Episcopus Alexandrinus omnem habeat potestatem &c.* S. Leo IX. epist. 1. ad Michaelem Patriarcham: (*c*) *Beatissimo & Apostolico Pontifice Sylvestro divinitùs decernente, spiritualiq; ejus Filio Constantino cum universa Synodo approbante ac subscribente, ut Prima Sedes à nemine judicetur.* S. Gelasius I. Tract. adversùs Græcos: (*d*) *Quâ ratione vel consequentiâ alijs Sedibus deferendum est, si primæ Beatissimi Petri Sedi antiqua & vetusta reverentia non defertur, per quam omnium Sacerdotum dignitas semper est roborata, atq; firmata, trecentorumq; decem & octo Patrum invicto & singulari judicio vetustissimus judicatus est honor?* Constat ex Patrum testimonijs, multò ampliorem fuisse Concilij Nicæni de Romano Pontifice sententiam, quam quæ modò in vulgatis Canonibus habetur.

Anno CCCCXCIV. Gelasius Papa in Synodo Romana septuaginta Episcoporum, quinam libri sint Canonici, quinam verò apocryphi (hoc est, aut dubiæ, aut malæ fidei, aut erroribus aspersi) definit, sicque lapidem fundamentalem veræ Religionis ponit; quid enim certi in fide Catholica, si incertum sit, quodnam sit verbum DEI? Claudit Gelasius hoc Decretum de libris Canonicis

(*a*) Obijt anno 423.
(*b*) Obijt anno 817.
(*c*) Obijt anno 1054.
(*d*) Obijt anno 496.

nicis his verbis supremam auctoritatem indicantibus: *Hæc omnia & his similia non solùm repudiata, verùm etiam ab omni Romana, Catholica & Apostolica Ecclesia eliminata, atq; cum suis auctoribus sub anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata.* In eodem Decreto hæc habet Gelasius: *Sancta Romana, Catholica & Apostolica Ecclesia nullis Synodicis constitutis cœteris Ecclesijs prælata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri Primatum obtinuit.* Et infrà: *Eadem Sancta Romana Ecclesia post illas veteris & novi Testamenti etiam has suscipi non prohibet scripturas, videl. Sanctam Synodum Nicænam, trecentorum decem & octo Patrum, sanctam Synodum Constantinopolitanam, sanctamq; Synodum Ephesinam.* Nota ea verba; *etiam has suscipi non prohibet scripturas &c.* Quibus manifestum est, Papam esse supra Concilium, nec ullum esse Concilium tam Oecumenicum, tam sanctum, quod ex Pontificia approbatione non pendeat; cujus enim est prohibere, nisi superioris? & quomodo prohiberi possit à Pontifice, quod à Pontificis potestate non pendeat? Prohibebit miles Ducis imperium recipi, Senator Imperatoris?

Anno DXXXIV. Cùm Justinianus Imperator ad Joannem II. Rom. Pontificem splendidam Legationem misisset, rogaretque, ejus Decreto definiri, an salvâ fide Catholicâ admitti hæc propositio posset, videl. *Unus de Trinitate passus est?* Joannes habitâ Romæ Synodo definivit, posse. Quamvis enim Hormisda Papa aliquando eas voces novitatis suspectas, & ab Eutychianis repertas (tacebant enim nomen *Persona*, & tantùm *Unum* dicebant, quod æquè *de Unitate naturæ* intelligi poterat) vetuisset; mutatis tamen personis, submotoque periculo, ad confundendos Nestorianos (qui negabant, unam esse in Christo personam) Joannes Papa definivit, posse eam propositionem admitti. Hâc occasione insigniter quoque Primatus & Infallibilitas Pontificia emicuit; nam in Epistola, quam Justinianus Imperator ad Joannem Pontificem scripsit, hæc habentur: *In præsenti, quæ commota sunt, quamvis manifesta & indubitata sint, & secundùm Apostolicæ Vestræ Sedis doctrinam ab omnibus semper Sacerdotibus firmiter custodita & prædicata, necessarium tamen duximus, ut ad Vestram Sanctitatem perveniat, nec enim patimur quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam Vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium Ecclesiarum.* Fatetur hîc palàm Justinianus: *Quæ*

ab

ab Apostolica Sede decreta sunt, ab omnibus semper Sacerdotibus firmiter custodita & prædicata esse; quod omninò Infallibilitatem arguit, alioquin quæ causa esset, *ut ab omnibus reciperentur, & firmiter custodirentur Pontificum Decreta*? Et infrà in eadem epistola: *Omnes Sacerdotes Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ sequentes Sanctitatem Vestram, & custodientes statum & unitatem DEI Ecclesiarum, quam habent ab Apostolica Vestra Sanctitatis Sede, nihil penitùs immutantes de Ecclesiæ statu.* Joannes verò Papa in Responsoria ad Justinianum: *Ipsos* (hoc est Acœmetes Eutychianos) *minimè in nostra Communione recepimus, & ab omni Ecclesia Catholica esse jussimus alienos, nisi errore damnato doctrinam nostram quantociùs sequerentur. Æquum quippe est, ut qui nostris statutis non præstant obedientiam, Ecclesijs habeantur extorres.* At quomodo æquum, ut qui non obedit Apostolicæ Sedis Decreto, ab Ecclesia habeatur extorris, si errare Sedes Apostolica potest? Nemo enim cæcam hanc & necessariam obedientiam debet incerto Duci. Quid ergo ex sententia Joannis meriti sunt, qui Innocentij XI. Decretis non tantùm non obtemperârunt, sed etiam ejus auctoritati bellum intulêre? Idem Justinianus aliâ ad Hormisdam Papam Epistolâ: *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod Vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.* Credebat utique Justinianus, Papam esse infallibilem; alioquin falsum esset, id esse Catholicum, quod Papa pronuntiat.

Anno DCXLVIII. Theodorus Papa hæresin Monothelitarum, ejusque præcipuos auctores ante omne Oecumenicum Concilium damnat; sic enim Anastasius in vita Theodori: *Sanctissimus Papa Theodorus scripsit Paulo Patriarchæ, sed cùm non posset à suo conamine revocare, justè ab Apostolica Sede depositionis Sententiâ percussus est.* Theophanes ad annum 20. Heraclij Imperatoris: *Theodorus plenitudine convocatâ Ecclesiæ* (hoc est, Synodo Romanâ) *ad Sepulchrum verticis Apostolorum accessit, & divino calice expostulato, ex vivifico sanguine in atramentum stillavit, & ità propriâ manu depositionem Pyrrhi fecit.*

Anno DCXLIX. Celebrata est Synodus Romana, in qua Martinus Papa hæresin Monothelitarum damnavit, & insignia quoque Pontificiæ Infallibilitatis exempla prodita sunt. Sic enim epistolâ II. ad Hierosolymitanum & Antiochenum Episcopos Martinus loquitur: *Nos verò id est, hujus sanctæ Sedis Pontifices ad custodiam domûs pervigiles non permisimus eos Fidei thesaurum surripere, sed ipsos*

 catenis

catenis impia & adulterina eorum doctrina constringentes accuratâ demonstratione, & examinatione eorum, quæ ab ipsis contra integritatem fidei scripta sunt, tum ipsos, tum ea, quæ impiè docuerunt, igne Canonicæ sententiæ velut mala Zizania exurentes, Synodaliter condemnavimus. Idem Martinus epistolâ 13. enarrans, quæ sibi acciderant Constantinianâ Basilicâ exeunti, Calliopa (qui ad eum trucidandum missus fuerat) pro foribus stante: *Cùm*, inquit, *exirem ab Ecclesia, in qua exercitus me cum armis constrinxerat, clarâ voce dixerunt: anathema habeat, quisquis dixerit vel crediderit, quia Martinus usque ad unum apicem fidem mutavit, aut mutaturus sit.* Hìc apertè Ecclesia Romana agnoscit & profitetur, non posse Pontificem fidem mutare, & consequenter infallibilem esse; sunt enim termini æquivalentes, esse *infallibilem*, & esse in vera Fide *immutabilem*. Et Secretario secundo Synodi Lateranensis Maurus Episcopus Cæsenas: *In his quæ moventur, & contra Patrum Orthodoxorum Decreta proponuntur, me non aliter sentire, nisi quomodo sancta vestra Apostolica doctrina & orthodoxa tenet Ecclesia, profiteor.* Agnoscit ergo infallibilem esse doctrinam Apostolicæ Sedis; alioquin quâ conscientiâ dicere posset, se credere, quod Papa credit? non esset hoc inniti super baculo arundineo? nec Fidem divinam, sed humanam & fallibilem profiteri, quippe humano ac fallibili judicio nixam? non est hoc credere, sed opinari, nec supra Petram, sed super arenam ædificare. Si falli potest Papa, ergo & falli potest, qui credit, quod credit Papa; sed vera fides falli non potest. Eodem Secretario 2. Sophronius Stephanum Dorilensem ita alloquitur: *Quantociùs ergo ex finibus terræ ad terminos ejus deambula, donec ad Apostolicam Sedem pervenias, ubi Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, & non quiescas, instantiùs petens, atq; exorans, donec ex Apostolica prudentia, quæ in DEO est, ad victoriam judicium perducere debeant, & noviter introductorum dogmatum destructionem.* Fierine potest, ut in Sede Romana sint *Orthodoxorum dogmatum fundamenta*, si Sedes Romana in rebus fidei falli potest? Contra fundamenta fidei ne portæ quidem Inferi possunt prævalere, quomodo error & ignorantia prævalebunt? aut ergo falsum est, quod Sophronius profitetur, quodque Synodus tacendo approbat; videl. *In Sede Romana Orthodoxorum dogmatum fundamenta reperiri*; aut falsum est, Papam errare posse, repugnat enim, esse fidei fundamentum, & labi posse.

Anno DCLXXX. Romæ ab Agathone PP. Synodus celebrata est,

est, in qua, sicut & in sequenti Oecumenica, quæ fuit sexta Constantinopolitana, multa Pontificiæ Infallibilitatis argumenta & testimonia prodita sunt, quæ hîc breviter libabimus. Agatho igitur epistolâ ad Constantinum & Fratres Imperatores ex Synodo Romana hæc habet: *Cujus*, (B. Petri) *adnitente præsidio hæc Apostolica ejus Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cujus auctoritatem utpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Ecclesia, & Universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secuta sunt, omnésq; venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ luminaria claruerunt, & sancti Orthodoxi Doctores venerati sunt, hæretici autem falsis criminationibus ac odijs insecuti.* Et infrà: *Hæc est vera Fidei regula, quam & in prosperis, & in adversis vivaciter tenuit ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij, Apostolica Christi Ecclesia, quæ per DEI omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errâsse probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit.* Quid rogo dici poterat, quod magis Pontificiam Infallibilitatem probaret? Fac, me Romæ in ea Synodo largis stipendijs Advocatum fuisse; num poteram aliquid accommodatius & efficacius dicere? Nunquam à via veritatis deflexit, nunquam erravit, nunquam Universales Synodi ab ejus doctrina discessêre, nunquam Patres ejus dogmata non sunt amplexi, nunquam à tramite Apostolicæ traditionis secessit. Quid est, esse Infallibilem, si hoc non est?

Dices, Agatho de præterito loquitur, non de futuro; dicit, nunquam errâsse, non verò, nunquam erraturos Pontifices; & quid, si addam, Agathonem errâsse, quando dixit, Pontifices errare non posse.

Resp. Ratio Agathonis omne tempus, præteritum & futurum complectitur; quòd enim nunquam erraverit, rationem hanc affert, quia videl. *Petri Confessio à DEO revelata est*; quia *spiritales oves Ecclesiæ ternâ commendatione à Domino pascendas suscepit*; quia *Christus Petro dixit: Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua.* Quæ rationes omne tempus complectuntur; nunquid enim pro aliquo tantùm tempore Christus Petro oves commendavit, & non semper? & pro aliquo tantùm tempore pro Petro rogavit? Quòd si Sedes Romana, quando Ethnici Imperatores ferro & flammâ in eam grassabantur, quando Arriana, Pelagiana, Nestoriana, Eutychiana hæreses impietate & potentiâ armatæ eam impellebant; quando

in-

inquam tot erant errandi causæ, nunquam tamen erravit; quis credat, erraturam, quando errandi causæ cessârunt? Stetit, cùm quateretur, non stabit, cùm quies est? non cessit adversis ventis, cedet, aut mergetur secundis? & cùm lubricum & glaciem calcaret, erecta tamen & immota processit, nutabit nunc, cadetque plano & florente itinere? Millies ergo cecidisset, si cadere posset; nunc autem ideò non cecidit, quia non potuit, sustinente videlicet Christo: *Et innixa super dilectum.* Quanquam nec argumentis opus est, cùm ipse Agatho objectioni occurrat, & Sedem Romanam non tantùm nunquam errâsse, sed ne quidem errare posse apertè dicat; sic enim pergit: *Sed ut ab exordio Fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis, Apostolorum Christi Principibus, illibata finetenus permanet secundùm ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem: Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua.* Nota ea verba, quæ omnem cavillationem præcîdunt, videl. *Illibata finetenus permanet.* Neque hæc solius sunt Agathonis verba, sed totius sextæ Synodi, quæ Agathonis epistolam instar oraculi habuit, ut videre est in actis ejusdem Synodi. Idem Agatho in epistola Synodali ad Patres Oecumenicæ Constantinopolitanæ, Legatos se quidem mittere, qui Synodo universali assistant, ita tamen, ut nullo modo permittat, quæ ab ipso Agathone definita erant, in dubium aut disputationem vocari, multò minùs inverti; quod quid aliud est dicere, quàm Pontificem in rebus fidei decidendis & infallibilem esse (cùm ne quidem in Concilio Universali disputari de ijs debeat, quæ semel ipse decîdit) & omni Concilio superiorem, cùm Concilio imperet, præscribatque, quid credere debeat? Sed audi ipsum Agathonem in Epistola suis ad Concilium Legatis data: *Personas autem de nostra humilitatis Ordine prævidimus dirigere, quæ omnium nostrûm suggestionem, in qua & Apostolicæ nostræ fidei confessionem prælibavimus, offerre debeant; non tanquam de incertis contendere, sed ut certa atq; immutabilia compendiosâ definitione proferre.* Et iterum: (a) *Portitoribus testimonia aliquorum Sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut ex ijs duntaxat satisfacere studeant. Licentiam proinde eis, sive auctoritatem dedimus apud tranquillissimum Vestrum Imperium simpliciter satisfaciendi, in quantum eis duntaxat injunctum est, ut nihil profectò præsumant augere, nihil minuere, sed*

(a) V. Baron. ad ann. 681. n. 21.

sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sincerè enarrare. Vides hîc iterum, Pontificem Concilio præscribere, quid credere, quid definire debeat, aut non debeat; imò prohibere, ne ijs, quæ ipse definierat, *addatur aliquid, aut minuatur.* Quid hoc est aliud, quàm Papam esse infallibilem? nam si falli, si errare potest, cur non possit corrigi & emendari, ejusque doctrinæ addi aliquid, detrahique?

Anno DCLXXXXII. Constantinopoli celebrata est Synodus quini-sexta (sic dicta, quòd Canones in quinta & sexta Synodo omissos suppleverit) in qua centum & tres Canones sanciti, sed quam plures contra Ecclesiæ antiquam disciplinam, adeò ut Romani Pontifices nunquam eam comprobare voluerint. Nihil à Græcis Imperatoribus actum non est, ut Pontificis consensum impetrarent, sed irrito semper, & inani conatu. Audi Anastasium in Sergio: *Compellebatur autem & ipse Sergius subscribere, sed nullatenus acquievit, pro eo quòd quædam capitula extra ritum Ecclesiasticum fuerant in eo adnexa, quæ & quasi Synodaliter definita & in sex tomis conscripta à tribus Patriarchis, hoc est, Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno subscripta, manuq; Imperiali firmata, in hac Romana urbe ad confirmandum vel in superiori loco subscribendum Sergio Pontifici utpote Capiti omnium Sacerdotum direxit, qui Beatissimus Pontifex penitus eidem Justiniano Augusto non acquievit, nec eosdem tomos suscipere, vel lectione pandere passus est, porrò eos ut invalidos respuit, atq; abjecit, &c.* Mortuo Sergio idem Justinianus Joannem Pontificem, missâ legatione enixè ardenterque, sed frustrà, pro Confirmatione rogavit. Repetitæ preces apud Constantinum Pontificem, imò is propterea Constantinopolim accersitus, sed æquè frustrà, nulloque successu. Jam quæro, quid causæ fuerit, ut tanto studio ac toties repetitis vicibus consensus Romani Pontificis peteretur, cùm jam quatuor Patriarcharum præcessisset, isque sufficere videri posset; nisi quòd scirent Græci, quod Romanus Pontifex probavisset, à toto Orbe probatum iri: quod improbâsset, irritum & inane futurum? ut planè ea Synodus irrita fuit, ac communi Ecclesiæ voto *erratica* est appellata.

Anno DCCXXVI. Gregorius II. Iconoclastarum hæresin anathemate primus configit, celebratâ Romæ Synodo. Audi Zonaram: *Gregorius, qui tunc Romæ Ecclesiam gubernabat, repudiatâ societate*

Præsidis novæ Romæ, Leonis scilicet Imperatoris, nec non eorum, qui illum sequebantur, Synodico anathemate perstrinxit.

Anno DCCXXXIII. Teste Anastasio Gregorius III. collectâ Romæ Synodo 93. Episcoporum decrevit: *Ut si quis deinceps antiqua consuetudinis & Apostolica Ecclesiæ fidelem usum contemnens adversùs eandem venerationem sacrarum Imaginum depositor atque destructor, & prophanator, vel blasphemus extiterit, sit extorris à corpore & sanguine Domini nostri JESU Christi, vel totius Ecclesiæ unitate atq; compage.* Idem anathema repetitum est contra Iconoclastas à Stephano Papa IV. anno 768. in Synodo Romana.

Anno DCCLXXXVI. Celebrata est pro sacrarum Imaginum cultu secunda Oecumenica Synodus Nicæna, in qua egregia iterùm & invicta testimonia pro suprema Pontificis Romani auctoritate & infallibilitate: nam Hadrianus I. Pontifex maximus missis ad Imperatorem Constantinum, sacramque Synodum Legatis, additisque litteris, *primò* negat ullum dubitandi locum ampliùs superesse, postquam cultus sacrarum Imaginum à Pontifice Romano definitus, receptusque sit. *Secundò*, modum legesque Concilio præscribit, quas in definienda hac causa fidei necessariò observare debeat. *Tertiò* vetat, ne ab ijs, quæ Romani Pontifices olim decreverant, removeri se patiantur. *Quartò*. Primarij Concilij Patres, imò tota Synodus tanquam de re necessaria interrogantur, velintne epistolam dogmaticam Hadriani recipere, an secùs? *Quintò*. Legatis præcipitur, ut si Synodus parere & acquiescere nolit Romani Pontificis sententiæ, continuò Romam revertantur, nec Synodo assistant. Amabò quid amplius velis, quo constet Pontificem esse Synodo superiorem, & posse ante omnem Synodi sententiam causas fidei definire, nec à Synodo pendere, sed hanc potiùs à Romano Pontifice? sed audi ipsa Synodi acta; Hadrianus in epistola ad Augustos: *Vos autem maximè in traditione orthodoxæ fidei Ecclesiæ B. Petri, & Pauli Principum Apostolorum acquiescetis, eamq; amplectemini, quemadmodum à superioribus Imperatoribus factum est, qui Vicarium ejus ex toto corde dilexerunt.* Et infrà: *Hi siquidem Principes Apostolorum sunt, qui Catholicam Orthodoxam fidem auspicati servandam præceperunt, omnibus scilicet, qui in sedes eorum successuri erant, & in fide eorum usque ad consummationem sæculi permansuri.* Nota hæc ultima verba, quibus apertè infallibilitas Pontificia palàm fit; si enim

enim contra veram fidem docere aliquid possent, planè non permanerent usque ad consummationem sæculi in Petri fide. Et infrà præscribens, quid fieri, quid omitti à Synodo debeat: *Si verò impossibile est, ipsas sacras Imagines sine Synodi actione in pristino erigere ac confirmare statu; sicut in vestris fertur imperialibus jussionibus; imprimis pseudosyllogus ille, qui sine Apostolica Sede enormiter, nequiter, irrationabiliter contra Sanctorum Patrum traditionem de sacris Imaginibus actus est, anathematizetur præsentibus Missis nostris; & tunc sicut antiquitùs mos extitit, jurejurando vestra piissima ac tranquillissima potestas, unà cum Domina Augusta seu ejusdem Regia Urbis Patriarcha, nec non & cuncto senatu corporale tribuentes sacramentum, verbum Commonitorium, sicut antiquitus nobis dirigere vestra dignetur sacra Imperialis potestas, quòd non est apud vos partis cujuslibet favor, aut defensio, sed æqualitatem utrisq; partibus conservabitis, nullatenus necessitatem facientes ijs, qui à nobis mittuntur, sed omni honore eos habebitis. Et siquidem utriq; convenerint, ecce bene! sin autem minimè convenerint, cum omni humanitate ad nos dirigere satagetis.* Vides, nolle summum Pontificem Concilij Decretis adstringi, sed potiùs Concilium adstringere, ut obtemperet sententiæ à Pontifice Romano latæ, quod nisi faciat, Legatos suos re infectâ domum remitti. Non dicit Hadrianus: *Legati mei Concilio obtemperent*, sed econtrà: *Concilium Legatis meis obtemperet, & nisi faciat, domum redeant.* Judicium nunc feras licet, major sit Pontificis, an Concilij auctoritas, isto parente, illo imperante. Idem Hadrianus in epistola ad Tharasium Patriarcham: *Cujus* (hoc est B. Petri) *etiam sedes per totum Terrarum orbem Primatum obtinens lucet, omniumq; Ecclesiarum DEI caput existit, cui etiam velim Beata Vestra sanctitas ex sincera mente & toto corde agglutinetur, utpotè, quæ sit reverà rectè sentiens, & pietatis incorrupta conservatrix. Hoc sacrificium primum DEO omnipotenti exhibeatur. Vestraq; Beatitudo piissimos nostros Imperatores supplicibus verbis admonebit, ut Ecclesiæ nostræ vestigia sequentes, & servantes traditionem hujus sanctissimæ nostræ Romanæ Ecclesiæ &c.* Potéstne Hadrianus tam intrepidè asserere, Romanam sedem esse *incorruptam Conservatricem veræ fidei*, si corrumpi, si fidem dissipare possit? Posset tam præfidenter hortari Imperatores, ut Romanæ doctrinæ agglutinentur, ut ejus vestigijs insistant, si ducere in errorem possunt?

Actione secundâ ejusdem Oecumenicæ Synodi Legati Apostolici primùm Tharasium Patriarcham, posteà totam Sacram Sy-

nodum his verbis interrogant: *Dicat nobis sacra Synodus, num recipiat sanctissimi Papæ Veteris Romæ litteras, an secus? sancta Synodus respondit: sequimur, recipimus, approbamus.* Quod si Synodus respondisset: *Non sequimur, non recipimus, non approbamus*: quid aliud Legati dicturi essent, quàm quod olim in Concilio Chalcedonensi actione 5. dixêre, videlicet: *Si non consentiunt epistolæ Apostolicæ Beatissimi Papæ Leonis, jubete nobis rescriptam dari, ut revertamur.* Et planè Hadriani Legati, ut suprà vidimus, in mandatis habebant, ut nisi Synodus Hadriani Decretis inhæreret, continuò Constantinopoli excederent, sicque Concilium dissolverent. Actione 6. Patres Conciliabulum Constantinopolitanum, quod Iconoclastæ pro septima Synodo venditabant, hâc ratione improbant: *Quia nullum habuit Cooperarium, Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per Provinciales Litteras, quemadmodùm fieri in Synodis debet.* Nota, confirmationem Romani Pontificis necessariam esse Synodis Oecumenicis, & esse non tantùm meræ convenientiæ, sed debiti.

Anno DCCCLXIX. Cœpta est celebrari Constantinopoli octava Oecumenica Synodus auctoritate Hadriani II. Papæ, in qua præclara omninò argumenta Auctoritatis, & Infallibilitatis Pontificiæ producta sunt; imò in ea expressis, conceptisque verbis definitum est, Papam à Concilio Oecumenico judicari non posse, sicque Papam Concilio non subjacere. Cùm Photius verus, non fabulosus Græciæ Phaëton, ausus esset sententiam & diras in Pontificem pronuntiare, coactâ in Regia urbe Synodo; necessarium, nedum opportunum fuit, supremam Pontificis auctoritatem in Synodo Oecumenica universali Decreto sancire. Audi ergo, quàm multa & irrefragabilia in hac Synodo pro Romano Pontifice dicta sint. Nam *Primò* negant Legati, nec Concilium dissentit; se umquam (quantò minùs Romanum Pontificem) Concilij judicio subjectos fuisse. Cùm enim rogarentur Legati Sedis Apostolicæ, mandatum exhibere Pontificis Hadriani, respondent: *Hoc nos non invenimus in Universali Synodo factum, ut Vicarij senioris Romæ à quolibet perpendantur, utrùm talem habeant existimationem. Secundò* Actione 1. Hadrianus Pontifex Concilio imperat, præscribitque, quid fieri oporteat, & insuper libellum Patribus legendum proponit, cui omnes subscribere teneantur. Audi Hadrianum in epistola

ad

ad Basilium Augustum data, & in Synodo omnium approbatione perlecta: *Volumus*, inquit, *numerosum Concilium Constantinopoli celebrare, cui nostri Missi Præsidentes, & culparum, Personarumq; differentias liquidò cognoscentes, juxta quod in mandatis acceperunt. In quo sacrato Cœtu execranda vanitatis Concilij, quod adversus hanc sedem actum est, cuncta decernimus exemplaria igne cremari, nec superesse apud quemlibet vel unum iota, nisi quis totius Clericatûs, imò totius nominis Christiani anathemate perculsus carere voluerit.* Et paulò post recitatur libellus Hadriani, cui omnes subscribere tenentur, qui sic habet. *Anathematizamus omnes hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, donec Sedis Apostolicæ sanctionibus inobediens perseverans ejus sententiam tam de se, quàm de Patriarcha nostro Ignatio spreverit, & Conciliabuli acta, quod se auctore contra Sedis Apostolicæ voluntatem congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autem sanctam synodum, & amplectimur, quam Beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipse coangelice Papa Hadriane subscripsisti, simul & quam tu ipse egisti, & omnia, quæ in eis statuta sunt, secundùm decreti vestri moderationem venerabiliter conservabimus, recipientes, quos recipiunt, & damnantes, qui in illis damnati sunt.* Sancta Synodus dixit: *Omnibus placet libellus à sancta Romana Ecclesia expositus.* Et tertia Epistola Hadriani ad synodum: *Romanorum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicâsse legimus, de eo verò quemquam judicâsse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema dictum sit, sciendum tamen, quia fuerit de hæresi accusatus, propter quam solùm licitum est minoribus majorum suorum motibus resistere; quamvis & ibi nec Patriarcharum, nec cæterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit sententiam proferre, nisi ejusdem primæ Sedis Pontificis consensus præcessisset.*

Actione 4. & 10. recitatæ sunt epistolæ Nicolai I. Pontificis, summisque laudibus celebratæ. Hic verò Nicolaus epistolâ ad Michaelem Imperatorem: *Non ergò dicatis vos in causa pietatis Ecclesiæ Romanæ non eguisse, quæ collecta Concilia suâ auctoritate firmat, & suâ moderatione custodit. Unde quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt.* Et in eadem epistola §. sed his tandem: *Patet profectò Sedis Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium à nemine fore retractandum, neq; cuiquam de ejus liceat judicare judicio.* Idem Nicolaus in Romana Synodo: *Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones vel decreta pro Catholica fide, pro Ecclesiastica disciplina à Sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.* Idem

Nicolaus in libello paulò ante citato, & cui nisi subscripsisset, nemo ab Hadriano ad Concilium admittebatur, quique propterea in Canonem à sacra Synodo admissus est. Postquam Nicolaus Primatum Summi Pontificis multis ostendisset, tandem subdit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectu, quia in Sede Apostolica est immaculata semper Catholica reservata Religio, & sancta celebrata doctrina.* Hæc verba infallibilitatem Pontificiam omninò convincunt, si enim Pontifex Romanus aliquando ex cathedra hæresin docuit, falsum est, *in Sede Apostolica immaculatam semper reservatam fuisse catholicam Religionem.* Idem Nicolaus epistolâ 8. ad Michaëlem Imperatorem: *Nulla regula, nulla consuetudo demonstrat Sedis Apostolicæ semel prolatam sententiam ipsâ non annuente posse mutari.* Ergo infallibilis est, si enim falli posset, mutari posset, corrigique. Sed omnium apertissimè Papam omni Concilio superiorem esse, & consequenter infallibilem, definitum est in Canone 21. (in alijs editionibus est 13.) ejusdem octavæ Oecumenicæ Synodi, ubi hæc leguntur: *Porrò si Synodus Universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romana Ecclesia quadam ambiguitas & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere* (alia versio habet, licebit eum decenti reverentiâ de proposita quæstione cuncta percunctari, responsumque admittere, vel utilitatem admittere vel dare) *non tamen audacter sententiam dicere contra Summos Senioris Romæ Pontifices.* Hic apertis, clarisque verbis Patres testantur, ne quidem Concilio Universali fas esse, sententiam in Romanum Pontificem dicere, & consequenter hunc Concilio non subesse, ergo nec errare posse, alioquin si errare posset, à Concilio corrigendus, & huic subjectus foret.

Dices, Concilio tantùm prohiberi, ne *audacter* contra Pontifices sententiam ferat. ℞. Frivola & ridenda cavillatio! Concilium distinguit inter *sciscitationem & sententiam*, istam contra Romanum Pontificem non probat, illam admittit; atqui si tantùm intelligatur audacia prohiberi, quis non videt non tantùm audacem sententiam, sed etiam audacem interpellationem vetandam esse? nam audacia, sive interroges, sive pronunties, æquè damnanda est. Deinde: nullum hoc esset Romani Pontificis privilegium; nec enim solus Romanus Pontifex, sed nec Episcopus, nec Clericus,

ricus, nec laicus, imò nec latro, nec parricida, temerè & inconsultè damnandus est; quid ergo plus Pontifici tribuitur, quàm Clerico, quàm Laico, quàm Latroni, quàm Parricidæ?

Anno ML. Leo Nonus in Synodo Provinciali Romanâ Berengarij hæresin damnat, sic enim Landfrancus scribit: ***Tempore S. Leonis Papæ delata est hæresis tua*** (Berengarium alloquitur) ***ad Apostolicam Sedem, qui cùm Synodo præsideret .... promulgata est in te damnationis sententia, privans te Communione sanctæ Ecclesiæ &c.*** Eadem hæresis in Concilio quoque Vercellensi præsente eodem Leone iterum damnata est. Sed cùm Berengarius ad vomitum iterum, iterumque rediret; sæpiùs quoque & à varijs Pontificibus ejus hæreses confixæ sunt, videlicet Leone IX. Victore II. Nicolao II. & Gregorio VII. Insigne verò est ejusdem sancti testimonium pro infallibilitate Pontificia, sic enim ad Petrum Patriarcham Antiochenum scribit: ***Siquidem ab Apostolica tua sede nostram sedem consulendo perpendimus tuam Dilectionem, nolle deviare à Domino, & omnium Sanctorum Patrum concordi decreto, quo cunctis in toto Orbe terrarum Ecclesijs sancta Romana & Apostolica Sedes caput præponitur, ad quam majores & difficiliores causæ omnium Ecclesiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda Concilia, sic leges humanæ promulgant, & sic ipse sanctus Sanctorum confirmat. Nimirum solus est Petrus, pro quo ne deficeret fides ejus, Dominus & Salvator asserit se rogâsse, quæ Venerabilis & efficax Oratio obtinuit, quòd hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius usque in sæculum sæculi.*** Nihil poterat Leo clarius dicere, tantoque majorem fidem ejus testimonium meretur, quòd omninò cum ijs concordet, quæ ijsdem ferè verbis S. Agatho professus fuerat, ac universali applausu Concilium sextum Oecumenicū exceperat. Credit Eminentissimus Aguirre (*a*) primum fuisse Leonem, qui processionem Spiritûs Sancti *à Patre Filioq;* definierit. Primus enim invenitur eam Symbolo & Professioni fidei ad Petrum Patriarcham Antiochenum inseruisse, nam & anno 1054. Humbertum Legatum suum Constantinopolim misit ad Michaëlem Patriarcham Constantinopolitanum, Processionem Spiritûs Sancti negantem, & ab eodem Michaële excommunicatus est, quòd Symbolo addidisset *Filioq;*.

Anno MLXV. Hæresis Incestuosorum nata est, quàm plurimi enim,

(*a*) V. Card. Aguirre Tract. 1. de auctor. infall. Rom. Pontif. d. 10. & Tomo 2. Theol. S. Anselmi dist. *91.* & *92.*

enim, imò teste Petro Damiano, multa millia Christianorum præcipuè præpotentium in tertio gradu nuptias contrahebant, quòd multorum Juris Consultorum auctoritate ducti, gradus ex Justiniani præscripto numerarent, adeò ut fratrem & sororem in secundo gradu collocarent. Hanc Hæresin Alexander II. in Synodo Romana damnavit; sic enim loquitur in sententia Synodali: (*a*) *Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, Auctoritate vos Apostolicâ monemus, ut omnibus seriem Genealogiæ computandam intimetis, quemadmodùm SS. Patres numerandam esse sanxerunt, & antiquus mos Ecclesiæ hactenus comprobâsse monstratur. Nam si quis perversâ & obstinatâ mente à recto tramite Apostolicæ Sedis deviare voluerit, & aliter quàm nos in nuptijs contrahendis gradus computare; primum pro sua temeritate cœlesti pœnâ plectetur: postmodùm verò gladio perpetui anathematis se noverit esse jugulandum.* Ad eundem Alexandrum Petrus Damianus contra insurgentem Simoniacam hæresin hæc scribit: (*b*) *Dignum est, ut Summo Pontifici patientis Ecclesiæ læsio nuntietur, ut nutantis fidei firmamentum, vel etiam ordo Religionis, qui confundi cœperat, instauretur. Nova prô dolor hæresis orta est, cui nisi quantociùs auctoritatis se vestræ vigor objiciat, timendum est, ne ad Religionis Christianæ perniciem cancer feraliter serpat.*

Anno MLXXXV. Obijt Gregorius VII. invictissimi animi Pontifex, & Regibus, cum quibus perpetuum ei bellum, formidandus. Multa is Pontificiæ infallibilitati testimonia reliquit. Is enim in Dictatu suo *canone 18.* ita definit: *Sententia Papæ à nullo debet retractari, & ipse omnium solus retractare potest.* Hanc Gregorij sententiam verissimam esse Ivo quoque Carnotensis Archiepiscopus profitetur, sic enim ad Johannem Archiepiscopum Lugdunensem scribit: *Non videtur nobis utile ad ea Concilia convenire, in quibus non possumus eas Personas, de quibus agitur* (agebatur verò de Paschali Papa, qui privilegium tradendi Episcopis investituras Imperatori concesserat) *judicare, vel condemnare, quia nec nostro, nec ullius hominis probantur judicio subjacere.* Sæpiùs hoc Ivo repetit, præsertim verò epistolâ 241. & 159. Sed multò maximè id confirmatũ est in Concilio Quintileneburgensi, *Anno MLXXXV.* De quo ita loquitur Bertholdus ejus temporis scriptor: *Cùm ergo omnes juxta suum ordinem consedissent, prolata sunt in medium Decreta Sanctorum Patrum de Primatu Sedis Apostolicæ, quòd nulli unquam*

(*a*) Habetur c. ad Sedem Apostolicam 35 q. 4.

(*b*) Habetur apud Baron. ad ann. 1065. n. 36.

quam liceat ejus judicium retractare, quod de totius Synodi professione laudatum, & confirmatum est. Idem Gregorius VII. can. 26. *Catholicus non habetur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.* Hoc quoq; Gregorij effatum omninò concordare cum aliorum Patrum doctrina, præsertim verò SS. Ignatij, Hieronymi, Cypriani, Ambrosij, aliorumque, jam suprà ostendimus. Idem omninò est sensus S. Ivonis Archiepiscopi Carnotensis, sic enim scribit: (a) *Contra Apostolicam Sedem caput erigitis, dum quod illa adificat, vos in quantum in vobis est, destruitis, & quod illa destruxit, vos adificare contenditis, cujus judicijs & constitutionibus obviare, est haretica pravitatis notam incurrere.* Nota hunc esse illum Ivonem, quem Præsules Gallicani in Conventu Parisiensi epistolâ ad Innocentium datâ mirificis laudibus in Cœlum usque extollunt. Eadem sententia Adelberti Archiepiscopi Moguntinensis epistolâ 23. ad Ecclesiam Hetbipolensem: *Noverit pro certo Dilectio Vestra, nos id ratum habere, quod Romana sanxit & determinavit Auctoritas, cujus terminos nec debemus, nec volumus transire, quia hareticum esse constat, quisquis Romana Ecclesia etiam in tam justo judicio non concordat.*

Anno MCXL. Damnata est ab Innocentio II. hæresis Abailardi, qualis ea fuerit Bernardus his verbis explicat epistolâ 292. quæ est ad Guidonem de Castello: *Cùm de Trinitate loquitur, Arrium sapit: cùm de Gratia, sapit Pelagium: cùm de Persona Christi, sapit Nestorium.* Ad hanc ergo hæresin, quæ paulatim per Galliam serpebat, perimendam, ita idem Bernardus Innocentium implorat: *Verùm tu O successor Petri judicabis, an debeat habere refugium ad Sedem Petri, qui Petri fidem impugnat. Tu inquam amice sponsi providebis, quomodo liberes sponsam à labijs iniquis, & à lingua dolosa. . . . itaque ad consummationem Virtutum, & ne quid minùs fecisse inveniamini à magnis Episcopis Antecessoribus vestris, capite nobis Pater amantissime vulpes, qua demoliuntur Vineam Domini.* Nec moratus Innocentius aquam gliscenti incendio affundere, coactâ Romæ Synodo novum hæresiarcham, novasque hæreses damnavit, sic enim ipse ad Henricum Senonensem Archiepiscopum, & S. Bernardum scribit: *Nos itaque, qui in B. Petri cathedra licèt indigni residere conspicimur, communicato fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium consilio, Universa ipsius Petri perversa dogmata Sanctorum Canonum Auctoritate cum suo Auctore damnamus, eiq; tanquam haretico perpetuum silentium imposuimus. Universos quoq; ejus errores damnan-*

(a) S. Ivo epist. 8.

mnantes, eorum sectatores & defensores à fidelium consortio sequestrandos esse censemus. Ad eundem Innocentium II. ita scribit S. Bern. *Oportet ad vestrum Apostolatum referri pericula quæq; & scandala emergentia in regno DEI, ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum quippe arbitror, ibi potissimùm resarciri damna fidei, ubi non possit fides detrimentum sentire; hac quippe hujus prærogativa Sedis; cui enim alteri aliquando dictum est; ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua?* Hic manifestè Bernardus docet, Pontifices Romanos in causa fidei errare non posse: si enim errare possent, ergo posset eorum *fides detrimentum sentire* (quid enim est aliud detrimentum fidei, quàm error fidei) at Bernardus hoc negat; imò hanc infallibilitatem inter prærogativas reponit Sedis Romanæ. In eadem Abailardi causa Rhemensis, Suessionensis, Catalaunensis, & Atrebatensis Episcopi ita ad Innocentium scribunt: *Tuum est de cætero Beatissime Pater, ne in diebus tuis aliquâ hæretica pravitatis maculâ Decor Ecclesiæ maculetur, providere. Tibi commissa est sponsa Christi amice sponsi: Tuum est tandem Uni Viro Virginem castam exhibere Christo.* Nec minùs nervosè Gotfridus Vindocinensis: (*a*) *Si cuilibet retractare placet, quod Romanus Pontifex facit, & in eum, qui soli Cœlo innocentiam debet, os ponere præsumit, &c.* Et epistolâ 30. *Eodem spiritu, quo dictante & lex prima per Moysen data est, & per Christum secunda, sancta Apostolica Sedes Leges, quas Canones appellamus, dedit, & ipso inspirante exposuit. Si quis igitur Apostolicæ Sedi, quæ Leges Canonum dedit, in Canonum expositione contrarium sentit, non sapit, quicunque est ille, sed desipit, & quia suo spiritu loquitur, non cultor vel expositor Divinæ Legis, sed insidiator vel oppressor indubitanter agnoscitur.*

Anno MCXLVIII. A Romano Pontifice Eugenio III. in Concilio Rhemensi hæresis Gilberti Porretani examinata & proscripta est. In qua causa aliqua contigêre Pontificiæ infallibilitati apertè faventia. De illa hæc habet Otho Frisingensis: (*b*) *Gilebertus cùm quâdam die Conventum de sua Diœcesi Clericorum magnum celebraret, sermoni, quem fortè gratiâ exhortationis habebat, quædam de fide sanctissimæ Trinitatis inseruit, & à duobus suis Archidiaconis Arnoldo & Calone tanquam doctrinam instituens contra Catholicæ Ecclesiæ normam, ad summi Pontificis Romanæq; Sedis examen appellatione mediante vocatur.* Fuisse verò hanc hæresin ab Eugenio III. damnatam testis est Goffridus in vita

(*a*) Epistolâ 17.

(*b*) Otho Frif. de histor. Frid. lib. I. cap. 46. & 47.

vita S. Bernardi: (*a*) *Ita demum*, inquit, *Apostolico judicio, & auctoritate universalis Ecclesiæ error ille damnatus est.* Et Gaufredus Monachus Cistertiensis: *Ibidem Dominus Papa auctoritate Apostolicâ de consensu totius Ecclesiæ, quæ convenerat, capitula ipsa damnavit, districtè præcipiens, ne eumdem librum legere, vel transcribere etiam sic reprobatum quis auderet, nisi priùs Romana Ecclesia eum correxisset.* Illud quoque in hoc Concilio memoratu dignum contigit, videlicet S. Bernhardum unà cum Galliæ Episcopis secessisse, Symbolum fidei contra Gilberti errores conscriptum; quod cùm Cardinalibus innotuit, vehementer indignati sunt, quippe solius Romani Pontificis esse, Symbolum fidei fidelibus proponere, nec retrò temporibus ullum unquàm Symbolum valuisse, nisi à Pontifice confirmatum. Eugenius ubi has querelas intellexit, facti rationem à Bernhardo exposcit; is verò modestissimè, ut sanctum decuit, respondit, agnovitque unà cum Præsulibus Gallis, Symbolum fidei condere ad solos Romanos Pontifices pertinere; se verò, quid Ecclesia Gallicana crederet, scriptis complexum esse, relictâ Pontifici auctoritate definiendi. Si ergò ex confessione Galliæ Antistitum, solus Pontifex est, qui fidei Symbolum condit, nec ullum Symbolum valet, nisi à Pontifice confirmatum: sequitur, Pontificem in causis fidei esse infallibilem, quid enim magis ad fidem pertinet, quàm Symbolum fidei? & quid minùs erroris expers est, quàm Symbolum fidei? alioquin tota Ecclesia errare potest, quæ id credit, quod Symbolo fidei continetur. Sed præstat audire acta ex historia Othonis Frisingani: *Hoc Gallicanæ Ecclesiæ factum* (Symboli videlicet confectionem) *tam graviter sacer Cardinalium Senatus accepit, ut cum magna indignatione curiam intraret, ac Pontifici suo diceret. . . . . Quid fecit Abbas tuus, & cum eo Gallicana Ecclesia? quâ fronte contra Ecclesiæ Romanæ Primatum & apicem se erexit? Hæc enim est sola, quæ claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de fide Catholica discutere habens, à nullo in hoc singulari honore præjudicium pati potest, sed ecce Galli isti tanquam definitivæ sententiæ ultimam manum apponendo nobis inconsultis fidem suam scribere præsumpserunt. Quinimò juxta Antiquiorum exempla & instituta Romano servaretur examini terminandum.* Eugenius, cùm querelas benignè recepisset, ex Divo Bernardo rationem facti exposcit, à quo modestè responsum: *Se vel Dominos Episco-*

(*a*) Gotfr. in V. S. Bernardi lib. 3. cap. 5.

Episcopos nihil de præfatis Capitulis definisse, sed simpliciter quid sentiret, exposuisse. Quo tam humili, quàm modesto responso Cardinalium indignatio quievit, ita tamen, ut præfatum scriptum tanquàm inconsultâ Curiâ prolatum, velut Auctoritatis pondere carens, pro Symbolo in Ecclesia, quod in Concilijs contra hæreses congregatis fieri solet, non habeatur. Vides hîc iterum, & Divum Bernardum, & Ecclesiam Gallicanam verbis, factisque testari, potestatem condendi Symbolum fidei, tesseramque veræ Religionis penès solum Pontificem Romanum esse; nec ullius Symboli auctoritatem aliquam esse, nisi illo probante, quod ut suprà diximus, certum est Pontificiæ Infallibilitatis argumentum.

Anno MCCCII. Celebratum est Viennense Concilium, in quo Petri Joannis hæreses (tres erant, videlicet, Christum adhuc viventem Lanceâ percussum: animam rationalem non esse formam Corporis: nullasque virtutes supernaturales in Baptismo infundi) damnatæ sunt, eâdemque occasione Pontificis Romani in rebus fidei decidendis auctoritas insigni testimonio asserta. Sic enim Pontifex in eodem Viennensi Concilio loquitur. *Nos igitur Apostolicæ considerationis, ad quam duntaxat hæc declarare pertinet, aciem convertentes &c.* Solius ergò Romani Pontificis officium & potestas est, ultimam sententiam in causis fidei proferre, & consequenter illi soli infallibilitas competit, nec Concilium contradixit.

Anno MCCCCLXXIX. Sixtus IV. Petri Osmanni Professoris Salmanticensis errores damnat. Ii erant, Confessionem non esse sacramentum, sed rem humanâ lege, non divinâ inductam: & Ecclesiam Romanam in hæresin prolabi posse. Sixtus hos errores hæresis notavit. Petrus verò palinodiam canens, fidem suam in his verbis expressit: (a) *Consentio sanctæ Matri Ecclesiæ Romanæ, & Sedi Apostolicæ: & ore ac corde confiteor, illam me fidem tenere, quam Dominus Sixtus Papa auctoritate Apostolicâ & Evangelicâ tenet, & omnes, qui contra hanc fidem venerint, dignos æternâ damnatione pronuntio.*

Anno MDXXI. A Leone X. Pontifice Maximo damnati sunt, quos recens sparserat, ac Germaniæ intulerat, Lutheri errores. Verba Bullæ Leonis circa finem hæc sunt: *Auctoritate Omnipotentis DEI, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostrâ præfatos omnes errores tan-*

(a) Vide Raynaldum ad hunc annum, & Constitutiones Sixti IV. in Bullario.

tanquàm respectivè hæreticos, aut scandalosos, & veritati Catholicæ obviantes damnamus, reprobamus, atque omninò rejicimus; ac pro damnatis, reprobatis, atque rejectis ab omnibus Christi fidelibus haberi debere harum serie declaramus &c. Notandum verò est, fuisse ab eodem Leone X. Concilium Lateranense, quod Julius II. inchoârat, ad finem perductum; eique tanquam Oecumenico & sacrosancto Ludovicum XI. Galliæ Regem adhæsisse, ut habetur sessione 8. ac etiam Basileensi ac Pisano Conciliabulis expressis & conceptis verbis renuntiâsse. In hoc verò Lateranensi Concilio, quod Rex Galliæ pro legitimo & Oecumenico habuit, superioritas Papæ supra Concilia, ac consequenter infallibilitas in causis fidei sessione decimâ definita, multisque rationibus stabilita est; nec illi recitandæ immorari lubet, cùm omnibus sit nota.

Anno MDLXXIX. Gregorius XIII. Michaelis Baij Lovaniensis Universitatis Cancellarij septuaginta novem propositiones velut hæreticas damnavit; easque ipse Bajus operâ Francisci Toleti posteà Cardinalis recantavit sequenti anno. Quin & Nicolaus Magniensis ex relatione Toleti addit, dixisse Bajum: *Malle se porcos pascere, quàm ulla in re Romani Pontificis judicio repugnare.*

Anno MDCLIII. Innocentius X. quinque Jansenij Propositiones hæreticas esse declaravit, atque anathemate inussit. Et quamquam Jansenius morte præventus, damnationi suæ haud supervixerit, certum tamen est ex ijs, quæ scripsit, eum Pontificiæ sententiæ tanquam infallibili acquieturum fuisse; sic enim Tomo 2. sui Augustini l. 1. c. 29. scribit: *Mihi constitutum est, ad extremum usque Spiritum Romanam Ducem sequi Ecclesiam, & Beatissimi Petri in Romana Sede successorem. Super illam hanc Petram ædificatam Ecclesiam scio: quicunque cum illo non colligit, spargit, apud eum solùm incorrupta Patrum servatur hæreditas; quodcunque ab ista Petri Cathedra, ab isto Christi Vicario præscriptum fuerit, teneo. Quidquid improbatum, improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo.* Et libro 10. de gratia: *Quidquid de rebus tam multiplicibus, tam arduis, juxta mentem non meam, sed S. Augustini pronuntiavi, de Apostolica Sedis, Ecclesiæq; Romanæ Matris meæ judicio, sententiaq; suspendo; ut illud jam nunc teneam, si tenendum: revocem, si revocandum: damnem, & anathematizem, si damnandum & anathematizandum esse judicaverit.* En ingenuam Jansenij Professionem! legerat Augustinum totum tredecies, & libros de gratia contra Pelagianos

vicesies; eloquentiâ, ingenio, Theologicis scientijs florebat, & tamen Romano Oraculo hæc omnia submittit: taceo, scribo, revoco, improbo, utcunque Romæ placuerit: quid amplius loqui poterat, ut Pontificis infallibilitatem satis testaretur? atque utinam Jansenistæ Jansenij sui modestiam imitentur; si enim eum Magistrum agnoscunt, ejusque doctrinam sequuntur, cur rogo, non æquè ejus humilitatem, modestiam, Romanæque Cathedræ observantiam? Cum Jansenio sentitis, esto; sed cur non æquè cum Jansenio paretis? an verò pudet vos ab eo discere virtutem, à quo didicistis errorem? Sed Jansenio imputantur, quæ Jansenij non sunt. Nimirum, cùm Pius V. cùm Innocentius, cùm Alexander VII. & Clemens IX. Pontifices Jansenium damnârunt, innocentem, inauditumque damnârunt, & tam cæci erant, ut, quæ Jansenius scripserat, imò impresserat, non viderent, aut saltem tam improvidi, injustique, ut accusantibus crederent, nec probatâ causâ, nec reo convicto; præsertim cùm tam facilè calumnia notari posset, detegique, si videlicet, qui hæc Jansenium scripsisse dicebant, in Jansenio non ostenderent; quid enim magis obvium, magisque parabile argumentum, quàm Jansenium accusantibus dicere: *Si hæc Jansenius in libris docuit, ergò libros ostendite?* erit aliquis tam ineptæ mentis, qui credat Jansenium à quatuor Pontificibus damnatum, & tamen istorum nulli in memoriam venisse, ut peterent sibi ostendi, ubi hæc Jansenius scripsisset? & demus hoc quatuor Pontificibus excidisse, quid dicemus de tot alijs Doctoribus & Theologis, qui illis assidebant, dum hæc causa examinaretur? nemini illorum res tam obvia, & tamen tam necessaria in mentem venerit? Sed fuerit Jansenius innocens, tantùm errores ipsi damnentur, & cum illo facilè in gratiam redibimus, quippe ut ostensum est, calamum, doctrinamque suam Romanæ sententiæ submisit. Cæterùm damnatas Jansenij propositiones in illius Augustino reperiri dubitari vix potest. Nam *prima* damnata propositio totidem ferè verbis habetur *l. 3. de statu Nat. lapsæ cap. 13. & l. 4. cap. 24.* *Secunda* propositio habetur *lib. 1. de gratia Christi cap. 1. & c. 24. & cap. 25.* *Tertia* propositio habetur *lib. 6. de gratia Christi cap. 6. & c. 8.* *Quarta* propositio habetur *lib. 8. cap. 6. de hæresi Pelagiana & ibidem c. 7. & lib. 2. de gratia Christi c. 12. & 25. & lib. 8. de gratia Christi cap. 3. & 15. & 19.*

& 19. Quinta quòd Christus non sit pro omnibus mortuus *lib. 3. de gratia Christi c. 21.* & fusiùs *c. 20. & l. 8. de hæresi Pelagiana c. 26. & 31.*

Sed quod hanc damnationem Jansenij spectat, illud præcipuè observandum est, non solùm fuisse illam ab octoginta quinque Galliæ Episcopis ab Innocentio X. expetitam, summoq̄ue plausu exceptam; verùm etiam ejus occasione à Gallicanis Episcopis Pontificiam Infallibilitatem enixissimè proclamatam; sic enim in epistola ad Innocentium data 1653. loquuntur: *Majores causas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Experta est nuper Beatitudo tua, quantum Apostolicæ Sedis in profligando gemino errore auctoritas valuerit: continuò sedata est tempestas, atq; ad Christi vocem & imperium mare & venti obedierunt. Quamobrem flagitamus Beatissime Pater, ut clarâ firmâque prolatâ istarum propositionum sententiâ caliginem omnem discutias; animos fluctuantes componas, diffidia prohibeas, Ecclesiæ tranquillitatem reddas.* Hæc Gallia ad Pontificem: sentiebant ergo infallibilem, ejusque sententias ab omni errore exemptas esse; alioquin quomodo *caliginem omnem discuterent, animos fluctuantes componerent, diffidia prohiberent?* cùm semper respondere Adversarij possent, quod modò Galli respondent, cùm Romanis imperijs urgentur, videlicet, *Papam falli posse;* & ideò se ejus definitionibus non teneri. Aut ergo Galliæ Antistites, tunc cùm hæc scribebant, errârunt, aut errant modò, cùm primis contraria decernunt; aut quod vero propius est, idem & modò sentiunt, sed non idem loquuntur; quippe tunc pacati erant, modò indignati, & ideò calamo, linguaque infesti, animis licèt veritate convictis. Sed audienda est adhuc alia, multoque ad rem nostram accommodatior Gallorum Antistitum epistola. Sic enim ad Innocentium scribunt, postquam is Jansenij errores damnaverat: (*a*) *Quo in negotio* (damnatione videlicet propositionum Jansenij) *illud observatione dignum accidit, ut quemadmodùm ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. Pelagianam hæresin damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, hæresin Pelagianæ ex adverso oppositam Innocentius X. auctoritate suâ proscripserit. Enimverò illius vetustæ ætatis Ecclesia solâ Cathedræ Petri communione & auctoritate suffulta, quæ in Decretali epistola Innocentij ad Africanos data elucebat, quamq; deinde Zozimi altera ad Universos Orbis Episcopos subsecuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque*

(*a*) Anno 1653.

absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solùm ex Christi Domini Nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actu priorum Pontificum, & ex anathematismis adversùs Apollinarem & Macedonium, nondùm ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaso paulò ante jactu, judicia pro sancienda regula fidei à Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis sententiam ponant, sive omittant) Divinâ aquè ac summâ per Universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius quóque mentis obsequium præstare tenentur. Eâ nos quoque sententiâ ac fide imbuti, Romanæ Ecclesiæ præsentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, auctoritatem debitâ observantiâ colentes Constitutionem Divini Numinis instinctu à Beatitudine Vestra conditam, nobisq; traditam, &c. Hæc planè tam manifesta est Pontificiæ Infallibilitatis confessio, ut dici, imò nec optari efficacius possit: num Galli tunc temporis scripturas ignorabant? num eos, quid Concilia, quid Patres docuissent, quidve Gallicana Ecclesia sentiret, latebat? Quæ est ergo Galliæ Antistitum tam repentina mutatio, ut quod nuper sub uno Innocentio tam clarè asserebant, nunc sub altero Innocentio tam enixè repudient?

Denique, ut alia omittamus, his omnino consentanea refert Archdekinus *in Theolog. tripart. p. 1. tr. 1. q. 5. in fine. Ex Regis Christianissimi, & Episcoporum Galliæ desiderio, Alexander VII. decrevit, ut universus ordo Ecclesiasticus huic professioni cum juramento subscriberet: Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentij X. data die 31. Maij MDCLIII. & Constitutioni Alexandri VII. data 16. Octobris MDCLVI. summorum Pontificum me subjicio, & quinque propositiones ex Cornelij Jansenij libro, cui nomen Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.*

Agnovit ergo Gallia totusque Ordo Ecclesiasticus, tam certam esse Pontificis Romani sententiam, ut quæ ille damnat, & pro hæreticis habet, damnari debeant, haberiq; pro talibus, & damnationis sententia juramento confirmari; quod fieri non posset, si damnatio certa & indubia non esset; nemo enim jurare potest, propositionem aliquam damnabilem, aut hæreticam esse, nisi certò id credat, alioquin juramentum exponeret periculo falsi, docentque omnes tum Theologi, tum Jurisperiti.

Denique Anno MDCLXXXVII. Innocentius XI. Pontifex morum sanctitate, rerum caducarum contemptu, disciplinæ Eccle-

clesiasticæ Zelo, propagandæ Catholicæ Religionis ardentissimo studio, animi magnitudine, etiam Regibus formidandâ, præclarissimis contra Turcas victorijs, quas immensâ auri profusione & sanctissimis apud Principes consilijs, & continuis lachrymis à Deo impetravit; Pontifex inquam, rerum gestarum, & animi magnitudine, antiquis illis Pontificibus Leoni, Nicolao, Gregorio, hæreticorum etiam confessione, planè similis, & cui parem, à multis retrò sæculis haud invenies; is, inquam, tantus Pontifex post accuratissimam, totoque biennio productam discussionem, Michaëlis Molinos Hæresiarchæ perniciosissimos juxtà fœdissimosque errores die 28. Augusti extra Concilium Oecumenicum solâ Apostolicâ anctoritate damnavit. Fuit Michaël Molinos natione Hispanus Arragonensis, Sacerdotis dignitate insignis, tantaque pietatis, quam accuratissimè simulabat, opinione apud plerosque commendatus; ut dirigendis Primatum, ac præsertim nobilium Matronarum conscientijs passim adhiberetur; hinc illi laxandis pascendisque carnis cupiditatibus prona occasio: primò amor, tum error: inter thalamos, & amplexus contemplativam, mysticamq́; Theologiam docebat; eodemque momento adulterum agebat, Doctoremque: sed hæc intra Cubile, Virginumque aut etiam nuptarum Academias: foris Angelo similis, ecstases spiranti: crederes Paulum in tertium Cœlum altè sublatum: nullæ voces, quàm de *Oratione, sensuum morte, Unione ac quiete cum DEO.* Hinc tam multos infecit, dulci videlicet occultoque veneno; sed istis cognitâ fraude pœnitentia primùm, tum remedia successêre. Duos & viginti annos nunquam conscientiam expiavit, nunquam ex Catholico ritu carne abstinuit. Taceo alia memoratu pudenda. Tandem detectus, biennio Romæ intra carceres hæsit, quo tempore ejus erroribus detegendis, confutandisque à præclarissimis Theologis desudatum. Posteà publicè coram sacro senatu, Aulaque Romana, ac immensa populi frequentia errores suos recantavit; tantâ omnium execratione ejus doctrinæ capita & obscænitates auditæ sunt, ut repetitis populi vocibus ad flammas posceretur. Summa errorum hæc fuit. Ut in elemento aëris, ita in anima hominis duas esse Regiones, superiorem & inferiorem, quas Theologi duos Appetitus vocant, Rationalem & sensitivum. Superiorem quod attinet, illic semper serenum & apricum esse opor-

tere; hoc eſt, Unionem cum DEO, ac perpetuum Contemplationis, amoriſque ſolſtitium, quale in Terreſtri Paradiſo fuit. At verò in animæ inferiori Regione turbidum, & tempeſtates gliſcere, iras videlicet, concupiſcentias, & reliquum paſſionum humanarum tumultum, neque has curandas eſſe ſiſtendáſve; ſed permittendas potiùs explendaſque, quippe naturæ innatas, nec magis culpæ obnoxias, quàm naturam ipſam, cujus illæ flores & fructus ſint. Quis enim ægrè ferat uvas ex vite naſci, glandes ex quercu, ſpinas vepreſque ex rubo? atqui eandem rationem eſſe, cùm voluptates ex carne leguntur, quippe æquè naturæ corporeæ congenitas, ac glandes quercui, ſpinæ vepreſque rubo. Imò coërcendis voluptatibus illis fruſtra noxieque laborem impendi; fruſtra, quia morari torrentem nemo poteſt, maximè cùm plenus eſt, redundatque. Noxiè verò, quia cùm illis obluctamur, laboramusque ſuſtinendis, unio interim quiesque cum DEO turbatur, quæ ut perennis ſit & illæſa, pace potiùs cum ſenſibus, quàm bello curandum. Ex generali hac doctrina ad particulares alias propoſitiones non impias tantùm Molinos, ſed obſcænas etiam dilabitur, dictu, audituque indignas, adeò, ut cùm illæ ex ſuggeſtu legerentur, meritò *ignem, ignem*, Populus inclamaverit. Eæ inter alias ſunt: *Oportere Potentias annihilari, & hanc eſſe viam internam. DEUM offendi, cùm aliquis operari aliquid activè conatur, cùm DEUS velit ſolus in homine operari; oportere igitur, ut quis ſe totum DEO deſerat, & poſteà inſtar mortui & cadaveris ſe habeat. DEUS vult in nobis operari ſine nobis. Anima nihil agendo, & nihil operando ad DEUM redit. Via interna eſt illa, in qua nec lumen, nec amor, nec reſignatio in DEUM cognoſcitur. Imò oportet ne quidem ipſum DEUM cognoſci, & tunc res benè habet. Anima nec de DEO, nec de Cœlo, nec de inferno cogitare aliquid debet. Qui ſemel DEO voluntatem ſuam commiſit, nihil ampliùs, nec Cœlum, nec Infernum curare debet, nec perfectionem aut ſanctitatem, virtutesq́, imò nec ſalutem propriam optare. Petere à DEO aliquid eſt imperfectio, ſicut & gratias agere. Poſtquàm DEO voluntatem tuam commiſiſti, non ampliùs curandæ ſunt tentationes, neq́; illis reſiſtendum, niſi tantùm negativè, nullaq́; adhibitâ diligentiâ: & ſi natura aliquid ſentit, permitte, ut ſentiat, quia natura eſt. Oportet, ut in Oratione ſolam fidem obſcuram, & univerſalem habeas, & ſtes coram DEO ad ipſum amandum, nullum tamen actum eliciendo, nihilq́; agendo, quia DEUS hujusmodi mercibus haud delectatur. Cogitationes quantumvis impuræ,*

pura, & contra DEUM sanctosq;, si voluntariè non foveantur, nec etiam positivè repellantur, sed patienter tolerentur, non tantùm non impediunt Orationem, sed eam potiùs perfectissimam reddunt. Tædium rerum spiritualium bonum est, quia eo purgatur amor proprius. Hactenus Molinos, qui alias propositiones adjungit in favorem mollitiei, quam exemplis Sanctorum Jobi & Pauli sacrilegè promovere audet: nihil turpius, sed nec magis impium dictu audituque est. Taceo igitur, quæ nec legi, nec scribi possunt sine horrore. Has ergo sacrilegas, obscænasque hæreses Innocentius XI. extra Concilium damnavit, & Ecclesia mox pro damnatis habuit. Porrò ex hac tam longa inductione, quâ ostensum est, quàm plurimas hæreses à solis Romanis Pontificibus damnatas esse, & Ecclesiam hujusmodi damnationi necessariò acquievisse, adeò ut dubitari ampliùs non potuerit, teste etiam Gallicanâ Ecclesiâ in litteris ad Innocentium X. constat, inquam, Pontificis auctoritatem in rebus fidei decidendis infallibilem esse, omnisque erroris expertem, & quæ contra hanc sequelam objici possent, jam suprà refutavimus. Sic ergo etiam quartum signum Infallibilitatis Pontificiæ absolvimus.

Quintum signum est, ex praxi Romanæ Ecclesiæ, cujus meminit Berno (*a*) Monachus S. Galli, & posteà Abbas Augiensis *lib. 2. de rebus ad missam spectantibus*, qui habetur in Bibliotheca Patrum. Is refert, *in Ecclesia Romana multos annos sub sacrum nunquàm Symbolum cantari solitum, præter morem omnium aliarum Ecclesiarum; roganti verò causam Henrico primo Imperatori, Benedictum VIII. respondisse: Quia traditio erat, Romanam Ecclesiam in fide errare non posse. Sed Henricus Benedicto persuasit, ut more aliarum Ecclesiarum etiam Romæ Symbolum caneretur.* Hæc Berno, qui ut ipse testatur, coram assistebat, audivitque responsum: *Me*, inquit, *coràm assistente audivi Pontificem hujusmodi responsum reddentem, videlicet, quòd Romana Ecclesia non fuisset aliquando ullâ hæreseos face infecta, sed secundùm S. Petri doctrinam in soliditate Catholicæ fidei permaneret inconcussa; & ideò magis necessarium esse illos Symbolum sæpiùs cantando frequentare, qui aliquando ullâ hæresi potuerunt maculari.* Vides in hoc celebri Antiquitatis monumento, quàm antiqua fuerit traditio de Romani Pontificis infallibilitate, videlicet à Christi nativitate, sive potiùs à tempore Apostolorum usq;

(*a*) Obijt Berno Anno 1089. si Trithemio fides est.

ad annum circiter 1014. quo credimus hoc colloquium inter Benedictum & Henricum contigisse, dum Romæ essent.

Dices, non hîc asseri Romanorum Pontificum, sed Romanæ Ecclesiæ infallibilitatem.

Resp. Si particularis Romanorum Ecclesia errare non potest, multò magìs errare non possunt Romani Pontifices; promissiones enim Christi ad Petrum ejusque successores, non ad Ecclesiam, quæ Romæ est, referuntur; neque enim Christus dixit, se fundaturum Ecclesiam suam supra Romanorum Ecclesiam, sed supra Petrum: neque Christus pro Roma rogavit, ne ejus fides deficeret, sed pro Petro; cur ergo privilegium Petro adimis, quod Christus Petro dedit? & cur Romanæ Urbi confers, quod Christus Romæ non contulit? & quo fundamento Romæ potiùs quàm Petro, Petrique successoribus? Fac Petrum non Romæ, sed Alexandriæ aut Antiochiæ mortem obijsse; quæso an tunc quoque Romanorum Ecclesia ab omni hæresi immunis futura esset? si immunis? quam ob causam illa potiùs, quàm aliæ Ecclesiæ particulares? si non Romana, sed Antiochena, ubi Petrus obierat, suique successores reliquerat? ergo infallibilitas & immunitas ab omni errore intuitu Petri & successorum à Christo Ecclesiæ concessa est; priùs ergo magisque infallibilis Petrus, ejusque successores, quàm ipsa Ecclesia, cui Petrus præsedit; & planè cùm DEUS omnia suaviter & accommodatè ad rerum naturas operetur, adeò ut potentiam visivam v. g. oculo, non pedi infuderit, quia oculus magis dispositus est ad videndum, magisque oculo, quàm pedi videre convenit; quis credat Deum, qui Romanum Pontificem Caput & Magistrum Ecclesiæ Romanæ constituit, illum magis errori obnoxium esse voluisse, quàm Ecclesiam? cùm utique magìs conveniat Caput & Magistrum, quàm membra & discipulos errorum immunes esse, & quid rogo magis rationi adversum, quàm velle, ut erret, qui docet, non erret, qui discit? imò tam fieri non potest, ut errante Magistro non erret discipulus, quàm ut ductore errante non erret quoque qui sequitur, quemque is manuducit: verbo, *non est discipulus super Magistrum, sed sufficit ei, ut sit sicut Magister*, teste ipso Christo Domino Nostro. Quamquàm nec ullis argumentis opus est, cùm ex Patrum testimonijs suprà citatis satis superque constet, quid de Infallibilitate Pontificis Romani Ecclesia semper senserit.

§. VII.

§. VII.

Rationes pro Romani Pontificis infallibilitate.

SUMMARIA.

1. *Prima ratio ex necessitate judicis controversiarum.*
2. *Ex Conciliorum certitudine.*
3. *Ex confirmatione Pontificis, sine qua Concilia plenam auctoritatem non habent.*
4. *Ex ordine Divinæ Providentiæ.*
5. *Ab experientia.*
6. *Ex Ecclesiæ ipsius infallibilitate.*
7. *Ab absurdis.*
8. *Resp. Ad objecta.*

I.

Optimè animadvertit S. Thomas 3. p. q. 1. a. 3. *Ea quæ ex sola voluntate Dei proveniunt supra omne debitum naturæ, nobis innotescere non posse, nisi quatenus in sacra Scriptura traduntur, per quam divina voluntas nobis innotescit.* Cùm ergo privilegium infallibilitatis Romano Pontifici concessum, non tantùm naturæ debitum superet, sed etiam sit contra hominis naturam semper in errores præcipitem, maximè verò circa res divinas, quæ stellarum more, quanto sunt à nobis remotiores, tanto magis oculum aut fugiunt, aut fallunt, tutiore semper silentio, quàm sermone; sufficeisset inquam illam ipsam infallibilitatem, seu, ùt Græci vocant, *anamartisian* ex sacris litteris probâsse, ex Conciliorum, Patrumque testimonijs, ipsoque perpetuo Ecclesiæ usu. Quia tamen Deus, qui est summa & prima omnium Ratio, nihil potuit aut sine ratione, aut rationi dissentaneum efficere, & homo Christianus, quamvis fide ducatur, hanc ipsam-

cilia, ùt diximus, tam multis opus habent, ut vix aliquod ſit, quod repelli aut eludi non poſſit hâc præſertim tempeſtate, quando opinandi licentia tam latè dominatur, ut nihil ſit, quod in dubium & problema vocari non poſſit, Doctoribus paſſim novitate gaudentibus, omniq́ue induſtriâ ea probantibus, quæ probari non poſſunt, ut ex difficultate ingenium oſtentent, & ex ingenio palmam & plauſum apud eos mereantur, qui plus arti tribuunt quàm veritati.

II. *Secunda Ratio.* Negatâ Pontifici Romano Infallibilitate, cùm è cathedra pronuntiat, ne quidem ipſis Concilijs eorumq́ue decretis certa & indubitata auctoritas & fides conſtat: Concilia enim, niſi ſint legitima, & univerſalia, nihil in fide ſtatuere poſſunt, ùt patet de Concilio Ariminenſi, Epheſino II. alijsq́ue: at legitima & univerſalia eſſe unde conſtat? Quia Papa confirmavit, teſtaturq́ue legitima eſſe? At ſecundùm te errare poteſt Papa, & tunc maximè, cùm facti quæſtio vertitur, qualis eſt illa: an Concilium fuerit Generale, legitimum, & legitimè proceſſerit. Quia Eccleſia recepit? At non tenetur Eccleſia recipere, niſi conſtet legitimum & univerſale eſſe, quis hoc dixit Eccleſiæ, & cui tutò credere Eccleſia potuit, lubrico Papæ teſtimonio & caſui expoſito? Vides eâdem ratione præcipitari Concilium, quâ nimiùm attollitur.

III. *Tertia Ratio.* Si Papa errare poteſt, Concilium non poteſt, ergo non oportebit acta Concilij à Papa confirmari, ſed potiùs acta Pontificis à Concilio confirmanda erunt, quod tamen eſt contra expreſſiſſimam doctrinam ſanctorum Patrum, *in d. 17.* & perpetuam Eccleſiæ praxin. Quid verò magis contra rectum ordinem rectamq́ue rationem, quàm ab eo, qui errare poteſt, neceſſariò illius ſententias confirmari, qui errare non poteſt, hoc eſt, videntem à cæco duci, & ſolem à ſtellis radiari?

IV. *Quarta Ratio.* Certum eſt Deum, quantumvis rerum omnium primam & potentiſſimam cauſam, quæq́ue nullius conſortio aut præſidio indiget, accommodatè ad rerum omnium cauſam operari, per ignem videl. non per aquam calefacere: per lucem, non per ſonos aërem illuſtrare: coloribus oculos paſcere, non ſaporibus: pernicitatem aquilis, non teſtudini dare: & deniq; quæ ſingulorum naturis congruunt, non quæ adverſantur, tribuere: & hanc eſſe divinæ Providentiæ indolem, à ſacris paginis toties

com-

commendatam, omnia videlicet *In ordine, pondere, & mensura molientis, disponentisq; suaviter*, hoc est, juxta non contra rerum naturas ac propensiones. Cùm ergo Deus Pontificem Romanum constituerit Caput, Pastorem & Magistrum, non tantùm Ecclesiarum omnium in particulari, verùm etiam ipsius Ecclesiæ universalis (ùt definitumest in Concilio Constantiensi *sess. 8. art. 37. sess. 15. sess. ult.* & Concilio Florent. *sess. ult.* Lateranensi *sess. 11.* & Lugdun. primo *c. unico. de homic.* Lugdunensi *II. c. unico. de summa Trinit. in 6.*) oportet infallibilitatem, de qua agimus, aut Ecclesiæ tribuere, aut Pontifici, aut utrique, aut neutri. Si neutri? nihil ergo in Ecclesia certi habebimus, fide in opinionem mutatâ. Si & Pontifici & Ecclesiæ? est ergo Pontifex infallibilis. Si soli Ecclesiæ & Concilio, non verò Pontifici? ergo Deus plus doctrinæ, & certitudinis in discipulum, quàm in Magistrum contulit, & qui oves noluit errare posse, voluit pastorem posse: & domum voluit firmiùs quàm fundamentum stare, hoc frangi & cadere, illam non posse: quid amabò magis contra naturam fundamenti, contra ordinem capitis, contra rationem Magistri, contra conditionem Pastoris? Si tibi hinc rupem, hinc arenam ostenderem, quam tu pro fundamento eligeres, quæ subsidere, & moveri potest, aut quæ non potest? Si duos tibi ad magisterium offerrem, alterum tam copiosâ doctrinâ instructum, ut falli docendo non posset, alterum mediocriter tinctum, & sæpe prolapsum: quem tu Magistrum diceres? in errorem expositum, an securum veritatis, & nunquam erraturum? Eâdem ergo ratione, si Ecclesia falli non potest, sed Papa potest, Ecclesiæ dicendum erat non Papæ: *Pasce oves meas*: *Pro te oravi, ut non deficiat fides tua*: *Super te ædificabo Vicarium meum*: & denique Ecclesia Magistra Papæ, Ecclesia Vicaria Christi, Ecclesia ovium & ipsius etiam Pontificis Pastor; quæ omnia & per se sunt absurda, & apud nullos Patres, in nullis Concilijs audita.

V. *Quinta Ratio* deducitur ab experientia; quæ enim fieri possunt, aliquando facta sunt, nec ullam aut in cœlis aut in terris potentiam reperies, quæ aliquando in actum non eruperit: potest ignis calefacere, & ideò nullum reperies, qui non aliquando calefecerit: potest vitis vinum proferre, & ideò nulla vitis est, quæ non aliquando protulerit, aut si non protulerit, ideò est, quia non potuit: potest homo in sanctum evadere, & ideò aliquos saltem

tem inter homines reperies, qui evaserunt: sicut ex adverso, quæ nunquam in aliqua specie facta sunt, creduntur fieri non posse: quemadmodum quia nunquam duo phœnices visi sunt, nunquam boves alati, nunquam aquilæ cornigeræ, nunquam ignes frigidi: ideò & optimo quidem jure negamus ea fieri posse; alioquin frustra aliquid natura faceret, hoc est, potentiam sterilem, & nunquam in actum aliquem prodeuntem: ex quo etiam principio Philosophi docent cœlum incorruptibilis naturæ esse, quia nulla in cœlis corruptio à tot sæculis observata est. Eodem modo cùm ab Ecclesia condita nunquam è cathedra Petri hæresis aliqua prodierit, ùt in solutione objectionum dicetur, aut nimis imprudens est, qui dicit fieri posse, quæ nunquam facta sunt; aut nimis timidus, qui timet, ne aliquando contingant, quæ nunquam contigerunt, maximè ubi tot alia adminicula inconsultum hunc, & panicum timorem absolvunt. In cathedra Constantinopolitana Macedonius, Nestorius, Sergius hæresiarchæ sederunt. In Alexandrina Gregorius & Lucius Ariani, Dioscorus Eutychianus, Cyrus Monothelita. In Antiochena Paulus Samosatenus, Petrus Eutychianus, Macarius Monothelita. In Hierosolymitana Joannes Origenista, Irenæus & Hilarius Ariani. Romanam verò sedem nulla hæresis occupavit, ùt suprà ostendimus, quam propterea S. Hieronymus *epist. ad Damasum*, *Fontem signatum vocat*, *hortumq; conclusum*, *& apud quam solam incorrupta Patrum servatur hæreditas*: & planè admiratione omnino dignum est, hanc solam à Paganis, ab hæreticis, à schismaticis, dolis, armis, supplicijsque & certatim appetitam stetisse, semper invictam, nec invictam tantùm, sed etiam invulneratam, cadentibus interim, à quibus infestabatur, hostibus, totoque Orbe pro hæreticis & perduellibus, qui cum illa non sentirent, conclamatis. Quid Wandalus, quid Gothus, quid Græcus, quid Constantius, quid Valens non egit? nam Nerones & Diocletianos tacemus, ut hanc virginem corrumperent, fœdarentque, toto penè Orbe in unam & inermem armato? vicit tamen illa, floremque Religionis tam illibatum servavit, quàm accepit, ostenditque verum fuisse illud sui sponsi vaticinium: *Portæ inferi non prævalebunt adversus illam.* Et illud *Isaiæ 60.* *Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita, & non erat qui per te transiret; ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generationem & generationem, & suges lac gentium, & mamillâ*

Regum lactaberis, & scies quia ego Dominus salvans te, & Redemptor tuus. & venient ad te curvi filij eorum, qui detrahebant tibi, & vocabunt te Civitatem Domini. Cùm ergo fides Romanæ Sedis tunc non defecerit, cùm aliæ omnes defecerunt, maximeque timeri poterat, ne hæresi aliquâ corrumperetur; planè dicendum est deficere eam non posse, nam si posset, jam defecisset.

VI. *Sexta Ratio.* Hoc privilegium infallibilis doctrinæ, quod Pontifici asserimus, ex duobus capitibus, aut negari summo Pontifici, aut concedi debet; ex voluntate videlicet Dei per scripturas declarata, & ex bono Ecclesiæ regimine; sed utroque titulo cogimur hanc infallibilitatem Pontifici asserere; Scriptura enim sacra ijsdem verbis, quibus dicit Ecclesiam errare non posse, ijsdem de Pontifice hoc dicit: si enim Ecclesia ideò errare non potest, quia *1. ad Timotheum 3.* dicitur *columna & firmamentum veritatis*: Et *Qui Ecclesiam non audit, est instar Ethnici & Publicani habendus*: idem parique jure de Petro dicendum erit, qui *fundamentum Ecclesiæ appellatur, cui claves Regni cœlorum traduntur, pro cujus fide, ne deficiat, Christus orat: & cui soli, ac tertiò præcipit: Si amas me, pasce oves meas.* Aut ergo verba scripturæ Ecclesiæ infallibilitatem non probant, aut probant etiam Petri, ejusque successorum. Bonum verò Ecclesiæ Regimen quod attinet, certum est, Ecclesiæ magis conducere, ut Pastorem infallibilem habeat, & cujus doctrina nihil falsitatis admittat, quàm errori obnoxium; hoc enim quàm plurimis nocet, illud nemini. Ergo quocumque respicias, non debet hoc privilegium negari Vicario Christi.

VII. *Septima Ratio.* Qui dicunt in rebus fidei judicandis errare Pontificem posse, non id tantùm agunt, ut hanc opinionem intra scholas & arenam disputationis retineant; sed ut illam quàm maximè ad mores & praxin extendant; & ita Pontifice aliquid statuente, contrarium ipsi & dicunt, & sentiunt, negantque fidem suam, quæ certa esse debet, dubiæ Pontificis sententiæ alligari posse. Ex hoc autem quàm plurimæ in mores, ipsamque Religionem corruptelæ existunt. Primò enim quilibet Judicem Pontificis agit; damnat, quos ille absolvit; absolvit, quos damnat, pessimæque assuescitur libertati, summi Pastoris sententias examinandi, tum etiam rescindendi, ac denique contemnendi; nascitur enim ex pugna & victoria victi tanquam aut paris, aut inferioris con-

contemptus, & qui modò Papam Concilio submittebant, jam etiam sibi, dum judicant, damnantque, submittunt. Deinde cùm opiniones, quas summi Pontifices damnant prohibentque, semper Religioni aut moribus infestæ sint & perniciosæ; si eas possum nihilominùs ùt honestas amplecti, & in opus redigere, quanta in Ecclesiam confusio, in mores licentia, & pernicies grassabitur? v. g. hanc Jansenij propositionem: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino mortuum esse, aut sanguinem fudisse*: damnavit ùt hæreticam Innocentius X. Istam verò: *Licet honesta aliàs matronæ, quæ amori succubuit, ne honoris jacturam faciat, fœtum medicamentis abigere*: hanc ùt temerariam, scandalosam, & omnino falsam, alter Innocentius XI. æquè proscriptam voluit; si tu ergo illorum Pontificum sententijs insuper habitis, eoque prætextu, quòd extra Concilium errare possint, contrariam opinionem, ùt probabilem teneas exerceasque, nec per censuram incertæ auctoritatis præjudicium illis factum dicas, quæ scandala, turpitudines, corruptelæ Ecclesiam interim fœdabunt? quamque erit serum, incertumque à Concilio remedium, morbo jam latè fuso, & per tot clades animarum vagante? Quòd si hæc libertas contra Principum leges & imperia opinandi agendique omnem Rempublicam, statumque politicum perderet, quanto magis perdet Christianam, quæ ex morum fideique integritate constat? ut proinde nulli umquam venire in mentem possit, eâ ratione Christum Ecclesiam suam instituisse, quâ si Princeps sæcularis institueret, omnium reprehensionem jure optimo mereretur. Et qui in fidei & morum Decretis errare posse Pontificem dicunt, multo magis de Episcopis, alijsque Prælatis dicunt, multoque istis liberiùs, quàm Pontifici obsistent: en ergo pulchram in Ecclesia majorum minorumque harmoniam ac concentum: Asserit Papa, Episcopus negat. Episcopus præcipit, Clericus non obtemperat. Clericus explicat, populus aliter intelligit. Quod superiores nigrum esse dicunt, subditi album vocant, pulcherrimâ imperandi & numquam obtemperandi conditione.

VIII. *Dices*: Pontificem extra Concilium errori quidem obnoxium esse, ejus tamen decreta observari interim debere, donec in Concilio rescindantur.

℟. Si hæc ita fierent, ùt dicuntur, tolerari utcumque eam

 sen-

ſententiam poſſe; jam verò contrarium experimur: ſi enim, ùt dicunt, Papæ interim obediendum eſt, cur non obediunt Leoni X. in Concilio Lateranenſi, cur non Eugenio IV. in Florentino, cur non Pio II. alijsque ſuprà productis, qui omnes definiunt, Concilium Pontifici ſubeſſe, & hujus cùm è cathedra docet, ſententias nulli errori miſceri poſſe? cur Concilij partes occupant, & quod nullum Concilium auſum eſt definire, definiunt ipſi, perinde ac ſi non Concilium tantùm ſupra Papam, ſed ſeipſos ſupra Concilium attollant, & poteſtatem ab hoc numquam uſurpatam involent ipſi, præcipitatâ in Pontificem ejusque auctoritatem ſententiâ? Deinde ſi concedunt decretis fidei à Pontifice factis ſemel credendum eſſe, dum interim Concilium cogatur; concedere debent, etiam poſt Concilium, & ſemper credendum eſſe, quia fides numquam mutatur, & quod ſemel, hoc ſemper credendum eſt, cùm veritas ſemper ſit eadem, nec vultum variet: & quod heri verum fuit, hoc hodie, hoc craſtinâ, hoc perendie, hoc poſt centum, poſt mille annos, ſemperque verum erit.

§. VIII.

Cenſura Patrum & Doctorum.

SUMMARIA.

1. *Cenſura Gregorij IV. PP. S. Nicolai I. S. Hieronymi, Pelagij PP. Hugonis Etheriani, S. Leonis IX. Franciſci Suarez, Melchioris Cani Epiſc. Canarienſis, S. Thomæ, S. Antonini, &c.*
2. *Reſpond. ad objecta.*

I.

QUæ Patrum de illis ſententia fuerit, qui ſummorum Pontificum de fide aut moribus Decreta eo prætextu, quòd errare poſſint, non obſervant, totidem nos illorum verbis referemus, nihil ex noſtro adjecturi.

Gre-

Gregorius IV. *in epist. ad Episcopos Galliæ, Germaniæ, Europæ & per universas Provincias constitutos, quæ habetur in c. præceptis d. 12. Præceptis,* inquit, *Apostolicis, non durâ superbiâ resistatur, sed per obedientiam, quæ à sanctâ Romana Ecclesia & Apostolica auctoritate jussa sunt, salutiferè impleantur, si ejusdem sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desideratis.*

S. Nicolaus II. *in epistola ad Mediolanenses, c. omnes d. 22. Fidem,* inquit, *violat, qui adversùs illam agit, quæ Mater est fidei, & illi contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesijs prætulisse cognoscitur.*

S. Hieronymus *epist. ad Damasum quæ habetur in c. quoniam 24. q. 1. Ego nullum præmium, nisi Christum secutus, Beatitudini tuæ, hoc est, cathedræ Petri communione consocior: super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio: quicumq; extra hanc domum agnum comederit, profanus est: si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio: quicumq; tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.*

Pelagius PP. *in c. quoniam 24. q. 1. Contra Apostolicam sedem temere credentes pessima dividit opinio, quod schisma specialiter esse denuntiat Augustinus dicens de talibus: Adversùs auctoritatem illarum Ecclesiarum, quæ ab Apostolica sede epistolas accipere meruerunt temerè credendo, immanissimum schismatis crimen à se propulsare non poterit.*

Hugo Etherianus, qui scripsit sub Alex. III. PP. Vir planè doctissimus *in comment. de Process. spiritus S. l. 3. c. 10. & habetur in biblioth. Patrum: Æquum est, ratum habere, quod tanta Ecclesia decernit, quod tantus Pontifex enuntiat. Qui autem primæ sedis, immo totius orbis Præsuli resistunt, Christi dispositioni resistunt, & nisi resipiscant, contumaciæ judicio plectentur. Quicúnque naviculam Christi spernit, incautè navigat, & nisi plumbeas moles pervicacitatis reijciat, influent maria.*

S. Leo IX. *epist. ad Michaelem Patriarcham Constantinop.* quam recitat Baronius ad annum MLIV. *n. 14. Quid hoc monstri est frater charissime? Romana Ecclesia caput & Mater Ecclesiarum, membra & filias non habet? Et quomodo potest dici caput, aut Mater? credimus enim, propter quod & loquimur, atq; constanter profitemur: Romana Ecclesia adeò non est sola, vel sicut tu putas, una; ut in toto orbe terrarum, quæcunq; natio dissentit superbè ab ea, non sit jam dicenda vel habenda Ecclesia aliqua, sed omnino nulla, quin potiùs Conciliabulum hæreticorum, aut conventiculum schismaticorum, & Synagoga sathanæ.*

Franciscus Suarez *in Tr. de fide d. 20. sect. 3. n. 22. At verò tam de hac definitione* (Bonifacij VIII. in extravag. unam sanctam de major. &c.) *quàm de alijs decretis Pontificum ausus est dictus Rogerus respondere, non esse de fide certum, Pontificem definientem sine Concilio generali, non posse errare. Sed est responsio, non solùm nimis temeraria, sed etiam erronea: nam licèt olim fortasse aliqui Doctores Catholici sine pertinacia in hoc dubitaverint, vel erraverint; jam verò tam est constans Ecclesia consensus, & Catholicorum Scriptorum concors de hac veritate sententia, ut eam in dubium revocare, nullo modo liceat.*

Idem Suarez *Tr. de fide d. 5. sect. 8. n. 4. Nihilominus veritas Catholica est, Pontificem definientem ex Cathedra, esse regulam fidei, qua errare non potest, quando aliquid authenticè proponit universa Ecclesia, tanquam de fide divina credendum: ita docent hoc tempore omnes Catholici Doctores, & censeo, esse rem de fide certam.*

Melchior Canus Episcopus Canariensis, quique Concilio Tridentino interfuit, *de locis Theolog. l. 6. c. 6. Illud assero, ac fidenter quidem assero, pestem eos Ecclesia ac perniciem afferre, qui aut negant Romanum Pontificem Petro in fidei doctrinaq; auctoritate succedere, aut certè astruunt summum Ecclesia Pastorem, quicumque tamen ille sit, errare in fidei judicio posse. Utrumq; scilicet haretici faciunt; qui verò illis in utroq; repugnant, hi in Ecclesia Catholici habentur. Quamobrem non equidem intelligo, quonam consilio fideles quidem hareticorum, quàm Catholicorum opinionibus favere malint, nam haretici video quid sequantur: nempe vivendi docendiq; licentiam, & in his omnibus impunitatem. Et volunt sine capite corpus, ut neq; pes, neq; mens suum officium faciant. Volunt sine Pastore uno oves, ut cùm lupi ipsi sint, Pastores tamen esse videantur. Volunt sine judice lites, ut dissidiorum nullus finis sit. Atq; ita cùm amoto arbitrio adversùs Doctos dimicent, victores à turba judicentur. Turbari demum omnia volunt, quoniam, ut in Hispanorum proverbio est, turbatum flumen piscatorum est lucrum: nos autem communem Catholicorum sententiam sequamur; tutò enim sequimur, quoniam communis Catholicorum est. Praterquam quòd ea sentiunt, qua sacrarum etiam litterarum testimonia confirmant, Pontificum decreta definiunt, veterum sanctorum chorus concinit, Conciliorum Patres affirmant, Apostolorum traditio probat, perpetuus Ecclesia usus observat.*

Adjungi his possunt censuræ omnium illorum Patrum, qui Concilium universale Papæ submittunt, S. videl. Thomæ, S. Bonaventuræ, S. Antonini, & aliorum quos suprà protulimus.

II. Di-

II. *Dices*: Sanctorum Patrum censuris, quas modò recitavimus, eos tantùm perstringi, qui aut à sede Apostolica deficiunt, aut illius decretis non obtemperant; neutrum ab ijs fieri, qui Pontificem extra Concilium errare posse dicunt: hanc enim sententiam à Sede Apostolica damnatam non esse, conjungique cum obsequio, cum reverentia Pontifici debitis.

℟. Eos qui doctrinam sedemque Romanam erroris insimulant, non gratis id agere, neque ingenij tantùm calamique exercendi gratiâ: sed in opus etiam & praxin micare, eoque velut clypeo, quæ à Pontifice decernuntur, sed non placent, repellere: hos verò, ùt diximus, graviter à SS. Patribus notari, ut illorum verba, quæ clarissima sunt, satis ostendunt: immo positâ semel fallibilitate Pontificis, decreta fidei ab hoc constituta, ne quidem à volentibus observari possunt, quis enim certâ & divinâ fide id credat, quod certum non est, quod potest falsò misceri? Quòd si Patres tam severè in illos declamant, qui à sede Apostolica in uno alteróve discedunt, quid de illis dicturi essent, qui totam hujus auctoritatem in ipsa velut radice succîdunt? Quòd verò dicitur: nihil à summis Pontificibus in hac quæstione definitum esse, id quam à vero sit alienum, patet ex suprà disputatis. Et demus ità esse, tacet Petrus, quia non auditur: *Si enim dixerit vobis, non creditis, & si interrogaverit, non respondebitis illi*: quî enim dicenti credant, qui ideò fallibilem volunt, ut credere non teneantur? Si Leonem, Si Eugenium, si Sixtum, si tot Concilia non audîstis, Innocentium audietis? At, inquiunt, omnem Pontificibus venerationem profitemur. Omnino sic à Catholicis oporteret: ceterùm videntur nobis *dicere, sed non facere*: nec enim hanc novam obsequendi formam intelligimus; obsequimur, sed si jubet, non paremus: si minatur, contemnimus: si monet, non audimus: si statuit, non credimus: si appellantes recipit, tumultuamur: & tamen obsequimur. Quis enimverò non dicimus Rex aliquis aut Princeps, sed vel Paterfamilias à servis à filijs hoc obsequium ferret? Faciant ergo quod dicunt, & absoluta res est, aut si non faciunt, saltem nec dicant, ne ludibrium inobservantiæ adjungant.

§. IX.

§. IX.

Respondetur ad objecta.

SUMMARIA.

1. *Posse Papam in hæresin personalem cadere, non doctrinalem.*
2. *Non ideò frustra esse concilia, quia Papa falli non potest.*
3. *Posse Pontificem sine Concilijs necessariam dogmatis definiendis industriam adhibere.*
4. *Cypriani contentiones magnum argumentum esse infallibilitatis Pontificiæ.*
5. *Cur Pontifex hæresin docere non possit?*
6. *Quid de erroribus S. Petri?*
7. *Et Zephyrini?*
8. *Et Liberij?*
9. *Et Felicis?*
10. *Et 11. Gelasij?*
12. *Et Vigilij?*
13. *Et Honorij I.?*
14. *Et aliorum Pontificum?*
15. *Non semper Pontificum constitutiones ad fidem pertinere.*
16. *Errare possunt in quæstionibus facti, sed non omnibus.*
17. *Post Concilium Constantiense de fide est, hunc in individuo legitimum esse Papam.*
18. *Contrariam sententiam nec à ratione, nec ab auctoritate probabilem esse.*

Oppo-

I.

Opponitur 1. Sancti Patres, ipsique canones dicunt, Pontificem in hæresim lapsum judicari à Concilio debere, supponunt ergo posse in hæresin incidere.

℟. Canones expressè loqui de errore personali non judiciali: hoc est, posse Pontificem hæreticum esse, non posse hæresin publicè & è cathedra docere: hoc nos solùm negamus, hoc Petro & Ecclesiæ promissum est. Error enim personalis, aut occultus est, aut privatis scriptionibus à Pontifice, & sine imperio inspersus, Ecclesiæ nihil nocet, cùm omnes sciant, Pontificem extra cathedram errare posse, nec illius privatas opiniones alio animo, alióve vultu, quàm privati Doctoris legant, tantumque illis tribuant, quantum ponderis & rationum habent. Habemusque hujus rei exemplum in veteri testamento *Numer. 14.* Ubi Balaam propheta Dei, quamvis vellet, maximeque percuperet populo Israelitico maledicere, nunquam tamen Deo prohibente potuit: quod Regi, à quo ad execrandum conductus erat, confessus: *Non potero præterire*, inquit, *sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo, etiamsi dederit Balac plenam domum suam argenti, & auri, sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar.* Et in eodem antiquo testamento summo sacerdoti Oraculum non canebat, nisi sacris induto & Pontificem agenti. Idem dicas de Romano Pontifice.

At, *inquies*, hoc perpetuum miraculum est, non posse hominem errare, cùm hoc sit maximè humanum: multoque magis Papam hæreticum non posse hæresin docere, cùm tamen *ex abundantia cordis os loquatur, nec possit arbor mala fructus bonos facere.*

Respondetur. Si per miraculum rem intelligas viribus naturæ superiorem, verum dicis: sed hoc in Ecclesia non est novum, immo quotidianum, & penè momentaneum, ùt apparet in justificatione peccatorum, administratione sacramentorum, sacrificio incruento alijsque mille: nec enim Ecclesiam natura, sed gratia munit, conservatque; nec Deo difficiliùs est supra, quàm juxta naturam agere, cùm omnia voluntate & nutu agat, ipsique naturæ nihil magis sit innatum, & proprium, quàm volenti Deo obedire, adeò ut

 quid-

quidquid, agente Deo, naturæ supra naturam accidit, sit illi magis consentaneum, quam ipsa natura, quam Philosophi vocant *potentiam obedientialem*.

VI. *Non obstat 2.* Frustra esse Concilia, si Papa sine illis errare non potest.

℞. Certum esse, & negari à nemine posse, etiam sine Concilijs definiri res fidei posse, & trecentis ac ampliùs annis definitas fuisse; nec propterea tamen frustra Concilia sunt: nam & sine rheda possum & sine equis iter facere, nec ista tamen frustra sunt. Roma, teste Plinio *l. 29. c. 1.* sexcentis annis medicis caruit, multoque pluribus sine magnete vela fecit: non ideò tamen nullus est magnetis & medicorum usus. Pontifex ergo Concilium vocat, non quia sine Concilio errori subjacet; sed quia in Concilijs, quò plura sunt capita, eò plures sunt oculi linguæque, quæ vident & consulunt, tantoque citiùs veritas reperitur, quanto à pluribus quæritur. In Concilio omnium nationum Episcopi sunt, qui singularum varias necessitates, conditiones, mores exponunt, & accommodata singulis remedia suadent, dissentanea refutant. Et cùm non sufficiat leges ferre, nisi etiam latæ executioni dentur; in Concilijs de modo exequendi agitur, nec ullus exceptioni locus datur, ubi omnes auditi, communique omnium consilio leges decretæ; cessantque querelæ subditorum, ubi non unius tantùm, sed omnium voto obstrictos se vident, pudetque omnes accusare. Hæc sunt bona Conciliorum, quæ tamen cùm multis magnisque periculis aliquando vinciantur, Pontificis arbitrio sedet, quando cum illis, quando sine illis agere velit: illi enim creditæ sunt oves, illi traditæ claves, in illo fundata Ecclesia, nullâ Concilij mentione.

III. *Non obstat 3.* Assistentiam Spiritûs S. Romano Pontifici sub ea conditione promissam, ut is in rebus fidei declarandis sufficientem adhibeat diligentiam, humanoque procedat modo, prout in rebus arduis, summique momenti homines solent, nec enim si dormienti aut intemperijs agitato constitutio aliqua excideret, ea continuò pro fidei dogmate recipienda esset: ex quo duplex argumentum ducitur. Primum: quia ut huic necessariæ diligentiæ satisfiat, videtur Concilium necessarium omnino esse, hujus enim iudicio est supremus humanæ diligentiæ gradus, cùm maior adhiberi

hiberi non possit. Secundum: quia nobis constare non potest, an Pontifex sufficientem, & inveniendæ veritati necessariam diligentiam adhibuerit; ergo etiam constare non potest de veritate ab eo factæ decisionis, quæ illi, ùt diximus, diligentiæ alligata est.

℞. Verum esse, oportere Romanum Pontificem adhibitis pro negotij qualitate Doctorum consilijs, matureque expensâ veritate res fidei decernere, nec Deum præcipitatis in re tanta, & temerarijs sententijs radium suum accommodare: sed negamus ad has humanæ industriæ partes explendas necessaria esse Concilia; si enim necessaria, cur in Primitiva Ecclesia, tot hæresibus agitata, cessatum à Concilijs est? immo, ùt sæpe diximus, impedimento hæc potiùs sunt, ubi lenta remedia morbus non admittit; quod maximè in hæresi extinguenda verum est, quæ, nisi favillam opprimas, in incendium erumpit. Quòd si casum aliquem ponas, in quo sit opus Concilio, Deus, qui nunquam Ecclesiæ in necessarijs deest, neque hîc deerit: neque tunc tamen Pontificis sententia plurium suffragijs alligata erit, sed illi parti, quam æquiorem crediderit, quamvis minori: nec enim ad prudentiam, humanamque industriam pertinet pluribus semper adhærere, sed melioribus; quod optimè Historicus animadvertit, ubi *l. 1. decade 3.* cùm recitâsset Hannonis contra Hannibalem perorantis sententiam, hæc subjungit: *Pauci ac ferme optimus quisque Hannoni assentiebantur: sed ùt plerumque fit, major pars meliorem vicit.*

At unde constabit diligentiam à Pontifice præstitam, qualem causa requirit, cùm hoc sit facti, & à Pontifice errari possit?

Respondemus: Concilio idem opponi posse, nam & hoc in facto errare potest. Sunt ergo, ùt infra dicetur, aliqua, quæ ad factum quidem spectant; sed quia à Deo revelata sunt, aut saltem cum revelatis connexa, & ad publicum Ecclesiæ bonum spectant, in ijs æquè ac in Juris quæstionibus nec Pontifex, nec Ecclesia errare, aut deficere possunt, Deo enim curæ est, ne desint fini à se præfixo media fini accommodata. Cùm ergo voluerit Deus sententias fidei à Pontifice latas, ratas haberi, fixasque, nec errore aliquo corruptas; ipse etiam curabit, ne sint temerariæ, cæcoque impetu, & absque consilio profusæ: quemadmodum, quia Deus Abrahæ filium promiserat, & ex filio perpetuam successionem,

 ipsum-

ipſumque Meſſiam; ad eundem ſpectavit Deum, ut à ſterili filius naſceretur, nec ante tempus, quamvis occidi juſſus, quamvis jam gladio ſubjectus, vitam finiret: quod pulchrè S. Paulus *ad Roman. c. 4.* exprimens: *Et non infirmatus eſt,* inquit, *Abraham fide, nec conſideravit corpus ſuum emortuum, cùm jam ferè centum eſſet annorum, & emortuam vulvam Saræ. In repromiſſione etiam Dei non hæſitavit diffidentiâ, ſed confortatus eſt fide dans gloriam Deo, pleniſſimè ſciens, quia quæcunque promiſit, potens eſt & facere.*

IV. *Nec obſtat 4.* Sanctum Cyprianum Epiſcopum & Martyrem in Synodo 80. Epiſcoporum, contra expreſſam Stephani Papæ definitionem, ſtatuiſſe hæreticos rebaptizandos eſſe, immo in eundem Stephanum acriter invectum, ùt patet ex illius *epiſt. ad Pompejum.* Senſit ergo B. Cyprianus alijque Epiſcopi, non eſſe, quæ à Papa definiuntur, omnino certa, poſſeque integrâ fide improbari; alioquin hæreticus eſſet Cyprianus, & in hæreſi mortuus, quem tamen Eccleſia ſemper ùt Sanctum venerata eſt.

℟. Antequam huic argumento ſatisfiat, repetenda eſt diſſenſionum origo, quæ Cyprianum in Stephanum Papam concitârunt, majori, quàm Sanctum & Martyrem decuit, agitatione; adeò ingentis animi viris faciliùs eſt ferrum & pœnas, quàm affectus & animum vincere. Res ſic habuit. Novatus in Africa Epiſcopus, gravium illic flagitiorum poſtulatus, Romam conceſſerat, homo turbidiſſimi ingenij, ſerendiſque contentionibus unicè natus, ac ùt verbis Cypriani utamur: *Curioſus ut proderet, adulator ut falleret, nunquam fidelis, ut diligeret, fax & ignis ad conflanda ſeditionis incendia, turbo & tempeſtas ad cienda fidei naufragia.* Hic ubi Romæ fuit, excitato ſchiſmate, Cleroque Romano in partes ac factiones diviſo, Cornelio legitimo Pontifici Novatianum Sacerdotem Romanum opponit, eumque à paucis Epiſcopis Pontificem renuntiari curat. Additæ ſchiſmati hæreſes: negabat enim lapſos, quamvis facti pœniteret, recipi debere; hinc ſe ſuoſque Catharos, hoc eſt, mundos appellabat, geſtabatque candidam veſtem, ſanctitatis inſigne, quòd nollet peccantibus miſceri; eos qui à Catholicis Baptiſmum accepiſſent, tingi iterum jubebat, quòd immundos, indignoſque diceret, ut ſuis jungerentur. Hinc Cypriani errores, liteſque cum Stephano: negabat Baptiſmum ab hæreticis collatum, validum eſſe, ſed neceſſariò repetendum; hæ-

reticos

reticos enim extra Ecclesiam esse; extra Ecclesiam verò nec fidem, nec Sacramenta, quæ fidei sigilla sunt, dari. Ad hunc errorem muniendum tres in Africa Synodi celebratæ, in quibus Cypriani potissimùm auctoritate damnatus hæreticorum Baptismus, repetique jussus. Ex Synodo Carthaginensi, ad quam 87. Episcopi convenerant, datæ ad Stephanum Papam litteræ; quibus quæ statuta essent, docebatur. Improbavit Stephanus perperàm facta, rescidítque in hæc verba: *Si quis à quacunque hæresi ad Ecclesiam venerit, nihil innovetur: nisi, quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam.* Exarsit ad hoc responsum Cyprianus, suamque & tot Conciliorum sententiam damnari haud ferens, calamum in Stephanum armavit, scripsitque ad Pompejum Sabratensem Episcopum epistolam illam 74. flammæ, myrrhæque plenam, & in qua Martyris oblitus hominem se ostendit. Ceterùm quamvis hunc de rebaptizandis hæreticis ante Cyprianum Tertullianus & Montanistæ errorem invexerint, multæque ante turbas Africanas in Oriente Synodi confirmârint, præsertim Iconiensis, cui Firmilianus Cæsareæ Episcopus interfuit *epist. 75. Cypriani. Euseb. l. 7. c. 4. & 6. Philastr. de hæres. c. 50.* Præpotuit tamen veritas, omnesque Catholici Stephano Pontifici adhæserunt, & Cypriani sententia damnata est in Concilio Arelatensi *I. can. 8. & Nicæno c. 19.* & testatur S. Hieronymus *l. contra Luciferianos: Synodus*, inquiens, *Nicæna omnes hæreticos suscepit, exceptis Pauli Samosateni discipulis.* Immo illi ipsi, qui maximè pro hac Cypriani sententia pugnaverant, primi posteà impugnârunt, Stephani definitionem amplexi. S. Augustinus *epist. 48.* ad Vincentium, existimat Cyprianum ipsum sententiam mutâsse; idem habet *l. 2. contra Donatistas c. 4.* Illud quoque certum est, sic inter Cyprianum & Stephanum pugnatum esse, ut neuter hæresis alterum damnaret: de Cypriano constat ex epistola synodica *ad Stephanum Papam.* S. Hieronymo *adversus Luciferianos.* S. Cypriano *epist. 29. & epist. 72.* S. Augustino *l. 2. contra Donatistas c. ult. & l. 3. c. 3. 4. 5. 6. & l. 7. c. 1. & contra Cresconium lib. 3. c. 1. & 2.* De Stephano verò, non fuisse ab hoc quæstionem definitam, nec Cypriani errorem hæresi notatum scribit S. Augustinus *l. 5. contra Donatum c. 25.* Eusebius *l. 7. c. 4.* ubi notat Stephanum excommunicationem tantùm Baptisma repetentibus minatum esse: patetque ex ipsa Stephani ad Carthaginense Concilium sen-

tentia, quam refert Eusebius *loco cit.* Cyprianus *epist. 74.* ubi nihil aliud Stephanus dicit, quàm: *Nihil ab antiquis traditionibus quoad hæreticos, qui resipiscunt, redeuntq; ad Ecclesiam, innovandum esse.* Eusebius *l. 7. c. 3.* *Stephanus,* inquit, *nihil novi aut alieni à traditione ex temporibus Apostolorum derivata moliendum ratus, hac de re vehementer commotus fuit.*

Hisce prænotatis facilè ad argumentum respondetur: Cyprianum videl: quantumvis contra Stephanum sentiret, non tamen hæreticum fuisse, idque multis rationibus. *Primò*: Quia Stephanus nihil adhuc è cathedra definierat, nec opinionem suam ad fidem pertinere dixerat, contrariam verò ad hæresin; non potuit ergo Cyprianus hæreticus esse, quæstione necdum decisâ, nec ad fidem spectante. *Secundò*: Quia nondum tot Conciliorum, Patrum, canonumque decreta emerserant, nec Ecclesiæ praxis adhuc satis ostenderat, extra Concilium errare Papam non posse; immo neq; hoc temporis, qui contrarium asserunt, hæresis petimus.

Erràsse tamen Cyprianum, cùm Stephano Pontifici se opposuit, nec culpâ caruisse ipse rei eventus Ecclesiæque auctoritas ostendit, quæ posteà Cypriani sententiam pro hæresi habuit: & Patres Cyprianum quantumvis sanctum & Martyrem intemperantiæ damnârunt: & S. Augustinus *l. 1. contra Donatistas c. 18.* dicit: *Hanc culpam Cypriani, falce Martyrij fuisse purgatam. Et c. 19. Fuisse hoc peccatum, quasi navum in candore sancta illius anima, quam ubera charitatis tegebant.*

Hoc ergo Cypriani exemplum non tantùm sententiam nostram non impugnat, sed illam vehementer confirmat. Si enim Cyprianus & sanctus & Martyr, doctrinâque præcipuus, & cujus sententiæ quàm plurima Concilia, ac ferè omnes in Africa & Oriente Episcopi subscripserant, & sanctitate florentissimi, ubi tamen à Pontificis Romani sententia deflexit, & ipse adeò graviter erravit, & secum totum illud sanctorum Doctorumque agmen in errorem traxit; cui se periculo exponunt, qui nec doctrinâ, nec sanctitate Cypriani sunt, nec habent pro se tot Conciliorum Patrumque suffragia, nec tamen Pontificum sententias observant, sed eo prætextu, quòd errores admittant, neglectui habent? illi qui usque ad cœlos ascenderant, qui nidum suum inter stellas collocârant, quique Ecclesiæ columnæ, & turres Religionis videbantur, illi, inquam, à Petro avulsi ceciderunt: tu canna & vitrum

vitrum illis cadentibus stationem tibi promittis? Audiendus est Vincentius Lyrinensis, qui quàm multis validisq; rationibus suam causam Cyprianus munierit, ostendit; ut tanto clariùs evadat, Pontificis sententias omni ratione majores esse, utpote quæ Deum à se habeant, nec ullam esse causam tam speciosè instructam, quæ illius auctoritati non cedat. Sic ergo Lyrinensis contra hæreses *c. 9.* scribit: *Intelligebat ergo vir sanctus & prudens* (Stephanus Papa) *nihil aliud ratione pietatis admittere, nisi ut omnia, quâ fide à Patribus suscepta forent, eâdem fide filijs consignarentur; nosq; Religionem, non quà vellemus, ducere, sed potiùs quà illa duceret, sequi oportere: idq; esse proprium Christianæ modestiæ & gravitatis, non sua posteris tradere, sed à majoribus accepta servare. Quis ergo tunc universi negotij exitus? quis utique nisi usitatus & solitus? retenta est scilicet antiquitas, & explosa novitas. Sed fortè tunc ipsi novitiæ adinventioni patrocinia defuerunt? Immo verò tanta vis ingenij adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus assertorum numerus, tanta veri similitudo, tanta divinæ legis Oracula, sed planè novo ac malo more intellecta; ut mihi illa conspiratio nullo modo destrui posse videatur, nisi solam tanti moliminis causam ipsa illa suscepta, ipsa defensa, ipsa laudata novitatis professio destituisset. Postremò ipsius Africani Concilij, sive decreti quæ vires? donante Deo, nulla: sed universa tanquam somnia, tanquam fabulæ, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt.*

V. *Non obstat 5.* Posse Pontifices in alia peccata incidere, Simoniæ, avaritiæ, superbiæ, &c. cur non in hæresin, cùm hæc plerumque ex illis consequatur?

℟. Aliud esse Pontificem in hæresin cadere, aliud posse hæresin ex cathedra docere; hoc negamus: cur hoc? quia Christus non pro Petri humilitate, charitate, justitia &c. rogavit, sed pro fide, ne deficeret: in hac Ecclesiam Christus fundavit, huic Patres, Concilia, Ecclesiæ Traditio testimonium ferunt: nec à Christo dictum est: quæ faciunt facite, quæ credunt, credite; sed quæ dicunt facite; oportet ergo doctrinam incorruptam esse, non exempla: hæc fædari possunt, non illa.

VI. *Non obstat 6.* Petrum bis, & gravissimè errâsse, nam *Matthæi 26.* Christum negavit: & *ad Galatas 2.* coëgit gentes judaizare, unde à B. Paulo graviter reprehensus est. Si ergo Petrus errare potuit, quanto magis Papa Petri successor?

℟. Petrum ore, non corde Christum negâsse, cùm nondum Pon-

Pontifex esset; Primatus enim Ecclesiæ promissus illi est *Matth. 16.* ante Passionem, sed collatus post Resurrectionem *Joann. ult.* fuit ergo hic error vel potiùs culpa Petri piscatoris, non Petri Pontificis. Deinde non docuit Petrus definivitque Christum negandum esse, sicque non fuit ille error *doctrina, aut cathedra*, sed *Persona*, de quo non agimus. Alium errorem quod spectat; iterum assumitur factum incertum, ex quo nihil certi deduci potest: Græci enim Patres plerique & cum ijs Hieronymus *epist. 89. ad Augustinum*, nullum in Petro errorem agnoscunt, sed omnia ex composito simulateque, non seriò inter Petrum Paulumque acta fuisse dicunt, ut Judæos juxta & Gentiles lucrarentur, *ita Origines, Didymus, Apollinaris, Eusebius, Theodorus Heracleotes, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenicus, ad Galat. 2. Cassianus collat. 17. & Hieronymus epist. 89. ad Augustin.* Hi omnes Petrum excusant, eumque simulatè tantùm à Paulo redargutum dicunt, alioquin multo majori Paulum reprehensione dignum fore, qui legales ceremonias multo sæpiùs & accuratiùs, quàm ipse Petrus adhibuit, nam ut à Judæis gratiam iniret, Timotheum patre gentili natum circumcidit *Actor. 16.* caput Nazaræorum more totondit *Act. 18.* Hierosolymis cum Judæis se purificavit *Actor. 21.* denique Judæis Judæus factus est *1. ad Corinth.* Cur ergo in Petro tam indignè tulit, damnavitque, quæ toties usurpavit ipse? & cùm oporteat aut Petrum in culpam aut Paulum vocari, Petrum si justè correptus est, Paulum si injustè corripuit, immo & fecerat, quæ in alio suggillaverat; cur non potiùs, inquiunt, Petrum Apostolorum Principem absolvamus? immo utrumque, quod fiet, si nec Petrum erràsse dicamus, nec Paulum seriò objurgàsse, sed in speciem, & simulatò. Hæc Græcorum Patrum & Hieronymi sententia est. Latini erràsse Petrum fatentur, non quidem in ipsa rei substantia (nec enim usum Legalium necessarium credebat, cùm ipse in Concilio Hierosolymitano contrarium paullo ante definivisset *Actor. 15.*) sed in modo, & loci ac temporum circumstantijs: sic enim à Gentilibus secesserat, eorum cibis abstinebat, totusque cum Judæis erat, ut auctoritate, exemploque, quod pro lege fideles habebant, quàm plurimos in errorem inscius induceret, quòd crederent necessariò à Gentilium cibis, quos tanto studio Petrus vitabat, abstinendum esse, utendumque Judaicis ritibus, quos ille tam accuratè palamque colebat,

magno

magno Gentilium malo, qui propterea Christianos aversabantur, & isti in Judaicos ritus, tamquam necessarios se induebant: hanc ob causam Petrum severè à Paulo objurgatum; Deo id agente, ut in uno libertas Christiana, in altero modestia & patientia micaret, exemplo subditis, Prælatisque profuturo, ùt egregiè notant S. Augustinus *lib. 2. de Bapt. contra Donatist. cap. 2. &* S. Cyprianus *epist. 71. ad Quint.*

Sed quidquid de hoc sit, certum est, Petrum non doctrinâ errâsse, sed ad summum exemplo: nec enim docuit, aut decreto aliquo sancivit judaizandum esse; sed exemplo quod omnes venerabantur, quàm plurimis occasionem errandi dabat: hoc reprehendit quidem Paulus, sed extra disputationem est. (a) Cur ergo dicit Paulus; cogebat judaizare? Respondet Tertullianus *lib. de Præscript.* & cum eo omnes Patres, non jussu, sed exemplo Petrum coëgisse: cui tantum omnes tribuebant, ut pro imperio haberent, quidquid ille ageret: & hoc ipsum S. Paulus expressit *ad Galat. 2.* ubi Petrum non *docuisse aut præcepisse* dicit; sed à gentilibus se *subduxisse, simulâsse, ritu Judaico vixisse, &c.* alioquin doctrinam quod attinet, certum est sanctum Petrum Legalium observationem non habuisse pro necessaria *Act. 15.* & *ad Galat. 2.* Ergo ut verbo omnia dicamus, simulavit Petrus, non docuit; si ergo erravit, non doctrinæ fuit error, sed facti, de quo non contendimus.

VII. *Non obstat. 7.* Zephyrinum Papam ementitis à Montano vaticiniis ac miraculis captum eisdem communicâsse, ùt testatur Tertullianus *l. adversus Praxeam c. 11.*

℟. Tertullianum Montanistam fuisse, tantumque illi credendum, quantum Calvinistæ aut Lutherano sacras litteras pro se afferentibus, maximè cùm præter Tertullianum, nemo alius id scribat. Deinde ex Eusebio *l. 5. c. 3.* sciendum est, Montanistas priùs quàm eam hæresin incidissent, viros fuisse insigni pietate, miraculis & vaticiniis claros, adeò ut etiam in hæresin prolapsi multis sanctisque viris imposuerint, teste eodem Eusebio: præferebant insignem pietatem, martyria, jejunia, & quidquid apud Catholicos in pretio erat, sanctissimè colebant: quâ pietatis larvâ, Tertulliano, omnium ea tempestate præstantissimo illusum, ut quos fuerat acerrimè insectatus in *l. de præscript. c. 15.* eos posteà, & defen-

(a) V. epistolas Hieronymi & Augustini 8. 9. 19. & 89.

defenderit & coluerit, specie videlicet miraculorum & severitatis, quam profitebantur, deceptus. Quid ergo mirum, si eodem pietatis apparatu, obtentuque Religionis Catholicæ Zephyrinum circumvenerint? qui tamen à Praxea rei fabulam edoctus, communionem pacemque, quam illis paraverat, continuò abrupit. Nihil ergo, quod fidei adversaretur, docuit Zephyrinus, sed mendacio deceptus est, at nos Pontificem decipi ab aliquo posse, haud negamus. (*a*)

VIII. *Non obstat 8.* Liberium Papam Arianæ hæresi subscripsisse teste Athanasio *in epistola ad solitariam vitam agentes*, & Hieronymo *in Chronico & in catalogo, aliisq;.*

℞. Totam Liberij culpam hanc fuisse; quòd tædio pœnarum exilijque, & spe repetendæ summæ dignitatis victus, primæ fidei formulæ, quam Sirmij ediderant Ariani, subscripserit, & in damnationem Athanasij consenserit. Hoc solum & totum est Liberij crimen, nec ab ullo scriptorum aliud memoriæ proditum est. In eodem Sirmiensi Concilio secunda formula Confessionis concepta est impia omnino & blasphemiæ plena, in qua Dei Filius nec ejusdem substantiæ cum Patre, nec similis esse dicitur: Huic secundæ Hosius Episcopus Cordubensis extremâ jam senectute, vi & tormentis adactus subscripsit. Hujus secundæ formulæ adeò ipsos Arianos puduit, ut in Concilio Ancyrano tertiam ediderint, Catholicæ omnino simillimam, nisi quòd vocem *Consubstantialis* omitterent, hanc Constantius amplexus est, & secundam suppressam, expunctamque voluit, proposito ijs, qui eam occultarent, supplicio. Ita scribunt S. Athanas. *de Synod.* Socrat. *l. 2. c. 29.* S. Hilarius *l. de Synod.* Epiphanius *hæresi 73.* Forma igitur Professionis, cui Liberius subscripsit, licèt vocem *Consubstantialis* silentio premeret, fuit planè Catholica, in qua Photini hæreses damnabantur, in qua Filius ejusdem cum Patre substantiæ dicebatur, quam ipse S. Hilarius exponens, Catholicam esse fatetur, idemque asserit Vigilius Episcopus Trident. adversùs Eutychen *l. 5.* Et Liberius in litteris, quas ad Orientis Episcopos dedit, se ideò cum Ursacio & Valente communicâsse dicit, quòd eorum fidem agnovisset Catholicam, alienamque ab Ariana perfidia. Imò Augustinus tantus Arianorum hostis, adversùs Pascentium Aria-

(*a*) V. Philastr. de hæres. c. 50. & Epiphanium hæresi 48.

Arianum agens, se illius fidei subscripturum spondet, si nihil aliud Catholicæ veritati contrarium inveniat, quàm quòd vocem *Consubstantialis* omittat *epistola 174.* & tamen hanc solam Liberius omitti passus est; cur ergo silentio, & quidem pœnis expresso, unius vocis hæreticus? præsertim cùm non priùs Sirmio Liberius excesserit, quàm Arianâ hæresi, illisque qui negarent filium substantiâ, reliquisque omnibus Patri similem esse, damnatis, teste Sozom. *l. 4. c. 14.* Cùm ergo formula Sirmiensis, cui subscripsit Liberius, nullam hæresin professa fuerit, & Episcopi, cum quibus communicavit, id ipsum credere dicerent, quod in illa continebatur, ex quo tandem capite Liberium hæresis accuses? de cujus in vera fide constantia contemptuque munerum sibi à Constantio Augusto oblatorum vide Theodoret. *l. 2. c. 22.*

Cur ergo, *inquies*, S. Hieronymus alijque Liberium *hæreticæ pravitati subscripsisse* dicunt? Quia Athanasij condemnationi assensus est, cujus causa adeò cum fide conjuncta fuit, ut idem videretur Athanasium condemnare, quod fidem prodere: Quia vocem *Consubstantialis*, quæ tessera Catholicorum erat, omitti passus est: Quia cum Arianis communicavit; ubi quidem multùm graviterque à Liberio peccatum est, sed extra naufragium fidei: quemadmodùm non ideò Lutheranus est, qui cum Lutheranis communicat: sed hanc quoque maculam Liberius exterfit, cùm rescissis damnatisque Ariminensis Concilij Actis, sede iterum pulsus ærumnisque confectus, in sepulchris delituit, multisque propterea encomijs à SS. Patribus laudatus est. V. Sozomen. *l. 4. c. 10.*

Denique etiamsi concesserimus formulam, cui Liberius subscripsit, hæreticam fuisse, quid denique contra sententiam nostram sequitur? aliud enim est hæresi subscribere, aliud hæresin docere: & quemadmodùm Petrus, cùm Christum negavit, aut Marcellinus cùm Idolis thus incendit, non propterea ex cathedra sententiam tulit, decîditque Christum negandum, Idolis adolendum esse; ita nec Liberius. Nec nos Pontificem metu vinci posse, ut hæresi subscribat, & cum hæreticis communicet, negamus: sed non posse hæresin è cathedra Ecclesiam docere, & fidelibus errorem, pro veritate, credendum imponere: hoc nec Liberium, nec ullum Pontificem fecisse, facturumque contendimus.

mus. De alijs verò Pontificum erroribus nobis nec quæstio, nec cura est. (*a*)

IX. *Non obstat 9.* Felicem II. operâ Arianorum, Liberio in exilium pulso, suffectum esse, quem S. Hieronymus Episcopum Arianum fuisse dicit in Catalogo scriptorum in Acatio.

℞. Felicem, antequam Pontifex Romanus eligeretur, liberè quidem cum Arianis communicâsse, nunquam tamen Arianum fuisse, ùt expressè testantur Rufinus *l. 10. histor. c. 22.* Theodoretus *l. 2. c. 17.* Sozomenus *l. 4. c. 10.* Imò ubi cathedram Petri conscendit, in alium derepentè mutatus, & societatem cum Arianis abrupit, & Constantium Augustum, quòd Baptismum ab Arianis accepisset, sacris interdixit, capite, ùt aliqui dicunt, propterea truncatùs, aut aliàs pro fide catholica ærumnis confectus; nam sanctum & Martyrem obijsse certum est. (*b*)

X. *Non obstat 10.* Gelasium I. Papam, *in libro contra Eutychen,* docuisse, in Sacramento Eucharistiæ unà cum carne Christi etiam substantiam Panis post Consecrationem durare, quæ est manifesta Lutheri hæresis: ex quo errore argumentum contra Eutychen deducit, ut quemadmodùm post consecrationem utraque substantia inconfusa perseverat, ita post Incarnationem. Verba Gelasij sunt: *Certè Sacramenta, quæ sumimus, corporis & sanguinis Christi, divina res est, propter quod & per eadem divinæ efficimur consortes naturæ, & tamen esse non desinit substantia seu natura panis & vini, &c.* Et ne quis dicat, hunc librum Gelasij Papæ non esse; sciendum est, S. Fulgentium Gelasij coævum, hunc ipsum librum Gelasio adscribere, & multa ex illo citare *respons. 2. ad Ferrand. Diacon.* & patet ex illis verbis, quæ in eodem libro habentur: *Cùm sedem Apostolicam dilectio vestra unanimiter teneat, constanter prædicet, sapienterq; defendat, &c.* Quæ verba auctorem fuisse Romanum Pontificem apertè ostendunt. Si potuit ergo Gelasius errare, poterunt & alij Pontifices, nec enim major est unius, quàm alterius ratio, cùm omnes æquè sint Christi Vicarij, omnes Petri Successores, omnesque in eadem cathedra sedeant.

℞. Hîc

(*a*) V. Baron. ad annum CCCLVII. n. 9. ubi supposititia Hilarij scripta refellit.

(*b*) V. Bellarm. de Romano Pontifice l. 4. c. 9. Baron. ad ann. CCCLVII. Azor. p. 2. l. 4. c. 17. Damasum in vita Felicis, S. Gregor. I. in Antiphonario & sacramentario.

x. Hîc iterum ex incertis argumentum deduci: est enim incertissimum, Gelasium Papam illius libri auctorem esse; imò videtur certum non esse, ùt gravissimi scriptores tradunt, & nos demonstrabimus, ut planè causæ suæ infirmitatem ostendant, cui sustinendæ tam infirma, & incerta præsidia adhibentur. Sed Gelasium Papam illius libri auctorem non esse his rationibus probamus.

Primò. Quia liber, quem contra Nestorium & Eutychen Gelasius Papa composuit, Gennadio *de scriptor. Ecclesiast.* & Anastasio *Bibliothecario* testibus, fuit *grande volumen, & in quinq; libros distinctum,* hic autem, de quo agimus, libellus tantùm est, & cujus, qui de Gelasij lucubrationibus scripsêre, Gennadius vid. Anastasius, Trithemius &c. nullam mentionem faciunt.

Secundò. Auctor libelli de duabus naturis in ipso exordio altercationem de duabus naturis novam, recentemque, & nuper natam esse dicit, ejusque initijs extinguendis se illam scriptionem suscepisse: at verò quo tempore Gelasius sedebat, Eutychiana hæresis non tantùm nova recensque non fuit, sed planè decrepita, imò extincta & funerata, & quam multa Concilia jam dudum damnaverant, Constantinopolitanum vid. sub Flaviano Patriarcha anno CDXLVIII. & aliud Constantinopolitanum, cui Leonis Papæ Legati adfuerunt anno CDL. & Concilium Chalcedonense Oecumenicum anno CDLI. post quod à Marciano & Leone Imperatoribus exterminati sunt Eutychiani anno CDLII. & CDLX.

Quomodo igitur Gelâsij Pontificis tempore, qui anno CDXCII. electus est, potuit hæresis tot jam retrò annis nata, damnata, extincta, nova esse, recensque?

Tertiò. Hic auctor professus se omnium ferè antiquorum Patrum sententias de incarnatione Domini collecturum, ex Latinis duos tantùm citat Damasum & Ambrosium, reliquos Græcos omnes, quod argumento est Græcum fuisse, imò Concilij Chalcedonensis, & Leonis Papæ nullam planè mentionem facit, à quibus tamen maximè hæresis Eutychiana conclamata, explosaque est, ut omnino credibile sit hoc opusculum à Gelasio Papa, & post Chalcedonense Concilium conscriptum esse, cùm sola hujus Concilij auctoritas mille Patribus par esset, suffecissetque adversarijs revin-

revincendis: cur ergo omissum, quod præ omnibus erat? & omissum à Gelasio Papa tantæ eruditionis tantique ingenij viro; quique Concilij Chalcedonensis auctoritate libenter utitur, ùt patet *ex ep. ad Faustum* data, tantò libentiùs tunc usurus, cùm argumentum, quod præ manibus erat, id unicè posceret, & victoria ex eo penderet?

Quartò. Inter alios orthodoxos Patres Eusebium Pamphili Cæsariensem Episcopum citat, eumque Gregorio Nazianzeno anteponit, hominem videlicèt non tantùm non sanctum, nec Patribus annumerandum, sed omnino impium, qui in Diocletiani persecutione defecit, qui sanctos Athanasium & Eustachium Catholicæ Religionis Duces acerrimè insectatus est, qui hæresin Arianam facis instar ubique accendit, in eademque vitam finivit; cujus memoria execrationi semper & luctui Catholicis fuit, quem etiam ejusque opera tanquam peste Arianâ infecta septima Generalis Synodus *Act. 5. & 6.* proscripta voluit, cujusque historiam eodem veneno tinctam Gelasius Papa inter Apocrypha rejecit; hunc, inquam, hominem toties mendacem perfidumque, à Gelasio inter Patres, inter sanctos referri; ejusque testimonio, velut orthodoxi Eutychianos revinci?

Quintò. Testatur Cassiodorus, solitos fuisse hæreticos, & Pelagianos præsertim suis, quæ in lucem emittebant, operibus Gelasij Pontificis nomen præfigere, *ut* (verba sunt Cassiodori *l. de divin. Lect. c. 8.*) *res vitiosas gloriosi nominis auctoritate defenderent.* Nihil ergo novi, si Gelasio Pontifici sint adscripta, quæ ad alium Gelasium spectant, nominis insuper similitudine, fraudem, aut errorem juvante, ùt jam dicemus.

Sextò. Itaque Cardinalis Baronius accuratè eruditeque observat, auctorem hujus libelli de duabus naturis contra Eutychen & Nestorium, Gelasium illum esse, cujus in Bibliotheca Photius meminit, quique Acta Synodi Nicænæ tribus tomis contra Eutychianos complexus est: hic enim scripsit, cùm hæresis Eutychiana sæpiùs extincta Basilisci Tyranni potentiâ gliscere iterum incepit: idem exagitatum se ab Eutychianis, & contra eosdem scripsisse dicit. Eusebium Pamphili eximijs encomijs ornat, & inter orthodoxos refert, eumq; Joannes II. PP. *in epist. ad Acacium, aliosq; senatores* citat, quæ omnia optimè, & velut ad unguem in libelli auctorem

ctorem quadrant. Videantur de hoc argumento *Baronius citat. Bellarminus de Rom. Pont. l. 4. c. 10. Canus de locis Theolog. l. 6. c. ult. ad 9. Spondan. ad annum CDXCVI. Ludovic. Jacob. Biblioth. Pont. le Mire Biblioth. Ecclesiast. pag. 72. & 201. Perronius, Binius, Sirmundus, alijq;.*

Quòd si verò concederemus hunc ipsum libellum & errorem Gelasij Pontificis esse, non propterea causâ cecidimus. Jam enim præmonuimus, Papam multa dicere & scribere, ùt privatum Doctorem, non ùt Pontificem: nec enim libros scribere est actio Pontifici propria, sed cuilibet Doctori concessa & communis, quæque ex omnium sententia errorem admittit, nec quidquid libris suis Pontifices inserunt, ad fidei dogmata pertinere volunt. Imò hæc est distinctio inter Dei & Pontificis Verbum, quòd illud in nulla sui parte, nullo tempore, nulloque casu, etiam in re minima, mendacium errorémve patiatur: Pontificum doctrina in eo solùm casu certitudinem meretur, nec ullo errore fœdari potest, cùm Ecclesiam è cathedra docet, hoc est, cùm quæstione aliquâ inter Christianos exortâ, Pontifex rebus omnibus maturè discussis sententiam pronuntiat, declaratque ad fidem aliquid aut hæresin pertinere, & Christi fidelibus, quid eos credere necessariò oporteat, cum apparatu, & pro Pontificia auctoritate mandat: hæc enim solemnis, auctoritativa, ad totam ac universalem Ecclesiam directa cum mandato declaratio, est actio soli Pontifici propria, in quam, ùt docuimus, cadere error non potest, quod de illa circa Eucharistiam doctrina, Gelasio adscripta, dici non potest.

XI. *Non obstat 11.* Eundem Gelasium Papam docuisse, sacram Eucharistiam sub utraque specie necessariò sumendam esse, nec posse sine sacrilegio species separari, quæ est hæresis Hussitarum & Calvinistarum: habetur hoc Gelasij decretum apud Gratianum *in c. comperimus. de Consecrat. d. 2.* in hæc verba: *Comperimus quòd quidam sumptâ tantummodò Corporis sacri portione, à Calice sacri cruoris abstineant: qui proculdubio (quoniam nescio quâ superstitione docentur obstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemq; mysterij sine grandi sacrilegio non potest provenire.*

℞. Vel Gelasium loqui de Sacerdotibus, qui non possunt alterâ specie abstinere, & sic Gelasium ipse Gratianus, Glossa, & rubrica illius Canonis explicant. Vel Gelasius loquitur de illis, qui non ex præcepto Ecclesiæ, infirmitate, aliâve simili & necessaria

causa

causa abstinebant speciebus vini, sed ex superstitione, ut ibi Gelasius se ipsum explicans dicit. Sciendum enim est, inter alias Manichæorum hæreses etiam illam fuisse, qnòd superstitiosum ciborum delectum inducerent, abstinerentque à carnibus & vino, quibus non inesse divinam substantiam dicebant, sed à mali principio generata: ob quam causam abstinebant Eucharistiâ sub speciebus vini, sed tamen ne hæresis notarentur, cum alijs Catholicis, Eucharistiâ sub panis speciebus fruebantur, ùt testatur oculatus testis *serm. 4. de Quadrag.* S. Leo Papa: Oportet ergo tunc temporis calicis usum Catholicis liberum fuisse, & aliquando eo non uti solitos, si enim utrâque specie Catholici, & necessariò vescebantur, non tam unius speciei usu latuissent, quàm proditi essent Manichæi, & tamen S. Leo eâ simulatione latuisse eos dicit. Ergo monito ejusdem Pontificis, qui perpetuò, & anxiè unam tantùm speciem frequentabant, dato velut signo pro Manichæis habiti deprehensique sunt. Sanctus ergo Gelasius in citato Canone non absolutè damnat, qui unâ tantùm specie Eucharistiam sumunt: sed qui ex superstitione & sacrilegio hoc faciebant, quales Manichæi erant, quos à Gelasio Papa detectos, exilioque multatos esse, eorum libris concrematis testatur Anastasius Biblioth. *in Gelasio.*

XII. *Non obstat 12.* Vigilium Papam hæresin Eutychianum professum esse, & anathema illis dixisse, qui duas in Christo naturas dicebant, ùt prolixè scribit Liberatus Archidiaconus Ecclesiæ Carthaginensis in suo Breviario *cap. 22.* Ubi Epistolam Vigilij ad Theodoram Augustam recitat, & habetur *in Tomo 2. Conciliorum.*

℞. Casus Vigilij sic habuit. Theodora Augusta Eutychianam hæresin animo fovebat, dolebatque à Romanis Pontificibus suæ fidei Episcopos, Anthimum præsertim, sede ejectos, deportatosque esse. Vigilium ergo Agapeti quondam Diaconum aggreditur, ingentem auri vim, & Pontificatum pollicita, si Chalcedone acta rescinderet, Eutychianam fidem probaret, Anthimum restitueret. Omnia à Vigilio promissa, auri cupiditate & ambitione cæco. Sylverius in exilium pulsus, subornatâ, quòd cum Gottis colluderet, accusatione. Vigilius Belisarij potentiâ, viventi adhuc & exulanti Sylverio suffectus; quo tempore ad Theododoram arcano chirographo Eutychianam hæresin professus est, moni-

monitâ tamen Augustâ, ut omnia silentio, secretoque tegeret, re enim vulgatâ Romanos palàm defecturos. Mortuo posteà inter ærumnas Sylverio, Augusta à Vigilio petere, exsolveret fidem occultis litteris obstrictam, reciperetque in gratiam Anthimum Patriarcham. Negavit Vigilius præstari à se posse, quæ temerè promisisset: neminem pactis obligari, quæ turpiùs servantur, quàm rumpuntur. Excanduit Imperatrix, & Vigilium attactu, & si dicere licet, facto quodam Romanæ cathedræ subitò mutatum, quasi fidem Petri cum mitra induisset, in exilium egit, ubi pœnis, ærumnisque confectus, Sancti nomen, & encomia à Patribus accepit. (*a*)

Ex hac Vigilij historia manifestum est, epistolam quâ hæresin probabat, ab eo scriptam, cùm nondum vivente adhuc Sylverio legitimus Papa esset; nec fuisse illam epistolam definitionem è cathedra, de qua tantùm disputamus, sed occultos furtivosque codicillos, & ab ipso auctore silentio tenebrisque damnatos, ac luce prohibitos, quod omnino sententiæ judiciali, & è cathedra prolatæ repugnat.

XIII. *Non obstat 13.* Honorium I. Pontificem Hæreticum Monothelitam fuisse, eamque hæresin in duabus epistolis ad Sergium docuisse, quam ob causam inter alios hæreticos numeratur, damnaturque in sexta generali Synodo Constantinopolitana sub Agathone Papa.

℞. Honorium Papam quod attinet, nos planè ambiguos animi esse, quid de illius hæresi dici oporteat. Si enim auctoritatem illorum æstimes, qui eum hæresis accusant, negari omnino non potest hæreticum fuisse, hoc enim testantur Concilia Oecumenica, sextum, septimum & octavum, & hoc præsertim *Act. 7.* idque semper Apostolicæ sedis Legatis præsentibus, qui utique reclamâssent, si Honorium innocentem credidissent. Honorium quoque hæresi postulant Hadrianus II. Papa, ùt habetur *in actis 8. synodi generalis act. 7.* Leo Papa in litteris ad Constantinum Augustum, Agatho Papa ad eundem Augustum. Iterum Leo Papa II. *epist. 2. ad Episcopos per Hispaniam constitutos:* & *epist. 5. ad Ervigium Regem Hispa-*

(*a*) V. S. Gregor. M. l. 2. epist. 36. ad Episc. Hibern. Paulum Diacon. in vita Justiniani, &c. & prolixiùs in Gallia Vindicata differt. 3. §. 1. sum. 3. 4. 5.

Hispania. Nicephorus Patriarcha Constantinopolit. *epist. ad Leonem III. PP.* Tharasius ad summos Sacerdotes Antiochiæ, Alexandriæ, & sanctæ Urbis, Theodorus cum Synodo sua Hierosolymitana, ùt habetur *in 7. synodo act. 3.* Beda *de natura rerum c. 67.* His omnibus tanto numero, tantaque auctoritate, fidem abrogare velle, eosque aut deceptos dicere, aut mendaces, quid amabò aliud est, quàm contra torrentem navigare, omnemque historiam Ecclesiasticam in dubium vocare? si enim tot tantique testes decepti sunt, idem de Sozomeno, Socrate, Nicephoro, Theodoreto, alijsque omnibus dici poterit, qui longè minoris fidei, & auctoritatis sunt, quàm illi, qui Honorio Hæresin adscribunt: sublatâ verò historiâ, & consequenter traditione, usuque Ecclesiæ, quæ tu arma contra hæreticos satis valida habebis? Malè ergo, ùt nobis equidem videtur, Ecclesiæ illi consulunt, qui ut Honorij causam tueantur, historiam, Ecclesiamque exarmant. Ergo si testibus agenda res est, Honorius Papa hæreticus fuit.

Si verò causam ipsam rationesque attendas, ob quas hæresis postulatur Honorius, fatendum est innocentem esse, & noxâ liberum. Rem non ex aliorum opinionibus, quæ plerumque partibus addictæ sunt, ideoque fallaces; sed ex ipsa historia litterisq; Sergij Monothelitæ ad Honorium, & hujus ad Sergium deducemus. Heraclius fusis fugatisque Persis, & intra Tigrim fluvium coërcitis, Hierapolim victor intraverat. Illic ab Athanasio Jacobitarum Patriarcha officij causâ invisitur. Hunc ejusque asseclas Imperator benignè monet, depositâ tandem Eutychianâ hæresi, quæ unam tantùm in Christo naturam agnoscebat, in gratiam cum Ecclesia redeat, & decretis Chalcedonensis Concilij acquiescat. Athanasius jam hæresin Monothelitarum hauserat, qui ex Eutychianis nati duas in Christo naturas admittebant, sed unam voluntatem, unamque operationem. Ergo ex Imperatore vicissim quærit, ecquid ipse de Christo sentiat, duásne in illo voluntates duasque operationes, an unam esse? Heraclius quid ad hanc quæstionem responderet, dubius, Sergium Constantinopoli Patriarcham, & Cyrum Phasidis Episcopum, per litteras consulit. Ab utroque (nam Monothelitæ erant) responsum, unam esse Christi voluntatem, unam operationem: idque adeò ab illis Cæsari persuasum, impressumque est, ut edicto, quod Ecthesin, hoc est,

est, expositionem vocârunt, unam in Christo voluntatem prædicari, credique jusserit. Sergius coactâ Synodo novam hæresin, quanto conatu potuit, muniendam curavit, & Imperatoris edictum, ab Episcopis subscriptum spectante populo, ad fores sanctæ Sophiæ palàm affixit. Idem à Cyro Alexandriæ factum. Sophronius sanctitate & doctrinâ tunc celebris, & posteà ex Monacho Episcopus Hierosolymitanus, exultanti palàm hæresi, & Principis potentiâ subnixæ, se ex adverso opponit, excitatisque orthodoxis Monothelitas anathemate ferit, & hæreticos pronuntiat. Sergius Catholicorum, & Sophronij præsertim auctoritatem veritus, Honorio Pontifici scribit, simulatâque, quam publicè in Synodo & edicto produxerat, hæresi, novas à Sophronio turbas agitari dicit, omnia inter Catholicos discordijs misceri, novis nec necessarijs vocularum disputationibus animos turbari: optimum proinde videri, si nec una in Christo voluntas dicatur, nec duæ, sed hisce vocibus velut facibus discordiarum extinctis, id de Incarnatione dicatur credaturque, quod Patres & Concilium Chalcedonense præsertim definierant.

En tibi historiæ contextum ex ipsa Sergij ad Honorium epistola, quæ recitata est in 6. Synodo, *Act. 12.* & habetur *Tomo 3. Conciliorum Veneta edition.* Jam quid Honorius responderit, videamus. Is ergo duas ad Sergium epistolas dedit; utramque reperies *Act. 12. & 13. sexta Synodi Tomo 3. Conciliorum.* Earum hæc summa fuit: *Duas esse in Christo naturas, eas discretas, inconfusas, impermixtas, sicq; hæreticum esse Eutychetem, qui illas confunderet. Utramq; naturam operari, divinam qua Dei sunt, humanam qua hominis. Abstinendum tamen à vocibus duarum vel unius voluntatum, idq; multis ex rationibus.*

Primò. Quia voces illæ novæ, & hactenùs inaudita, & ideò partim essent simplicibus suspecta, partim offendiculo, cùm eas non satis intelligerent.

Secundò. Quia qui unam voluntatem diceret, videri posset, unam quoq; naturam admittere, sicq; hæresin Eutychianam incidere: qui verò duas voluntates, duasq; operationes diceret, suspectus fieret hæresis Nestorianæ, quasi ut duas operationes, ita duos operantes, & consequenter duas in Christo personas agnosceret.

Tertiò. Quæstionem de una aut duabus voluntatibus in nulla Synodo, nec à Patribus definitam esse, non ergo ad dogma fidei pertinere.

Quartò. Videri hanc quæstionem vel ad Grammaticos, vel ad Philosophos pertinere, cur ergo illius causâ fideles turbentur?

Quintò. Cùm duæ in Christo voluntates esse dicuntur, aliquos sic intelligere, quasi duæ contraria, pugnantes, discordesq; in Christo voluntates fuerint, ita ut humana nollet, quod vellet divina: id verò falsum & absurdum esse; sed in hoc sensu unam tantùm in Christo voluntatem, hoc est, non diversam, neq; contrariam dari, cùm Christus naturam hominis, non culpam aut repugnantiam naturæ cum divina voluntate assumpserit. Hæc est sententia litterarum Honorij ad Sergium, quibus hæresis Monothelitarum damnatus est, & quas tanto fideliùs nos reddidimus, quòd *Tomo 2. Conciliorum* in actis sextæ Synodi exstent *Act. 12. & 13.* ubi facilè videri possunt, & cum ijs quæ diximus, conferri.

Jam verò in his omnibus, quæ Honorius ad Sergium scribit, non tantùm hæresin Monothelitarum non adstruit, sed planè destruit; Monothelitæ enim negabant duas in Christo esse voluntates, sed unam tantùm: idque in ecthesi ab Heraclio vulgata expresè continebatur: at Honorius clarissimè dicit: non esse dicendam unam voluntatem, vel unam operationem, sed unum operantem; monetque Sergium, ut omittat deinceps unam voluntatem in Christo dicere. Monothelitæ ideò in Christo unam voluntatem ponebant, ut ex illa inferrent unam naturam, cùm natura humana sine voluntate esse non possit, quod S. Maximus in disputatione cum Pyrrho animadvertit: at Honorius expresè duas naturas distinctas inconfusas, discretasque agnoscit.

Monothelitæ nullam propriam & humanam operationem in Christo agnoscebant, sed tantùm divinam; dicebant enim, admissis duabus operationibus admittendos esse duos operantes, ùt observat S. Thom. *3. p. q. 18. a. 1.* & Pyrrhus *in dialogo cum S. Maximo* fatetur: at Honorius in secunda ad Sergium epistola apertissimè duas naturas esse dicit, & singulis naturis propriam operationem tribuit, quamvis ad evitandam ex novis vocibus offensionem nollet duas operationes dici. Verba Honorij sunt: *Pro una, quam quidam dicunt, operatione, oportet nos operatorem Christum Dominum in utrisq; naturis veraciter confiteri: & pro duabus operationibus ablato gemina operationis vocabulo ipsas potiùs duas naturas in una persona inconfusè, indivisè nobiscum prædicare propria operantes.* Quid potuit clariùs ab Honorio dici? si enim quælibet natura habet propriam operationem, hoc est, huma-

humanam & divinam, ergo sunt duæ operationes: sicut enim unum idemque non potest esse equus & lapis, ita, multoque minùs potest esse divinum & humanum. Ergo perinde est duas naturas cum proprijs operationibus (quas Monothelitæ negabant) admittere, quod duas operationes; sed hanc vocem, *duas*, refugiebat Honorius propter causas suprà allegatas. Quomodo ergo Honorius Monothelita, si negabat, quod Monothelitæ admittunt, admittebat, quod illi negabant? imò quòd maximi momenti est, S. Maximus Abbas & Martyr, quique sedente Honorio vivebat, in celebri illa, cum Pyrrho Monothelita, disputatione, quam totam græcè latineq; Baronius recitat ad calcem *Tomi 8. Annalium*, Pyrrho auctoritatem Honorij opponenti, respondet: non negâsse Honorium duas in Christo voluntates, humanam videl. divinamque; sed negâsse tantùm duas humanas & contrarias, quales in hominib⁹ reperiuntur, cùm spiritus concupiscit adversùs carnem, & caro adversus spiritum: dabimus verba Pyrrhi Monothelitæ Hæretici Honorium accusantis, & S. Maximi Catholici & Martyris eundem Honorium ab imposita calumnia liberantis: *Sit ita de Vigilio. Quid de Honorio ad respondendum habes, qui apertè antecessori meo unam voluntatem Domini Nostri Jesu Christi esse tradidit?* Maxim. *Quis fuerit fide & auctoritate dignus epistolæ hujus interpres, qui eam ex persona Honorij scripsit, adhuc superstes, & qui totum occidentem cum alijs virtutibus, tum dogmatibus fidei Christianæ illustravit? an ij, qui Constantinopoli, quæ ex corde erant, loquebantur?* Pyrrhus. *Qui hanc composuit.* Max. *Is igitur ipse, cùm ad divum Constantinum Imperatorem ex persona rursus S. Papæ Joannis de hac epistola scriberet, dixit: Unam voluntatem diximus in domino, non divinitatis ejus, & humanitatis, sed humanitatis solius. Cùm enim Sergius scripsisset, quòd quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus, Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis, inquam, & spiritûs, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantùm, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat. Hoc autem ita esse, argumentum evidens est, meminisse membrorum & carnis, quæ quidem de divinitate illa accipi non permittunt.*

Dices: Honorius in duabus illis allegatis epistolis se cum Pyrrho sentire, ejusdemque doctrinam approbare dicit: at constat Pyrrhum hæreticum fuisse ducemque Monothelitarum.

℞. Honorium in uno capite cum Pyrrho conspirâsse: in alijs verò, quæ hæresin continebant, apertè & ex professo dissensisse.

Scripſerat enim Pyrrhus, ſibi pacis componendæ causâ, comprimendiſque diſcordijs, quæ gliſcebant, neceſſarium videri, ut nec duæ in Christo voluntates dicerentur, nec una, ſed duæ tantùm naturæ. Reſpondit Honorius ſibi hoc placere, variaſque produxit cauſas, ob quas de duabus operationibus ſilendum eſſet. Quòd verò Pyrrhus aliud ad Honorium ſcribens, aliud docens, duas voluntates expreſsè negaret, unamque aſſereret, eundemque errorem in Epiſcopos diſſeminaret, adeò Honorio non placuit, ut etiam poſitivè improbaret, ùt ex illius epiſtolis manifeſtum fecimus.

Ceterùm quidquid de cauſa (*a*) Honorij Pontificis ſit; nihil illum ex cathedra definîſſe, quod hæreſin ſapiat, certum eſt: cùm epiſtolæ, quas ad Sergium dedit, privatæ fuerint, nihilque decîdant, & nec unam voluntatem in Chriſto, nec duas dici velit: ſed duas naturas cum proprijs operationibus: quod planè non eſt decîdere, ſed rem in ſuſpenſo relinquere.

XIV. *Non obſtat 14.* Multos alios SS. Pontificum errores fuisſe, ùt Gregorij III. qui *in epiſt. ad Bonifacium*, quæ habetur *Tom. 3. Conciliorum & in c. quod propoſuiſti 32. q. 7.* ob infirmitatem Uxoris Marito aliam ducere permittit. Nicolai I. docentis Baptiſmum in nomine Chriſti ſine trium perſonarum expreſſione valere, *c. à quodam de Conſecration. d. 4.* contra canonem *multi.* & canonem *in Synodo d. ead.* Alexandri III. *in c. cùm eſſes. de Teſtamentis*: aliorumque Pontificum, admittentium poſſe matrimonium ratum alio matrimonio, ſed conſummato dirimi *in c. licèt. de ſponſa duorum.* Innocentij III. *in c. per venerabilem*: ubi dicit legem Veterem necdum planè eſſe abrogatam. Nicolai III. *in c. exijt. de V. S. in 6.* ubi docet, Chriſtum perfectam docuiſſe paupertatem, quæ conſiſtit in abdicatione omnis dominij tam in particulari, quàm in communi: quam doctrinam hæreticam eſſe definit Joannes XXII. *extravagante ad conditorem. Et c. quia quorumdam de V. S.* Idem Joannes negavit animas Beatorum ante Reſurrectionem Deum viſuras teſte Gerſone *ferm. de Paſchate alijsq;.* Cæleſtini III. *in c. quanto de divortijs*, ubi teſtatur Innocentius III. eum ſenſiſſe Matrimonium diſſolvi altero conjugum in hæreſin labente.

℞. Iſtos omnes aliosque errores, qui Pontificibus tribuuntur,

(*a*) Videatur fuſiùs in Gallia Vind. Diſſ. 3. §. 1. ſum. 9.

tur, personales fuisse, privatosque, non verò definitivos & sententiales, ùt legentibus patet, & ideò singulis non immoramur, sed lectorem ad ea, quæ jam dicta sunt, remittimus; videri etiam possunt Cajetanus *in opusculo de 27. quæstionib.* Azorius. *2. p. l. 5. c. 15.* Canus *l. 6. c. ult.* Bellarm. *de Romano Pontif. l. 4.* Spondanus & Baronius, ubi de singulis Pontificibus agunt. Gonzalez in Decretales, alijque. Habenda est ergo semper ante oculos ea regula, Pontificis Romani in fidei materia definitiones, tunc esse certas, infallibiles, securasque veritatis, & quibus reluctari non liceat, cùm videl. quæstione aliquâ ad sedem Apostolicam delatâ, & re maturè discussâ, causæque meritis examinatis, Pontifex sententiam pronuntiat, eamque non ad unam alterámve, sed ad totam & universalem Ecclesiam dirigit, obligatque fideles, ut ita credant: non quidem ut ipsa Pontificis sententia sit causa & ratio credendi; sed tantùm applicatio certa & inerrabilis divinæ revelationis, cui fides nostra soli & unicè innititur. Talis enim sententia cum auctoritate & imperio aliquid definiens, totique Ecclesiæ velut dogma proponens, est proprius actus Pontificiæ potestatis, pertinensque ad solum Pastorem Doctoremque Ecclesiæ universalis: alij verò actus, hoc est, epistolæ, rescripta, responsa ad quæstiones privatorum, aut etiam particularium Ecclesiarum, non sunt actus verè Pontificij, sed cujuslibet Doctoris, aut Episcopi, quos errare posse omnes confitemur. Certitudo quippe fidei à Deo Pontificibus in Petro promissa, non propter personas, Ecclesiasque privatas concessa est, quæ falli omnes possunt: sed propter Ecclesiam universalem erroris incapacem, ùt bene notavit Canus *l. 5. c. 5. q. 4.*

XV. *Non obstat 15.* Multa à summis Pontificibus, & etiam Concilijs statui decernique, non tanquam certæ & exploratæ fidei, sed tanquam magis probabilia; non ergo quia sunt definita, ideò sunt certa, sed tantùm magis probabilia, v. g. *in c. firmiter de summa Trinit.* Concilium Lateranense sic loquitur: *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quòd unus est solus verus Deus Creator omnium visibilium & invisibilium, corporalium & spiritualium, qui simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam corporalem, & spiritualem, Angelicam videl. & mundanam.* Atqui non est fidei adversum, Angelos ante mundum corporeum conditos, aut spiritualis naturæ non esse; quamquam qui hoc diceret, temerarius nunc esset. *S. Thom. 1. p. q. 61. art. 3.* Sic etiam

saltem necessariam diligentiam rei examinandæ impendat: nec enim somnianti temereque agenti Spiritus S. dogmata inspirat: at verò ea diligentia est facti, multisque erroribus subjecta: quid si enim non satis rem perpenderit? non doctiores rerumque peritiores ad consilium vocaverit? non audierit, quæ in contrarium opponebantur? uni tantùm parti aurem, non alteri præbuerit? hæc omnia sunt facti, erroremque admittunt: ergo etiam fidei morumque decreta, quæ ab alijs pendent.

℞. Quæstiones facti esse duplicis generis: alia enim sunt facta, vel immediatè à Deo per scripturas & traditiones revelata, vel saltem cum revelatis connexa, qualia sunt Christum in Eucharistia realiter existere, & panem in sacram illius Humanitatem mutari, &c. In hæc error nullus cadit, cùm repugnet, Deum in quacumque re tam facti quàm juris errore aliquo capi, aut falsum dicere, hoc est, aut ignorantem esse, aut mendacem, quæ duæ sunt falsi origines. Ad eadem facta mediatè revelata pertinet diligentia illa necessaria, quam in rebus fidei decidendis in Romano Pontifice desideramus: cùm enim voluerit Deus Ecclesiam errare non posse, voluit etiam nihil ei deesse, quod vitando errori necessarium est: & ideò Patres sextæ Synodi contra Monothelitas ex eo, quòd in Christo duæ essent naturæ, optimè intulerunt, duas esse voluntates, cùm voluntas sit potentia cum humana natura necessariò connexa.

In illis verò quæstionibus facti, quæ nec immediatè nec mediatè à Deo revelatæ sunt, quæque ex testimonio & informatione hominum pendent, negari non debet, & Concilia, & Pontifices errare posse: cùm enim fides divina testimonio & Verbo Dei nitatur: & vox Papæ sit vox hominis non Dei, non potest ille, quæ nec mediatè nec immediatè revelata sunt, pro fidei dogmatibus proponere: quæ verò sunt facti, revelata non sunt, & ideò errori obnoxia. Quod ingenuè ipsi Pontifices confessi sunt, Bonifacius videl. VIII. *in c. 1. de constitutionibus*, ubi dicit: Romanos Pontifices ignorare, quæ sunt facti: at ignorantia est mater erroris: errare ergo potest, qui ignorat. Et Eugenius IV. qui cùm ex certis magnisque causis Concilium Basileense dissolvisset, & ab eo acta, planè irrita declarâsset per Bullam, *Inscrutabilis anno MCCCCXXXIII.* veritatem posteà edoctus, per aliam Bullam, *dudum anno MCCCCXXXIV*

quæ priùs constituerat, revocat; non quia Concilium dissolvere non poterat, sed quia ex non veris causis, ùt posteà apparuit, id egerat: extant Bullæ Eugenij in actis Concilij Basileensis *sess. 16.* & videndus est Raynaldus ad *annum MCCCCXXXIV. n. 15.* Denique qui Honorium I. hæresi absolvunt, sunt verò quàm plurimi, ij etiam negare haud possunt, & in Pontifices & in Concilia errorem cadere, ab utrisque enim hæresis damnatus est, ejusque memoria, tanquam hominis hæretici, profligata.

XVII. *Non obstat 17.* Fide tantùm humanâ constare, hunc in individuo hominem, v.g. Innocentium XI. esse legitimum verumque Pontificem, ac in terris Christi Vicarium; at fides humana errori subest, fierique potest, non esse legitimum Pontificem: quid si enim invalidè electus? quid si non ritè baptizatus? aut unde nobis constat ritè Baptizatum, electumque esse, nisi fide humanâ, quæ falli potest? Sic Joannes VIII. sic Formosus veri Pontifices credebantur, & tamen eventus docuit, illum fœminam fuisse, istum non verum, sed imaginarium Papam, & cujus acta à Stephano VI. omnia rescissa sunt. Si ergo fide divinâ & certâ Innocentium Pontificem esse non constat; non etiam certâ divinâque fide constabit, quæ ab illo decernuntur, certa esse, & ad dogma, si hoc declaret, spectare.

℞. Hanc objectionem nimium sibi sumere, & si quid probet, non in Pontifices tantùm, sed in omnia Concilia, in totam Ecclesiam, & intima fidei Catholicæ viscera grassari: si enim certâ, indubiâque fide non constat, Innocentium XI. legitimum Papam esse: ergo nec Innocentium X. nec Clementem IX. nec Alexandrum VII. nec Leonem, nec Agathonem, nec Sylvestrum: in omnibus enim aut nulla subest dubitandi ratio, aut eadem. Si ergo Pontifices, & ab illis definita dubia sunt; ergo etiam quæ à Concilijs, nam hæc à Pontifice confirmantur, & sine Pontifice tam sunt integra, quàm corpus capite suo truncum. Imò ex ijsdem causis, quæ tibi Pontifices, eorumque electiones dubias faciunt, ipsa etiam Concilia in dubium vocantur, quæ ut sint legitima, multo pluribus, quàm Pontifices opus habent: dubio verò Pontifice, dubijs Concilijs, dubijs etiam quæ ab illis constituta sunt, quid superest in fide certum? frustra Ariana hæresis, frustra Nestoriana, Eutychiana, Lutherana, Calvinistica, frustra omnes

omnes hæreſes damnatæ, nam ùt tu dicis, incerti erant Papæ, incerta Concilia, incerta ab utrisque deciſa; quæ verò incerta ſunt, nec ad hæreſin, nec ad fidem pertinent, ut credi neceſſariò negative debeant. Quòd ſi nemo audet Concilia, quæ ab Eccleſia recepta ſunt, in dubium vocare, imò qui hoc agit, æquè ac qui Evangelia non recipit, hæreticus eſt teſte D. Gregorio *in c. ſicut. d. 15.* idem de Pontifice Romano dicendum eſt, par enim, ùt paullo antè notavimus, de utrisque eſt ratio. Et ſicut ad fidem non ſufficit, credere aliquam in genere Eccleſiam, & non iſtam determinatam; aut aliquas ſcripturas ſacras, ſed non iſtas, quas manibus terimus; ita nec ſufficit, aliquem in Eccleſia Chriſti Vicarium, aliquod caput viſibile, aliquem Judicem Controverſiarum, ſed non iſtum, quem Eccleſia elegit, quem Eccleſia colit, à quo leges & decreta, ac in rebus controverſis ſententiæ procedunt. Quando navigabis, quando litem abſolves, quando finem morbo impones, ſi aliquam quidem navim, aliquem judicem, aliquem medicum velis, ſed nullum certum, nullumque, quem poſſis digito oſtendere, nec iſtum, nec illum admittas? ſic peſſimè conſultum Eccleſiæ, peſſimè fidelibus, ſi Chriſtus nullum illis Pontificem dedit, cui & morum, & in fidei decretis certam fidem deberent, certamque obedientiam. Nec in Eccleſia tot retrò ſæculis, & hæreticis toties in Romanam ſedem armatis, auditum aliquando eſt, hanc Pontificibus eorumque Decretis exceptionem oppoſitam eſſe, quòd videl. non certò conſtaret Leonem, Sylveſtrum, Damaſum legitimos Papas eſſe: quanti putas hoc inventum Ariani emiſſent, ut Nicæno Concilio litem inferrent, & quæ illic Patres deciderant, inania redderent? ſed hoc noſtro ſæculo, in quo tanta novarum rerum cupido eſt, vicimus antiquitatem, novo artificio reperto, ut Papam ſine Papa, legem ſine lege, ſententiam ſine ſententia haberemus, hoc eſt, aliquem Papam, ſed non iſtum, aliquem Legislatorem, ſed non iſtum, aliquem Judicem, ſed non iſtum, nullumque certum; captâ interim credendi faciendique quod placet libertate. Denique poſt Concilium Conſtantienſe vix intelligimus, quomodo negari poſſit, certâ fide hunc in individuo Pontificem pro vero legitimoque habendum eſſe, *ſeſſ.* enim *ult.* Martinus Papa ſacro approbante Concilio, ab hæreticis, qui Eccleſiæ Catholicæ conjungi volunt, ante omnia

 exigen-

exigendum esse dicit: *Ut credant Papam Canonicè electum, qui pro tempore fuerit, ejus nomine expresso, esse successorem Petri, & supremam habere in Ecclesia potestatem.* Supponit ergo Concilium, credi posse fide divinâ (nec enim de alia fide quàm divina hæretici sunt interrogandi) hunc numero & determinatum Pontificem legitimum esse Christi Vicarium, imò credi debere, nec enim quæ credi non possunt, aut non debent, necessariò credenda sunt.

Dices: Concilium loqui de Pontifice canonicè electo, at non constare canonicè electum esse.

Respondemus: Si constare certâ fide non potest Papam Canonicè electum esse, cur ergo Concilium tam accuratè vult hæreticos de hoc interrogari? erit enim otiosa minimeque necessaria interrogatio, cùm sicut constare non potest esse canonicè & validè electum, ita nec legitimum Pontificem Christique Vicarium. At Papam legitimè baptizatum, ordinatum, electúmque esse Deus nunquam revelavit, quî ergo credi potest? Imò tunc revelavit, cùm tota Ecclesia Pontificem pro legitimo habuit recepitque; vox enim & testimonium Ecclesiæ, quæ falli non potest, vox est & testimonium Dei: sicut enim Deus nunc verbo, nunc litterâ, nunc miraculis, ita vocibus & assensu Ecclesiæ loquitur, juxta illud Christi Domini pollicitum: *Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis; ipse Spiritus docebit vos omnem veritatem.*

Ad Dei ergo Providentiam curamque pertinet, ut Ecclesiam, quam voluit esse columnam & firmamentum veritatis, in re tanti momenti errare non permittat, eumque pro Pontifice colere, qui Pontifex non est; aut si permittat circa personam ipsam Pontificis errare, non permittat tamen circa auctoritatem, hoc est, putatitio Pontifici eam ipsam auctoritatem potestatemque, quam vero tribuat, quemadmodùm leges humanæ id ipsum in putatitio judice, teste, & matrimonio statuunt *in l. Barbarius. de off. Prat. l. 3. in fine ff. de suppellect. legat. l. 3. ff. ad S. C. M. §. 7. instit. de Testam. ordin. c. infamis 3. q. 7. c. penult. & ult. qui filij sint legitimi.*

XVIII. *Non obstat 18.* Eorum sententiam, qui Pontificem extra Concilium falli posse affirmant, probabilem esse, ergo illam tutò amplecti, docere, & si res ferat, exercere etiam possumus.

19. Sen-

℟. Sententiæ alicujus probabilitatem ex duobus capitibus æstimari: ex rationum videl. gravitate ac momentis; & ex docentium auctoritate. Rationes quod attinet, aut nullæ pro contraria sententia producuntur, aut tam infirmæ fragilesque, & solutu tam faciles, ut ad flectendum in unam partem intellectum, ejusque assensum non dico extorquendum, sed invitandum, pondus exiguum habeant, imò nullum, si cum illis rationibus conferantur, quæ in oppositum urgent. Compara scripturas cum scripturis, Concilia cum Concilijs, Patres cum Patribus, Ecclesiæ usum cum usu, rationes cum rationibus, & tunc demum videbis, quam vim movendo flectendoque intellectui habeant, quæ ab Adversarijs dicuntur: revoca etiam in animum Patrum Doctorumque censuras, quibus sententiam illam configunt, & tecum reputa, an aliquam probabilitatis speciem agnoscant: & censuras non Patrum quorumcunque, sed sanctitate & doctrinâ florentium, quosque non ùt Doctores tantùm, sed ùt fastigia & vertices Doctorum omnes scholæ venerantur. Vix pro sententia, quam impugnamus, octo decemque auctores numerabis, ubi nostra omnes habet, quotquot ubique terrarum scripsēre. Quis enim est Gerson, Almainus, Adrianus, ut illos Thomæ Aquinati, Alberto M. Bonaventuræ, Antonino, Bernardo, & omnibus ferè opponas? Enimverò ad hos soles pallescunt illæ stellæ, disparentque, & tam fieri non potest, ut qui istorum auctoritatem rationesque spectat, aliquam in contraria sententia probabilis rationem videat, quàm ut lucente in meridie sole radij aliquid aut lucis in stellis observet: imò multo minus; cùm in cœlo stellæ sint plurimæ, sol unus, à nobis verò soles sint plurimi, & ex adverso stellæ paucissimæ.

FINIS LIBRI III.

LIBER

LIBER IV.

PROPOSITIO IV.

LIcèt Pontifici Max. Vicario Christi summa in Ecclesiam Catholicam sit potestas à Deo concredita; ea tamen est ad ædificandum, non destruendum, nec contra veritatem, sed pro veritate. Non poterit ille in lege divina & naturali dispensare, quæ totius Ecclesiasticæ disciplinæ, ac vitæ Christianæ fundamenta sunt. Nec etiam nulla aut levi ex causa leges Canonicas solvere. Quid enim hoc aliud esset, quàm contra monitum sapientis sepem dissipare, & unâ manu destruere, quod Apostoli, quod Patres tanto laborum, sanguinis ac vitæ impendio alterâ manu construxerunt? Si tamen necessitas aut utilitas Ecclesiæ poscat, publica præsertim, ad eundem sum̄um Pontificem spectabit, ijsdem clavibus, quibus Cœlum, etiam Canones aperire, & canonicum rigorem paternâ indulgentiâ dispensando mitigare. Neque hoc est contra, sed maximè juxta Canones agere, qui hoc ipsum summis Pontificibus concesserunt.

§. I.

§. I.

Papam in lege divina & naturali dispensare non posse.

SUMMARIA.

1. *Sicut res omnes, sic Pontificis auctoritatem terminis includi.*
2. *Testimonijs sanctorum Patrum & Doctorum non posse summum Pontificem in legibus divinis & naturalibus dispensare ostenditur.*
3. *Et rationibus.*
4. *Non posse ergo Pontifices juri quaesito, pactis, & privilegijs, quae in pactum transierunt, derogare.*
5. *Posse tamen in jure Naturali permissivo, votis, juramentis Deo factis, & Canonibus Apostolorum ex causa dispensare.*

I.

INter alia, quæ à Sapientibus sunt sapientissimè pronuntiata, est etiam illud Pittaci: *Ne quid nimis.* Habent enim omnia suos fines, suos limites, suos crescendi agendique terminos, quos si moveas, nimiumque prolates, illud quod in rerum natura pulcherrimum est, continuò deleas, pacem videlicet ordinemque; quod turpissimum inducas, hostilitatem, confusionem. Habent stellæ suas sphæras, metasque currendi, quibus continentur; nec sol lunæ, nec luna solis imperium ac fines occupat; quanta clades rerumque omnium intemperies, si metas perrumperent? Habet aër suas regiones, quibus coërcetur, nec suprà agitur, ubi ignis imperium: nec infrà, ubi terræ jus est. Mare & ripas, & littus observat, & cum possit excurrere, si vim molemque aquarum spectes, modestè tamen

men ad arenam subsidit, ni faciat, mundi naufragium erit. Denique omne vitium in excessu est.

Malè igitur publico bono consultum eunt, qui tantum Principibus tribuunt, quantum volunt; nec immensæ illorum potestati alium terminum ponunt, quàm cupiditas, naturali divinâq; legibus in exilium actis.

At verò hanc potestatem exlegem, effrenem, ac inverecundam, nec Apostolus admisit, qui *pro veritate tantùm, non contra veritatem, ad ædificationem, non ad destructionem* se aliquid posse dicebat. Vanæ igitur sunt illæ, & ne quid acerbiùs loquamur, inconsultæ quorumdam Jurisconsultorum voces, eam Pontificibus asserentium potestatem, quam ipsi Pontifices erubescunt: *Deos quosdam esse in causis beneficialibus: mutare posse quadrata rotundis: uno verbo sine alio ritu Sacerdotes facere: dogmata condere: sanctos, impollutos, segregatos à peccatoribus esse:* & alia multa, quæ licet innocentem aliquem, sanumque sensum habere possint, ipsâ tamen verborum specie absurdissima sunt, ac hæreticis risum, Catholicis indignationem movent. Quibus meritò illud *Jobi 13.* occinere possis: *Utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes! Numquid enim Deus indiget mendacio vestro, ut pro illo loquamini dolos?* Pharisaicæ sunt istæ voces: *Tu quis es? Messias es tu? Elias es tu? Propheta es tu?* Quibus modestissimus Joannes: *Non sum ego Christus, non sum Elias, non sum Propheta; in medio autem vestrûm stetit, cujus ego non sum dignus solvere corrigiam calceamenti.* In quem locum eleganter B. Gregorius: *Elegit Joannes solidè subsistere in se, ne humanâ opinione raperetur inaniter super se, ut veritatem loquens ejus membrum fieret, cujus sibi nomen fallaciter non usurpavit: sicq; dum infirmitatem suam studuit humiliter agnoscere, illius celsitudinem meruit veraciter obtinere.* Hujus sancti Præcursoris modestiam summi Pontifices imitati, suam potestatem, quamvis cælestem, omnique humanâ majorem, naturalibus tamen ac divinis legibus subjectam professi sunt. Ipsos, aliosque SS. Doctores audiamus.

II. Urbanus Papa *in c. sunt quidam 25. q. 1. Sunt quidam, dicentes Romano Pontifici semper licuisse novas condere leges. Quod & nos non solùm non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum verò summopere est, quia inde novas leges condere potest, unde Evangelista aliquid, & prophetæ nequaquam dixerunt. Ubi verò apertè Dominus, vel ejus Apostoli, & eos sequentes sancti Patres sententialiter aliquid definierunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex*

tifex dare, sed potiùs, quod prædicatum est, usq; ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt Apostoli, & Prophetæ, destruere (quod absit) niteretur, non sententiam dare, sed magis errare convinceretur. Sed hoc procul sit ab eis, qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optimè custodierunt.

Innocentius III. *in c. litteras de Restitut. spoliator. Opinioni autem ultima non videtur incongruè adaptari, ut in gradibus consanguinitatis divinâ lege prohibitis restitutioni aditus præcludatur, sed constitutione interdictis humanâ restitutio locum habeat cum effectu, cùm in illis dispensari non possit, & in istis valeat dispensari, sicut B. Gregorius, & multi alij dispensârunt.*

Alexander III. *in c. super eo 4. de usur. Cùm usurarum crimen utriusq; testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam posse fieri non videmus.*

S. Thomas *1. 2. q. 97. a. 4. ad 3. Ad legem divinam ita se habet quilibet homo, sicut persona privata ad legem publicam, cui subjicitur; unde sicut in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille, à quo lex auctoritatem habet, vel is, cui ipse commiserit, ita in præceptis juris divini, quæ sunt à Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is, cui ipse specialiter committeret.*

Idem *in 4. d. 47. a. 4. Quæ sunt ordinata per legem divinam, non sunt mutabilia, vel dispensabilia, nisi præcepto Divino.*

Et infrà: *Contra præcepta secundæ tabulæ, quæ ordinantur immediatè ad proximum, Deus potest dispensare, non autem homines in his dispensare possunt.*

Idem *in quodlibet. 4. q. 8. a. 3. Circa ea verò, quæ sunt juris divini vel naturalis, dispensare non potest Papa, quia ista habent efficaciam ex institutione divina. Jus autem divinum est, quod pertinet ad legem novam vel veterem: sed hæc est differentia inter legem utramq;: quia lex vetus determinabat multa, tam in præceptis ceremonialibus pertinentibus ad cultum Dei: quàm in præceptis judicialibus pertinentibus ad justitiam inter homines conservandam: quæ in novo testamento non obligant, nisi assumantur ab Ecclesia vel aliquâ civitate pro suo statuto: & hoc quoad judicialia: nam ceremonialia ex toto cessant. Sed lex nova, quæ est lex libertatis, hujusmodi determinationes non habet: sed est contenta præceptis moralibus naturalis legis, & articulis fidei, & Sacramentis gratiæ: unde etiam dicitur lex fidei, & lex gratiæ propter determinationes articulorum fidei, & efficaciam sacramentorum. Cetera verò quæ pertinent ad determinationem judiciorum, vel determinationem Divini cultûs, liberaliter permisit Christus, qui est nova legis lator, præ-*

latis Ecclesia & Principibus Populi Christiani determinandi. Unde omnes hujusmodi determinationes pertinent ad jus humanum: in quo Papa potest dispensare. In solis verò his, quæ sunt de lege naturæ, & in articulis fidei & Sacramentis novæ legis dispensare non potest: hoc enim non esset posse pro veritate, sed contra veritatem.

Præter Divum Thomam tenent hanc ipsam sententiam S. Bonaventura *in 4. d. 38. a. 2.* S. Antoninus *3. p. T. 22. c. 7. §. 23.* Suarez *Tom. 3. de Euchar. q. 74. d. 43.* Dur. Sylv. Navarr. Valent. omnesque ferè Theologi.

III. *Ratio prima* est: Quia tota dispensandi ratio in lege humana illa est, quòd humanus Legislator non omnes casus, omnesque circumstantias prævideat, quæ possunt occurrere, & in quibus æquius sit legem solvi, quàm observare: imò etiamsi prævideret, non ideò subvenire omnibus posset: & ideò ad illa, quæ plerumque, & in plerisque contingunt, spectat; quæ rarò eveniunt & in paucis, casui committit: casum prudentiæ & dispensationi, tunc videlic. cùm publico bono legem dispensatione molliri potiùs convenit, quàm ejus observantiam severè premi, prout eleganter animadvertit S. Thom. *in 3. d. 37. q. 1. a. 4. sub init.* & *L. 3. cum seqq. ff. de Legibus.* Dispensatio igitur ex ignorantia partim legislatoris, partim ex impotentia defectuque legis nascitur, non semper nec in omni casu publico privatoque bono accomodatæ. Secùs est in lege divina, seu positiva, seu naturali; cùm Deus omnia prævideat, omnesque futuros eventus ante oculos distinctissimè habeat, sicque leges suas omnibus æquè casibus, omnibus personis adaptet: nec tantùm quid fieri velit præcipiat, sed præceptis gratiam viresque implendi adjungat, ut planè nullâ sit opus dispensatione, aut si aliquâ opus sit, soli Deo reservetur, qui legum suarum modum, finem, terminosque notos habet, homini ignotos abditosque, quod pulchrè S. Doctor exemplo causarum naturalium ostendit, quarum ordinem nexumque à Deo institutum mutare nemo, aut suspendere potest; aut si necessitas mutandi occurrat, non homini ea mutatio, non naturæ permittitur, sed à Deo expectanda est. S. Thom. *in 4. d. 47. a. 4.*

Ratio 2. Sola jura humana varietate temporum, urgente necessitate, aut evidente utilitate variare possunt, ùt habetur *in c. non debet. 8. de Consanguinit. & affinit.* divina verò & naturalia Jura immuta-

mutabilia sunt. *argumento c. cit. & c. fin. de Consuetud. Reg. Juris 88. in ff. instit. de J. N. G. & C. §. 11. & Cic. 3. de Republ.* ubi inter alia : *Huic legi nec derogari fas est, nec abrogari aliquid ex hac licet, nec tota abrogari potest. Nec verò aut per Senatum, aut per populum solvi hâc lege possumus: nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia pòst, sed in omnes gentes, omniq; tempore una lex, & sempiterna erit immutabilis.* Si ergo naturalis lex, ejusque obligatio est immutabilis, ergo nec dispensationem admittit; hæc enim obligationem legis non mutat solùm, sed etiam perimit: nam si velis eo solùm nomine naturalem legem immutabilem esse, quia nec tota, nec sæpe dispensationem patitur; parùm illam, aut nihil à lege humana distinguis, cùm multæ sint humanæ leges, quarum obligationem nec totam deleri expedit, nec multâ dispensatione & passim solvi, quales sunt, v. g. de matrimonijs in secundo gradu consanguinitatis, aut primo affinitatis, &c.

Ratio 3. Cùm dicis in legibus naturali & divinâ dispensare Pontificem posse, quâ faciat hoc auctoritate? humanâ an divinâ? non humanâ, quia certum est non posse in lege superioris inferiorem dispensare, alioquin prævaleret minor majori potestati, si quod hæc ligavit, illa solveret, & sunt textus *Clementin. 1. ne Romani de el. c. inferior d. 21. c. cùm inferior de major. & obed.* non ergo potest humanâ potestate Pontifex solvere, quos Deus ligavit. Sed nec divinâ, tanquam Vicario Christi per illa verba sibi communicatâ: *Quæcunq; solveris super terram, &c.* hæc enim verba generalia non includunt casus specialissimos; alioquin extendi etiam deberent ad potestatem illam privilegiatam, solique Christo concessam, quàm Theologi vocant *Excellentiæ*, mutandi materiam Sacramentorum, nova instituendi, obligandi ad ea, quæ sunt meri consilij, &c. quæ nemo Papæ concesserit. Et sacris Canonibus receptissimum est, Vicarium, licèt idem tribunal, eandemque cum Episcopo jurisdictionem habeat, adeò ut à Vicario ad Episcopum non appelletur, non posse tamen dispensare in lege ab Episcopo specialiter lata, sed ad ea, quæ majoris momenti, & notâ speciali digna, speciali mandato & concessione indigere, nec generale sufficere *c. quid agendum 4. c. qui generaliter 5. de Procuratorib. in 6. Clement. 2. eodem.* & sunt exempla in collatione libera Beneficiorum *c. 3. de offic. Vicarij in 6.* & in casibus, quos Episcopus sibi reservavit.

vit. (*a*) Cùm ergo diſpenſare in naturalibus diviniſque legibus, hoc eſt, movere ipſos cardines, & fundamenta vitæ & honeſtatis humanæ, caſus ſummi momenti, & ſi quis alius, ſpeciali notâ digniſſimus ſit, non poteſt generali conceſſione comprehendi, quæ *Matth. 16.* habetur. Maximè cùm nec Patres, nec traditio hanc poteſtatem agnoverint, & ipſi Pontifices à ſe repulerint, ùt ſupra vidimus; cur ergo nos Pontifici tribuamus, quod illis accipere pudor eſt? Liceat cum D. Bernardo *epiſt. 179.* in diſpari argumento dicere: *Miramur ſatis, quid viſum fuerit hoc tempore quibusdam Doctorum, mutare colorem optimum, novam inducendo opinionem, quam ritus Eccleſiæ neſcit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio: nunquid Patribus Doctiores aut devotiores ſumus? periculosè præſumimus, quidquid ipſorum in talibus prudentiam præterivit. At valde honorandus eſt, inquis, Papa, Vicarius Chriſti. Bene mones: ſed honor Pontificis judicium diligit. Non eget falſo honore veris cumulatus honorum titulis, infulis dignitatum: libenter glorioſus hoc honore carebit, quo falſa induci videtur prærogativa. Alioquin nullâ ei ratione placebit contra Eccleſiæ uſum præſumpta novitas, mater temeritatis, ſoror ſuperſtitionis, filia levitatis.*

Ratio 4. Si hanc diſpenſandi poteſtatem Pontifices habent, cur illâ uſi non ſunt, conceſsâ v. g. polygamiâ, ſteriliſque uxoris repudio, quando de conſervandis Regijs familijs, maximis regnis Catholicâ Religione imbuendis, avertendiſque quàm plurimis ac graviſſimis malis agebatur? præſertim cùm polygamia, & repudia non adeò honeſtati ac naturæ adverſentur, ùt in veteri lege à ſanctiſſimis viris non fuerint admiſſa.

Ratio 5. Leges divinæ & naturales ſunt regulæ, exemplaria, & amuſſes quædam omnium honeſtarum actionum, ipſiuſque etiam diſpenſationis; quid ergo aliud eſſet diſpenſando eas leges tollere, quàm lineam ipſam & regulam ac limites honeſti tollere, & licentiam erroribus dare? cùm enim non major ſit unius divinæ legis, quàm alterius ratio, ſi una diſpenſationi cedit, ergo & alia: ergo & illa, quæ jubet Baptiſmum in aqua, nec aliter conferri: & illa, quæ repudium vetat: & illa, quæ unam marito, non plures concedit: nec hominibus præſertim magnatibus cauſæ ac neceſſitates, in ſpeciem ſaltem compoſitæ, deerunt, eas diſpenſationes exprimendi: quid ergo habebimus in Eccleſia certi, tutique,

(*a*) V. Sanch. l. 3. de matr. d. 59. q. 2.

que, ac hominum cupiditati & artificijs non expositi? licèt ergo hæc potestas in paucorum privata commoda aliquando cederet, noceret tamen universis: non ergo Pontifici data, cujus non destruendi, sed ædificandi officium est.

IV. Colligitur ex hac nostra conclusione, non posse Papam, si causa boni publici absit, derogare alterius juri *c. de Ecclesiasticis 25. q. 2.* præsertim pactis & transactis *c. ex multiplici 3. de decimis.* aut privilegijs, quæ in vim & naturam pacti transierunt *c. privilegia. c. de Ecclesiasticis. c. quod verò. c. dicenti c. privilegia. 1. & 2. 25. q. 2.* adeò ut nec clausulis motu proprio, ex certa scientia, ex plenitudine potestatis, juri quæsito præjudicium fiat, ùt ipsi Pontifices declarant in Regula Cancellariæ de jure non tollendo. & *c. 15. de off. judic. deleg. c. rescripta & seqq. 25. q. 2. L. si quando 35. C. de inoff. testam.* Imò nisi Pontifices exprimant, non præsumuntur ordinariè uti velle plenitudine potestatis, sed potiùs juxta jus commune rescribere *c. proposuit 4. §. licèt de conceſſ. præb.* (*a*)

V. Multis tamen modis hæc nostra conclusio *limitanda est.*

1. Ut in jure naturali permissivo tantùm, non præceptivo Papa aliúsve Princeps dispensare possit: cùm enim hoc jus abrogari omnino possit, ùt de libertate habetur *in l. 4. ff. de I. & I. & §. 2. instit. de I. N. G. & Civ.* & de communione bonorum *can. 1. d. 8.* quanto magis dispensatione aliquâ restringi?

Limitatur 2. Ut in votis ac juramentis, quorum obligatio ex voluntate contractuque hominis existit, dispensari à Pontifice possit; cùm enim voluntas hominis, ab eaque imperati actus, & ex actibus orta obligatio humanæ legi subjacere possint: imò vota & juramenta sub hac conditione, ac lege emittantur, ut potestati ac dispensationi humanæ subjaceant, idque in majorem Dei gloriam, Ecclesiæque bonum cedat, sitque constans in Ecclesia traditio usúsque perpetuus, qui optimus divinæ voluntatis interpres est, negari haud potest, cadere in illam dispensationem. *c. quanto 18. de jurejur.* Quamvis non defuerint gravissimi Doctores, qui negent,

Aaaaa 3 Pon-

(*a*) Videantur Sanch. de Matrim. l. 2. d. 15. n. 2. Barb. clauſ. 41. Andr. Gail. 2. observ. 58. & observ. 76. Joannes Chokier in regulam 16. Cancellar. Sylv. v. Papa. n. 12. & seqq.

Pontificem in voto vel juramento dispensare, sed declarare tantùm, votum in aliquo eventu non obligare. (a)

Limitatur 3. Ut possit Papa, vel alius Princeps dispensare in quibusdam conclusionibus, quæ ex naturalibus principijs deducuntur, non tamen necessariò, sed dependenter tantùm ab humana voluntate, v. g. furem esse extremo supplicio afficiendum, & de his tantùm est intelligendus S. Thomas *1. 2. q. 97. a. 4. ad 3.*

Limitatur 4. Ut licèt S. Pontifex non possit in jure divino dispensare, possit tamen in præceptis Apostolicis, quæ videlicet non ex naturali, aut divina lege, sed ex humana solùm potestate ab Apostolis sunt constituta. Est communis Doctorum cum S. Thoma *in 4. sentent.* & exempla sunt in bigamo, cum quo dispensatur *c. Lector. d. 34.* in ordinato absque titulo *c. 6. de prabend. &c.* V. Gloss. *ad c. sunt quidam 25. q. 1.* Barb. *ibid.* Sanch. *de Matr. l. 7. d. 86. n. 4.* Sylv. *v. excommunicatio 5. n. 10.* Gonzal. *ad c. cùm secundùm. de prab.*

Limitatur 5. Ut possit Pontifex divinam naturalemque legem, cùm dubiæ sunt, interpretari, & in particulari aliquo eventu, obligent nec ne, auctoritativè declarare. Sunt enim v. g. aliqui casus, aliquæ circumstantiæ, in quibus dubitari potest, an *praceptum residendi, fœnus, hoc est, lucrum supra sortem captandi,* homines obliget: oportet ergo aliquem judicem esse, qui litem gliscentem finiat: aliquem interpretem, qui mentem legis evolvat: aliquam facem, quæ in obscuro præluceat: aliquem Magistrum, qui veritatem aperiat: & quis alius præter Vicarium Christi? Ita docet S. Thom. *2. 2. q. 2. a. 3.* & *de potest. 10. a. 4.* & habetur ex *c. 18. quanto de jurejur.* & *c. licèt 13. de testibus*: estque communis Catholicorum, nam hæreticos non moramur. Dabimus hîc tantùm verba Hugonis Etheriani viri suo ævo doctissimi, qui floruit anno MCLXXVII. *Nullâ,* inquit, *insimulatione, nullâ reprehensione, nullâque calumniâ notandus est antiquioris Romæ Antistes, quòd causâ interpretationis dictionem unam, dico autem ex filio procedere Spiritum S. sanctorumq; plurium Episcoporum, scientissimorum Cardinalium consensu habito apposuerit. Licuit enim ei, semperq; licebit fratres confirmare, decreta edere, cudere interpretationes, sicubi aliquid obscurè scriptum sit, & de voluntate scriptionis argumentari, judicio voluntatis illius*

(a) Videantur S. Bonaventura in 4. d. 38. a. 2. q. 3. S. Th. 2. 2. q. 88. a. 10. S. Antonin. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 9. Sylv. v. votum 4. q. 3. dicto 3. Glossa in c. non est de vot. & c. quanto 18. de jurejur. & in c. sunt quidam 25. q. 1.

illius relicto facere, hoc persuadente. Is enim est, cui oves & agni commissi: & idcirco non solùm scripti recitator esse debet, verùm interpres illorum, quæ adscripta non sunt, ùt Caput ovium, & Dei Pastor. Qua in re manifestum est, antiquioris Romæ Præsulem potestatem in Petro accepisse, fidem renovandi (ut verbis Patrum utar) habendi curam & regimen omnium Sacerdotum, quin etiam omnium Christianorum. Quare palàm & publicè fit ex his, nequaquam licere cuipiam, omnium sanctissimam & magnam, omniumq; Principem Romanam Ecclesiam calumniari, quasi aliam fidem conscripserit, aut composuerit, aut docuerit. Nam neq; affert, neque perdocet, neque aliud tradit symbolum, si editum à SS. Patribus interpretetur, non perpetiens fidem labefactari, apud quos semper effulsit. Quæ licèt Primatum habeat, attamen humiliat seipsam, respondendo, quod Chalcedone celebrata Synodus quondam se calumniantibus respondit; Injustè inquit, arguor, dum non fidem sed memoriam renovo: non apposui, non ademi salutari symbolo, si dictionem occultam manifestavi. Renovavi enim, ùt Patres antedicti, fidem, & apposui Nicæna, Constantinopolitana atq; Chalcedonensi Synodis, sed nullo modo illis contraria; qui dum illorum patrum vestigia persequor, solummodò, quæ tunc quæsita non sunt, tempore pòst per interpretationem & appositionem verbi, quod non perspicuè ab omnibus intelligebatur, enucleavi.

Non obstat. Soliùs Legislatoris esse legem suam interpretari *L. fin. ff. de Legib. L. 1. & L. sacratissima C. de legibus*, non ergo Pontificis est leges divinam, & naturalem inrerpretari, quas non tulit.

℟. Papam Deum non esse, sed tamen in rebus fidei, morumque decidendis, non humano spiritu, sed divino regi, sicque divinæ legis eundem spiritum & conditorem esse, & interpretem: deinde cùm adiri Princeps non potest; cùm verus legis sensus ex alijs legibus elici potest, cùm à Principe data interpretandi potestas; in his, inquam, casibus, jus interpretandi etiam inferioribus esse patet *Deuter. 17.* & sunt etiam textus in jure Cæsareo *§. 8. Institut. de I. N. G. & C. L. 12. & seq. ff. de Legib.*

Limitatur 6. Ut possit dispensare Papa in gradibus *Levitici 18.* prohibitis, ùt definivit Trident. *de Matrim. sess. 24. can. 3.* & Julius II. cum Henrico VIII. Angliæ Rege dispensavit, ut posset Catharinam Austriacam prædefuncti Arcturi fratris Viduam ducere. Sed nota, licèt matrimonium inter Levirum & fratriam divinâ lege prohibeatur, eaque non ceremoniali aut judiciali tantùm, sed etiam morali, nixâque pudore, ac honestate naturali, ùt patet legenti

genti textum *Levit. 18. & 20.* eâ tamen indecentia tanti non erat, ut accedente causâ aliquâ privati, multoque magis publici ac maximi boni, factâ velut compensatione non aboleretur: & ideò *Levit. 18* permittitur Marito non quidem vivæ, sed defunctæ Uxoris Sororem ducere; cur ergo pari ratione non posset uxor defuncti Mariti germano nubere? est enim idem affinitatis gradus inter Maritum & Sororem uxoris, qui inter uxorem & fratrem Mariti, eadem naturæ, pudoris, ac honestatis ratio. *Deuter. 25.* permittitur Leviro, ut fratriæ jungatur, quando ex prædefuncto Marito prolem non suscepit, idque eâ ratione, ut *frater fratris sui semen excitet, illiq; domum & familiam ædificet.* Si ergo bonum tam exiguum, tam incertum, mereque imaginarium, ac in hominum æstimatione brevi lubricaque fixum, quale est proles non ex te, sed uxore quondam tua suscepta, illius affinitatis verecundiam excusat: quanto magis verum, reale, maximum publicumque bonum, quale fuit pax & amicitia inter duos potentissimosque Angliæ & Hispaniæ Reges? In hoc casu nec divina, nec naturalis lex matrimonium vetat, imò concedit ob majoritatem rationis: cùm enim casus particulares sint infiniti, leges autem paucas esse expediat: ex casu unius legis ad casum alterius ob identitatem aut majoritatem rationis procedi posse, definitum est in *L. 12. & seqq. ff. de Legib.* Cur ergo Pontifex dispensavit, si naturalis & divina lex præsente illâ boni privati aut publici causâ non obligabat?

℞. Non in lege divina aut naturali Papam dispensâsse, sed in humana, quæ eadem Matrimonia vetat, nec permittit quovis privati, aut publici boni obtentu legem infringi: quæ enim aliàs lex tuta, fucatisque rationibus non exposita? & tunc maximè, ubi tanta opinandi licentia, tantusque ardor etiam pessima quæq; in virtutes fingendi? Dici etiam potest, Tridentinum vocem dispensationis impropriè, & in sensu S. Thomæ accipere pro declaratione tantùm, & interpretatione juris divini.

§. II.

§. II.

Summum Pontificem suis suorumq; Prædecessorum legibus, quoad vim directivam, obstringi.

SUMMARIA.

1. *Summos Pontifices suis suorumq; Antecessorum legibus, & Canonibus, quoad vim directivam ligari, probatur ipsorum Pontificum, & S. Thomæ auctoritate.*
2. *Et Rationibus.*
3. *Variè Limitatur.*

I.

ITa ferè omnes cum sacri tum profani Doctores, quorum testimonijs modò abstinemus, cùm ipsa SS. Pontificum modestissima professio omni testimonio major sit.

Gelasius PP. *in epist. ad Episc. Dardaniæ: c. confidimus 25. q. 1. Confidimus, quòd nullus jam veraciter Christianus ignoret, uniuscujusq; Synodi constitutum, quod universalis Ecclesia probavit assensus, nullam magis exequi sedem præ ceteris oportere, quàm primam: quæ & unamquamq; Synodum suâ auctoritate confirmat, & continuatâ moderatione custodit.*

S. Zosimus ad Episcopos Ecclesiæ Narbonensis, teste Ivone in epistola ad Hugonem Archiep. Lugdun. *in c. contra statuta 25. q. 1. Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem sedis potest auctoritas. Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum sanxêre reverentiam.*

Gregorius PP. *l. 5. epist. 12. in c. justitiæ 25. q. 1. Justitiæ, ac rationis ordo suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui procul dubio voluntatem & statuta custodiat.*

Leo Papa IV. *in c. ideò 25. Permittente Domino pastores hominum sumus effecti, ut quod Patres nostri sive in sanctis canonibus, sive mundanis affixêre legibus, excedere minimè debeamus: contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si, quod ipsi divino statuerunt consulto, intactum non conservamus.*

Idem B. Gregorius *l. 12. epist. 31. ad Felicem Episcop. in c. si ea 25. q. 2. Si ea destruerem, quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed eversor esse justè comprobarer, testante veritatis voce, quæ ait: Omne regnum in se ipso divisum non stabit: & omnis scientia, & lex adversùm se divisa destruetur.*

Idem *L. 7. epist. 17. in c. institutionis 25. q. 2. Institutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt Privilegijs, & ordinatione disposita, perpetuâ stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione servari: sive quæ scripto decrevimus, sive quæ in nostra præsentia videntur esse disposita: nec à quoquam Pontificum in totum, vel in partes ea quâlibet occasione convelli decernimus vel mutari. Nam nimis est asperum, & præcipuè bonis sacerdotum moribus inimicum, nisi quempiam quacumq; rationis excusatione, & quæ bene sunt ordinata, rescindere, & exemplo suo docere ceteros, sua quandoq; post se constituta dissolvere.*

Idem *L. 2. epist. 37. in c. quod verò 25. q. 2. Quod verò dicitis, nostris temporibus debere servari, quæ à meis quoq; prædecessoribus tradita, atq; custodita sunt, absit à me, ut statuta majorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam: quia mihi injuriam facio, si fratrum meorum jura perturbo.*

Gelasius PP. *in epist. ad Cresconium & Joannem Episcopos in c. Decessorum 25. q. 2. Decessorum statuta, sicut legitima & justa, successorem custodire convenit, ita debet etiam malefacta corrigere.*

Pelagius Papa ad Armentarium Magistrum milit. *in c. posteaquam 25. q. 2. Posteaquam Ecclesia jura, documentorum quoque intercedentium fuerint auctoritate firmata, nullatenus ab his discedendi liberam Pontifex, vel si vult, permittatur habere licentiam.*

S. Isidorus *l. 1. sententiar. de summo bono c. 53. in c. justum d. 9. Justum est, Principem legibus obtemperare suis. Tunc enim jura sua ab omnibus custodienda existimet, quando & ipse illis reverentiam præbet. Principes legibus teneri suis, nec in se convenit posse damnare jura, quæ in subjectis constituunt. Justa est enim vocis eorum auctoritas, si quod populis prohibent, sibi licere non patiantur.*

Leo

Leo Papa *in c. nos, si incompetenter 2. q. 7. Nos, si incompetenter aliquid & egimus, & subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare judicio: quoniam si nos, qui aliena debemus corrigere peccata, pejora committimus, certè non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) etiam præ ceteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestræ magnoperè clementiam imploramus, ut tales ad hæc, quæ diximus, perquirenda missos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quemadmodum si vestra præsens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant, & non tantùm hæc sola, quæ superiùs diximus, quærimus, ut examussim exagitent, sed sive minora, sive etiam majora illis sint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in posterum nihil sit, quod ab eis indiscussum, vel indefinitum remaneat.*

Bonifacius VIII. *in c. ult. de Rescript. in 6. Quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus.*

S. Thomas *1. 2. q. 96. a. 5. Ad 3. Dicendum, quòd Princeps dicitur esse solutus à lege, quantum ad vim coactivam legis: nullus enim propriè cogitur à se ipso: lex autem non habet vim coactivam, nisi ex Principis potestate. Sic igitur dicitur Princeps esse solutus à lege, quia nullus in ipsum potest judicium condemnationis ferre, si contra legem agat: unde super illud Psalmi 50. Tibi soli peccavi, &c. dicit glossa: Quòd Rex non habet hominem, qui sua facta dijudicet: sed quantum ad vim directivam legis, Princeps subditur legi propriâ voluntate, secundùm quod dicitur extra de constitutionibus, capit. cùm omnes: Quod quisq; juris in alterum statuit, ipse eodem jure uti debet. Et Sapientis dicit auctoritas: Patere legem, quam ipse tuleris. Improperatur etiam his à Domino, qui dicunt, & non faciunt, & qui alijs onera gravia imponunt, & ipsi nec digito ea volunt movere, ùt dicitur Matth. 23. Unde quantum ad Dei judicium, Princeps non est solutus à lege quantum ad vim directivam ejus: sed debet voluntarius non coactus legem implere. Est etiam Princeps supra Legem, in quantum si expediens fuerit, potest legem mutare, & in ea dispensare pro loco & tempore.*

II. *Ratio* præter jam proximè ex S. Doctore allegatas, est, quia licèt par in parem potestatem non habeat, multoque minus in se ipsum, ex quo capite S. Thomas *1. 2. q. 93. a. 5.* docet, nullum posse sibi legem ponere; cùm tamen lex bonum commune spectet, cujus cura maximè ad Papam pertinet: ex altera parte nihil magis hoc ipsum bonum commune legisque observantiam impediat,

pediat, eamque contemptui exponat, quàm si videant subditi contra illam à Papa agi, cujus exempla pro imperio sunt; videtur ex hac ipsa publici boni & legis ratione esse, ut à Papa observetur: quam rationem insinuat Isidorus in *c. justum d. 9. Tunc enim,* inquit, *jura sua ab omnibus custodiri existimet, quando & ipse illis reverentiam prabet.* Et S. Ambrosius *l. 5. epist. 32. ad Valentinianum Imperat. Quod cùm prascripsisti alijs, prascripsisti etiam tibi, leges enim Imperator fert, quas primus ipse custodiat.* Et Innocentius III. eleganter *in c. magna 7. de voto: Prætereà non videbatur expedire, cùm ex absolutione tua scandalum posset Laicorum mentibus generari, dicentium, ubi est Deus Clericorum? & hoc exemplo credentium, se ad voti observantiam non teneri, quod enim agitur à prælatis, facilè trahitur à subditis in exemplum: juxta quod Dominus inquit ad Mosen in Levitico: Si Sacerdos, qui est unctus, peccaverit, faciet delinquere populum.* Plin. in pan. *Vita Principis perpetua censura est, ad hanc dirigimur, nec tam nobis imperio, quàm exemplo opus est.* Patercul. *l. 1. Princeps imperio Magnus, exemplo maximus est.* Pacatus *in Theodos. Exasperat homines imperata correctio, blandissimè jubetur exemplo.*

Non obstat: Istud periculum, & nativam indecentiam, publicamque offensionem abesse, si Princeps occultè, aut aliquoties tantùm in legem agat.

℞. Lege semel fixâ, positâque certæ virtuti materiâ gravi (sicut v. g. lex jejunij ponit materiam gravem temperantiæ) omnes pro gravitate materiæ obligari, quotquot obligari possunt ac debent; posse autem & debere Papam obligari jam dixi. Quamvis verò actus occultus aut rarus non valde offendat subditos, graviter tamen offendit legem in materia gravi, pro quolibet actu graviter obligantem: alioquin sequeretur, nec subditum peccare, quia semel contra legem agendo, v. g. missam die Dominicâ non audiendo, parùm bono publico & Religioni, qui sunt hujus præcepti fines, nocet; cùm possit alijs operibus pijs bonisque operam dare. Et datâ licentiâ semel aut iterum legis negligendæ, limes certus aut numerus definiri non poterit, ut ultrà non liceat: quamvis ergo una transgressio non multùm noceat, plurimùm nocet periculum, & quæ ex illo consequuntur.

Amplianda est Conclusio, ut Papa maximè Contractibus pactisque ligetur, quorum obligatio naturalis est *L. 1. ff. de pact.* Gail. *l. 2. obser. 55. n. 7.*

III.

III. *Limitatur. 1.* Ut leges, quæ Papam dedecent, eum obligare non possint, cessante primâ legis conditione, quæ est, ut sit justa honestaque. Exemplum *in l. sancimus C. de donat.*

Limitatur 2. Ut Papa non teneatur suis legibus vi coactivâ. S. Thom. *1. 2. q. 96. a. 5. ad 3.* qui nec ab alio cogi possit, cùm non habeat superiorem, & si habet, non jam suâ, sed alienâ lege cogetur: nec à se ipso, cùm nemo seipsum cogat invitum: nam si vult, non cogitur. Deinde indignum esset, adversúmque Papæ majestati, parem cum subditis pœnam subire.

Limitatur 3. Ex aliquorum sententia absente scandalo hanc obligationem esse levem & venialem. Palao *de Legib. q. 24. §. 1.* Less. *de J. & J. l. 2. c. 35. dub. 5.* Azor. *1. p. l. 5. c. 11. q. 1.* sed jam suprà contrarium docuimus.

Limitatur 4. Ut sicut Papa ex causa justa & rationabili alios Privilegio, aut dispensatione eximere potest, ita & se ipsum: cur enim pejoris ipse conditionis quàm alij? lex enim ex voluntate Papæ obligat: si voluerit Titium lege complecti, non Cajum, hic liber erit, ligatus ille: sicut ergo Cajum, ita se ipsum potuit lege excludere. De dispensatione docet S. Thomas *in 4. d. 20. q. 1. a. 5. quæstiunculâ 5. ad 3.* & latè Sanch. *de Matr. l. 8. d. 3.* quòd enim jurisdictionem voluntariam possit quis in se ipsum exercere, sunt textus *in L. si consul ff. de adopt. & L. un. ff. de off. Consul. V. Abb. c. ex litteris n. 11. de probat. & c. fin. de instit. n. 5.* Et ratio est, tum quia si Papa suis se legibus obligare potest, ergo & solvere: potestas enim legislativa ad utrumque est: tum etiam quia, ut diximus, in jurisdictione voluntaria, ubi nullius damnum agitur, potest ex legum permissione duas quis distinctasque personas agere, agentis & patientis; modò ex specialibus rationibus jure quis non prohibeatur, ut se ipsum præsentare *c. per nostras, de jure patronat.* Tutor in rem propriam auctoritatem præstare *L. 1. ff. de auctor. & consens. Tut.* Capitulum sibi Ecclesias unire *Clement. 2. de reb. Eccl. non alien.* Sibi Beneficium conferre *c. fin. de instit. &c.*

§. III.

§. III.

Posse summum Pontificem ex justis causis in omni Lege Canonica dispensare.

SUMMARIA.

1. *Quanti dispensationes Pontificias omnes etiam Galli faciant.*
2. *Potestatem in lege Canonica dispensandi ipsi Canones Papæ concedunt.*
3. *Testimonia S. Thomæ, S. Bernardi, S. Antonini.*
4. *Praxis Ecclesiæ Antiqua.*
5. *Et Rationes.*

I.

Actum agere videamur, si rem omnium temporum usu, omnium Patrum testimonijs, eorumque etiam exemplis, qui hoc ipsum negare ausint, certam probatamque nos probare aggrediamur. An istud facem in meridie accendere non est, aut Lectorum non abuti patientiâ, dum cantilenam tam notam vulgatamque illis præcinimus? Qui verò locus aut terra est tam canonum legumque observans, quæ non multis privilegijs, ac libertatibus à sede Apostolica, contra Canonum legumque severitatem muniatur? Sacerdotia Regum arbitrio permissa: multa ac opulenta Beneficia in unum collata: Ordo Ecclesiasticus toties non Principum tantùm obsequijs, sed imperijs, legibus, foro subjectus: Ejusdem ordinis Ecclesiastici bona ac facultates, tributis, collectis, stipendijs exposita: Monasteria in commendas, ùt vocant, data: an hæc, multaque alia Canonibus non utcumque, sed enixissimè vetita, ac gravissimis pœnis sancita? Et tamen in Gallijs, nullo sacros Canones offendendi metu

metu hæc omnia peraguntur, quòd privilegijs se tutos arbitrentur, & pro his ipsis privilegijs, & pro hac ipsa contra sacros Canones vivendi libertate, velut pro aris focisque pugnatur: non ergo, ùt credimus, hæc Canonicam severitatem molliendi potestas tam illis invisa est, quam tam laxo sinu admittunt, & admissam tam in amoribus habent, ut nil minùs, quàm eam vel levissimè offendi patiantur. Imò si Pallavicino Cardinali, in Historia Concilij Tridentini, fides habenda est: (& verò habuit quàm maximam Maymburgus, qui in historia Lutheranismi hujus testimonijs unicè gaudet) potissima causa Concilij in Gallias non admissi, ea fuit, quòd timerent eo semel recepto, antiquos juxta Canones, eorumque observantiam, quæ à Concilio imperabatur, recipi oportere, abolitis libertatibus, ac privilegijs, quæ adversùs Canonum antiquam disciplinam illi Regno Pontifices dederant. Res sic habuit. Henricus Magnus & promiserat, & juraverat Concilium recipere. Eo interfecto Medicæa Regina nunquam, ut illud in Regnum admitteret, pervinci potuit, varijsque artibus urgentem Pontificem ludificata est.

Primò: *Ignota sibi decreta Tridentini; tempore aliquo ijs pervidendis opus esse.* Deinde: *Tridentinum necdum à Papa confirmatum; exspectandam ergo confirmationem.* Posteà: *Regem Hispaniæ recipiendo Concilio adhuc cunctari; cur ergo Galli properarent?* Deinde: *A Pio Pontifice primum Gallico Oratori locum, primasq; sedes ante Hispanum negari, quæ tamen antiquissimæ Possessionis jure debebantur, cur ergo gratificaretur Pontifici Gallia, cùm ab illo lædebatur?* Tandem: *Hæreticos Hugonottos Concilio obniti, eoq; promulgato, graviter offensum iri, Regno in periculum & discordias adducto.* Hactenus Gallorum exceptiones: cessârunt hæc omnia. Concilium Hispania recepit, Papa confirmavit, tempus deliberandi fluxit, loci prærogativa Gallis concessa, Hugonotti excisi, nec ullus ab ijs metus, & tamen Concilium exulat, quæ causa? Cardinalis Ossatus Regis Christianissimi Orator in suis Epistolis Gallicè editis, & Pallavicinus *l. 24. Histor. Trid. c. 10. & 11.* has dicunt renuendi Concilij veras causas esse.

Quòd Concilium pluralitatem Beneficiorum, & Commendas severè prohibeat, multaq; statuat pro immunitate Ecclesiastica, quibus Libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, ejusq; privilegia offensum iri Galli formident. Galli ergo plùs privilegijs indulgentiâ Pontificis Romani obtentis, quàm Canonibus

nibus delectati, eâdem constantiâ, quâ Concilium petierant petitum posteà repulêre; adeò sibi à Patrum disciplina timebant, quàm nunc Pontifici objectant, ejusque dispensationibus impenetrabilem, inaccessam volunt, ut mirari planè subeat, quæ causa sit canones tam subitò dulces, melleosque Gallis evasisse, à quibus non multis retrò annis tantùm abhorrebant. Enimverò Pontifices hâc adversum canones dispensandi potestate haud ægrè cessuros credimus, si tam facilè Galli privilegijs cedant, quæ à summis Pontificibus contra canones acceperunt. Quamquam nec contra canones factum est, quod isti semper concesserunt, ùt jam videbimus.

II. Leo Papa *epist. 85. c. 1. ad Episc. Africæ in c. exigunt. 1. q. 7. Exigunt causæ, ut non solùm in tales Præsules, sed etiam in ordinatores eorum ultio competens proferatur. Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementiæ, hinc censura justitiæ, ut credamus delicta quædam utcunq; toleranda; quædam verò penitùs amputanda. Illos ergo, quorum provectio hoc tantùm reprehensionis incurrit, quòd ex laicis ad officium Episcopale delecti sunt, locum suum tenere permittimus; non præjudicantes Apostolicæ sedis statutis, nec beatorum Patrum regulas solventes: quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit ampliùs impunè committi: ne quod ad tempus piâ lenitate concessimus, justâ posthac ultione plectamus.*

Innocentius III. ad Archidiaconum Bituricensem in Gallia *in c. litteras 13. de Restitut. spoliat. In gradibus consanguinitatis divinâ lege prohibitis restitutioni aditus præcludatur; sed constitutione interdictis humanâ restitutio locum habeat cum effectu, cùm in illis dispensari non possit, & in istis possit dispensari, sicut B. Gregorius & multi alij dispensârunt.*

Idem Innocentius III. *epist. ad Præpositum, & Capitulum Cameracense in c. proposuit 4. de conc. præb. Licèt autem intentionis nostræ non sit, investituras de vacaturis factas contra canonum instituta ratas habere, qui secundùm plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare, &c.*

Idem *in epistola ad Archiepisc. Cantuariensem in c. innotuit 20. de elect. Quamvis autem Canon Lateranensis Concilij ab Alexandro Prædecessore nostro editus non legitimè genitos adeò persequatur, quòd electionem talium innuit esse nullam: nobis tamen per eam adempta non fuit dispensandi facultas, cùm ea non fuerit prohibentis intentio, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præjudicium generare, pari post eum, immo eâdem functuris potestate.*

Idem Decano & Capitulo Andegavensi in Gallia *in c. inter 2.* *de*

de transl. Episc. Nos intuentes, qui licèt sibi munus consecrationis impensum, nec prioris Ecclesia ipsum Pontificem fecerit, nec secunda: cùm ad primam non fuerit consecratus, & ad secundam (priori vinculo perdurante) non potuerit canonicè consecrari, adhuc conjugaliter alteri alligatus, ei tam à vinculo prioris Ecclesia, quàm à pœna suspensionis penitùs absoluto, de benignitate sedis Apostolica duximus concedendum, ut priori consensu hactenus perdurante Andegaven. Ecclesiam studeat gubernare. Honorius III. ad Episcopum Ventensem *in c. ex parte 3. de Capell. Monach. Cùm autem id obviet Lateranensi Concilio, de quo nulla mentio est in litteris antedictis: fraternitati tua breviter respondemus, quòd hujusmodi litteras ab Apostolica sede non credimus emanâsse. Quòdsi per occupationem forsitan emanaverint, nolumus per hoc derogari Concilio supradicto.* Potest ergo summus Pontifex Concilio generali derogare, si in clausula derogativa hujus faciat expressam mentionem. Quod etiam in loco mox citando habetur.

Item Innocentius III. in Concilio Lateranensi *in c. nonnulli 28. de Rescript. Cùm autem per judicium injurijs aditus patere non debeat, (quas observantia interdicit) statuimus, ne quis ultra duas diatas extra suam diœcesim per litteras Apostolicas ad judicium trahi possit. Nisi de assensu partium fuerint impetrata, vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem.*

Gratianus *post c. ideò 25. q. 1. §. his ita: Sacrosancta Romana Ecclesia jus & auctoritatem sacris canonibus impertitur, sed non eis alligatur. Habet enim condendi canones potestatem, utpote qua caput est, & cardo omnium Ecclesiarum, à cujus regula nemini dissentire licet. Ita ergo canonibus auctoritatem prastat, ut seipsam non subjiciat eis.*

Hadrianus II. Papa in epistola ad Basilium Imperatorem, quæ in 8. Synodo *Act. 1.* recitata est, & à Patribus probata. *Verùm quia pietas tua cum Ecclesiastica misericordia nos circa illos ad id, quod humanius est, exhortatur: nolumus ignorare, quoniam ultrà quàm dici possit, hinc fateor, mœrore comprimimur, immensóq; dolore constringimur, eos nimirum non solùm beata memoria decessoris mei Papa Nicolai, quibus & ipse subscripsi, justis sanctionibus creberrimè percellentibus, verùm etiam sanctorum Patrum regulis severissimè, seu quodammodo peremptoriè punientibus. Verumtamen propter pacem faciliùs obtinendam, propter qua tantam multitudinem, si tamen resipuerint, misericorditer liberandam (ut cum sancto Gelasio Papa dicamus) necessariâ rerum dispensatione constringimur, & Apostolica sedis moderamine convenimur, sic Canonum Paternorum decreta librare, & retrò*

præsulum decessorumq́, nostrorum præcepta metiri, ut quæ præsentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibitâ consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus: quod & nos aquâ possumus pro lucrandis fratribus ratione prosequi, & temporum necessitati consulendo penitùs imitari: Photii duntaxat ordinationem ab hujus moderamine pietatis interim prorsus excipientes, eamq́, passim, & præter examen nullatenus admittentes.

III. S. Thomas *1. 2. q. 96. a. 4. Dispensatio propriè importat commensurationem alicujus communis ad singula; unde etiam gubernator familiæ dicitur dispensator, in quantum unicuiq́, de familia cum pondere & mensura distribuit, & operationes & necessaria vitæ. Sic igitur & in quacunq́, multitudine ex eo dicitur aliquis dispensare, quia ordinat, qualiter aliquod commune præceptum sit à singulis adimplendum. Contingit autem quandoq́, quòd aliquod præceptum, quod est ad commodum multitudinis ùt in pluribus, non est conveniens huic personæ, vel in hoc casu: quia vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum, sicut ex suprà dictis patet. Periculosum autem esset, ut hoc judicio cujuslibet committeretur: nisi fortè propter evidens & subitum periculum: ùt suprà dictum est: & ideò ille qui habet regere multitudinem, habet potestatem dispensandi in lege humana, quæ suæ auctoritati innititur, ut scilicet in personis vel in casibus; in quibus lex deficit, licentiam tribuat, ut præceptum legis non servetur. Si autem absq́, hac ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens: infidelis quidem, si non habet intentionem ad bonum commune: imprudens autem, si rationem dispensandi ignoret: propter quod dicit Dominus Lucæ 12. *Quis putas fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?*

Idem in quodlibeto *4. q. 8. a. 3. Non est dubitandum, quòd Papa habeat plenitudinem potestatis in Ecclesia, ita ut quæcumq́, sunt instituta per Ecclesiam vel Ecclesiæ Prælatos, sint dispensabilia ab ipso.* Eadem habet S. Doctor *in Tractatu contra impugnantes Religionem.*

S. Bernardus *l. 3. de considerat. c. 4. Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis, sive Primatibus. Bonáne species hæc? mirum est, si excusari queat vel opus. Sic factitando vos probatis habere plenitudinem potestatis, non itidem plenitudinem justitiæ. Facitis hoc, quia potestis, sed utrum & debeatis, quæstio est & quomodo? non indecens tibi voluntate pro lege uti? & quia non habes, ad quem appelleris, potestatem exercere, negligere rationem? &c.*

Idem

Idem S. Bernardus *epist.* 131. ita Mediolanenses alloquitur: *Nunc verò audi me inclita plebs, gens nobilis, civitas gloriosa. Audi, inquam, me (veritatem dico, non mentior) dilectorem tui, Zelatorem salutis tuæ. Romana Ecclesia valde clemens est, sed nihilominus potens. Fidele Consilium, & omni acceptione dignum. Noli abuti clementiâ, ne potentiâ opprimaris. Sed dicit aliquis: debitam ei reverentiam exhibebo, & nihil amplius. Esto. Fac quod dicis: quia si exhibeas debitam & omnimodam. Plenitudo siquidem potestatis super universas orbis Ecclesias, singulari prærogativâ Apostolicæ sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si utile judicaverit, novos ordinare Episcopatus, ubi hactenus non fuerunt. Potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaverit, ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat: & è converso, si necesse visum fuerit. Potest à finibus terræ sublimes quascumq; personas Ecclesiasticas evocare, & cogere ad suam præsentiam non semel aut bis, sed quoties expedire videbit.*

Idem *L. 2. de consider. c. 8. Jacobus, qui videbatur columna Ecclesiæ, unâ contentus est Hierosolymâ, Petro universitatem cedens. Pulchrè verò ibi positus est, suscitare semen defuncti fratris, ubi occisus est ille. Nam dictus est frater Domini. Porrò cedente Domini fratre, quis se alter ingerat Petri prærogativæ? Ergo juxta canones tuos alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa extiterit, tu Episcopo cœlum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Sathanæ potes? Stat ergo inconcussum privilegium tuum, tibi tam in datis clavibus, quàm in ovibus commendatis.*

S. Antoninus in Summa *Tit. 23. c. 2. §. 6. Quòd Concilia generalia non possint præfigere legem Papæ, notat Abbas de Sicilia super c. significâsti. de elect. Quòd Concilia generalia non possunt statuendo præfigere legem Papæ, immo in omnibus statutis Concilij intelligitur tacitè excepta auctoritas Papæ, & textus hujus decretalis significâsti, frequenter allegatur, præsertim in materia, ubi disputatur de potestate Concilij & Papæ. Et vide de hoc bonum textum 9. q. 3. ubi dicitur: Nemo judicabit, vel judicare potest primam sedem, sc. Papam: nec Augustus, nec Populus, nec Clerus. Et c. aliorum & multa alia cap. ibi posita, ad idem faciunt. Et per istum textum arguit Johann. Quòd sententiæ Papæ est standum, quando præjudicat sententiæ totius Concilij: & remittit ad notata in c. in istis. dist. 4. & c. sicut dist. 14. Infert etiam Joann. Quòd per istum textum solum Papa potest interpretari statuta Concilij:*

cilij:

cilij: nec mirum, cùm secundùm eum possit & tollere & limitare: ut c. statutum. de rescript. lib. 6. Vide bonam gloss. in c. ubi periculum. de elect. lib. 6. quæ dicit, quod licèt non sit licitum, quòd Papa revocet statuta Concilij sine ipsius Concilij consilio: potest tamen si vult. Pro quo facit textus hic & ibi: sed textus iste, & omnia prædicta debent limitari, & restringi ad ea, quæ dependent à plena dispositione Papæ: nam in his, quæ sunt Juris positivi, indubitanter est Papa supra Concilium: quia ipse est caput Ecclesiæ. Unde licèt potestas sit data Papæ & toti Ecclesiæ: Papæ tamen tributa est tanquam capiti: unde debet corpus moveri à dispositione capitis.

IV. Huic sacrorum Canonum Patrumque doctrinæ continua Ecclesiæ praxis, & exempla adstipulantur: recentibus quidem pleni sunt libri, hominumque memoria: ex antiquis aliqua proferemus.

Anno CDXXXIV. Cælestinus Papa contra canones Nicæni Concilij *15. & 16.* (qui habentur *causâ 7. q. 1.*) petente Theodosio Imperatore Proclum Episcopum Cyzicenum transfert ad sedem Constantinopolitanam, Socr. *l. 7. c. 39.* Baronius *ad hunc annum num. 11.*

Anno CDLXXIX. Simplicius Papa permittit contra canones Nicæni Concilij Stephanum Episcopum Antiochenum, non Antiochiæ, sed Constantinopoli eligi, idque turbas, cædesque, quæ ab Eutychianis imminebant, vitandi causâ; acceptâ priùs tamen à Zenone Imperatore cautione, hanc concessionem privilegijs Ecclesiæ Antiochenæ innoxiam fore, nec in jus & exemplum ab Archiepiscopis Constantinopolitanis, (nam conabantur) deductum iri. V. epist. Simplicij Pontif. *13. ad Zenonem Augustum & Acacium Patriarcham, quæ est 15.* easque recitat Baronius.

Anno DCCCLXXI. Ignatius Patriarcha missis Romam legatis ab Hadriano II. dispensari petit, laxarique octavæ Synodi Decreta, quibus à sacris dignitatibus prohibebantur, quos Photius promovisset, quique ausi essent sententiæ in Nicolaum Pontificem dictæ subscribere. Verba supplicantium sunt.

Deinde quoq; super Theodoro, qui à nobis quidem consecratus est Metropolita Cariæ: multùm enim laboravit, & afflictus est ab initio injustæ & iniquæ dejectionis nostræ: in novissimis verò cum misero Photio conveniens propter ejus immensa tormenta, quæ sibi resistentibus inferebat, consensit & usq; ad ultimum ipsius diem, repœnitens nihilominus rursus corde contrito & spiritu

ritu humilitatis veniam expetivit : prohibuerunt eum Sacerdotio fungi quoquo modo sanctissimi Vicarij almitatis vestræ, eò quòd subscripserit, ùt fatebantur, in eam, quæ facta est ab infelicissimo Photio quasi depositio beatissimi & optimi Patris nostri Nicolai decessoris sanctitatis tuæ. Hæc sunt de quibus rogamus sanctitatem vestram, ut si possibile sit, utatur verbo dispensationis & misericordiæ in his, cùm alia omnia optimum & commodum finem ac dispositionem susceperint. Habetur integra epistola post acta 8. Synodi. Negavit Hadrianus tam graves sibi causas videri, ob quas à Patribus octavæ Synodi statuta rescindi oporteret. Repetitæ igitur *anno DCCCLXXXVI.* à Stiliano Metropolita Neocæsareæ ad Stephanum Papam preces, quarum hæc summa fuit: *Quoniam verò sumus, quòd à vestra Apostolica sede corrigi, & juxta Canones corrigi debemus: hac de causa humilibus his nostris litteris tuam oramus venerabilitatem, ut misericorditer nobiscum agas, cum populo videlicet, qui non sine rationabili causa Photij ordinationem recepit, ut ne qui Apostolicæ sedis Legatos Rodoaldum & Zachariam, qui initio Photium confirmârunt in Constantinopolitana sede, deinde Eugenium & Paulum, qui secundâ vice cum Photio communicârunt, excepit, unà cum Photio interitu damnetur, ne alius infinitus numerus ab Ecclesia pellatur: hoc enim facere consuevit Ecclesia. Oecumenica enim Synodus Quarta Dioscorum iniquitatis Principem, & auctorem, Flaviani interfectorem, beati videlicet Patriarchæ Constantinopolitani, damnavit, & homicidam & hæreticum, ut qui ausus est sanctissimo Papæ Leoni excommunicationem irrogare: eos verò qui à Dioscoro fuerant ordinati, vel lapsi fuerant, cùm tamen pietatis sectatores fuissent, per pœnitentiam illos suscepit. Nicæna etiam septima Synodus auctores hæresis Iconomachorum damnavit, illorum verò sequaces per pœnitentiam admisit. Quapropter decet etiam tuam singularem virtutem, Photium quidem tanquam ab initio schismaticum, & à schismaticis illegitimè ordinatum, & propter alia multa, quæ operatus est mala, expellere: eos verò qui ab ipso decepti sunt, misericorditer cum illis dispensari rogâmus, ut Ecclesiæ Constantinopolitanæ pax & tranquillitas ita restituatur, & non alij quidem Apollo, alij Cephæ sint, & alii Pauli, & sic unum Corpus Ecclesiæ dividatur, sed omnes unanimes, tanquam unum caput habentes, Christum Deum & Salvatorem omnium nostrûm, omnes communiter illi laudes offeramus, & ejus præcepta similiter prædicemus. Neque propter unum hominem peccatorem tantus numerus pereat.* Sed morante adhuc Stephano, & posteà morte sublato, tandem à Formoso Pontifice Orientali Ecclesiæ, quæ preces in communem causam so-

 ciave-

ciaverat, facta est gratia; verba Pontificis ad Stilianum hæc sunt: *Oportebat istam Ecclesiam, in qua talia deprehenduntur facta, gravissimas dare pœnas, ut hujusmodi pœnis vestra Ecclesia purgaretur. Continet autem nos benignitas, & fratrum dilectio, quæ nobis persuadet, ut alia quidem toleremus, alia verò omnino è medio tollamus. Quapropter misimus è latere nostro Religiosissimos Episcopos Landenulphum Capuanum & Romanum, quibuscum sanctitatem etiam tuam hortamur convenire, nec non Theophylactum Metropolitanum Ancyræ, & Petrum fidelem nostrum: ut ita ante omnia in Photium prævaricatorem, & legum eversorem sententia à Prædecessoribus Oecumenicis Pontificibus ante omnia synodicè prolata, nec non à nostra humilitate confirmata perpetuo tempore immutabilis permaneat. Cum iis verò, qui à Photio fuerunt ordinati, misericorditer nos gerentes, decernimus, ut oblatis libellis se deliquisse fateantur, & pœnitentiâ veniam deprecentur, pollicentes se nunquam tale quid commissuros. Deinde his peractis, quæ sequuntur omnia, quæ nostris litteris mandata conspiciuntur, unà cum prædictis viris sanctitas tua peragat, nec aliquid addendo, nec deminuendo aut commutando. Ita enim & à nobis, & à reverentia tua in communionem fidelium receptis ut laicis, scandalum delebitur.*

S. Martinus Papa contra canonem Apostolicum in casu necessitatis bigamum ad minores, imò etiam Subdiaconatum admittit *in c. Lector. d. 34.* Nec obstat *c. nuper de bigamis*, quo non absolutè potestas in bigamia dispensandi negatur, sed tantùm eam facilè non concedi innuitur.

S. Gregorius M. circa annum DCI. contra antiquos canones ac etiam Concilij Lugdunensis, qui usque ad septimum Consanguinitatis gradum matrimonia vetabant, cum Anglis dispensat, ùt habetur *in c. quadam Lex 35. q. 3.*

V. Patet ergo ex hactenus citatis canonibus, usuque Ecclesiæ perpetuo, semper hanc dispensandi facultatem penès Romanum Pontificem fuisse, eamque qui neget, aut nimiâ rerum ignorantiâ laborare, aut nimiâ præfidentiâ, perinde ac si credere tu possis, aut alteri persuasum velis, lucem in meridie, in mari aquam non esse: Imò si canones, si experientia cessent, an non hoc ipsum ratio ipsa convincit? leges enim locis, hominibus, temporibus aptantur, quæ sicut variant, ita legem variari aut flecti oportet: ridiculus sit nauta, qui aliter ventis spirantibus, non ipse vicissim aliter velum inflectat; quando ad portum venturus, si auris,

auris, undæque non pareat? Lex quæ multis profuit, non paucis nocuerit: quæ centum retrò annis severitate animos continuit, eâdem severitate incitabit, legumque contemptum inducet, nisi molliantur: alij sunt præpotentes, qui leges non ferunt; laxandæ ergo sunt, minorique malo, majus avertendum: alij sunt, quorum imbecillitas legibus opprimitur potiùs quàm juvatur; ergo mitigandæ sunt leges, nec onus addendum jam cadentibus: alij quos legum observantia, matrimonijs, pace, religione, fœderibus arcet, quæ sit crudelitas & illos tam multis malis, & Rempublicam aliquâ indulgentiâ non eximere? Omnium pedibus eundem calceum, omnium moribus idem pharmacum aptabis, idemque ùt dici solet, omnium oculis collyrium? ergo tam Reipublicæ aliqua necessaria est dispensatio, quàm animo aliqua quies, corpori aliqua à laboribus feriatio. Cui ergo dispensatio committetur? Omnibus? nullæ leges erunt, aut nulla legum observatio. Nulli? hoc humanæ conditioni, totque necessitatibus plùs quàm durum, nihil sperare posse. Concilio? Serum rarumque remedium, morbo in dies medicinam postulante, & plerumque nec moras patiente. Alicui? & cui parciùs quàm uni? tutiùs quàm communi pastori? meliùs potiùsque quàm Vicario Christi? Aut ergo nulla dispensatio admittenda est; quod plùs quàm inhumanum: aut aliqua concedenda, & nulli magis honestiusque quàm Romano Pontifici; nam si hunc excludas, multo magis alios excludes, minori potestate, minori gratiâ, Deique spiritu minùs instructos.

§. IV.

§. IV.

Non posse tamen summum Pontificem aut in omni lege Canonica, aut sine causa dispensare, & quænam sint legitimæ causæ?

SUMMARIA.

1. *Non potest Papa in omni lege Canonica dispensare.*
2. *Nec sine causa.*
3. *Dispensatio in lege divina & naturali sine causa est irrita, & sola dissimulatio Principis non inducit dispensationem.*
4. *Quæ sint causæ dispensandi, quas pro legitimis sacri Canones admittunt?*

I.

Eleganter Papinianus monuit *in lib. 15. ff. de conditionibus instiut. Quæ facta lædunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & contra bonos mores fiunt, nec facere nos posse credendum esse.* Quod etiam habetur *l. 29. ff. de jure dotium.* Non ergo ij nos sumus, qui minorem honesti curam, sensumque quàm Ethnicus ille habeamus; & Pontificis Max. auctoritatem, quæ muniendæ rationi, proferendæque virtuti à Deo constituta est, contra rationem, contraque virtutem amare velimus: potest Papa quod licet, quod decet; quæ nec decent, nec licent, non potest; & sicut nullâ potestate, nulloque privilegio fieri potest, ut Papa non sit animal rationale, ita nullâ ratione fieri potest, ut non debeat ratione uti, & contra rationem facta damnare.

Non ergo potest in ijs Papa dispensare, quæ velut fundamenta nervique sunt Ecclesiasticæ disciplinæ: & quibus indulgen-

tiâ

tiâ sublatis, necesse est Ecclesiam velut decolorari, ut sancti Patres loquuntur.

S. Leo Papa epistolâ ad Rusticum Narbon. Episc. *in c. 2. d. 14. Sicut quadam sunt,* inquit, *qua nullâ possum ratione convelli; ita multa sunt, qua aut pro necessitate temporum, aut pro consideratione atatum oporteat temperari: illa consideratio semper servata, ut in ijs, qua vel dubia fuerunt, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec praceptis Evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inveniatur adversum.*

Gelasius Papa epist. ad Episc. per Lucaniam constitutos *in c. & si illa 1. q. 7. Et si illa nonnunquam sinenda sunt, qua, si ceterorum constet integritas, nocere sola non valeant: illa tamen sunt magnoperè pracavenda, qua recipi, nisi manifestâ decoloratione non possunt. Ac, si ea ipsa, qua nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum temporumq; cogit intuitus, vel accelerata provisionis respectus excusat; quanto magis illa nullatenus mutilanda sunt, qua nec ulla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas?*

II. Sic etiam non potest Papa absque legitima honestaque causa in lege Canonica dispensare, esset enim hujusmodi dispensatio imprudens, noxia, disciplinæ adversa, repugnansque, & obligationi, quâ tenentur Pontifices proprias ac antecessorum leges observare, & officio Papæ, cujus est canones custodire, non violandos exponere, & etiam juramento, quo se, cùm Pontificatum ingreditur, obstringit. Audiamus ipsorum Pontificum, Patrumque testimonia.

Clerus Romanus in epist. ad S. Cyprianum Episcopum *in c. absit d. 50. Absit à Romana Ecclesia vigorem suum tam profanâ facilitate dimittere, & nervos severitatis eversâ fidei Majestate dissolvere, ut cùm adhuc non tantùm jaceant, sed & cadant eversorum fratrum ruina, properata nimis remedia communicationum utique non profutura prastentur, & nova per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, ut miseris ad eversionem majorem eripiatur & pœnitentia. Ubi enim poterit indulgentia medicina proficere, si etiam ipse medicus interceptâ pœnitentiâ indulget periculis? si tantummodò operit vulnus, nec sinit necessaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non est curare; sed, si dicere verum volumus, occidere.*

S. Damasus Papa *epist. ad Aurel. Carthagin. Episc.* quæ habetur præfixa *Tomo 1. Concilior. Violatores voluntarij Canonum graviter à sanctis*

 Patri-

Patribus judicantur, & à Spiritu sancto (cujus instinctu ac dono dictati sunt) damnantur: quemadmodum blasphemare spiritum S. non incongruè videmur, qui contra eosdem sanctos Canones non necessitate compulsi, sed libenter (ùt præfixum est) aliquid aut protervè agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifestè unum genus est blasphemantium Spiritum sanctum, quemadmodum (ùt jam prælibatum est) contra eum agit, cujus impulsu & gratiâ ijdem sancti editi sunt Canones. Diabolica verò nequitia plerosq́; subtiliter fallere solet, & ita quorumdam imprudentiam per similitudinem pietatis sæpissimè illudit, ut pro salutaribus nocitura persuadeat. Idcirco norma sanctorum Canonum, qui sunt spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentiâ consecrati, fideliter à nobis est scienda, & diligenter tractanda; ne quovis modo sanctorum Patrum statuta absque inevitabili necessitate, quod absit, transgrediamur; sed fidelissimè per ea gradientes, cum eis, qui eos instinctu divino condiderunt, mercedis gloriam & laboris cumulum, eorum meritis, auxiliante Domino, habere mereamur.

Hadrianus II. Papa *epist. ad Basilium Macedonem Imperat. Neque enim nobis moris est, ut pro libitu proprio paternis sanctionibus abutamur, quemadmodum quibusdam, qui apud vos summa rerum Ecclesiasticarum gubernacula moderantes, tunc Synodorum statuta, vel etiam Apostolicæ sedis decreta proferunt, cùm vel alios lædere, vel se juvare concupiscunt. Et hæc tunc sub silentio tegunt, quando fortasse contra se, vel pro alijs proponerentur, si nostra, more priorum, æquitas in vestræ Urbis Præsules majorum regulis obviantes commoveri severiùs voluisset. Quamvis multâ instantiâ & certamen viri prudentissimi & religiosissimi Egumeni, ac vasorum sacrorum custodis Theognosti, qui de pietatis vestræ virtutibus, & probabilium morum insignibus, & trophæorum triumphis, atq́; beneficiorum vestrorum piè sibi præstitorum multitudine nos plurimùm relatione suâ lætificavit, & qualiter diebus vestris, superno brachio atque studio & solertiâ vestra Christianitas prosperetur, enarrans multimodas laudes sanctæ Trinitati reddendas, & gratias alacriores exhibuit, ad postulata divinitùs muniendo Imperio vestro concedenda nos supra modum efflagitaverit, & ultrà quàm dici possit, solito & prisco more, ac pro Ecclesiasticis utilitatibus frequenter impenso, crebris suggestionibus instigârit: super quibus tamen propter jam designatam causam nec annuere possumus, nec quidquam præter quod jam Evangelizatum est, ullo modo definire.*

Concilium Tridentin. *Sess. 25. de Reform. c. 18. Sicut publicè expedit, legis vincula quandoq́; relaxare, ut pleniùs evenientibus casibus, & necessitatibus pro communi utilitate satisfiat: sic frequentiùs legem solvere, exem-*

ploq́;

ploq; potiùs, quàm certo personarum, rerumq; delectu, petentibus indulgere, nihil aliud est, quàm unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi, sacratissimos Canones exactè ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistinctè observandos. Quòd si urgens, justaq; ratio, & major quandoq; utilitas postulaverint, cum aliquibus dispensandum esse; id causâ cognitâ, ac summâ maturitate, atq; gratis, quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; alterq; facta dispensatio surreptitia censeatur.

Baronius *ad annum* DCCCLXIX. recitat juramentum, quo summi Pontifices, antequam inaugurarentur, se obstringebant, ubi inter alia: *Diligentiùs autem & vivaciùs, quamdiu vixero, omnia decreta Canonica prædecessorum Apostolicorum nostrorum Pontificum, quæcunque ipsi synodaliter statuerunt, & probata sunt, confirmare, & indiminuta servare, & sicut ab eis statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire: quæq; vel quoscunque condemnaverunt vel abdicaverunt, simili sententiâ condemnare, vel abdicare. Disciplinam & ritum Ecclesiæ, sicut invenimus à Sanctis prædecessoribus meis canonicè traditum, quamdiu vita in istis comes fuerit, illibata custodire, & indiminutas res Ecclesiæ conservare, neq; alienare, seu in feudum, censum, vel emphyteusim dare quomodolibet ex quacunque causa; & ut indiminutè custodiantur, operam dare. Nihil de traditione, quam à probatissimis prædecessoribus meis canonicè traditam & servatam reperi, diminuere vel mutare, aut aliquam novitatem admittere; sed ferventer, ùt eorum verè discipulus, & sequipeda totis mentis meæ conatibus, quæ tradita canonicè comperio, & servare & venerari.*

S. Bernardus *l. 3. de Considerat. c. 4. Spiritualis homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipse à nemine dijudicetur: omne opus suum trinâ quadam consideratione præveniet. Primum quidem an liceat, deinde an deceat, postremò an expediat. Nam etsi constet in Christiana utiq; Philosophia non decere, nisi quod licet, non expedire nisi quod decet & licet: non continuò tamen omne quod licet, decere aut expedire consequens erit. Age aptemus, si possumus, tria ipsa operi huic. At quomodo non indecens tibi voluntate pro lege uti, & quia non est, ad quem appelleris, potestatem exercere, negligere rationem? Tune major Domino tuo, qui ait: Non veni facere voluntatem meam? Quanquam non minùs dejecti quàm elati animi est, veluti rationis expertem non pro ratione, sed pro libitu agere, nec judicio agi, sed appetitu. Quid tam bestiale? & si indignum cuivis utenti ratione, vivere ùt pecus? Quis in te rectore omnium tantam contumeliam naturæ, honoris injuriam ferat? Sic degenerande*

(quod absit) generale opprobrium fecisti proprium tibi: Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.

S. Thomas *1.2.q.79.a.4. Si autem rector universitatis absq; ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens: infidelis quidem, si non habet intentionem ad bonum commune: imprudens, si rationem dispensandi ignoret, propter quod dicit Dominus Lucæ 12. Quis putas est fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?*

III. Imò si agamus de jure divino aut naturali, v. g. in votis & juramentis, dispensatio absque causa legitima non tantùm illicita est, sed omnino invalida, (a) nec in foro externo, cùm in jure divino aut naturali, præsertim ad petitionem partis dispensatur, præsumitur justa causa, nisi probetur, cùm sæpissimè aut importunitate aut mendacijs Principes victi concedant, quæ non oportet *c. ult. de Rescript. in 6. & c.6. extra eod. & l.1.C. de petiton. bonorum sublat.* V. Sanchez *cit. n. 14.* multo minùs solâ impunitate ac dissimulatione Principis inducitur dispensatio per textum & DD. *in c. cùm jam dudum de prabend & c. 3. de cognat. spirituali*, & docet Sanchez *L. 2. de matrim. d.38. n. 12.* ubi respondet ad celebre *c. quia circa de consang. & affinit.* & *l. 8. d. 5. n. 25.* Abb. *in c. veniens de fil. Presbyt. num. 7.* Menoch. *de præsumpt. l.2. 20. n. 32.* Et ratio est, quia dissimulatio ad permissionem potiùs pertinet, quæ non excusat, quàm ad dispensationem: hæc enim cùm sit gratia & beneficium, ac legitimâ causâ nitatur, non est ut eam superiores dissimulent tegantque.

IV. Ceterùm variæ sunt causæ dispensandi, & quas pro legitimis Canones admittunt *Prima* ac præcipuæ, & ad quas omnes ferè reducuntur, sunt necessitas & utilitas *c. etsi illa 1. q.7. c.2. de transl. Episcoporum.* S. Bernard. *l. 3. de considerat. c. 4.* circa finem. *Secunda:* Mutatio temporum & personarum *c. 1. & 3. d. 29. c. non debet de consanguinit. Tertia:* Virtus eminens & habilitas supplicantis *c. 13. & 14. d. 56. c. tali 1. q. 7. Quarta:* Periculum dissensionum & publici damni *c. 25. d. 50. c. dispensationes 1. q.7. Quinta:* Scandalum pusillorum, eosque lucrandi spes. *c. quadam 35. q. 3. Sexta:* Simplicitas delinquentis *c. tanta 1. q.7. Septima:* Multitudo delinquentium *c. quoties 1. q. 7. Octava:* Temporum hominumque malignitas duriora aspernantium *c. quoniam 1. q 7. &c.*

(a) S. Th 2.2.q.88.a.12 ad 2. & Glossa ab omnibus recepta in c. non est. de voto, Sanchez lib. 8. de matrim. d. 17. n. 3.

§. V.

§. V. & Ultimus.

Propositiones Conventûs Parisiensis à Clero Gallicano revocatæ, & certamen cum Gallis finitum.

SUMMARIA.

1. *Mors Innocentij XI. & Alexandri VIII. electio, curaq; cum Gallo transigendi. Promotio ad purpuram Belluacensis Episcopi à multis & impugnata & defensa, & quas ob causas?*
2. *Mors Alexandri, & ejus jam expirantis in Gallos Diploma.*
3. *Innocentij XII. Pontificis Maximi pro pace conatus, & quo fine, quibusq; conditionibus cum Episcopis & Rege compositum.*
4. *Innocentij XII. ad Sacrum Collegium Oratio. Episcoporum, Regisq; ad Pontificem litteræ, quibus & Propositiones Parisienses revocantur, & Regij Edicti cessatio promittitur.*
5. *Quid boni ex Gallorum Retractatione Veritatis accesserit?*

I.

HActenus quidem & originem belli, quo Romani Pontificis auctoritas à Gallis oppugnata, & rationes, quibus defensa est, exposuimus, superest, ut victoriam quoque prosequamur; sic enim magis magisque patebit, hoc semper privilegium veritatis fuisse, ut vinci non possit, nec aliud certando effectum, quàm ut nunquam materia triumphi deesset.

Mortuo Innocentio XI. Cœlum prodigijs parentavit, quibus contra multorum criminationes ejus & innocentiam, & constantiam, suo quoque calculo visus est Deus comprobâsse. Successit Alexander VIII. Is, cùm ut fieri amat, plura sibi promitteret, quàm ab Antecessore præstita essent, speraretq; vinci industriâ suâ posse, quæ paci cum Gallis obstabant; nihil non egit, ut Christianissimi Regis animum expugnaret; sic enim conflictu inter Romanam Sedem, Gallosque sublato, sperabat, aliud quoque & funestissimum in Europa bellum confectum iri, Mediatoris partibus ad Pontificem delatis. Ergo ut dixi; nihil non actum, ut cum Gallo amicitia jungeretur; idque tam impenso, enixoque studio, ut Alexander non paucis Principum suspectus redderetur. Quæ præsertim suspicio crevit, Jansonio Episcopo Belluacensi ad Purpuram evecto. Id ut fieret, flagrantissimè Gallus petebat. Sed multa Belluacensi opponebantur. Cùm enim Anno 1688. die trigesima septembris Episcopi Galli, qui Parisijs morabantur; jussu Regis in ædes Archiepiscopales convenissent, & Instrumentum appellationis ad futurum Concilium, magno plausu, multisq; in Regem laudibus prosecuti essent; sicque tacito saltem consensu appellationem approbâssent, & ideo censuras à Calixto III. Pio II. Julioque II. Romanis Pontificibus incidisse viderentur: inter illos verò, qui Cœtui Episcoporum assederant, quique lectæ à Procuratore Regio appellationi applauserant, Belluacensis quoque interfuisset, ejusque nomen & subscriptio processui verbali appensa esset; à multis Romæ credebatur, non potuisse purpurâ donari, nisi exemplo Pij II. priùs delicti pœnituisset, tacitamque appellationis approbationem revocâsset. At Galli respondebant: *à Regio Procuratore Instrumentum quidem appellationis Episcopis prælectum, sed non ideo approbatum esse. Tria enim post lectam appellationem ab Episcopis præstita.*

Primò *rogasse Archiepiscopum, ut eorum nomine gratias Regi ageret, quòd dignatus esset, Galliæ Antistites, eorum, quæ tunc temporis occurrebant; monere.*

Deinde *vota precesq; Deo ab Episcopis oblata, ut Pontifici Innocentio, quæ pacis sunt; inspiraret.*

Ac denique *Regis pietatem, & sapientiam commendâsse, quòd Ecclesiæ Pastoribus sic quidem, quæ acciderant, insinuari voluisset, ut tamen plenam*

eis

eis libertatem relinqueret sentiendi, dicendiq́, quæ in rem opportuna viderentur. Hæc fuisse, quæ in eo Conventu Antistites Galli præstitissent. Nihil hîc esse, quod accusationem, multoq́ minus, quod censuras & anathemata mereretur. Quid enim justius, quàm Principi in Ecclesia Pastores tam benigno, gratias referre? quid æquius, quàm tanto Regi, belli pacisq́ artibus, & tot victorijs florenti applaudere, ac de Religione & Republica tam egregiè meritum encomijs prosequi? Prudentiæ quoq́, rectæq́ rationi nihil æquè consentaneum, quàm ea temporum difficultate, ita sententias moderari, ut ancipiti responso nec Pontificem arguere, nec Regem viderentur. Aliud esse rem aliquam approbare, aliud silentio transmittere. Silentium enim à nullis Pontificum censuris percussum esse, imò nec potuisse, cùm sæpe ad prudentiam spectet; prudentiam verò non pœnas, non censuras, sed laudem mereri. Nihil ergo à Belluacensi commissum, quod Purpurâ indignus esset.

Hæc Gallorum argumenta erant, quibus adjuvare causam suam nitebantur, & ijs tandem ipse Pontifex accessit, Jansonio in Senatum Purpuratorum accepto. Dici non potest, quantùm ea res Cæsarem offenderit; quippe & majestate Imperij, & ingentibus perpetuisque contra Turcas victorijs longè alijs Regibus majorem, magisque de Republica Christiana meritum, & tamen præteritus videbatur, nullo ex ejus voto, inter Cardinales adlecto. Sed indignanti Pontifex respondebat: pro uno Gallo, plures Austriacæ Domui addictos, charosque Imperatori evectos esse.

II. Alexandrum interim, ut cum Gallis transigeret, omnia conantem, primò spes concepta fefellit, deinde mors etiam oppressit, lite non minus, quàm sub Innocentio flagrante. Prius tamen, quàm morte fungeretur, vocatis ad lectum Cardinalibus, expositisque mirâ animi præsentiâ, quæ pro pace inter Sedem Apostolicam, Regemque Christianissimum componenda, fecisset; quamque votis ac laboribus suis malè responsum esset, Diploma, seu Bullam jam dudum à se conceptam, retentamque expromi, legique à Cardinali Albano jussit, quâ quidquid à Galliæ Episcopis in Conventu Parisiensi Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo peractum erat, improbabatur. Sic Alexander Pontificatum suum clausit, relictâ tantæ rei conficiendæ curâ Innocentio duodecimo Successori; ut videlicet bellum pro justitia & Religione ab uno Innocentio susceptum, ab alio Innocentio finiretur.

III.

III. Duo præsertim novi Pontificis animum perurgebant: & quòd ferre non posset, tanto jam tempore & tot in Gallia Ecclesias suis Pastoribus destitutas: & quòd durante dissidio, pax etiam inter Christianos Principes, gravissimo bello confligentes impediretur, ac Turcico Imperio jam ferè collisо, vires iterum & potentia redirent. Ergo omni contentione laboratum, ut sublatis utrimque discordijs, pax cum Gallo sanciretur. Multa huic operi obstabant. Nec enim Antistites à Rege promoti admitti priùs poterant, quàm in Comitijs Parisiensibus contra Pontificis auctoritatem decreta revocarent, sponderentque, nihil se facturos, quo Regaliam recèns Provincijs liberis impositam, agnoscere viderentur. Utrumque difficillimum factu, & tot impedimentis obnoxium credebatur, ut superari vix possent. Diu, multúmque certatum; alijs semper alijsque componendi modis, & productis, & rejectis, ut penè spes nulla boni exitûs superesset. Tandem, cùm & Pontifex & Gallus conciliari festinarent; in has conditiones conventum. *Galliæ Antistites, qui à Rege nominati ad Ecclesias fuerant, Conventûs Parisiensis decreta revocarent: Regaliam, donec à Romana Sede causa finiretur; non agnoscerent: Rex ipse datis ad Pontificem litteris, promitteret; Edictum, quo Propositiones Parisijs editæ armabantur; cessaturum. Pontifex verò, abolitâ præteritorum memoriâ; Episcopos Ecclesijs, quas à Rege acceperant; potiri permitteret, solemniq; more Bullis ac Diplomatibus necessarijs instrueret.* Ita utrimque condictum, belloque domestico finis impositus.

IV. Pontificis ad Sacrum Collegium oratio in Consistorio hæc fuit.

Venerabiles fratres!

JAm diu est, quod plurimas florentissimi Galliæ Regni Ecclesias Pastoribus viduatas, intimo cordis affectu misereamur: Ex quo verò Divinæ bonitati placuit ad præcelsum hoc Apostolici muneris culmen, & ad sollicitudinem omnium Ecclesiarum humilitatem Nostram vocare, deplorabili sanè tot animarum periculo consulere dies, noctésque assiduè cogitamus. Tandem

dem cùm quò gravissima rerum, ac temporum difficultate non alia æquior hactenus occurrerit ratio huic necessitati prospiciendi, de complurium fraternitatum Vestrarum consilio in eam sententiam ivimus, ut ex eorum numero, quos Nobis Charissimus in Christo filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus nominavit, illos dumtaxat, qui satis notis Cleri Gallicani Comitijs anno 1682. habitis non interfuère, nec inibi gestis meritò ab hac Sancta Sede reprobatis, nullatenus assensère, quosque non modò ab ea labe immunes, sed & alioquin idoneos legitimis documentis fore constiterit, ad Ecclesiarum Regimen admitteremus. At verò, quoniam eorum aliqui ijs Ecclesijs præficiendi erunt, quibus ipsum Regaliæ onus non ita pridem invectum fuit, ne ulla unquam ex hac nostra nominatorum admissione suspicio oriri possit probatæ à Nobis, seu dissimulatæ saltem ejusdem Regaliæ servitutis, ijs omnibus, qui præfatis Ecclesijs, quæ ejusmodi oneri obnoxiæ verè non sunt, præficientur, pro commissi nobis Pastoralis officij debito, nostræ non minus, quàm ipsorum Conscientiæ consulentes, seriò injungemus, ut memores Sanctionis Oecumenici Concilij Lugdunensis, pœnarumque ab eo inflictarum, ipsi Regaliæ nullatenus consentiant; Sed ab ijs omnibus abstineant, unde illius usus admissus quoquo modo videri posset, donec plenius gravissima hac de re judicium ad Apostolicam Sedem suo jure pertinens, & legitimè interpositâ nonnullorum appellatione delatum, quod Nobis integrum reservamus, suo tempore, si opus fuerit, proferatur. Ceterùm de eximia ejusdem Christianissimi Regis pietate, filialique in hanc Sanctam Sedem observantia plenè confidimus,

Eeeee ipsum

ipsum omninò facturum, ut quemadmodum pluries sperare Nos fecit Regium Edictum, quo in præfatis Comitijs edita de potestate Ecclesiastica declaratio firmabatur, viribus, & effectu vacuum re ipsa ab omnibus habeatur. Nostræque erga Majestatem suam paternæ Charitatis, quin imò, & causæ ipsius Justitiæ daturum, ut nihil Nobis imposterum etiam quoad universum Regaliæ negotium desiderandum supersit, qua de re ipsum hortari, admonere, atque etiam in Domino obsecrare non desistemus.

Quæ omnia Vobis in primis Venerabiles fratres innotescere dignum duximus, qui tanto religionis ardore, ac pietatis merito humilitati nostræ in Universalis Ecclesiæ regimine assistitis, ut vel inde agnoscatis, nihil Nos ab Ecclesiasticæ Libertatis, atque hujus Sanctæ Sedis auctoritatis tuendæ proposito deflectere. Sed Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum, ac precipuè felicis recordationis Innocentij Undecimi, & Alexandri Octavi super præmissis editis Litteris constanter inhærere, atque ad extremum usque vitæ Spiritum adjuvante Domino inhæsuros, ut creditam nobis Pontificiæ potestatis plenitudinem illibatam servemus, & immaculatam hæreditatem, uti à Domino accepimus, Successoribus relinquamus.

Episcopi ad Pontificem in hunc modum scripsêre:

Beatissime Pater.

Cùm in hac tandem exultantis Ecclesiæ felicitate ingentes Christiani omnes Paternæ Providentiæ Sanctitatis Vestræ fructus percipiant, facilemq; in sinum Clementiæ Vestræ aditum experiantur; nihil accidere molestius nobis potuit, quàm quòd

ea nunc

eo nunc loco res nostra sint, ut aditus in gratiam Sanctitatis Vestræ nobis hactenus interclusus videatur. Cujus quidem rei, cùm eam fuisse rationem perciperemus, quòd nos Cleri Gallicani Comitijs Anno 1682. Parisijs habitis interfuerimus; idcirco ad pedes Beatitudinis Vestræ provoluti profitemur, & declaramus, nos vehementer quidem, & supra id quod dici potest, ex corde dolere de rebus gestis in Comitijs prædictis, quæ Sanctitati Vestræ, Ejusq; Prædecessoribus summoperè displicuerunt, ac proinde quidquid in eisdem Comitijs circa Ecclesiasticam Potestatem, & Pontificiam Auctoritatem decretum censeri potuit, pro non decreto habemus, & habendum esse declaramus, & quidquid ibidem deliberatum in Præjudicium Jurium Ecclesiarum censeri potuit; pro non deliberato habemus, & habendum esse declaramus, quin imò à mente nostra alienum fuisse testamur, quidquam decernere, & Ecclesijs prædictis præjudicium inferre, prompti insuper in profundissimi obsequij, quod Sanctitati Vestræ profitemur, & demissæ reverentiæ pignus ita nos gerere, ut de debita nostra, quam ad extremum vitæ spiritum Sanctitati Vestræ impensissimè præstabimus, obedientia, & de nostro pro tuendis Ecclesiæ Juribus zelo nihil unquam possit desiderari. His itaq; perlectis nostris litteris speramus, & Sanctitatem Vestram humillimè obtestamur, ut nos in gratiam, benevolentiamq; tandem receptos, Ecclesijs, ad quas Rex noster Christianissimus nos nominaverit, præficere non dedignetur; quò maturiùs animarum saluti, & Christianæ Religionis utilitati, ipsarum Ecclesiarum Juribus, & dignitati, ut sincerè Sanctitati Vestræ profitemur, studium omne nostrum, & curam impendamus. Interim Beatitudini Vestræ tanquam Beati Petri Apostolorum Principis Successori Christi Domini Vicario, totiusq; militantis Ecclesiæ Capiti veram, & sinceram obedientiam, quam jam promisimus, iterum promittimus, vovemus

 & ju-

& juramus, ac multos, & felices annos pro bono totius Ecclesiæ ex animo precamur.

Regis litteræ ad Pontificem Innocentium ita conceptæ erant *Tres Saint Pere* . . . . quæ latinè sic habent.

Beatissime Pater.

Multa mihi semper & egregia de Sanctitatis Vestræ ad Pontificiam hanc Dignitatem promotione pollicitus eram; cùm nihil ambigerem, Eam quamplurimum ad Ecclesiæ totius, nostræq; Sanctæ Religionis incrementa ac splendorem profecturam. Nec ea me spes fefellit, cùm non sine ingenti meo gaudio, quæ in utriusq; commendationem, maximumq; augmentum à Sanctitate Vestra magnificè, præclareq; gesta sunt; oculis usurpem, sentiamq;, eam quoq; ob causam filialem meam in Beatitudinem Vestram reverentiam semper intendi. Et quia animo statui, quâ maximè ratione possum, id ipsum Sanctitati Vestræ testatum facere; latere Eam nolo; jam à me provisum esse, ut Edictum, quo Parisiensium Comitiorum declaratio Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo die secunda Martii, munita fuerat; quodq; eorum temporum conditio à me expresserat, effectu deinceps careat, suspensumq; censeatur. Et verò ut maxima mihi cura ac voto est, ut non solùm Sanctitas Vestra animi mei sensa, verùm etiam Mundus totus venerationem intelligat, quâ eximias, sanctasq; Ejus virtutes impensissimè amplector; ita persuasum quoq; habeo, nihil passuram desiderari, quo Ejus paternam in me charitatem magis magisq; experiar. Precor interim Deum, ut Sanctitatem Vestram quamplurimis annis, & felicissimam conservet.

V. Hactenus Episcoporum Regisque litteræ. Novum ergo pro Romana Sede argumentum & testimonium à Gallis habemus; quando sententiam Pontifici adversam, & Parisijs vulgatam

tam ac tot libris defensam & dolore, & pænitentiâ delêrunt, triumphante ut semper veritate, nulloque Episcoporum dedecore, quibus instar victoriæ fuit, veritati cessisse. Nam paris virtutis, ejusdemque bellicæ artis semper habitum est; non solùm cum hoste pugnasse; verum etiam omissâ pugnâ, citraque fugam, pedem retulisse. Adeò, ut de Sertorio Romanorum fortissimo scribat Plutarchus in vita: *Plus admirationis corrigendo accepta damna, quàm adversarios vincendo promeritum esse.* Sic quoque in maximis ingenijs, ac pietate, & sapientiâ florentissimis gloriosum semper, ac par victoriæ fuit, non solùm nunquam errasse (id enim hominem superat) sed etiam errorem correxisse; ut hîc quoque similibus ferè verbis dici illud Gregorij Magni (*a*) possit: *plus nobis aliquorum incredulitas ad fidem, quàm fides aliorum credentium profuit; quia dum illi ad fidem disputando reducuntur, nostra mens omni dubitatione postposita, in fide solidatur; errorem enim incidisse natura fuit, diluisse virtutis.*

(*a*) S. Gregor. hom. 26. in Evang. S. Ambros. in Apolog. David cap. 2.

INDEX
PARAGRAPHORUM.
PRAELVDIORVM

LIBER I. fol. 142.

PROPOSITIO PARISIENSIS I. fol. 142.

LIBER II. fol. 318.

PROPOSITIO PARISIENSIS II. fol. 318.

§. II.

LIBER III. fol. 577.

PROPOSITIO PARISIENSIS III. fol. 577.

§. V.

LIBER IV. fol. 734.

PROPOSITIO PARISIENSIS IV. fol. 734.

FINIS.

APPENDIX

Ad folium 772.

Litteræ Regis Galliæ ad Pontificem idiomate Gallico conceptæ.

Trés Saint Pere.

J'Ai toûjours beaucoup eſperé de l' élevation de Vôtre Sainteté au Pontificat, pour l' avantage de l' Egliſe & l' avancement de nôtre Sainte Religion. J'en reconnois preſentement les effets avec beaucoup de joie dans tout ce que V. S. a executé de grand & d' avantageux pour le bien de l' un & de l' autre. Cela redouble mon reſpect filial pour Vôtre Sainteté. Et parce que je tâche de lui témoigner par les preuves les plus fortes dont je ſuis capable, que je ſuis bien aiſe de faire ſavoir à V. S. que j' ai donné les ordres néceſſaires, afin que les affaires contenuës dans mon

mon Edit du 2. de Mars 1682. concernant la Déclaration faite par le Clergé du Roïaume (à quoi les conjectures d' alors m'avoient obligé) n'avoient point de suite. Et comme je souhaite non seulement que V.S. soit informée de mes sentimens, mais aussi que tout le monde sache par un témoignage public la veneration, que j'ai pour ses grandes & saintes qualitez; je ne doute pas aussi que V. S. n'y reponde par toutes sortes de preuves & de témoignages de son affection paternelle envers moi. Cependant je prie Dieu, qu'il conserve V.S. heureusement pendant plusieurs années.